فهرست نسخه‌های خطّی

کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

مجلّد ۱۹

تألیف

فریبا افکاری

دانشگاه تهران

The Manuscripts Catalogue of Tehran University's Central Library and Documentation Center

(Vol. 19)

Authored by

Fariba Afkari

University of Tehran

356

TEHRAN- 2012

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست نسخه‌های خطّی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

(مجلد ۱۹)

تألیف:

فریبا افکاری

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

تهران- ۱۳۹۱

سرشناسه : دانشگاه تهران. کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد
عنوان و نام پدیدآور : فهرست نسخه‌های خطّی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران. مجلد ۱۹ / تألیف فریبا افکاری.
مشخصات نشر : تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، دانشگاه تهران، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری : ۸۲۸ ص. : نمونه.
شابک : 978-600-220-145-4
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
یادداشت : مجلد نوزدهم "نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران" است.
عنوان دیگر : نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران.
موضوع : دانشگاه تهران. کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد -- فهرست‌ها
موضوع : نسخه‌های خطی -- ایران -- تهران -- فهرست‌ها
شناسه افزوده : افکاری، فریبا، ۱۳۴۶-
شناسه افزوده : ایران. مجلس شورای اسلامی. کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۱ ۹۴ ب ۶ د / Z ۶۶۲۱
رده‌بندی دیویی : ۰۱۵/۵۵۰۳۱
شمارهٔ کتابشناسی ملی : ۲۸۰۵۱۵۳

فهرست نسخه‌های خطّی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

(مجلد ۱۹)

تألیف: فریبا افکاری

ویراستار علمی : ابوالفضل حافظیان

صفحه‌آرایی : محمود خانی

شمارهٔ انتشار : ۳۵۶

ناظر فنّی : لیکی ایوبی‌زاده

چاپ اول : ۱۳۹۰

شمارگان : ۱۰۰۰

بها : ۲۳۰۰۰۰ ریال

شابک : 978-600-220-145-4

انتشارات و توزیع:

مرکز پژوهش کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

خیابان انقلاب، مابین خیابان ابوریحان و دانشگاه، ساختمان فروردین، طبقهٔ ۷، واحد ۲۷ و ۲۸ ، تلفن: ۶۶۹۶۴۱۲۱

نشانی سایت اینترنتی: www.Ical.Ir

نشانی پست الکترونیکی: Pajooheshlib@ yahoo.com

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

کتابخانهٔ مرکزی دانشگاه تهران به دلیل موقعیت ممتاز آن در میان چندین دانشکده و هزاران دانشجو، یکی از پُر رفت و آمدترین کتابخانه‌های کشور است. این امر سبب شده است تا مسؤولان کتابخانهٔ یاد شده، تمام تلاش خود را برای رسیدگی به خواسته‌های علمی دانشجویان، تهیهٔ کتاب‌های روز و فراهم کردن امکانات جهت رفاه حال مراجعین به کار گیرند. طبیعی است که چنین رفت و آمدی با این وسعت که با بسیاری از کتابخانه‌های کشور قابل قیاس نیست، وقت زیادی را از مدیران کتابخانه گرفته است. با این حال، توجه به بخشهایی مانند بخش خطی و اسناد نیز در کانون توجه مدیران این کتابخانه بوده است.

در این کتابخانه، هرچند به دلایل مالی، طی سالهای گذشته، خرید نسخهٔ خطی بسیار بسیار محدود شده، اما تلاش برای فهرست کردن نسخه‌های موجود در آن ادامه داشته است. حرکتی که سه دههٔ قبل توسط مرحوم دانش پژوه و ایرج افشار آغاز شده و بخش اعظم آن پایان یافته بود، نیاز به برداشتن چند گام دیگر داشت که طی سالهای گذشته برداشته شده است. چاپ و نشر فهرست کاتبان نسخه های خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه، فهرست نسخه های خطی (مجلد بیستم) و اکنون جلد ۱۹ با حمایت کتابخانه مجلس شورای اسلامی صورت گرفته است. فهرست حاضر، شامل نسخه های شماره ۱۰۰۵۱ تا ۱۰۵۵۱ یعنی ۵۰۰ نسخه بوده و مهم‌ترین کتاب‌هایی که در این مجلد فهرست شده، اهدایی‌ها و خریدهایی به شرح زیر است:

۱) اهدایی دکتر ناصر کاتوزیان (استاد حقوق دانشگاه تهران) حدود ۱۵۰ نسخه در سال ۱۳۶۴

۲) اهدایی فرخ غفاری، حدود ۳۰ نسخه در سال ۱۳۶۴

۳. خریداری از سید ابوالحسن موسوی، حدود ۵۰ نسخه در سال ۱۳۶۴

شمار دیگری از نسخه‌های فهرست شده در این مجلد، متعلق به خاندان معیرالممالک، محمدعلی ناصح، حافظ فرمانفرمائیان، دکتر مهدی آذر و مدرسهٔ آیت‌الله بروجردی شهری است. چند نسخه نیز توسط افراد مختلف اهدا و یا از ایشان خریداری شده است. اکنون خوشحالیم که کار فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی دانشگاه به پایان رسیده و از این مهم‌تر پایان یافتن اسکن کتاب‌های خطی است که از این پس امکان سرویس دهی به محققان و پژوهشگران آثار خطی کتابخانه را بیشتر فراهم می‌کند.

مجلد حاضر، توسط سرکار خانم افکاری تهیه شده و با ویراستاری علمی جناب آقای ابوالفضل حافظیان به انجام رسیده که از ایشان سپاسگزاری می‌کنیم. ایشان در یادداشتی یادآور شدند: بازبینی و ویرایش علمی این جلد از فهرست دانشگاه به درخواست سرکار خانم فهیم‌نیا و آقای جعفریان به عهدهٔ بنده قرار گرفت. اینجانب به قدر وسع علمی خود از ابتدا تا انتهای فهرست را بارها به دقت بررسی کرده و موارد محتوایی و مطبعی آن را اصلاح کردم».

چاپ فهرست حاضر، نمونه‌ای دیگر از همکاری دو کتابخانهٔ مهم کشور، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران و کتابخانه مجلس شورای اسلامی است. امیدواریم این همکاری ادامه یابد.

رئیس کتابخانهٔ مرکزی دانشگاه تهران
فاطمه فهیم نیا

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
مجلس شورای اسلامی
رسول جعفریان

۱۰۰۵۱

تنزیه الانبیاء و الائمه

(عربی ـ تاریخ پیامبران)

مؤلف: علم الهدی علی بن حسین، ۳۵۵-۴۳۶ق

کتابشناسی:

در اثبات عصمت و تنزیه پیامبران و ائمه شیعه، ائمه اثنی عشریه، از هر گونه گناه و تاویل آیاتی که گویا بر این موضوع دلالت دارد. این کتاب دارای نسخ متعددی است و در تبریز ۱۲۹۰ق به چاپ رسیده است.

آغاز: الحمد لله کماهو اهله و مستحقه و صلی الله علی خیرته من خلقه و حجته فی عباده محمد و آله الابرار الطاهرین، الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا. سألت احسن الله توفیقک املاء الکلام فی تنزیه الانبیاء و الائمه...

انجام: بتأئید و المعونة فهو المسئول لذلک و المأمول لکل فضل و خیر قربا من ثوابه و باعدآ من عقابه و الحمدلله رب العالمین.

انجامه: تم تنزیه‌الانبیاء و الائمه بیدی و انا الفقیر المحتاج الی رحمة الله، رشیدالدین محمد بن صفی‌الدین محمد السپهری غفرلهما.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۵ برگ. **اندازه متن:** ۱۲×۷/۵ سم، **تعداد سطور** ۱۸-۲۱.

خط: نستعلیق. **کاتب:** رشیدالدین محمد بن صفی‌الدین محمد سپهری. **تاریخ کتابت:** در اوائل سده ۱۱.

کاغذ: سپاهانی نخودی. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۳/۵سم.

عناوین و نشانه‌ها: شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی متعددی است.

یادداشت‌ها:

۱. یادداشت کاتب که گویا کتاب از روی نسخه مغلوطی کتابت شده و کاتب آن را با نسخه دیگری مقابله کرده اما راضی نبوده و اظهار امیدواری کرده است که اگر نسخه بهتری بدست آورد مجدداً کتاب را مقابله وتصحیح نماید. (برگ ۵۹).

۲. یادداشت ولادت فرزندان **محمد عرب** در سحر شنبه غره رمضان ۱۰۲۹ق و **فاضله** در شعبان ۱۰۳۵ق و **صالحه** در محرم ۱۰۳۷ق بوسیله رشیدالدین محمد (کاتب) مفتی بکرمان.

۳. یادداشت تولد محمد سدید در یک ساعت به سحر مانده دوشنبه ربیع الثانی ۱۰۵۱ق در کرمان در پایان نسخه.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دچار آبدیدگی در میانه است و قسمتهای فوقانی نسخه نیز دچار پارگی عمیق است و برخی اوراق موریانه‌ای است.

منابع: التراث العربی ۳: ۴۹۳؛ الذریعه ۴۵۶: ۴.

۱۰۰۵۲

عهد نامه مالک اشتر (ترجمه ـ)

(فارسی ـ سیاست و اخبار)

مؤلف: امام علی علیه السلام

مترجم: **آقا سید جعفر کشفی بروجردی (۱۲٦۷ ق)**

کتابشناسی:

ترجمه نامه‌ای است از حضرت علی علیه السلام که برای مالک حارث بن اشتر والی مصر در خصوص رفتار و آئین ملک داری نگاشته است و از آقا سید جعفر بن سید ابی اسحق کشفی برجرودی (-۱۲۶۷ق) است که به نام فتحعلی شاه قاجار ساخته است.

آغاز: این آن چیزی است که امر نموده است به آن بنده خدا، علی پادشاه مؤمنین، مالک پسر حارث اشتر را در عهد و وصیتی...

انجام: و آنکه ختم بفرمایید برای من و برای تو سعادت و شهادت به‌درستی که ماسوی رحمت او راغب می‌باشیم و سلام بر رسول خدا صلی الله علیه و آله باد.

انجامه: سمت اختتام یافت ترجمه عهدنامه بید اقل خلق الله فتح الله تنکابنی در قریه امام زاده قاسم ... هر چند این عاصی من جمله خود ناگرفته پند مده پند دیگر است ولی امید آنست که در فرقه الدال علی الخیر کفاعله محسوب آید و کان ذلک ۱۲۷۶ق فی شهر محرم الحرام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ: ۲٤. **تعداد سطور:** ۱۱ س. اندازه س: ۱۴×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق خوش. **کاتب:** فتحعلی تنکابنی.

تاریخ کتابت: محرم ۱۲۷۶ق. **محل کتابت:** قریه امام زاده قاسم.

کاغذ: ترمه حنایی رنگ با حاشیه فرنگی آبی.

آرایه: سرلوح زیبای زر و لاجورد و شنگرف و سبز و ترنج، جدول و کمند زر و لاجورد و مشکی در تمام صفحات، میان سطور زرین، افشان کاری به زر در تمام صفحات،گل بوته در دو صفحه پایانی نسخه.

یادداشت‌ها:

یادداشت تملک پاک شده است.

مهر: دو مهر همانند ناخوانا و جمله **لله ملک السموات و الأرض و هو خیر المالکین** در برگ ۱.

مرمت و وصالی: وصالی تمام برگها با کاغذ فرنگی آبی رنگ.

جلد: کالینگور سبز روشن با گل و بوته ضربی، عطف و حاشیه آستر درون تیماج تریاکی منگنه‌ای آستر درون تیماج. **اندازه جلد:** ۲۲×۱۴/۵ سم.

منابع: فهرست الفبائی آستان قدس: ص۴۳۱.

۱۰۰۵۳

دعای صباح (و ترجمه فارسی ـ)

(عربی و فارسی ـ ادعیه)

منسوب به: امام علی علیه السلام

مترجم:

آغاز: بسمله، یا من دلع لسان الصباح بنطق تبلجه و سرّح قطع اللیل المظلم بغیاهب تلجلجه و اتقن صنع الفلک الدوار...

انجام: فلا تردنی من سنی مواهبک خائبا یا کریم یا کریم یا کریم برحمتک یا ارحم الراحمین.

انجامه: کتبه العبد الاقل ابن محمد هاشم الاصفهانی عبدالوهاب.

نسخه‌شناسی:

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** عبدالوهاب بن محمد هاشم اصفهانی ملقب به محمد الدوله و متخلص به نشاط.

آرایه: با سرلوح زر و لاجورد و شنگرف، کتیبه به زر، جدول و کمند زر و مشکی و ستون بندی افقی زرین میان سطور. با ترجمه فارسی ریزتر به خط نستعلیق و رنگ شنگرف در زیر هر سطر همراه با یک صفحه استقبال و یک صفحه بدرقه کاغذ قهوه‌ایی رنگ. **اندازه سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** با ترجمه فارسی ۷×۱۲سم.

تعداد برگ‌ها: ۱۰گ. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۱۸/۵سم.

کاغذ: فرنگی نخودی ضخیم، آهار مهره، **جلد:** تیماج عنابی با ترنج و سرترنج و لچکی و جداول ضربی زرین، درون تیماج مشکی با جدول زرین.

۱۰۰۵۴

دیوان حافظ

(فارسی ـ دیوان)

مؤلف: **حافظ شیرازی، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ق**

کتابشناسی:

شامل غزلیات، ساقی نامه و رباعیات.

آغاز:

الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها — که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

انجام:

حافظ ورق سخن درازی طی کن — وین خامه تزویر و ریایی پی کن

خاموش نشین که وقت خاموشی تست — دم درکش و جام عشق پر می کن

انجامه: حسب الفرمایش سرکار عظمت مدار کثرالا قتدار ... علی یدالعبد الاقل الاحقر فی الدین و الدنیا علی اصغر الشهیر بعلی بابا ابن المرحوم المغفور میرزا محمد(؟)

نسخه‌شناسی:

خط: نستعلیق خوش. **کاتب:** علی اصغر مشهور به علی بابا فرزند میرزا محمد شیرازی به دستور میرزا حسین بن میرزا محمد علی مازندرانی نگاشته است. **تاریخ کتابت:** اواخر سده ۱۳ق.

آرایه: سرلوح زرین و لاجورد و شنگرف، ترصیع و طلا اندازی میان سطور در دو برگ نخستین، جدول زر و لاجورد و ستون بندی زرین در بین غزلها در تمام صفحات، عناوین و نشانها شنگرف.

افتادگی فرسودگی: نسخه در صفحات نخستین آب دیده و بعضی اوراق آن آسیب دیده است.

یادداشت‌ها: (چند یاداشت از حسینقلی دنبلی)

۱. یادداشتی مورخ ۱۴ جمادی الاخر در ژئو تفأل نموده که وقتی روزنامه‌ها از جمله روزنامه مجاهدین و بختیاری به طهران می نوشتند مآل کارچه می‌شود در ص ۱۰۸.

۲. یادداشتی با تاریخ ۱۲۴۶ق در ص ۸۹.

۳. در ۱۲ شهر ربیع الاول در شهر نیس فرانسه که روزنامه‌ها بعد از آن همه خونریزی وعده می‌دهند چونست در ۱۴ همین ماه.ص ۹۹ پ: ۴)تفال در باب مشروطه که آیا اهل ایران بهره ور از مشروطه خواهد شد از حسینقلی دنبلی ملقب به نظام الدوله تبریزی در ۱۳۲۰ ق که تفال کرده و غزل به اعلی درجه مناسب حال آمده است. ص ۹۹ ر.

اندازه سطور: ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۵/۵ سم. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۶سم.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** روغنی با طرح گل و بلبل و پروانه در زمینه سبز و حاشیه زرین زرافشان، درون سرخ با گل و بوته زرین.

۱۰۰۵۵

المشاعر

(عربی ـ فلسفه)

مؤلف: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ق

کتابشناسی:

در یک فاتحه (در مباحث وجود و جعل در هشت مشعر) و یک موقف در سه منهج یکی در هستی خدا و یگانگی او (درهشت مشعر)، دیگری در احوال و صفات خدا (چهار مشعر)، سوم در آفرینش و کردار خدا (سه مشعر) و یک خاتمه. این کتاب به همراه عرشیه در تهران به سال ۱۳۱۵ ق به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، نحمد الله و نستعین بقوته التی اقام بها ملکوت الارض و السماء و بکلمته التی انشابها نشأتی الاخره و الاولی

انجام: و اتصل باوله اخر دائره الوجود و انه مفیض الخیر...

انجامه: حرره استکتابا علی حسب‌الامر بندگان نواب عالیجاه والا جایگاه... میرزا عبد الوهاب الحسینی الموسوی [] اقباله العالی و انا العبد ... بالرضا و المنقاد بحکم القضا محمد رضا فی سنه ۱۲۱۵ ق.

نسخه‌شناسی:

خط: ثلث ممتاز معرب. **کاتب:** محمد رضا. **تاریخ کتابت:** ۱۲۱۵ق به دستور میرزا عبدالوهاب حسینی موسوی.

آرایه: سرلوح ممتاز و کتیبه زر و لاجورد و سبز و شنگرف، تذهیب و طلا اندازی میان سطور در دو صفحه اول حاشیه گلبوته زرین در ۲ صفحه آغاز جدول زر و لاجورد و کبود و شنگرف و کمند زرین دو برگ پایان نسخه سفید است. نسخه بسیار زیبایی است.

اندازه سطور: ۱۱ س. **اندازه متن:** ۶×۱۱/۵سم. **تعداد برگها:** ۹۵ برگ. **اندازهٔ جلد:** ۱۰/۵×۱۷سم.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شده. **جلد:** بی جلد، با پوشش مشمایی سرخ.

منابع: ف دانشگاه ۳: ۳۵۵.

۱۰۰۵۶

مثنوی معنوی

(ادبیات ـ فارسی)

مؤلف: مولوی، جلال الدین محمد بن محمد، ٦٠٤-٦٧٢ق

کتابشناسی:

شامل ۶ دفتر کامل است:

دفتر اول: (۱ـ ۴۹ر)، دفتر دوم (۴۹پ ـ ۹۵ر)، دفتر سوم (۹۶رـ ۱۵۵پ)، دفتر چهارم (۱۵۶رـ ۲۰۱پ)، دفتر پنجم (۲۰۲رـ ۲۵۴)، دفتر ششم (۲۵۵رـ ۳۱۲).

آغاز: هذا الکتاب المثنوی المعنوی المولوی و هو اصول‌الدین فی کشف اسرار الوصول و الیقین و هو فقه الاکبر...

انجام:

قصه کوته کن که رفتم در حجاب   هین خمش والله اعلم بالصواب

انجامه: در شهر ربیع الاول سنه هزار و نود چهار صورت اختتام پذیرفت.

نسخه‌شناسی:

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ربیع الاول ۱۰۹۴ق. برای محمد رفیق. عناوین و نشانه‌ها و عنوان حکایات شنگرف.

آرایه: شش سرلوح زر و لاجورد و شنگرف، چهار صفحه آغاز هر دفتر با ستون بندی زرین برای فهرست حکایات، در پایان هر دفتر حل کاری با نقش گل بوته هر سطر در دو بیت، میان مصرعها ستون بندی زرین، با جدول زر و لاجورد و کمند زرین، عنوان حکایات شنگرف.

حواشی: بسیار در توضیح اشعار و سور و کلمات با نشانه ۵ سطر با ذکر فهرست مطالب و داستانهای هر دفتر و شماره صفحه در آغاز هر دفتر.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک باستانی با این مضمون: « بالغ بر سی سال است که این کتاب مثنوی ملای روم که یکی از کتب عرفانی درجه اول است و در کتابخانه اینجانب ضبط است» مورخ ۱۳۱۲ق، در ص ۱.

۲. یادداشت خرید با عنوان: «مالکه و صاحبه خواجه محمد...... بمعرفت حسین... ابتیاع شده مورخ شوال ۱۱۹۵ ق».

۳. یادداشت ناخوانای خرید با مضمون: نسخه شش جلد مثنوی مولوی رومی نورالله مضجعه بخط نستعلیق و کاغذ سفید بجدول طلا ورزنگار و محشی با سر لوحهای مکتوب به کتابت چهار مضراعی بمعرفت محمد رفیق و... ابتیاع شد مورخ ۱۱۶۳ احمد شاهی در پشت برگ ۱.

آرایه: دو ستون نانوشته و سفید باقی است که گویا کاتب در نگارش اشتباه کرده و یا خالی گذاشته که با خط شنگرف و نشان صح بر روی آن ضربدر کشیده است.

تعداد سطور: ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۸ سم. **تعداد برگها:** ۳۲۱ برگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۳۰سم.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج سرخ با نقش ترنج، مجدول با لچک زرین، درون آستر کاغذ ابر و باد آبی و قهوه‌ای.

۱۰۰۵۷

کلیات سعدی

(فارسی ـ ادبیات)

کتابشناسی:

۱. مجالس پنجگانه در متن و حاشیه (۱رـ۱۰ر)
۲. تقریرات ثلاثه (۱۰رـ۱۱ر) در حاشیه سمت چپ
۳. رساله عقل و عشق (۱۱رـ۱۲ر)
۴. رساله نصیحة الملوک (۱۲رـ۱۸پ)
۵. گلستان (۱۸پ ـ۵۸پ)
۶. بوستان (۵۸پ ـ۱۲۰ر)
۷. قصائد (۱۲۰پ ـ۱۲۴پ)
۸. قصائد و قطعات عربی و فارسی (۱۲۵رـ۱۵۴۵پ)
۹. غزلیات (۱۵۵پ ـ ۲۱۵پ)
۱۰. خبیثات (۲۱۵پ ـ ۲۷۷پ)
۱۱. هزلیات و مضحکات (۲۷۷پ ـ۲۸۰پ)
۱۲. قطعات و رباعیات (۲۸۱رـ۲۸۶پ)
۱۳. مفردات (۲۷۸رـ۲۸۹ر)

آغاز:

کتبت سیبقی الذکر فی امم بعدی　　　فیاذ الجلال اغفر لکاتبه سعدی

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی سابع عشر شهر ذیحجه الحرام مطابق سال فرخنده فال پارس ئیل هزار دویست پنجاه و هشت... اقل خلیقه محمد شفیع اللاهوتی الآشتیانی النجفی شد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها۲۹۱گ. دو برگ در پایان نسخه سفید است. **تعداد سطور:** ۱۷ س.
اندازه متن: ۱۶/۵×۸سم. **اندازه جلد:** ۲۲/۵×۱۴ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمد علی شفیع آلاهوتی آشتیانی نجفی. **تاریخ کتابت:** ۱۹ ذی حجه ۱۲۵۷ق و پنجشنبه ۲۰ محرم و ۱۷ ذی حجه ۱۲۵۸ق مطابق پارس ییل. **محل کتابت:** ارومیه به دستور وزیر عساکر منصور نظام.

کاغذ: فرنگی **جلد:** تیماج مشکی ضربی ترنجی مقوایی، درون قهوه‌ای، عطف مشمع مشکی. **اندازه جلد:** ۲۲/۵×۱۴ سم.

آرایه: جای خالی برای سرلوحها و عنوانها و تشعیرها، با جدول مزدوج زر و لاجورد و مشکی و کمند زرین، جای سرعنوانهاو میان مصرعها، ستون بندی زرین.

یادداشتها و برافزوده‌ها: دو یادداشت به تاریخ ۱۳۲۰ق. در برگ ۸.

مهر: دو مهر پاک شده در آخر نسخه.

منابع: الذریعه ۲۲۲: ۹. فرهنگ سخنوران: ۱۴۷. مشار: ۷۲۴.

۱۰۰۵۸

دیوان فرخی سیستانی

(فارسی ـ دیوان)

مؤلف: فرخی سیستانی، علی بن جولوغ، ٤۲۹ق

کتابشناسی: شامل قصاید و ترجیعات و رباعیات.

آغاز:

برآمد نیلگون ابری ز روی نیلگون دریا　　　چورای عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیدا

انجام:

من عاشقم و دلم بدو گشته تباه　　　عاشق نبود زعیب معشوق آگاه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۲ گ.

تعداد سطور: ۱۹ س. **اندازه سطر:** ۸/۵×۱۷سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** اواخر سده ۱۳.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی با حاشیه ضربی و گل و جدول زرین، درون کاغذ نقش دار زرین با زمینه مشکی. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۶ سم

آرایه: دو سرلوح به زر و لاجورد و شنگرف، با کتیبه زرین خالی، جدول و کمند و ستون بندی سرخ، صفحه شمار با جوهر مشکی در بالای صفحات، دارای حواشی کوتاه در معنی واژه‌ها و نسخه بدل.

مهر: سجع مهر «یا محمد ادرکنی» با تاریخ ۱۲۰۴ق در برگ عنوان.

۱۰۰۵۹

صحیفه سجادیه

(عربی ـ ادعیه)

مؤلف: از علی بن حسین علیه السلام، امام چهارم، ۳۸ـ۹٤ق.

کتابشناسی:

آغاز: حدثنا السید الاجل نجم الدین بهاء الشرف ابوالحسن محمد بن الحسن بن احمد بن علی بن محمد بن عمر بن یحیی العلوی الحسینی....

انجام: فیمابقی من عمری کما احسنت فیما مضی منه یا ارحم الراحمین

انجامه: تمت الصحیفه الکامله مع الملحقات بها علی ید الفقیر الی الله الغنی شاه محمد الاشرفی فی ثمان سبعین الف.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۴×۷سم.

خط: نسخ. **کاتب:** شاه محمد الاشرفی. **تاریخ کتابت:** ۱۰۷۸ق.

عناوین و نشانه‌ها: عناوین و نشانه‌ها و نام ادعیه همگی مُطلا.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی با جدول زرین، درون آستر، کاغذ ابر و باد.

آرایه: دارای جدول و کمند زرین در سراسر نسخه، دو صفحه دارای دندان موشی زرین بین سطور، صفحه اول دارای سرلوح زرین و لاجورد و شنگرف و کتیبه زرین نانوشته.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در برگ پایانی نسخه دعای حفظ با تاریخ رجب ۱۱۶۳ق.

مهر:

۱. چهار گوش که متن آن را پاک کرده‌اند و ناخوانا است با یادداشت من عواری الزمان لدی و سجع مهر لااله الاالله الملک المبین...

۲. مهر بیضی شکل دیگری در پایان نسخه که آن هم ناخوانا و سیاه است.

۱۰۰۶۰

شرح اشارات خواجه نصیرالدین طوسی

(عربی ـ منطق)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد، ۵۹۷ـ۶۷۲ق متن از شیخ الرئیس ابوعلی سینا.

کتابشناسی:

شرح طبیعیات (۱ر ـ ۱۱۱ر).

شرح الهیات (۱۳۱ر ـ ۲۶۳پ).

شرح المنطقیات (۲۶۴پ ـ ۳۸۶ر). بخش منطق اشتباهاً در آغاز صحافی شده در ابتدای شرح طبیعیات است) در ص ۲۶۳پ تاریخ کتابت و نام کاتب نسخه آمده است.

آغاز: بسمله، قال الشیخ هذه الاشارات الی اصول و تنبیهات علی جمل یستطیر بها من یتسوله و لاینتفع مالاصرح فیها

آغاز شرح منطقیات:

بسم الله... الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتمجیده و هدینا الی تصدیر الکلام بتمجیده

انجام: هذه الشروط و تکرار المعاوده الی تفقد کل واحد منها فهو لیس بمستعد لادراک العلوم النظریه و لتعلمها و بالله التوفیق.

انجامه: تم منطق الاشارات بعون الله قاضی الحاجات.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س (نسخ) ۱۹ س نستعلیق. **اندازه متن:** ۸×۱۵سم.

خط: نسخ و نستعلیق. از ص ۱۲۷ تا ص ۲۶۳ بخش الهیات به بعد خط عوض می‌شود. **کاتب:** عبدالرحمن بن محمد. **تاریخ کتابت:** ۲۰ جمادی الاول ۱۲۶۲ق برای شیخ عبدالرحیم نگاشته شده است. **محل کتابت:** بلده ساوجبلاغ (ش۱).

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با کاغذ نقش برجسته بر روی ترنجها، **اندازه جلد:** تیماج مشکی با کمند منگنه‌ای، آستر درون کاغذ سفید؛ ۲۱/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف با خطوط سرخ بر بعضی کلمات **حواشی:** با نشانه‌های ص و صح.

مرمّت و وصّالی: برگهای آغاز و انجام نسخه وصّالی شده است و ارواق نخستین دچار آبدیدگی و پارگی است.

۱۰۰۶۱

چهار فرمان مظفرالدین شاه درباره شعاع السلطنه

(فارسی - فرمان تاریخی)

کتابشناسی:

۱. فرمان حکومت گیلانات و طوالش ومضافات

آغاز: ۱ از آن روزی که بخواست خداوند یکتا جلت قدرته و ایزد بی‌همتا... .

۲. فرمان حکومت فارس و کل طوایف و عشایر و ایلات و تمام قشون ساخلو و سرحدی.

آغاز: ۲ آنکه چون ناظم عالم امکان و خالق ارکان عوالم کون و مکان کفالت انتظام ممالک محروسه ایران.

۳. فرمان ارسال پالتوی ترمه و سردوشی مخصوص شاهی در حاشیه دستخط شاه به خط شکسته نستعلیق تحریری در این موضوع.

آغاز: ۳ آنکه چون خاطر خطیر مرحمت تخمیر مبارک اقدس همایون ملوکانه... .

۴. فرمان حکومت مجدد فارس.

آغاز: ۴ ایالت و فرمانروایی و سیاست خلق و حیازت حوزه ملک.

انجام: ثبت و ضبط نموده در عهده شناسند.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ش: ۱ ۸ س، ش ۶: ۲س، ش ۵: ۳ ، ش ۱۲: ۴ س. **اندازه متن:** ش: ۱ ۵۱x۳۲ سم، ش: ۲ ۵۰x ۴۱ سم، ش: ۳ ۴۹x۳۷/۵ سم، ش: ۴ ۳۱x۶۴ سم.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ذیحجه ۱۳۱۴ق (ش۱)، ذیقعده ۱۳۱۸ق و جمادی الآخر ۱۳۱۹ق و لوی ئیل ۱۳۲۲ق (ش ۲ و ۳ و ۴).

کاغذ: فرنگی کبود و نخودی **اندازه جلد:** ۷۰x۵۴/۵ سم.

آرایه: با تشعیرهای زیبا در اطراف مهر و امضای شاه، طلااندازی میان سطور با ستون‌بندی افقی مشکی و لاجورد و شنگرف، کمند و جدول زرین، عناوین زرین.

مهر: پشت برگها مهرهای «لافتی الا علی» ۱۲۰۹ق و کیل الملک؟ (ش ۱) اتابک اعظم (ش ۲ و ۳)، سلطان عبدالمجید (ش ۴) دارد.

۱۰۰۶۲

شرح اصول الکافی

(عربی - اخبار و احادیث)

مؤلف: سید رفیعا، محمدبن حیدر، ۱۰۸۱-۹۹۷ ق

کتابشناسی:

آغاز: الحمدلله رافع درجات العالمین علی من سواهم من العالمین و جاعلهم امناء علی حکمته و مواضع رحمته و حفظة الدین المبین و الهداه...

انجام: یجب علیکم الجواب عما سالکم کما یجب علینا السؤال عما لا تعلمه ممایجب معرفته

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۸ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵x۷ سم.

خط: نسخ تحریری. **تاریخ کتابت:** اوایل سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا. **اندازه جلد:** ۱۹x۱۳.

عناوین و نشانه‌ها: عناوین و قوله شنگرف. **حواشی:** با حواشی منه و ۱۲ وصح.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف و مهر محمد طاهر نوری در برگ عنوان و پایان نسخه با تاریخ ربیع الاول ۱۲۵۱ ق.

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس رضوی: ۳۵۵، الهیات: ۶۳۴.

۱۰۰۶۳

حاشیه بر شرح مختصر الاصول عضدی

(عربی - منطق)

مؤلف: جرجانی، علی بن محمد ۷۴۰-۸۱۶ ق.

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، مبادی اللغه، قوله من لطف الله تعالی یعنی من لطف الله سبحانه بعباده احداث الموضوعات اللغویه فانهای فان الله تعالی و...

انجام: ذلک أن تحصّ غیر الشرط الشرعی بما عدا الاسباب و لایلزم اهمال حالها لانه قد علمت ههنا.

انجامه: تمّ الکلام بعون الملک العلام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۵ سم.

خط: نسخ تحریری. **کاتب:** نصیرالحسینی. **تاریخ کتابت:** غره جمادی الثانی ۹۸۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره **جلد:** تیماج قهوه‌ای، آستر کاغذ زرد زردرنگ.

عناوین و نشانه‌ها: قوله و نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی منه و صح.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک هدایت‌الله بن سید علی. یادداشت وقف محمد طاهر در ربیع‌الاول ۱۲۵۰ق در برگ عنوان و ۱ پایان نسخه.

مهر:

۱. مهر محمد شریف حسینی

۲. مهر هدایت الله سیدعلی.

۳. مهر محمدطاهر نوری در برگ ۱.

یادداشت: یادداشت‌های طلبب شخصی پشت جلد.

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ص ۲۰۱.

۱۰۰۶۴

شرح کبری فی المنطق

(فارسی - منطق)

شارح: ابوالبقاء بن عبدالباقی حسینی (قرن ۱۱ق)

منابع: الذریعه ۷۰/۲۳

آغاز: بسمله، بدانکه آدمی را بر سه چیز اطلاق می‌کنند یکی بر هیکل محسوس چنانکه گویی فلان آدمی درازست و فلان کوتاه و فلان آدمی سفید است و فلان سیاه، دوم تنفس...

انجام: (ناقص) هرچند در عدیل او که بیان قیاسی اقترانی است اما به صریح مذکور نشده و یکی از دو قسم که...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۴×۸ سم.

خط: نستعلیق، که از ص ۲۹ به بعد به قلم دیگری است. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا. **اندازه جلد:** ۱۸×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانه‌ها: عناوین و نشانها و خط بر روی برخی حروف شنگرف.

حواشی: بعضی حواشی به فارسی با نشانه منه.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دارای ترتیب اوراق نیست و ناقص می‌باشد.

۱۰۰۶۵

مجموعه

(فارسی - توحید)

۱. پراکنده‌هایی به نظم و نثر فارسی و عربی از کتب گوناگون ازجمله درباره وحدت و صفات خدای تعالی (۳-۱)

۲. قرة العیون (۳ ر- ۸۲ ر) (عربی- کلام)

مؤلف: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ ق.

آغاز: بسمله و به نستعین، یا مبدع الارکان و الاصول و واهب النفوس و العقول یا مفیض القلوب و الارواح و جاعل الصور و الاشباح... اما بعد فیقول متعصم بحبل الله الملتجی الی باب الله المهتدی بهدی الله محسن بن مرتضی...

انجام: به کل من عند ربنا و لنختم الکتاب حامدین لله مصلین علی خاتم النبیین و اهل بیته المعصومین و سایر الانبیاء و الاولیاء و ملائکة الارض و السماء اجمعین.

۳. کلمات طریقه: (۸۵پ – ۱۰۸پ) (عربی- عرفان)

مؤلف: فیض کاشانی، محمدبن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ ق

آغاز: بسمله و به نستعلیق، سبحان الذی خلق الانسان من طین ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهین، ثم سواه و نفخ فیه من روحه، فاذا هو خصیم مبین...

انجام: لئلاتقع فی العطب، فان الحقایق لاتعرف بالبحث ابداً و السلام علی من اتبع الهدی هذا آخر الکلام فی الکلمات الطریفة و هی مائه کلمة وافیه شافیه و الحمدلله اولا و آخرا

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۳×۸ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۰۸۸ ق.

کاغذ: سپاهانی و فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانه‌ها: شنگرف و سرنج، با علامات صح و بلغ در ش۱، حروف ابجد در حاشیه ش۲ و نیز بر روی برخی کلمات به شنگرف (۳۶ر- ۵۶ر). **حواشی:** حواشی جدیدتر در رساله ش۲.

مالکیت و وقف: یادداشتی وقف بر اولاد ذکور که در پایان و آغاز نسخه به همراه یادداشت مالکیت ملامحمدطاهر نوری.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: اشعاری به عربی در پایان ش۲. اشعاری درباره کلمات طریقه بفارسی با تاریخ ۱۰۶۰ق.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمد طاهر نوری در صفر ۱۲۳۴ق و صفر ۱۲۴۶ق.

۲. مهری با سجع «**سلطانِ دین محمد**» به تاریخ ۱۰۹۷ق در برگ ۳ و ۸۵ ر.

۱۰۰۶۶

حاشیه خطائی = حاشیة المختصر

(عربی - معانی و بیان)

مؤلف: نظام الدین عثمان خطایی یا خطائی (سده ۱۰ ق)

کتابشناسی:

حاشیه مختصری با عنوان «قوله - قوله» بر کتاب «المختصر فی شرح التلخیص» تفتازانی می‌باشد که ناتمام مانده است.

آغاز: بسمله و به نقتی، نحمدک اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم و نُصلّی علی نبیک الهادی للعرب و العجم علی وجه اکمل و اتم، قوله...

انجام: ترک المعین الی غیر المعین و الخطاب

انجامه: تم الحاشیه الموسومه بالخطائی بعون الله الملک الوهاب.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۳×۵/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** نیمه دوم سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی ساده درون آستر کاغذی.

اندازه جلد: ۱۱/۵×۱۸/۵ سم.

حواشی: با حواشی بسیار از ملا میرزا جان و نقلهائی از شرح کشاف و حاشیه آن، صحاح جوهری، التاج، مهذب الاسماء، شرح نصاب، شرح ایضاح و علامات صح و منه و عنه در اوایل نسخه، یکی از حواشی تاریخ ۱۱۱۲ (۶۵ر) و برخی دیگر ۱۲ (۱۱۱۲) دارد.

مالکیت و وقف: کلمه وقف بر بالای بسیاری از برگها وجود دارد.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تملک مریم در برگ اول.

۲. یادداشتی گویا از ابوالفتح درباره آمدن شاه سلطان حسین به مشهد در سه‌شنبه ۷ صفر ۱۱۹ و رفتن او از آنجا در پنجشنبه ۱۷ جمادی‌الثانی همان سال.

مهر: مهر وقف ملا محمدطاهر و مهر ابوالفتح در برگ عنوان و پایان نسخه.

منابع: مرعشی نجفی: ج ۱ ص ۱۱۳.

۱۰۰۶۷

تحریر القواعد المنطقیه فی شرح الرسالة الشمسیة

(عربی – منطق)

مؤلف: قطب‌الدین رازی، محمدبن محمد، -۷۶۶ ق

کتابشناسی:

در شرح شمسیه کاتبی قزوینی، علی بن عمر، ۶۰۰-۶۷۵ق کتاب بنام غیاث‌الدین محمدبن خواجه رشیدالدین، وزیر سلطان خدابنده نوشته شده و دارای مقدمه و سه

مقاله و خاتمه می‌باشد و شرح آن با عنوان «قال – اقول» است. مقدمه، ففی ماهیة المنطق و بیان الحاجة الیه و موضوعه.

مقاله اول: فی المفردات، مقاله الثانی: فی القضایا و الاحکام، مقاله الثالث: فی القیاس، الخاتمه: ففی مواد الأقیسة و اجزاء معلوم.

آغاز: ان ابهی در تنظم بنان البیان و ازهر زهر تنشر فی اردان الاذهان حمد مبدع أنطق الموجودات بآیات وجوب جوده.

انجام: و الحمدلله الواجب الوجود و مفیض الارزاق و الصلوه علی افضل البشر علی الاطلاق و علی آله مصابیح الدجی.

انجامه: قدتمت هذه الرسالة المسماة بالشمسیة فی هجدهم ذیقعده سنه ۱۲۸۷.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ و ۱۲ س. **اندازه متن:** ۴×۸ سم.

خط: نسخ و نستعلیق، سه برگ اول ص ۱۱و قسمت پایانی نسخه نو نویس است.

تاریخ کتابت: ۱۸ ذیقعده ۱۲۸۷ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای با آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۹×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانه‌ها: شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با نشانه‌های فی، ۵، ۹، ب، هـ، س و شرح در پایان کتاب.

مالکیت و وقف: از مجموعه اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یاداشت وقف کتاب توسط محمد جعفرطهرانی در سال ۱۲۸۷ق.

۲. یاداشت با خط شکسته نستعلیق درباره حالات قرار گرفتن انگشت در کتابت نوشته شده است. با تاریخ ۱۰۹۶در برگ پایانی نشسته.

مهر:

۱. مهر وقف حاج ملا محمد جعفر طهرانی با تاریخ ۱۲۸۷ در برگ ۱.

۲. مهری با سجع «الشیخ الراجی» در برگ ۱ و ۲.

۱۰۰۶۸

مجموعه

(عربی – پزشکی)

۱. قانونچه فی الطب(۲ ر- ٤٧ ر)
مولف: مؤلف محمود بن محمد چغمینی (٦١٨ ق)

۱۰۰۶۹

حاشیة الوافیة فی شرح الکافیة

(عربی – نحو)

مؤلف:

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است بر شرح سید رکن الدین حسن بن محمد استرآبادی (-۷۱۷ق) بر کافیه ابن حاجب، نسخه از باب اللفظ شروع شده و تا انتهای کتاب کامل است.

آغاز: اعلم انّ معرفة هذالحد حد الشیء مابین ماهیة موقوفة علی معرفة اللفظ لأنّ معرفة المرکب موقوفة علی اجزائه.

انجام: اخوف من کل وادی الافی وقایة الله تعالی الساری فی وادی السباع

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی تاریخ منتصف شهر ذی حجة الحرام سنة تسع و عشرین و تسعمائه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۵/۵×۱۱ سم.

خط: نسخ برگ اول نویس است. **تاریخ کتابت:** ذیحجة الحرام ۹۲۹ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا. درون آستر کاغذی ابرویاد. **اندازه جلد:** ۹/۵×۵/ ۱۶ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های س، ج، ن، ب، م و صح.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی با موضوع ساختن تیزاب در ص۱.

۲. یاداشت وقف حاجی ملا محمد طاهر در ربیع الاول۱۲۵۱ ق.

مهر: مهربیضی شکل با سجع "محمد طاهر" در پشت برگ ۱ و نیز مهر دیگری از همو با سجع "عبده محمد طاهر" در برگ ۱

مرمت و وصالی: اوراق آغازین نسخه وصالی شده و در بیشتر صفحات آبدیدگی است.

توضیحات: اهدایی ناصر کاتوزیان به دانشگاه تهران.

۱۰۰۷۰

التوحید (ترجمه–)

(فارسی – اخبار)

مؤلف: مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق

کتابشناسی:

ترجمه توحید مفضّل است. متن کتاب از مفضّل بن عمر جعفی کوفی (سدهٔ دوم) است، که از بیانات امام جعفر صادق(ع) در مجالس متعدد گردآورده است. شامل یک دیباچه (ص ۵-۱) و چهار مجلس، مجلس اول (۸-۶۶)، مجلس دوم (۶۶-۹۸)، مجلس سوم (۹۸-۱۴۳)، مجلس چهارم (۱۴۳-۱۶۴) می‌باشد.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی توحیده بصفوته محمد المفضل علی عبیده و عترته الاکرمین المخصوصین بلطف قدیمه و جدیده علیه... اما بعد قاصر از نیل معالی و مفاخر ابن الواصل الی رحمة الله محمدتقی محمدباقر صانهماالله عن المآثر...

انجام: مفضل گفت پس برگشتم از نزد مولای خود با نعمتی و کرامتی که هیچ کس با چنین حال برنگشته بود. باینجا منتهی شده این رساله به دست مؤلف حقیر محمدباقر بن محمدتقی عفی عنهما.

انجامه: وقع الفراغ من تسويد هذه النسخة الشريفة في يوم السبت ثامن من شهر الحادي عشر من السنة السادسة من عشر الثالث بعد المائة و الألف على يد الفقير الحقير الذليل محمد باقر التاجر حاجي محمد خليل عفى من... بحق محمد و آله النجباء.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۵/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمد باقر التاجر حاجی محمدخلیل. **تاریخ کتابت:** دوشنبه ۱۱۳۶ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۹ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و درشت.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت وقف ملامحمد طاهر نوری.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر وقف بیضی شکل ملامحمدطاهر نوری در تاریخ ۱۲۳۰ در حاشیه برگ ۸.

۲. مهر چهار گوش وقف ملا محمد جعفر طهرانی در پشت برگ ۱.

منابع: الذریعه: ۴ /۴۸۲، دانشگاه: ۱/ ۲۰۹۰.

۱۰۰۷۱

جنگ

۱. سؤال سلطان محمود از ابوعلی سینا در شکایت از ضعف باه و پاسخ وی به نظم فارسی (۲ر) (فارسی - پزشکی)

۲. مطلبی درباره مراتب و نقاط رمل به فارسی (۲پ)

۳. در باب علاج دُمل و چند فایده در باب رمل به فارسی (۳ روپ)

٤. کتاب سرخاب (در علم رمل) به فارسی از مولانا سرخاب (۴ر-۴۵ر)

آغاز: بسمله، حمدی اکمل و شکری اجمل بعدد ذرات رمل، لایق فردیست که اشیاء را به قدرت ازواج آفرید که و خلقناکم ازواجاً و درود خجسته...

انجام: که این کس که اینجاست، از کدام راه بیرون خواهد رفت آنرا هم از این طور حکم کند و الله اعلم بالصواب

انجامه: تم فی سنه ۹۸۹.

۵. مطلبی در باره "شهوت از ماه عربی در زنان در هر روزی در عضوی است" (علوم غریبه- فارسی)(۴۵ ر)

٦. اشعار پراکنده از سعدی، حافظ و دیگران (۴۵پ-۴۶پ)

۷. طول و عرض و انحراف جغرافیایی ۱۹ شهر ایران و اسلام به ابجد (۴۷ر). (فارسی- جغرافیا)

۸. معراج الخیال و اشعاری از میرزا علیرضا تجلی شیرازی (۴۷پ-۵۳ر)

آغاز:

در سرم دیگر همای وصل یار ریخت طرح آشیان از خارخار

انجام:

بارغم بر سینه دارم کوه کوه تا گشایم در فضای قدس بال

۹. دو دعا برای رفع درد دندان که یکی از امام جعفر صادق منقول است (۵۳ر) (عربی- ادعیه)

۱۰. طریقه خوردن مایه شتر اعرابی بجهت سمن به فارسی (۵۳پ)

۱۱. در باب دزد و دزدیده و یافتن آن از طریق علم رمل و توصیفی از اشکال آتش و باد آب و خاک به رمل... (فارسی- رمل) (۵۴ر-۵۶پ)

آغاز: در بیان دزد و دزدیده بدان که اشکال نحس تعلق دارد به بد کاران...

انجام: ابدج و شجره که در کتب ... نوشته شد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۹۸۹ ق. در ش۴ و قرن ۱۳ در دیگر سالها.

کاغذ: فرنگی نخودی. **جلد:** تیماج مشکی یک لت جلد کنده شده. **اندازه جلد:** ۱۵×۱۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

آرایه: خطوط سرخ بر روی بعضی عبارات و کلمات.

مالکیت و وقف: ۱. یادداشت وقف بر اولاد ذکور از سوی ملامحمد طاهر نوری و محمدجعفر مجتهد طهرانی. ۲. از مجموعه کتب اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل محمدطاهر نوری

۲. مهر چهار گوش وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی.

مرمت و وصالی: برخی برگها وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی: یک روی جلد افتاده است.

یادداشت‌ها:

۱. یادداشت قرض دادن پول به همشیره خان بیگ و بیان مبلغ آن به سیاق م.رخ ۱۲۵۴ ق.

۱۰۰۷۲

حاشیة شرح التجرید الجدید

(عربی -کلام)

مؤلف: خفری، محمدبن احمد، -۹۵۷ق

کتابشناسی:

حاشیه خفری بر شرح قوشچی است که بر تجرید خواجه نصیر نگاشته است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوه و السلام علی الطیبین و الطاهرین و بعد فیقول الفقیر... بن احمد الخفری هذه تعلیقات اتفقت منی علی ....جعلنی الله تعالی و الطالبین من اهل التأیید قوله استدل علی وجود الواجب الخ.

انجام: و کان شرطا فیه ان یکون مثلا لم یصح ان یکون غیراً فلا یکون واجب الوجود بذاته واذاکان بسبب ما صارا کان واجب الوجود بذاته واجب الوجود بغیره.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۰×۴/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف سرخود، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۶×۹ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی بسیار مانند سلطان العلمائی با امضای سلط و عبدالعالی؛ شمسای گیلانی (صفحات ۳ب-۳۲، ۳۵پ) میرسید شریف، المص، اب، ر س م ج، م ج ق، ج ی د ه، استاد مولانا حیدرعلی.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در تاریخ ربیع‌الاول ۱۲۳۰ ق. در انجامه نسخه و پشت برگ۱.

۲. از مجموعه کتاب‌های اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

مهر:

۱. مهر وقف چهار گوش "ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی" در برگ ۱.

۲. مهری با سجع «عبدالعظیم رضوی» با تاریخ ۱۱۳۴ ق. در برگ ۷۲ر.

۳. مهربیضی شکل با سجع «زین العابدین».

۴. مهر بیضی شکل "محمد طاهر" در برگ اول و آخر.

مرمّت و وصالی: صفحات آغاز و انجام مرمت و وصالی گردیده است.

منابع: ریحانة الادب ۴: ۱؛ دانشگاه ۱۶۸۶/۲؛ فهرست الفبایی آستان قدس ۱۹۶

۱۰۰۷۳

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة

(عربی – منطق)

مؤلف: جرجانی، علی بن محمد ۷٤۰-۸۱٦ ق.

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله – قوله» بر کتاب تحریر القواعد المنطقیه فی شرح الشمسیه قطب‌الدین رازی (-۷۶۶ق) در یک مقدمه، سه مقاله و خاتمه.

آغاز: و رتبه علی مقدمة و ثلث مقالات و خاتمة، هکذا وجد عبارة المتن فی کثیر من النسخ و الصواب ان لفظ ثلث مهنا...

انجام: المبادی التصدیقیة... و الموفق للصواب و الیه المرجع و المآب.

انجامه: تمت هذه النسخه الشریفه علی ید الضعیف الراجی الی الله، دوست علی بن علی فی بلد الفاخره سمرقند فی خمسه عشر من شهر شعبان. اللهم اغفرلی و لوالدی و لجمیع المؤمنین و المؤمنات.

هر که خواند دعا طمع دارم زآنکه من بنده ای گنه کارم

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ تا ۱۴ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۵/۵ سم.

خط: نسخ بی نقطه (از برگ ۲۴ تا ۳۳ و نیز برگ اول شکسته نستعلیق نونویس است). **کاتب:** دوست علی بن علی. **تاریخ کتابت:** ۱۵ شعبان گویا سده ۱۰ ق. **محل کتابت:** سمرقند.

کاغذ: سمرقندی و فرنگی (بخش نونویس) **جلد:** بدون جلد و بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۱۰ سم.

عناوین و نشانها: درشت و شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه امیرخلیل، ۱۲، عماد، احمد، ملاحاجی صدر.

آرایه: دارای جدول سرخ رنگ.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: دو بیت شعر در ص ۱ با تاریخ ۱۲۷۴ ق و بنام علی‌اکبر عبداللهی وجود دارد.

مهر:

۱. مهر وقف چهار گوش ملامحمد جعفر طهرانی. پشت برگ ۱

۲. مهر بیضی شکل با سجع "عبده علی الموسوی" با تاریخ ۱۲۱۶ ق.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دچار آبدیدگی است که در برخی صفحات به متن آسیب رسانده است.

منابع: مرعشی ۱۲۷: ۱۱؛ دانشگاه: ۱۰۰۶۷.

۱۰۰۷۴

مجموعه (۶ رساله)

(ترکی –ادبیات)

۱. نظم و نثر ترکی با موضوع حکایاتی چون حضرت اسماعیل، نماز و... (۱ر-۷پ)

آغاز: (افتاده): ص ۲، هربری تنک عرض طولی خسه شده... دیدی اکلن سنن بو زاده من کلیی... من کیدلیم بردم.....

انجام: جاکلبن سلالده جان حولن قلانده یلن ندیم

۲. چهل حدیث به فارسی (۸ر-۱۶پ) (فارسی- حدیث)

آغاز: بسمله، حدیث اول فاطمه علیها السلام روایت کرد حضرت رسول صلی الله علیه و آله که هر مؤمنی که از خواب برخیزد و بگوید...

انجام: آن چنان باشد که مار از پوست بدر آید او را جمع گناهان به سرآید و الله اعلم بالصواب.

۳. رساله تعبیر خواب(۱۷ر- ۲۵ر)

در ۱۲ باب به فارسی دارای اغلاط نگارشی بسیار و خط ناخوانا که پیداست کاتبی کم مایه آن را نگاشته است.

آغاز: بسمله الحمدالله رب العالمین و العاقبة للمتقین، اما بدانکه علم تعبیر خواب علمی شریفست. معجزه حضرت یوسف پیامبر است....

انجام: و اگر کشتی غرق شوند یا در خواب بیند صدقه باید داد و

انجامه: تمام شود[شد] کتاب تعبیر نامه و الله اعلم الصواب.

٤. معراج نامه به نظم ترکی (۲۵ر-۳۳ر) (ترکی- ادبیات)

آغاز: حکایت معراج رفتن پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم شرح ایدم معراجینی او نتکالسکا... (؟)

انجام:

کی که معراجه کنو سه شک گمان　　　دونیسه عقبی الور اول اهل زمان

۵. مطالب و متفرقاتی شامل: اسامی امامان، بروج دوازده گانه، ماههای ترکی و روزهای هفته به ترکی (۳۳ر-۳۴ر)

٦. هزار مسئله، سؤال و جواب عبدالله بن سلام جهود با پیامبر اسلام به فارسی (۳۴پ-۶۹ر)

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین، اما بعد در خبر است از ابن عباس روایت کرد که چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم آشکار کرد...

انجام(افتاده): و حق شما را برحق فرستاده که چهارده معصوم و گواهی می‌دهم که اشهد ان لااله‌الا الله و... اللهم صلی علی محمد و آل محمد، پس هفصد مرد جهود...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۷×۱۱ سم.

خط: نسخ ناخوانا و آشفته. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای فرسوده و بدون آستر.

مهر: وقف چهار گوش" ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی". در برگ ۱ و آخر نسخه.

فرسودگی و افتادگی: کناره بیشتر صفحات نسخه آسیب دیده و پاره و فرسوده شده است.

۱۰۰۷۵

الکافیة

(عربی - نحو)

مؤلف: ابن حاجب، عثمان بن عمر، ۵۷۰-٦٤٦ق

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، و به نستعین. الکلمة لفظ وضع لمعنی مفرد و هی اسم و فعل و حرف لأنّها اما ان تدل علی معنی فی نفسها اولا الثانی الحرف و الاول اما...

انجام: ...و المفتوح ما قبلهما تقلب الفا.

انجامه: تمت الکتاب المسمی بالکافی بعون الملک الواقی فی آخر شهر الله المعظم شعبان لیلة الأثنین وقت صلوه علی ید اضعف عباد الله و احوجهم الی غفران ملک... سید محمد بن عبدالرحمن بن عیسی عبدالرحمن، غفر الله لهم و لمن دعی... للجمیع المسلمین بالمغفره و الغفران نرجو من الاخوة ان لا تنسانا لدعا.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۴ گ. **تعداد سطور:** ۷ س. **اندازه متن:** ۴×۸ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه آخر ماه شعبان گویا سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی با ترنج گلبوته دار میانه جلد، آستر کاغذ فرنگی. **جلد:** ضربی. **اندازه جلد:** ۱۵x۸ سم.

عناوین و نشانها: درشت و شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های اسدی، ع ج، م خ م، عصام، شافیه.

آرایه: جدول دراوورات ۱ تا ۱۵.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت علی بن محمد جعفر طهرانی با تاریخ ۱۳۰۴ ق. در برگ آغاز نسخه
۲. یادداشت مالکیت با مضمون «این کتاب به اسم آقا رضا بک عسگر نعلبند بابا علی میرزا بک نعلبند است» در برگ ۲.
۳. یادداشت مالکیت حسن بن محمد مکی در برگ ۸۴ پ.
۴. یادداشت خرید «عمر بن حاجی خدره از ملا خالد البلدلیمتی.
۵. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت مفصلی از مالک نسخه در بیان ولادت پسرانش محمد و احمد و محمود با تاریخهای ۱۰۲۴ ق در ص ۸۴ ر.

مهر: مهری با سجع «عبده الراجی علی» در تاریخ ۱۲۸۸ق در برگ ۸۳، و برگ ۱.

منابع: کشف الظنون ۱۳۷۰؛ ۲. دانشگاه ۱۱۰۸.

۱۰۰۷۶

مجموعه (۳ رساله)

۱. رساله اثنی عشریه فی الصلاه (۱پ-۳۴ر) (عربی ـ فقه)

مؤلف: شیخ بهایی، محمد بن حسین، ۹۵۳-۱۰۳۰ق

تاریخ تألیف: روز ولادت پیامبر ۱۰۱۲ق.

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا للاهتداء بشریعة اشرف المرسلین و سیدالاولین و الآخرین

و هدانا لاقتفاء اهل بیته الائمة الطاهرین... و بعد فیقول اقل العباد محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی...

انجام: و لاتکون قاعداً علی الارض فیکون انما قعد بعضک علی بعض فلاتصبر للتشهد و الدعاء. ... و انا احوج الخلق الی رحمة الله الغنی محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی وفقه الله تعالی للعمل فی یومه لغده قبل ان تخرج الامر من یده و الحمدلله اولا و آخر.

انجامه: تمت الرساله فی ثالث عشر الثالث من شهر رمضان المبارک من شهور سنه ثلث و عشرین بعد الف من الهجرة النبویه.

۲. رساله اثنی عشریه فی الصوم (۳۵ر-۶۰پ) (عربی ـ فقه)

مولف: شیخ بهایی، محمد بن حسین، ۹۵۳-۱۰۳۰ ق.

تاریخ تألیف: شعبان ۱۰۱۹ق.

آغاز: الحمدالله الذی جعل الصوم جنّة من النار و الصلوه علی أشرف الخلایق محمد و آله الاطهار و بعد فیقول اقل العباد محمد المشتهر ببهاءالدین العاملی.

انجام: الثانیه عشر ان ثواب تلاوة آیة واحدة فیه کثواب ختم القرآن فی غیره ختمت الاثنی عشریه الصومیة بتوفیق الله سبحانه فی خاتمهٔ شهر شعبان المعظم سنه الف و تسع عشره من هجره خاتم المرسلین.

انجامه: فرغ تنقیمه یوم الخمیس من شهر ذو القعده من شهور سنه ثلث و عشرین بعد الف من الهجره النبویه المصطفویه علی هاجرها- الف الف تحیة علی ید الفقیر الی الله الغنی الکامل، محمدبن محمد طاهرفاضل الکاشی عفی عنهما.

۳. رساله اثنی عشریه فی الحج (۶۳ب-۸۵پ) (عربی ـ فقه)

مولف: شیخ بهایی، محمد بن حسین،۹۳۵-۱۰۳۰ ق.

آغاز: الحمدالله علی آلائه و الصلوه علی اشرف انبیائه و اولیائه و بعد فیقول احوج الخلق الی رحمة ربه الغنی، محمد المشتهر ببهاءالدین العاملی... رساله اثنی عشریه یتلو علیک مناسک حج التمتع علی نهج قریب اثنا عشری .....

انجام: و تعظیمهم و احترامهم فان ذلک راجع الی تعظیم صاحب البقعه سلام الله علیه و علی آبائه الطاهرین ثم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۷ گ. اوراق سفید در صفحات ۳۴، ۳۵، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۸۶، ۸۷.

تعداد سطور: ۱۰ س. **اندازه متن:** ۱۷×۹/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدبن محمدطاهر فاضل الکاشی. **تاریخ کتابت:** رمضان ۱۰۲۳ ق (ش۱) و پنجشنبه ذیقعده ۱۰۲۳ق (ش۲).

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای با نقش ترنج گلبوته‌دار، قسمت روی جلد فرسوده و پاره، درون آستر کاغذ ابر و باد با زمینه سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۱۷×۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و درشت. **حواشی:** نستعلیق با نشانه‌های دام ظله، منه، کلینی، دام افاداته.

مالکیت و وقف:

اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

مهر وقف چهارگوش حاج ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی با تاریخ ۱۲۰۶ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. فهرست مصنفات شیخ بهایی در برگ ۱.

۲. اشعاری از شوکت بخارائی در برگ ۱و ۸۵ پ.

۱۰۰۷۷

شرح التصریف

(عربی- صرف)

مؤلف: تفتازانی مسعود بن عمر، ۷۲۲-۷۹۲ق.

آغاز: بسمله و به نستعین، ان اروی زهر تخرج فی ریاض الکلام من الاکمام و أبهی خیرتحاک بنان البیان و اسنان الاقلام حمدالله سبحانه علی تواتر نعمائه الزاهرة و الظاهرة و ... بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی مسعود بن عمر التفتازانی بیض الله تعالی غرّة احواله و اورق.

انجام: و دحرجة لطیفه و نحوها اطلقته انطلاقه واحد للمرة و حسنة او قبیحة او غیرهما للنوع و کذا البواقی.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب تحریراً فی تاریخ سادس عشرون شهر رجب المرجب فی یوم الثلثاء فی شهر سابع و العشرون ماتین بعد الالف من الهجره النبویه صلی الله علیه فی قصبه شاهرود فی مدرسه محمد عالیجاه محمد زمان خان دام اقباله کتبه الحقیر الفقیر المذنب العاصی خاک پای غلامان علی بن ابیطالب ابن کربلایی ابو علی نور محمد البیاری جابر المسکین غفرالله و لوالدیه و لاستاده لجمیع المومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات ...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۴گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۶×۱۱/۵ سم. **خط:** نسخ. **کاتب:** ابن کربلایی ابوعلی نور محمد البیاری. **تاریخ کتابت:** سه‌شنبه ۲۶ رجب ۱۱۲۷ ق. **محل کتابت:** شاهرود در مدرسه محمد عالیجاه محمد زمان خان.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.آهار مهره **جلد:** تیماج مشکی فرسوده یک لا، عطف سرخود، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات شنگرف. **حواشی:** حواشی مختصری به فارسی و عربی با نشانه‌های ۱۲، شواهد شرح تصریف، م و غیره.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

یادداشت‌ها و بر افزوده‌ها

۱. اشعار پراکنده فارسی در برگ۱

۲.یادداشت‌های خرید نان و برنج و روغن چراغ و ارزاق با قیمت و مقدار هریک به فارسی در برگ آخر نسخه.

۱۰۰۷۸

رساله منتخبات پزشکی

(طب - فارسی)

مولف: ملا محمد طاهر نوری (قرن۱۳ ق)

کتابشناسی:

رساله پزشکی است منتخب از کتب طبی مانند «برءالیوم»، «برءالساعة» و... که ملامحمد طاهر نوری به خواهش یکی از دوستان خود جمع‌آوری کرده است در یک مقدمه و ۱۲ باب و خاتمه نگاشته است. (۱-۱۰۴)

مقدمه: در بیان سلوک طب و خلق و طوار و کیفیت سؤال از بیمار و... تشخیص احوال سابق و طریق معالجا اکابر و قانون معالجات متفرقه و سایر آنچه تحقیق امراض موقوف بر آن است.

باب اول: در معرفه ادویه بطریق ایجاز و کیفیت ترکیب آن و طریق ساختن معاجین و اقراص و طبخ اشربه و اتخاذ ادهان و مراهیم و اطلیه و امثال آن.

باب دوم: در معالجات امراض دماغی که اسباب و علامات آن در کتب طبیه مدون است و نسخ تراکیب که مستعمل این عصر است و سبب حرک بعضی معاجین که مستعمل پیشانیان است.

باب سوم: در امراض عین از تدبیر و تنقیه و اکحال و سایر اعمال.

باب چهارم: در امراض اعضاء وجه و ما تحت آن از مری و حلق.

باب پنجم: در اعضاء تنفس.

باب ششم: در آلات غذا.

باب هفتم: در آلات نفض.

باب هشتم: در اعضاء تناسل.

باب نهم: در اعضاء اطراف.

باب دهم: در امراض جلد و آنچه متعلق به زینت دارد.

باب یازدهم: در اورام و بثور.

باب دوازدهم: در حمیات.

خاتمه: در دستور چوب چینی، وجلاب و ... آنچه مخصوص متاخرین است .دستورات طبی و یادداشتهای پراکنده پزشکی با عنوان احوال نبض (۱۰۴پ)، منی زن و مرد، سفوف، حب الرمان، حب قابض، و چند یادداشت درباره نماز غفیله و دعاء و غیره (۱۰۴-۱۱۲ر).

آغاز: بسمله، این رساله مشتمل است بر مجربات اطبا از تراکیب مشهوره و بالجمله دستور الطب از برء الیوم و برء الساعه تحریر یافت با وجود قلت بضاعت و عدم استطاعت... بحکم المامور معذور رد ملتمس عزیزی ننمود شمه‌ای از دستور العلاج و غطی از مجربات مذکوره از اغر ابدات انتخاب شد. بیان نمود و بالله التوفیق و این مختصر مشتمل است بر مقدمه و دوازده باب و خاتمه.

انجام: قند سفید یکرطل بقوام آرند شربتی از پنج مثقال تا هفت مثقال بنوشند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۷×۱۱ سم.

خط: نستعلیق مولف. **کاتب:** محمدطاهر نوری. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهرهٔ سفید رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف سرخود درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۱۵×۱۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف در متن و حاشیه، عناوین متن مشکی و درشت با خطوط سرخ بر آنها.

مالکیت و وقف:

۱. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

۲. یاداشت وقف ملا محمد طاهر نوری با تاریخ ۱۲۴۹ ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. دستورات طبی و یادداشتهای پراکنده در متن و حاشیه با عناوینی چون احوال نبض، روغنی که فالج را نافع بود، مجرب لآتشک، قلیان کوفت، چوب چینی(۱۰۴ پ)، چگونگی خلقت جنین (۱۰۴پ -۱۰۵ر)، غبار چشم، در دانستن هر علتی که چند روز می‌کشد، درد پشت و کمر(۱۰۶ر)، حب قابض، حب الرمان، انواع سفوف برای بیماریها، مرهم کافوری(۱۰۶-۱۰۷ر)، حب مسهل از میرزا حسین طبیب باشی که از ارثی ابا و اجداد اوست. ضماد مجرب برای اسهال(۲۰۹پ)، دستور نماز غفیله، اشعار پراکنده، دستور استفاده انواع شیاف.

۲. (۱۱۰پ-۱۱۱ر)چند دعا جهت رفع تب و بیماری.

۳. (۱۱۲ر)دو روایت از حضرت علی و امام صادق.

۴. (۱۱۳پ)دعای هنگام ختنه منقول از امام صادق.

۵. رباعیاتی از فتحعلی خان ملک الشعرا و چند فایده طبی دیگر (۱۰۴پ-۱۱۲پ).

مهر:

۱. مهر چهار گوش و بیضی شکل از ملامحمدطاهر نوری در پشت برگ ۱

۲. مهر وقف چهار گوش ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

۱۰۰۷۹

حاشیه حاشیه تهذیب المنطق

(فارسی - منطق)

مؤلف: تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین، - قرن ۱۱ ق

کتابشناسی:

حاشیه میرزا علیرضا تجلی بر حاشیه ملاعبدالله یزدی است که وی آن را بر کتاب تهذیب المنطق تفتازانی نگاشته است. نسخه از بحث ابتداء حقیقی و اضافی آغاز گشته تا بحث المعرف ادامه می‌یابد.

آغاز: بسمله، و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی خیر خلقه محمد و آله المعصومین، اما بعد این قیودیست سودمند ارباب تعلیم و تعلم را که در حین مذاکره مخدوم جلیل القدر... علی‌رضا جاری گشته امید که طالبان کمال را از آن حظی کامل نصیب شود.

انجام: (افتاده): ... مثلا می‌گوئیم لاشی مزج ب و کل اب نتیجه می‌دهد لاشی من ج بواسطه اینکه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۸/۵×۵/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۰ ق. **محل کتابت:** در دارالسلطنهٔ اصفهان.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی سوخته آستر درون تیماج قهوه ای با ترنج و دو سر ترنج، عطف و حاشیه تیماج مشکی. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۱۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

آرایه: جدول‌بندی مرغ از برگ ۱ تا ۱۵ دور تا دور متن.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت علی بن محمدجعفر طهرانی در ذیحجه الحرام ۱۳۰۴ق در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت در برگ ۱۲۰ پ در تاریخ پانزدهم ربیع الآخر با مضمون: در خراسان محله چهارباغ در خانه نایب در خدمت آخوند ملامهدی و سیدمؤمن پسر آقا شیر معصوم رشتی الاصل خراسانی المسکن در مباحثه مشغولند.

۲. دو بیت از سعدی در برگ ۱۲۱ پ و یادداشتی با تاریخ سه‌شنبه پانزدهم رجب ۱۲۴۸ق.

۳. یادداشت درباره نسخه با مضمون حاشیه میرزا علیرضا بر حاشیه ملا عبدالله در دارالسلطنهٔ اصفهان نویسانده سنهٔ ۱۲۳۸ق در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر وقف بیضی شکل "علی بن محمدجعفر" در ۱۳۰۲ق، در برگ اول و آخر نسخه.

۲. مهر با سجع «الراجی علی» در ۱۲۸۸ق.

منابع: الذریعه ۵۳: ۶؛ ریحانة الادب: ۳۳۳: ۴؛ معجم المؤلفین ۴۹: ۶.

۱۰۰۸۰

مجموعه

شامل تقریرات مختلف از ملامحمد صالح و دیگران.

۱. مقدمة الواجب(۱ر- ۸۹ ب) (عربی - اصول فقه)

مؤلف: محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۸ق

آغاز: بسمله، فی وجوب مالایتم الواجب لانه اعلم ان الاقول فی المسئله......

انجام: فیکون الادله و الداله علی نفس الجرح الشامله للجرح فی المستحبات مخصصه بتلک الاخبار و عن الثالث

۲. اصل البرائه: ملا محمد صالح

آغاز: الکلام فی اصاله البرائه تقع فی مقامات عدیده فلابدّ اولا من بیان تلک المقامات فنقول

انجام (افتاده): العدم و الوجود فلایکون مشکک فلا یکون ظاهرا فی ا... کما ادعی.

۳. تقریرات(۱۸۳ر-)

آغاز:

۳. المقام الثامن من مقامات المقاله الثانیه فی حجیة الاستصحاب من...

انجام (افتاده): لم یکن علی العدم فیه لما کان علی العتبار المقام الرابعه عشر.

٤. (۲۰۶ ب-۲۴۰ب)

آغاز: القول فی حجیّة خبر العدل استناداً الی قوله ان جائکم .... (؟) لن تصیبوا فی الجهاله.....

انجام: الذی لایجوز لهم العمل باخبار آلاحاد فی الشریعه و هم (؟) و اوصیائه المعصومون عن الخطا و الذلل فتامل

٥. تقریرات آقا سید ابراهیم قزوینی (۲٤۱ب -۲٦۱ رو)

آغاز: اصل الواجب المحدود اما موسع رخصته و اجزائ کصلوه الظهر مثلا و...

انجام: لکن المستفاد من الدلیل هو وجوب العزم فی الجمله لامن باب(؟) للصلوه و السلام.

۶. تقریرات(؟) (۲۴۵ب - ۲۶۱ر)

شامل مقدمه، مقامات و خاتمه.

آغاز: القول فی حجیه الظن و الخوض فی المبحث بحیث ..(؟) غطاه و نعم و... موقوف علی مقدمه و مقامات و خاتمه

اما المقدمه ففی تحقیق امور ثلاثه. الاول جواز...

انجام (افتاده) علیه فضلا عن القیاس علیه الرابع ان غایه مایستفاد منه عدم الوقوع و هو اعم من الاستحاله فتامل جدا و من الثانی عشر

منابع: فهرست مرعشی ۳۱۹: ۴، ذریعه ۱۶: ۲۲، این کتاب در تهران در ۱۳۱۷ق به چاپ رسیده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۲۰-۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۴×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق دارای خط خوردگی های بسیار درمتن و حاشیه صفحات است.

تاریخ کتابت: سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آبی و سفید رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای عطف سرخود بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۱/۶/۵ سم.

حواشی: حواشی با نشانه‌های صح و امضای ح، ه

مالکیت و وقف: یادداشت وقف حاج ملامحمد جعفر طهرانی بر اولاد ذکور خود با صیغه وقف و تاریخ ربیع الاول ۱۲۵۱ق در برگ ۱. ۱

مهر

مهر وقف بیضی شکل "علی بن محمد جعفر"در برگ اول و آخر.

۱۰۰۸۱

مصقل صفا در تجلیه و تصفیه آئینه حق نما

(فارسی - کلام)

مؤلف: احمدبن زین‌العابدین علوی عاملی. (قرن ۱۱ ق.)

کتابشناسی:

مؤلف کتاب را برای شاه صفی نگاشته است. ودر آن بر نصارا رد نوشته است. وی در آغاز از دیداری که در خلسه تاریخ ۱۰۳۰ از پیامبر کرده و بدو فرموده که «ترا باید رسالت و پیامی از جانب من بجای آوری» یاد کرده آن را به ساختن این کتاب تعبیر نموده است.

آغاز (افتاده): نشینان ظلمت آباد عدم را از دعوی ساختن آیینه حق نما و چه حد ساکنان قحط آباد استعداد را از لاف داشتن مرآت اسکندری و جام جهان نما

انجام (افتاده): ... مشاهده آن می‌کند و هر لحظه او را از آن مطالعه آثار قدرت و اسرار حکمت نامتناهی مشاهده می‌شود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۹ گ. **تعداد برگهای سفید و اضافی:** ۱۴ برگ آغاز و انجام و میانه نسخه سفید است. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۱x۵/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج و سرترنج. **اندازه جلد:** ۱۸/۵x۱۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف

آرایه: خطوط سرخ بر روی کلمات

مالکیت و وقف:

۱. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر چهار گوش وقف ملا محمد جعفر طهرانی و در آغاز و چند موضع دیگر نسخه.

مرمت و وصالی: برگهای آغاز و انجام نسخه وصالی شده و آبدیدگی دارد.

منابع: دانشگاه: ۲۸۰۲: ۱۲، مجلس: ۲ ۴۵۴.

۱۰۰۸۲

[رساله در منطق]

(منطق - عربی)

کتابشناسی:

رساله‌ای است در منطق که مؤلف در آن از محقق «شریف» که حاشیه‌ای بر شرح شمسیه نگاشته و جای دیگر با عنوان «فاضل المحشی در حاشیه شرح الشمسیه» و نیز «شیخ» نام می‌برد. اما هیچ اطلاعی از مؤلف یا کتاب در دست نیست.

آغاز (افتاده): داله علی سنه واحده اساره الی احسا هدالمدهب الحق فلا یعمل ای ما حد کل من الصور و التصدیق اراد سال حاصل المعنی او الاقسام فی اللغه کالبماسم ان تقسیم السحصان سنا.

انجام (افتاده): سایط احری الخ لیس علی سعی و مد وصفت السایط فی کل مصرس الح هذا الشکل سمل علی سبعه حطوط.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق بدون نقطه.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا لت رو تیماج مشکی لت پشت کاغذ گلبوته دار قهوه‌ای، عطف سرخود. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۱۲/۵ سم.

حواشی: حواشی به خط نستعلیق با عنوان منه.

آرایه: از برگ ۱ تا ۱۵ دور تا دور متن جدول بندی سرخ.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر طهرانی در برگ ۱

۱۰۰۸۳

اللمعة الدمشقية فى فقه الامامیه

(عربی - فقه)

مؤلف: شهید اول، محمدبن مکّی، ۷۳٤-۷۸٦ ق.

کتابشناسی:

بنا به گفته صاحب ذریعه، مؤلف این کتاب را در زندان به مدت هفت روز نوشته است. نسخه حاضر از کتاب طهاره است تا کتاب دیات.

آغاز: بسمله. الله احمد استتماما لنعمه والحمد فضله و ایاه اشکر استسلاما لعزته و الشکر طوله حمدا و شکرا کثیرا کما هو اهله و اسئله تسهیل مایلزم حمله و تعلیم مالا یسع جهله اما بعد فهذه اللمعه الدمشقیه فی فقه الامامیه اجابة لالتماس بعض الدیانین.

انجام: و الباعث علیه اقتضا به بعض الطلاب نفعه الله تعالی و ایانا به و الحمدلله وحده و صلواته علی سیدنا محمد النبی و عترته المعصومین الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا.

انجامه: تم اللمعه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۷ گ. از برگ ۸ به بعد (صلوه) مقداری افتادگی دارد. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۷×۱۱ سم.

خط: نسخ از برگ ۳-۸ نسخ درشت. **تاریخ کتابت:** ربیع الآخر ۱۲۲۸ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** به خط نستعلیق، و با عنوان روضه.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت خرید نسخه در تاریخ ۱۲۲۹ق. در انجامه نسخه که پاک کرده اند.
۲. یاداشت طلب آقا صادق در برگ ۱.

مهر:

۱. پنج مهر پاک شده در انجامه نسخه.
۲. مهر بیضی شکل "الراجی" علی بن محمد جعفر در برگ ۱.
۳. مهر بیضی شکل با سجع "المتوکل علی الله عبده زین العابدین".

مرمت و وصالی: بیشتر صفحات کتاب مرمت و وصالی شده است.

۱۰۰۸۴

تحریر القواعد المنطقیة فی شرح الرسالة الشمسیة

(عربی - منطق)

مؤلف: قطب‌الدین رازی، محمدبن محمد (۷۷٦ ق.)

کتابشناسی:

در شرح شمسیه نجم‌الدین عمر بن علی کاتبی قزوینی. شرح معروفی است با عنوان

«فال - اقول» که به نام غیاث‌الدین محمد بن خواجه رشیدالدین وزیر سلطان خدابنده نوشته شده است.

آغاز: ان ابهی دُرَر تنظم بِبَنان البیان و ازهر زهر تنشر فی أردان اذهان، حمد مُبدع أنطق الموجودات بآیات وجوب وجوده و شکر منعم اغرق المخلوقات.

انجام: الثبوت للشیء، ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۶×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** اوایل سده ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج سبز روشن. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: نشانها و اعداد و خطوط و اقول و قال شنگرف. **حواشی:** حواشی به خط جدیدتر با تاریخ ۱۱۱۲ و نشانه‌های صح.

آرایه: جدول شنگرف (۲پ - ۸پ). **یادداشت‌ها و برافزوده‌ها**

یادداشت و بر افزوده ها: چهار جدول صغریات، کبریات و وصفیات در برگ ۱۳۹ پ، ۱۴۰پ، ۱۴۳پ و ۱۴۴پ.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملا محمدطاهر با تاریخ ۱۲۵۰ ق. در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل ملا محمد طاهر نوری دربرگ ۱.

۲. مهر وقف چهار گوش ملا محمد جعفر طهرانی در برگ ۲و ۹۸ر.

۳. مهر بیضی شکل با سجع " دارد امید شفاعت زمحمد خلیل " ۱۱۷۴ق.در برگ ۱۳۷پ.

۴. مهر بیضی شکل با سجع "یا امام محمد باقر " در برگ ۱۵۳ر.

منابع: ذریعه ج ۱۳ ص ۳۷۷، مرعشی نجفی ۲ :۱۹۰، فهرست الفبایی آستان قدس ص ۱۰۷.

۱۰۰۸۵

الدروس الشرعیه فی الفقه الامامیّه

(عربی - فقه)

مؤلف: شمس‌الدین ابوعبدالله محمدبن مکی شهید اول (- ۷۸٦ق).

کتابشناسی:

از کتاب طهارت تا لواحق الرهن است.

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی انطق السنتنا بحمده و الهم قلوبنا شکر رفده و اطلق جوارحنا للقیام و... فان علم الفقه لایخفی شرفه و علوه و مقداره و... و سمیناه بالدروس الشرعیه فی الفقه الامامیه و الله تسال ان یلهمنا.

انجام: یتأخره فیحکم به من غیر غین الراهن و هذان الفرعان مع اشتراط الرهن فی البیع.

انجامه: هذا آخر ماوجد من کتاب الدروس الشرعیه بخط مصنفه شیخ الاسلام و منتهی الانام شمس الدنیا و الدین شیخ شهید السعید محمدبن مکی اعطا هما الله ثواب الصدقین و الحقهما باولیائه الطاهرین و لعنة الله علی قاتله ابد الابدین. تم التحریر، ذی القعده الحرام ۱۲۹۲ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۴۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۷س. **اندازه متن:** ۷×۱۲ سم.

خط: نستعلیق. ازبرگ ۴۰ به بعد به قلم دیگری است، برگ آخر نو نویس.

تاریخ کتابت: گویا سده ۱۱ ق بخش کهن. ذی القعده ۱۲۹۲ (تاریخ کتابت بخش نو نویس)

محل کتابت: طهران.

کاغذ: سپاهانی نخودی و فرنگی آهار مهره**جلد:** تیماج قهوه‌ای ، درون آستر کاغذی بنفش رنگ. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۹ سم.

عناوین و نشانه‌ها: شنگرف، عناوین هر باب در بالای صفحات ذکر شده است.

حواشی: حواشی و نشانه‌های صح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت وقف بر پشت جلد از ملااحمد تاجر مراغه‌ای که تولیت آن را به میرزا موسی سپرده و پس از او به اولاد ذکور وی و پس از آنها به علمای شیعه اثنی عشریه، مورخ ۱۲۴۶ ق.

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

۲. مهر بیضی شکل واقف ملااحمد تاجر مراغه‌ای با سجع "الراجی ملا محمد"

مرمت و وصالی: ۱ برگ آغاز و ۶ برگ انجام نسخه وصالی شده است.

۱۰۰۸۶

حلیة المتقین

(فارسی – آداب اخلاق)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (-۱۱۱۰ ق).

کتابشناسی:

در اخبار به فارسی مشتمل بر ۱۴ باب و خاتمه.

آغاز: الحمدالله رب العالمین الّذی حلّی انبیائه المرسلین بأحسن حلیه المتقین و بعث نخبه... محمد صلی الله علیه و آله للتمیم مکارم اخلاق المؤمنین... و اما بعد چنین گوید تراب اقدم مؤمنین و خادم طلبه علوم ائمه طاهرین.

انجام: و دور اندیش‌ترین مردم کسی است که مردم از او منتفع شوند. به اینجا ختم کردم این رساله را در پنجم ماه رجب سنه هزار و هفتاد و نه بعد از هجرت

مقدسه نبوی ص، و شکر می‌گویم پروردگار خود را و درود می‌فرستیم بر خاتم انبیاء محمد مصطفی و آل کرام آن حضرت صلوات الله علیه و علیهم اجمعین.

انجامه: وقد وقع الفراغ من تسوید هذه الرساله فی یوم الثلثیث اثنی عشر شهر ربیع الاول سنه سبع و ثلاثین و ماتان بعد الف من الهجره النبویه .... المحتاج بکرم العمیم الخالق العالم ... ابن مرحوم مغفور میرزا عبدالکریم سید محمد کاظم التفرشی غفرالله ذنوبهما وستر عیوبهما بحرمت محمد و آله صلوات الله علیهم اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۱۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۵ سم.

خط: نستعلیق، آیات قرآنی به نسخ و درشت. **کاتب:** ابن مرحوم میرزا عبدالکریم سید محمد کاظم تفرشی. **تاریخ کتابت:** شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۲۳۷ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای با نقش ترنج و دوسر ترنج، عطف سر خود فرسوده، درون آستر کاغذی کبود. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین بابها و نشانها به شنگرف با خطوط سرخ بر بعضی کلمات. **حواشی:** حواشی با نشانه صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و وقف سید محمد کاظم تفرشی که کتاب را بر اولاد ذکور خود با شرایطی وقف نموده است در تاریخ رجب ۱۲۴۰ ق در ص ۱.

۲. یادداشت مالکیت شیخ مسیح پسر ملامحمد جعفر طهرانی در سه شنبه ۸ جمادی الاولی ۱۲۸۵ق در برگ آخر.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

۴. یادگاری شیخ علی مورخ ۱۲۸۳ ق. در پشت جلد.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با سجع «الراجی الی الله مسیح» و تاریخ ۱۳۰۱ ق در برگ ۲.

مرمت و وصالی: بیشتر اوراق دارای آبدیدگی در صفحات است.

۱۰۰۸۷

کحل الجواهر (= تحفة شاهی = امامت؟)

(فارسی و عربی - احادیث)

مؤلف: عبدالخالق قاضی‌زاده کرهرودی (قرن ۱۱ ق)

منابع: الذریعه ۴۴۳/۳ و ۳۲۸/۴ و ۲۸۱/۲۲.

آغاز:

کس نامه انوار جلی ننویسد   تا بر سر او هوالعلی ننویسد

کی دست قضاخامه نهد بر نامه   تا نادعلی سبجلی ننویسد

و بعد چون جامع مجموعه ایجادی و مرتب صحیفه مبادی در تهذیب قطعه مهذبه خلق وایجاد و تذهیب سفینه مذهبه مبدا و معاد اولین صورتی که...

انجام: دل و دین از معموره هستی صوری آواره بستان نشاط آدمیان بی‌برگ و نوا و گلستان حیوة روحانیان ماتم سرا.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۴۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۴×۷ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدمؤمن بن سلیمان الموسوی الحکیم. **تاریخ کتابت:** ۲۵ صفر ۱۰۵۸ ق. **محل کتابت:** جهانپور.

کاغذ: هندی سبزرنگ (از ص ۲۳۱ تا آخر کتاب نخودی رنگ است). **جلد:** تیماج عنابی، عطف سرخود، درون آستر کاغذی سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و علامات بر حروف و برخی کلمات سرخ.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و صیغه وقف ملامحمدطاهر نوری در تاریخ ۱۲۳۰ق، در برگ (۳۳۶ ر) بدین شرح:

"این کتاب کحل الجواهر از جمله کتب وقفیه است بر اولاد ذکور من الذکور و بهمان

شروطی که در کتاب مجمع البحرین درج شده است و تغییر دهنده آن ملعون ازل و ابد است فمن بدّله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه، فی شهر ربیع الاول سنه ۱۲۳۰ق»

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مقابله محمدمؤمن موسوی که در تاریخ ۱۰۵۷ق نگارش کتاب را شروع نموده است. و در ربیع الاول ۱۰۵۸ق مقابله با نسخه مصنف علیه الرحمه، را به اتمام رسانیده است. (در برگ ۳۲۶ر)

۲. پیش از آغاز کتاب پراکنده‌هایی است با موضوع وجه تسمیه شیخ نجم‌الدین کبری به عربی یاداشتی درباره نام احمد و احد به فارسی (۳ر) مطلبی درباره هدایت موجودات به فارسی (۳ پ)، مطلبی از نهج البلاغه (۴ر).

۳. احادیث و روایت‌های مربوط به مناقب و شأن حضرت علی (ع) با استفاده از آیات و احادیث عربی و فارسی.

۴. روایتی به نقل از علامه قاضی عبدالغفار گرمارودی از مناقب خوارزمی، (۳۳۶پ و ۳۳۷ ب و ۳۳۹ر) (فارسی و عربی مطلبی با عنوان «دقیقه» به عربی درباره نور الهی و منشأ آن (۳۳۷ر) مطلبی دیگر به نقل از علامه قاضی عبدالغفار گرمارودی... و احادیثی از رسول (ص) به فارسی. بنده من کتاب الحجر التنقیح من المختصر من شرایع اسلام (۳۴۰ ر).

مهر:

۱. مهر چهار گوش ملا محمد طاهری نوری در برگ ۶.

۲. ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در چند جای نسخه.

۱۰۰۸۸

مفتاح الفلاح

(عربی - ادعیه)

مؤلف: شیخ بهاء الدین محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق).

مشتمل بر ۶ باب.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی دلنا علی جادة النجاة و هدانا الی ما یوجب علو الدرجات و الصلوة علی اشرف البریات و افضل اهل الارض و السموات ... اما بعد فان اقل العباد عملاً و اکثرهم زللاً محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی... فاجبت مسئولهم و حققت بتوفیق الله تعالی... و سمیته مفتاح الفلاح سائلاً من الله.

انجام: و ان لایؤخذنا بسوء اعمالنا یوم الدین انه ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین الحمدلله م م.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۳ گ. **تعداد برگهای سفید و اضافی:** ص ۷-۹ سفید است. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۴/۵×۱۱ سم.

خط: نسخ، صفحات ۱ و ۲ نونویس است. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج قهوه‌ای ، عطف سرخود، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی به عربی و فارسی، برخی حواشی فارسی اشعار عرفانی است درباره عشق گویا از مولوی و نیز رباعیات عرفانی، و حواشی عربی با موضوع اشعار حضرت امیر (۱۵۰ ر) روایاتی از امام جعفر صادق (۹۷ر) و حضرت سلیمان (۱۱۳ پ) و ...

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و صیغه وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی دربرگ اول.

۲. یادداشت مالکیت اسماعیل فرزند علی‌محمد درزی فرزند ابراهیم بیگ در پایان نسخه.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

دعاء توسعه رزق و روزی در صفحه پایانی.

مهرها:

۱. مهر وقف چهارگوش ملا محمد جعفر طهرانی در برگ ۱ر و ۳ و انجامه.

فرسودگی و افتادگی و ناقص بودن نسخه:

بیشتر اوراق دچار آبدیدگی و آسیب دیدگی است. و ما بین صفحات ۲۳ و ۲۴ افتادگی دارد.

منابع: الذریعه ۲۱: ۳۳۹.

۱۰۰۸۹

مجموعه (۲۰ رساله)

۱. ادعیه (۲ر-۳پ) (فارسی - ادعیه)

دستور العمل قرائت ادعیه های گوناگون به جهت حاجات مختلف چون جلب قلوب، رفع ظلم و ناامیدی از خلق، دفع ظالم، جهت عزل حاکم ظالم،جهت دوستی و محبت.

۲. فال‌نامه امام جعفر صادق (۴ر)

به نقل از امام جعفر صادق با یک جدول حروف. و طبق دستور آنچه که تز اول سطر شمار آورد و حروف و آخرش رابنویسد تا تمام شود و مناسب حال خراب می‌آید.

۳. دعای حفظ از تیر و نیزه و سایر آلات حرب به عربی(۴ پ).

۴. نان و حلوا و همراه با قصه شیخ شبلی (مثنوی است در ۴۰۸ بیت با دیباچه‌ای به نثر در سوانح سفر حجاز خود بر وزن مثنوی مولوی) (۹پ- ۲۳ر)

مؤلف: شیخ بهایی (- ۱۰۳۰ ق)،

آغاز:

ایها اللاهی عن العهد القدیم　　ایها الساهی عن النهج القویم

استمع ماذا یقول العندلیب　　حیث یروی من احادیث الحلیب

انجام:

تحنی ربّ تظلمت الیک   فاتنی مستلقی بین یدیک

منابع: ذریعه ۹ :۱۹، مشار: ۱۵۶۳ نسخهها ۴ :۳۲۶۲.

۵. «فصل فی احکام التجوید» (۲۳پ–۲۵ر) (عربی - تجوید)

آغاز: فصل فی احکام التجوید و صفات الحروف و التفخیم و الترقیق و المد و الوقف و الوصل و احکام النون الساکنه و...

انجام: المدمع سکون آخر الحرف نحو لام الم الا فی نحو طه و فی عین مریم و الشوری وجهان و الطول افضل.

۶. فصل در بیان موافق تجوید (۲۵ر–۳۷ر) (فارسی - تجوید)

مؤلف: ملا عماد استرآبادی

آغاز: بدانکه مدّ بر دو قسم است طبیعی و غیرطبیعی. مدّ طبیعی عبارت است از امتدادی که حاصل است ذات حرف مد را بقدر تلفظ بایشان مثل الف.

انجام: از سوره تغابن یا ایها الذین امنوا ان من ازواجکم الخ و آخر سوره یا ایها المزمل ان ربّک یعلم الخ.

منابع: ذریعه ۳ :۳۷۱، و ۱۷ :۵۵، نسخهها ۱ :۸۲، دانشگاه: ۱۵۱ :۱۰، و ۴۲۲۸۰ :۱۵، الهیات ۱ :۲۳ و ۱۵۲ :۲.

۷. رساله در «بیان آبله انسانی و گاوی»

کتابشناسی:

در شناخت علائم و مداوای آن به روش انگلیسی (۳۷پ–۵۱ر) (فارسی-طب) شامل چندین فصل با موضاعات تعیین وقت آبله، کیفیت آنکه آبله را چگونه باید زد و فصلی در تجربههای طبیبان انگلیسی و فرانسوی که ازکتاب آنان انتخاب و آورده شده است مانند "مانذین" و شانیزاده محمد عطاء الله قسطنطیه و مترجم از کتابهای خارجی بخشهایی را انتخاب و ترجمه کرده است.

آغاز: در بیان آنکه آبله در گاوها چگونه بهم میرسد اغلب اوقات در پستان گاوها و اکثر در سر پستانها دملهای کوچک پیدا میگردد.

انجام: و پنج سال میشود تخمیناً که از احدی انکار نمودن این مطلب بگوش من نرسیده است. و العلم عندالله.

انجامه: تمت الرسالة بعون الله تعالی شأنه العزیز.

۸. [منتخب] اطباق الذهب (۵۱پ–۷۷ر)

منتخبی است از اطباق الذهب شفروه اصفهانی که تعداد آن از ۱۰۰ به ۷۷ کوتاه و مختصر شده است.

آغاز: بسمله. نحمدک اللهم علی ما اسبلت علینا من جلابیب کرمک و سبلت علینا من شابیب امطارها نعمک و کحلتنا بمردود... اما بعد فهذا منتخب من مقالات المغربی المسماه باطباق الذهب...

انجام: من روح الله التعجبین من امرالله لعل الله یجمع شمل الأحباء بمحمد و آله الطاهرین النجباء و الحمدالله رب العالمین آله الأرض و السماء، ثم الحمد و السلام علی من اتبع الهدی.

انجامه: تم فی سنه ۱۲۴۷ق.م

منابع: ذریعه ۲۱۶: ۲

۹. "حفظ الصحه" (۷۷پ–۱۲۰ر) (عربی و فارسی- پزشکی)

مولف: نامعلوم

کتابشناسی:

مشتمل بر ۲ مقاله فصول و ابواب که در دایرهای رسم شده است.

المقالة الاولی «فی علم حفظ الصحه» و یشتمل علی المقاصد التدبیر، و فی تدابیر الفصول مشتمل بر سه مقصد و هر مقصد دارای چندین تدبیر و هر تدبیر دارای چندین فصل، در حفظ صحت تمامی اعضاء بدن به فارسی.

المقالة الثانی، که فهرست آن از دایرهای مستفاد میشود، شامل الواحی است و در

هر لوح تقویم‌ها و نیز عناوین اسماء، منفعت، مضرّت و دفع مضرّت در ۴ستون نگاشته شده است و جهت هر شی و منفعت و مضرت و روش دفع مضرات آن در اشربه و ادویه و سایر خوراکیها.

آغاز: و لما توجهت بتأليف هذة الرسالة التحفة الموسومة بحفظ الصحة رتبتها بالمقالتين مجملا و رسمت و رقمت لتفصيل كل واحدة منها دايرة مشتملة على تبيين فصولها و تعيين اصولها.

انجام: اگر احياناً استشمام سهوی نمایند پوشند و بطریق انجاح در اصلاح شان کوشند و الله العالم بحقايق الامور انه عليم بذات الصدور.

۱۰. رساله طبی با عنوان «فی بیان اللحوم و المیاه و شحوم بحسب الامرجة» (۱۲۰پ-۱۳۱پ) (عربی- پزشکی)

در شناخت گوشتهای مختلف و نوشیدنیها. و نیز عناوین اسماء، منفعت، مضرت، و دفع مضرت در ۴ ستون نگاشته شده است.

آغاز: فصل فى امزجة اللحوم: اللحوم اكثرها حارة رطبة كثيرالغذاء مولد للدم و بعضها افضل من بعض فى ذلک و مختلف اللحوم بحسب اختلاف اصنافه.

انجام: سمى الشراب المتوسط و ان مضى عليه اربع سنين سُمى القديم و المتوسط سمى الشراب العتيق.

انجامه: قد تمت الرسالة فى بيان اللحوم و المياه و شحوم بحسب الامزجة.

۱۱. رساله طبی در شناخت طبع سرد و گرم گوشتها و خوراکیها وغیره (۱۳۲ر-۱۳۳پ) (عربی- پزشکی)

آغاز: شطرالحسب الامزجة الحارة اليابسة مخوف فى آخره مولد عن البلغم و الصفراء العلامة دوامها مع خفتها يوماً و صعوبتها يوما.

انجام: التفاح الشامى و السفرجل و قطع العود و... مرقها.

۱۲. طلسم و اوراد مخصوص احضار ارواح، تسخیر بر اجنه با جدول و خطوط ابجد. (۱۳۴پ-۱۳۵پ) (فارسی - علوم غریبه)

آغاز: بجهت احضار هر کس دائره بنویس حروف ابجد را و...

انجام: اگر کسی این اسم را با خود دارد در نزد خلایق عزیز و مکرم باشد با محادیث.

۱۳. رساله «فی دلایل الموت» (۱۳۷ر-۱۵۶ر) (فارسی- پزشکی)

مولف: بقراط

کتابشناسی:

خلاصه‌ای است از مقاله بقراط در علامات وقوع موت و قرب آن.

آغاز: «بسمله خير الاسماء، فى دلايل الموت، بقراط را در علامات وقوع موت و قرب آن مقاله‌ای است، خلاصه آن محرر می‌شود، می‌گوید هرگاه و رمی در روی مریض ظاهر شود.

انجام: و شرب الماء فى الليل و الاكل على الشبع و كثرة النوم فى النهار و حبس البول و الله اعلم.

۱۴. رساله طبی و دستورات دارویی فارسی و مطالبی با موضوعات گوناگون در متن و حاشیه (۱۵۶ر- ۱۶۱ر) (فارسی و عربی- پزشکی)

آغاز: ضماد كفل صنف من الرمد الذى معه وجع شديد مأخوذ من شخص جرّبه على الاشخاص.

انجام: چون پشت و گاه وقایه عضوی دیگر که شریفتر از وی باشد چون مخف که دماغ دردی است. انتهی کلامه.

۱۵. متفرقات طبی فارسی شامل (۱۶۱ر-۱۶۸ر) (فارسی-پزشکی)

طاعون، وبا و علاج آن فصلی در بیان احوال زنان و معالجه بیماریهایی چون اسهال، چشم درد، ضمادات، ضیق النفس، دفع تب، صرع و فصلی در بیان قوهٔ ادویهٔ و معاجین و جوارشات و مرکبات به نقل از الزهری الأندلسی که در پایان با عنوان «الرسالة المعمولة فى اعتبار الأدوية» آمده است.

۱۶. رسالهٔ در بیان اسماء الله تعالی (۱۶۹ر-۱۸۳پ) (فارسی- ادعیه)

تعداد ۸۷۴ نام خداوند معادل حروف ابجد هر نام به شنگرف و ترجمه فارسی آن در سطر بعد نوشته شده است. اسامی به گونه‌ای ترتیب یافته که ترتیب ابجد آن روبه افزایش است یعنی با نام و شماره ۷ آغاز شده و روند صعودی تا نام «ذوالعزة و الانتقام» ۱۸۲۳ ادامه می‌یابد.

آغاز: بسمله، ابد، هو، احد، وهاب، واهب، باقی، همیشه، او، یک، بسیار بخشنده.

انجام: من عنده مفاتیح الغیب، ذوالعزة و الانتقام، آنکه نزد اوست کلیدهای غیب، خداوند قهر و غلبه.

۱۷. دعاء «حرز اکبر» (۱۸۴ر–۱۸۷ر) (فارسی– ادعیه)

به نقل از امام ابوالحسن الجلیل بن امام السعید الهندی که در پی یافتن و جمع‌آوری حرز اکبر به فرغانه سفر کرده و به نزد شیخ کامل، شرف‌الدین فرغانی رفته و حرز را به خط نجم‌الدین فرغانی یافته و در اینجا با شکل آن نقل کرده است. اشکال دیگر نیز از جمله عین العنایة (طلسم پادشاهان عجم)، انس القلوب، جهت آواره کردن اعداء و ادای قرض و شفای بیمار و دعای نادعلی و در منافع و خواص این دعا وجود دارد.

آغاز: امام ابوالحسن الجلیل بن امام السعید الهندی گوید که چون بتواتر خبر شنیدم دور شهرها گردیدم، در فضیلت حرز اکبر مرا بر طلب کردن آن ادعیه.

انجام: من بغی علی بسهم الله و سیفه القاتل.

۱۸. در احکام سکز یلدوز [هشت ستاره] و ماههای ترکی (۱۸۷پ–۱۹۰پ) (فارسی– احکام نجوم)

رساله در احکام نجوم به فارسی به نقل از خواجه نصیرالدین طوسی و نیز ساعت استخاره به نقل از امام جعفر صادق(ع) و نیز ذکر جهات قبله شهرهای ایران نسبت به کعبه به نقل از مطلع الانوار محمدباقر یزدی و نیز اختیارات به نقل از حکماء و منجمین.

آغاز: در احکام سکزیلدوز از ماههای ترکیه این قواعد از نجوم است و بعضی مراتب آیند و نیز از اختیارات حکماء و منجمین است در هر یک از این مراتب که.

انجام: بیستم شوال المکرم، هشتم و بیستم ذی قعده، دویم و پنجم ذی الحجة الحرام ششم و هشتم.

۱۹. [شرح شرح تصریف] (۱۹۱پ–۱۹۴ر) (فارسی– صرف)

از (۲)

کتابشناسی:

توضیح و حاشیه‌ای است بر شرح تصریف تفتازانی، بی ذکر نام کتاب یا مؤلف.

آغاز: ان اروی زهر الی قوله حمدالله سبحانه مقصود شارح به ایراد این جمله اثبات آنست که حمدالله تعالی احسن حمدها است و افضل کلامهای فصیح.

انجام: و ذکرة... که از خواص مشبه به است، ترشیح استعاره افراغ آنست و السلام.

۲۰. پاسخ قائم در مراسله محمودخان دنبلی (۱۹۴پ) (فارسی – تاریخ و مکاتبات)

آغاز: مخدوم محمود حفظه الله الملک الودود قتل اصحاب الاخدود بالنار ذات.

انجام: مایخلود علیه آشکار گردد ان ربک لبالمرصاد و السلام. خیرختام

۲۱. «سؤال و جواب از جفر جامع حضرت امیر» (۱۹۵ر–۱۹۶پ) (جفر– فارسی)

آغاز: سؤال جواب از جفر جامع حضرت امیر(ع) چون عاقبت کار امام و پیروی.

انجام: نظیره، ص ل ح ض م خ ط ن ذ ط و ز ع هـ.

۲۲. تحفة الغرائب: محمدبن شیخ محمد هروی (۱۹۷ر–۲۰۳پ) (علوم قرآنی – فارسی)

طبق گفته مؤلف وی شنیده بوده است کتابی به فارسی در خواص آیات قرآنی نوشته شده و در پی یافتن آن به مکه رفته و آن را خریداری نموده است کتاب در اصل مختصری از جواهر القرآن احمدبن ابراهیم تمیمی بوده است و جهت حصول استفاده بیشتر از آن اغلب آیات را به عدد قیام نموده و آن را موافق اسامی دوازده امام و شهور سنة و بروج در ۱۲ باب ترتیب داده است و نام «تحفة الغرائب» بر آن نهاده است.

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و الصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد مؤلف این رساله چنین گوید که در مکه معظمه.

انجام: قوت هفتم قدرت و عدد کبیر این ورد شصت و چهار است و وسیط آن.

منابع: ذریعه ۳ :۴۵۷، انستوری ۱ :۵۴، الهیات ۱ :۱۶۴ نسخه‌ها ۱ :۱۰۸–۱۰۹، مشار: ۳۶۹، مولفین مشار ۵ :۷۲۳. (غیر از تحفة الغراب معرفی شده دانشگاه است).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۲ گ. (اوراق ۹–۵) سفید است. **تعداد سطور:** مختلف. **اندازه متن:** ۱۰×۵/۵ سم.

خط: نستعلیق شکسته. **کاتب:** ملامحمدطاهر نوری. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۸ ق. (در ص ۷: ۱۲۴۷ق)

کاغذ: فرنگی سفیدرنگ و الوان. **جلد:** مشکی فرسوده، عطف سرخود، درون آستر کاغذی آبی رنگ که بر پشت و روی داخل جلد مخارج و هزینه‌ها بر آن نوشته شده است. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی.
۲. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری با تاریخ ۱۲۳۸ق.
۳. مهری با سجع «عبده ابوالفضل» در ص ۷.

۱۰۰۹۰

شرح الشافیه

(عربی - صرف)

شارح: احمدبن حسن جاربردی (۷٤٦ق)

کتابشناسی:

شرحی است بر شافیه ابن حاجب در صرف از شیخ امام فخرالدین ابوالمکارم احمدبن حسن تبریزی چاربردی (-۷۴۶ ق) که بنام دستور صاحب دیوان، سعدالدین

ابوالمکارم محمدبن تاج‌الدین علی ساوی است و در ایران به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، نحمدک یا من بیده الخیر و الجود و لیس فی الحقیقة غیره بموجود و نصلی علی رسولک محمد طیب... و العود الموعود بالبعث فی مقام محمود و علی آله و صحبه.

انجام: و علی لقولهم علیک و الی لقولهم و حتی حملا علیها لانها جمعنا فی الغایة و النهایة.

انجامه: قد اتفق الفراغ من تحریر الکتاب المسمی بشرح الشافیه.تصنیف احمد بن الحسن الجاربردی حامداً لله و تقدیس الباری وردی یوم الجمعه ثلث عشر شهر شوال المکرم و انا المشتاق الی لقاء الله المذنب محمد مقیم ابن محمد زمان الحسنی اللارجانی نیاکی اللهم اغفرلی و لوالدی و لجمیع المومنین و المومنات بحق محمد و آله. تمت بعون الملک الوهاب فی دار المومنین قم فی مدرسه (؟) احدی و اربعین و مئة بعد الالف.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۷ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمد مقیم بن محمد زمان الحسنی الارجانی نیاکی.

تاریخ کتابت: جمعه ۱۳ شوال ۱۱۴۱ ق. **محل کتابت:** مدرسه مؤمنیه قم.

کاغذ: سپاهانی آهارمهره نخودی **جلد:** تیماج مشکی یک لا، عطف سرخود، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی و نشانه‌های صح، هـ ص، یزدی، مصادر.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف حاج ملا طاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۳۰ ق.
۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری بتاریخ ۱۲۳۸ ق.

۲. مهر وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی.

۳. مهر بیضی شکل کاتب "محمد مقیم" در پایان نسخه.

مرمت و وصالی: صفحات آغازین نسخه پاره و فرسوده و برخی اوراق وصالی شده است.

منابع: دانشگاه ۹ :۹۰۰، حقوق :۳۷۵، روضات: ۹۱، ۴۳۷، آستان قدس: ۳۴۲ کشف الظنون ۲ :۱۰۲۰.

۱۰۰۹۱

شرح قطر الندی و بَل الصَّدی

(عربی – نحو)

شارح: عبدالله بن یوسف ابن هشام انصاری (۷۰۸-۷۶۱ق)

کتابشناسی:

شرحی مزجی است بر قطر الندی ابن هشام، عبدالله بن یوسف ۷۰۸-۷۶۱ ق در علم نحو.

آغاز: بسمله. قال الشیخ الامام الفاضل العلامة جمال المتصدرین و تاج القراء تذکره ابی عمرو و سیبویه و الفراء جمال‌الدین ابوعبدالله یوسف ابن عبدالله بن هشام.

انجام: یوم التناد بمنه و کرمه انه الجواد الکریم الروؤف الرحیم و الحمدلله و صلوته علی سیدنا محمد و آله و سلامه و اختم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۸ سم.

خط: نسخ۲ برگ اول، صفحه آخر نوتویس است.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۶×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: روی بعضی کلمات خطوط سرخ وجود دارد. **حواشی:** حواشی به نستعلیق به عربی و فارسی با نشانه‌های ص، جامی، ۱۲، شواهد و مهدی حسینی ۱۲۰۳ ق.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت با عنوان «محمد بن احمد» من شهور سنه ۱۱۹۹ ق.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی. در برگ ۱

۲. مهری با سجع «عبده امام قلی». در برگ ۱

۳. مهر با تاریخ ۱۲۳۱ ق و نیز ۱۱۸۳ ق.

مرمت و وصالی: بعضی اوراق آغاز و انجام نسخه وصالی شده است.

منابع: کشف الظنون ۲ :۱۳۵۲، فهرست آستان قدس رضوی ۱۲/۲۰۲

۱۰۰۹۲

مختصر الاشباه و النظائر النحویه

(عربی – نحو)

مولف: سلطان محمد بن غلام علی طبسی (قرن۱۱ ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر هفت فن است در علم نحو، که هر فن دارای آغاز و انجام جداگانه‌ای است.

آغاز: بسمله. قال المصنف و هذا الکتاب مشتمل علی سبعة فنون الاول من القواعد و الاصول التی ترد الیها الجزئیات و الفروع و هو مرتب علی حروف المعجم و هو معظم الکتاب و مهمه.

انجام: فان قلت فما بالهم اختلفوا فی اعادة یاء المنقوص و اتفقوا علی اعادة الف المقصور قلت الفرق بینهما خفه الالف و ثقل الیاء.

انجامه: کتب هذا النسخه الشریفه فی شهر رمضان المبارک فی سنه ۱۱۴۲ العبد

الاقل الفقیر الحقیر المسکین المحتاج الی رحمة ربه الغنی ابن میر سید محمد علی الحسینی اللهم اغفر له ولوالدیه و لمن نظر الی هذا الکتاب بحرمة محمد و آله الاطهار الائمه الاطهار تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق به چند قلم. **کاتب:** علی ابن میرسید محمدعلی الحسینی. **تاریخ کتابت:** رمضان ۱۱۴۲ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸×۱۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف

۱. یادداشت مالکیت محمد سمیع شریف المشهدی در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

منابع: التراث العربی: ۵: ۹.

مهرها

۱. مهر بیضی شکل مالک نسخه با سجع "الله السمیع العلیم" در برگ ۱.

۲. مهر بیضی شکل "محمد طاهر" در برگ۱.

۳. مهر وقف چهارگوش "ملا محمد جعفر طهرانی" در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. روایتی از بهاءالدین عاملی در برگ اول.

۲. دعایی درباره کتابت و خطابه در برگ آخر.

۳. یک از شیخ بهایی در برگ ۱.

۱۰۰۹۳

مجموعه

۱. اخلاق ناصری (۱پ-۲۲٤ر) (فارسی - اخلاق)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد ۵۹۷-٦۷۲ق.

آغاز: بسمله، حمد بیحد و مدح بی‌عدد لایق حضرت عزت مالک الملکی باشد که همچنانکه در بدو فطرت اولی هو الذی هدی الخلق حقایق... محرر این مقاله و مولف این رساله محمدبن محمدبن الحسن الطوسی گوید که تحریر این کتاب موسوم است به اخلاق ناصری در وقتی اتفاق افتاده است...

انجام: اینست وصایای افلاطون که خواستیم کتاب را بر آن ختم کنیم و بعد از این سخن قطع کنیم خدای تعالی همگنان را توفیق اکتساب خیرات و اقتنای حسنات کرامت کناد و بر طلب مرضات خود حریص گرداناد. انه لطیف مجیب.

انجامه: کتابت اخلاق در وقتی اتفاق افتاده که با هزار پریشانی خاطر از تبریز بجانب استانبول روانه بود. امید که اگر بر خطای اطلاع یابند در اصلاح آن بکوشند علی ید کاتب الحقیر المحتاج الی رحمه الله الغنی ابن حاج قاسم تاجر فتحی تبریزی غفر الله ذنوبهما در ۱۰شوال سنه الف و ثلثین من الهجره.

منابع: فهرستواره منزوی ۶ :۳۰۹-۳۱۱، مشترک ۴ :۲۲۲۸، ذریعه ۱ :۳۸۰، کشف الظنون ۱ :۳۸، مشار ۱ :۱۹۹؛ فهرست منزوی: ۲ :۱۵۳۴.

۲. فرهنگ لغات عربی به فارسی (۲۲۴پ-۲۳۴ر) (عربی به فارسی - فرهنگ لغات)

آغاز: بسمله، اعضان و افنان؛ شاخهای درخت، امل؛ امید داشتن و امید. انفعال؛ شرمنده شدن و اثر پذیرفتن از چیزی...

انجام: یعر؛ بزغاله که در صیدگاه شیر بندند برای صید کردن شیر، یعمور؛ بزغاله و سنگ خورد، یغامیر، جمع یاسر ظرف.

۳. معنای لغت عربی به فارسی با عنوان «باب العین من غیرالمصدر» از کلمه عرش تا عریض (۲۳۴پ) (فارسی- لغت)

٤. قاطیغوریاس = مقولات عشر (۲۳۵پ-۲۵۲ر) **(فارسی- منطق)**

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد ۵۹۷-٦۷۲ق.

کتابشناسی: همان نه فصل مقاله دوم اساس الاقتباس او است.

آغاز: بسمله، مقالة در مقولات عشرة و آن را قاطیغوریاس خوانند نُه فصلست. فصل اول در ابتداء سخن در مقولات واضع منطق...

انجام: و برین قیاس اقسام معیت هم پنج بود اینست آنچه خواستیم که درین مقالت ایراد کنیم و اکثر مطالب این مقالت که بمصادرات است و در علوم دیگر مبرهن شود و الله اعلم بالصواب.

منابع: نسخه‌ها ۹: ۱۵۰۹؛ ۲. مجلس ۶: ۵۱۸۰؛ دانشگاه ۳: ۶۷.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۵/۵×۱۲ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** فرزند حاجی قاسم تاجرفتحی تبریزی.(ص ۲۲۴ر) **تاریخ کتابت:** ۱۰ شوال ۱۰۳۰ ق. **محل کتابت:** در راه تبریز به استانبول.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره از ص ۱۹۹ به بعد فرنگی است. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۸ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. مطلبی با عنوان فعل در کیفیت انتفاع به حس در اکتساب علوم صفحه آخر.

مهر:

۱. مهر چهارگوش، ملاجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱ پ با سجع «افوض امری الی الله عبده محمد جعفر».

۲. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری در چند جای نسخه.

۳. مهر وقف چهارگوش ملامحمد طهرانی در برگ او آخر نوشته

۱۰۰۹۴

النهایه فی مجرد الفقه و الفتاوی

(عربی- فقه)

مؤلف: طوسی، محمدبن حسن، ۳۸۵-٤٦۰ق.

کتابشناسی:

شامل جزء اول است از آغاز کتاب الطهاره تا کتاب المکاسب شامل ۴ باب.

آغاز: بسمله، الحمدالله مستحق الحمد و موجبه و صلی الله علی خیرته من خلقه محمد و آله الطاهرین من عترته و سلم تسلیما الجزء الاول من کتاب النهایه فی الفقه.

انجام: ... الطیر کلها واحد ثمنها و التکسب بها بجمیع الوجوه. تم الجزو الاول یتلوه کتاب المتاجر.

انجامه: قد وقع الفراغ من نسخه یوم النصف من شهر شعبان المبارک سنة احد عشره سبعمائه کتبه العبد الفقیر الی رحمة ربه الکریم ابراهیم علی بن حمانا (؟) غفرالله له و لوالدیه و جمیع المومنین و الحمدلله... و صلوات علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین...(؟)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۶ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابراهیم بن علی بن حمانا. **تاریخ کتابت:** ۱۵ شعبان ۷۱۱ ق.

کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سرخ ضربی یک لت جلد ندارد. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۸ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت. **حواشی:** دارای حواشی و یادداشت مقابله در حاشیه است.

مالکیت و وقف:

۱. اهدایی مسیح بن محمد سعید به سید عبدالله موسوی در برگ ۱.
۲. یادداشت تملک محمد مشهور به قوام‌الدین تونی دربرگ اول.
۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.
۴. یاداشت مالکیت عبدالرضا الحسینی در برگ ۱.

یاداشت‌ها

۱. یاداشت طلب شخصی با مضمون "آنچه از میر ابوطالب از بابت حواله ملا باقر گرفته شده در پشت جلد.
۲. قیمت نسخه به سیاق در برگ ۱.

مهر: مهر بیضی شکل «ابراهیم» در برگ ۱.

مرمت و وصالی: ۵ برگ از آغاز و برگ انجامه وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی و ناقص بودن نسخه: یک رویه جلد افتاده و اوراق نسخه آب‌دیدگی دارد.

۱۰۰۹۵

سرمایه ایمان

(فارسی – کلام)

مؤلف: ملاعبدالرزاق لاهیجی متخلص به فیاض (م۱۰۷۲).

کتابشناسی:

مختصری است از کتاب «گوهر مراد» لاهیجی که بهترین کتاب به زبان فارسی در باب کلام شیعی است. در یک مقدمه و پنج باب که در سال ۱۰۵۸ تألیف گردیده و در ۱۳۰۴ در بمبئی و نیز در تهران و نجف بارها به چاپ رسیده است. مقدمه در ذکر بعضی اصلاحات منطقی و بیان هیأت شکل اول و قیاسی استثنایی.

آغاز: بسمله و به ثقتی، اما بعد الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی محمد

و آله الطاهرین، چنین گوید الملتجی عبد الرزاق اللاهیجی تجاوزالله عنه که یکی از....

انجام(افتاده): ادخرت شفاعتی لاهل الکبائر من امتی و این خبریست که جمیع امت آن راتلقی به قبول نموده‌اند و در حکم متواترست و ظاهر است که اگر شفاعت به معنی طلب... .

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۵×۴/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** گالینگور عنابی. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمد طاهر توری، بر اولاد ذکور با ذکر صیغه وقف در ربیع الاول ۱۲۵۱ ق در برگ ۱.
۲. یادداشت خرید محمدحسین بن مهر علی در برگ اول.

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در برگ ۱.
۲. مهر بیضی شکل "محمد طاهر" در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی و ناقص بودن نسخه: برگها از جلد کنده شده است.

منابع: فهرستواره ۶ :۱۶۶، مشترک ۲ :۹۴۶، نسخه‌ها ۲ :۱۸۰۱، ذریعه: ۱۷۲/۱۲، مشار ۳ :۲۹۹۵، فرهنگ سخنوران ۴۵۷.

۱۰۰۹۶

حلیة المتقین

(فارسی - اخبار)

مؤلف: علامه محمدباقر بن محمد تقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق).

کتابشناسی:

شامل ۱۴ باب و خاتمه در بیان محاسن آداب.

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی حلی الانبیاء المرسلین بأحسن حلیه المتقین و بعث نخبة اصفیائه محمد صلی الله علیه و آله لتتمیم مکارم الاخلاق... اما بعد چنین گوید تراب اقدام مؤمنین و خادم طلبه علوم.....

انجام: کسی است که خشم خود را فرو خورد و شایسته‌ترین مردم کسی است که مردم از او منتفع شوند.

انجامه: وقد وقع الفراغ من تسوید هذه الرساله فی یوم الثلثاء ششم رجب المرجب فی ید کاتبه محمد طاهر نوری ۱۲۲۳ قدتم بالخیر، تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۸ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** دو برگ استقبال و یک برگه بدرقه دارد. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۲×۷/۵ سم.

خط: آیات به نسخ و متن به نستعلیق. **کاتب:** ملامحمد طاهر نوری.

تاریخ کتابت: سه‌شنبه ۶ رجب ۱۲۲۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای آستر درون کاغذ بنفش رنگ. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف با خطوط سرخ بر آیات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری و در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر کاتب "ملامحمدطاهر نوری" در برگ آغاز و انجام نسخه با تاریخ جمادی الاولی ۱۲۴۵ ق.

۲. مهر وقف چند ضلعی " ملا محمدجعفر طهرانی" در برگ اول و آخر.

۱۰۰۹۷

شرح گلستان سعدی

(فارسی - ادبیات)

شارح: قاضی سیدیعقوب بن علی معروف به علی‌زاده.

کتابشناسی:

با ترجمه عربی و برخی واژه‌ها به ترکی. نسخه حاضر اواخر باب هشتم در آداب صحبت را ندارد.

آغاز: بسمله. الحمدالله علی ما اولانا من النعم و رزقنا الاهتداء الی تمیز اللغات... و بعد فیقول العبد الضعیف المذنب الحنیف المحتاج الی رحمة ربه اللطیف یعقوب بن سیدعلی عفی عنهما الملک ما اولانا العلی... لما رایت گلستان الشیخ محتویاً علی ابیات فارسیه و ....

انجام: (افتاده) قد صحح بالتاء التحتانیة و الفوقانیة ایضاً و المآل واحد. لطیفه: نصیحت پادشاهان.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۸/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۰ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** مقوای نخودی رنگ، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۹×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عنوانها شنگرف با خط سرخ بر روی کلمات و متن اصلی.

حواشی: با نشانه‌های صحّ و صحاح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت امانت نسخه از کتابخانه موقوفه حاجی ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی چالمیدانی که باید به آقا شیخعلی کتابدار برسد قبض دارد پاره شود. دربرگ۱.

۲. عریضه حاجی کربلایی حسین، فرزند حاجی علی اصفهانی در برگ ۲.

۳. غزلی از مولوی در برگ ۳.

مهر: مهر وقف چهار گوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ۱.

مرمت و وصالی: برگها پاره و وصالی شده است.

۱۰۰۹۸

مجموعه

۱. کنزالاحباب (ار-) (فارسی - رمل)

مؤلف: زین العابدین قاسم رمال اصفهانی

کتابشناسی:

مشتمل بر دو مقدمه و دو مقاله هر مقاله مشتمل بر هشت باب است.

آغاز: حمد موفور احدی را عز شأنه که زبان هر فردی از افراد کاینات در تقریر و تحریر صفات ذات او قاصرست... اما بعد در سنه ثلاث و ستین و تسعمائه هجریه نبویه فقیر حقیر کثیر التقصیر زین العابدین بن قاسم رمال اصفهانی...

انجام: مشام جان معطر گردد یا شعشعه آفتاب معانی از افق کمال متجلی شود.

انجامه: رایض این ریاض و راقم این کتاب فیاض را به فاتحه مبذول سازند بیت:

مگر صاحبدلی روزی به رحمت ‌‌ ‌ کند در کار مسکینان دعایی

تمت الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ غره شهر ذی الحجه سنه ۱۰۲۶ هجره النبویه

۲. رساله در رمل (فارسی - فقه)

رساله‌ای در علم رمل و بیان خانه‌ها و بیوت رمل و ویژگی های هریک. به زبان فارسی که آغاز و انجام آن افتاده و مؤلف نامعلوم است.

آغاز: (افتاده) فصل در بیان و ارث که کدام خانه از کدام خانه میراث می‌برد و زنانی گوید که خانه ۹ از اول میراث می‌برد و سیزدهم از سیم و پانزدهم، از چهارم و یازدهم از پنجم....

انجام (افتاده): پنج روز دلیل به آمدن نکاح است چون دیگر دلیل بر آمدن نکاح نیست و الله اعلم.

۳. [شرح رساله‌ای در رمل] (۱۵۴پ-۱۵۶ر) (فارسی - رمل)

رساله حاضر شرح رساله‌ای است در علم رمل که از باب هفتم (میزان العمل) آغاز شده است. ابتدا توضیحی در باب میزان و سپس با عنوان متن و شرح، توضیحاتی در پی می‌آید که در موضوع رمل واعداد است. رساله ناقص و آشفته ای است.

آغاز: بسمله متن باب هفتم در معرفت میزان العمل و آن موقوفست بر چند اصل. شرح، بدانکه بنای میزان العمل و...

انجام: از خانه اول ابتدا نموده می‌شمارند به هر خانه که...آن میزان خواهد بود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۳×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** غرهٔ ذی حجه ۱۰۲۶ ق. در ش۱.

کاغذ: سپاهانی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری با تاریخ ربیع الاول ۱۲۵۱ق.

۲. یادداشت میرمحمدعلی خان بختیاری در ۲۲ ربیع‌الاول ۱۲۱۴ق.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. دارای یادشت های پراکنده رمل به نام افراد یا خطوط رمل ۶ برگ اول و دو برگ آخر.

۲. یادداشت میرمحمدعلی خان بختیاری در ۲۲ ربیع‌الاول ۱۲۱۴ق در برگ آخر.

۳. یادداشت طلب شخصی با نام و موارد معین و به خط سیاق در برگ ۲.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل مالک با سجع "محمد طاهر" در برگ اول متن.

افتادگی:

از ص ۱۲۳ به بعد و نیز از صفحه ۱۵۵ به بعد مقداری افتادگی دارد.

۱۰۰۹۹

مختصر المعانی

(عربی - معانی و بیان)

مؤلف: سعدالدین مسعودبن عمر تفتازانی (-۷۹۲ق)

کتابشناسی:

تلخیص قسم ثالث مفتاح العلوم سکاکی است. شامل مقدمه و چند فن و خاتمه.

آغاز: (افاده) رعایة للسجع و البیان هو المنطق الفصیح المعرب المظهر عما فی الضمیر و الصلوة علی سیدنا خیر من نطق بالصواب و افضل.

انجام: ...یتضمن مشتملة علی لطف الفاتحة و منطویة علی حسن الخاتمه ختم الله لنا بالحسنی بحق النبی و آله الاکرمین محمد و آله الطاهرین.

انجامه: اتفق الفراغ من تحریر هذه النسخة الشریفة سابع عشر شهر ربیع الثانی سنه ثلث ستین بعد الف العبد العاصی تراب اقدام محمد ص شمس بنا(؟) فی

مدرسه امام زاده عبدالعظیم علیه التحیه و التسلیم اللهم اغفر للمومنین و المومنات ثم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۶×۱۳ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** شمس بنا(؟). **تاریخ کتابت:** ۱۷ ربیع‌الثانی ۱۰۶۳ ق. **محل کتابت:** مدرسه امام‌زاده عبدالعظیم.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** ندارد. **اندازه:** ۱۲/۵×۱۹ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف یا خط سرخ روی کلمات. **حواشی:** با حواشی صح، ص، ۱۲، ضط، سیدی

مالکیت و وقف: یادداشت تملک ملامحمدطاهر نوری ۱۲۵۱ق. در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. صیغه متعه و چگونگی ادای آن(۲۱۳ر)

۲. کلمات صرف نحوی بلاغی.

به فارسی مانند اوزان شعری و ...(۲۱۴ ر)

۳. چند فایده طبی به فارسی ۲۱۵ ر

۴. تاریخ فوت ابوی رحیم (؟) در روز شنبه ۳ شعبان ۱۲۱۸ ق در ۲۱۵پ.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر تهرانی مورخ ۱۲۵۱ق در برگ ۱.

۱۰۱۰۰

حرز الامان من فتن الزمان

(فارسی - علوم غریبه)

مؤلف: صفی الدین علی بن حسین بن علی بیهقی کاشفی زنده در ۹۳۹ ق.

کتابشناسی:

در ۵ مقاله و هر مقاله در ۵ باب و هر باب در ۱۲ فصل.

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی انزل الکتاب مشتملا علی غرائب الخواص حروفه و کلماته محتویاً علی عجایب الأثار سوره و آیاته ثمّ... اما بعد چنین گوید فقیر داعی و فقیرخالی از دواعی علی ابن الحسین الواعظ الکاشانی.

انجام: و به مشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک وی را معاینه بیند والله الموفق.

انجامه: تم الکتاب بعون الملک الوهاب فی الشهر رجب المرجب من سنه ۱۳۰۹ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق ریز و درشت. از ص ۲۲۷ تا پایان، برگ آخر نو نویس. **تاریخ کتابت:** رجب ۱۳۰۹ ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف با خط سرخ بر روی برخی کلمات **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های صح.

آرایه: جدول مشکی، در سراسر متن

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت به نقل از کتاب وسایل الشیعه به فارسی در باب دعای حفظ با تاریخ ۲۶ رجب ۱۲۹۴ق.

۲. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در ۱۲۵۱ق.در برگ ۱.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها

۱. بیان سالهای ترکی به شعر و حروف ابجد در ص ۲۵۵.

۲. فهرستی از کتابهای مالک در پایان نسخه.

مهر: مهر وقف چهار گوش ملامحمدجعفر طهرانی در برگ اول.

منابع: ذریعه ۶: ۳۹۲-۳۹۳، ۹: ۶۱۶. تذکرهٔ حسینی: ۱۸۵، روز روشن: ۳۹۰، مؤلفین مشار ۴: ۱۹۳، حبیب السیر: ۱۹۱، روضات الجنات: ۲۵۶، دانشگاه ۵۹۸ ادبیات ۲۹۱ حکمت.

۱۰۱۰۱

مجموعه

۱. کفایه مجاهدیه = کفایه منصوری (۱-۱۶۰پ) (فارسی - طب)

مؤلف: منصور بن محمد بن احمد الیاس (۷۸۰ق).

کتابشناسی:

برای مجاهد السلطنه زین العابدین شاه شجاع از سلسله آل مظفر و ممدوح حافظ تألیف شده است.

آغاز: بسمله، اما بعد بر نظر ارباب بصیرت و بر بصر ارباب سریرت پوشیده نماند که غرض اصلی و مقصود کلی از انشای اجرام علوی و ابدای اجسام سفلی...

انجام: ...و اگر فلفل و زنجبیل با سقمونیا با عسل بر ذکر مالند همین عمل کند.

انجامه: از ابتداء شروع بکتابه این کتاب تا تمام شدن آن چهارده روز کشید در شب جمعه بیست و چهارم شهر جمادی الاولی و به اتمام رسید. حررنا محمد طاهر نوری سنه ۱۲۴۰ تمام شد.

۲. چند دستورالعمل دارویی و طبی مانند استفاده اطر یلال جهت دفع بادفتق، دردگوش،حبس بول، و... (۱۶۱ر-۱۶۳پ)

آغاز: ...نباتی است که تخم وی مستعمل است و مانند تخم کرفس بود برزکی و بلون کبود بود و شکل زیره.

انجام: ... دل چه خواهی نگه کرم بفرما نبرد، دل قوی دار که ما نامرد حیرت تست، هیچکس زهره ندارد که دل ما ببرد. (به نقل از حکیم شفایی).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۳ گ ۴ برگ آخر سفید. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ملامحمد طاهر نوری. **تاریخ کتابت:** ۲۴ جمادی الاولی ۱۲۴۰ ق.

كاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، بی آستر. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت و شنگرف با خط سرخ برروی برخی کلمات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف در برگ عنوان از ملامحمدطاهر نوری با تاریخ ۱۲۳۰ ق در برگ ۱.

۲. چنانکه در یادداشت انجامه آمده است(ص ۳۲۱) از ابتدا شروع به کتابت این کتاب تا تمام شدن آن ۱۴ روز طول کشید. در شب جمعه ۲۴ جمادی‌الاولی و در شب اتمام کتابت آن را بر اولاد ذکور خود وقف نموده است.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

مهر:

۳. مهر بیضی شکل ملامحمدطاهر در ۱۲۳۸ ق. در برگ ۱.

۴. مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

منابع: فهرستواره منزوی ۵ :۳۶۵۲، مشترک ۵۵۷/۱، ذریعه ۱۸ :۹۸، مشار ۴ :۴۰۹۰، کشف الظنون ۲ :۱۵۰۱، استوری پزشکی ۲۲۵.

۱۰۱۰۲

[القصة الحسينية]

(فارسی - اخبار)

کتابشناسی:

از اواخر مجلس هشتم تا آخر مجلس ۱۴ را داراست. و شامل مجلس نهم در بیان کیفیت شهادت نوباوه حیدر و شبه پیغمبر

مجلس دهم: در بیان کیفیت محاربه جناب سید الشهدا بنفسه الشریفه

مجلس یازدهم: در بیان وقایع بعد از شهادت سید الشهدا و تاراج خیمه‌ها

مجلس دوازدهم: در بیان کیفیت ورود کاروان محنت و الم به کوفه.

مجلس سیزدهم: در بیان کیفیت ورود کاروان الم به شام محنت و غم و حکایات شام خراب

مجلس چهاردهم: در بیان کیفیت ورود اسیران اهلبیت به مدینه مشرفه.

آغاز (افتاده): سپس فرمود رَحِمَ الله العباس خدا رحمت کند عم عباس را که جان فشانی کرد و کوشش کرد در یاری برادر در روز یکشنبه یازدهم شهر رمضان المبارک فی سنه ۱۲۴۵ امیدوار چنان است که هر غلطی و خطایی که درکتاب پیدا کنند قلم صریح در کشید تقصیرات را عفو فرمایید.

انجام: ... تمام کردم کتاب را به حسب الخواهش عالیجناب فضایل مآب ... ملاحسین بن مشهدی زین العابدین طهرانی...

این نوشتم تا بماند یادگار   من نمانم خط بماند روزگار

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۸×۱۴ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** مصطفی بن کربلایی عبدالمجید خرقانی **تاریخ کتابت:** در روز یکشنبه ۱۱ رمضان ۱۲۴۵ ق. **محل کتابت:** از روی نسخه به تاریخ پنجشنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۳۷ق، به دستور آخوند ملاحسین بن ابن مشهدی زین‌العابدین طهرانی.

كاغذ: فرنگی آهار و مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای آستر کاغذ سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف بر برخی کلمات.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان است به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: چهارگوش از ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱ و پایان.

۱۰۱۰۳

ترجمه مکارم الاخلاق = مکارم الکرائم

(فارسی - اخبار و اخلاق)

مؤلف: آخوند ملاعلی بن حسن زواره‌ای (سده ۱۰) اصل کتاب از حسن بن فضل طبرسی

کتابشناسی:

شامل دوازده باب

آغاز: الحمدالله رب العالمین و الصلوة علی اشرف المرسلین و سیدالنبیین محمد و آله الطاهرین اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب شیخ الفاضل العالم التقی فخر الحاج و الحرمین... ابونصرالحسن بن علی الفضل الطبرسی رحمه الله که بدرستی که حق تعالی جل و عز و عظم شانه اقتدا بحضرت رسالت پناه...

انجام: و دیگر مثل این سخنان مگو بدرستی که این دمیده شیطان بر زبان تو هذا ما اوردنا ان تجمع من سیر النبویة و الآداب المرویة و قد وفینا بما شرطنا و نسال الله سبحانه و تعالی ان توفقنا للعمل بذالک خالصا لوجه الله بموجبا لرضوانه و مغفرته صلا الی جنابه و کرامته بمنه و فضله وجوده و رحمته وما توفیقی الا بالله علیه توکلت الیه انیب.

انجامه: تمت الرساله الموسومه بمکارم الاخلاق علی ید اقل خلق الله ابوالقاسم بن محمد بن صادق غفرالله عن جرائهما ۱۷ شهر ربیع المولود من شهر سنه ۱۱۹۸ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۸ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ابوالقاسم بن محمدصادق **تاریخ کتابت:** در ۱۷ ربیع الاول ۱۱۹۸ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی با ترنج و سرترنج و کمند. جلد فرسوده **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و آیات و نشانها شنگرف.

آرایه: با سرلوح شنگرف و سبز و کتیبه بسمله، جدول سبز و شنگرف تا برگ ۲۵ است و از آن پس تنها جدول سبز تا اواسط کتاب دارد.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی از علی بن محمدجعفر طهرانی در حاشیه آمده است که شاید مترجم کتاب آخوند ملاعلی بن حسن از اهل زواره اردستان باشد و احوالش در کتاب روضات الجنات آقاسید محمدباقر چهارسویی اصفهانی است. در برگ ۱

۲. یادداشت فوت آقا محمدباقر در ۱۰ صفر ۱۲۴۷ق در برگ عنوان.

۳. تولد محمدباقر در غره شوال ۱۲۴۸ق و سکینه خاتون در شوال ۱۲۵۰ ق در پایان نسخه.

مهر

۱. مهر چهارگوش با عنوان احسن بالله (؟) با تاریخ ۱۲۴۰ق.

۲. مهر بیضی شکل " الراجی علی بن محمد جعفر"

مرمت و وصالی: برگهای آغاز و انجام فرسوده و وصالی شده است.

منابع: فهرستواره ۶۲۹: ۶؛ نسخه‌ها (۲) ۱۶۹۱: ۲، ذریعه ۱۵۰: ۲۲ «مکارم الکرائم»، اعلام ۱۵۷۲: ۲، مشار، مؤلفین ۱۸۷: ۴، طبقات ۱۵۲: ۱۰.

۱۰۱۰۴

شرح شذور الذهب فی معرفة کلام العرب

(عربی – صرف و نحو)

مؤلف و شارح: عبدالله بن محمدبن یوسف معروف به ابن هشام نحوی (–۷٦۲ق).

آغاز: بسمله، قلت الکلمة قول مفرد و اقول فی الکلمه و... ولها معنیان فکلمة علی وزن

انجام: و علی النفع به موقوفاً و ان یغفرلی خطیئتی یوم الدین و ان یدخلنی برحمته فی عبادة الصالحین بمنه و کرمه، الحمدالله رب العالمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۸ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** نیمه اول سده ۱۳.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، بی آستر. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عنوانها درشت. **حواشی:** با دو حاشیه به نقل از الفیه ابن مالک و نشانه ح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک مرتضی بن احمد حسینی دشتی و صالح بن عبدالوقام ابراهیمی.
۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.
۳. یادداشت هبه شرعی حسن بن ساجد ماجد موسوی در ۱۲۴۲ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت امانت نسخه میرزا مسیح بن محمدجعفر طهرانی از آقا شیخ عبدالحسین فرزند آخوند ملامحمد مشهور به سیبویه در ذی قعده ۱۳۱۰ در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش ملامحمدطاهر نوری
۲. مهر بیضی شکل ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی
۳. مهر بیضی شکل با سجع «همایی»
۴. مهر چهار گوش با سجع "ماجد " در برگ آخر.

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ص ۳۱۸، کشف الظنون ۲ :۱۰۲۹، التراث العربی ۲۹۷/۷.

۱۰۱۰۵

مجموعه

۱. الکفایة فی علم الاعراب (۱پ-۷۸پ) (عربی - نحو)

مؤلف: ضیاءالدین موفق بن احمد مکی خوارزمی (۵۶۸ ق) شاگرد زمخشری

کتابشناسی:

به روش مفصل زمخشری در سه قسم: اسم و فعل و حروف.

آغاز: بسمله و بقتی، اَلحمدالله الّذی تظاهرتْ علینا الآؤه و ترادف الینا نعمائه حمداً یستوجبُ زیادة فضله و...

انجام (افتاده): هیَ سَتّه الاول و الثانی انّ و انْ تقول ما انْ رأیتَ زیدَ الاصلَ ما رأیتَ...

منابع: الذریعه ۹۷: ۱۸، ف دانشگاه ۴۱۵: ۱۶، کشف الظنون ۱۴۹۸: ۲، التراث العربی ۳۳۷/۱۰.

۲. مراح الارواح (۷۹ر-۷۹پ) (عربی - صرف)

مؤلف: احمدبن علی بن مسعود

آغاز: بسمله قالَ المُفتقر... اعْلَمْ انّ الصرْفَ امُّ العُلوم و النّحو ابوها و یَقْویَ فی الدرایات.

انجام (افتاده): ثُمَّ اخْرِجَ المَجرُور المُنفصِلَ حتّی لایَلزِمَ تقْدیمَ المَجْرُور.

منابع: کشف الظنون ۱۶۵۱: ۲.

۳. المفراح فی شرح المراح فی علم التصریف (۸۰پ-۲۰۳ر) (عربی - صرف)

مؤلف: حسن پاشا ابن علاء الدین اسود.

با عنوان قال- اقول.

آغاز: بسمله و به ثقتی، اَلحمدالله الّذی صرّفَ افکار قلوبنا الی الصراط المُستقیم و نوّرها بنُور الهدایة الی الدین القویم و تُوحّدَ بالعزّ و الجبروت و...

انجام: لِانْ یکُونَ حُکمُها ایْضاً بِحُکْم طَوِیَ للمبالغة نحوَ طویا وَ طاویان. اَقولُ هذا مُستغنٍ عن الشّرح.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذالکتاب بتوفیق الملک الوهاب علی ید اقل خلق الله محمد علی الرازی بتاریخ شهر شوال المکرم من شهور سنه ۱۲۵ اق.

منابع: کشف الظنون ۱۶۵۱ :۲ التراث العربی ۱۲ :۱۵۲.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۳ گ. **تعداد سطور:** سطر گوناگون. **اندازه متن:** ۱۰×۱۴ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدعلی. **تاریخ کتابت:** شوال ۱۲۵۰ق (ش۱) در شوال ۱۱۲۵ق.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار و مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا بی آستر. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و مرکب سبز و زرد (ش۳) با خط سرخ برروی برخی جملات **حواشی:** با حواشی (ش۱) و نشانه‌های صح (ش۲).

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملامحمد طاهر مجتهد طهرانی در ربیع الاول ۱۲۳۰ در برگ عنوان.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدطاهر مجتهد طهرانی در برگ ۱ و در چند جای نسخه.

۱۰۱۰۶

مجموعه

۱. الأنوار الجلالية للفصول النصيرية از: فاضل مقداد بن عبدالله سیوری حلی (- ۸۲۶ق) (۱ر-۴۹ر) (عربی-کلام).

منابع: التراث العربی ۳۰۱/۲.

آغاز(افتاده): لما یاتی من بیان حدوث العالم و اما بیان بطلان القسم الثانی و هو ان یکون الحال حادثاً فلان ذلک الحادث لا بدله من علة.

انجام: و الحشر فی زمرة محمد نبیه سید الانام و آله مصابیح الضلام و خلفایه الکرام و لنقطع الکلام حامدین و لآلائه شاکرین و بالتقصیر معترفین و من الخطا مستغفرین و علی محمد و آله مصلحین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله

علی محمد و آله الطیبین و الطاهرین اللهم اغفرلی و للمومنین امین یارب العالمین.

انجامه: تاریخ الیوم المبارک یوم الاثنین و ثمانیه و عشرین رجب سنه ثلاث عشر بعد الف علی ید الفقیر حسن بن ابراهیم الصعیدی المدنی فی ارض الدورق.

۲. واجب الاعتقاد علی جمیع العباد (۴۹پ-۵۱ر) (کلام - عربی)

مؤلف: علامه حسن بن یوسف ابن مطهر حلی (٦٤٨-٧٢٦ق)

آغاز: بسمله، الحمدالله علی نعمایه و صلی الله علی سیدرسله و اشرف انبیائه محمد المصطفی و علی المعصومین من انبیائه و بعد و قد بینت فی هذة المقالة واجب الاعتقاد علی جمیع العباد و الخصت فیها مایجب معرفته.

انجام: لیس بمعصوم مع ان اللطف واجب علی الله تعالی فی کل زمان و الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی سیدالرسل محمد و آله و سلم الی یوم الدین.

انجامه: و قد فرغ من تسوید هذه الرساله فی یوم الاثنین سابع شهر رمضان المبارک من سنه مائتین بعد الالف سنه عشر شهر محمد صادق ابن ابوتراب المسمی بجعفر غفرالله لی الی یوم القیمه...م

منابع: ذریعه ۴: ۲۵.

۳. نهج السداد الی شرح واجب الاعتقاد (۵۱پ-۷۲پ) (کلام - عربی)

مؤلف: عبدالواحدین صفی نعمانی.

شرحی است به عنوان قال - اقول بر قسمت اعتقادی و کلامی کتاب واجب الاعتقاد علامه حلی.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدالله الذی وجبت علی الخلایق معرفته و صدقت علی کل مربوب ربوبیته القدیم الذی لااول...و بعد فان اشرف العلوم و اسناها و اقرب القربات و ازکاها...

انجام: تشتهی الانفس و تلذالاعین جعلنا الله و اهلها بفضله و کرمه و غفران الله لنا و لوالدینا و المؤمنین و المؤمنات و لنقتصر علی هذا المقدار و الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.

انجامه: اللهم ارزقنا شفاعه محمد و آل محمد صلوات الله علیهم اجمعین اللهم اغفرلمن کتبه و لمن یقرا و لمن نظر فیه و للمومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات الأحیاء منهم و الاموات امین علی ید الفقیر اقل عبادالله تعالی المذنب الخاطی الصعیدی المدنی فی الدورق کتب بها سنه ثلاثه عشر بعد الالف.

منابع: مرعشی ج ۳ ص ۲۹۸، ادبیات ۵۱۶، ذریعه: ۴۱۹/۲۴.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۶/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** حسین بن ابراهیم صعیدی مدنی(ش ۱ و ۳) محمدصادق بن ابوتراب معروف به جعفر(ش۲). **تاریخ کتابت:** در روز دوشنبه ۲۸ رجب ۱۰۱۳ق (ش ۱و۳) دزروز دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۱۶ق (ش۲). **محل کتابت:** در منطقه دورق(ش۱و۳)

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی، یکلا، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین شنگرف. **حواشی:** حواشی و نشانه‌ها صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدجعفر طهرانی است در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری با تاریخ ۱۲۳۰ق. در برگ آخر.

۲. مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر طهرانی در برگ۱.

فرسودگی و افتادگی: کناره‌های نسخه دچار آب خوردگی است.

۱۰۱۰۷

رساله در باب امام زمان

(فارسی - اخبار)

کتابشناسی:

مولف: علی بن محمد جعفر طهرانی (قرن ۱٤ ق)

علی بن محمدجعفر این رساله را در سال ۱۳۳۴ برای «آنکه مسلمانان بهتر از پیشتر معتقد شوند به وجود امام عصر و امیدوار گردند به نزدیک بودن ظهور او و مایل گردند به آداب شرع محمدی» نگاشته است. ابتدا در ۱۲ فصل حوادث و اتفاقات آخر زمان را به عربی و سپس با ترجمه فارسی به نقل از کتاب دانیال پیامبر که در اصل به زبان کلدانی بوده و بعد به زبان عربی و فارسی ترجمه شده، آورده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین ابی القاسم محمد و آله الطیبین و الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم و... و بعد چنین گوید این ذره بی مقدار... علی بن محمدجعفر طهرانی در این اوقات که... سنه هجری رسیده به یکهزار و سیصد و سی و چهار شوقی در بعضی از اهل اسلام و شیعیان.

انجام (افتاده): چه مؤمن ضعیف الایمان و چه مشرک بر می‌نماید ان شخص قزوینی جاها را ترس.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۵/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** علی بن محمدجعفر طهرانی. **تاریخ کتابت:** در ۱۳۳۴ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** مقوا رویه پارچه کبود رنگ. درون آستر کاغذ شکری رنگ. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۰/۵ سم.

مهر: مهری در ص ۲ با عنوان «علی بن محمدجعفر».

۱۰۱۰۸

مفاتیح الشرایع

(فقه - عربی)

مؤلف: ملامحسن بن مرتضی معروف به فیض کاشانی (-۱۰۹۱ق).

کتابشناسی:

خلاصه‌ای است از کتاب دیگر وی معتصم الشیعه فی احکام الشریعه در فقه شیعی است. در فهرست دانشگاه (ج ۲۰۶۳ :۵)از چهارده تن که بر مفاتیح الشرایع حاشیه و شرح نوشته‌اند یاد شده است.

آغاز: بسمله، فن العادات و المعاملات من کتاب مفاتیح الشرایع و فیه کتب مفاتیح العلوم و المشارب مفاتیح.

انجام: و فی القول کل شی مطلق حتی ورد فیه نهی و الله اعلم بحقایق احکامه هذا آخر المفاتیح.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۰۸ ق.

کاغذ: فرنگی کبود. **جلد:** بی‌جلد عطف پارچه. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عنوان و نشان شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های صح، ع ک، ر، و نقل قولهایی از الدروس الشرعیه، شرح و...

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت اجرای صیغه طلاق در روز دوشنبه ۲۸ جمادی الأولی ۱۲۳۸ در برگ ۱۷۶ ر.

۲. روایاتی درباره وسایل گوناگون در برگهای ۱۷۶ر-۱۷۷پ و ۱۷۹ر-۱۸۰پ و فهرست عناوین در برگ ۱.

مهر: مهر علی بن محمدجعفر و سجع مهر «سلمان منی» با تاریخ ۱۲۰۳ق و چند مهر ناخوانای دیگر.

منابع: ذریعه ۳۰۳:۲۱ (مفاتیح الشرایع فی الفقه)

۱۰۱۰۹

مجموعه

۱. اجوبة مسائل فتحعلی شاه (۱ر-۱۰ر) (عربی - فقه)

مؤلف: شیخ احمدبن زین‌الدین احسائی (-۱۲٤۲ق)

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، فیقول العبد المسکین احمدبن زین الدین احسائی ان حضر جناب العالی الشأن الوثیق... السلاطین سلطنته العقل و الفهم و سلطنته الملک... فتحعلی شاه...

انجام: ... الی هنا انتهی الجواب لخدمة الحضرة المحرقة السلطانیة.... افضل الصلوة و ازکی السلم و الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله.

۲. اجوبة مسائل فاضل الآخند الأملی (۱۰ب-۱۸ب) (عربی - فقه)

آغاز: بسمله، *الحمدالله القدیم الواحد الکریم الماجد المقدس بکماله* عن الشریک و الضد و المعاند المتنزه بوجوب وجوده عن الوالدة و الصاحبة و الولد و الوالد...اما بعد فهذة رسالة شریفة و مقالة لطیفة اشتملت علی اهمّ المطالب فی احکام الدین...

انجام: ... المستحق عن حقه هذا آخر ما اردنا اثباته فی هذه المقدمة و الله الموفق و المعین والحمدالله رب العالمین.

انجامه: و قد تشرفت بتمیم هذة النسخة الشریفة فی الاثنین، الاثنین و العشرین من شهر رجب المرجب من ... سنة مأتین و خمسین بعد الالف فی دار الخلافة

طهران صانها الله عن المذنب الخاطی قاسم بن سعید المنسوب الی الجیلان غفرالله لهما و للمؤمنین بمحمد و اله المعصومین.

۳. شرح الزیارة الجامعه (۱۳٦-۱۵۷) (عربی - ادعیه)

مؤلف: احمدبن زین الدین احسائی

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسایی... انی لما فرغت من هذا الشرح للزیارة الجامعة الکبیرة احببت ان الحقه بشرح الوداع الملحق بها فی الروایة

انجام: علی ما اداه و الله سبحانه لنا من اثبات مایحصل من شرح الزیارة الجامعة الکبیرة و شرح وداعها و الحمدالله رب العالمین...فی المؤمنین.

انجامه: المحتاج الی غفران الملک الدیان قاسم بن سعید المنسوب الی الجیلان غفرالله لهما و للمؤمنین بمحمد و آله المعصومین.

٤. الفوائد الحکمیة(۱۵۸-۱۸۲) (عربی - اصول)

مؤلف: احمدبن زین الدین احسائی

آغاز: بسمله الحمدالله رب العالمین و صلی علی محمد و آله الطاهرین... اما بعد فیقول العبد المسکین احمدبن زین الدین... لما رایت کثیراً من الطلبة یتعمقون فی المعارف الالهیة و یتواهمون انهم یتعمقوا فی المعنی المقصود و هو تعمق.

انجام: الی هذا المطالب و مع هذا فان عرفت فانت انت و الله ولی التوفیق.

انجامه: و قد تشرفت بتمیم هذة النسخة الشریفه الموسومة بالفوائد... من تألیفات اکمل العارفین الشیخ الاحمد لاحسائی... و انا العبد المذنب الخاطی المحتاج الی غفران الملک الدیان قاسم بن السعید المنسوب الی الجیلان غفرالله لهما و للمؤمنین بمحمد و آله المعصومین آمین.

٥. یک صفحه روایت و حدیث به عربی (۱۸۳) (عربی - حدیث)

٦. یک صفحه دستور داروئی گیاهی (۱۸٤ر) (فارسی - طب)

۷. روایت شیعی در باب برتریهای حضرت علی نسبت به اصحاب پیامبر (۱۸۵ر-۱۸۸پ) (فارسی - حدیث)

آغاز: فلیعلم عبادالله انه وعد الله عباده بالآفاقیه و الانفسیة

انجام: صلی الله علیه و آله و سلّم ربّنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا انک انت الوّهاب.

۸. روایتی فارسی از حضرت علی و سؤالات شیعیان (۱۸۹پ-۱۹۰پ) (فارسی - حدیث)

آغاز: که چون سرور مردان علی بن ابیطالب فرق همایونش خسته و احباب دل شکسته شدند ؟ معجز بیان سخنان چند می فرمودند...

انجام: پدرزنی مثل محمد و زنی مثل فاطمه و پسری مثل حسن و حسین، پس صعصعة گریان شد و سلام

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** یک برگ سفید بین رساله ۳ و۴. **تعداد سطور:** ۱۰،(ش۲۶)۲۰ و ۲۱ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵ سم.

خط: آیات به نسخ و متن و ترجمه به خط نستعلیق. **کاتب:** احمدبن زین العابدین ابراهیم احسائی و قاسم بن سعید گیلانی **تاریخ کتابت:** در رمضان ۱۲۲۳ ق (ش ۱تا۴) در روز دوشنبه ۲۲ رجب و یکشنبه ۲۰ شعبان و دوشنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۵۰ در (ش ۶،۷،۸) و روز چهارشنبه ۱۲۴۵ق. **محل کتابت:** در دارالخلافه طهران (ش۵).

کاغذ: فرنگی شکری و نخودی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی مقوائی. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۵/۵ سم **عناوین و نشانها:** عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با عناوین کنز، کافی، ق، خ، مجمع و...

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

یادداشتها و برافزوده ها: طلسمات در برگ ۳۲ پ تا ۳۴ر، ۹۸پ تا ۱۰۰ر و ۱۸۹پ.

مهر: مهر بیضی شکل علی بن محمدجعفر در آغاز و انجام نسخه.

۱۰۱۱۰

سیف الامة و برهان الملة

(فارسی - کلام)

مؤلف: احمدبن محمد مهدی بن ابوذر نراقی (-۱۲٤٤ق).

کتابشناسی:

در رد کتابی که هنری مارتین کشیش انگلیسی بر ضد اسلام نوشته است وی آن را در سه باب در ۱۷ صفر ۱۲۳۳ به دستور عباس میرزا فرزند فتحعلی شاه به پایان رساند (این کتاب چندین بار به چاپ رسیده است).

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی منّ علی عباده بارسال السفراء المقربین...

چنین گوید... احمدبن محمدمهدی ابن ابی‌ذر نراقی که درین عهد میمون و قرن همیون که گلزار همیشه بهار ملت احمدمختار...

انجام (ناقص): شک نیست که حواریین که بعد از حضرت یحیی بودند بأجمعهم مروج شریعت مبین او بودند پس به حضرت یحیی ختم [نخواهد] شد... و حشرنا تحت لواء خاتم الانبیاء و سیدالاصفیاء محمدابن عبدالله علیه التحیة و الثناء و علی آله اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای مقوایی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین شنگرف.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی است.

مهر: مهر وقف ملامحمد طاهر نوری و ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگ ۲ر و ۲۶۰ب.

منابع: ذریعه ۱۲: ۲۱۶ و ۹ و ۲۸۶: ۱۲۰؛ مجمع الفصحاء ۳۳: ۲، مؤلفین مشار ۴۸۱: ۱ - ف - مشار: ۹۹۳؛ ریاض العارفین: ز ۴۶۳، ریحانة الادب ۱۸۳: ۴، الهیات ۷۸: ۱، فهرست منزوی او ۹۶۰: ۲.

۱۰۱۱۱

تقریرات در اصول فقه

(عربی - اصول فقه)

کتابشناسی:

مسوده و بیاض از گفته‌های استاد (؟) در اصول فقه که خلیفه بادکوبی آنها را نگاشته است. نام «سیدمهدی بن آقا سیدعلی» و «قال الاستاد» و نیز حواشی استاد بر بیاض وجود دارد.

آغاز مسوده: هو الله تعالی. اعلم انه لابد لشارع کل علم من معرفته تعریفه باحد التعاریف المشهوره.

آغاز بیاض: بسمله و به نستعین. اعلم ان الخبر لغة الاعلام و یرادفه الحدیث و اصطلاحاً یحکی السنة.

انجام بیاض: ... هذا تمام الکلام فی مقام الثالث.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۳۳ س. **اندازه متن:** ۱۹×۱۲ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** خلیفه بادکوبی **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۵ ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی، عطف پاره و فرسوده و جدا شده **اندازه جلد:** ۱۶×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین مشکی و در نیمه دوم شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی و نشانه‌های صح، ح و منه از جمله «بیاض صحیح» است.

مهر: مهر وقف ملامحمدطاهر در برگ عنوان

فرسودگی و افتادگی: نیمه اول نسخه خط خوردگی بسیار دارد.
گویا نیمه دوم پاکنویس نیمه اول است.
نسخه مغشوش و اوراق فرسوده است و ترتیب و توالی عناوین و فصول مشخص نیست.

۱۰۱۱۲

اشعار بیدل در رثای امام حسین (ع)

(۱۵۴ر-۱۵۶پ)

آغاز:

چون کلام آورد شرح ماتمی — یادم آمد داستان پرغمی

انجام:

که به شهر کوفه که در شهر شام — کارشان این بود چندی والسلام

قصاید السبع العلویات با برخی توضیحات و حواشی در ذیل سطور و حاشیه‌ها (۱۶۱ر-۱۷۵ر)

مؤلف: عبدالحمید ابن ابی الحدید

آغاز:

الا ان نجد المجد ابیض ملحوب — ولکنها جم المهالک مرهوب

انجام:

الـدر مـن الفاظهـا لکنـه در — لـه ابـن ابـی الحدیـد یفـصل

هی دون مدح الله فیک و فـوق مـا — مدح الوری و عداک منها اکمل تمت القصائد

حکایت لقمان با قافله به نظم ۱ص حکایت شبلی با دیوانه (۱۷۵پ)

منهاج الهدایة الی الاحکام الشریعة (۱۷۷ر-۱۹۱ر) (عربی - فقه)

مؤلف: محمد ابراهیم بن محمد حسن کرباسی (۱۲۶۲ق)

مشتمل بر مقدمه و ۴ قسم شامل العبادات، العقود، الایقاعات، و الاحکام و خاتمه و

این نسخه تا نهج الثانی باب غسل است و از آن پس افتادگی دارد و پس از آن با فاصله یک صفحه، خاتمه از (۱۸۵ر-۱۹۱ر) آغاز می‌شود با عنوان: فی بیان بقیه قواعد کثیرة الاحتیاج الیها فی الاستدلال ذکرت...

روایاتی پراکنده به نقل از راشدبن مزید، ابن عباس، کشف الغمة، کتاب مناقب آل ابی‌طالب، منتخب از رسول الله، شهرستانی، از فاطمة الزهرا، منتخب از بشاربن عبدالله، به نقل از الطرماح بن عدی، و بعضی روایات مطلبی با عنوان المراثی، باب فی ذکر مراثی الشهید المظلوم ابی عبدالله الحسین علیه السلام (۷۳-۷۶پ) از الحاج هاشم، قصایدی با قافیه ب و دال و از شیخ احمدی النحوی با قافیه دال.

آغاز: عدتک بحذقما ذا انت مرتقب؛ یدعو الیک الحمی لم تقل الهضب لهفی لراسک و هو یرفع شرقا؛ کالبد فوق الذابل المیاد یتلواالکتاب و ماسمعت بواعظ تخذ القنابد لاعن الاعداد.

از شیخ حسن الدمستانی (ص ۸۱ر-۸۴) قصیده‌ای عربی از شیخ حسن الدمستانی و خلیعی ۸۲ر، روایتی به زائدة بن قدامة به نقل از حضرت سجاد ع درباره حوادث کربلا و شهادت حضرت حسین (ع) بفارسی ۴۲-۸۴ در ص ۱ آمده است.

قصیده‌ای از شریف در رثای حضرت حسین به عربی با قافیه عین، ۸۴پ

شیخ حافظ بن جلال ۸۷پ

شیخ علی المقری ۹۰، ابن حماد ۹۱ پ اشعار پراکنده‌ای فارسی از حاج محمدحسن الشیرازی ۹۱پ شیخ الامجد الاحمد

نسخه‌شناسی:

تعداد اوراق سفید و اضافی: ۷۰-۷۲ سفید است.

۱۰۱۱۲

مجموعه

جنگی شامل مراثی درباره امام حسین (ع) و روایات (۱ر-۳۹ر) (عربی - مرثیه)

۱. مراثی درباره امام حسین (ع) به عربی ، به اضافه روایات (دعبل الخزاعی ۱ ر)، شیخ عبدالحسین الاعسم(۴پ)، شیخ ابن داعی(۱۵ر)، شیخ عبدالکاظم(۱۷ر)، سیدقطب الدین شیرازی(۱۹ر)

شرح روایتی از سهل بن سعد شهرزوری ص ۳۹ر، اشعاری در مصیبت ابی الفضل ۴۳ر مطالبی به نقل از صاحب البحار ۴۳پ-۵۱پ من کتاب المصابیح ۴۷پ، مطالب السؤال از ابی عبدالله محمد طلحه شافعی (۵۱-۵۲) مطالب و قصیده ای از حضرت زینب (۵۲ر و پ)، قصیده سیدشریف بن فلاح الکاظمی در مرثیه سیدالشهداء (۵۳ر-۵۴ر)،

مطلبی درباره شهادت حسین (ع) به نقل از امالی صدوق ۵۴ر-۵۴پ و غیره ، مجملی از احوال حضرت زینب در واقعه کربلا به روایت شیخ مفید۵۵ر، نقلی از کامل الزیارة و مصباح المتهجد از ابی داود مسترق (۵۹ر-۶۴ر)

آغاز: و عن کامل الزیارة عن الی داود المسترق عن بعض اصحابنا عن الص ع قال بکی علی بن الحسین عشرین سنة او اربعین سنة ما وضع بین یدیه...

انجام: (ناقص) و اعجبه منطقی فقال له عمربن حریث اصلح الله الایه تعرف المتکلم... مطالبی درباب واقعه کربلا و شهادت سید الشهداء به نقل از راشد بن مزید (۶۷ر)، فی المنتخب عن ابن عباس (۶۷ر) من کتاب مناقب (۶۷ر) از ابن عباس ۶۸ر- ۶پ (عربی)

۲. باب فی ذکر مراثی الشهید المظلوم ابی عبدالله الحسین: قصایدی از: حاج هاشم با قافیه باء و دال ۷۳ ر-۷۵ پ، قصیده ای از شیخ احمد النحوی با قافیه الدال ۷۵ پ، قصیده ای از شیخ حسن الدمستانی (عربی) (۸۱ر) روایتی فارسی از قدامه (۸۲ر-۸۳ر)، و روایات فارسی پراکنده با عنوان فایده(۸۳پ و ۸۴ر) قصیده ای از شریف (۸۴پ)، قصیده ای از ابن جمادی (۹۱ ر)، قصیده ای فارسی از حاج محمد حسن شیرازی (۹۱ ر)، قصیده ای از احمد (۹۱ ر)، حکایت داستان پیامبر: (۱۱۳ر-۱۱۶ر)

آغاز: دیگری برخوردار است که نام وی عکاشه بود و گفت یا رسول الله اگرته آن بود ....

انجام: شاهبازی قفس در هم شکست رفت و خوش بر ساعد سلطان نشست
وفات حضرت زهرا: (۱۱۶ر-۱۲۰پ)

آغاز:

کاش آن زمان سرداق گردون نگون شدی وین خرگه بلند ستون کی سرنگون شدی

انجام: زبان ناطقه لال است لعنت الله علیهم العن هم جمیعا.
شهادت حضرت علی(ع): (۱۲۰ ب-۱۳۰پ)

آغاز:

بر خون غم چه عالمیان را صلا زدند اول صلابه سلسله انبیاء زدند

انجام:

لیک با حکم جان را چو می افتد رجوع مرجع دل نیست جز انا الیه راجعون
شهادت امام حسن: (۱۳۰ پ-۱۳۷ پ)

آغاز:

ترسم جزای قاتل او چون رقم زنند یکباره برجریدهٔ رحمت قلم زنند

انجام: و او را ربود بدان جزیره افکند و دیگر کسی از او نشانی ندارد و الله اعلم.
شهادت مسلم: (۱۳۷پ-۱۴۷پ)

آغاز:

چون خون ز حلق تشنه او بر زبان رسید خونش از زمین به عرش برین رسید

انجام: وزان زاری که روح مصطفی کرد...

غریو از مرقد زهرا برآمد زبهر ماتم آل محمد

از روح انبیاء غوغا برآمد انا لله و انا الیه راجعون

شهادت طفلان مسلم:

آغاز:

روزیکه شد به نیزه سر آن بزرگوار خورشید سربرهنه برآمد ز کوهسار

انجام: سزاوار این جور و ستم های اهل کوفه و شام نبود فغان ز جرئت کفار یا رسول الله.

۳. اسرار الشهادة (۹۲ر–۱۱۰پ)

مؤلف: کاظم بن قاسم حسینی رشتی (–۱۲۵۹)

شاگرد شیخ احمد احسائی که پس از وفات استادش پیشوای سلسله شیخیه گردید، سیدعلی محمد باب شاگرد او موسس بابیه است، و این رساله را گویا در پاسخ عبدالوهاب قزوینی نگاشته است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله... اما بعد فیقول العبد الجانی... کاظم ابن قاسم الحسینی الرشتی ان جناب المولی الامجد و الاعظم... الحاج عبدالوهاب القزوینی بلغة الله آماله فی کل باب و جعل قلبه متعلقاً بالرفیق الاعلی

انجام: ... و لهذا القدر کفایة لاهل الدرایة و صلی الله علی محمد و آله طاهرین... و الحمدلله رب العالمین.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذه العجالة منشئها لیلة الخمیس الرابع و العشرین من شهر جمادی الاولی ۱۲۴۶ق. تمت الرسالة الشریفة المبارکه المسماة باسرار الشهادة علی ید العبد المذنب العاصی عبد الله الخراسانی غفر الله له و لوالدیه و لمن طالع هذة الرسالة.

منابع: دانشگاه ۳۳: ۶۳۳؛ ۹، فهرست الفبایی آستان قدس ۴۷.

۴. اشعار بیدل (۱۵٤ر–۱۵٦ر)

آغاز: چون کلام آورد شرح ماتمی   برد از سر هوشم و از جان قرار
یادم آمد شرح حال بیکسی.....

انجام: که شهر کوفه که در شهر شام   کارشان این بود و چندی والسلام

۵. قصاید السبع العلویات: (۱۶۱ر–۱۷۵ر)

مؤلف: ابن ابی الحدید

آغاز: الا ان تجد المجد ابیض ملحوب   و لکنها جمّ المهالک مرهوب

انجام: هی دون مدح الله فیک وفوق ما   مدح الوری و علاک منها اکمل

٦. حکایت لقمان با قافله و حکایت شبلی با دیوانه (۱۷۵ر) (فارسی- حکایت)

آغاز: کاردانی دزد در یونان زمین   بود اموالش بتاراج و بکین

انجام: زین سبب دیوانه ام گویند خلق   وین عجب دیوانه ام یا کهنه دلق

۷. منهاج الهدایة الی الاحکام الشریعة (۱۷۷ر- ۱۸۳ر)

تنها منهج الاول و الثانی را دارا می باشد.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی معالم الاسلام و ارشدنا الی قوانین شرایع الدین و قواعد الاحکام و نوّر قلوبنا مصابیح...

انجام: (افاده): ... کما لوکان فی یدة خاتم ضیق لا یبلغ الی تحته الماء فیبتّیه حرکه...

۸. [رسالة فی بیان الضمان]

آغاز: فی بیان بقیة قواعد کثیرة الاحتیاج الیها فی الاستدلال ذکرت فی

انجام: و اما مع الظن اذ الشک اوالوهم فلا ما نع من ذلک

۳. حکایات و روایتی به نظم و نثرشامل مطالبی چون: (فارسی - اخبار)

حکایت وداع پیامبر با مردم در مسجد و قصاص آن حضرت توسط عکاشه (۱۱۳ر،۱۱۶ر)، روایت و اشعاری و قصایدی در وفات حضرت زهرا (۱۱۶ر–۱۲۰پ) و قصیده ای در شهادت حضرت علی و داستان ابن ملجم در کوفه (۱۳۰پ،۱۲۰ر) و داستان شهادت امام حسن (۱۳۰پ، ۱۳۷پ) و داستان شهادت حضرت مسلم بن عقیل و کیفیت کوفه (۱۳۷پ–۱۴۷پ) و کیفیت شهادت دو طفلان مسلم (۱۴۷پ–۱۵۳پ) و...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۹ گ. ۱۹۱گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۱۹ برگ بین رساله‌ها سفید است. **تعداد سطور:** گوناگون. **اندازه متن:** ۲۱×۱۴/۵سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** پنجشنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۴۶ق (در ش۲). **کاتب:** عبدالله خراسانی (ش۳)

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید رنگ. علامت واتر مارک در نسخه در برگ ۵۶، ۵۷، ۸۵ و در ص ۶۶ و ۷۱ مشهود است. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی ترنجی، درون آستر کاغذی زرد رنگ با جدول و ترنج و دو سرترنج. ترنج تزئین با نقش گلبوته، نام صحاف در سرترنج کوچک بالا با عنوان «محمد» نقش بسته است. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و مشکی. **حواشی:** با حواشی در آغاز نسخه.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

مهر: مهر وقف چهارگوش محمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱ و آخر.

فرسودگی و افتادگی: قسمت پائین نسخه آب خورده است.

۱۰۱۱۳

نصیحة الکرام و فضیحة اللئام

(فارسی - ردّ تصوف)

مؤلف: محمدبن نظام‌الدین مشهور به عصام

کتابشناسی:

در ردّ آراء صوفیان و فیلسوفان به استناد کتب معتبر ایشان است و شامل یک مقدمه و یک خاتمه و دوازده مطلب می‌باشد. (مجموعه رسائلی به شماره ۶۶۳۴ در (ف دانشگاه ۱۶:۳۲۱) هست که رساله‌های ۱ و ۲ و ۶ آن به خط محمدعلی بن محمد مؤمن طباطبایی بهبهانی شیرازی با این نسخه همانند و احتمالاً مقدم بر این است. اینها هر دو از روی تحفة الاخیار ملامحمد طاهر بن محمدحسین شیرازی قمی (م ۱۰۹۸) - که

از مخالفان سرسخت صوفیان بوده نگاشته شده است. ملامحمدطاهر در این باره رساله دیگری هم به نام الرد علی الصوفیه دارد.

مطالب نسخه ما بدین گونه است:

مقدمه - در بیان ابتدای ظهور مبتدعه

مطلب اول- در تشبیه دیانت بدار الشفاء و ذم عالم بی عمل و جاهل عامل

مطلب دویم- در بیان حدیثی که... روایت کرده‌اند و مبتدعه بآن متمسک شده در خرابی شریعت غرا کوشیده‌اند.

مطلب سیم- در ذکر بعضی از دعواها که مبتدعه می‌نموده‌اند...

مطلب چهارم- در ذکر بعضی از انواع بدعتهای مبتدعه که دلیل است بر خلاف و کفر و الحاد ایشان.

مطلب پنجم- در ذکر بعضی از عاشقی‌های مبتدعه...

مطلب ششم- در بیان دعوای عاشقی کردن آن بی‌دینان با خداوند عالمیان...

مطلب هفتم- در بیان شمه‌ای از کلمات کفر آیات محی‌الدین عربی

مطلب هشتم- در ذکر مختصری از احوال ملای روم و بیان بعضی از اعتقادات فاسده او

مطلب نهم- در بیان احوال سلسله نوربخشیه و تبیین حال معروف کرخی و بعضی دیگر...

مطلب دهم- در بیان حال بایزید بسطامی و قلیلی از گفتار کفر آثار آن سرگشته بیابان بدفرجامی

مطلب یازدهم- در ذکر شمه ای از دلایل کفر حسین بن منصور حلاج

مطلب دوازدهم- در بیان حال فلاسفه و پیروان ایشان

خاتمه- در بیان کلمه چند سودمند که مؤید مطالب سابقه اثنی عشریه است...

آغاز: بسمله و به نستعین و منه توفیق. الحمدالله... اما بعد بدان ای پیرو احمد مختار و تابع ائمه اطهار... در این ایام بعضی ازدوستان امام انام یعنی امیرالمؤمنین علیه الصلوة و السلام از این فقیر حقیر محمدبن نظام‌الدین المشهور بعصام التماس کردند که احوال صوفیه و متفلسفه...

انجام: حضرت حق تعالی از شر تابعان نفس و هوا و خراب کنندگان شریعت غرّاً جمیع مؤمنان را صیانت نماید. بحق النبی و عترته المعصومین.
انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** چهار برگ در پایان سفید است. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۵×۸/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لایی آستر درون. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عنوان و نشان سرخ، برخی نشانها مشکی. **حواشی:** نام سرفصلها در حاشیه، با حواشی منقول از حدیقة الشیعه ملااحمد اردبیلی، عین الحیوة محمدباقر مجلسی و ملاعبدالرزاق کاشی.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی است.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در چند جای نسخه.

منابع: ذریعه ۱۸۲: ۲۴ (الذریعه ۴۱۷: ۳؛ ۲۰۶: ۱۰؛ ۲۸۱: ۲۳؛ مشترک پاکستان ۱۰۵۲: ۲-۱۰۵۳).

۱۰۱۱۴

تحفة الابرار

(فارسی - فقه)

مؤلف: سیدمحمدباقر بن محمدتقی معروف به حجة الاسلام شفتی اصفهانی (-۱۲۶۰ق).

کتابشناسی:

رساله‌ای است فارسی در احکام نماز و مبسوط که از آثار ائمه اطهار علیه السلام استنباط شده است و در سه باب و هر باب در چندین فصل نگارش یافته است. باب

اول در بیان مقدمات در هفت فصل باب دوم در افعال الصلوة باب سوم فی الخلل و احکام الشکوک و شرح تلخیص.

آغاز (افتاده): مگر به جهت تحصیل معرفت و عبادت جناب احدیت عزّ شانه و عظم سلطانه بمقتضای مفهوم حدیث

انجام: در این مقام مرحوم علامه حکم فرموده به بطلان نماز در تذکره، تمت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۵×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** چهارم شوال سده ۱۳.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی. **جلد:** تیماج سبز ضربی ساده. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۱ سم

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. با خط سرخ برروی برخی کلمات

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر طهرانی. در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی: عطف پاره و فرسوده و اوراق از آن جدا شده، بعضی اوراق دارای لکه‌های مرکب سیاه است.

منابع: الذریعه ج ۳ ص ۴۰۴، ج ۱۷ ص ۳۳۳، دانشگاه ج ۱۱۲: ۸

۱۰۱۱۵

جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام

(عربی - فقه)

مؤلف: شیخ محمدحسن اصفهانی نجفی (-۱۲۶٦ق)

کتابشناسی:

در شرح شرایع الاسلام محقق حلی (-۶۷۶ق)، از مهمترین کتب فقهی شیعه است و بارها به چاپ رسیده است. نسخه حاضر شامل بخش کتاب الصلوة است.

آغاز: بسمله و به ثقتی... المیامین الذین بهم ارجو من ربی الکریم الرحمن الرحیم العلیم الحکیم الاعانة علی اتمام کتاب احکام الصلوة التی تنهی عن الفحشاء و المنکر و بها تطفیء النیران...

انجام: الی اتمام مابقی کتاب الصلوة، عاجلا متولعاً بتتمیم مابقی من هذا الشرح انه، اکرم المسئولین و اجود المعطین و ارحم الراحمین و خیر الموفقین

انجامه: و قد وقع الفراغ من نقله الی البیاض یوم الجمعة قبل الزوال تاسع عشر شهر ربیع الثانی الذی قد تمّ هذا الشرح للعلامة المؤید دام مجده تصنیف هذا الجزء منه فی اوائله من شهور سنة خمس و ثلثین بعد المأتین و الالف. و الحمدلله رب العالمین کما هو اهله فرغ من کتبه اقل خلیقة و الحاج عباسعلی ابن حاجی محمد حسن نجف لاهجی فی یوم الاثنین ثالث عشهر رجب المرجب سنه ۱۲۶۷.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۷ برگ در میانه و پایان نسخه سفید است. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عباسعلی بن حاج محمدحسن نجفی لاهیجی. **تاریخ کتابت:** در روز دوشنبه ۳ رجب ۱۲۶۷ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز، درون آستر کاغذی سبز رنگ ضربی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: نشانها مشکی و شنگرف.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: نام کتاب و نویسنده در برگ عنوان.

مهر: چهارگوش مهر وقف ملامحمد جعفر طهرانی، دربرگ۱.

منابع: ذریعه ۲۷۵: ۵

۱۰۱۱۶

مجموعه

۱. زیارت عاشورا با ترجمه فارسی (۱ر–۱۵ر) (فارسی –زیارات)

ترجمه فارسی در بین سطور به شنگرف همراه با روایات و احادیث.

آغاز: اشاره کند به سوی آن حضرت سلام و جهد کند در نفرین کردن بر قاتل آن حضرت.

انجام: و اگر اول یکی از زیارات بعیده را بعمل آورد و نماز بکند و بعد از آن این اعمال را به عمل آورد ظاهراً کافی می‌باشد.

۲. دعای سمات با مقدمه و ترجمه فارسی در ذیل عبارات به شنگرف (۱۵پ–۲۵پ) (فارسی –ادعیه)

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد سید المرسلین و اهل بیته الطاهرین، اما بعد بدانکه دعای سمات از ادعیه مشهوره است و اکثر علما سلف براین دعا مواظبت می‌نموده‌اند...

انجام (افتاده): غروب آفتاب از هر روز جمعه و در شب شنبه خوانده شود و هر که این دعا را.

۳. دعای آخر سال و چند دعا برای دفع حاجات و دو روایت فارسی از میرداماد درباره ادعیه پس از نماز صبح(۲۶ر) (فارسی –ادعیه)

آغاز: دعاء یدعی به فی آخر السنة اللهم و ما عملت من عمل فی هذة السنة مما...

انجام: زآنکه من گمراهم و ره می‌زنم.

٤. چهل سوره منتخب از تورات به زبان عربی. (۲٦پ–۳٤ر) (عربی –احادیث قدسی)

آغاز: بسمله و به نستعین. قال الله عزوجل یابن آدم عجبت لمن ایقن بالموت کیف یفرح و عجبت لمن ایقن بالحساب کیف یجمع المال.

انجام: اشدّ الناس عذاباً یوم القیمة زدناهم عذابا فوق العذاب.

انجامه: وقد تمّ هذهٔ السوره فی یوم الخمیس شهر ذی الحجة الحرام و هو عید غدیرخم موافقاً لاوّل اسفند ماه الجلالی سنة ۱۱۵۵.

۵. متفرقاتی در باب خواص ادعیه و آیات او مطالب به نقل از فرمایشات حضرت علی (ع) (۳۴پ) منقول ازمستدرک الوافی، الکشاف(۳۴پ-۳۵ر) و کشف الاسرار... نیز شعر و احادیث و اشعار پراکنده به عربی و فارسی و نظم و نثر (۳۴پ-۳۵پ)

۶. میزان العمل (۳۶ر-۴۱ر) (عربی - عرفان)

مؤلف: از شیخ نجم‌الدین کبری دایه (۶۴۵ق)

در چهار فصل:

۱. فی معرفة النفس و عیوبها

۲. فی نصیحة الفقیر و ارشاده

۳. فی تفضیل الفقر و اختیاره علی سرائق ماسواه

۴. فی صفة الدنیا و حقیقتها

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی یعلم مکائیل البحار و مثاقیل الجبال، مرسل السحاب الثقال و مدبر الامور و مقلب الاحوال مقدر الارزاق... اما بعد سألتنی وفقک الله عن شرح بعض ما اعطانی الله من نعم الجزیل و بیان ما رایت بعون...

انجام: نفسی ابلیس تجربتها تعود و امن شر ابلیس.

انجامه: تمت الرسالة الموسومة به میزان العمل للشیخ الکامل الکبری قدس سرّة و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا تمت بعون الله تعالی و توفیقة فی عصر یوم الجمعه غره شهر رجب المرجب سنة ۱۱۲۴الرابع و العشرین مائه بعد الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها الف الف تحیة و ثناء و سلام فی قریة قمصر من قری مدینة المؤمنین کاشان. اللّهم صل علی محمّد و ... علی ید اقل الاقلین ابن حاجی ابوالحسن زین العابدین

منابع: میزان العمل، تصحیح و مقدمه دکتر سلیمان دنیا، دارالمعارف مصر، ۱۹۶۴.

۷. روایتی به نقل از حضرت علی (ع) خطاب به حضرت امام حسن (ع) در باب انواع محبت به فارسی (فارسی- عرفان)

آغاز: روزی حضرت امیرالمؤمنین صلوات الله و سلامه علیه حضرت امام حسین علیه السلام را در کنار خود داشتند...

انجام: چون محبت مومن با مومن و محبت را در دل محلی است ....

۸. مطلبی درباره نوری که به قلب مومن می‌تابد به نقل از کتاب مواقع النجوم (۴۱پ) (عربی- عرفان)

۹. روایتی از صدرالدین حموی درباره رسیدن به خدا و چند شعر فارسی (۴۲ر) (فارسی- عرفان)

۱۰. مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری (۴۲پ-۴۶ر) (فارسی - پند و اندرز)

آغاز: بسمله، سبحانک لااحصی ثناء علیک کیف و کل ثناء یعود الیک جل عن ثنایی جناب قدسک، انت کما اثنیت علی نعمک، خداوندا سپاس تو بر زبان نمی‌آریم و...

انجام: فرقه بی کز وتر و زهره دل ساه‌اند.

انجامه: سوّده الفقیر الی الله الغنی محمد کریم بن غیاث الدین محمد سنه اثنی و خمسین و الف.م

۱۱. سراج منیر(۴۷پ-۵۰پ) (فارسی - اخلاق)

مؤلف: قاضی محمدشریف بن شمس‌الدین محمدکاشف شیرازی

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و العاقبة للمتقین، اما بعد چند کلمه‌ای است از کتاب سراج المنیر، بیت، مجنون تو گوهر از صحرا نشناخت.

انجام: خلیفه از آن اشاراتی فهمید بترک این مطلب فرمود که دست از کندن آن باز دارند و العلم عندالله

انجامه: و کتب مسئولا بینماه الدایرة الفانیة محمدبن محمد یدعی باقر الداماد الحسینی، ختم الله له بالحسنی حامداً مصلیاً مسلماً.

۱۲. روایت ها و مطالب پراکنده شامل روایت فارسی از پیامبردرباره وضوو صحت آن(۵۰پ) و نیز در باب صلوة و نماز صبح (۵۱پ)، طریقه سجده شکر (۵۲ر) روایت‌هایی از امام محمدباقر درباره ادعیه شب(۵۲پ)، ادعیه منقول از کتاب مجموع الرآیق (۵۳ر)، مطالبی منقول از دروس شیخ شهید درباره زیارت امام زمان(۵۳پ) جهت حفظ و حراست تن و جان منقول از حضرت علی (ع) (۵٤ر) و ادعیه بروایت از مستدرک الوافی)٥٤پ (الکشاف)٥٤پ (، کشف الاسرار)٥٥پ (، ادعیه جهت ازدیاد نور چشم)٥٦ر (به نقل از ابوذر، مناجات)٥٦ر (، خواص سوره قدر) ٥٧ر(، ادعیه با عناوین قراء السید الداماد فی المنام)٥٧پ (، فی المهج آیات الشفاء)٥٨ر(، قراء هذا الآیات لدفع الامراض،) ٥٨پ (، دعاء حفظ من جمیع الافات)٥٨پ (، آیات کفایت بر مریض خواندن)٦١پ (، آیاتی از قرآن شامل جمیع حروف تهجی و آیه ۱۸ از سوره فتح،) ٦١پ (، سوره فتح، دعاء قدسی) ٦٢ر (، دعای معراج، ادعیه روایت از امام محمدباقر)٦٣روپ (نقشها و طلسمات ادعیه گوناگون فارسی به نقل از شیخ بهایی و پیامبر با عناوینی چون جهت یافتن دولت و ظفر یافتن بر اعداء (٦٤ر)، جهت فتح و میمنت، در وقت رؤیت هلال در آغاز هر ماه (٦٤پ)، دعاء جهت پیروزی بر دشمن، همراه با جداول و اشکال یک صفحه با عنوان «دایره هندی» با دایره‌ای در همین موضوع جهت شناخت و اندازه زوال آفتاب (٦٥پ) (فارسی- ادعیه و علوم غریبه)

۱۳. بیان قرائت چند ادعیه و غزلی از سنایی غزنوی (٦٦پ) و غزلی به ترکی (٦٧ر) (فارسی -شعر)

۱٤. لذت النساء (٦٧پ-٧٣ر) (فارسی - طب)

مؤلف: ترجمه اثر هندی کوک شاسترا، ترجمه ضیاءالدین نخشبی (-۷۵۱ ق)

آغاز: بسمله، باب اول در معرفت هیات زنان و کیفیت ایشان باید دانست که همه زنان چهار نوع می‌باشند.

انجام: وهر فرزندی که درین ساعت بزا ید با عشرت و طرب و ارجمند باشد و هر برده که درین ساعت بگریزد به مشقت تمام پیدا شود و الله اعلم بالصواب.

منابع: فهرستواره منزوی ۳۶۶۳/۵

۱۵. رساله در ساعات روز و شب و نیک و بد و اندر نامهای روزهای نحس و سعد (۷۳ر-۷۵ر) (فارسی - احکام نجوم)

در چگونگی انجام کارها در ساعات و روزهای خاص که هر روز تعلق به افلاک دارد و جامه نو پوشیدن و ...

آغاز: بسمله، روزنامه که روز شب بدانند که ساعت خوب کدامست روز یکشنبه اول روز نیم چاشت زهره، نزدیک زوال (عطارد)...

انجام: ذیقعده بیست هفتم، ذیحجه ششم،

انجامه: تمام شد این رساله ساعات شب و روز و نیک و بد اندرنامهای روز و نحس و سعد بحق محمد و آله.. و الله اعلم بالصواب.

۱٦. دستورالعمل برآوردن حاجات گوناگون با ادعیه اشکال و طلسمات به فارسی و عربی (۷۵ر-۷۸ر) (فارسی - ادعیه و طلسم)

شامل انجام فرایضی از جمله در قبرستان، قرائت ادعیه و گذاردن نمازهای خاص و روایتهای منقول از حضرت امام جعفر صادق (ع)

آغاز: سوره یس، سنگی از قبرستان به وزن یکمن به نیت دلبردی هفت مرتبه بخواند و باز در قبرستان دفن کند دلسرد شود روایت می‌کند...

انجام: آنکس اگر صد فرسنگ دور باشد بی شک خود را بتو رساند و آزموده است

انجامه: و الله اعلم بالصواب

۱۷. طلسم و تعویذاتی جهت محبت، پیدا کردن دزد، خامه قرایی دشمن، دفع دشمن و درد چشم او وغیره... (۷۸پ-۸۰ ر)

آغاز: اگر خواهی که کسی را از عشق خود دیوانه گردانی بستان شانه گوسفند اگر مرد باشد از گوسفند نر اگر ماده باشد...

انجام (افتاده): در سوره اول عمران لقد سمع الله قول الذین تا... سیم در سوره نساء الم‌تر الی الذین قیل لهم تا و لاتظلمون فتیلا، آیه چهارم در سوره مائده. غزلی از سنایی غزنوی ۸۱ ر.

مطالب حواشی: تاریخ عقد فی یوم السبت شهر المظفر، ۱۱۵۸ ق ۲۲ اسفند ماه در ص ۴۳ ر،پایان صفحه دعای قنوح و گشایش، روایات مختلف عربی و فارسی از پیامبر و ائمه در ۴۳ پ، اشعار فارسی، مطالب اخلاقی، ۴۴ر روایاتی از امام موسی کاظم و حضرت امیر المومنین وجعفرصادق بفارسی ۴۴ پ، ادعیه جهت دفع غم، دوست گردانید دشمن واشعار فارسی ۴۵ ر لطایفی از بوذر جمهر و غیره، روایاتی عربی از ائمه ۴۵ پ، روایات عربی از ائمه، روایات عرفانی فارسی به نقل از ابوالحسن و مطلبی درباره رقعه مولانا محمد صوفی مازندرانی به آصف ثانی (۴۶ ر) (ش۹).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** . **تعداد سطور:** س. **اندازه متن:** سم.

خط: نستعلیق (ش۱۲) و نسخ در شماره‌های دیگر. **کاتب:** زین العابدین بن حاجی ابوالحسن و کریم غیاث‌الدین محمد در ۱۰۵۲ (ش۸) **تاریخ کتابت:** روز پنجشنبه ۲۸ ذیحجه مطابق با اول اسفند جلالی ۱۱۵۵ق (ش۴) و در عصر جمعه غرة رجب ۱۱۲۴ق. **محل کتابت:** قمصر کاشان (ش۶).

کاغذ: . **جلد:** . **اندازه جلد:** سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف با برخی حواشی عناوین و نشانها و فواصل بین جملات شنگرف...» (ش ۶) **حواشی:** دارای حواشی با نشانه‌های هـ و با اشعاری از مولوی، دعای قنوت و احادیث و ادعیه عربی (ش۹).

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف کتاب توسط آغا جواهر برکافه اثنی عشریه با تولیت آخوند ملامحمد طاهر نوری در برگ ۴۷ر با تاریخ ۱۲۳۲ق.

۲. از مجموعه کتب اهدایی «ناصر کاتوزیان» است به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

۴. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در برگ ۲۶ر با تاریخ ۱۲۳۴ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت بلغ در پایان ش ۵ (۳۴ر) به تاریخ شنبه ۱۹ محرم ۱۱۵۶.

۲. در ۲۶ فروردین ۱۰۵۷ق صحافی شده است (۳۷پ). یادداشتی با تاریخ ۲۶ فروردین ۱۰۵۷" به مبلغ ۳ فلوس جلد را خود دادم " (در حاشیه برگ ۳۵پ).

۳. یادداشت مقابله در برگ ۶.

۴. یادداشت دادن گندم به شاطر حاجی در ذی حجهٔ ۱۲۳۴ق در برگ آخر.

مهر: مهر چهارگوش "عبده جوهر" و تاریخ ۱۲۳۲ در برگ ۴۷ ر.

۱۰۱۱۷

تقریرات در فقه

(عربی - فقه)

کتابشناسی:

مسوده از تقریرات استاد (؟) و شبیه نسخه ش ۱۰۱۱۱ است، و درباره مباحث مختلف فقه، بیع، ارث، از برگ ۲۸۳ پ تا ۲۹۶ پ - قسمتی از بیاض - با عنوان «فائدة، کتاب طهارت» و به نقل از «الاستاد خال العلّامة» آمده است.

آغاز: بسمله، یا اباعبدالله الحسین، سلام الله علیک، اعلم ان ابواب الفقه... ابواب اربعة العبادات و العقود و الایقاعات و الاحکام

انجام (افتاده): لعد استلزام القول بالاحتیاط فیها للمحذورین تعلمها.

ناتمام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** چند برگ سفید در بین متن. **تعداد سطور:** سطر گوناگون.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** شوال ۱۲۵۱ق [در حاشیه یکی از اوراق].

کاغذ: فرنگی آها رمهره و نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای با آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: نشانها مشکی (در قسمت بیاض شنگرف دارای خط خوردگیهای بسیار.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در پایان نسخه.

فرسودگی و افتادگی: نسخه مغشوش و اوراق فرسوده است.

۱۰۱۱۸

حاشیه بر جواهر الکلام

(عربی - فقه)

محشی: نامعلوم

مؤلف: شیخ محمدحسن بن محمدباقر نجفی به کتاب شرایع الاسلام شیخ ابوالقاسم نجم‌الدین جعفربن حسن معروف به محقق حلی (-۶۷۶ق) نگاشته است.

کتابشناسی:

کتاب از بحث «طهارت» آغاز شده و شامل خیارات، اجاره، نکاح، الغصب و قضاء است که ابراهیم نامی که (گویا از شاگردان ملامحمدجعفر طهرانی واقف نسخه و فرزند ملامحمدطاهر نوری است.) جهت استاد خود گردآوری نموده است.

آغاز: بسمله و به نستعین یا مسهل الامور اعنا، کتاب الطهارة، قوله من باب استعمال اللفظ فی حقیقته و مجازه الخ او فی القدر المشترک و هو الاولی قوله للاعم او لصحیح الخ بعد اعتبار.

انجام: و اعلم انه قد ضرب بقلمه الشریف علی قوله... ان مبناه الی قوله المشهور. الی ذلک

انجامه: تمت الحواشی القضاء و ما. فیه من التغیر و الاصلاح و الله الهادی الی طریق النجاح

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۸ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ده برگ سفید در بین متن. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۱۰/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابراهیم. **تاریخ کتابت:** در سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ باآستر کاغذی سفید. **جلد:** تیماج عنابی. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: نشانها مشکی.

: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت امانت کتاب از حاجی محمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

۲. یادداشت بلغ مقابله در صفحات گوناگون و صفحه انجام نسخه (بلغ قبالا و الله العالم بحسبب الجهد)

۳. در برگ عنوان کتاب آمده است که مصنف جواهر بر کتاب خود سایر اصلاحاتی را که لازم می‌دانسته در این کتاب انجام داده است و آنجا که لازم می‌دیده بر روی متن شرایع خط کشیده است زیادت و کاستیهایی که بر حاشیه یافتن انجام داده است نشان داه شدهٔ است.

۴. خطی در پشت جلد به جهت امتحان کردن قلم با مضمون «امتحان قلم می کنم برای حاشیه نوشتن خوب است یا نه»

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر طهرانی در برگ۱ و آخر

۲. مهر ۶گوش ناخوانا در برگ اول و آخر گویا از کاتب (ابراهیم)

فرسودگی و افتادگی: لبه بالای نسخه دارای آسیب دیدگی است.

۱۰۱۱۹

التعجب من اغلاط العامة فی مسألة الامامة

(عربی - کلام)

مؤلف: کراجکی، شیخ ابی الفتح محمدبن علی بن عثمان (-۴۴۹ق)

کتابشناسی:

در اثبات شیعه با ذکر دلایلی از اقوال و اعمال اشعریان، حنفیان، حنبلیان و مالکیان و ذکر داستانهای پیامبران. یازده فصل باقیمانده نسخه از این قرار است با تکرار عنوان من عجیب و من العجب در آغاز هر مطلب:

من اغلاطهم فی امامة المفضول
من اغلاط البکریه
من اغلاطهم فی التقیه
من اغلاطهم فی الصحابه
من اغلاطهم فی الاسماء و الصفات
من ذکر بعضهم لاهل البیت علیهم السلام
من اغلاطهم فی تفضیل ابی بکر بآیة الغار
فی غلطهم فیما یدعونه لابی بکر من الانفاق
فی ذکر فدک
من عجیب کذبهم فی روایاتهم و مااختلقوه فی فضل ائمتهم
من اغلاطهم فی الاحکام و بدعتهم فی شریعة الاسلام

آغاز (افتاده): ... علی هذه الامور من یجوزون علیه الفسق و الفجور و ارتکاب کبایر الذنوب و من لا تحیلون ان یکون فی باطن امره و علی ضلال و کفر و اشراک و من العجب العجیب امتناعهم من امامة...

انجام: ... و کفایة للعاقل و تنبیه للغافل و قضاء الحق السائل و الحمد لله ولی النعم الکوامل و مستبدی الکرم المتواصل و صلواته علی سیدنا محمد رسوله

المخصوص بالحجج و الدلایل و علی الائمه من ذریته ذوی المناقب و الفضایل وحسبنا الله و نعم الوکیل.

انجامه: تم الکتاب بحمدالله و المنّه.

نسخه شناسی:

تعداد برگها: ۶۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۴×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۱ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی. **جلد:** مقوا رویه کاغذی سبز و ، عطف پارچه مشکی فرسوده، درون آستر کاغذی خط دار جدید. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های ص، ق و نیز نشان بلغ، ط / ۱۲۰/۷.

یادداشت ها و برافزوده ها: ۱. یادداشت مقابله نسخه در برگ۶۱(انجامه) با تاریخ ۱۵ربیع الاول ۱۰۹۰ق.

فرسودگی و افتادگی: برگ‌های کتاب پاره و ورق‌ورق شده است.

۱۰۱۲۰

مجموعه

۱. **معراج نامه:** (۱پ-۴۸پ) (فارسی- عرفان)

کتابشناسی:

با تطبیق این رساله با سایر معراجنامه های منسوب به ابن سینا، عرفی شیرازی، نظیری، مداح خوانساری، شاه نعمة الله ولی، معلوم شد که هیچیک از آنها نیست.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی سید الانبیاء و المرسلین محمد و آله الطاهرین... بدانکه در اخبار آمده است که حق سبحانه و تعالی جل جلاله و عظم شأنه می‌خواست که حبیب خود را محمد مصطفی نزد خود خواند و نه افلاک را معراج آن خواجه لولاک گرداند...

انجام: و کارر سخن محمد را قبول کرد فرزندان را به منزل خود برد ز غصه باز روی دست حضرت افتاد، توبه نمود.

۲. داستان طال مغربی: ؟ (۵۰پ-٦٤ر) (فارسی- داستان)

بسیار اغراق آمیز است داستان عیدی خواستن حسن و حسین از علی (ع) و پیامبر جهت هدیه به استادشان و فریب آنها توسط شمعون جهود و گرفتاریشان در زندان طال مغربی بت پرست و سرانجام آزادی آنها بدست پدرشان.

آغاز: بسمله

شود یاورم کرمعین اله   بنظم آورم قصه زنده شاه

انجام:

هزاران درود و هزاران سلام   زما بر محمد علیه السلام

هزاران درود و هزاران صفا   زماش... باد بر مصطفی

انجامه: تمام شد قصه طال مغربی پس هر که خواند التماس دعا طمع دارم تمام شدم

منابع: فهرست منزوی ج۵.

۳. مولودنامه پیامبر به نظم (٦٤پ-۷۳ر) (فارسی- شعر)

آغاز: بسمله

نور پیغمبر   هم پان نور ساقی کوثر

انجام:

انجامه: تمام شد مولود نامه جناب پیغمبر محمد مصطفی.

٤. منظومه درباره عروسی فاطمه (ع) و علی (ع): (۷۳ر-۸٦پ) (فارسی- منظومه)

آغاز: بسمله

باز بطرف چمن از اثر نوبهار   آنچه بدل غنچه داشت کرد همه آشکار

انجام (افتاده):

چونکه او وجه را بداد امام   در زمان شد تدارک امام(؟)

نسخه شناسی:

تعداد برگها: ۸۶ گ. **تعداد سطور:** سطر گوناگون.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** یک رویه بیشتر ندارد، جلد تیماج مشکی ضربی ساده. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۱ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت علی بن محمدجعفر طهرانی در روز جمعه ۴ شوال ۱۳۱۰ق.

۲. یادداشت علی بن محمدجعفر طهرانی به جهت امتحان کردن مرکب با تاریخ روز جمعه ۱۴ شوال ۱۳۱۰ق. در برگ ۱.

مهر: مهر وقف چهارگوش محمدجعفر طهرانی در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی: نسخه آسیب دیده است.

۱۰۱۲۱

مجموعه

۱. روایتی منقول از حضرت امیرالمومنین در باب ملک الموت به نقل از تفسیر صافی (۱ر) (عربی- تفسیر)

۲. الشواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیه (۱ر-۹۷پ) (حکمت و کلام - عربی)

مؤلف: ملاصدرا، صدرالدین محمدبن ابراهیم شیرازی (-۱۰۵۰ق)

کتابشناسی:

بارها به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدالله الذی تجلی لقلوب العارفین باسرار المبدأ و المعاد و جعل نور معرفته نتیجة الایجاد... اما بعد فاقول و انا العبد الحقیر الفقیر محمد الشهیر به صدرالدین الشیرازی نورالله بصیرته فی معرفته الدین...

انجام: و کل روح لایعطی رساله فهو روح لایق ملک الامجازا فانه مشتق من الالولة و هی الرسالة.

انجامه: قدتمت الرسالة الشریفة فی دار السلطنة اصفهان علی ید اقل الطلبة علی‌اصغر اردبیلی فی سلخ رمضان المبارک فی سنة الف و مأتین و ثمان عشر من هجرة النبویة المصطفویة تم

منابع: ذریعه ۲۴۳: ۱۴ در سال ۱۲۸۶ق در ایران چاپ شده است.

۳. مطلبی به نقل از تفسیر صافی درباره شجره ای که آدم و حوا از آن خوردند (۹۷پ) (عربی – تفسیر)

۴. مطلبی در تفسیر اهدنا الصراط المستقیم به نقل از امام جعفر صادق (ع)، به نقل از تفسیر صافی ص ۹۸ر (عربی- تفسیر)

۵. چند بیت شعر و حدیث کوتاه قدسی بخط شکسته و پراکنده (۹۹ر)

۶. المشاعر (۹۹پ۱۲۱- پ)

مؤلف: از ملاصدرا ، صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی (–۱۰۵۰ق)

دارای یک فاتحه در ۸ مشعر و یک موقف در ۳ منهج و چند مشعر درباره هستی و صفات و آفرینش و کردار خدا ، با حواشی فراوان با عنوان ملااحمد

آغاز: بسمله، نحمدالله و نستعین بقوته التی اقام بها ملکوت الارض و السماء و بکلمته التی انشاء بها اما بعد... فاقل الخلایق قدراً و جزماً و اکثرهم خطا به محمد المشتهر بصدرالدین الشیرازی یقول ایها الاخوان السالکین الی الله

انجام: العقل الفعال فیه وقف ترتیب الخیر والجود و الفضل باوله آخر دایرة الوجود و انه مفیض الخیر والجود

انجامه: تمت هذة النسخة الشریفة فی سنه اثنی و عشرون شهر رمضان المبارک فی سنه ۱۲۱۶ق علی ید احقر القلاب علی‌اصغر ابن ملاخلیل

منابع: دانشگاه ۳۵۵: ۳، ذریعه ۳۷: ۲۱.

۷. دو روایت به نقل از تفسیر صافی به عربی یکی سؤال المفضل بن عمر از ابی

عبدالله درباره اقسام جنت و نار، روایتی از یعقوب کلینی و روایتی منقول از امام صادق درباره اینکه کتاب خدا بر ٤ چیز مبتی است العبارة و الاشارةو اللطائف و الحقایق و .... و سؤال کمیل بن زیاد از حضرت علی درباره نفس... (۱۲۲ر–۱۲٤ر) (عربی- تفسیر)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س س (ش۲). **اندازه متن:** ۸×۱۵ سم (ش۱) ×۱۴/۵ سم (ش ۲).

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** علی‌اصغر ملاخلیل اردبیلی(ش۱). **تاریخ کتابت:** سلخ رمضان ۱۲۱۸ ق (ش۱)۲۲رمضان ۱۲۱۶ق (ش۲). **محل کتابت:** در اصفهان (ش۱)

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج مشکی یک لایی آستر، عطف جدا. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین به نسخ و درشت، نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسیار و نشانه‌های میرزا باقر نوری، نوری، اسفار ش، ح، ق ملااحمد.

یادداشت و صیغه وقف در گوشه سمت راست بالای برگ ۱ نسخه موجود است.

مهر:

۱. مهر چهارگوش بزرگ با سجع «افوض امری الی الله عبده محمدجعفر» در برگ ۲

۲. مهری بیضی شکل با سجع «الواثق بالله عبده علی‌اصغر» و در برگ ۱.

۳. مهر چهارگوش کوچک با سجع محمد در برگ۱

۴. مهر چهارگوش بزرگ سجع متن صیغه وقف بر اولاد ذکور ملامحمدجعفر طهرانی» در حاشیه برخی صفحات و نیز علامت وقف اولاد ذکور.

۱۰۱۲۲

ذکری الشیعة فی احکام الشریعة

(عربی – فقه)

مؤلف: محمدبن مکی شهید اول (۷۸٦ق)

کتابشناسی:

فقه استدلالی است شامل چهار موضوع عبادات، عقود، ایقاعات، سیاسات که دارای مقدمه‌ای در هفت اشاره در مباحثی مختصر در قواعد فقهی و اصولی است. نسخه حاضر جلد اول کتاب و شامل کتاب صلوة و طهارت است که طبق نقل از صورت خط مؤلف که در انتهای نسخه آورده شده است. در روز سه‌شنبه بیست و یکم صفر ۷۸۴ق به پایان رسیده است و مؤلف امیدوار است که سایر مباحث را در جلد دوم کتاب الزکوه ادامه دهد.

آغاز: الحمدلله الذی شرع الاسلام فسهل شرایعه للواردین و اوضح اعلامه للمرتادین و اعز ارکانه علی المغالبین و ذلل سبله للطالبین... اما بعد فهذا کتاب ذکری الشیعه فی احکام الشریعة اوردت فیه ما صدر عن سیدالمرسلین.

انجام: اذ لاصفوف فی الماء الآفی مثل السفن، ویمکن ان یرید بالتحدید المنفی نفس الثلاثمائة فیکون انتفاء الزائد بطریق اولی صورة خط المصنف و ولیکن هذا آخر المجلد الاول من کتاب ذکری الشیعه و یتلوه انشاء الله تعالی المجلد الثانی کتاب الزکوه و فرغ منه یوم الثلثاء لتسع بقین من صفر ختم بالخیر و الظفر سنة اربع و ثمانین و سبعائه و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی افضل المرسلین محمد و آله الطیبین و الطاهرین صلوة نامیه باقیه الی یوم الدین.

انجامه: و فرغ من نسخة الحقیر الفقیر الاقل الخلیقة بل اللاشیء فی الحقیقه ابوالقاسم بن محمد هادی عفی عنها الباری فی یوم الثلثاء تاسع عشر شهر شعبان المعظم سنة خمس و ستین و مائتین بعد الالف.

نسخه شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۸ س. **اندازه متن:** ۱۷/۵×۸/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابوالقاسم ابن محمدهادی. **تاریخ کتابت:** روز سه‌شنبه ۱۹ شعبان ۱۲۶۵ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده ضربی با جدول و کمند آستر کاغذ نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۴×۱۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف با خطوط سرخ بر بعضی کلمات و حروف.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان است به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر چهارگوش بزرگ وقف ملامحمد جعفر طهرانی در آغاز و پایان نسخه.

منابع: ف دانشگاه ۸: ۵۲۱؛ الذریعه ۴۰: ۱۰. (این کتاب در سال ۱۳۷۱ در طهران همراه با تمهید القواعد چاپ سنگی شده است.)

این کتاب در سال ۱۳۷۱ در طهران همراه با تمهید القواعد چاپ سنگی شده است.

۱۰۱۲۳

ضوابط الرضاع

(عربی - فقه)

مؤلف: محمدباقر بن محمدحسینی مشهور به میرداماد (۱۰۴۰ق).

کتابشناسی:

در یک مقدمه و سه گفتار و یک خاتمه. قسمتی از فقه است. درباره احکام رضاع و شیر دادن. (کتاب به همراه رسالات دیگر در این موضوع در ۱۳۱۵ ق چاپ شده است) ضوابط الرضاع بوسیله سلطان حسین واعظ در ۱۰۷۸ به فارسی ترجمه و شرح شده است.

آغاز: بسمله و الاستیفاق من الله العزیز العلیم. الحمد کله لله رب العالمین ولی کل رشح و مهیمن کل فیض حق حمده و الصلوة سلسالها علی سید سلاسل النبیین... بعد فاحوج المربوبین وافقرالمفتاقین الی الله الغنی... محمدبن محمد یدعی باقر الدامادالحسینی ختم الله له فی نشأتیه بالحسنی یقول انی قد کنت فی سلف الزمان اوردت ... من ضوابط الرضاع

انجام: الی رحمة ربة الحمید الغنیّ محمد بن محمد یدعی باقر الداماد الحسینی ختم

الله فی نشأیة بالحسنی و ... شهر رسول الله الکریم شعبان المکرم ۱۰۲۸ من هجریة المقدسة حامداً و مصلیاً مسلماً مستغفراً

انجامه: تمقه بیمناه الجانیة القانیة احوج المربوبین الی رحمة ربه الغنی ابن مولای اعلای محمد عبد المطلب العلای فی غره شهر صفر ختم بالخیر و الظفر ۱۰۸۸ تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۸/۵×۹/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدعبدالمطلب العلای **تاریخ کتابت:** غره صفر ۱۰۸۸ ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه ای یک لا بی آستر. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین به نسخ و درشت. نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی منقول از محقق طوسی و محمدبن علی و ابن بابویه، حمزة بن علی بن زهرة الحسینی جعفری و... نشانه های منه رحمة الله علیه.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف از سوی محمدطاهر نوری، در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به مجموعه کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. نام کتابهای امانتی در نزد محمدباقر در برگ استقبال

۲. سیاهه پرداختی‌ها در برگ بدرقه.

۳. دو مطلب در رضاع و محرمیت و انواع آن (۵۶ر) مطلبی با عنوان فایدة: عدد المحرمات من النساء علی الرجل اثنان و خمسون و توصیف هر یک به نقل از منتهی المطلب علامه حلی (۵۷پ) و پراکنده‌هایی به نقل از ایضاح در باب احکام رضاع.

مهر:

۱. مهربیضی شکل ملامحمد طاهرنوری به تاریخ ماه ربیع‌الاول ۱۲۵۱ در برگ ۱

۲. مهر دیگری از همو مربع شکل در ص ۲

۳. مهر وقف ملامحمد چهارگوش بزرگ جعفر مجتهد طهرانی. در برگ ۱

فرسودگی و افتادگی: نسخه فرسوده است.

۱۰۱۲۴

مفتاح العلوم

(عربی – بلاغت)

مؤلف: سراج‌الدین ابویعقوب یوسف بن ابوبکر سکاکی (–۶۲۶ق).

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل سه قسم در معانی و بیان است. شرحهای بسیاری بر آن نگاشته شده که شرح کامل آنها در فهرست دانشگاه ج ۲ ص ۴۵۷–۴۵۹ آمده است. همه کتاب شامل نحو، معانی، بیان، حدود، استدلال، عروض و قافیه است و چندین بار تاکنون به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله، القسم الثالث من الکتاب فی علم المعانی و البیان و فیه مقدمة لبیان حدی العلمین الغرض فیهما و فصلان لضبط معاقدهما و الکلام فیهما المقدمة اعلم ان علم المعانی.

انجام: لافادته لزمنا ان لا نضنّ شیئی من جملته و ان نستمد الله تعالی التوفیق فی تکمیله هی و اللهم .

انجامه: تم القسمان فی علم المعانی و البیان بعون الله الملک الدیان.ضحوة یوم السبت من ایام شهر شوال سنه ست و سبع مائه و الحمد لله علی افضاله و الصلوة علی نبینا محمد و صحبه و آله و نعم الله من طالعه دعا کاتبه و مؤلفه و لوالدیهما بالعفو و الغفران.

منابع: کشف الظنون ۱۷۶۲: ۲.

در پایان نسخه چند مطلب پراکنده به قرار ذیل می باشد:

با این عنوان نقله هذه الاحادیث و الفوائد من کتاب بخط جدی من قبل کلام المولی

الثانی السعید... قدس الله روحه و اشعار پراکنده فارسی و روایاتی منقول از پیامبر (۱۰۹ب-۱۱۱ب)

آغاز: قال رسولُ الله صلی علیه اوقات مستجاب فیها الدعا عند قراة القرآن و عند الاذان و عند نزول المطر و قال علیه السلام

انجام:

گفتی که لبان ماست جای دل تو   جای همه دلهاست چه جای دل ماست

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۷×۱۹ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** روز شنبه شوال ۷۰۶ق.

کاغذ: سمرقندی آهار مهره نخودی. **جلد:** تیماج عنابی عطف سرخود و فرسوده، درون آستر کاغذی سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۱۱/۵×۲۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های ع هـ هـ احادیث و فواید برگزیده در برگ (۱۰۹-۱۱۰ر).

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمد طاهر نوری در ربیع‌الاول ۱۲۳۰ق در برگ۱ با تاریخ ۱۲۳۰ق

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان است به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

۳. یادداشت تملک حبیب بن اسحق بن مولوی عثمان بن محمد حموی در برگ ۲.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. هشت رباعی از کمال‌الدین اسماعیل اصفهانی در برگ عنوان به نقل از خط امام سعیدبن ... (؟)

مهر:

۱. سه مهر پاک شده در برگ عنوان.

۲. مهروقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در برگ۱.

مرمت و وصالی: برگهای آغازین وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی: قسمتی از انتهای کتاب فرسوده و آب خورده است.

۱۰۱۲۵

من لایحضر الفقیه

(عربی - اخبار)

مؤلف: ابن بابویه، محمدبن علی، ۳۱۱-۳۸۱ق، معروف به شیخ صدوق

کتابشناسی:

در اخبار که آن را در ۳۷۲ ق نگاشته است. کل کتاب شامل چهار جلد یا جزء و ۶۶۶ باب و از کتب اربعه حدیثی شیع است. نسخه حاضر شامل جلد دویم آن از کتاب القضاء تا پایان مشیخه است. چهار برگ اول نسخه فهرست مطالب جلد دوم است با ذکر شماره صفحه و نونویس است.

آغاز: بسمله، کتاب القضاء و الاحکام باب من یجوز التحاکم الیه و من لایجوز قال الشیخ السعید ابوجعفر محمدبن علی بن الحسین بن موسی ابن بابویه القمی الفقیه.

انجام: عبدالله بن الهیثم بن مسروق النهدی عن الحسین بن علوان عن عمربن ثابت عن سعد بن ظریف الخفاف.

انجامه: تمت اسانید کتاب من لایحضره الفقیه رضی الله تعالی عنه و ارضاه و جعل الجنة مسکنه و مثواه بمحمد و من ... و علی ... لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۴ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۸×۱۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** حسین بن حسن محمد الاوایی. **تاریخ کتابت:** در روز یکشنبه ۱۱ جمادی الاول ۹۸۷ق در برگ ۲۷۷ پایان الجزء الرابع و پایان نسخه ۱۲۱۹ق. بخش اسانید نونویس با تاریخ ۱۲۱۹ است.

کاغذ: سپاهانی آهارمهره نخودی و فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه ای ضربی ، آستر درون کاغذ ابروباد با زمینه آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۴/۵×۱۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی و نشانه‌های صح، م د، ن، ف و نام سلطان که گویا حواشی از اوست.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف و محمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۵۰ق و ۱۲۵۱ق در برگ عنوان و ترقیمه

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۳. یادداشت مقابله «قوبل و صحح بقدر الوسع الامازاغ عنه البصر» با تاریخ ۱۰۸۳ق در ص ۲۷۷ (۱۴۰پ).

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

منابع: ذریعه ۲۳۲: ۲۲، چاپ سنگی در بمبئی و در سال ۱۳۲۵ق در ایران چاپ شده است.

۱۰۱۲۶

حاشیة انوار التنزیل و اسرار التأویل

(عربی - تفسیر)

مؤلف: شیخ بهایی، محمدبن حسین عاملی (-۱۰۳۰ق)

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است با عناوین قوله - قوله که شیخ بهایی بر تفسیر انوار التنزیل قاضی بیضاوی نگاشته است و شامل حاشیه بر مقدمه و تفسیر سوره فاتحه و بقره تا آیه ۲۳ می‌باشد. وی شرح دیگری نیز بر این کتاب دارد.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل نسخة عالم الامکان شرحاً لآیات قدرته و تفسیراً و

صیر نقوش صحیفة الاکوان بیاناً لبینات... فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد المشتهر ببهاءالدین عاملی وفقه الله للعمل فی یومه.

انجام: اقل من ثلث آیات لکان اولی و قد سبق الکلام فی هذا المقام عند تفسیر الفاتحه فتذکره.

انجامه: قد وقع الفراغ من تسوید هذه الحاشیة الشریفة التی آلفها الشیخ بهاءالدین العاملی رحمه الله عاجلاً هو من متعلقات تفسیر الذی هو من قاضی البیضاوی علی ید اقل الخلیقة بل لا شی فی الحقیقة ابن محمد صالح محمدطاهر الحسینی الشهیر بابا... فی تاریخ نسخة تسع و عشرین مأتان بعد الف.

۲. چگونگی طریقه استخراج عدد حروف اسامی افراد و یافتن آن در اسماء الهی حساب جمل و دعاء پس از نماز در حاشیه آن (۸۸ پ)

۳. مطلبی با عنوان «من کلام مولینا امیرالمؤمنین علیه السلام». بخشی از یکی از خطب نهج‌البلاغه ص ۸۹ر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدطاهر بن محمدصالح حسینی مشهور به بابا. **تاریخ کتابت:** ۱۲ رمضان ۱۲۲۹ ق. **محل کتابت:** در بلوک مناقت در قریه بالاجاده.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۵ سم.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: چند یادداشت با عناوین پرداختهای شیخ میرزا و تاریخ آمدن محمدرحیم ... و رفتن حاجیین به مکتب آخوند ملامحمدعلی در ۱۲ جمادی الاولی ۱۲۶۴ق.

مهر: وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگ ۲.

منابع: دانشگاه ۱۵: ۱ و ۹۳، الذریعه ۲۳: ۶ فهرست الفبایی آستان قدس ص ۱۸۵.

۱۰۱۲۷

تذکرة الائمة

(فارسی - تاریخ معصومین)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی لاهیجی (سده ۱۱).

کتابشناسی:

در سرگذشت پیامبر و امامان شیعه شامل یک مقدمه و چهارده باب و یک خاتمه که در ۱۰۸۵ق تألیف شده است.

آغاز: هذا الکتاب تذکرة الائمه، بسمله، الحمدالله الذی جعل النبیین لسانِ الصدق فی الآخرین... اما بعد چنین می‌گوید بنده خاکسار گناهکار محمدباقر بن محمدتقی حشرهما الله مع الابرار که این رساله ایست در چگونگی احوالات کلمات الله.

انجام (افتاده): یعنی صاحب جبروت و بزرگی مثل جهاشاشب و اوست کیارند یعنی پادشاه عظیم کیان یعنی بزرگ جبار و شیرویه یعنی شکوه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۵×۱۰/۵ سم.

خط: آیات نسخ و متن نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی سبزرنگ. **جلد:** تیماج مشکی ساده، عطف پاره و فرسوده، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، با خطوط سرخ بر بعضی کلمات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و صیغه وقف سیدمحمد کاظم تفرشی با تاریخ رجب ۱۲۴۰ق، که در آن سه جلد کتاب تذکرة (نسخه حاضر) حسیه و اصول دین را بر اولاد ذکور خود وقف نموده است.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

مهر: وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۲ و مهر محمدکاظم تفرشی.

منابع: فهرست نسخه‌های خطی ۴۴۲۹: ۶، الذریعه ۲۶: ۴، استوری: ۱۹۸، مشار ۱۲۳۶: ۱ (۹۱ چاپ) روضات الجنات: ۱۲۰، فهرستواره ۱۵۸۲: ۳.

۱۰۱۲۸

الوافی

(عربی - اخبار)

مؤلف: محمدبن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۰۷-۱۰۹۱ ق)

کتابشناسی:

در جمع خبرهای کافی، من لایحضر الفقیه، تهذیب و استبصار است در ۱۵ جزء. این نسخه جزء پنجم کتاب الصلوة و دعا و القرآن است در ۲۷۱ باب که باب آخر آن افتاده است. این کتاب بارها بچاپ رسیده است. فهرست مطالب نسخه در ص (۱ر-۴پ).

آغاز فهرست مطالب: بسمله، الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی... اما بعد فهذا فهرس ما فی هذا المجلد کتبته لتسهیل الاطلاع علی موضع کل باب و لله الحمد و الشکر ابواب فضل الصلوة و فرضها و بدوها و عللها و نوافلها و تمامها و قصرها.

آغاز متن: بسمله و به ثقتی و اعتمادی، الحمدلله و الصلوة و السلام علی رسول الله ثم علی اهل بیت رسول الله ثم علی رواة احکام الله ثم علی من انتفع بمواعظ الله کتاب الصلوة و الدعاء و القرآن.

انجام: باب ۲۷۱ النوادر و الحمدالله اولا و آخرا و ظاهر و باطنا، تم.

انجام (افتاده): قول ابن مسعود انی قد سمعت القراء فوجدتم متقاربین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۱۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۶/۵×۸ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی مقوائی، آستر درون کاغذ آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، شماره بابها و تصحیحات درهامش به شنگرف. **حواشی:** با نشانههای منه، صح و ضا.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: کتیبه امامان شیعه در برگ عنوان.

مهر: وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

مرمّت و وصالی: چند برگ آغاز و انجام وصالی شده است.

منابع: دانشگاه ۱۶۲۸: ۵-۱۶۳۰؛ الذریعه ۱۳: ۲۵.

۱۰۱۲۹

مفاتیح الشرایع

(عربی – فقه)

مؤلف: محمدبن مرتضی فیض کاشانی (-۱۰۹۱ق)

این نسخه تا پایان عبادات و سیاسات است.

آغاز: ربِ تمم و یسر. بسمله. الحمدلله الذی هدانا لدین الاسلام و سنّ لنا الشرایع و الاحکام... قال مولانا و امامنا ابو عبدالله جعفربن محمد الصادق علیهما السلام انظروا الی من کان منکم قد روی حدیثنا.

انجام: و یأتی الکلام فیه و فی سایر احکام الوصایا فی فن العادات و المعاملات انشاءالله تعالی، هذا آخر الکلام فی فن العبادات و السیاسات من مفاتیح الشرایع و قدتم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۹۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۹ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ملامحمد طاهر نوری طهرانی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۱۶ ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی فرسوده، با آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانههای ق، س، منه و ۱۲.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمد طاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۰۳ق در برگ ۱ پ و ربیع‌الاول ۱۲۴۱ق در انجامه.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. احادیث و دعا و شعر و نشانههای طلسم (۱۹۵ پ و ۱۹۷ر).

۲. دو یادداشت درباره درهم و من اصفهان.

۳. فهرستی از کتب امانتی شامل ۲۳ جلد که نزد شیخ (؟) موجود است.

۴. چند مطلب پراکنده شامل رباعی، خواص ادعیه فارسی، لغت (ص ۱).

۵. پراکندههایی شامل من تبریزی به عربی (۲۹۵ پ)، نوادر الفاظ، فایدهٔ من التفتیح، توضیحی درباره حدیث الفقر فخری، نکاح، و مطلبی علمی درباره نظر حکما در باب بخار (۲۹۶ ر).

۶. توضیحی درباره لغت شیطان و معنای آن به عربی، انواع نفس اماره، الراضیه، المرضیه، اللوامة، چند توضیح درباره اصطلاحات منطقی و تفاوت آنها (۲۹۶ پ).

۷. چند توضیح نحوی و لغوی به فارسی و عربی، و چند طلسم و دعاء برای رفع چشم زخم (۲۹۷ ر).

۸. دو یادداشت در باب درهم و دینار اصفهان به عربی با امضای مسلط، در ۱۰۵۱ق (۲۹۷ پ).

مهر: وقف ملامحمد جعفر طهرانی و ملامحمدطاهر نوری.

منابع: ذریعه ۳۰۳:۲۱.

۱۰۱۳۰

منتهی المقال فی احوال الرجال

(عربی - رجال)

مؤلف: ابوعلی محمدبن اسمعیل بن عبدالجبار بن سعدالدین حائری (۱۱۵۹-۱۲۱۵ق)

آغاز: رب یسّر و سهل بالاتمام اللهم وفقنی به، بسمله، نحمدک یا من رفع منازل الرواه بقدر ما یحسنون من الروایة عن الائمة الهداة و نشکرک یا من عرفنا مراتبهم و درجاتهم علی نحو.

انجام: و روی هو عن ابی القاسم حسین بن روح.

انجامه: هذا آخر ما کتبه المصنف قدس الله روحه و قد کتبة بیدی الفانیة و انامل الخاطئه راجیاً ان ینفع بها المؤمنین و العلماء و المحصلین و ان یکون ثوابه متصلاً الی یوم الدین و الحمدلله رب العالمین و کان ذلک فی لیلة الجمعة من سادس عشر رمضان المبارک.

انجامه: وقد شرعت کتابته فی السابع و العشرین من شهر رجب المرجب و ختمته فی اللیلة المزبورة من سنة الخامسة من العشر الرابعة من المائة الثالثة من الالف الثانیة من الهجرة النبویه علی هاجرها... انا العبد العاصی... محمدطاهر بن ابی القاسم النوری الرازی ساکن دار الخلافة الطهران... فی عهد السلطان الأعظم الافخم بهادر خان فتحعلی شاه صاحب قران ۱۶ رمضان ۱۲۴۵ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶۵ گ. **تعداد برگهای سفید و اضافی:** ۵۰ برگ در آغاز و انجام نسخه سفید است. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدطاهر بن ابوالقاسم نوری رازی طهرانی. **تاریخ کتابت:** از ۲۷ رجب تا شب جمعه ۱۶ رمضان ۱۲۴۵ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی مقوایی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های منه و صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف محمدطاهر نوری.

یادداشت و صیغه وقف کامل محمد طاهر نوری با ذکر عدم امانت و استنساخ و شرایط و صیغه وقف - در روز جمعه ۱۶ رمضان ۱۲۴۵ق در برگ ۲ر و برگ پایانی نسخه.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت وکالت انتقال خانه عمیدالدوله اکبرمیرزا پسر قهرمان به خواهر بزرگش به قیمت ۱۵ هزار تومان در روز شنبه ۶ جمادی الاولی ۱۲۸۹ق در برگ ۱.

مهر: وقف ملامحمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

فرسودگی و افتادگی: اوراق نسخه دارای آبدیدگی است.

منابع: الذریعه ۱۲: ۲۳.

۱۰۱۳۱

الوافیة فی شرح الکافیة

(عربی - نحو)

مؤلف: رکن‌الدین ابوالفضائل ابومحمدحسن بن محمد شرفشاه علوی حسینی استرآبادی (م ۷۱۷) شاگرد خواجه نصیرالدین طوسی.

کتابشناسی:

در شرح کافیه ابن حاجب در نحو. وی دارای شروحی برکافیه بنام شرح کبیر و وسیط و صغیر است که نسخه حاضر شرح وسیط است. شروح زیادی نیز بر آن نوشته شده مانند کشف الوافیه و...

آغاز: احمدالله علیّ عظمة جلاله حمد غریق بمطالعة جماله و اشکره لجزیل نواله

شکر معتقد لمعاده... فانی بعد ان شرحت کتاب الکافیة فی النحو و لامع ایرادات و اجوبة و ابحاث کثیرة شرحته ثانیاً.

انجام: او عن المحذوف المردود ولیکن هذا آخر الکلام فی هذا الکتاب تمت.

انجامه: تمت بعون الله من ید العبد الضعیف الفقیر الحقیر المذنب المحتاج الی رحمة ربه الغفور عفی الله عنهم و لجمیع المسلمین و المسلمات و المؤمنین و المؤمنات آمین یا رب العالمین، ۱۰۰۳ق.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۱۸۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ابن یوسف. **تاریخ کتابت:** در سده ۱۲ با تاریخ ساختگی ۱۰۰۳ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوهای مقوایی موریانهای فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانههای له.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملامحمدجعفر طهرانی پسر ملامحمد طاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۴۲ق.

و یادداشت تملک دیگری به تاریخ ۱۲۰۴ق.

مهر:

۱. مهر ملامحمدطاهر نوری.

۲. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی.

۳. مهر محمدتقی در برگ عنوان.

فرسودگی و افتادگی: نسخه فرسوده و موریانه خورده است.

منابع: دانشگاه ۲۰۸۰۶: ۷، ۵۲۱۷: ۱۵، الذریعه ۲۹: ۱۴، ۱۸: ۲۵.

۱۰۱۳۲

مجموعه

۱. المعافیة فی شرح الکافیه لابن حاجب (-٦٤٦ق) (۱ر-۱۱۲ر) (نحو - عربی)

شارح: شهاب الدین احمدبن عمر دولت آبادی هندی معروف به فاضل هندی (-۸٤۹ ق) باشد.

کتابشناسی:

با توضیحات و حواشی فاضل هندی در متن و حاشیه نسخه.

آغاز: بسمله، الکلمة لفظ وضع لمعنی مفرد و هی اسم و فعل و حرف لأنّها اما ان تدل علی معنی فی نفسها اولا.

انجام: تحذف للساکنین و فی الوقف فیرد ماحذف و المفتوح ماقبلها تقلب الفاً تمت الکافیة فی النحو مع الحواشی الشریفیة الهندیة علی ید العبد الضعیف المحتاج الی رحمة الملک الغفار معین الدین بن غیاث الدین بن محیی العطار فی سنه تسع و عشرین و تسعمائه هجریة.

منابع: کشف الظنون ۱۳۷۰: ۲، فهرست الفبایی آستان قدس: ۲۰۸، التراث العربی ۱۳۶/۵.

۲. رساله در نحو یا جواهر النحو؟ (عربی - نحو)

آغاز: بسمله، الکلمة ما وضع مفرداً و هو حرف لودل بغیره و الافضل لو اقترن وضعاً با حد الازمنه و مما خص به قد و الجوازم و السین و السوف.

انجام: شین و سین تلحق کاف المؤنث وقفاً تبدل بالشین کثیراً وقفاً.

عناوین و نشانها: معانی و شرح لغات و عبارات مابین سطور ذکر گردیده که بخشی از آن در صفحات نخستین به شنگرف است. **حواشی:** برخی حواشی نشانه ۱۲ است.

۳. پراکندههایی شامل: اشعار سعدی، ادعیهای از حضرت امیر و احادیث و روایاتی و یادداشتهایی با نشانههای ۱۲ م، امیرمحمد قدس سره، قسمتی از خُطبه

نهج‌البلاغه حضرت امیر در خدمت دین و احادیثی دیگر از آن حضرت، اشعاری از خاقانی، و پراکنده‌های دیگر (ص ۲۲۶–۲۲۸).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۱-۵ س. **اندازه متن:** ۸×۱۳ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** معین‌الدین بن غیاث‌الدین بن محی العطار. **تاریخ کتابت:** ۱۹ جمادی الآخر ۹۲۹ ق.

کاغذ: نخودی رنگ کلفت آهار مهره. **جلد:** تیماج حنائی عطف سرخود، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، خطوط سرخ بر برخی کلمات. **حواشی:** با شرح در حاشیه و بین سطور به خط نستعلیق.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف محمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۴۰ق.

۲. یادداشت تملک «محمدتقی بن علینقی» و «حاجی محمدحسین بن حاجی جمال‌الدین» در برگ عنوان و انجام نسخه.

۳. یادداشت حاجی محمدحسین بن حاجی محمد در ۱۳۳پ.

۴. یادداشت علی بن محمدجعفر در ۹ صفر ۱۲۸۹ق در برگ عنوان و شب یکشنبه جمادی الثانی ۱۲۹۱ق در ۳۲ پ.

۵. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت وکالت به تاریخ ۱۲۸۲ق در حاشیه صفحه عنوان.

۲. سه یادداشت دستوری از امیرمحمد (۱۱۳ر) و گفتارهایی از پیامبر و علی و شعر خاقانی و غیره (۱۱۳ و ۱۱۴ پ و ر). اشعاری از سعدی و شاعران دیگر به خط شارح (۱۱۲ و ۱۱۴ر).

۳. اشعار و رباعیات پراکنده بسیار در حاشیه برگ آخر نسخه.

مهر: مهر وقف محمدطاهر نوری و محمدتقی بن علینقی.

مرمت و وصالی: بخشهایی از نسخه دچار آبدیدگی و صفحات آغازین مرمت و وصالی گردیده است.

۱۰۱۳۳

مجموعه

۱. الدماءالثلاثه (۳ر–۱۷ر)

مؤلف: محمدحسن بن محمدباقر نجفی اصفهانی (-۱۲۶۶ق)

کتابشناسی: در سه مطلب و چند فصل

آغاز: بسمله و الحمدالله رب العالمین الحمید المجید العالم بما تغیض الارحام و ما تزید و صلی الله علی محمد افضل انبیائه و سید رسله المبعوث رحمة للعالمین... اما بعد فیقول العبد... محمدحسن ابن المرحوم الشیخ باقر اله قد التمس بعض اهل الدین من الناس.

انجام: و استحباب الوضوء و الجلوس و ذکرالله عزوجل و غیر ذلک من الاحکام و الله العالم.

منابع: الذریعه ۲۶۲/۸.

۲. انوار البصائر (۱۸ر–۲۰پ) (عربی- فقه)

مؤلف: محمدبن حسن (شاگرد وحید بهبهانی)

در احکام حلال و حرام شامل مقدمه و چند انوار، نسخه ما فقط اوایل نور اول – در عبادات – را داراست. از کتاب الطهارة آغاز می‌شود و تا اواسط المطلب الاول را دارد.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی عرفنا نفسه بتنویر البصائر و هدانا طریق القرب الیه بتنزیه السرائر و شرفنا بلوامع شرایع الاسلام... و بعد فهذه نبذة من الاحکام مما اعتمد علیه فی الحلال و الحرام فی هذه الدفاتر الموسومة بانوار البصائر.

انجام (افتاده): و کذا الوجهان فی قضاء لیلة السبت من المسارعة و من التوقیف و مدخلیة النهار کما یشعر به روایة سماعة الماضیة.

منابع: دانشگاه ۸: ۲۴۸، فهرست القبایی آستان قدس: ۷۱

مطلبی ناقص در موضوع فقه به عربی گویا جابجایی صحافی صورت گرفته است و یک صفحه نیز گویا تفسیر آیات قرآنی است. (۲۱ر–۲۱پ)

۳. نجاة العباد فی یوم المعاد (۲۳ر–۱۱۲ر) (عربی-فقه)

مؤلف: محمدحسن بن محمدباقرنجفی اصفهانی

در طهارت و صلوة که بر آن چندین شرح و حاشیه نوشته‌اند.

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی نبیه محمد سیدالاولین و الآخرین و آله... اما بعد فیقول العبد القاصر محمدحسن بن الشیخ باقر انه قد التمسنی

انجام: لایخلو الحاق الرواق به من وجه الا ان الاحوط الاقتصاد علی ماحول الضریح المبارک مما لایزید علی خمسة و عشرین ذراعاً بزراع الیه و الله العالم. قد بلغ و تصحیحاً بدقة النظر مع نسخة صحیحة... قابلت مع الاصل مرة واحدة

انجامه: تمت یوم سه شنبه هیجدهم شهر رجب ١٢٤٤ق.

منابع: ذریعه ۲۴: ۵۹ ؛فهرست القبایی آستان قدس ص ۵۷۸

٤. رساله مشتمل بر چند فصل فی احکام الصوم ظاهراً ادامه نجاة العباداست (۱۱۲ر–۱۳٤ر)

مؤلف: محمدحسن بن محمدباقرنجفی اصفهانی

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین الغلبیین اما بعد فیقول العبد العاثر محمدحسن بن مرحوم شیخ باقر انه قد التمسنی جماعة من اخوانی فی الدین ان اکتب لهم رسالة فی احکام الصوم علی وجه الاختصار.

انجام: فیها مثل کفارة الظهار و الله هو العالم بحقایق الامور والاسرار.

انجامه: تمت الرسالة... فی یوم الجمعة بیست هشتم شهر رجب المرجب ۱۲۴۴ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۲ گ. **تعداد سطور:** ۲۰–۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۹/۵ سم.

خط: نسخ و شکسته نستعلیق. **کاتب:** ابوالقاسم، که نسخه حاضر را با نسخ دیگر مقابله کرده است. **تاریخ کتابت:** ۱۸ و ۲۸ رجب ۱۲۴۴ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** تیماج حنائی مقوائی، درون آستر کاغذی شکری رنگ، عطف سرخود. **اندازه جلد:** ۲۳×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، ش۲. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های بلغ، منه رض، ش ک.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت و اشعار در برگ استقبال.

مهر: مهر وقف از ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی.

۱۰۱۳۴

مهیج الاحزان و موقد النیران فی قلوب اهل الایمان

(فارسی - اخبار)

مؤلف: حسن بن محمدعلی یزدی (سده ۱۳) شاگرد سید محمد مجاهد. وی به غیر از حسن بن علی نگارنده انوار الشهادة و انوار الهدایة... است.

کتابشناسی:

نسخه در یک مقدمه در آداب تعزیه و چهارده مجلس از آغاز خروج حسین (ع) از مکه تا ورود به مدینه است که در سال ۱۲۳۷ق نگاشته شده است. نسخه حاضر تا قسمتی از مجلس هشتم (در بیان شهادت اولاد امیرالمؤمنین علیه السلام) را داراست.

آغاز: الحمدالله المتفرد بالقدم و البقاء، المتوحّد بالعظمة و الکبریاء الحاکم بما یُرید اما بعد... چون توسل بائمه طاهرین که عروة الوثقی الهی و...

انجام (افتاده): ... ایشان پند نمی‌گرفتند فتلوه بغیاً و ظلماً و عدواناً تا آخر الامر او را ز روی ظلم و عدوان کشتند سپس فرمود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۸×۱۴ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار و مهره. **جلد:** تیماج مشکی مقوائی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت و صیغه وقف زکیه خاتون بر شیعیان اثنی عشریهٔ با شرط تولیت و اهدا به ثواب آن به روح مرحومه مغفوره مریم بیگم خانم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت بلغ قبالا از روی خط مؤلف در ص آخر در حاشیه نسخه.

مهر:

۱. مهر ملامحمدطاهر نوری در ربیع الثانی ۱۲۵۰ق در برگ عنوان.

۲. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در چند جای نسخه.

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ص ۵۷۲، فهرست نسخه‌های خطی ۶: ۴۵۵۷، ذریعه ۲۹۹:۲۳، مشار ۴: ۵۰۷۴، مؤلفین ۲: ۶۴۲، استوری، تاریخ: ۲۳۱، فهرستواره ۱۸۴: ۳ و ۶۴۸: ۶.

۱۰۱۳۵

جامع الستین للطائف البساتین

(فارسی - تفسیر)

مؤلف: تاج‌الدین ابوبکر احمدبن محمدبن زید طوسی.

کتابشناسی:

در تفسیر سوره حضرت یوسف است که معروف به احسن القصص می‌باشد با

روش صوفیانه نگاشته و به نثری روان و شیوا و گویا در سده هشتم آن را نگاشته است. کاشفی بیهقی (-۹۱۰ق) این کتاب را به شاگردان خود املاء کرده و آنها آن را در شصت مجلس نگاشته‌اند آقای محمد روشن آن را بر اساس نسخه کتابخانه اسعد افندی به تاریخ ۷۱۱ق با نام تفسیر سوره یوسف در سال ۱۳۴۵ق به چاپ رسانده و نسخه‌های دیگر آن را معرفی کرده است. نسخه حاضر تا قسمتی از مجلس پنجاهم را داراست و جهت مقابله با نسخ دیگر با ارزش و درخور اعتناست.

آغاز: هذاالکتاب الستین الجامع للطائف البساتین. قصه یوسف علیه‌السلام، بسمله، رب تمم بفضلک، سپاس خداوندی را که قادر بر کمالست و آفریدگار روز و شب و سالست در هستی بی‌همالست. در صفات و صنع بی‌مثالست... چنین گوید خواجه امام تاج‌الدین سیف النظر.

انجام (افتاده): ... چرا گفت زیرا که من چنان عاشق دره او گشته بودم که اگر به جهل.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۸/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۸ و ۹ ق.

کاغذ: سمرقندی. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، درون آستر کاغذی زرد نگ. **اندازه جلد:** ۱۳/۵×۲۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین به ثلث و درشت به شنگرف، روی بعضی کلمات خط کشیده شده در اوایل کتاب.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک افندی.

۲. یادداشت مالکیت محمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۵۱ق.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان است به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری.

۲. ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در صفحه عنوان.

مرمت و وصالی: برگهای آغاز و انجام نسخه وصالی شده است.

منابع: منزوی ۳۸ :۱، نشریه نسخه‌های خطی ۱۱۶ :۱:۱، ترجمه استوری ۲۶۴: ۱-۲۶۶، فهرست مشترک پاکستان ۵۷ :۱، الذریعه ۱۴۵ :۱۲ و ۵۷ :۵.

۱۰۱۳۶

مجموعه

۱. الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف (۱پ-۱۸۹پ) (عربی - اخبار)

مؤلف: سیدشریف رضی الدین علی بن موسی بن محمد بن طاووس حلی (-٦٦٤ق)

کتابشناسی:

با عبارت «من طریف» در آغاز هر مطلب به شنگرف و موضوع هر بحث در حاشیه مشخص گردیده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله کما یستحقه لذاته و یستوجبه باحسانه الی مخلوقاته و نشهد ان لا اله الا هو کما دل علیه بواضح دلالة و بعد فانی رجل من اهل الذمه ولی بذلک علی اهل الاسلام ثبوت حرمة فیجب ان لا یعجلوا بذی علی ما اسطره بل یتفکر...

انجام: هذه المعارضات عند من ینظر بعین الانصاف الی تحقیق امور اهل الدیانات و لله در القائل و ان کنت ارضی ملة غیر ملتی/ لما انا الاسلم أتشیع، تم الکتاب باسره و ... و الحمدلله علی جزیل نواله و صلی الله علی محمد و آله.

انجامه: تمت فی سنه ۱۰۷۱ق.

منابع: دانشگاه ۵: ۱۴۱۴-۱۴۱۵، الذریعه ۱۵: ۱۵۴، در سال ۱۳۲۲ چاپ شده است، فهرست القبایی آستان قدس ۳۹۴.

۲. دستور ساختن نقره خالص و شفاف و نفیس و ترکیب ساختن فرد اول (۱۹۰ر-۱۹۰پ) (فارسی)

۳. دستور پخت و تهیه انواع حلوا، مربا، شربت شامل ۱۷۳ دستور.

جای عناوین در متن خالی است و تنها در حاشیه بعضی عناوین با مشکی آورده شده است. **(۱۹۱پ-۲۲۰ر)**

آغاز: بسمله. جزر کوفته یکمن، شیره سیصد درم، نشاسته بیست درم، روغن صد درم، گلاب بیست و پنج درم، مغز پسته سی درم، خشخاش ده درم. جزر را تراشه کند و در یکمن...

انجام: چون نان پخته شد به اندک اشارت از تنور می‌آید بلک خود از تنور بر می‌آید چون نان تا تمام رسد تناول نمایند.

انجامه: بتاریخ دوازدهم شهر ذی یقعده سنه ۱۰۷۱ق موافق و مطابق سنه جلوس مبارک شاهنشاهی خلد الله ملکه و السلطانه تمام شد. کاتب الحروف فقیر الحقیر اضعف من عبادالله الصمد شریف.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۱-۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** شریف. **تاریخ کتابت:** ۱۲ ذیقعده ۱۰۷۱ ق (ش۲).

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج حنائی، با ترنج و دو سرترنج و جدول و کمند با حواشی منگنه‌ای عطف سرخود، درون آستر کاغذی زرد رنگ، عطف سرخود، جلد فرسوده.

اندازه جلد: ۱۲/۵×۲۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین شنگرف (ش۱) تام عناوین شکسته نستعلیق در حواشی و جای عناوین در متن خالی است (ش۲).

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت عبدالائمه النجبا، نظام العلماء، که کتاب را از آقا محمد جعفر طهرانی امانت گرفته است.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: دو دستور طبی در برگ ۱۷۶ر.

مهر:

۱. مهر وقف ملا محمد جعفر مجتهد طهرانی.

۲. دو مهر «مرید شفیع خانه» و «محمد شفیع» در برگ ۱۷۶ و ۱۷۷.

۳. مهری با تاریخ ۱۲۳۶ با عنوان «بیعتک ربک مقاماً محموداً».

۴. مهر چهارگوش «عبدالائمه النجباء نظام العلماء».

فرسودگی و افتادگی: نسخه موریانه خورده است.

منابع:

۱۰۱۳۷

عناوین = عناوین الاصول

(عربی – فقه / اصول)

مؤلف: میرفتاح بن علی مراغی (–۱۲۵۰).

کتابشناسی:

مؤلف آن را در ۲۸ رمضان ۱۲۴۶ق در مشهد نگاشت. او از شاگردان شیخ علی بن جعفر موسی بن جعفر کاشف الغطا بوده و بسیاری از تقریرات آنها را در کتاب خود جمع کرده، دارای نود و سه عنوان است در قواعد کلیه اصول فقه باعث‌ها و رد و ایرادهای بسیار این کتاب بارها بچاپ رسیده در ۱۲۷۴ و ۱۲۹۷ق. نسخه حاضر از روی خط مؤلف است که آن را از روی متن اصلی، ۱۷ روز پس از اتمام نگارش آن پاکنویس کرده است.

آغاز: بسمله. اللهم انی احمدک علی ما الهمتنی سبل السعادة و اصلی و أسلم علی نبیک محمد خیر من نهض بالرسالة و بعد فهذه عناوین الاصول المتلقات التی امرنا ان نفرع علیها و قوانین الفصول.

انجام: و غیرها و وجود التخصیص و عدم مذکورة فی کتب الفروع لاحاجة الی ذکرها و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق و قد وقع الفراغ من تصنیف هذه

النسخة بید مؤلفها المفتقر الی رحمة الله... عبدالفتاح بن علی المراغی الحسینی فی عصر الیوم الثامن و العشرین من شهور رمضان المبارک من سنة ست و اربعین بعد الالف و المأتین من الهجرة النبویه... هذه صورة خط المصنف بیده و قد رسمناها علی ما هی علیه و نرجو منه ان یصفح عما سهی القلم عنه... وقع الفراغ یوم الاربعا لخمسة عشر من شوال من شهور سنة الف و مأتین و ست و اربعین علی ید العبد الفقیر المحتاج الی رحمة ربه الکریم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۲ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۶ سم.

خط: نسخ برگ اول نونویس است. **تاریخ کتابت:** چهارشنبه ۱۵ شوال ۱۲۴۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار و مهره. **جلد:** تیماج سبز رنگ، درون آستر کاغذی بنفش رنگ.

اندازه جلد: ۱۶/۵× ۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین در حاشیه، نشانها مشکی، با نشانه‌های بلغ و صح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: وقف ملامحمدجعفر طهرانی.

منابع: ذریعه ۱۵:۳۵۰ در ۱۲۷۴ق و ۱۲۹۷ق چاپ شده است.

۱۰۱۳۸

تقریرات در فقه

(عربی – فقه)

مؤلف: نامعلوم.

کتابشناسی:

نسخه با عنوان و "تطابق فصل سوم آن درخیارات و فسخ" آغاز شده و بحث‌هایی در باب معاملات و خرید و فروش و نیز مبحث مفصلی در باب خیارات و انواع و احکام آن با نقل قولهایی از کتاب «منتهی المطلب علامه حلی» دارد و در سراسر نسخه از لفظ «شیخنا الاستاده» یاد می‌کند.

آغاز: رب یسر. ثم ان الناقل اما فعلی و اما لفظی و الناقل الفعلی اما اختیاری و اما اضطراری فیکون المسئلة ذات الصوره. اما صورة الاولی.

انجام: ... هذا من اختلاف الاقوال اذا الاختلاف انما هو فیما اذ اتحد الموضوع و اختلفوا فی حکمه و این هذا من ذلک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۵ برگ در آغاز و انجام نسخه سفید است. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵ سم.

خط: نسخ به چند خط (با خط خوردگیها). **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی، درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

حواشی: با نشانه صح

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت طبی ابوالحسن در پشت صفحه در آخر نسخه.

۲. یادداشت اجاره خانه و (آنچه خرج خانه حاجی محمدباقر شده) در پشت جلد.

مهر: مهر وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی.

توضیحات: بخشی از نسخه مسوده است.

۱۰۱۳۹

ترجمه قطبشاهی (اربعین حدیث)

(فارسی - اخبار)

مؤلف: شیخ بهایی

مترجم: شمس‌الدین محمدبن علی ابن خاتون عاملی (قرن ۱۱ ق.)

کتابشناسی:

ترجمه اربعین شیخ بهائی است از شمس‌الدین محمدبن علی بن احمدبن نعمت‌الله معروف به ابن خاتون (-۱۰۶۸ق) عیاثی حیدرآبادی که آن را برای سلطان محمد قطب شاه (-۱۰۳۵ق) نگاشت. شیخ بهایی نیز تقریظی شیوا بر آن نوشت ابن خاتون در ترجمه هر حدیث شرح آن را با عناوین آغاز، بینش، نمایش، بحث، طراز و انجام آورده است و آن را ترجمه قطب شاهی نام نهاد. قطب شاه نیز حدیثها را به پارسی نوشت و آن را «الباب الاحادیث» نامید. ترجمه خاتون‌آبادی در ۹-۱۳۰۸ق در هند به چاپ رسید.

نسخه حاضر قسمتی از آغاز حدیث چهلم را دارا است اما ناقص است. با فهرست مطالب کتاب (۱پ-۱۰۰ر).

متن «اربعون حدیثاً» شیخ بهایی ترجمه و گزارش از شاگرد او و به دستور وی یعنی ابن خاتون عاملی برای سلطان محمد قطب شاه با تقریظی از استادش نگاشته شده است. این نسخه چندین بار به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، احادیث این کتاب و آنچه در ضمن شرح هر حدیث سمت گزارش یافته است بروجه اجمال، حدیث اول، در ثواب کسی که چهل حدیث حفظ نماید.

انجام (افتاده): ... و از عوارض مادیه عاری و تعلقی که ببدن دارد همین تعلق تدبیر و تصرفست و بس این قول مختار اعاظم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۲ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۹ سم.

خط: نستعلیق. آیات و احادیث به نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک رویه با محفظه کامل ضربی ترنجی گلبوته‌دار با جدول و کمند و حاشیه منگنه‌ای دردار روی در حاشیه با شش سرترنج. یک روی جلد افتاده و طرف دیگر پوسیده بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های صح، منه.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف محمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۳۰ (۱۰ر).

۲. یادداشت تملک سیدابراهیم فرزند مرحوم میرزا رحیم یخشی از سده ۱۲، در برگ عنوان.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: شعر ترکی و دعا برای رفع شرارت رزق و روزی در برگ استقبال.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی؛

۲. ملامحمدطاهر نوری در ۱۰ر.

مرمت و وصالی: برخی برگها وصالی شده و قسمتی از نسخه آبدیده است.

منابع: الذریعه ۴: ۷۶-۷۷، ۲۳۹: ۱، دانشگاه ۵: ۱۲۱۶-۱۲۱۷، فهرست الفبایی آستان قدس: ۱۲۴، فهرست نسخه‌ها ۱۵۸۷: ۲، ذریعه ۴۲۵: ۱ «اربعون حدیثا» الذریعه ۷۶: ۴ «ترجمه اربعین بهایی»، الذریعه ۱۵۶: ۱۷ «ترجمه قطب شاهی»، اعلام الذریعه ۲۰۹۶: ۳ و ۲۱۴۰، طبقات ۵۱۲: ۱۱، ریحانه ۳۰۱: ۳، مشار ۲۱۵: ۱، مؤلفین ۶۰۹: ۵.

۱۰۱۴۰

ترجمة الجریدة فی شرح القصیده = (شرح حرز الامانی و وجه التهانی)

(فارسی - تجوید)

مؤلف: ابومحمد قاسم بن فیرة بن ابی القاسم خلف بن احمد رعینی شاطبی (-۵۹۰ق).

مترجم یا شارح: قاسم بن حاج ابراهیم بن محمد قزوینی

کتابشناسی:

حرز الامانی و وجه التهانی معروف به قصیده شاطبیه، در تجوید و قرائت قرآن است. این شرح فارسی از قاسم بن حاج ابراهیم بن محمد قزوینی است که طبق گفته خود در فارس و حجاز و یمن و شام و سایر بلاد اسلامی از استادان این علم استفاده برده و از آنان اجازه عالیه گرفته است وی شرحی به عربی نیز نگاشته است و سپس بخواهش دوستان این شرح فارسی را نوشت.

بر قصیده شاطبیه، شرحها و حواشی بسیاری نگاشته‌اند که از آن میان کنز المعانی معروف است.

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدالله الذی انزل علی عبده الکتاب و وعد من زلاة (؟) و عمل به جزیل الثواب، اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له شهادة مسالمة.

انجام: بیت آخر قصیده (عربی) و تُبْدی علی أصحابه نفحاتها بغیر تَناه ذرّتنا و قرَنْفلا و بعضی گفته‌اند درختی است به کوه لبنان ورق آن مانده بورق بید و قرنفل معروف است و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

انجامه: تم الکتاب بعون رب الارباب فی الضحی لیوم الاثنین من شهر جمادی الثانی علی یدی العبد الضعیف المحتاج الی ربه اللهم احمدبن شیخی جان بن احمد الحافظ السروی فی سنته ثمان و تسعین و ثمانیة الهجریة.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۸/۵×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ. شرح متن به خط نسخ مشکول. **کاتب:** احمدبن شیخی جان بن احمد حافظ سروی. **تاریخ کتابت:** ۸۹۸ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج حنایی ضربی ترنجی. **اندازه جلد:** ۲۶/۵×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: درشت و شنگرف و مشکی. **حواشی:** با حواشی اندک در برگهای آغازین.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت علی بن محمدجعفر طهرانی درباره کتاب مورخ ربیع الثانی ۱۳۱۵ در برگ عنوان.

۲. طبق یادداشت مالک نسخه، علی بن محمد جعفر در برگ عنوان، شارح ۵ شعر را به شماره‌های ۵۵، ۵۹، ۶۸۵، ۶۸۶ و ۷۵۳ از قلم انداخته و جهت تصحیح نسخه باید این شماره‌ها نیز افزوده و یا مطابقت داده شود وی شماره کل ابیات را ۱۱۷۵ بیت می‌داند.

مهر: مهر وقف ملا محمدجعفر مجتهد طهرانی.

فرسودگی و افتادگی: نسخه موریانه خورده و اوراق شده است.

منابع: دانشگاه ۲۳۴۴: ۱۱؛ کشف الظنون ۶۴۴: ۱؛ هدیة العارفین ۸۲۸: ۱؛ دانشگاه ۲۳۴۴: ۱۱، فهرست نسخه‌ها ۸۵: ۱.

۱-۱۴۱

شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام

(عربی – فقه)

مؤلف: نجم‌الدین ابوالقاسم جعفربن ابی یحیی حسن بن سعید محقق حلی (۶۰۲-۶۷۶ ق.)

کتابشناسی:

شروح بسیاری بر آن نوشته شده و چندین بار چاپ شده است. نسخه حاضر جلد اول آن شامل مباحث طهارت تا آخر کتاب الوصایا است.

آغاز: بسمله، اللهم انی احمدک حمداً یقل فی انشاره حمد کل حامد و یضمحل باشهاره جحد کل جاحد ... اما بعد فان رعایة الایمان توجب قضاء حق

انجام: لانه زاید علی الثالث و ترله و فی ثبوت مهر المثل تردد و علی قول الآخر یصح الجمیع.

انجامه: تم المجلد الاول من کتاب شرایع الاسلام یوم الخمیس العشرین من شهر ذی قعدة الحرام حجة ست و الف من الهجرة النبویة علی ید افقر خلق الله... (پاک شده است).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۴ سم.

خط: نسخ. **نام کاتب:** نام کاتب پاک شده است. **تاریخ کتابت:** روز پنجشنبه ۲۰ ذی‌قعده ۱۰۰۶ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج تریاکی ضربی درون تیماج قهوه‌ای. عطف جلد تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۹×۲۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، با خط مشکی روی برخی کلمات. **حواشی:** دارای حواشی بسیار با نشانه‌های، حاشیه زین، مص، مختصر، ع، گ رحمة الله علیه، من ۵ نشان بلغ در سراسر نسخه

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف به تاریخ ۱۲۸۸ق در صفحه پایانی.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت و قرائت جزء اول کتاب در روز شنبه ۳ صفر ۱۰۰۷ق.

۲. مقدمات فقهی در برگ عنوان.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی؛

۲. مهر روح‌اله حسینی و دو مهر ناخوانای دیگر.

مرمت و وصالی: برگهای آغازین وصالی گردیده.

منابع: دانشگاه ۵: ۱۹۲۲–۱۹۲۸؛ ذریعه ۴۷: ۱۳.

توضیحات: فهرست مطالب کتاب در برگ عنوان و استقبال.

۱۰۱۴۲

الاستبصار فیما اختلف من الاخبار

(عربی – اخبار)

مؤلف: شیخ الطائفه ابی جعفر محمد بن حسن طوسی (۳۸۵–٤٦۰ق).

کتابشناسی:

در اخبار دو صفحه پایانی نیز به ذکر اسانید و عدد و ابواب کتاب می‌پردازد. نسخه از کتاب «طهارت» شروع و به کتاب «دیات» ختم می‌شود.

آغاز: بسمله. الحمدالله ولی الحمد و مستحقه الصلوة علی خیرته من خلقه محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیماً، فانی رایت جماعة من اصحابنا لما نظروا فی کتابنا الکبیر الموسوم بتهذیب الاحکام.

انجام نسخه: من التقیه لان ذلک مذهب لکثیرة من العامة و قد روی ذلک عن النبی تم کتاب الاستبصار فیما اختلف من الاخبار ... الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین اجمعین.

انجام اسانید: ... حصرتها لئلا تقع فیها زیادة و لانقصان تم الجزء الثالث من کتاب الاستبصار فیما اختلف من الاخبار بحمدالله و منه مع ذکر اسانید و عدد ابوابه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵ سم.

خط: نسخ از ابتدا تا بخش فرایض خط به یک خط و از بخش فرایض به بعد نسخ به قلم دیگری است (نونویس). **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی و فرنگی. کاغذ نسخه نیز از ابتدا تا بخش فرایض سپاهانی و از آن

به بعد تا آخر نسخه فرنگی است. **جلد:** تیماج مشکی ضربی، ترنجی مقوائی. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۶/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های ام ن، ص، ط، صح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت علی بن محمدجعفر در روز شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۳۲۰ق.

۲. یادداشت خرید محمدبن ملاعلی نقی تونی خراسانی در مشهد در برگ ۱.

۳. یادداشت تملک و مهر ابراهیم بن مهدی آل عرفات در ۲۰ ذی قعده ۱۲۲۲ق در مدرسه فصیحه سبزواریه.

۴. یادداشت وقف عام محمدحسن یزدی با تولیت ملانجف علی خراسانی در رجب ۱۲۵۳ق.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در برگ عنوان.

مرمت و وصالی: برگهایی از نسخه وصالی شده است.

منابع: دانشگاه ۱۰۸۵: ۵–۱۰۸۷، ذریعه ۱۴: ۲.

توضیحات: فهرست مطالب کتاب در برگ ۱ (شامل ۲۲ کتاب و ۹۳۰ باب که محمد جعفر طهرانی بخط خود نگاشته است).

۱۰۱۴۳

الاستبصار فیما اختلف من الاخبار

(عربی – اخبار)

مؤلف: ابوجعفر محمدبن حسن طوسی معروف به شیخ طوسی (۳۸۵–٤٦۰ق).

کتابشناسی:

در اخبار، شامل سه جزء است، دو جز در عبادات و یک جزء در بقیة ابواب فقه است. استبصار چندین بار بچاپ رسیده است. نسخه حاضر از کتاب الطهارة است تادیات.

قسمتی از آغاز نسخه و مقدمه افتاده و طبق یادداشت علی بن محمدجعفر طهرانی در انتهای کتاب نزدیک به یک صفحه و نیم نیز از انجام باب ۲۸ دیات و باب ۲۹ (باب دیة الجنین) از نسخه افتاده است.

آغاز (افتاده): ... العامل به بالخبرین معاً و اذا کان الخبر ان یمکن العمل بکل واحد منهما و حمل الآخر علی بعض الوجوه من التأویل و کان لاحد التأویلین...

انجام (افتاده): شغل ما انا فیه و عندک الفقها و العلماء قال فقال له قد سألتهم و لم یکن عندهم فیه شیء قال فرده الیه فقال.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۵۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۷ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای روشن ضربی، عطف سرخود، درون آستر کاغذی بقش رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹×۲۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های ص، صح و حسن علی شماره و موضوع ابواب در حاشیه نوشته شده است.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: فهرست ابواب کتاب و یادداشت علی بن محمدجعفر در روز شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۳۲۰ق در برگ الحاقی دوم مشتمل بر ۲۲ کتاب و ۹۳۰ باب.

مهر: مهر وقف ملامحمد جعفر طهرانی.

مرمت و وصالی: برگهای آغاز و انجام نسخه وصالی شده است.

منابع: دانشگاه ۱۰۸۵: ۵-۱۰۸۷ق. ذریعه ۱۴: ۲.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل "المتوکل علی الله عبده محمد هادی" در برگ ۵ر و ۵پ (ش ۱).

فرسودگی و افتادگی: بسیاری از کناره‌ها و اوراق نسخه دچار آبدیدگی و فرسودگی است. اثر جوهر ریختگی بر بیشتر اوراق نسخه مشهود است.

۱۰۲۲۶

سند

(فارسی - تاریخ)

کتابشناسی:

کتابچه‌ای است شامل صورت اسباب و وسایل به خط سیاق با عنوان به صورت اسبابی که در انبار تحویل مرحوم اسفندیار بوده بعد از فوت آن مرحوم تحویل مراد برادر او شده است بتاریخ ربیع الثانی ۱۳۰۸ و ۱۳۰۹ می‌باشد.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: سطور متفاوت. **اندازه متن:** در اندازه‌های متفاوت.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۸ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی خط و حاشیه‌دار سرخ رنگ جدید. **جلد:** جلد پارچه قهوه‌ای رنگ عطف پارچه نخودی رنگ درون آستر کاغذ سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۷/۵ سم.

۱۰۲۲۷

دیوان منصف

(فارسی - دیوان)

مؤلف: محمد زمان منصف قاجار (۱۲۲۷-۱۲٦٤ق)

کتابشناسی:

شامل غزلیات وی بترتیب حروفی تهجی از الف تا ی است.

آغاز:

الا ناصح مرا بس آگهی از کار غافلها نخواهم عاقلی زین پس خوشا سودای حاملها

انجام:

سخن بترک محبت نگوی منصف از این پس که اعتبار نباشد براستی و درستی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۷ سم.

خط: نستعلیق و شکسته خوش. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۰ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای درون آستر کاغذی زردرنگ. **اندازه جلد:** ۲۳×۱۴/۵ سم.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک همراه با اشعاری از مالک نسخه در تاریخ ۴ شوال ۱۳۱۶ در عبارت آقاحاجی میرزا مسعود با عنوان «الحسینی» در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: از (۱ر-۳پ هامش) ۳ غزل از منصف که در دیوان نسخه حاضر نیامده در حاشیه به خط نستعلیق نوشته شده است.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۲۵۴۶: ۳، الذریعه ۱۱۰۸: ۹، فرهنگ سخنوران: ۵۶۷

۱۰۲۲۸

دیوان «اشتها» (سرگشته)

(فارسی - دیوان)

مؤلف: میرزا عبدالله بن فریدون (گرجی اصفهانی) (۱۲٤۵-۱۲۸۹ق)

کتابشناسی:

وی در جوانی به «سرگشته» و در پیری به «اشتها» تخلص می‌نمود، مادرش گرجی و پدرش حاجی فریدون گرجی است که در زمان آقا محمدخان از گرجستان به ایران آمده بود و در ایران بدنیا آمده و ادامه تحصیل داد. اشعار وی به سبک ابواسحق اطعمه شیرازی است و شامل مطالب ذیل است:

۱. مقدمه و شرح حال «میرزاعبدالله» (۱ر-۴پ)

۲. غزلیات وی بترتیب حروف الفبا از الف تا ی (۴پ-۴۵ر)

۳. غزلیات متفرقه و مدیحیات و مصایب و رباعیات (۴۵پ-۵۱ر)

دیوان او را میرزا نصرالله فرزند محمدشفیع خوشنویس اصفهانی گردآورده و دیباچه آن را علی محمد منشی فرزند محمدعلی منشی نگاشته است. دیوان او در ۱۲۸۲ و پس از آن چند بار چاپ شده است.

آغاز: بسمله. حمد بیحد و ثنای بیحد و ستایش بیعدد خداوندی را سزد که در کشور هستی و دایره وجود سلطانی است مستقل و قدرت ارادتش را ظهور...

انجام:

دستی بدلم نهاده گفتم یاد است مرا تو را فراموش

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۱ گ (۶ برگ سفید در پایان). **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۹ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی یک لا درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین، آیات قرآن و برخی خطوط و کلمات شنگرف.

آسیب دیدگی و مرمت: تمام اوراق دارای آسیب دیدگی است.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۲۲۲۷: ۳، الذریعه ۴۴۰: ۹، فرهنگ سخنوران: ۴۲، مؤلفین مشار ۹۸۱: ۳.

۱۰۲۲۹

جنگ ادعیه

(عربی و فارسی - ادعیه)

کتابشناسی:

شامل ادعیه مختلفی است چون: دعای کمیل بن زیاد (۱-۱۱)، دعای اعتصام از شیخ

شهاب‌الدین (۱۲)، دعای روزهای هفته، دعای ماه و روز، دعای اعتصام از حسن بصری، خاتم السیلی منقول از فخرالدین رازی (طلسم) اختام (۲۷)، دعا هنگام سجده،(۲۸) دعای صباح منقول از علی علیه السلام(۳۱پ)، دعاء الحجب(۳۶ر)، دعای روز شنبه تا جمعه، (۳۸ر)، دعاء عدلیه صغیره، دعاء تعقیبات بعد از هر نماز(۴۶پ)، زیارت عاشورا (۵۷ر)، دعای روزهای غیر عاشورا و دعای هفت آیه، دعای مضجعه (۶۹ر).

آغاز: هذه دعای کمیل بن زیاد اللهم انی اسئلک برحمتک التی وسعت کل شی و بقوتک التی قهرت به کل شی فیه اللهمّ انکَ تعلم و انا لا اَعْلَمْ و انت تقدرُ و انا...

انجام: هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و امتنع بحول الله و قوته من حولهم و قوتهم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷/۵ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: کاغذ فرنگی سفید. **جلد:** تیماج قهوه ای یک لا، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳/۵ سم. **عناوین و نشانها:** عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: مجدول با سطور جدول بندی شده زرین و کمند زرین در تمام اوراق.

۱۰۲۳۰

کدو مطبخ قلندری

(فارسی – اخلاق)

مؤلف: ادهم قریشی عزلتی متخلص به واعظ، استاد احمد منزوی در فهرستواره، نامهای مختلفی که از وی در وقایع گوناگون یاد شده است ذکر می‌کند که عبارت از ادهم واعظ قزوینی، ادهم قریش عزلتی، و میرزا ابراهیم واعظ خلخالی.

کتابشناسی:

گفتاری است عرفانی اخلاقی با داستانهای شیرین و نثری شیوا که در بسیاری از آنها از قول فقیهان گفته شده است (۵۵۹ ۶).با حکایات ادبی و نظم و نثر و شواهد شعری فارسی بعد از آوردن آیات یا احادیث عربی، از شعرایی چون مولوی، سعدی، عطار، سنجری، با موضوعات اخلاقی.

همانگونه که مؤلف در مقدمه می‌گوید: «این مجموعه‌ای است مؤلف موافق ذوق سالکان طریق معنی و مناسب مشرب قاطعان بیابان دعوی، مسمی به «کدو مطبخ قلندری»که این خادم فقرا و محب علماء خاک بی مقدار... جهت ترتیب دماغ رندان قلندر صفت و تزئین مجلس درویشان ابدال سیرت جمع گردد، در آن برخی از هر مقوله از نصایح طریقت و دقایق حقیقت و کلمات تحقیق آمیز شوق‌انگیز اکثر در لباس فراخ و ظرافت مطایبات و صورت قصص و حکایات مرقوم نمود و رعایت مناسب در ربط میان فقر است سخنان آن کما هو حقه ننمود تا اسم با مسمای مطابق و موافق آید.»

آغاز: بسمله، انواع حمدات نامحدود و اصناف تحیات نامعدود لایق و سزاوار معبود است که صحایف کاینات و مراتب موجودات تمامی و همگی مرآت ذات و مظاهر صفات اویند.

انجام (افتاده): استغفرالله العظیم، مقرر است که معنی کلمه طیبه لااله‌الاالله حسب الاقتضای طریق سلوک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۶–۱۴ س. **اندازه متن:** ۶×۱۳ سم.

خط: آیات نسخ، متن نستعلیق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره آبی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، حاشیه و عطف تیماج مشکی منگنه‌ای، روی جلد افتاده است. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۶/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها مطلبی در خواص حروف و کلمات در برگ ۱.
مهر: مهر بیضی شکل "محمد اسمعیل" با تاریخ ۱۲۳۰ق در پایان نسخه.
منابع: فهرست مرعشی نجفی ۳۲۵: ۹.

۱۰۲۳۱

جنگ

(جنگ - فارسی)

کتابشناسی:

شامل جنگی است از حکایات و اشعار به نظم و نثر:

۱. اشعار پراکنده غزلیات و رباعی (۱-۶ر) وحید الزمانی صائب ، حمیدا، غیرت،(۲پ) فریدون (۳ر)، عظمای نیشابوری،(۳پ) غنی کشمیری،(۴پ) میرزامنصور، (۶ر)، غزلیات با تخلص خاموشی (ناشناس؟) (۶ر-۸ر) و غزلیاتی از جامی (۸پ-۹ر) غزلی از مدهوش (۱۰ر)، دو قطعه که مرحوم ابوالحسن میرزا قاجار درباره سیدعبدالله بهبهانی و ظهیرالدوله سروده است.. خواب نامه از امام صادق برای تعبیر هر روزه در ماه با تعبیر خوب باید (۱۰پ) که تعبیر خواب در هر روز چیست؟(۱۰ر) اشعار میرزا رضی آرتیمانی شامل قصائد و غزل و رباعی با تخلص رضی. از ص ۱۸ به ۱۹ و از ۱۹ به ۲۰ افتادگی دارد.

ساقی‌نامه مهر رضی (۲۰پ-۳۴پ)

۷. غزلیات مولا محمد محسنا (۳۵ر-۳۵پ).

۸. دیباچه دیوان مرحوم نواب با تاریخ ۱۰۸۰ق در پایان رساله. (۳۵پ-۳۶ر)

۹. اشعاری دیگر شامل غزلیات و قصاید (۴۸پ-۵۳ر) که در ص ۵۰ رباعی در مدح شاه عباس آمده است این مضمون:

شاه عباس آنکه تیغ جوهرش   لشگر دین را کند فولاد صف

بار دیگر خصم شب پیکر گریخت   ماه فیروزی بر آمد از کلف

منشآت در باب میرزا صائب در متن وهامش (۳۶پ-۳۷ر).

آغاز: بر ضمایر آگاه دلیهای ارباب مشوش پوشیده نیست که نزهت طلبان ارض معانی...

۱۱. اشعار و غزلیات با تخلص «فارس» (۳۷ر-۳۸ر). اشعاری از" زاهد" (۳۸پ)

۱۲. اشعاری از میرزا منصور ۳۹ر.

۱۳. اشعار صائب تبریز شامل قصاید، غزلیات در متن و حاشیه(۳۹پ-۴۷پ).

آغاز:

بسمله، الهی دریذیر این نعره مستانه ما را   مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را

انجام: بمیدان زند هر دم از شوخ چشمی   به ماه شب عید پهلو گمانم

۱۴. غزلیات عباسقلی بن حسن شاملو با تخلص عباش (۴۸پ- ۵۲پ) در متن و حاشیه.

آغاز:

نی خود آرایی زدولت چون بنهادم آرزوست   آب و رنگ برگ برگ روزگارم آرزوست

۱۵. «مجمع الاسماء» از عباسقلی بن حسن شاملو که در این زمان هفتادوپنج سال داشته و با «بسم‌الله» شروع شده است (۵۳پ-۶۳پ): اسامی مختلف مهدی به شیعه داود، آقا و... در متن وهامش.

۱۶. اشعاری از انوری در حاشیه و حکایتی از هارون الرشید و بهلول (۶۳پ)

۱۷. الهی نامه خواجه عبدالله انصاری (۶۴ر-۶۵پ) در متن وهامش

آغاز:

هو العزیز، اول ثنای عشق فصیحان لوا کنند   آری طعام را به نمک ابتدا کنند

انجام: (۶۳ر)، باسم نشیر، چو بادش بی‌نهایت یار دلسوز.

غزلیات

غزلیات، ترجیع بند، ۱ مثنوی از ناشناس.

۳. حکایتی است درباره مباحثه بین حاتم اصم وزنی که بنازگی ستانده است درباره

سؤال و جوابهای عرفانی و پاسخ هوشمندانه و بجای زن به او درباره توحید و سؤال از پیشه باغبانی و برزگری (استعاری) و پاسخهای زن به او بسیار استعار و عرفانی است. که این رساله بر حسب فرموده آقا محمدیوسف نوشته شده است در تاریخ ۱۰۸۸ رجب.

آغاز: آوردهاند که شخصی بنام حاتم اصم بود بغایت پیر و ضعیف گشته مریدان گفتند یا شیخ و قسمت زن نکاح کنی

انجام: و به نیت توکل باز خود تا ... اصبریت رود و از امراض روحانی و جسمانی خواص یابی و الله اعلم

غزلی از مدهوش با ردیف «ت» که به همان خط در پایان غزل، یادگاری نوشتهاند در مورخ ۲۳ جمادی الاولی ۱۰۸۴ق، در دارالسلطنهٔ هرات، در تیکه مدرسه ناظم (؟) نگاشته است ابن محمدصفی «مشارجتی القاهره» (۱۰ر).

قطعهای به نقل از مرحوم ابوالحسن میرزا قاجار درباره مرحومین سیدعبدالله مجتهد بهبهانی و مرحوم ظهیرالدوله سروده است. (۱۰ر) و غزلی درباره اسکندر، (۱۰ر).

۱۱ر–۳۰ر قصائد و ترجیعات و غزلیات میرزا رضی آرتیمانی.

میان آن یک روضه غزلیات فارسی نامی است) (ترجیع بند رضی در ؟؟ به همراه از ص ۲۸ر–۳۰ر ورجان برو و فدای جانان.

آغاز:

از معرکه طرفه برون رفتند   کردم چون اهتمام حریفانرا

انجام:

بنشینم و خو کنم به هجران   ورجان برود فدای جانان

۵. ص ۱۹ر–۱۹ب، اشعارش از فارسی که شناخته نشده کیست و در ستون آخر کاتب روی یکی از غزل خط کشیده و بر روی آن نوشته است مکرر، گویا این صفحه اشتباه صحافی شده است و حد فاصل غزلیات رضی آرتیمانی است.

۵. ادامه غزلیات فارسی (۱۹ر–۱۹ب) (شاعر: فارسی)

آغاز:

در طور ثنای تو که معراج قبولست   لبریز تجلی شده چون مردهانست

انجام:

یست جاری زخم بر تن یکسر سوزن را   دست در آغوش هم دارد چرا چیبهای من

(نستعلیق راسته چلیپا)

۶. ۳۰ر: غزلی از جامی، با ردیف «د».

ساقی نامه رضی آرتیمانی: (۳۰ب–۳۲ر) نستعلیق راسته و چلیپا

آغاز:

الهی بمستان میخانه است   بعقل آفرینان دیوانهات

انجام:

شراب شهادت بکامش رسان   بجد علیه السلام رسان

۷. رباعیات (۳۲ر–۳۴ب)

غزلی از مولانا محمد محنا، رباعی از فیض و ابوتراب بیگ دو غزل از همو که ادامه یک غزل در حاشیه پائین نسخه آمده است با ردیف «ت»

۸. دیباچه دیوان مرحوم تراب (۳۵ب–۳۶ر)

آغاز: ای ذکر تو گلفروش بازار سخن، رنگین ز تو برگ برگ گلزار سخن، اوصاف تو دیباچه مجموعه نطق، توحید تو مشاطه رخسار سخن، ترنم بلبل خیال دیباچه نویسان سفید معرفت تعلم طوطی قفال صاحب...

انجام: امید که منظور نظر عقشبازان معنی و پند خاطر نیازمندان نشان گردیده بر چهره امیدش بنظر اصلاح نگرند و السلام علی من اتبع الهدی، (تحریراً بتاریخ غره رجب المرجب سنه ۱۰۸۰ق)

۹. (۳۶ر–۳۷ر) دیباچه و منشآت ادبی.

آغاز: بر ضمایر آگاه دلهای ارباب مشوش، پوشیده نیست که نزهت طلبان ارض معانی را شکفته چمن باین طراوت مشام آرا و تمام فیض گلشن باین شادابی...

انجام: تمام نصیب و کامل نصاب کشته جدا و اسرارش تعویذ بازدی هوشمندی باد.
(۳۷ر-۳۸ر)

غزلیات «فارس»، و چند رباعی، با تخلص «فارس»

آغاز:

جوش بهار پیشینه داغ نهان هست　　　آب حیات گرده کاروان ماست

انجام:

همچو فارس نیستم در فکر گلگشت چمن　　　رخنه باغ ارم خاک گریبان منست

غزلیات و رباعیاتی، گویا از «سریده»، بر بالای هر رباعی «هو» ۱ غزل از میرزامنصور و ۱ رباعی از میرزا منصور.(۳۸پ-۳۹ر)

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی درباره جنگ، (متن کامل در صفحه ۱ هست) و یادداشتی با عنوان (مسلمان شدن یک سنی در تاریخ ۱۰۷۷ ق) در بیست و دوم ذیحجه

۹. غزلیات صائب تبریزی، شامل قصائد حرف الف، ب، ت و چند غزل با قافیه م و ن. (۳۹پ-۴۸ر)

آغاز:

الهی در پذیر این نعره مستانه ما را　　　مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را

انجام:

(حاشیه) ای در کنف ذات تو آسوده زبانها　　　وی راهرو ان سرکوی تو روانها

غزلیات و رباعیات با تخلص «عباس» (۴۸پ-۵۲پ)

آغاز:

نی خودآرایی ز دولت چو بهارم آرزوست　　　آب و رنگ برگ برگ روزگارم آرزوست

پاک دلرا چه غم از حادثه شد عباس　　　کی صدف را خبر از شعر رو شد طوفانست

انجام:

دلفروزی که دره با خورشید روی امید بر رهش دارد

بطریق پری نهان کشته دل ولی چشم بر مهش داده

۱۰. مجمع الاسماء (۵۲پ-٦۳ر) (معما - فارسی)

مؤلف: عباسقلی خان بن حسنخان شاملو

فرمانروای هرات، که پس از مرگ پدرش ۱۰۴۹ ق بیگلربیگی خراسان را به فرمان شاه صفی (۱۰۸۳-۱۰۵۲) گرفته و در تمام دوره پادشاهی عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷) و بخشی از روزگار شاه سلیمان در آن سمت بود.

گفتاری است با دیباچه به نثر و سپس معماهایی به نظم و نام خدا و شاه عباس و شاه صفی.

آغاز:

ای حیالت جسم و جانها را روان　　　وی جلالت را مکان، دلها مکان (در حاشیه)

انجام:

باسم ادهم، قطره خون زچشم کم ظرفان　　　می‌نماید سه چار دریاچه

باسم شبیر، چو باشد بی نهایت یار دلسوز

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و باسم‌ها شنگرف.

منابع: منزوی ج ۳ ص ۲۱۹۷.

۱۶. غزلی از انوری با قافیه «ب» از انوری، در حاشیه ص ۶۳پ.

چند بیت پراکنده فارسی و حکایتی در باب هارون الرشیدو بهلول، ص ۶۳پ.

۱۷. مناجات نامه: خواجه عبدالله انصاری (۶۴ر-۶۵پ)

آغاز:

یا رب زتو آنچه من گدا می‌خواهم،　　　افزون ز هزار پادشاه می‌خواهم

انجام (افتاده):

جانبخش گیسویت ندارد مقامی دلخواهت فردوس و لیکن... کویت ندارم مقام...

خط: (خط نستعلیق)

در دو برگ آخر عبارتی به عربی

آرایه: نسخه بر ص مجدول نسخ و نستعلیق راسته و چلیپا. برخی جداول سرخ، با فواصل بین سطور و خط‌کشی سرخ در متن و حاشیه.

مهر:

۱. مهری با سجع «عبده احمدبن محمد الحسینی، ۱۲۳۴ ق»
چندین بار تکرار شده است.

۲. مهر مستطیل شکل مصادره‌ای وجود دارد: «عبده الله و یزدی

۳. مهر مستطیل شکل در برگ ۶۶ر –«یا امام زین‌العابدین ادرکنی»

۴. مهر ص ۱ «محمدتقی»

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۷ گ. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۹×۱۷ سم.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق. اشعار به شکل چلیپا و ستونی. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق **محل کتابت:** اصفهان.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشان شنگرف و جدول زرین. **حواشی:** با حواشی بسیار که ذکر گردید.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در صفحات ۶۶ یادداشتی است با این مضمون «این مخلص حقیر که از ادراک خدمت محروم گردیده همواره مکنون خاطر بوده که معروضه طویلی نگاشته شود لیکن چندان که ملاحظه نمود خمور و جمود است» همراه با یادداشتهای پراکنده کوتاه دیگر.

مهر: مهر مصادره‌ای دارد. یادداشتی با تاریخ ۱۰۷۷ تاریخ مسلمان شدن یک سنی.

مهر (۶۷) با سجع عبده احمد بن محمد الحسینی.

مهر دیگری با عنوان «عبدالله یزدی» ۱۲۰۲

مهری با سجع «محمدتقی»

مرمت و وصالی: نسخه دارای آلبدگی و صفحات اول دارای پارگی است و در بعضی صفحات مرمت گردیده است

رسائل حاشیه ۳۵ پ

غزلی از صائب تبریزی، و معماهایی به نامهای مختلف منظوم و فارسی (۳۵پ–۳۸ر) به نام امید، امینی، ایوب، قیام و امان، او... تا ملک

۱۰۲۳۲

تجارب الانسان و انوارالحکمه

(اخلاق – فارسی)

کتابشناسی:

رساله‌ای است در اخلاق مانند «تحفة الملوک»، مؤلف آن نامعلوم است اما برای رسیدن به هر مطلوب، چهار چیز یاد می‌کند ولی رساله دارای ابواب و ترتیب مشخص است و به همین نام دو بار به چاپ رسیده است. در ابتدای هر جمله عبارت «گفتم» و سپس در پاسخ آن سؤال جوابی آمده است. در آن از نصایح بوذر جمهر و لقمان و افلاطون سخنی رفته است. و مطلبی در سه فایده بیان شده است. نسخه دیگری در دانشگاه به شماره ۴۲۲۰/۵ از آن موجود است.

برگ اول نسخه ظاهراً بازمانده از نسخه دیگری است با عنوان «سفرنامه نوشیروان عادل».

آغاز (افتاده): کاری گذشته باشد گوید چنین و چنان می‌بایست. گفتم از دوستی که ناشایستگی در وجود آید چگونه می‌باید برید گفت بزیارتش کم باید رفت و از حالش کم باید پرسید و از وی کم حاجت خواست.

انجام: جور رابده داد مظلومان را بستان بهشت را این بود چند کلمه در نصایح و آداب که سمط تحریر یافت در خانه اگر کس است یک حرف بس است و فقناالله لمرضاته بمحمد و آله و اتباعه.

انجامه: تمام شد نسخه شریف تجارب الانسان بید اقل العباد یوسف افشار صایقلعه ۱۳۲۴.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۸ س. **تعداد برگها:** ۷ گ. **اندازه متن:** ۱۱×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** یوسف افشار صاینقلعه **تاریخ کتابت:** ۱۳۲۴ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف پاره، درون آستر کاغذی.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: با سرلوح و جدول سبزرنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در یادداشتی با مضمون "محمود خان افشار" از برای اینکه در پرش ارتفاع اول است این جایزه بدو داده می‌شود در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی: آغاز مطلب افتادگی دارد.

منابع: ف منزوی ج ۲/۲ ص ۱۵۵۷، مشار ۳۵۷، ذریعه ۳۴۷:۳ با لغزش چاپی، فهرستواره ۳۵۷: ۶، فهرست نسخه‌ها ۱۵۵۷: ۲، در نام کتاب؛ مشار ۱۱۸۲: ۱، نشریه ۲۱۵: ۱ و ۲۴۹: ۷، تهران، ۱۳۰۸ ق. سنگی؛ تهران ۱۳۱۲ق. سنگی؛ بی‌تاریخ.

۱۰۲۳۳

سیره منظوم پیامبر

(فارسی - سیره منظوم)

کتابشناسی:

منظومه‌ای است در باب پیامبر و حضرت علی (ع) از ذکر حالاتی که بعد از قصه غار حرا واقع شده و سپس از سال هشتم ولادت پیامبر گرفته تا وقایع هجرت پیامبر وعنوان آغازین چنین است: «ذکر حالاتی که بعد از قصه غار حرا واقع شده در روایاتی که اول کدام سوره نازل شده است، ذکر وقایع پیامبر در سالهای ولادت، غزوات و جنگهای پیامبر و- می‌پردازد و آخرین عنوان «روایت دیگر در همین باب که مهاجرین اهل البیت در راه بطاعت بوده‌اند و آیه کریمه الذین یذکرون الله قیاماً و قعوداً...» نازل شده است.

آغاز (افتاده):

بود گر جبرئیل آنجا نماند   گریزد زان نشیمن پرفشاند

خدیجه گفت اینها را تمائی   بشرح صدر یا خیر الانامی

انجام (افتاده):

شب و روزی بسر بردند آنها   رسیدند از عقب جمعی احباء

به شب طاعت کنان بودندتا روز   عیان شد چهره صبح دلفروز

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی با نقش ترنج و دو سرترنج، عطف جدا تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی کبودرنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: جدول زرین با حاشیه زر و لاجورد در تمام اوراق.

۱۰۲۳۴

زادالمعاد

(فارسی و عربی - ادعیه)

مؤلف: علامه ملا محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

ادعیه مختلف در مناسبتهای گوناگون دارای عناوینی چون: در ثواب گرفتن روزه ماه رجب با استفاده از روایات به فارسی، ادعیه مخصوص شبهای رمضان، رجب، محرم و عاشورا، ادعیه منقول از ائمه اطهار، ادعیه و تعقیبات نمازهای یومیه، دعا در تبرک ماه

رمضان و اعمال مستحب این ماه، دعای کمیل با ترجمه زیرنویس فارسی و مجموعه ادعیه با ترجمه فارسی هر یک با شنگرف.

آغاز: الحمدلله الذی جعل العباد وسیلة لنیل السعادة فی الآخرة و الاولی و الصلوة علی سید الوری محمد و عترته ائمة الهدی، اما بعد بنده خاطی محمد باقر بن محمد تقی عفی الله عن جرائمها بر الواح صافیه...

آغاز (افتاده): سپس گواهی دهند ملائکه که موکلند بر این ملعها که ما نیافتیم این بنده را مگر طلب کننده طاعت و خشنودی تو و امیدوار رحمت و آمرزش تو بود و آنچه را نهی کرده بودی ترک کرد.

انجام: و دعای روز بیست و هفتم را کفعمی در بیست و نهم ذکر کرده است و موافق مذهب شیعه در روز بیست و سیم خواندن دور نیست که انسب باشد و الله یعلم

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۷/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق.

کاغذ: کاغذ فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** جلد سوخت رویه تیماج مشکی باترنج و دو سر ترنج زرین و لچکی گلبوته‌دار زرین عطف جدا درون آستر تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. ترجمه عبارات فارسی به شنگرف.

آرایه: جدول و کمند زرین مجدول زرین خط‌کشی زرین و بین سطور زرین.

یادداشت‌ها و پرافزوده‌ها: در برگ اول نسخه که ارائه آن افتاده است آمده است که از محمدباقر مجلسی که ادعیه فراوانی که بیشتر بر کتاب بحارالانوار آمده است را ذکر نموده است.

خط: نستعلیق. **کاتب:** شریف بن حسن بن عبدالعلی الموسوی الشاهان روشنی. **تاریخ کتابت:** روز شنبه ربیع الثانی ۱۲۴۴ ق.

کاغذ: فرنگی گوناگون. **جلد:** تیماج قهوه‌ای رنگ یک لا، درون بدون آستر، عطف فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های ملامحمدصالح، نشانه بلغ در حاشیه نسخه دیده می‌شود.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

مهر: مهر وقف محمدجعفر طهرانی.

مرمت و وصالی: برخی از برگها وصالی شده است.

منابع: ترجمه آقا هادی مترجم مازندرانی، به تصحیح مرتضی مدرسی چهاردهی رشتی. فهرست مشار ۳۰۴۴:۳. ۲. ذریعه ۱۹۸: ۲۱. از ۱۳۲۲ق مکرر در ایران چاپ شده است. (فهرست القبایی آستان قدس ص ۲۱۱).

توضیحات: دارای برگهای الحقای به اندازه کوچکتر در متن نسخه است.

۱۰۱۵۳

انوار التنزیل و اسرار التأویل

(عربی - تفسیر)

مؤلف: قاضی ناصرالدین ابوسعید عبدالله بن عمر بیضاوی (-۶۸۵ق).

کتابشناسی:

تفسیر مزجی است که حواشی و شروح زیادی بر آن نگاشته شده است و این نسخه شامل تفسیر سوره فاتحه الکتاب است تا آیه ۳ سوره مائده، و «النصیحة و ما اکل السبع».

آغاز: بسمله و به ثقتی. الحمدالله الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیراً فتحدی باقصر سورة...

... و بعد فان اعظم العلوم مقداراً و.

انجام: ... فیها یقل و ما اکلَ السَّبُعَ ای و ما اکل منه السبع فماتت و هو یدُلُّ...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۶×۲۵/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ و ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف سرخود، درون آستر کاغذی ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۹×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: آیات قرآنی شنگرف، تفسیر با جوهر مشکی، عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های م، ۱۲، صح، هی با نشانه بلغ در صفحات ۴۰، ۶۶

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت و مهر محمدمحسن محمد زمان مشتهر به میرزای السیدی در ۱۱۸۲ق.

۲. صیغه وقف با شرایط وقف در ربیع الأول ۱۲۵۱ق به نام ملامحمدجعفر طهرانی در پشت برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت امانت کتابهای که مالک به طلبه علم داده است، یادداشت تعویض کتاب که مولانا میرزا کتاب را در عوض حاشیه میرمحمداسمعیل گرفته است.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ عنوان.

۲. مهر محمد طاهر نوری با تاریخ ۱۲۳۸ق.

۳. مهر با عنوان «عبده محمدحسین» با تاریخ ۱۱۸۴ق.

۴. مهری چهارگوش با عنوان «عبده محمدعلی».

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ص ۷۱، مرعشی ۲۲۰: ۱، کشف الظنون ۱۸۶: ۱.

۱۰۱۵۴

مختلف الشیعة فی احکام الشریعة (جزء پنجم، و هفتم)

(عربی - فقه)

مؤلف: جمال‌الدین حسن بن یوسف بن مطهر علامه حلی (۷۲۶ق).

کتابشناسی:

در فقه شیعی است، کتاب در هفت جزء است. و نسخه ما جزء پنجم (نکاح) تا جزء هفتم (دیات) است، جزء دوم این کتاب خمس، صوم و بخشی از حج است، به خط خود علامه حلی در مجموعه اهدایی مرحوم مشکوة به دانشگاه موجود است. (ف. دانشگاه ۵: ۲۰۰۵) در پایان این نسخه کاتب تاریخ تصنیف را بدست حسن بن یوسف بن مطهرحلی ۱۵ ذی قعده سال (۱۹۷۸) ۶۸۰ آورده است.

آغاز: بسمله، کتاب النکاح... فی محرمات الرضاع مسئلة ذهب المفید و... و ابن البراج و ابوالصلاح و ابن حمزة الی ان المحرم من الرضاع باعتبار العدد عشر رضعات متوالیات...

انجام: ...ولیکن هذا ما اردنا اثباته فی هذا الکتاب مقتصرین علیه حامدین لله علی آلائه شاکرین له علی فواضل نعمائه مصلین علی سیدنا محمدالمصطفی و علی المعصومین من ابنائه، تم الجزء السابع منْ مختلف الشیعة فی احکام الشریعة و هو آخر الکتاب.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۵۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۳×۱۸ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** سلیمان بن معصوم الحسینی. **تاریخ کتابت:** سلخ ذی حجه ۱۰۶۸ ق. **محل کتابت:** مشهد.

کاغذ: ضخیم نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج سرخ با نقش ترنج، عطف جدا تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذ ابروباد با زمینه سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۲۴/۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها به خط محقق شنگرف و مشکی درشت‌تر از متن. **حواشی:** با نشانه‌های بلغ، صح و قص.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت مقابله نسخه با نسخه دیگر از کتاب در روز جمعه غره ذی حجه ۱۰۷۳ق در برگ ۱ پ.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

منابع: ذریعه ۸: ۲۱۸، ۲.

۱۰۱۵۵

جامع عباسی

(فارسی - فقه)

مؤلف: شیخ بهایی، محمد بن حسین عاملی (-۱۰۳۰ق).

کتابشناسی:

به دستور شاه عباس صفوی شیخ بهایی این کتاب را در بیست باب در فقه نوشت اما پس از اتمام ابواب طهارة، صلوة، خمس، صوم و حج درگذشت پس از مرگش نظام‌الدین ساوجی آن را به اتمام رساند. این نسخه فقط افزوده نظام‌الدین را دارد و شامل بخشی از فصل دوم از باب ششم تا خاتمه باب بیستم است. (این کتاب بارها در ایران و خارج از آن به طبع رسیده است.)

آغاز (افتاده): ... به بنده که مولای او گفته باشد که بعد از فوت من آزاد باشد واجب است و همچنین بر مکاتب واجب است یعنی بر بنده که مولای او با او قرار داده باشد. تکته داعی دولت قاهره نظام ساوجی گوید که از استاد خویش اعنی افضل المتأخرین بهاء الملة و الحقیقة و الشریعة والدین محمد عاملی رحمة الله تعالی استماع یافت...

انجام (افتاده): بحث دوم در تحقیق عاقله... تکته... هرگاه کسی از روی خطا کسی را بکشد خونبهای کشته شده ایشان می‌دهند، نواب اعلی پرسیده باشد که حکمت درین...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۱۷ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ و ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و دو سرترنج و جدول و کمند، درون کاغذ مشکی. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۲۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و شماره ابواب و فواصل جملات در متن و حاشیه شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت مورخ ۵ شنبه ۶ رجب ۱۲۹۴ق در برگ اول.

۲. دو یادداشت مالکیت بر پشت جلد با تاریخ ۱۲۹۴ق.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

منابع: ذریعه ۶۲: ۵؛ فهرست الفبایی آستان قدس ص ۱۶۰؛ فهرست مرعشی نجفی ۲۵۶: ۱۳.

۱۰۱۵۶

شرح مفاتیح الشرایع

(عربی - فقه)

مؤلف: محمدباقر محمد اکمل وحید بهبهانی (-۱۲۰۵ق)

کتابشناسی:

متن از ملامحسن فیض کاشانی و اصل کتاب شامل الطهارة، الصلوة، الصوم، الزکوة،

الحسین، در ۸ مجلد است. نسخه حاضر جلد اول شرح مفاتیح الشرایع است در طهارت و صلوة با عنوان قوله قوله...

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، حمداً کثیراً کما هو اهله و یستحقه و الصلوة علی محمّد و آله الطاهرین اولیائه و حُجَجه نشکُرُه علی ماهدی... قُوله فمن کانَ العلم انَ الاحکام الشرعیة باسرها...

انجام: و هما مشتویان فی مذهب الشمال فستعة اذرع و هذة الروایة تنادیَ بما ذکرناهُ من فوقیه الشمال و الله العالم بجمیع الاحوال.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۲ گ. **تعداد سطور:** ۳۳-۳۱ س. **اندازه متن:** ۲۰/۵×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سرخ ضربی با ترنج و ۴ لچکی و دو سرترنج طلائی با نقش گلبوته در آن، دارای جدول و کمند، عطف سرخود، درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** برخی در حاشیه با نشانه صح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت موافقت محمدقلی با زنش به تاریخ ۲۱ ذی قعده ۱۲۴۵ق.

۲. یادداشت قیمت کتاب به ارزش سه تومان و نیم.

۳. یادداشت هدیه گرفتن نسخه از رجبعلی.

مهر:

۱. مهر چهارگوش با سجع «الراجی یا علی بن موسی الرضا» در ۶ ربیع الثانی ۱۱۳۴ در برگ ۱ر.

۲. مهر وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در آغاز و انجام.

۳. مهر کوچک چهارگوش با سجع «محمدجعفر» در آغاز نسخه.

منابع: ذریعه ۱۴/۷۵.

۱۰۱۵۷

جلاء العیون

(فارسی - تاریخ معصومین)

مؤلف: محمدباقر مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

در بیان تاریخ و زندگانی چهارده معصوم در یک مقدمه و چهارده باب و فصل‌هایی به عدد معصومین (ع)، مقدمه در بیان ثواب گریستن بر مصائب حضرت پیامبر و ائمه و محزون بودن برای ایشان و هر باب درباره زندگانی یکی از معصومین شیعه است، مجلسی آن را در محرم ۱۰۸۹ به پایان برده و به شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق) اهدا کرده است. این کتاب مکرراً در ایران و نجف به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، ستایش بی مثل و انباز سزوار خداوند بی‌نیازیست که تذکر مصائب و استماع نوائب.

انجام: از حق تعالی امیدوارم که روز جزاء وسیله نجات این غریق بحر خطا گردد.

انجامه: تمام شد... کتاب جلاء العیون در بیست و یکم شهر صفر ۱۲۰۵.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۸ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۵ برگ الحاقی در آغاز نسخه و دو برگ سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۲۳×۱۳/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** سیدمحمدکاظم بن میرزا عبدالکریم تفرشی. **تاریخ کتابت:** ۲۱ صفر ۱۲۰۵ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی. **جلد:** جلد تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف کاتب در شوال ۱۲۰۵ق در پشت جلد و نیز با شرایط وقف هدیه پشت برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

منابع: (الذریعه ۱۲۴: ۵. ۲۲۶ ترجمه عربی آن همانجا ۳۹۳: ۲۲ «منتخب جلاءالعیون»، فهرست الفبایی آستان قدس ص ۱۶۷)، فهرستواره، ۱۶۰۵: ۳- فهرست نسخه‌ها ۴۴۲۵: ۶- صفا ۱۴۷۱: ۵. مشترک ۲۸۲: ۱۰- استوری ۱۹۸، ۱۲۵۷- مشار ۱۵۶۷: ۲ (۱۷ چاپ).

توضیحات: فهرست مطالب کتاب توسط علی بن محمدجعفر طهرانی معروف به چالمیدانی در روز دوشنبه ۱۳ صفر ۱۳۲۱ق در سه برگ الحاقی آغاز نسخه مشتمل بر ۱۴ باب.

۱۰۱۵۸

مستند الشیعة فی احکام الشریعة

(عربی - فقه)

مؤلف: ملااحمدبن محمد مهدی بن ابوذر نراقی کاشانی (-۱۲٤٤ق)

کتابشناسی:

در فقه (طهارت و صلوة)، این نسخه شامل کتاب الصلوة است که نراقی آن را در روز جمعه ۱۰ شعبان ۱۲۳۴ق در کاشان به پایان رسانید (پایان جلد دوم)

آغاز: بسمله و به نستعین، کتابُ الصلوة و لَها معانٍ مِنْها المعْروف بیْنَ المُتَشرِعَة و لَیْسَتْ فیه بَلْ هیَ فیه حَقیقة الشرعیّة لِحُکْم الحَدْسِ بِحُصُولِ التبادُر لَها فیه بِکَثْرَةِ الاستعمال...

انجام: فَیُحْمَلُ علی مُطْلَقِ الثّبوت او تاکُدْ الاسْتحباب... اللّهمّ تقْصیراتنا بِعَفْوک یا جبار و اغْفِر خطیئتنا بِرَحْمَتک یا غفار هذا اخر کتابِ الصلوة منْ کتاب مُستند الشیعه فی احکام الشریعة و بتمامة

انجامه: تَمّ المجلد الثانی و الحمدالله علی توفیقه للاتْمام و...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۲ گ. **تعداد سطور:** ۳۱ س. **اندازه متن:** ۲۱/۵×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابوالقاسم بن حاجی ملاعبدالرحیم کاشانی آرانی. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه ۷ ذی قعده ۱۲۵۵ ق. و نیز نقل تاریخ کتابت نسخه بدست مؤلف در کاشان در روز جمعه ۱۰ شعبان ۱۲۳۴ق است.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنجی و دو سرترنج و لچکی، جدول و کمند، قسمتی از پائین جلد آبدیده و خراب است، درون آستر کاغذ ابروباد.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های منه، ره، صح و در بعضی مواضع جای عناوین سفید مانده است.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت درباره مطالبات از مردم.

۲. تعداد ادبیات نسخه، سی هزار و پانصد بیت است.

مهر: مهر وقف ملامحمد جعفر طهرانی در برگ آخر.

فرسودگی و افتادگی: در چند جای نسخه، قسمتی از نسخه آبدیدگی دارد.

منابع: مرعشی ۵۹۴۷: ۱۵ این کتاب بارها در ایران در ۲ جلد بچاپ رسیده است. الذریعه ۱۴: ۲۱. مرعشی ۳۳۰: ۱۵، ذریعه ۱۴: ۲۱.

۱۰۱۵۹

بحار الانوار

(عربی - اخبار)

مؤلف: علامه ملامحمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق).

کتابشناسی:

در اخبار و احادیث شیعی، فهرست بابهای بحار بنام مفتاح الابواب در تهران بسال

۱۲۵۲ق به چاپ رسید و... نسخه حاضر جلد هفتم بحار (حجت و امامت) است، تاریخ تألیف این مجلد طبق یادداشت آخر کتاب ذی حجه ۱۰۸۶ق است. مجلداتی از این کتاب به خط مجلسی در دانشگاه موجود است این کتاب اولین بار در طهران به سرمایه مرحوم امین الضرب طبع شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوضح لنا مناهج الهدی بمفاتیح الکلم و مصابیح الظلم سید الوری محمد الذی بشربه الانبیاء جمیع الامم. محمدبن محمدالتقی... اما بعد فهذا هو المجلد السابع من کتاب بحار الأنوار ما الفه الخاطی

انجام: و انما اوردنا تلک الفصول لانه اشتمل علیها ما نستخرج منه الاخبار من الأصول و

انجامه: قد تم هذا المجلد بعونه تعالی فی شهر ذی الحجة الحرام...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۴ گ. **تعداد سطور:** ۳۲ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۰ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** غره شعبان ۱۲۳۴ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج تریاکی ضربی. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، عناوین به مشکی در حواشی.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف نسخه از سوی ظل السلطان.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: توضیح آیه قرآن درباره لباس تقوی و خلق ابلیس از آتش در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر چهارگوش «ظل السلطان».

۲. مهر چهارگوش دیگر با سجع «انا مدینة العلم و علی بابها» با تاریخ ۱۲۱۱ق با شرایط وقف.

۳. مهر تولیت حاج شیخ حسن امام جمعه و جماعت دار الخلافه طهران در جمادی الاول ۱۲۲۵ در برگ ۲ر.

منابع: دانشگاه ۱۱۳۳: ۵-۱۱۴۳، ذریعه ۲۴: ۱۶ مقدمه بحار ۴: ۱-۲۴، ف سپهسالار ۲۰۹: ۱-۲۱۷.

۱۰۱۶۰

مستند الشیعة فی احکام الشریعة

(عربی - فقه)

مؤلف: احمدبن محمدمهدی بن ابوذر نراقی (-۱۲٤٤ق).

کتابشناسی:

نسخه حاضر از کتاب مطلق الکسب است تا پایان کتاب نکاح رک. ش: ۱۰۱۵۸، که هر دو به یک خط و گویا این نسخه ادامه جلد قبلی است.

- کتاب مطلق الکسب و الاقتناء (۱ر-۲۲)
- کتاب البیع (۲۲-۴۲) با تاریخ ۱۲۵۶ق.
- کتاب القضاء و الشهادات (۴۲ب-۱۳۳ر) با تاریخ یکشنبه ۱۵ ربیع المولود ۱۲۴۵ق و استنساخ آن در ۲۲ ذی حجه ۱۲۵۶ق.
- کتاب الفرایض و المواریث (۱۳۳ب-۱۸۶ب) به خط عبدالله بن حاج عبدالرحیم الارانی به تاریخ دوشنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۷ق.
- کتاب المطاعم و المشارب (۱۸۷ب-۲۱۲ر).
- کتاب الصید و الذباحة (۲۱۲ر-۲۳۱ب).
- کتاب النکاح (۲۳۱ر-۲۶۱ر).

آغاز: بسمله و به نستعین، کتاب مطلق الکسب و الاقتناء مقدمة اعلم ان الکسب جنس تحته انواع کثیرة و لکل نوع منه متعلق هو ما یکتسب به فهذه امور ثلثه و الاولان من فعل... و لایقرب امرءة التی زوج حتی ینقضی...

انجام (الفائده): عدة التی دلت نفسها الخاسة لایخرم المزنی بها علی...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** سه صفحه آخر سفید است.
تعداد سطور: ۳۱ س. **اندازه متن:** ۲۱/۵×۱۳ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عبدالله بن حاج عبدالرحیم کاشانی ارانی. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۷ ق (در پایان فرایض و مواریث) و ۱۲۵۶ق در پایان کتاب القضاء و الشهادات. رساله ۲ ص: ۴۲ کتابت روز دوشنبه ۱۴ رمضان ۱۲۵۶ق بدست ابوالقاسم بن ملاعبدالرحیم الکاشانی الارانی. رساله: ۳ کتاب القضاء در یکشنبه ۱۵ ربیع المولود ۱۲۴۵ق اتمام استنساخ روز دوشنبه ۱۲ ذی حجه ۱۲۵۶ق. رساله: ۴ ص ۱۸۶، عبدالله بن الحاج عبدالرحیم الارانی، دوشنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۷ق. رساله: ۵ بدست مؤلف العافی احمدبن محمد مهدی النراقی در ۱۲۴۲ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی ترنجی مقوائی، درون آستر کاغذی سبزرنگ جلد با نقش ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی با جدول و کمند.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانهای منه، ره و صح.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک محمدجعفر بن محمدطاهر در برگ ۲ر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت ذکر تعداد ابیات نسخه شامل سی و سه جزء و سی و نه هزار سیصد و پنجاه بیت، در پایان کتاب.

مهر: مهر وقف محمدجعفر طهرانی در چند جای نسخه.

منابع: مرعشی ۳۳۰/۱۵، ذریعه ۱۴: ۲۱. آخرین بار در سال ۱۳۲۵ق چاپ شده است.

۱۰۱۶۱

الوسائل الی النجاة = الوسائل الحائریة

(عربی - اصول)

مؤلف: سیدمحمدبن علی طباطبائی معروف به مجاهد (-۱۲٤۲ق) نگارنده مفاتیح الاصول و المناهل.

کتابشناسی:
وی این کتاب اصولی را - که اولین اثر اوست - در ۱۲۱۳ق در ۷۵ وسیله به پایان رسانید.

آغاز: بسمله و به نثقی، الحمدالله رب العالمین... و بعدُ فانّ کتابنا الوسائل، قدْ اشتمل علی کثیرٍ منْ مُهماتْ المباحث الأصولیة و القواعد الفقهیة علی وجه الاستدلال و الطریق المُوضح لحقیقة الحال...

انجام: ترجیح ذلک الظاهر و ما ذکرناه ماخوذ من طریقة الفقهاء و الأصولیین و الاعتبار شاهد به و الحمدالله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً و صلّی الله علی محمّد و آله الطیّبین الطاهرین.

انجامه: قدْ فرغ من تسوید هذه النُسخة اقل الطلبة ابن محمد علی الیزدی الندوشنی ۱۲۲۷ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۹ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدعلی بن یزدی ندوشنی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۷ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا، آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۲۹ سم.

عناوین و نشانها: عنوان و نشان و فواصل شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک ملامحمد جعفر طهرانی در برگ ۱ پ.
۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در چند جای نسخه و نیز در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۶۹/۲۵-۷۰؛ دانشگاه ۵۰۰/۱۶، فهرست آستان قدس: ۶۰۲.

۱۰۱۶۲

الحدائق الناضرة فی احکام العترة الطاهرة

(عربی - فقه)

مؤلف: یوسف بن احمدبن ابراهیم درازی بحرانی (۱۱۰۷-۱۱۸۶ق).

کتابشناسی:

در فقه استدلالی است، این کتاب در شش جلد شامل طهارت، صلوة، زکوة، حج، متاجر و نکاح در ۱۳۱۷ق چاپ شده است. این نسخه مکاسب و مجلد هفتم آن است که شامل موضوعات بیع، دین، رهن، شفعه و حجر است.

آغاز: بسمله و فیه مقاصد المقدمات و فیه فُصول فی استحباب التجارة لا تعلمُ خلافاً فی جواز طلب الرزقَ بالمعاش فی الحلال قال اللهُ تعالی، فاسْعَوا فی .....

انجام: و لانّهٔ یحتاج الی نظرٍ و اجتهاد کحجر السفیه و قد تقدّمَ بتحقیقُ الکلام فی ذلک و بیان قوة القول الأول الی آخر الکلام فی هذا المجلد و هو المجلد السابع منْ کتاب الحدائق الناضره ....

انجامه: تمّ الکلام فی کتاب الضمان لتثل الله تعالی بمزید فضْله و احسانه و جمیل کرمه و امتنانه التوفیق و الفُوز بسعادة ختامه علی ید مؤلفه تُراب احمدبن ابراهیم البحرانی... فی شهر شعبان المعظم من شهور الثین و ثلثین و مائتین بعد الف من الهجرة النبوی صلی الله علیه و آله اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۰/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدبن فتاح قزوینی. (از کتاب رهن به بعد خط همو به شیوه‌ای دیگر) **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۸ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج و دو سرترنج. **اندازه جلد:** ۲۰/۲×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف (از کتاب رهن به بعد) بعضی عناوین خالی. **حواشی:**

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت که نسخه از آنِ ارثیه علی نقی طهرانی بوده با امضای محمدمسعود در برگ ۱ر.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در چند جای نسخه.

منابع: ذریعه ۲۸۹: ۶

۱۰۱۶۳

جامع السعادات فی موجبات النجاة

(عربی - اخلاق)

مؤلف: مهدی بن ابی‌ذر نراقی کاشانی (-۱۲۰۹ق)

کتابشناسی:

مؤلف آن را در سلخ ذی قعده ۱۱۹۶ق نگاشت و جامع‌ترین کتاب اخلاق از متاخرین است و فرزندش احمد آن را با اندکی تغییر، به نام، معراج السعادة به فارسی ترجمه کرد. جامع السعادات شامل سه باب و چهار مقام و چند فصل و تنبیه و تتمیم و تذنیب و... می‌باشد از این کتاب دو نسخه دیگر به شماره‌های ۹۶۷۸ و ۴۲۶۵/ ۱ (برگزیده) در کتابخانه مرکزی دانشگاه موجود است.

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و جعله افضل انواع الاکوان و صیرة نسْخة لما اوجدهٔ من عوالم الامکانُ اظهر فیه عجایب قُدرته القاهرة... اما بعد فیَقُولُ طالب السعادة الحقیقیة مهدی بن ابی‌ذر النراقی نصرهُ الله بعُیوب نفْسه و جعل یومه خیر.

انجام: ... علیه ثُم یستشْعر قلْبک ما یتَرتب علیه من التعظیم و الاجلال و الخوْف و

الحُزْن و الفَرَح و اَمْثال ذلک. هذا آخر کتاب جامع السّعادات و الحمدُلله علی اِتْمامِه و اَسْئَلُ الله اَنْ یجْعَلنا مِن العامِلین بِه و ینْفَعْ به جمیع عبادات السالکین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۰ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** مصطفی بن محمد رسول. **تاریخ کتابت:** ۱۸ ذی حجه ۱۲۲۷ ق. به دستور ملامحمد نصرآبادی.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج ضربی قهوه‌ای با نقش ترنج و سرترنج و جدول و کمند. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های صح.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت با تاریخ ۱۳۱۵ق در پشت جلد.

۲. یادداشت در باب کرامات علی (ع) از میرمحمد صالح که از علمای سنی می‌باشد به فارسی و عربی در برگ ۲۳۱ر.

۳. یادداشت مقابله نسخه با نشان بلغ و طه در انجامه.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگهای ۱ر، ۲ر، ۲۳۱پ.

منابع: ذریعه ۵۸: ۵. دانشگاه ۳۲۳۷: ۱۳ سپهسالار ۹: ۴، مشار ۲۴۲.

۱۰۱۶۴

من لایحضره الفقیه

(عربی - اخبار)

مؤلف: ابن بابویه، محمدبن علی، ۳۱۱-۳۸۱ق.

کتابشناسی:

یکی از کتب اربعه حدیثی شیعه است در چهار مجلد که نسخه ما شامل جلد اول

است در دو جزء یکی از آغاز باب طهارت و صلوة تا ص ۱۶۰ (با تاریخ اواخر جمادی الثانی ۱۰۶۸) در جزء دوم ص ۱۶۳ باب زکوة و خمس و صوم و حج است و زیارات.

آغاز: اَللّهم انی اَحمدُک و اشکُرک و اؤمن بک و اَتوکّلُ علیک و اقرأ بذّنبی الیکَ واَشْهدُک انّی مُقر بِوحْدانیّتک و منزهک عمّا لایلّیق بذاتک... اما بعد، فانّه لما ساقنی القَضا الی بِلادِ الغُربة و حَصّلنی القدَر بها بارضِ بَلْخ مِن قصبة ایلاق وردها الشریف الدین...

انجام: و الوصیلة طویلَة اَخذْنا مِنْها مُوضِعِ الحاجة و لاحَولَ و لاقُوة الا بالله العلی العظیم و حسبنا‌الله و نعم الوکیل. تم الجز و الثانی من کتاب من لایحضرة الفقیه... ۱۰۶۸.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۰/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** اواخر جمادی الثانی ۱۰۶۸ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج ضربی درون آستر ابروباد با زمینه سبز. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های علی عنه، ص ۱۲، ۵، ق ح ر، م و ت ق.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف با مهر ملامحمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۵۶ق.

۲. یادداشت تملک و خرید از عبدالمحمود شیرازی در برگ ۴.

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت علی بن محمد جعفر طهرانی که وی در روز سه‌شنبه ۲۰ محرم ۱۳۱۷ق تمام بابها را شماره‌گذاری کرده است در برگ آخر.

۲. فهرست مطالب کتاب (۲ر-۴پ) که بر این اساس جلد اول ۳۱۳، و جلد دوم ۳۵۲، باب که در مجموع دو جلد دارای ۶۶۵ باب می‌باشد.

۳. یادداشت خرید نسخه‌ای از سوی شیخ مرادعلی کربلایی موطن.

۴. یادداشت درباره اوزان مختلف من جمله تبریز، و برخی اوزان طلا به مثقال و گرم به نقل از خط سلطان حسین.

منابع: ذریعه ۲۳۲، ۲۲، نسخه به صورت چاپ سنگی در بمبئی و در سال ۱۳۲۵ق در ایران چاپ شده است.

۱۰۱۶۵

مفاتیح المغالیق

(علوم غریبه - فارسی)

مؤلف: معین‌الدین ابومحمد محمودبن دهدار خضری شیرازی متخلص به عیانی (سده ۱۰ق).

کتابشناسی:

درباره بعضی از قواعد علم تکسیر و ضوابط جفر جامع، شامل یک مقدمه و ۱۲ فصل و یک خاتمه است. وی دو کتاب دیگر نیز در همین موضوع دارد یکی جواهر الاسرار که فشرده‌ای است از کتاب ذخائر الاسماء سید کمال‌الدین حسین اخلاطی و دیگر زبدة الواح.

پسرش خواجه محمد متخلص به فانی (۹۴۷-۱۰۱۶ق) به هند رفته و در دربار برهان‌الدین نظام شاه فرمانروای احمدنگر (۹۱۴-۹۶۱ق) راه یافته و گویا در همانجا و - یا در شیراز - درگذشته است. در فهرستها و کتب دیگر این دو را به اشتباه یکی دانسته‌اند.

دهدار در مقدمه مفاتیح المغالیق، غرض از تحریر این رساله را چنین بیان می‌کند:

«... غرض از تحریر این رساله آن است که این کمینه بی‌مقدار، ابن محمد محمود دهدار خواست در بعضی از قواعد علم تکسیر و ضوابط جفر جامع خایه شمسی و خایه قمری، رساله‌ای تصنیف نماید تا مبتدیان این علم را انموذجی باشد و موسوم ساخت آن را بمفاتیح المغالیق...»

آغاز: بسمله، الحمدلله الّذی انْزَل علی عَبْدِه الکِتاب لِیَکُونَ لِلْعالَمین نَذیراً و الصَّلوٰةُ و السَّلام علی مُحَمّد المُصطفی المُجتبی و آله و عِترَته اخیه و وصیه امیرالمؤمنین... و بعد غرض از تحریر این رساله آنکه این کمینه بی مقدار...

انجام (ناقص):

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۸ برگ نانوشته در آغاز و انجام نسخه و ۴ برگ سفید آخر. **تعداد سطور:** ۱۸ و ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۱ سم.

خط: نستعلیق، جملات عربی به نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی، درون آستر کاغذی نخودی رنگ، کناره اوراق پاره و فرسوده، عطف سرخود. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: مشکی و شنگرف. **حواشی:** با نشانه‌های صح و ط.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت علی بن محمدجعفر طهرانی در شوال ۱۳۳۱ق در ص ۱.

مهر: مهر علی بن محمدجعفر طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

مرمت و وصالی: برخی برگها وصالی شده است.

منابع: ذریعه ۳۰۷، ۲۱.

۱۰۱۶۶

صافی

(عربی - تفسیر)

مؤلف: محمدبن مرتضی مشهور به ملّا محسن فیض کاشانی (-۱۰۹۱ق)

کتابشناسی:

جلد دوم تفسیر صافی است، شامل سوره (۱۸) الکهف تا پایان سوره الناس (رک. ش: ۱۰۱۵۰) این تفسیر مکرراً طبع شده است.

آغاز: بسمله و به ثقتی، سوره کهف، بسمله، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب

یعنی القرآن علم الله سبحانه عباده، کیف تحمدونه علی اجل نعمه علیهم الذی هو سبب نجاتهم...

انجام: یفضهم من الاجر و الثواب انه بالاجابة جدیر و هو علی کل شیی قدیر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۹۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۹×۱۹ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابوالحسن. **تاریخ کتابت:** روز چهارشنبه ۹ ذی قعده ۱۰۹۸ ق به دستور میرزامحمد صادق بن میرزا محمد سعید خطیب شیرازی.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی رنگ، درون آستر سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. خط سرخ بر روی برخی آیات و کلمات. **حواشی:** با نشانهای صح و منه.

آرایه: نام هر سوره در حاشیه سمت چپ بالای صفحه ذکر شده است.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و صیغه وقف بر اولاد ذکور و علمای اثنی عشریه شهر تهران.
۲. یادداشت عبدالله بن نورالدین احمد (تبریزی) در ۱۱۳۰ق.

مهر:

۱. مهر ملامحمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۳۰ق.
۲. عبدالله بن نورالدین در برگ آخر.
۳. مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در چند جای نسخه.
۴. مهر مربع شکل با سجع «فال انی عبدالله» با تاریخ ۱۱۲۵ق در برگ ۲.
۵. مهر عبدالله بن نورالدین احمد تبریزی.

فرسودگی و افتادگی:

بعضی صفحات آن سیاه شدگی با جوهر دارد. و نیز قسمتی از صفحات پائین نسخه دچار آبدیدگی است.

منابع: ذریعه ۵: ۱۵. از سال ۱۲۶۶ق الی ۱۳۱۱ ق در ایران مکرر چاپ شده است.

۱۰۱۶۷

«شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام»

(عربی - فقه)

مؤلف: شیخ ابوالقاسم نجم‌الدین جعفربن حسن معروف به محقق حلی (-۶۷۶ق).

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل بحث نکاح است تا دیات.

آغاز: بسمله و به نستعین، کتاب النکاح و اقسامه ثلثه، القسم الاول فی النکاح الدائم و النظر فیه یستدعی فصولا الاول فی آداب الخلوة و لواحقهما...

انجام: و نسئله ان یقبضنا سالکین لحجتهم متمسکین بحبهم و ان یجعلنا من خلصاء شیعتهم الداخلین فی شفاعتهم انه ولی ذلک و الحمدلله رب العالمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۸×۱۸ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدجعفر بن قطب الدین سبحانی الاصفهانی. **تاریخ کتابت:** ۱۱۴۰ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی و شکری. **جلد:** تیماج عنابی ضربی. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: مشکی و شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانهای صح، ص، کفی، ع د و ق.

مالکیت و وقف: یادداشت و شرایط وقف ملامحمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۰۵ق در برگ ۲ر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت درباره مسائلی که به جهت رضاع زن بر شوهر حرام شود در برگ ۱پ.
۲. فهرست مطالب کتاب در برگ ۱ و ۲ر.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری.

۲. ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

مرمت و وصالی: حاشیه نسخه آب خورده و برخی جاهای آن وصالی شده است با دو برگ بدرقه.

منابع: ذریعه ۴۷: ۱۳، شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام (رک. ش: ۱۰۱۴۱).

۱۰۱۶۸

علل الشرایع

(عربی - اخبار)

مؤلف: شیخ صدوق محمدبن علی بن بابویه قمی (-۳۸۱ق)

کتابشناسی:

در دو جزء و ۳۸۵ باب. مؤلف در آن علت بسیاری از امور طبیعی و تاریخی و فقهی را از روی خبرهای شیعی ذکر نموده و از نظر تاریخ فقه و فرهنگ شیعه ارزش فراوان دارد. این کتاب بارها طبع شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و قال الشیخ الفقیه ابوجعفر ابن بابویه الفقیه القمی... باب العلة التی من اجلها سمیت السماء

انجام: مستبصر فانک ان اذعت سرنا بلیت فی نفسک و مالک و اهلک و ولدک تم... کتاب علل الشرایع و الاحکام و الاسباب و الحمدلله رب العالمین

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۷/۵×۷ سم.

خط: نسخ، برگ آغاز نونویس است. **کاتب:** محمدعلی بن باباجان کاپکانی بروردی. **تاریخ کتابت:** ظهر جمعه ۱۲ صفر ۱۰۵۳ ق.

کاغذ: سپاهانی. **جلد:** تیماج ضربی، قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۳/۵×۲۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانهای ص و صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک پاک شده عبدالصمد فرزند آخوند عبدالکریم شیخ الاسلام در صفر ۱۲۱۹ در برگ ۱ر.

۲. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۳۰ق در برگ ۱ر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت طلب‌ها و بدهی‌هایی که از نادعلی گرفته شده.

۲. دو دعا در پایان نسخه.

۳. یادداشت امانت کتاب در نزد مردم با نام امانت گیرنده در برگ ۱ر.

۴. یادداشت مقابله و بلاغ نسخه در انجامه.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدطاهر نوری.

۲. ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در ص ۵۷۷.

۳. مهر عبدالصمد در ص ۱۵۲.

منابع: الذریعه ۱۵: ۳۱۳-۳۱۴، دانشگاه ۱۴۲۱: ۵.

۱۰۱۶۹

مفتاح الکرامة فی شرح قواعد العلامة

(عربی - فقه)

مؤلف: متن قواعد الاحکام علامه حلی بوسیله سیدمحمد جواد بن محمدبن محمدحسینی عاملی نجفی (-۱۲۲۶ق) شرح شده است.

کتابشناسی:

شارح شاگرد شیخ جعفر و معاصر وی راوی از وحید بهبهانی و بحرالعلوم و میرزای

قمی و صاحب ریاض است. جلد اول در طهارت را در ۱۲۰۱ق و جلد پایانی را در جمادی الاولی ۱۲۲۶ق در نجف به پایان رساند. نسخه حاضر دارای سه کتاب فرایض، قضاء و دیات است که کاتب از روی خط مؤلف کتابت نموده است (دیات تاریخ رمضان ۱۲۲۰ق دارد) و مجلد آخر که ناتمام است عنوان «مطلب التاسع الظهر» آمده است.

آغاز: بسمله و به اعتصامی، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و رضی الله عن مشایخنا و علمائنا اجمعین و عن رواتنا المحسنین المتقین للائمة المعصومین صلوات الله علیهم اجمعین.

انجام: فی الشرایع و النافع فی الرد علیه من انه لااشکال مع النقل... یمنع وجود العقل الذی یعود علیه عنده...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۳ گ. **تعداد سطور:** ۳۱ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۱/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج تریاکی ضربی، با جدول و کمند، درون آستر کاغذی سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: نشانها مشکی و شنگرف بر روی برخی کلمات. **حواشی:** با نشانه‌های صح و منه.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در چند موضع نسخه.

منابع: دانشگاه ۱۹۶۹: ۵؛ ذریعه ۳۴۱:۲۱، مرعشی ۲۲۰: ۴.

۱۰۱۷۰

روضة الصفا فی سیرة الانبیاء و الملوک و الخلفاء

(تاریخ - فارسی)

مؤلف: میرخواند محمدبن خاوند شاه بن محمود (-۹۰۳ یا۹۰٤ق.).

کتابشناسی:

در تاریخ عمومی و اسلام و ایران از آغاز خلقت تا اواخر پادشاهی سلطان حسین بایقرا (-۹۱۲) که شامل ۷ جلد است که به چاپ رسیده است. رضاقلی خان هدایت ۳ جلد دیگر بر آن افزود و تاریخ سلسله‌های بعد از او را تا زمان خود نقل کرده است. نسخه حاضر شامل جلد دوم آن است.

مؤلف آنرا به نام علیشیر نوایی ساخته است تاریخ عمومی است از آغاز آفرینش تا روزگار خود شامل ۱ مقدمه، ۷ جلد و یک خاتمه ولی جلد هفتم و خاتمه‌اش توسط نواده دختری او خواندمیر به پایان رسیده است.

آغاز: بسمله، عنوان این صحیفه مرادات و فهرست مجموعه سعادات منشی از حکایات ناقلان سیر عظام سلف و مبنی بر روایات ناقلان خیر کلام خلف حمد و ثنای واجب الوجودیست... که هستی جمیع موجودات پرتوی از مقتضی احسان اوست.

انجام: اما از مساعدت روزگار مأمول چنانکه حرفی چند از کلمات دل آویز آن مقتدای در باب فصاحت و بلاغت بنابر نکته در صدر دفتر ثالث در قید کتابت آید.

انجامه: تمت المجلد الثانیه من روضة الصفا من مقالات افضل الموخرین و المورخین امیرخواند غفرالله ذنوبه تحریراً ۱۲۶۰ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۲۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۲۳ سم.

خط: آیات و از ابتدای نسخه تا ذکر وقوف هر قل به قسطنطیه به خط نسخ و پس از آن تا پایان نسخه به خط شکسته نستعلیق. **کاتب:** سلیمان بن محمدعلی. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه سلخ محرم ۱۲۶۰ ق به دستور محمدعلی بن زین‌العابدین.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** روغنی گلبوته‌دار ضربی با نقش ترنج و سرترنج و چهار لچکی و جدول و کمند زرین، درون آستر تیماج قهوه‌ای روغنی با نقش گل نرگس، عطف پاره و فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی از جانب «صبیه مرحوم حاجی میرزا مسیح در شعبان ۱۲۴۹ق» در برگ ۲ر.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت محمدعلی درباره کتاب در صفر ۱۲۶۰ق در انجامه.

۲. یادداشت محمدعلی بن میرزا زین العابدین در پایان کتاب با موضوع آنکه «جلد دوم روضة الصفا را با سایر مجلدات دیگر نویسانده است و کتابت نسخه دو سوم به قلم نسخ و شکسته است و چون کاتب اول کتاب را ناتمام گذاشته لاعلاج به خط فرزندش سلطمان بن محمدعلی، آن را به اتمام رسانید و با کاغذ و صحافی و غیره مجموعاً ۵ تومان تمام شده است».

مهر:

۱. مهر «ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی».

۲. محمدعلی در انجامه.

فرسودگی و افتادگی: عطف نسخه به کلی جدا و اوراق آن کنده شده است.

منابع: ذریعه ۲۹۶: ۱۱، فهرست مرعشی ۴: ۷ فهرستواره ۶۱۹: ۱، نسخه‌ها ۴۱۵۳: ۶، ذریعه ۲۹۶: ۱۱، مشار ۲۷۰۶: ۲.

۱۰۱۷۱

حق الیقین فی اصول الدین

(فارسی - اخبار و عقاید)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۰۳۷–۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

در اخبار اصول دین که برای شاه سلطان حسین صفوی در شعبان ۱۱۰۹ق نگاشته و در چاپخانه معتمدی تهران در ۱۲۴۱ و سپس نیز چندبار دیگر به چاپ رسیده است.

آغاز: هذا کتاب حق الیقین، بسمله، الحمدالله الواحد الأحد، الفرد الصمد، العلیم القدیر الذی لیس کمثله شئ.... اما بعد چنین گوید خامه شکسته زبان و بیان ابکم نشان... محمدباقر بن محمد تقی حشرهما الله مع موالیهما الاکرمین بر صفایح قلوب و صحایف ارواح طالبان...

انجام: پس انکار اینها نمی‌کنیم و جزم بوقوعش نمی‌کنیم و در مرتبه تجویز و احتمال می‌گذاریم تمام شد رساله حق الیقین بتأیید رب العالمین... و شکر آن را به کفران مبدل نگردانند و گاهی به طلب غفران و دعای خیر یاد نمایند و الحمدلله اولاً و آخراً و السلام و الصلوة علی سید المرسلین محمد و عترته الاکرمین و لعنةالله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین.

انجامه: کتبه العبد المذنب العاصی اقل السادات محمد کاظم تفرشی فی ۱۰ شهرصفر المظفر ۱۲۳۹. رحمت و مغفرت پناه میرزا عبدالکریم بن سی امید که بیادگار بماند **اللهم اغفر له و لوادیه و المؤمنین و المؤمنات.**

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۶ س. **اندازه متن:** ۲۲×۱۳ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** سیدمحمدکاظم بن میرزا عبدالکریم تفرشی. **تاریخ کتابت:** ۱۰ صفر ۱۲۳۹ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی، درون آستر کاغذی سفید رنگ. یک رویه جلد جدا شده است. **اندازه جلد:** ۳۱×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف آیات و جملات عربی به شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف سیدمحمدکاظم تفرشی با تولیت خود و سپس فرزندان ذکورش

«به شرط آنکه بیع و هبه و رهن نکند و زیاده از یکهفته بعاریه ندهند مگر با اذن جدید از متولی» در رجب ۱۲۴۰ق در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در آغاز و انجام نسخه.

منابع: ذریعه ۴۰: ۷؛ مشار ۵۶۹: ۱؛ ف. سپهسالار ۳۲۲: ۴؛ ف. الفبایی آستان قدس ص ۲۲۴)، ف. مرعشی ۱۶۷: ۲.

۱۰۱۷۴

البرهان فی تفسیر القرآن

(عربی - تفسیر)

مؤلف: سیدهاشم بن سلیمان بن عبدالجواد الحسینی بحرانی توبلی کتکانی (م ۱۱۰۷ق یا ۱۱۰۹ق).

کتابشناسی:

در تفسیر قرآن به روش شیعی که در آن از منابع گوناگونی استفاده نموده است مانند تفسیر علی بن ابراهیم، تفسیر العیاشی، بصائر الدرجات و مؤلف آن را در سه جزء در عهد شاه سلیمان صفوی نگاشت و مجموعاً از ۵۳ کتاب استفاده کرده است. این نسخه جزء اول آن است تا پایان سوره ۶ (انعام) است شامل سوره‌های فاتحه الکتاب، بقره، آل عمران، نساء، مائده و انعام.

آغاز (افتاده): عباس جاء علیه السلام یساله عن تفسیر القرآن فوعده باللیل فلما حضر قال ما اول القرآن، قال فاتحه قال و ما اول الفاتحه قال بسم الله...

انجام: قال لاتقول درجة واحدة ان الله یقول درجات بعضها فوق بعض انما تفاضل القوم بالاعمال و قدتم ربع الاول من کتاب البرهان من تفسیر القرآن تألیف قدوة العلماء و عمدة الفضلاء السید هاشم بن سید سلیمان بن سیدعبدالجواد الحسینی البحرانی اسکنه الله بحبوحة جنانه بحق ساداته و اجداده و موالیه صلوات الله و سلام علیه و علیهم اجمعین تم.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذه النسخه الشریفة فی یوم الاحد الرابع من العشر الثالث من الشهر السادس من السنة السابعة من العشر السابع من المائة الثالثه من الالف الثانی من الهجرة النبویه المصطفویة علیه و علی آله افضل السلم و التحیه و انا العبد الاقل الاحق ابن مرحمت پناه ملا زین العابدین عبدالحسین بن یزدی قلعه کهنه غفرالله ذنوبه و ستر عیوبه بمحمد و آله الطاهرین یلوح الخط فی القرطاس دهراً و کاتبه رحیم فی التراب. تمّ

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۲ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۲ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عبدالحسین بن ملازین العابدین یزدی قلعه کهنه‌ای. **تاریخ کتابت:** روز یکشنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۶۷ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی خاکستری رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف بعضی عناوین و چند موضع کتاب نانوشته مانده است.

آرایه: نسخه پاکیزه‌ای است و اسامی سور قرآن در حاشیه سمت چپ صفحات نوشته شده است.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک ملامحمدجعفر بن ملا محمد طاهر مجتهد طهرانی در برگ ۲ر.

۲. اهدایی ناصرکاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش با سجع محمد جعفر

۲. مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر طهرانی با شرایط وقف بر آن.

منابع: الذریعه ۹۳: ۳.

۱۰۱۷۳

حلیة المتقین

(اخبار - فارسی)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر ۱۴ باب و یک خاتمه. و هر باب در چند فصل. با فهرست ابواب و فصول کتاب به خط علی بن محمدجعفر طهرانی در شنبه ۱۰ شوال ۱۳۰۱ق. در ۳ برگ آغازین.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین، الذی حلی انبیائه المرسلین باحسن حلیة المتقین و بعث نخبة اصفیائه المتحسین، افضل خصال النبیین صلوات الله علیه و... اما بعد چنین گوید تراب اقدام مؤمنین و خادم طلبه علوم ائمه طاهرین محمد باقر بن محمدتقی حشرة الله.

انجام: ... و شایسته‌ترین مردم کسی است که مردم از او منتفع شوند. ودرود می‌فرستم به خاتم البیاء محمدالمصطفی و آله کرام آن حضرت تمام شد.

انجامه: باتمام رسید کتاب حلیةالمتقین در یوم جمعة هشتم ربیع الآخر سنهٔ ۱۲۳۱ امید از برادران ایمانی آنست که در حین خواندن و نوشتن کاتب عاصی تبه روزگار را به طلب مغفرت یاآوری نمایند شاید ارحم الراحمین از برکت ائمه معصومین علیهم السلام از سر تقصیرات این گنه‌کار در گذرد به محمد و آله کتبه اقل و احقر السادات ابراهیم بن سید محمد الطهرانی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۶ برگ الحاقی در آغاز و انجام نسخه. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۱×۲۲/۵ سم.

خط: نستعلیق. صفحه پایانی با خط دیگری در متن و حاشیه تکمیل شده است.

کاتب: سیدابراهیم بن سیدمحمد طهرانی. فهرست مطالب کتاب از علی بن محمدجعفر طهرانی در روز شنبه ۱۰ شوال ۱۳۰۱ق در ۳ برگ الحاقی. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ۸ ربیع‌الاخر ۱۲۳۱ ق.

کاغذ: فرنگی کلفت آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی ابروباد با زمینه آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۳۲ سم.

عناوین و نشانها: آیات و جملات عربی به ثلث و برخی به شنگرف، عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه‌ها: جدول سرخ و آبی و کمند سرخ در تمام اوراق.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی.

۲. مهری با سجع «علی‌اکبر»

فرسودگی و افتادگی: در بعضی صفحات جوهر ریختگی دیده می‌شود.

منابع: فهرستواره ۴۳۳: ۶، نسخه‌ها ۱۵۹۹: ۲۰۲، ذریعه ۵۰۸: ۴ «تهذیب الاسلام» ترجمه این کتاب ۸۳/ ۷، مشار ۱۸۱۶: ۲.

۱۰۱۷۴

البرهان فی تفسیر القرآن

(تفسیر - عربی)

مؤلف: سیدهاشم بن سلیمان بن اسماعیل حسینی بحرانی توبلی کتکانی (- ۱۱۰۷ یا ۱۱۰۹ق.)

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل جزء دوم تا چهارم است از سوره ۷ (اعراف) تا سوره ۳۶ (یس). تاریخ تألیف در انجامه نسخه چنین آمده است: «تم الجزو الرابع من کتاب البرهان فی

تفسیر القرآن علی ید مؤلفه السید الفهام العلامة الکامل العالم السید هاشم بن سید سلیمان بن سیداسماعیل بن سیدعبدالجواد الحسینی وفقه الله التالیف مثله و امثاله بحق محمد و آله الثالث من شهر رجب سنة الخامسة والتسعین و الالف من الهجرة النبویه بالیوم ۱۰۹۵ق.

آغاز: سورة الاعراف فضلها ابن بابویه باسناده عن ابی بصیر عن ابی عبدالله... علیه السلام قال من قراء سورة الاعراف فی کل شهر کان یوم القیمة من الذین...

انجام: قال رب ارنی خزائنک قال یا موسی انما خزائنی اذا اردو شیئاً اقول له کن فیکون تم الجزء الرابع من کتاب البرهان فی تفسیر القرآن...شهر رجب الاصم سنه الخامسه و التسعین و الالف من الهجرة النبویه.

انجامه: قدوقع الفراغ من هذه النسخه الشریفه فی یوم الجمعه احدی و العشرین من شهر ربیع المولود سنه ۱۲۶۷؛ سبع و ستین و مائتین بعد الالف بید الاقل العباد عبدالحسین بن ملازین العابدین یزدی قلعه کهنه غفرالله ذنوبه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۶ برگ نخست سفید. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۲ سم.

خط: نسخ خوش. **کاتب:** عبدالحسین بن ملازین العابدین یزدی قلعه کهنه. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ۲۱ ربیع‌الاول ۱۲۶۷ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. نخودی رنگ. **جلد:** تیماج حنائی ضربی، عطف جدا تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی پشمی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: نشانها و نام سوره‌ها و خط بر روی برخی کلمات همگی سرخ.

آرایه: بر روی آیات و کنار آن شماره هر آیه مشخص شده است. نسخه پاکیزه‌ای است. بخشی از صفحات نسخه و نیز جای برخی سر سوره‌ها و آیات خالی است.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: فهرست سور قرآنی در نسخه در برگ ۱ از سوره اعراف تا یس آمده است.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در برگ اول.

مرمت و وصالی: برگهای نخستین وصالی شده است.

منابع: ذریعه ۳: ۹۳؛ دانشگاه: ۱۰۱۷۲.

۱۰۱۷۵

«برهان قاطع»

(فارسی- لغت و فرهنگ)

مؤلف: محمدحسین بن خلف تبریزی متخلص به برهان به سال ۱۰۶۲ق.

کتابشناسی:

برهان به سال ۱۰۶۲ق آن را به نام سلطان عبدالله قطب شاه (۱۰۲۳-۱۰۸۳)، پادشاه شیعی دکن نگاشت و آن در ۹ فایده و ۲۹ گفتار است و بارها در ایران به چاپ رسیده و بهترین چاپ آن به تصحیح دکتر محمد معین از ۱۳۳۰ تا ۱۳۳۵ در تهران است. ترجمه ترکی آن به نام «تبیان نافع» به سال ۱۲۱۲ق در اسلامبول و ۱۲۵۱ق در قاهره به چاپ رسیده است. نسخه حاضر جلد اول است از حرف الف تا س.

آغاز: بسمله و به نستعین، ای راهنما بهر زبان در افواه،
یزدان و گرسطوسی و تنکری و اله،
از نام تو بردند زبانها بتو راه،
لاحول و لاقوة الا بالله
بهترین لغتی که متکلمان بدیع البیان محفل... اما بعد بر رای معنی آرای در باب دانش و ضمیر آفتاب ضیای اصحاب بینش...

انجام: سیهه بکسر اول و فتح ثانی و ثالث کنایه از زن بدکاره و محتبه و فاحشه باشد و السلام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۲۰/۵×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** مقوا، رویه تیماج سبز ضربی با ترنج و دو سرترنج گلبوته‌دار، جدول و کمند، عطف جدا تیماج قهوه‌ای فرسوده، درون تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۳۰×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، نام لغات و برخی عبارات سرخ، برخی کلمات با خط مشکی. **حواشی:** دارای حواشی با نشانه صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت و شرایط وقف ملامحمدطاهر نوری در رمضان ۱۲۳۹ق. در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل ملامحمدطاهر نوری با تاریخ ۱۲۳۸ق در برگ ۱ر.

۲. مهر هم چهارگوش همو با سجع "العبد المذنب محمدطاهر" در برگ ۱.

۳. مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۳: ۹۸؛ منار ۱: ۴۹۶؛ ذریعه ۹۸: ۳ و ۱۳۳: ۹؛ فرهنگ سخنوران: ۸۳؛ مشار: ۲۲۰؛ ادبیات ۴۷: ۱؛ نسخه‌ها ۱۹۲۲: ۳.

۱۰۱۷۶

غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری

(تفسیر - عربی)

مؤلف: نظام‌الدین حسن بن محمد قمی نیشابوری (سده ۸)

کتابشناسی:

معروف به نظام اعرج دانشمند و ادیب و عارف سده ۸ و شاگرد قطب‌الدین شیرازی

(-۷۱۰) مؤلف در دیباچه می‌گوید که آن را از روی تفسیر بزرگ امام فخر رازی، کشاف زمخشری و دیگر تفسیرها نگاشته است. تاریخ پایان تألیف آن در انجامه نسخه ما ظهر پنجشنبه ۱۱ محرم ۷۲۸ ق ذکر شده است (در پایان چاپ مصر، تاریخ کتابت آن ۷۳۰ هجری ذکر شده است.) نسخه حاضر شامل جلد دوم از سوره بنی اسرائیل تا پایان قرآن می‌باشد.

آغاز: بسمله، سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی مسجد القصی الذی بارکنا حوله......

انجام: النفع به سایر اخوانی فی الدارین و رفقائی المهتدین ثم ان یجعله عدة لی لیلة یرجع عن قبری العشایر و الاهلون و ذخیرة حین لاینفع مال و لابنون و الحمدالله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی انبیائه و المرسلین خصوصاً علی رسوله المصطفی محمد و آله و صحبه اجمعین

انجامه: ...نصف النهار الخمیس حادیعشر محرم الحرام شهور سنة ثمان و عشرین و سبعمائة هجریه تقبل الله منه و رحم من اذا نظر فیه دعا له بالخیر امین هذا آخر من کلام له ما یستحق من اکرام و انعام، حرر فی شهر ربیع الثانی ۱۲۸۱.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** دو برگ سفید در آغاز و انجام نسخه. **تعداد سطور:** ۳۳ س. **اندازه متن:** ۲۱×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ربیع الثانی ۱۲۸۱ ق.

کاغذ: سپاهانی، نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با نقش گلبوته زرین جدول در اطراف نسخه، درون مشمع سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۳۳/۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: آیات قرآنی و نشانها شنگرف.

آرایه: با سرلوح و کتیبه زرین و لاجورد و شنگرف در برگ ۱ که نام سوره بنی اسرائیل با شنگرف بر زمینه زر نوشته شده است. و جدول و کمند زرین و لاجورد و در تمام صفحات، نام سوره‌های قرآن بر بالای صفحات.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در برگ ۱.

مرمت و وصالی: چندین برگ وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی: اواخر نسخه اندکی آب خورده است.

منابع: ذریعه ۱۶: ۳۱؛ دانشگاه ۴: ۸۶۴؛ فهرست الفبایی آستان قدس: ۴۱۸

۱۰۱۷۷

الحدائق الناضرة فی احکام العترة الطاهرة

(عربی - فقه)

مؤلف: شیخ یوسف بن احمد بحرانی (-۱۱۸۶ ق)

تاریخ تألیف: اول رمضان ۱۱۷۲ق

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل کتاب الصلوة است و مجلد چهارم در نماز جمعه و ملحقات آن است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات، المقدمة الاولی فی فضل الصلوة الیومیه و انهاافضل الاعمال البدنیة...

انجام: وجوب الخیر تحمل للمبالغة فی الاستحباب و المعنی اللغوی، اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک، هذا آخر الکلام فی هذا المجلد و هو المجلد الرابع من کتاب الحدائق الناضرة فی احکام العترة الطاهرة و هو آخر کتاب الصلوة و یتلوه انشاء الله تعالی المجلس الخامس فی کتاب الزکوة و الصوم بتوفیق الله سبحانه و اعانته و الحمدلله سبحانه علی توفیقه للاتمام...فی الیوم السادس و العشرین من شهر ربیع المولود من سنه الحادیه و الثمانین بعد المائه و الالف حامداً مصلیا مسلما مستغفرا امین.

انجامه: حسب الخواهش علامه العلمایی مخدومی میرزا مسیح استرآبادی احقر عباد محمدحسین طهرانی مجاور کربلای معلّی از روی نسخه مجتهد العصر آقا سید علی طباطبائی صاحب شرح صغیر و کبیر [که] در اول تحصیل نزد مولف این کتاب نموده دادم استکتاب نمودند.فی شهر جمادی الثانی ۱۲۳۵ التماس دعا دارم از کسانی که بهره از این کتاب می‌برند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۶۵ گ. **تعداد سطور:** ۳۳ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۱ سم.

خط: نسخ. **نویسانده:** محمدحسین طهرانی بنا به خواهش «میرزا مسیح استرآبادی» از روی نسخه مجتهد عصر، آقا سیدعلی طباطبائی صاحب شرح صغیر و کبیر که خود در ابتدای تحصیل نزد مؤلف کتاب یعنی یوسف بحرانی تلمذ کرده است کتابت شده است.

تاریخ کتابت: جمادی الثانی ۱۲۳۵ ق. **محل کتابت:** کربلا.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری رنگ. **جلد:** تیماج، عطف جدا تیماج قهوه‌ای، یک رو جلد افتاده، درون آستر کاغذی زرد رنگ، یک روی جلد افتاده است. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و درشت، سرعنوانها مشکی. **حواشی:** دارای حواشی «قوله» و «قوله» و نشانه‌های منه مد ظله العالی، منه و منه ره.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در حاشیه ص ۴ نشانه بلغ قباله دارد.

۲. یادداشت هزینه کتاب در انجامه که موجرات کاغذ و جلد و کتابت و تعداد ابیات کتاب آمده است.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در چند جای نسخه.

منابع: (ر.ک. ش: ۱۰۱۶۲)، ذریعه ۲۸۹: ۶

۱۰۱۷۸

المحجة البیضاء فی احیاء الاحیاء

(عربی - اخلاق)

مؤلف: محمدبن مرتضی مشهور به ملّا محسن فیض کاشانی (-۱۰۹۱ ق)

کتابشناسی:

بر اساس احیاء علوم غزالی (۴۵۰-۵۰۵) و با حذف داستانهای صوفیانه و اخبار نادرست و آوردن خبرهای شیعی بجای روایتهای سنیان آن را زنده نمود. این کتاب نیز مانند احیاء علوم الدین دارای چهار بخش عبادات، عادات، مهلکات و منجیات است و هر کدام در ده کتاب.

در پایان جلد سوم کتاب تاریخ تألیف اواخر ماه صفر ۱۰۴۷ق ذکر شده است و نسخه از روی خط مؤلف، کتابت شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله تعالی اولا حمداً کثیراً دائماً متوالیاً و ان کان یتضائل دون حق جلاله حمد الحامدین و اصلی...

انجام: و اعظم البشارة فهذه الحدیث و ما اوردناه فی کتاب الرجا تبشرنا بسعه رحمة الله فترجوا الله تعالی الایعاملنا بما نستحقه و ان یتفضل علینا کما هو اهله بمنّه وسعة جودة.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ هفدهم شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۳۶. کاتب الحروف کمترین خلق الله حقیر فقیر عباس بن حاجی محمد الشیرازی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۷۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۹ س. **اندازه متن:** ۲۰/۵×۲۱/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عباس بن حاجی محمد شیرازی. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ۲۲ شوال ۱۲۳۷ق (مجلد اول تا مجلد سوم ربیع الاول ۱۲۴۰ق و در انجامه ۱۷ ربیع‌الاول.

محل کتابت: همدان.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج سبزرنگ با نقش ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی و جدول و کمند، درون آستر کاغذی سرخ رنگ، عطف جدا تیماج عنابی فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۹ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با نشانه صح.

آرایه‌ها: از کتاب العلم آغاز نسخه تا کتاب اسرار الزکوة (برگ ۱۰۰) دارای جدول زرین است.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک ملامحمد جعفر طهرانی در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی با جوهر سرخ درباره کتاب در آغاز نسخه با تاریخ جمادی الاول ۱۲۳۸ق.

۲. یادداشت تعداد ابیات کتاب بالغ بر ۷۳۰۰۰ بیت در حاشیه برگ ۱.

مهر: مهر چهارگوش وقف ملامحمدجعفر طهرانی با صیغه وقف در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۱۴۵: ۲۰، ۱۴۶؛ دانشگاه ۶۷۷: ۳.

۱۰۱۷۹

برهان قاطع

(فارسی- فرهنگ فارسی)

مؤلف: محمدحسین بن خلف تبریزی متخلص به برهان

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل جلد دوم است از حرف ش تا ی (ر.ک ش: ۱۰۱۷۵) آن را به نام سلطان عبدالله قطب شاه (۱۰۲۳-۱۰۸۳) تألیف کرده است.

آغاز: جلد دویم از کتاب برهان قاطع در حرف شین نقطه‌دار با حروف تهجی مشتمل بر بیست و سه بیان و محتوی بر نهصد و نود و چهار لغت و کنایت

بیان اول درحرف شین نقطه‌دار با الف مشتمل بر دو یصد لغت و کنایت... شا بر وزن جا مصغر شاد است که از شادی باشد با یای شاباش با یای ابجد بر وزن پاداش کلمه تحسین است و مخفف شادباش.

انجام: یعقوب، بفتح یاء خطی و سکون عین بی‌نقطه و قاف بواو کشیده و بای ابجد زده، نام پیغمبری بوده مشهور و نام مردی بوده صاحب مذهب و مجتهد نصاری و کبک نر را نیز گویند که جفت کبک ماده است.

انجامه: و الله اعلم بالصواب بتاریخ ۱۴ شهررمضان المبارک در کمال استعجال مسوده شد سنه ۱۲۱۵.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۲۰/۵×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** کاتب گویا به استناد شعری در انجامه مشعوف نام دارد.

مشعوف را بفاتحه هر که کرد شاد دایم غریق رحمت پروردگار باد.

تاریخ کتابت: ۱۴ رمضان ۱۲۱۵ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** مقوا، رویه تیماج سبز رنگ ضربی با ترنج و سرترنج گلبوته‌دار، جدول و کمند عطف جدا تیماج قهوه‌ای، درون آستر تیماج سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: خط مشکی بر روی برخی کلمات. **حواشی:** با حاشیه صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در رمضان ۱۲۳۹ق. در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی مورخ ۱۲۳۸ در برگ ۱.

۲. مهر چهارگوش با عنوان « من حب الحسین حب الله در انجامه.

منابع: ذریعه ۹۸: ۳ و ۱۳۳: ۹، فرهنگ سخنوران: ۸۳، مشار: ۲۲۰، نسخه‌ها ۱۹۲۲: ۳.

۱۰۱۸۰

الکافی

(عربی – اخبار)

مؤلف: محمدبن یعقوب کلینی رازی (-۳۲۸ق)

کتابشناسی:

در اخبار و احادیث وارده در اصول و فروع فقه. این نسخه شامل ۷ کتاب است. کتاب العقل و الجهل و فضایل العلم و اهل العلم ۲۳ باب، کتاب التوحید ۳۷ باب، کتاب الحجة ۱۳۰ باب، کتاب الایمان و الکفر ۲۰۷ باب، کتاب الدعا ۶۰ باب، کتاب فضل القرآن ۱۴ باب، کتاب العشرة ۳۰ باب نام عناوین هر کتاب در حاشیه سمت چپ هر صفحه ذکر گردیده است.فهرست ابواب و فصول این جلد در ۴ برگ و توسط مالک نسخه " علی بن محمد جعفر طهرانی" در روز سه‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۴ نوشته شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله المحمود لنعمته المعبود لقدرته المطاع فی سلطانه المرهوب لجلاله المرغوب الیه فیما عنده النافذ امره فی جمیع خلقه... اما بعد فقد فهمت یا اخی ماشکوت من اصطلاح دهرنا علی الجهالة...

انجام: علی عن أبیه عن ابن ابی عمیر عن محمدبن اسحق بن عمار بن ابی الحسن موسی علیه السلام فی الظهور التی فیها ذکر الله عزوجل قال اغسلها.

انجامه: تم کتاب العشرة، بتوفیق الملک العلام یوم السبت خامس شهر ذی حجه الحرام فی سنه احدی و تسعون بعد الالف من الهجره النبویه صلی الله علیه و آله سنه ۱۰۹۱. کتبه العبد الفقیر الحقیر المذنب العاصی ابن شاه علی ابوسعید اللهم اغفر لوالدیه و لجمیع المومنین م.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۳۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۷ برگ الحاقی در آغاز و ۱

برگ در انجام نسخه. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۲۰/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابوسعید بن شاه علی. **تاریخ کتابت:** روز شنبه ۵ ذی حجه ۱۰۹۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج، درون آستر کاغذی ابروباد زمینه قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۶×۳۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی و نشانه‌های میرزا مسیحا، ع، ص، صح، نهایة، ح، ق.

آرایه‌ها: قسمتی از کتاب العلم و اسرار الصلوة مجدول زرین.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۵۱ق در برگ ۱.

۲. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. فهرست مطالب کتاب ۴ برگ در آغاز نسخه با ذکر دقیق تعداد و نام ابواب هر کتاب توسط علی بن محمد جعفر طهرانی در تاریخ ۱۳۰۴ق.

۲. قیمت کتاب «اصول کافی» که سه تومان و سه هزار دینار است در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر چهارگوش در آغاز و انجام نسخه با سجع «لااله الاالله الملک الحق المبین محمد صادق» با تاریخ ۱۱۳۴.

۲. مهر بیضی شکل محمدطاهر در برگ اول و آخر...

مرمت و وصالی: برخی برگهای آغاز و انجام نسخه وصالی گردیده است.

منابع: ذریعه ۲۴۵:۱۷ (الکافی فی الحدیث) این کتاب بارها در ایران ۱۲۸۱ق و هند چاپهای متعددی شده است. دانشگاه ۱۴۷۳: ۵-۱۴۵۹.

۱۰۱۸۱

جوامع الجامع

(عربی - تفسیر)

مؤلف: امین الاسلام فضل بن حسن بن فضل طبرسی (-۵۵۲ق یا ۵۴۸ق)

کتابشناسی:

مؤلف مفسر معروف شیعی قرآن است و دارای دو تفسیر دیگر بنامهای مجمع البیان و الکافی الشافی است. این تفسیر به فارسی نیز ترجمه شده است. مجمع البیان در صفر ۵۲۲ق آغاز و در ۲۴ محرم ۵۴۳ق به پایان رسید.

آغاز: بسمله و علیه توکلی انه، الحمدلله الذی اکرمنا بکتابه الکریم و من علینا بالسبع المثانی و القرآن العظیم و ماضمنه من الآیات و... فهو النور الساطع برهانه و الفرقان الصادع بیانه... اما بعد فانی لما فرغت من کتابی الکبیر فی التفسیر...

انجام: و تجاوز عن سیئاتی بشفاعتهم... و افض علی سبحان نعمک و اخصصنی بلطائف کرمک انک الجواد المنان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین الاخیار و حسبناالله و نعم الوکیل.

انجامه: و اتفق الفراغ من تسویده یوم الثلثا سابع عشر شهر شوال المعظم فی سلک شهور سنه ثمان و ستین بعد الالف من الهجره النبویه صلوات الله علیه علی ید احوج عبادالله الی غفرانه و اشوقهم الی رضوانه محمدبن محمد ابراهیم الحسینی فی مشهد ثامن الائمه الاطهار و الحمدلله اولاً و آخرا و ظاهراً و باطناً و الصلوه و السلم علی الرسول الله محمد و اهل بیته الائمه الراشدین ما استضاء نهار و ادلهم ظلام.تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۰۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۲۳ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدبن ابراهیم حسینی. **تاریخ کتابت:** سه‌شنبه ۱۷ شوال ۱۰۹۸ ق. **محل کتابت:** مشهد.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی ضربی با ترنج و سرترنج جدول و کمند، حاشیه و عطف جدا تیماج حنائی درون آستر کاغذی ابروباد با زمینه زرد. **اندازه جلد:** ۳۱/۵×۲۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر آیات قرآنی شنگرف. **حواشی:** حواشی نشانه‌های با صح، ص، ق، ل، قـ، ی، سعد.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در جمادی الاولی ۱۲۳۶ ق در برگ ۱ و انجام کتاب.

۲. یادداشت تملک محمد با تاریخ ۱۱۳۱ق، و جمله «امانت شیخ الاسلام».

۳. اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشتها و برافزوده‌ها: یادداشتهای پراکنده دیگر در برگ ۱ر با عنوان قاضی در موضوعات لغوی و...

مهر:

۱. مهر چهارگوش وقف ملامحمدطاهر نوری با سجع «العبد المذنب محمد طاهر» در برگ اول و آخر.

۲. مهر چهارگوش وقف «ملامحمد جعفر طهرانی» در برگ ۱.

۳. مهری با سجع «علی عبدالحسینی» با تاریخ ۱۱۸۴ق. در برگ ۱.

مرمت و وصالی: ۶ برگ در آغاز و انجام نسخه وصالی شده است.

منابع: ذریعه ۲۴۹: ۵. دانشگاه ۱۹۵: ۱.

۱۰۱۸۲

کشف الاسرار و عدة الابرار

(فارسی - تفسیر)

مؤلف: رشیدالدین ابوالفضل احمدبن محمد میبدی (سده ۶).

کتابشناسی:

تفسیر عرفانی است. نسخه حاضر از آغاز تا پایان سوره بقره است و با تطبیق چاپ حکمت مجلد اول معلوم شد که تنها ۱۴ سطر افتادگی دارد. خلاصه‌ای از این تفسیر به نام «لطائف التفسیر» موجود است. این کتاب در ده جلد در سالهای ۱۳۳۱-۱۳۳۹ خ به کوشش علی اصغر حکمت به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، خیر کلمات الشکر ما افتتح به القرآن من الحمد فالحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلم علی رسوله محمد و آله اجمعین اما بعد فانی طالعت کتاب شیخ الاسلام فرید عصره و وحید دهره ابی اسمعیل عبدالله بن محمدبن علی الانصاری قدس الله روحه فی تفسیر القرآن و...

انجام (افتاده): قال رأیت ربی عزوجل یعنی لیلة المعراج فقال لی ربی یا محمد آمن الرسول بما انزل الیه قلت نعم قال و من قلت و المؤمنون...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ تا ۳۵ س. **اندازه متن:** ۲۵×۱۷/۵ سم.

خط: نسخ درشت و ریز. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ق.

کاغذ: سپاهانی ضخیم نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی ترنجی با ترنج و سرترنج قهوه‌ای، عطف جدا تیماج حنائی، درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۳۱×۲۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی فارسی و عربی و صح و اشعاری از سعدی و دیگران در هامش.

مالکیت و وقف: ۱. یادداشت وقف از ملامحمد طاهر نوری در ربیع الاول ۱۲۵۰ق در برگ عنوان.

مهر: مهر وقف چهارگوش «ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی» در برگ ۳ ر.

مرمت و وصالی: برگهای آغاز نسخه وصالی شده و اواسط آن آب خوردگی دارد.

منابع: منزوی ۵۵: ۱، ذریعه ۱۹: ۱۸، کشف الظنون ۱۴۸۷: ۲، مجلس ۱۴۱۵،

راهنمای کتاب ش ۱۶، پیشگفتار چاپ حکمت، کتابشناسی دهساله: ۶۷، مؤلفین مشار ۲۱۴: ۱، فهرست نسخه‌ها ۵۵: ۱.

۱۰۱۸۳

تفسیر قرآن (به روش شیعی)

(فارسی- تفسیر)

مؤلف: مؤلف نامعلوم.

کتابشناسی:

نام کتاب نامشخص است اما از مقدمه - که آغاز آن افتاده - می‌توان فهمید که مؤلف شیعی مذهب و امامی بوده و در باب شأن نزول و قصص انبیاء و... در این تفسیر سخن می‌گوید و شامل مقدمه و چندین باب است. تفسیر مزجی است. و شامل سوره فاتحه تا اواسط سوره توبه آیه ۹۴ و بر اساس انجامه کتاب، نسخه جلد اول تفسیر است.

آغاز (افتاده): اقوال مشهوره مفسرین در معانی قرآن که معتمد باشد در مذهب امامیه، سمت تحریر خواهد یافت و از اسباب نزول و قصص انبیاء و فضل سور و آیات بر وجهی که منقولست باسانید صحیحه بطریق خیر الکلام ماقل دلپذیر خواهد گذشت و از قراءت معتبره بر روایت دیگر از عاصم که در میان عجم شهرتی تمام دارد اختصار خواهد رفت و به بعضی کلمات که شاخص را با دو طریق مخالفست معنی کلام به سبب آن اختلاف تغییر می‌یابد اشارتی خواهد شد...

انجام: و مهر خذلان نموده است خدای بر دلهای ایشان فهم لایعلمون پس ایشان نمیدانند در کار خود را و عقوبتی که برین نافرمانی مترتب است.

انجامه: تمت الکتاب التفسیر، الجلد الاول بعون الله الملک الاعز الاجل یوم الجمعه غره من شهر رمضان المبارک سنه تسعین بعد الالف من الهجره النبویه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۶ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۲۶ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** روز جمعه غره رمضان ۱۰۹۰ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، درون تیماج عنابی رنگ، داخل پشت جلد اشکالی به صورت چهار دایره خورشید و چهار درخت سرو به شکل بته جقه و محراب با نقش گل و بوته از جنس کاغذی نقره‌ای رنگ وجود دارد که به عنوان تزلین داخل جلد به کار رفته است. **اندازه جلد:** ۲۵×۳۸ سم.

عناوین و نشانها: نام سوره‌ها و خطوط بر آیات شنگرف.

یادداشتها و برافزوده‌ها: یک رباعی و نیز یادداشت آقاسیدعلی لارجانی دینانی و آقا سیدعابد لارجانی در ربیع الاول ۱۲۷۳ق در برگ استقبال.

مهر:

۱. مهر «علی» در برگ ۲.

۲. مهر بیضی شکل «علیقلی» در برگ ۱ و ۲۱۹ر.

۳. مهر وقف چهارگوش «محمدجعفر طهرانی» در برگ اول و آخر.

۴. مهر چهارگوش با سجع «المتوکل علی الله الغنی محمدعلی» در برگ ۱.

۵. مهر چهارگوش با سجع «المتوکل علی الله عبده علی قلی» در برگ ۱ نسخه.

۶. مهر بیضی شکل با عنوان «عبده علی» در برگ ۱.

مرمت و وصالی: نسخه فرسوده و اوراق موش خورده است برخی برگهای آغاز و پایان وصالی شده است.

۱۰۱۸۴

مجمع البیان لعلوم القرآن

(عربی - تفسیر)

مؤلف: ابوعلی فضل بن حسن طبرسی - ۵۴۸ق.

کتابشناسی:

مجمع البیان از تفسیرهای مهم و ادبی و قدیم شیعی است که تاکنون چندین بار بچاپ رسیده است. نُسخه حاضر شامل جلد دوم از سوره مریم تا آخر سوره الناس می‌باشد.

آغاز: بسمله کهیعص، ذکر رحمة ربک عبده ذکریا اذ نادی ربه نداءً خفیاً قال رب انی وهن العظم منی و اشتعل شیباً ولم اکن بدعائک رب شقیاً...

انجام: و اعتصاماً بعروتک الوثقی واغتناماً لشفاعة نبیک صلواتک علیه و آله یوم الزلفی انک ولی الانعام ذوالجلال و الاکرام حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی نبینا و آله اجمعین.انتقل مصنف الکتاب من المشهد الرضوی علی ساکنه الصلوة و السلام و آبایه و ابنائه الکرام الی سبزوار فی شهور سنة ثلاثة و عشرین و خمسمائه و انتقل بها الی دارالخلود لیلة النحر سنة ثلثه و اربعین و خمسمائه...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۳۳ س. **اندازه متن:** ۲۴×۱۴ سم.

خط: نسخ(با برگ شمار در هر ورق) **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهر. **جلد:** تیماج قهوه‌ای سوخته حاشیه و عطف زرین با نقش گلبوته، درون آستر کاغذی نخودی فرنگی. **اندازه جلد:** ۳۸×۲۵ سم.

عناوین و نشانها: جای خالی سرلوح آغازین، کلمات قوله، الحجة، معنی، لغت، اعراب شعر و نزول همگی به شنگرف. بر آیات قرآن خط شنگرف.

آرایه: با جدول زرد رنگ و آبی و مشکی در تمامی صفحات.

مالکیت و وقف: اهدایی ناصر کاتوزیان به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. فهرست سوره‌ها با ذکر شماره صفحه در برگ الحاقی استقبال.

۲. نشانه یا کبیکج در برگ عنوان

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

مرمت و وصالی: اوراق موریانه خورده و نسخه فرسوده است، برخی اوراق مرمت و وصالی شده است.

منابع: دانشگاه ۱۹۶: ۱، ذریعه ۲۴: ۲۰.

۱۰۱۸۵

مجموعه

۱. صورت عهدنامه‌های ایران و دول خارجه

کتابشناسی:

۱. عهدنامه صلح فیمابین شاهنشاه ایران و شاهنشاه انگلیس در ۱۵ فصل در پاریس مورخ چهارشنبه ۷ رجب ۱۲۷۳ق. (۱ر-۴پ)

۲. عهدنامه ساردینا (۵پ-۸ر) در ۸ فصل، در دو نسخه بزبان فارسی و فرانسه در پاریس در رمضان ۱۲۷۳ق.

۳. عهدنامه دوستی و تجارت و سیاحت سفینه فیمابین شاهنشاه ایران و اعلیحضرت امپراطور اومتریا (۸پ-۱۳ر) در ۱۴ فصل، در پاریس به دو زبان فارسی و فرانسه در ۱۲۷۳ق.

۴. توافق نامه بین ایران و اسلامبول در ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۳، (۱۳پ-۱۶پ) از جانب امین الملک فرخ خان ایلچی و رئیس ممالک مجتمعه امریک شمالی کارول اسپس وزیر ممالک مجتمعه مزبوره مقیم دربار دولت عثمانی... در ۸ فصل، در دو نسخه بزبان فارسی و انگلیسی در ۱۲۷۳، در اسلامبول.

۵. تعیین وکلای مختار ایران و اسه اتیک لویک هامبورگ نزد امپراطور فرانسه در ۶ فصل در پاریس دو نسخه فارسی و فرانسه در ۱۲۷۳ق (۱۷پ-۱۹ر).

۶. عهدنامه ایران و بلژیک (۱۹پ-۲۱پ) در ۹ فصل در بروکسل در ۲ نسخه فارسی و فرانسه در ۱۲۷۳ق.

۷. عهدنامه دوستی بین ایران و هلند (۲۲پ-۲۴پ) در ۶ فصل در دو نسخه در فرانسه در ۱۰ ذیقعده ۱۲۷۳ق.

۸. توافق نامه گمرکی و تجارتی ایران و لوکزامبورک و ممالک دوشه بزرگ کلامبورک (۲۵پ-۲۸ر) در ۹ فصل در پاریس در ۴ نسخه، دو نسخه فارسی و دو نسخه فرانسه در ۱۲۷۳ق.

۹. توافق دوستی فیمابین دولتین ایران و نروژ (۲۸پ-۳۰ر) در ۶ فصل در دو نسخه بزبان فارسی و فرانسه در ۳ ربیع الأول ۱۲۷۴ق.

۱۰. توافق روابط دوستی مابین ایران و دانمارک. (۳۰ر-۳۲ر) در ۶ فصل در دو نسخه بزبان فارسی و فرانسه در ۱۲ ربیع الآخر ۱۲۷۴ق.

۱۱. توافق و روابط دوستی بین ایران و سویس (۳۲پ-۳۴پ) در ۹ فصل در دو نسخه فارسی و فرانسه و پاریس ۱۲۷۴ق.

۲. عهدنامه مابین دولتین ایران و هلند بزبان فرانسه با مهر برجسته سفید پادشاهی هلند در زیر عهدنامه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۷ برگ سفید در انتها، ۱ برگ سفید در آغاز. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۲۵ سم.

خط: نستعلیق (ش۱) و لاتین (ش۲). **اندازه سند**(ش۲): ۳۶/۵ × ۴۸/۵. **اندازه سطر:** ۴۹×۳۶/۵. **کاغذ:** کاغذ فرنگی سفید رنگ.

مهر: ۱. مهر سفید برجسته در سند با نشان دولت هلند، که اطراف آن به شکل کاغذی طرح دار بر روی کاغذ متن مشخص شده است.۲. مهر چهارگوش مجموعه"فرخ غفاری" سپرده به کتابخانه مرکزی دانشگاه در برگ ۱. **جلد:** جلد گالینگور سرخ رنگ، مجدول زرین و کمند با حاشیه، درون آستر مشمایی سفید رنگ با یک برگ بدرقه. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۳۰/۵ سم.

مالکیت و وقف: اهدایی فرخ غفاری به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

۱۰۱۸۶

کتابچه جمع و خرج یجی ئیل کرمان و بلوچستان

کتابشناسی:

ابواب جمعی صاحب اختیار. با مهر قوام الدوله دراتمام هر صفحه و گواهی و ملاحظه مشیرالسلطنة در برگ دوم با این قرار: «کتابچه دستور العمل کرمان بطوری که از دفترخانه مبارکه صادر شده ملاحظه شد.»

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۶ برگ سفید در پایان نسخه.

خط: شکسته و نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** مخمل آبی رنگ با ترنج و حواشی و کمند و جدول روی جلد، آستر جلد کاغذ ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۹×۳۰ سم.

مالکیت و وقف: اهدایی فرخ غفاری به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر: ۱. مهر چهارگوش "مجموعه فرخ غفاری سپرده به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران"

۲. مهر بیضی "مشیرالسلطنه" در برگ ۲

۳.مهر بیضی "قوام الدوله" در تمام صفحات

۱۰۱۸۷

جنگ ادعیه

کتابشناسی:

شامل ادعیه و مناجاتهای مختلف جهت برآورده شدن حاجات گوناگون

۱. جنگ، ادعیه گوناگون با عناوین فارسی در آغاز هر دعا مانند: بجهت دوستی، توانگری در علاج انواع دردها مثل درد استخوان و غیره...

آغاز: افتاده... یا رافع الدرجات... الحسنات یا غافر الخطیئات یا معطی السئلات یا قابل التوبات یا سامع الاصوات یا عالم الخفیات.

انجام: یا لا اله الا انت الغوث الغوث خلصنا من النار یا رب.

۲. دعاء جوشن کبیر (۴۲پ-۴۶ر)

آغاز: اللهم انی اسئلک من بهائک یا بهاء و کل بهائک بهی...

انجام: اسئلک فاجنبی یا الله یا الله

۳. دعاء بجهت ایمن بودن از بلا (۵۰-۵۱) روایتی فارسی به نقل از حضرت امیرالمؤمنین در باب آنچه که مثمر درویشی است. (۵۳) دعایی با تکرار نام مصطفی (۵۳ب-۵۵ب)، دعای صباح (۵۶ر-۵۹ب)، دعای (۵۹ب-۶۶ر)، دعایی به نقل از امام جعفر صادق(۶۶ب-۶۸ر)، زیارتنامه ۱۴ معصوم (۶۸ب- ۸۰ر) دعاء و زیارتنامه حضرت رضا (ع) (۸۱ر و پ)

سوره یس ۸۲ر-۸۸ر سوره صافات ۸۸ر-۹۵ر، سوره واقعه (۹۵پ-۹۸ر) سوره الملک ۹۸پ-۱۰۰ر) سوره النوح ۱۰۱ر-۱۰۲پ)، سوره عم ۱۰۲پ-۱۰۴ر)، زیارت وارث ۱۰۴(پ) و چند زیارتنامه دیگر ۱۰۷پ) دعای کمیل با ترجمه فارسی با خط شنگرف سرخ در زیر هر سطر (۱۰۸ر-۱۲۳پ) ص ۱۲۴پ مطلبی است که مؤلفه می‌گوید «این زیارت کامل‌ترین زیارتهاست از برای نزدیک و دور چون منظور عمل در این رساله زیارت بعید است زیارت وداع را ذکر نکردیم و چون این زیارت مشتملست بر مجمع از جمیع احادیثی که در مناقب ائمه وارد شده است اگر در هر هفته بلکه در هر روز این زیارت را بخوانند و تدبر و تفکر در معانی آن بکنند موافق آنچه فقیر مجملا ترجمه کرد، و والد مرحوم مفصلا شرح نموده برای کمال معرفت ایشان بسیار نافع خواهد بود. (این از مجلس دهم از کتاب تحفه الزایر ذکر شده است...) به نقل این ادعیه به نقل از تحفه الزائر مجلسی دوم است، و دعایی به نقل از ابن طاووس که مستحب است. ادعیه از نماز صبح، دعاء حضرت صاحب الامر(۱۲۸ر) و زیارت حضرت امیرالمؤمنین(۱۲۸ب- ۱۳۰ر) ص ۱۳۱ دعاء به جهت بر آمدن حاجات در سحر که هزار مرتبه بخوانند، و دعاء دیگر با عنوان «یا من لطیف لم یزل الطف»، ۱۳۲ و ادعیه دیگر به جهت دفع مرگ مفاجات وفا به نقل از حضرت رسول و دفع بلیات ۱۳۳، حدیثی و روایتی به نقل از حضرت صادق در شرایط قربانی و آداب هنگام قربانی کردن. (۱۳۴ر)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید و از ۴۶-۵۰ سفید است. **تعداد سطور:** ۱۱- ۸ س. **اندازه متن:** ۱۲×۶ سم.

خط: نسخ گوناگون. **تاریخ کتابت:** ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره رنگ. **جلد:** تیماج فرسوده قهوه‌ای حاشیه اطراف جدا سبز، آستر درون تیماج سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۸×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: بیشتر صفحات مجدول، عناوین و نشانها سرخ.

مالکیت و وقف: اهدایی فرخ غفاری به دانشگاه تهران

۱۰۱۸۸

حدیث در باب ایمان آوردن سلمان فارسی

(فارسی - احادیث)

کتابشناسی:

این حدیث بروایت از ابن بابویه است با سند معتبر از حضرت موسی بن جعفر (ع) در باب ایمان آوردن سلمان فارسی.

آغاز: باسمه، سبحانه، ابن بابویه علیه الرحمة بسند معتبر از حضرت موسی بن جعفر روایت نموده که شخصی از آنحضرت سؤال نمود از سبب اسلام سلمان آنحضرت فرمود که خبر داد مرا پدرم... نزد من بهتر است از تو و آنچه داری پس حضرت مرا آزاد فرموده سلمان نام نهاد.

انجام: نزد من بهتر است از تو و آنچه داری پس حضرت مرا آزاد فرمود سلمان نام نهاد.

انجامه: ... کتبه العبد الحقیر المذنب الراجی الی ربه الغنی جعفر قلی بختیاری فی شهور سنة ۱۳۱۴ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲ گ. **تعداد سطور:** ۷ س. **اندازه متن:** ۹×۱۶ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** جعفرقلی بختیاری. **تاریخ کتابت:** ۱۳۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** مقوا رو به مخمل سرخ رنگ با حاشیه.آستر کاغذ نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۵ سم.

یادداشت و بر افزوده ها: در حاشیه برگ آخر: یادداشتی است گویا از کاتب که " ازبرای تقدیم حضور مبارک جناب مستطاب اجل اکرم افخم آقای معاون الدوله روحی فداه تحریر شد. همچنین همین عبارت به خط انگلیسی نیز در پایان کتاب نوشته شده است

آرایه: دارای سرلوح و کتیبه زرین و لاجوردی در صفحه اول با دندان موشی زرین بین السطور، جدول‌کشی با سه قلم شنگرف و زرین و آبی کمند شنگرف در تمام اوراق، دو صفحه اول حاشیه زرین گلبوته‌دار.

مهر: مهر اهدائی «محمدفرخ غفاری» به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

۱۰۱۸۹

تاریخ غفاری (مجلد سوم) = حیرت نامه

(تاریخ - ایران)

مؤلف: محمدعلی غفاری (۱۲۵۵ق)

کتابشناسی:

شامل جلد سوم و خاطرات و اسناد محمدعلی غفاری از شوال ۱۳۰۸ ق تا شعبان ۱۳۱۰ق است.

آغاز: (افتاده)... بزرگترین خلق این جهان که حضرت مستطاب اجل اکرم عالی حسنعلی خان امیرنظام باشد در اختصار نوشتن بکوشم و خیال و قلم را آزاد بدانم و خیال بیان واقع تحریر کنم که...

انجام: (افتاده)...موجب افتخار وامیدواری او و سایر چاکران خواهد بود چنان که احدی را تا امروز محروم نفرموده‌اند الامر الا و الامطاع مطالع محموده.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۸برگ(۳ برگ اول افتاده) **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵ سم.

خط: نستعلیق خوش. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** گالینگور قهوه‌ای، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی سفید رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در پشت جلد با مداد یادداشتی نگاشته‌اند: با این مضمون "این دو جلد با هم تجلید شده به تاریخ ۱۳۰۹ق موجود است. این جلد سوم لااقل دو صفحه از آغاز افتادگی دارد. آخرش هم حتماً کم است. اسم اصلی تاریخ غفاری موسوم به اندرزنامه و مؤلف محمدعلی خان غفاری است. ظاهراً بیش از ۴۰ سال شرح زندگی (از ۱۲۷۳ ق ۱۸۵۶ م تا ۱۳۱۴-۱۸۹۷) را در بر دارد و بسیار بسیار هم برای خانواده و هم برای تاریخ ایران جالب است."

فرسودگی و افتادگی: برگهای ۹۵-۹۸، ۱۱۱-۱۱۲، ۱۴۳-۱۴۴ و برگهای پس از صفحه ۵۰۰ و پایان نسخه حیرت نامه افتاده است.

منابع: فهرستواره ۸۸۸: ۲، فیلمها ۳۵: ۱ و ۲۲۰: ۳.

۱۰۱۹۰

دیوان حافظ

(فارسی - دیوان)

ناظم: خواجه شمس الدین محمد، حافظ شیرازی (۷۲۹-۷۹۱)

کتابشناسی:

شامل: دیباچه محمد گلندام بر دیوان حافظ غزلیات حافظ از حرف الف تای (۵ر-۲۰۰ر) قصاید و مدایح و رباعیات (۲۰۰ر-۲۴۰پ) ناتمام

کهن‌ترین چاپ آن برکهاوس در لایپزیک ۱۸۵۴م است.

آغاز: بسمله، حمدِ بیحد و ثنای بیعدد سپاس بیقیاس خداوندی را که جمیع دیوان حافظان اوراق...

الا یا ایها الساقی ادرکاساً و ناولها   که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

انجام: (افتاده)

چون گرم شود زباده مارا رگ و پی   منت نبریم یکجو از حاتم طی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۷×۸ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ق.

کاغذ: فرنگی آهارمهر نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۱۵/۵ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: ۱ یادداشت برگ ۱ دستور طبی یا فایده عملی در برگ ۱.

مهر: مهر اهدایی «فرخ غفاری» در آغاز نسخه.

مرمت و وصالی: بعضی صفحات وصالی و مرمت شده، بخشی از دیباچه و قسمتی از غزلیات ابتدای نسخه بر اثر وصالی از بین رفته و نیمه تمام است.

منابع: ذریعه ۲۲۲: ۹، فرهنگ سخنوران: ۱۴۷، مشار: ۷۲۴.

۱۰۱۹۱

شرح احوال و هجویات میرزای مشتری

(هجو - فارسی)

مؤلف: میرزای مشتری (۱۲٦٤-۱۳۰۵)

کتابشناسی:

از ضیاءالدین حاجی میرزا محمدابراهیم طوسی خراسانی که در ۱۲۷۰ از خراسان به

تهران و در دربار ناصرالدین شاه به دستور او به هجو حضوری کسان می‌پرداخته است و از آنجا به واسطه حکیم ذوقی به انجمن شعری ادیب الملک راه یافت و بعد به حمایت معیر فروغی و خاقانی را هجو گفت و صله دریافت کرد و از آن به بعد اشعار هجو فراوانی درباره افراد بسیاری گفته است و در زمان پیری هجویات خود را به نظم سروده از جهت دلتنگی در این کتابچه ثبت نموده است. و شامل

۱. شرح احوال میرزای مشتری به قلم خود وی (۲-۶)

۲. ترجیع‌بند و هجویات وی بر فروغی و قاآنی و دیگران با ذکر نام (۷-۶۲)

آغاز: بتاریخ یکهزار و دویست و هفتاد که این بنده ثناگستر از خراسان به عراق رحل اقامت کشید در همان اوقات شعرای فصاحت شعار دارالخلافة... تا آنکه بنده ابراهیم المتخلص بمشتری بتوسط حکیم ذوقی در مجلس ادیب الملک و انجمن شعرا را یافت...

انجام:

نوشت مشتری از بهر مرگ آن حیوان   چون مرد گربه من موشها شدند آزاد

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۶/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** میرزای مشتری (نسخه اصل مؤلف). **تاریخ کتابت:** ۱۲۹۳ ق **محل کتابت:** تهران.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** تیماج ضربی حنائی، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۷×۱۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و علائم فواصل ابیات و برخی خطوط بر کلمات شنگرفی سرخ

مالکیت و وقف: اهدایی «فرخ غفاری» به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

منابع: دانشگاه ۴۱۸۶: ۱۵ نسخه‌ها ۱۸۹۳: ۳، ذریعه ۱۰۴۶: ۹، فرهنگ سخنوران: ۵۴۲.

۱۰۱۹۲

مجموعه سند (۸ سند)

کتابشناسی:

شامل سواد مخابرات و مکاتبات فرمان فرمای فارس در طی سالهای ۱۳۲۴ و ۱۳۲۶ از شیراز به سایر ولایات ایران است و کاتب همه آنها غلام‌حسین غفاری است.

۱. ۱۰۱۹۲/۱: شامل ۴۵ مکاتبه در ماه صفر ۱۳۲۴ق است.

تعداد برگها: ۵۶ برگ. **تعداد سطور:** ۷س. **کاغذ:** فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا کاغذ ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۳۴/۵ * ۲۱ سم.

۱۰۱۹۲/۲.۲

شامل ۸۰ مکاتبه در صفر ۱۳۲۴ق است.

تعداد برگها: ۸۷ گ.

جلد: مقوا رویه کاغذ ابروباد قهوه‌ای، عطف پارچه مشکی.

اندازه جلد: ۳۴/۵ * ۲۱ سم. **تعداد سطور:** ۷س.

۱۰۱۹۲/۳.۳

شامل ۶۱ مکاتبه در سلخ ذیحجه ۱۳۲۳ق است.همچنین ۴ برگ الحاقی شامل: صورت مخابرات یکماهه محرم ۱۳۲۴، صفر ۱۳۲۴ و ۱۷ ذیحجه ۱۳۲۳ لغایت سلخ همان ماه و ربیع الأول ۱۳۲۴ به خط سیاق ضمیمه نسخه می‌باشد. **تعداد برگها:** ۷۱ گ.

جلد: مقوا رویه کاغذ ابروباد سبز، عطف پارچه آبی رنگ.

اندازه جلد: ۳۴/۵ * ۲۱ سم. تعداد سطور: ۷س.

۱۰۱۹۲/٤.٤

شامل ۴۵ مکاتبه و مخابره در ربیع الأول ۱۳۲۶ق است.

تعداد برگها: ۳۵ گ.

جلد: مقوا رویه کاغذ بنفش رنگ، عطف پارچه کبود.

اندازه جلد ۳۳/۵ * ۲۱ سم. **تعداد سطور:** ۷س.

۱۰۱۹۲/۵.۵

شامل ۶۸ مکاتبه در سال ۱۳۲۴ق است.

تعداد برگها: ۸۰ گ.

جلد: مقوا رویه کاغذ ابروباد سبز، عطف حاشیه پارچه‌ای کبود رنگ.

اندازه جلد: ۳۵ * ۲۱/۵ سم. **تعداد سطور:** ۷س.

۱۰۱۹۲/٦.٦

شامل ۱۴ مکاتبه درربیع الأول ۱۳۲۴ق است.

تعداد برگها: ۱۳ گ.

جلد: مقوا رویه کاغذ ابروباد سبز، عطف پارچه مشکی.

اندازه جلد: ۳۵ * ۲۱/۵ سم. تعداد سطور: ۷س.

۱۰۱۹۲/۷.۷

شامل ۵۷ مکاتبه در ماه محرم سال ۱۳۲۶ق است.

تعداد برگها: ۴۶ گ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ سبزرنگ حاشیه کاغذ ابروباد، عطف پارچه سرخ رنگ. با یک ترنج کاغذی سفید در میانه نسخه که بر آن نوشته شده: کتابچه یکماهه سنه محرم الحرام ۱۳۲۶.

۱۰۱۹۲/۸.۸

شامل ۶۷ مکاتبه در ماه صفر سال ۱۳۲۶ق است.

تعداد برگها: ۸۱ گ. **جلد:** مقوا آبی رنگ، عطف پارچه سرخ رنگ. با ترنج کاغذی سفید در میانه نسخه که برآن نوشته شود: "کتابچه یکماهه شهر صفر المظفر سنه ۱۳۲۶ق.

۱۰۱۹۳

منشآت

کتابشناسی:

شامل نامه‌ها و منشات متفاوت است.

۱. نامه‌هایی با عنوان «عنایت نامه» که شامل ۴ نامه خطاب به «میرسیدمحمد» در موضوعات مختلف است (۲پ-۱۸ر) (فارسی-مکاتبات)

آغاز: برخوردار سعادت اطوار کامکار میر سید محمد مدعمره سلامت بعد دعوات مزید حیات و ترقی درجات...

انجام: هرگز راضی نیستم همانجا ملاقات خواهند کرد که خوشوقتی ما در این است ناله بجز شوق چه نویسد. والسلام.

۲. مطلبی است با عنوان «منتخبات علّامی» در آغاز نامه‌ای است خطاب به شاه که در آن بواسطت از شاهرخ میرزا می‌پردازد و گزارش سفری است از کابل و هندوستان و نیز خبر از حادثه مرگ مولانا حسینی در اثنای سفر هند می‌دهد(فارسی- تاریخ) (۱۸-۳۰)

منتخبات علامی:

آغاز: سپاس قدس اساس مبدعی را سزد که عالم گوناگون را با چندین شیون...

انجام: حدیقه باطن را طراوت و نضارت بخشد الله پس باقی هوس

۳. فرمان اکبر شاه به شهبازخان درباره اوضاع مملکت (۳۰-۳۲) (فارسی- تاریخ)

آغاز: فرمان اکبر پادشاه به شهباز خان، چون پیش نهاد همت اعتدال گزین و نیت معدلت آئین این نیازمند درگاه به نیاز از ابتدای...

انجام: بعواطف ظل اللهی امیدوار که ذات مقدس ما از عفو و لطف او است.

۴. فرمان شاهنشاه در منع زکوة (۳۳-۳۵) (فارسی- تاریخ)

آغاز: متصدیان مال و استقبال و کارفرمایان جز و کل ممالک محروسه بدانند که درین هنگام...

انجام: کمال اهتمام لازم دارند و دقیقه از دقایق امر لازم الاتباع فرو نگذارند.

۵. فرمان محیی الدین محمد اورنگ زیب در سال ۱۰۷۹ هجری در باب گرفتن خراج در ۱۷ باب (۳۵-۴۱) (فارسی- تاریخ)

آغاز: فرمان یحی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر فی سند ۱۰۷۹ در باب گرفتن خراج...

انجام: بریدن غله آفت برسد یا پیش از بریدن هر قدر که بماند خراج نگردد

۶. وصایای افلاطون به ارسطو به نقل از اخلاق ناصری (۴۱-۴۴) (فارسی- اخلاق)

آغاز: خدا را شناس و حق او نگاه دار و اقل علم را بکثرت علم امتحان مکن.

انجام: همیشه ملازم سیرت عدل و مواظب خیرات باش.

۷. عرض آقا محمدحسین در احوالات خود (۴۴-۴۵) (فارسی- اخلاق)

آغاز: عرض و فرمان به عرض عالی میرساند که نظر به مراحم خدیوانه و عنایات خسروانه ...

انجام: محمد حسین عرض بندگی به حضور لامع النور قبول باد...

۸. اظهارنامه موسومهٔ آقاحسن ایلچی و غیره باقیماندگان و متسبان حاجی ملامحمد خلیل خان مرحوم بتاریخ ۱۲۱۷ق هجری که سفیر ایران بوده و برای رفتن به انگلستان از هند گذشته و در آنجا کشته می‌شود و دولت هند نامه‌ای برای تسلیت و معذرت خواهی به دولت ایران می‌نویسد و آن را یک اتفاق می‌خواند (ص ۴۵-۵۷). (فارسی- تاریخ هند)

آغاز: ...مرسومه آقا حسن و غیره باقی ماندگان و متسبان حاجی محمد خلیل خان

انجام: مخدومه آقا محمدحسین صاحب بوالد بارگاه فلک آشیان مقربان حضور پر نور عرض بنده‌پذیرا باد. والسلام

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب** . **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** تیماج حنائی یکلا، درون آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲×۱۹ سم.

یادداشتها و براقزوده‌ها: یادداشت کاتب که خود مالک نسخه بوده با این عنوان «چون نسخه مختصری از تواریخ هندوستان داده بود لازم دانستم که او را نقل نمایم

علیهذا این ایام مبارک را گاهی از اوقات مشغول نوشتن این شدم بالله و التوفیق ۱۲۸۲ق»، در برگ آخر.

مهر: مهر اهدائی «فرخ غفاری» در ص ۱.

۱۰۱۹۴

سند

کتابشناسی:

شامل صورت عرایض و تظلمات سادات و خوانین و رعایای کمره از تعدیات و ظلم‌های حشمت‌الدوله، شامل فهرست تعدیات و ظلم‌های حشمت الدوله بر اهالی کمره است که تصدیق عده‌ای از علماء نیز ضمیمه آن است عده‌ای از علمای طهران و عراق و اصفهان و جاپلق و کزاز، کتباً و تلگرافاً تصدیق نموده‌اند و در حرم حضرت عبدالعظیم متحصن شده‌اند از جمله: حجةالاسلام آقای حاجی میرزاحسن آشتیانی، حجةالاسلام آقا محمدتقی بن محمدباقر نجفی در اصفهان، حجةالاسلام آقا سیدریحان الله، جمعی از علمای اصفهان حاجی شیخ نورالله، حاجی شیخ محمدعلی و نیز حاجی ملاصادق، در صفحه آخر سواد احکام ممهور شده است.

آغاز: هو الغالب والقادر و القاهر فوق عباده، قاری این عریضه را بحق دو دست قطع شده حضرت ابوالفضل و به عیال در بدر حضرت سیدالشهدا علیه السلام و... قربان خاکپای جواهر آسای اقدس همایون مبارک شویم تعدیات و ظلم نواب والا حشمة الدولة باندازه...

انجام: محصولاتمان را بکلی برده که سال آینده نمی‌توانیم زراعت کنیم سه ماه است تظلم می‌کنیم دفع ظلم نشده الغوث الغوث الغوث یا ظل الله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۱۸–۲۰ س. **اندازه متن:** متفاوت ۹×۱۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** علی بن باقر فخرالدین الحسینی الدرجزینی الطهرانی. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی سبز رنگ. **جلد:** کاغذ ابروباد بنقش رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲×۱۵/۵ سم. **مالکیت و وقف:** اهدایی «فرخ غفاری» به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با سجع «فخرالدین حسینی باقر».
۲. ۲۵ مهر در صفحه آخر سند.

۱۰۱۹۵

مجموعه

۱. نصاب الصبیان (۲ر–٤٠پ) (فارسی - لغت منظوم)
مؤلف: ابونصر مسعودبن ابوبکر فراهی (-٦٠٤ق)

کتابشناسی:

فرهنگ عربی به فارسی است که از آغاز سده هفتم تا آغاز چهاردهم در ایران هند و ترکیه برای‌آموزش زبان عربی به کار می‌رفت و در گذشت روزگار شماره بیتهای آن از ۲۰۰ به ۵۴۲ افزوده شده و بارها چاپ شده است.

آغاز:

بسمله، همی‌گوید ابونصر فراهی کتاب من بخوان گر علم خواهی...

انجام: معقود افسار است و فحلا علیقه توبره.

انجامه: تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب در روز چهارشنبه بیست و نهم رجب ......بتاریخ سنه ۱۲۴۴ تمام شد.

۲. مجموعه دستور ترسل در موضوعات و خطاب‌های گوناگون (٤٠پ–٨٠پ) (ترسل - فارسی)

آغاز: حمد و سپاس بی‌قیاس محضر... که آفریننده جهان و دارنده‌ی... زمین و آسمان و روزی دهنده انس و جان است سلام و صلوات تحف و تحیت بر بارگاه مشهد مقدس...

انجام: صیغه طلاق رجعی عند من یصح لسماعهم واقع جاری گردید تحریراً فی ۱۲۲۴.

(برگ آخر نسخه نیز به خط سیاق است).

منابع: ریحانة الادب ۲۰۳:۳

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۰ گ. **تعداد سطور:** ۹-۶ س گوناگون. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ (ش۱) و شکسته نستعلیق (ش۲). **تاریخ کتابت:** مورخ ۱۲۴۴ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد قهوه‌ای و زرد، عطف و گوشه‌ها چرم قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۵ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: با یادداشتها و اشعاری در حواشی.

مهر: مهر اهدایی «فرخ غفاری» به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مرمت و وصالی: برخی اوراق دچار آبدیدگی در بیشتر اوراق است.

منابع: فرهنگ نامه‌ها: ۸۴-۱۲۱، مشار ۲۱۹؛ ، نسخه‌ها: ۲۰۳۹/۳.

۱۰۱۹۶

مجموعه

۱. شرح کلمات بابا طاهر عریان (۲ر-۸۱پ) (فارسی - عرفان)

مؤلف: از سلطان محمدبن حیدر محمد الجنابذی

کتابشناسی:

در انجامه آورده شده که:

کتاب را صورت خط شارح علیه السلام است که به فارسی بیان شد و برای بعضی

از دوستان در نیمه شوال ۱۳۲۶ق تالیف نموده و به وسیله میرزاعلی محمد درویش شیرازی معروف به ادیب (خلف حاجی محمد ابراهیم تاجر دهدشتی) در یکشنبه ۲ شعبان ۱۳۳۲ق نسخه دوم آن را استنساخ نموده است.

شرح کلمات قصار وگزارش سخنان باباطاهر است که در آن از گزارش عین القضات همدانی که به عربی است بسیار بهره برده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی شرح صدور اولیائه بضیاء الحکمة و نور قلوب خلفائه بنور المعرفة و الصلوة علی محمد سید الانبیاء و الرسل و علی آله و اصحابه به خصوصاً علی علی امیرالمؤمنین و سیدالوصیین و بعد معروض می‌دارد و این بی بضاعت سلطان محمدبن حیدر محمد الجنابذی که بخواهش بعضی برادران روحانی بزبان فارسی توضیح کلمات منسوبه بحضرت شیخ اجل بابا طاهرعریان نمود...

انجام: کسیکه مشاهده کند که مقدور او یا مطلق مقدورات از حقیقت خواهد ماند بیحرکت و بی اختیار در تدبیر تمت بالخیر.

منابع: نسخه‌ها ۱۲۴۷: ۲، ذریعه ۴۰: ۱۴ و ۱۱۳: ۱۸ «بیان السعاده»؛ مشار، مؤلفین ۱۱۴: ۴، فهرستواره، ۵۸۱: ۷، اعلام ۹۹۷: ۲.

۲. لایحه اسلامیه (۸۲پ-۸۳ر)

مؤلف: شیخ عبدالله رحمتعلیشاه

در رد بیگانگان غربی و دخالت آنها. رساله‌ای انتقادی سیاسی در باب مسائل روز است و وحدت مسلمانان جسته

آغاز: لایحه اسلامیه بندگان حضرت مستطاب حجة الاسلام سید الاولیاء آقای حاج شیخ عبدالله رحمتعلیشاه روحی فداه که در شب هفدهم شهر ربیع الثانی ۱۳۳۲ در منزل آقای مشیر السلطنه قرائت شد...

بسمله الله و الحمدلله و الصلوة علی رسول الله و آله خلفاء الله اما بعد چون یک حکمت باریتعالی در آفرینش اشیاء بدان بود که کمالات بالقوه آنها ظاهر شود... لذا انسان را آفرید...

انجام: و جز خیال خیر قبالی در دل ندارد و نیست سود را که چون بدی کند می‌ماند گناه دل می‌داند باصلاح بیارند و توفیق ذکر دوام و فکر مرام با عجز و انکار و نیتی کرم فرمایند امین یا رب العالمین رضی الله علیه محمد و آله الطیبین الطاهرین.

انجام: ناتمام (جز خیال مثالی در دل ندارد و نیت سوء را که چون بوی گنه میماند گناه دل می‌داند.

۳. لایحه ایمانیه (۸۶پ-۹۳ر)

مؤلف: شیخ عبدالله رحمتعلیشاه

در نبوت پیامبر و رسیدن رهبری به حضرت علی و اقطاب و دراویش.

آغاز: حمد نا معدود معبودبراسزائت که قامت پارسائی احمد محمود را بخلعت رسای خلافت آراست و برای آن حضرت دوازده وصی پیرایست که اول آنها علی اعلا است و آخر آنها قائم آنها است... اما بعد از آنجائیکه خلق بالطبع به مرض خودخواهی بیمار و بدرد خود سری گرفتار و شعور بمرض خود نداشتند...

انجام: و دشمنان ایشان را باصلاح بیاورند و توفیق ذکر کدام و فکر دام با عجز و انکسار و نیستی کرم فرمایند امین یا رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** از ص ۸۳پ-۸۶ر سفید است با دو برگ سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۷/۵x۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** میرزاعلی محمد شیرازی پسر حاجی محمد ابراهیم تاجر دهدشتی معروف به ادیب. (ش ۱)

تاریخ کتابت: شعبان ۱۳۳۲ ق.

کاغذ: خط‌دار فرنگی. **جلد:** مقوا رویه مخمل سرمه‌ای رنگ با ترنج و حاشیه و جدول. **اندازه جلد:** ۲۰/۵x۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و شنگرف.

مالکیت و وقف:

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت محمدحسن غفاری در باب کتابت و تملیک نسخه ۸۶ر.

۲. یادداشتی از محمد حسن بن مهدی بن فرخ غفاری که تاریخ ۱۳۳۵ق دارد و به خواهش او برادرش نسخه را جلد و تعمیر نموده است.

۳. جی ۸۲ ر یادداشت محمدحسن غفاری: در تاریخ ذی حجه ۱۳۳۱ق ایشان از آقای میرزا علی محمد ادیب تقاضا نمود که شرح کلمات باباطاهر را که حجةالاسلام گنابدی تألیف کرده‌اند بنویسد در این زمان همرا با شیخ عبدالله رحمتعلیشاه (مؤلف رسالات) با اهل بیت بزیارت مشهد و نیز دیدار حاج ملاعلی نورعلیشاه مشرف شده و پس از مراجعت در ۸ ذی حجهٔ ۱۳۳۲ کتابت نسخه اتمام یافته اما بواسطه کسالت و گرفتاری نسخه جدید نگراید تا اینکه بوسلیه آقا میرزا فرج الله خان عراقی به تعمیر و جلد فرستاده و در تاریخ ۱۳۳۵ق از صحافی آمد که دو فقرهٔ لایحه ایمانیه و اسلامیه رحمت علیشاه را که یکی در ۲۶ و دیگری در ۱۷ ربیع الاول که شب شهادت و تولد مرحوم مغفور آقا و حضرت آقا بوده مرقوم نمودند و با هم جلد شد.

مهر:

۱. مهر مالکیت محمدحسن غفاری در ۱۳۳۲ق، در برگ ۱.

۲. مهر بیضی شکل با سجع «محمدحسن غفاری»، در برگ ۸۱ ر.

۱۰۱۹۷

سند استشهاد و استعلام رعایای عباس‌آباد و مبارکه ورامین

کتابشناسی:

سندی است شامل استشهاد و استعلام رعایای منطقه عباس آباد که استعلام خود را تحت عنوان هفت سؤال مطرح نموده‌اند که اختلاف نظری است بر سر دعوی استفاده

عین السلطنة از شهر عباس آباد جهت آبیاری اراضی جدید الاحداث خوه یعنی شکار آباد و اهالی قریه دوازده امام و عباس‌آباد شکایت دارند که عباس‌آباد قدیم الاحداث بوده و حق استفاده آز نهر از آن آنها است. در حاشیه آن ۱۷یادداشت و امضاء استشهادی موجود است

آغاز: استشهاد و استعلام و عرض می‌نماید دعاگویان رعایای عباس‌آباد و مبارکه از کافه علمای اعلام و خوانین و رؤسای ایلات و ملاکین محترم ورامین و غیره.

انجام: نهری از رودخانه برای آنجا بیرون کرده‌اند و این نهر جدید را بکمر نهر عباس‌آباد انداخته و آب به شکار آباد و دوازده امام می‌برند.

نسخه‌شناسی:

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** جلال آشتیانی. **تاریخ کتابت:** در مورخ سنه ۲۲ جمادی الاولی مطابق اودئیل ۱۳۳۱ ق.

کاغذ: پارچه کرباس سفید رنگ.

مهر: شامل ۲۲ مهر مختلف و یادداشت در حاشیه.

۱۰۱۹۸

نقشه جغرافیا

(فارسی - جغرافیا)

طراح نقشه‌ی محیعلی از شاگردان مدرسه مبارکه دارالفنون است.

کتابشناسی:

شامل سه قسمت می‌باشد که محیعلی آن را در تاریخ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ترسیم نموده است.

۱. نقشه جغرافیایی آفریقا و تقسیمات دولتی: مصر، اتیوپی، تونس، الژری، مراکد، نوبه، صحرا، سودان شمالی، ترکامبیا، حبشه، سومال، زنگبار، موزامبیک، سودان جنوبی، گینه علیا، سیرالئون، حیوبه، گینه سفلی، اومبیی، هوتن تت، کوچ نشین دماغه، کافرستان دروتنی، ترانسوال، اوراژ، مدکس کر، (مجموعاً ۲۶ کشور).

۲. نقشه اروپا و تقسیمات دولتی: روسیه، سکاندینا و، پروس، اطریش، عثمانی، آلمان، پولس، ایتالیا، فرانسه اسپانی، پرتغال، انگلیس، ایرلند، بلژیک، لیا، وان مارک، یونان (مجموعاً ۱۷ کشور)

۳. نقشه جغرافیائی آسیا با تقسیمات دولتی: مالاکا، هندوچین، هندوستان، چین، ژاپن سیبری، ترکستان شرقی، ترکستان غربی، افغانستان، بلوچستان، ایران، بحرخزر، عثمانی آسیا، عربستان، بحر قلزم (این منطقه آسیا از شمال محدود به اقیانوس منجمد شمالی و از جنوب محدود به اقیانوس هند مجموعاً ۱۳ کشور

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶ گ. **اندازه متن:** ۲۸×۲۰ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محیعلی. **تاریخ کتابت:** در جمادی الاولی ۱۳۰۲ق. **محل کتابت:** در مدرسه مبارکه دارالفنون.

کاغذ: مقوائی کلفت نخودی رنگ (پشت کاغذ پارچه‌ای مانند بوم مخصوص نقشه). **جلد:** مقوا رویه مخمل آبی ضربی با نقش ترنج و سرترنج و جدول و حاشیه، تمام متن و جدول با رنگهای سبز و زرد و قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۶ سم.

۱۰۱۹۹

اتللو (ترجمه)

(فارسی - ادبیات خارجی)

مؤلف: ویلیام شکسپیر (١٥٦٤میلادی - ١٦١٦م)

کتابشناسی:

از مترجم کتاب نشانی وجود ندارد و تنها در دیباچه آمده است: «ترجمه ناقصی را که در این اوراق مسطور گشته به چیزی نتوان شمرد جزء آنکه اول ترجمه‌ای است از

یک منظومه شکسپیر به این زبان هرگاه با همه بیرنگی که در انعکاس نظم به نثر ناگزیر است اندک نشانه‌ای از اصل دهد امید آنکه دانشمندان ایران را مایل سازد که پاره‌ای از دیوان این شاعر بزرگ را به فارسی در آورند...

۱. دیباچه درباره معرفی شکسپیر و اثر حاضر وی «اتللو» (۶ صفحه)

۲. معرفی اشخاص نمایشنامه با عنوان «داستان غم‌انگیز اتللوی مغربی در ونديک (اشخاص بازیگر) در ۲ صفحه.

۳. پرده اول از داستان در سه مجلس (۱–۳۱)

۴. پرده دوم از داستان در سه مجلس (۳۲–۶۵)

۵. پرده سوم در چهار مجلس (۶۶–۱۰۵)

۶. پرده چهارم در سه مجلس (۱۰۶–۱۴۱)

۷. پرده پنجم (۱۴۲–۱۷۱)

۸. حواشی شامل توضیح برخی لغات و نکات.

۹. فهرست پرده های نمایش بدون ذکر شماره صفحه (۲ برگ)

آغاز: صنعت نگاشتن افسانه یا داستان برای نمایش در تماشاخانه میان یونانیان...

انجام: ... با دلی سوزان این گذارش سوزناک را به دولت خبر می‌دهم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۵ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** (۹ ص اول و ۸ ص آخر سفید است) **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای درون ... کاغذی ابر و بادبا عنوان کتاب به انگلیسیا تزئین گلبوته در عطف کتاب. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:**

دارای تصویر شامل: تصویر شکسپیر (ص ۵) **و عکس هایی از نمایش اتللو در صفحات** ۴۱، ۵۳، ۵۹، ۷۱، (ص بعد از ۱۶۵)

۱۰۲۰۰

تاریخ نادرشاه و خلاصه‌ای از تاریخ سلاطین مغول

(تاریخ - فارسی)

مؤلف: جمس فریزر (۱۷۱۳–۱۷۵٤ق) که در سال ۱۷٤۲ کتاب را در لندن چاپ کرده.

مترجم: ابوالقاسم خان ناصرالملک (–۱۹۲۷م) آن را در ۱۳۰۵ هجری به فارسی ترجمه کرده است و دارای القابی چون مشیر حضور، ناصرالملک و نایب السلطنة بوده و از تحصیلکرده‌گان آکسفورد انگلستان است. (فارسی)

کتابشناسی:

به گفته استاد منزوی، تاریخ کوتاهی از پادشاهان تیموری هند است تا یورش نادر به هند، جنگ‌های نادر با محمدشاه تیموری و بازگشت او به ایران تا پیش از مرگ، این ترجمه را میرزاعبدالوهاب فراهانی دنباله‌ای ساخته پرور بخش کتابشناسی است (ذیل تاریخ نادری)، کار ناصرالملک در کرمانشاه ۱۳۲۷ و بار دیگر تهران ۱۳۲۱ ق سنگی چاپ شده است.

آغاز: (دیباچه کتاب که جمس فریزر صاحب مصنف نوشته: از آنجا که این قبیل تصنیفات همیشه مطبوع عامه است در اقدام به نوشتن این کتاب عذرخواهی لازم نخواهد بود ولی لازم است مطالعه‌کنندگان بدانند که نهایت جدّ و جهد را بعمل آورده‌ام که بدون تحقیق چیزی را ذکر نکنم و...

انجام: معلوم است چنان شخص عالی همت و شجاع بچه اندازه در معارج بزرگی و عظمت اوج خواهد گرفت.

انجامه: تمت الکتاب بیست و هفتم شهر رمضان المبارک اودئیل سنه ۱۳۱۹

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۴ برگ اول و ۵ برگ آخر سفید. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۷×۱۳/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲۷ رمضان ۱۳۱۹ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی سبزرنگ. **جلد:** جلد تیماج سرخ درون آستر کاغذی ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۲۰ سم.

مهر: مهر «کتب مصادره‌ای» در برگ ۱.

منابع: تاریخ رجال ایران، مهدی بامداد: ۱: ۶۶؛ مشار: ۱: ۱۱۴۵ «تاریخ نادرشاه افشار و مختصری از تاریخ سلاطین مغول که در هندوستان سلطنت کرده‌اند» (۲ چاپ)؛ مشار، مؤلفین ۱: ۲۷۸؛ فهرستواره ۲: ۹۰۸؛ المآثر و الآثار: ۱۸۶.

۱۰۲۰۱

دستگاه دیوان

(فارسی - اخلاق)

مؤلف: میرزا ملکم‌خان قاجار (ناظم الدوله) (۱۲۴۹-۱۳۲۶ق)

کتابشناسی:

درباره قانون و قانونمندی و کشورداری است که نسخه‌هایش به چند نام آمده است.

آغاز: ایران نظم ندارد بتوجه. تا کجا به این شدت ناظم ایران قرار داده‌اند: پارسال دولت نمسه در وقت جنگ هفتصد هزار سرباز داشت یکنفر صاحب منصب.

انجام: یا باید در همین دو سه سال خود را از این عالم سبب به بلندی فرنگستان برسانیم یا از حالا خود را غرق و مدفون سیل فرنگ بدانیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۹×۱۶ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲۲ رجب ۱۲۸۰ ق که به جهت ناصرالملک استنساخ شده است.

کاغذ: کاغذ فرنگی. **جلد:** گالینگور ضربی سبز با ترنج و لچکی گلبوته دار و جدول، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱/۵ سم.

مهر: مهر «کتب مصادره‌ای» دارد.

منابع: نسخه‌ها ۲: ۱۶۰۵ «دستگاه...» و ۱۶۶۴ «کلیات ملکم»، ذریعه ۸: ۱۴۹ «دستگاه...»؛ مشار ۲: ۲۱۲۴ همان چاپ، مشار مؤلفین ۶: ۲۸۴-۲۸۷، فهرستواره ۶: ۴۴۵.

۱۰۲۰۲

داستان

(فارسی - ادبیات خارجی)

کتابشناسی:

ترجمه‌ای است از یک داستان فرانسوی با شخصیت‌هائی با عنوان «مسیو تیلا»، «آقای برنار»، «مادام دیان» با سبک و سیاق ترجمه زمان قاجار. هیچ نامی از مؤلف یا مترجم یا نام کتاب وجود ندارد.

آغاز: یک شبی از شبهای ماه مه، مسیو تیلا و زنش بهترین عمارت جدید خود که قریب به پارک منسو بود اشتغال داشتند.

انجام: دیان عزیز من بواسطه تقصیر خود و تو خیلی صدمه کشیدیم ولی نقلی ندارد، دوباره شروع به زندگی نمائیم و نیک بخت باشیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۱-۱۳ س. **اندازه متن:** ۸/۵×۱۵/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی و سبزرنگ. **جلد:** مقوا، رویه کاغذ ابروباد، عطف تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۱/۵×۱۸ سم.

مهر: مهر «کتب مصادره‌ای».

۱۰۲۰۳

اسناد خاندان غفاری

کتابشناسی:

اسناد خاندان غفاری شامل سه دفتر، سواد احکام، مکاتبات و مراسلات است.

نسخه‌شناسی:

۱. دفتر اول، ۱/ ۱۰۲۰۳، این دفتر از شماره ۶۱ تا ۹۲ می‌باشد و شامل ۱۶ برگ است.
شماره صفحات سرخ رنگ با عنوان نمره در بالای هر صفحه آمده است

تعداد سطور: شماره و اندازه سطور متفاوت

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** کاغذ فرنگی سبزرنگ گلدار. **اندازه جلد:** ۱۵/۵x۲۲/۵ سم.

۲. دفتر دوم۲: / ۱۰۲۰۳

از شماره ص ۱۲۳ تا ص ۱۵۰ می‌باشد و شامل ۱۴ برگ است.

۳. دفتر سوم۳: / ۱۰۲۰۳

از شماره ص ۱۵۱ تا ص ۱۸۲ است و شامل ۱۶ برگ است.

۱۰۲۰۴

حیاة النفوس

(فارسی - منطق)

مؤلف: اسماعیل بن محمد الریزی

کتابشناسی:

برای اتابک یوسف شاه آلب ارسلان نگاشته است و شامل ۳ فن و فایده می‌باشد:
مقدمه، فن اول در بیان قواعد منطق

فن دوم در اثبات مسائل علم طبیعی
فن سوم در تحقیق مطالب علم الهی
فایده که مشتمل بر فایده عام و خاص است در نسخه نام مؤلف الریزی نگاشته شده
اما در فهرست.....

آغاز: بسمله و به ثقتی، سپاس بی‌قیاس حضرت واجب الوجودی را سزد که وجود... اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب اسمعیل بن محمد الریزی که بدان هنگام بعضی از کمالات حقیقی.

انجام: سعی و اجتهاد کند در تهذیب اخلاق که سبب آن ملکه بود او به سعادت ابدی مسعود و بلذّت سرمدی ملتذ گردد و بدین وصیت ختم کنیم کتاب را بحمدالله و حسن توفیقه و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

انجامه: تمام شد در روز پنجشنبه نهم جمادی الثانی هزار و پنجاه از هجرت نبوی در شهر احمد آباد، حرره الفقیه الحقیر المحتاج الی‌الله الخبیر بابوخان غفرالله لهما الملک المنان. م.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۸/۵x۸ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** بابو خان. **تاریخ کتابت:** پنجشنبه نهم جمادی الثانی ۱۰۵۰ ق.

محل کتابت: احمدآباد {هند}

کاغذ: سپاهانی آهار .... نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با ترنج و سرترنج و لچکی درون آستر تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۷/۵x۱۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدصالح با تولیت میرزا احمد خلف مرحوم میرزا علی اکبر و ... در برگ ۱.

۲. یادداشت مالکیت محمد جعفربن محمد سعید الطباطبائی در برگ ۱.

۳. یادداشت و شروط وقف از محمدصالح با تولیت میرزااحمد خلف مرحوم مغفور میرزاعلی اکبر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: حاوی اشعار عربی و فارسی در پایان نسخه.

مهر: مهر وقف چهارگوش ملامحمد جعفر در برگ ۱ و ۲. مهر بیضی شکل با سجع «عبده الراجی محمدصالح» در برگ ۱.

مرمت و وصالی: صفحات آغاز و انجام وصالی و مرمت گردیده است.

منابع: منزوی: ۱۵۱۲: ۲.

۱۰۲۰۵

مجموعه

اکمال الاصلاح (فارسی - فقه)

مؤلف: محمدبن سیدعلی طباطبائی معروف به سید محمد مجاهد (-۱۲٤۲ق)

مترجم متن: حسن بن محمد علی یزدی

کتابشناسی:

کتاب بوسیله شاگردش حسن بن محمدعلی یزدی ترجمه شده است و شامل مقدمه در ضرورت عقل و هدف خلقت و مطالبی چند در تقلید و اجتهاد و احکام است.

آغاز و انجام رسایل هامش شامل ۱۲ رساله که عبارتست از:

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی ارشدنا الی اصلاح اعمال و جعل لنا شریعته و منهاجاً لارتقاء... اما بعد چون اخذ احکام و معرفت حلال و حرام در این ازمنه انحصار یافت در رجوع به فتاوی.

انجام: به عمل آورد و اگر تواند عود نماید لکن با عسر و حرج و مشقت نیز نایب می‌گردد

انجامه: تمت الرسالة اواخر شهر رمضان المبارک ۱۲۳۹.

منابع: دانشگاه ۸: ۲۳۲، ریحانة الادب ۳: ۴۴۷، مطابقت با نسخه خطی دانشگاه

۱۶۶۴/۱ (عربی) و نسخه خطی فارسی دانشگاه ۱۶۵۹، ذریعه ۲: ۱۷۰ (الاصلاح)

۱. **منظومه «قنبرنامه»:** که در مدح و توصیف دلاوری و جنگجویی حضرت علی و غلام او قنبر است. (۴ر - ۵۹ر) (فارسی)

آغاز:

کنم ابتدایی بنام خدا — که هر جاست حاضر در اینست جا

انجام:

هزار آفرین ز درگاه رب — باولاد پاک امیر عرب

خدایا بیامرز خواننده را — نویسنده و هم شناونده را

۲. **رسالة فی بیان صیغ العقود و الایقاعات:** از محمد جعفر استرآبادی ۱۲۶۳ ق (۶۰ر-۷۱ر) (عربی - فقه)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله و آله، اما بعد فهذه رسالة من العبد العاصی الغریق فی بحر العصیان المساوی محمدجعفر الاسترآبادی فی بیان صیغ العقود و الایقاعات تحصیل التمکن.

انجام: الی الکلی کما فی الفتوی و لاقوله ثبت عندی او ثبت حقک او انت قد اقمت بالحجت او دعواک ثابته شرعاً کما افید والله العالم بالاحکام.

منابع: **التراث العربی ۵۰۶/۳**

۳. **احکام رضاع (۷۱پ-۸۰پ) (فارسی - احکام فقه)**

آغاز: در سبب شدن رضاع و شیر خوردن از برای حرام شدن دوازده شرط است اول آنکه شیر زن از وطی صحیح و شرعی به هم رسیده باشد خورده بوده.

انجام: مشهور آنست که دو ماه زیاد می‌توان دارد اولی آنست که بدون ضرورت دیگر ندهند و الله العالم.

۴. **حکایت دزد و قاضی (۸۱ر-۹۳پ) (فارسی - حکایت)**

داستانی است از روزگار هارون الرشید در بغداد، با جدایی‌هایی در نسخه‌ها، روایتی از داستان به نام «دزد و قاضی» سال ۱۲۹۶ ق و ۱۳۴۴ و پس از آن چاپ شده است.

در فهرستواره به نام‌های متعدد این داستان در منابع مختلف به چند گونه پرداخته است. منزوی ۵: ۳۷۲۳، تحت عنوان «بشیر قاضی» آمده است.

آغاز: هذا کتاب دزد و قاضی؛ اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده‌اند که در شهر بغداد قاضی بود نام او محمدبن مقاتل روز پیش در کتاب مطالعه می‌کرد.

انجام: و زحمتهای قاضی را پیش یاران خود آورده عیاران جمله بر وی آفرین کردند و از برای منصورین سعد صحبت نیکو بگذاشتند.

انجامه: تمام شد دوم روز جمعه ۹ جمادی الاولی ۱۲۶۱ق.

منابع: ذریعه ۸: ۱۴۸، مشار: ۶۷۳، نسخه‌ها ۵: ۳۷۱۳، فهرستواره ۱: ۴۰۸.

۵. جواب استفتاء درباره اجتهاد و تقلید (۹۳پ) چگونگی نگارش تعزیت نامه جهت جتهد به فارسی (۹۴ر-۹۵ر) (فارسی- ترسل) (فارسی- فقه)

آغاز: جواب استفتاء واجب است بر هر که تقلید از مرحوم سرکار حجةالاسلام سیدالفقهاء المجتهدین اعلی مقامه گردد باینکه اخذ نموده است مسئله را از برای عمل چه عمل کرده باشد چه نکرده باشد.

انجام: تا اگر مجدداً تقلید می‌کند عجالة همان کتاب کفایت نماید الباقی بقائکم و المأمول لقائکم و السلام علیکم. همان تقلید والله العالم باحکامه.

۶. آغاز: تعزیت نامه مجتهد را چنین نویسند سرکار شریعت مدار....

۷. رساله‌ای در باب معرفت ایجاد حق تعالی در موجودات (۹۵پ-۱۰۰پ) (فارسی-حکمت)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم و مخالفیهم اجمعین و بعد این کلماتی است چند در باب بیان معرفت ایجاد حق تعالی موجودات از نسبت خود و بیان سلسله موجودات در دقت آنها و مسئله اختیار و بیان سر منزل اشیاء.

انجام: کمالات‌الله آن کس تمام شیعه نیست بلکه منکر ضروری دین است هدانا الله و ایاکم بحق محمد و آله.

۸. داستان بلوقیا که بر مقبره حضرت سلیمان واقف بوده است و... (۱۰۱ر-۱۱۱ر) (فارسی- حکایت)

بلوقیا مردی یهودی است که کتابی پیدا می‌کند که در آن اصول پیامبر خاتم را نگاشته و برای یافتن سفر می‌کند.

آغاز: در کتاب قصص الانبیاء مذکور است و العهدة علیه که چون سلیمان پیغمبر علیه‌السلام وفات کرد دیوان برای او بقعه ساختند.

انجام: بعد از ساعتی بمسجد رسید بلوقیا را در خانه خود نشانید مادرش بلوقیا را در برگرفت سپس بلوقیا آنچه دیده حکایت کرد.

منابع: ایوانف ۱۷۲۵، «قصه بلوقیا»، بلوشه ۳: ۲۰۰؛ فهرستواره ۱: ۳۶۴

۹. در کیفیت قبض روح ابلیس لعین. (۱۱۱ر-۱۱۲پ) (فارسی-احکام) (به نقل از مجموعه الاحادیث ملاابولحسن آرانی)

آغاز: شیطان رجیم علم ذات خبث او است روایات چند بنظر رسیده در روایتی ذکر شده که روح آن لعین مرا قبل از جان روح الامین و ملائکه مقربین قبض کنند.

انجام: تا جان پلید آن ملعول را بشدت تمام جهد کرده جدا گردانند.

۱۰. داستان‌ها و روایاتی بفارسی به نقل از تحفة المجالس (۱۱۲پ-۱۱۷پ) (فارسی- حکایت)

آغاز: معجزة الرسول ص و آله فنقول از تحفة المجالس روایتست که در زمان حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله در ولایت خراسان پادشاهی بود مؤمن و متقی و...

انجام: پس صبر می‌کنم تا خدا مرا ثواب صابران کرامت فرماید.

۱۱. داستان حضرت سلیمان و ملکه صبا (۱۱۷پ-۱۳۱ر) (فارسی- داستان)

آغاز: و دیگری از جمله صاحب حشمتان روزگار که آوازه دولت و حشمتش گرد جهان آمده و دو روز نزدیک بر کیفیت آن مطلع و یا جز سلیمان پیغمبر ع نبینا و علیه السلام بود که..

انجام: سلیمان تصدیق قول آن نمود از مجلس تعزیت برخواست و غم و اندیشه فرزند از خواطر بیرون کرد تمام شد.

۱۲. سؤال حضرت موسی از خداوند درباره ابتدای دنیا و اینکه چندسال از خلقت گذشته است و... (۱۳۱ر-۱۳۲ر). (فارسی-)

آغاز: و از حضرت رسالت پناه ص مرویست که حضرت موسی علی نبینا و علیه السلام از حق تعالی سؤال نمود از ابتدای دنیا و اینکه چند سال از خلقت دنیا گذشته است.

انجام: و هر روزی از سالهای آخرت عبارت است از پنجاه هزار سال دنیا چنانکه در قرآن مذکور است.

۱۳. بیان دو مسئله فقهی در باب محرومیت به نظم و نثر در قالب معما (۱۳۲پ-۱۳۳ر) (فارسی- فقه)

دو معما با عنوانهایی در آغاز

آغاز:

دوش رفتم سوی صحرا ساعتی بهر طواف   تا شود از محنت عالم دلم یکدم بری

انجام: دختر خود را که از شوهر سابق داشته بآن سپرد، دیگری تزویج نمود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۹/۵ سم.

خط: و نستعلیق(متن) و شکسته(هامش) **کاتب:** سیدمحمد کاظم تفرشی **تاریخ کتابت:** اواخر رمضان ۱۲۳۹ ق. **کاغذ:** فرنگی آهار شده نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی یک لا درون آستر کاغذ آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰/۵ سم.

مالکیت و وقف: یادداشت و صیغه و شروط وقف میرمحمدکاظم تفرشی کاتب نسخه در برگ ۲ با تاریخ ۱۲۴۲ ق.

مهر:

۱. مهر چهار گوش وقف ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در برگ ۲.

۲. مهر بیضی محمدکاظم تفرشی در برگ ۲.

مرمت و وصالی: شیرازه و عطف پاره و جدا، برخی اوراق پاره و آسیب دیده است.

۱۰۲۰۶

لؤلؤه البحرین فی الاجازة لقرتی العین

(عربی - اجازات)

مؤلف: یوسف بن احمد بحرانی (-۱۱۸۶ق) در اجازه به برادرزاده‌گانش.

کتابشناسی:

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی جعلنا من اهل الروایة و نور قلوبنا بانوار المعرفة و الدرایة و اوضح لنا سبیل الرشد و الهدایة.. اما بعد فیقول الفقیر.. یوسف بن احمدبن ابراهیم الدرانی البحرانی..

انجام: فی ذلک لیتم النفع بها للطالبین و یعظم الواقع لها فی صدور الراغبین و الحمدالله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۸ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** بدون تاریخ.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** مقوا، رویه کاغذ گلدار با زمینه آبی و نخودی رنگ، عطف پارچه سبز، درون آستر کاغذ نخودی رنگ، رویه جلد کنده و جدا شده و کناره‌های آن فرسوده است. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: عباراتی به نقل از ملاصدرا در باب مراتب علم بالاشیاء در ص ۱.

مهر: مهر وقف چهار گوش ملامحمدجعفر مجتهد طهرانی در آغاز نسخه.

منابع: ذریعه ۱۸: ۳۷۹؛ این کتاب در ایران به سال ۱۲۶۹ و در هند چاپ شده است.

۱۰۲۰۷

مجموعه

۱. کشف الحقایق (۱-۲۳۳) (فارسی - عرفان)

مؤلف: شیخ عزیز نسفی (سده ۷ق)

کتابشناسی:

در یک دیباچه سپس «فاتحه الکتاب» در بیان مذاهب، و ۱۰ «رساله»: ۱- در بیان وجود، ۲۳ فصل، ۲- در بیان انسان ۳- سلوک، ۲۲ فصل، ۴- توحید، ۱۶ فصل، ۵- معاد، ۳۸ فصل، ۶- دنیا و آخرت و شب قدر و مرگ و زندگی ۹ فصل، ۷- هفت آسمان و هفت زمین کدام است ۱۵ فصل، ۸- کتاب الله و قرآن و فرقان، ۹- حقیقت اسلام وایمان و احسان، عبادت برای چیست، ۱۰- ادیان و شرایع چیست و چرا؟، خاتمه ختم نبوت و ختم ولایت چیست؟

آغاز: بسمله و به نستعین، در بیان آنکه مذاهب مختلفه در امت محمد صلی الله علیه و آله چند است و این اختلاف از کجا ظاهر شد و اصل خلاف چیست و مذهب حق در این مذاهب.

انجام: در بیان توحید ای درویش عبارات مختلف است و معنی همان است که ما در آن چهار مرتبه گفتیم و السلام علی من اتبع الهدی و لایتبع الهوی و الحمدلله رب العالمین.

منابع: الذریعه ۳۰ :۱۸، چاپهای مکرری دارد از جمله چاپ سنگی، ۱۰۹ ص، تهران، دکتر احمد مهدوی دامغانی، ۱۳۴۴ خ، ۳۴۰+۱۳۶ ص.

۱. **آغاز:** حمد و سپاس بی‌نهایت خدای را که پدید آورنده موجودات است... اما بعد، چنین گوید اضعف ضعفا... عزیزبن المحمد النسفی

انجامه: الحمدلله الذی وفقنی لاتمام هذه الرسالت الشریفه ..... العبد الجانی الخاطی میرزا ایمعیل بن مرحوم میرزا معصوم تفرشی امیدوار است که تحریر ان سبب و وسیلی نجات گردد و از ناظرین این وسایل التماس دعا دارم وصلی الله علی ..... محمد و آله الطاهرین و قد حررتها فی سهر ربیع الاول ۱۲۸۲ ق.

مشترک ۳: ۱۷۹۲، نسخه‌ها ۲: ۱۳۱۸، ذریعه ۱۸: ۳۰، اعلام ۲: ۱۴۵۸، طبقات ۷: ۹۶، مشار ۴: ۴۰۷۶ همان ۲ چاپ، فهرستواره ۷: ۷۴۹

۲. نورالهدایة (ص ۲۴۱-۲۵۷) (فارسی - اخلاق)

مؤلف: جلال الدین محمد دوانی (-۹۰۷ق)

آغاز: بسمله و به نستعین. حقیقت حمد مختص به جناب واجب الوجودیست عزوجل که وجوب و وحدت و حیات و علم و قدرت و ارادت و سایر صفات کمالیه... اما بعد پای بند زنجیر اقتدار زمان مرکز دایره حدثان.

انجام: و لو شئت کنت من المستبصرین فارجع الیه و کن من الشاکرین والحمدالله اولا و آخرا.

انجامه: تمت الرساله المسماة بنور الهدایه اللهم نور قلوبنا بانوار محبتک و معرفتک و محبت محمد و آله الطاهرین المعصومین اللهم اغفرلی ولوالدی و ارحمهما بمحمد و آله در روز شنبه بیست و هفتم شهر ربیع الاول علی ید اقل الناس ... محمد اسمعیل بن میرزا معصوم فی سنه ۱۲۵۵ ق.

منابع: الذریعه ۲۴: ۳۸۵، فهرست مرعشی نجفی ۷۲: ۱۳.

۳. نثر اللآلی، از امین الاسلام طبرسی که از کلمات امام علی علیه السلام گردآورده همراه با ترجمهٔ منظوم فارسی و اشعاری از شعرای گوناگون در لابلای سطور چون ابوعلی‌سینا، نجیبا، ابراهیم ادهم، محمدباقر داماد، ملامحمد مؤمن تشنه‌ای، باباافضل، اوحدی، سحابی، شهود، واعظ، میرزاقاسم، امیرخسرو دهلوی، سلیم، ضیائی، رفیق، مجذوب تبریزی، راهب، لاله خواتون (ص ۲۶۳-۳۱۵)

آغاز: بسمله، ایمان المرء تعرف بایمانه (فارسی- شعر)

توحید چه لاالٰه‌الاالله است اسلام محمد رسول الله است

انجام: یسعد الرجل بمصاحبه السعید.

انجامه: تمت کلمات مولانا امیرالمؤمنین صلوات الله علیه فی دار السلطنه اصفهان، المذنب ویران ۱۲۷۹.

۴. ذکر چهل حدیث به روایت از کافی، شیخ صدوق، مشارق الانوار، علل الشرایع، شیخ طوسی و دیگر علماء. (ص ۳۱۷-۳۳۱) (عربی - حدیث)

آغاز: بسمله و به نستعین، الحدیث الاول، روی فی الکافی عن الباقر علیه السلام انه قال ان عندنا و الله سراً من سرالله و علماً من علم الله.

انجام: والحدیث ساق الی ان قال لقد اجزتک بالحق و ابنائک بالصدق و الله اعلم و احکم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۸×۱۵ سم.

خط: نستعلیق؛ نسخ (ش ۴). **کاتب:** میرزا اسمعیل بن میرزامعصوم تفرشی **تاریخ کتابت:** ۱۲۸۲ق (ش ۱) و ۲۷ ربیع الاول و ۱۲۵۹ق (ش ۲). **محل کتابت:** اصفهان.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با نقش ترنج و سرترنج، جدول و کمند، درون آستر کاغذی آبی رنگ، عطف پاره و دو طرف جلد کنده شده است. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف و درشت.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: دستور ختم سوره توحید، دعاء رفع مشکل و گذراندن نماز حاجت در برگ ۳۳۴.

۱۰۲۰۸

البهجة المرضیه فی شرح الالفیه

(عربی - نحو)

مؤلف: عبدالرحمن بن ابی بکر السیوطی (۸۴۹-۹۱۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله و به نستعین، احمدک اللهم علی نعمک و آلائک و أصلّی و اسلّم ... اما بعد هذا شرح لطیف مزجته بالفیه... ابن مالک مهذب المقاصد واضح المسالک.

انجامه: تمت تمام شد در آخر ماه شعبان فی سنه ۱۲۵۴ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۵/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق.(از ص ۱۰۳ به بعد خط و کاغذ تغییر کرده و نونویس‌تر است.) **تاریخ کتابت:** شعبان ۱۲۵۴ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** مقوا رویه پارچه نخودی رنگ آستر درون کاغذ.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی بسیار با عنوان شرح، ابن هشام، ابن عقیل، شواهد، نورمحمد، میرزاابوطالب.

مالکیت و وقف: ۱. یادداشت مالکیت مسیح بن محمد جعفر مورخ رجب ۱۲۸۷ در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. برج اسد و مشخصات افراد و اتفاقات این ماه در ۲برگ آغاز. ۲

۲. چند طلسم مختلف با شکل مورخ ۱۲۷۵ در برگ ۲.

مهر: مهر «حسین» و مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در ص ۱.

فرسودگی و افتادگی: افتادگی از برگ ۹ به بعد و نیز از برگ ۱۰۳ به بعد در نسخه مشهود است.

منابع: کشف الظنون ۱: ۱۵۲، دانشگاه ۸ ج و ص ۴؟ ریحانة الادب ۲: ۲۷۷.

۱۰۲۰۹

مجموعه

۱. رساله در هیئت (۱پ-۲۸ر) (فارسی - هیئت)

مؤلف: علاءالدین علی بن محمد قوشچی (۸۷۹ ق)

کتابشناسی:

با شکل و جدول مشتمل بر دو مقاله قسم اول

مقاله ۱. اجرام علوی شش باب ۲. هیئت زمین، یازده باب که بارها به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین حمدالشاکرین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله و خاتمه، مقاله اول در بیان آنچه پیش از شروع در این علم دانستی است.

انجام: و اعظم ثوابت مرصوده دویست و بیست و دو برابر زمین است و اصغر ثوابت مرصوده بیست و سه برابر زمین است.

انجامه: تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب علی ید الاحقر محمد طاهر النوری الصل، ۱۲۴۵ ق.

منابع: مشار: ۱۶۶۹، دانشگاه ۲۱۷۶: ۱۱، الهیات ۱: ۴۳۸، دانشگاه ۱۱: ۲۰۳۲.

۲. رساله معما و قاعده معما (۲۸پ-۳۱ر) مشتمل بر ۲٤ اصل استوار است. (فارسی - معما)

آغاز: بدانکه معما مشتق از تعمیه است و تعمیه در لغت کور چیزی را گویند که پنهان بماند.

انجام: بدانکه لطافت و ظرافات در معما آنست که هم معنی بیتی و هم معمای باشد و معنی بیتی باید که مناسب صاحب نام بود تا پسندیده باشد.

انجامه: تمت الرساله المعاد قاعده المعما در شب یکشنبه بیستم شهر رجب ۱۲۴۵ تمام شد.

۳. رساله در علم سیاق (۳۱ر-۳٤ر) (فارسی - سیاق)

شامل چهار فایده یا قاعده شامل، در بیان خلاصه الفاظی که در نزد اهل تحریر مصطلح است.

آغاز: قاعده اول در بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است. بدانکه سیاق در لغت به معنی راندن است.

انجام: قاعده چهارم در دانستن آنکه هر چیزی را در اصطلاح بچه چیز می‌نمایند. قرآن.

منابع: الهیات: ۱ ۱۵۴، نسخه‌ها ۱۷۸: ۱.

٤. حجیة مظنه (۳۷پ-۷۹ر) (عربی - اصول)

مؤلف: محمدصالح بن محمدمحسن مازندرانی

شامل مقدمه، دو مقام و خاتمه. مقدمه: در بیان آنچه پیش از شروع دراین علم دانستن است، مقام ۱- اجرام علوی شش باب ۲- هیئت زمین یازده باب. خاتمه.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدالله رب العالمین و صلی الله.. اما بعد فیقول العبد الابق الجانی محمد صالح.. ان الکلام فی حجیة مظنه یقع فی مقدمة و مقامات و الخاتمه..

انجام (افتاده): من الاخبار المتکثرة التی یستدعی جمعها و استقصائها کتابا براسه انتهی کلامه زیدا کرامه.

۵. رسالة فی حجیة قول اللغوی فی اللغة (۸۱ب-۹۹پ) (عربی)

مؤلف: محمدصالح بن محمدمحسن المازندرانی

شامل ۸ مقام است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و... فیقول العبد الابق الجانی محمدصالح بن محمدمحسن المازندرانی عفی الله عن جرائمها ان کلا من الحقیقة و المجاز و سایر المطالب اللغویة التوقیفة

انجام: لاثبات المرام کما لایخفی فتدبر انتهی ما اردت ایراده فی هذه الوجیزه بحمدالله سبحانه.

۶. رسالة فی اصول الفقه (التبادر) (۱۰۳پ-۱۰۹پ) (عربی - اصول فقه)

مؤلف: مؤلف آن نامعلوم است اما در آن از مفاتیح و نیز الفاضل و قوانین چندین بار نام می‌برد.

آغاز: بسمله و هو کما قاله جماعة... عن آخرمن عبارة عن سبق المعنی علی الذهن و عن بعض تفسیره سبق الذهن الی نسخة المعنی و هو لکون السبق.

انجام: (ناقص) الشهرة المرجحة علی اصالة عدم الوضع من وجوه منها الغلبة لاستناد اغلب افراد للتبادر.

۷. اخلاق ناصری (۱۱۰پ-۱٤۸پ) (فارسی - اخلاق)

مؤلف: خواجه نصیرالدین محمدبن محمدبن حسن طوسی (۵۹۷-٦۷۲ق)

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة و السلام علی خیر خلقه نبینا محمد و آله اجمعین و العاقبة للمتقین، اما بعد این چند کلمه‌ای است از اخلاق ناصری و از هر باب کلمه‌ای چند است که مرقوم می‌شود.

انجام: چون ادب است از حسب چه کمست، حببی بهتر از ادب نبود.

انجامه: قد اتفق الفراغ فی یوم الجمعه عند الزو ۲۷ شهر جمادی الثانی اواخر شهریور ماه جلالی سنه ۱۱۵۴ علی ید ضعف عباد الله ابن ابی الحسن بن کتاب الله زین العابدین عفی عنهم بمحمد و آله المعصومین الطیبین الطاهرین الانجبین

منابع: فهرستواره ۶: ۳۱۰، نسخه‌ها ۱۵۳۴: ۲، ذریعه ۳۸۰: ۱، کشف الظنون ۳۸: ۱، مشار ۱۹۹: ۱ (۱۷ج)، ریحانه ۲: ۱۷۱ و ۱۷۹ و ۱۸۲.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۸ گ.(اوراق ۳۴-۳۷ و ۱۰۰-۱۰۳ سفید است)

خط: نستعلیق، نسخ (ش۳). **کاتب:** محمدطاهر نوری **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۵ (ش ۱ و ۲) ق.

کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی درون آستر کاغذی با متن کاغذ چاپ سنگی. **اندازه جلد:** ۱۶×۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف علم محمدحسن جوهر، باتولیت آخوند ملامحمدطاهر نوری در تاریخ ۱۲۳۴ در برگ ۱۱۰.

۲. یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مقابله نسخه با خط اصل مؤلف در پایان رسالهٔ ش ۳ و نشان بلغ در رساله ش ۶.

۲. چند یادداشت و فوائد پراکنده ریاضی و هندسه و نیز در دانستن ساعات روز در برگ ۱.

۳. مطلبی با عنوان خواص ادعیه به نقل از کتاب جمال الصالحین به فارسی در برگ ۱۱۰ر.

مهر: مهر مربع عبده جوهر مورخ ۱۲۳۴ق در برگ ۱۱۰.

۱۰۲۱۰

مجموعه

۱. شرح نصاب الصبیان (۱ر-۱۰۳ر) (لغت منظوم - عربی و فارسی)

آغاز (افتاده): باشد که بهتر باشد نه خادمان چون ایام الناس محمود نباشند کما قال الشاعر:

ان الغوانین تلقاه محسدة   و ان تری للیام الناس حساداً

انجام (افتاده): سیکون الثلی مصادر فی هذاالباب یعنی با کردن الاساس بفتح همزه

۲. **پراکنده‌هایی باعناوین: جدول نجومی ماههای عربی که ماههای سعد ونحس، طلوع و غروب خورشید و طول و عرض و جهت جغرافیایی با علائم و نشانه‌ها و حروف ابجد مشخص شده استو جداول نجومی با عنوان جدول قمری ماههای مرداد، بهمن و اسفند۱۲٤۹ ق. با علائم و نشانه (۱۰٤ب-۱۰٦ر) و ادعیه و یک موضوع با عنوان «طریق تزله‌بندی فهرست اسامی پادشاهان از ابتدا، کیومرث الی یومنا هذا با ذکر هر سلسله از پیشدادیان تا قاجاریه که به ناصرالدین شاه ختم شده است. در پایان ۲ برگ جداول جفر. (۱۰٦ب-۱۰۹ر) (عربی و تقویم)**

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۶-۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۴ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ، شیرازه پاره و جلد **جلد:** تیماج سبزرنگ، بدون آستر، عطف پاره و فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف با برخی خطوط سرخ بر روی کلمات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملامحمدجعفر طهرانی در ص ۱.

۲. یادداشت وقف آخوند ملاعبدالوهاب بر سایر طلاب با تولیت حاجی محمد حسن بن حاجی علی صراف شیرازی، در برگ ۱.

مهر: مهر وقف ملامحمدجعفر طهرانی در برگ ۱.

۱۰۲۱۱

مجموعه

۱. **جامع القواعد = تحفة المبتدی (۱ر-۳٤ر) (فارسی - صرف و نحو)**

مؤلف: داودبن عبدالباقی بن غیبی بن جان بابا الترکستانی.

کتابشناسی:

آغاز: صحیح‌ترین کلمات که در صرف هوای نفسانی سفلی باوج فضای روحانی علوی به او توسل جویند و فصیح‌ترین کلام که به توفیق و کرم سبحانی... اما بعد بگوید این محب اهل دانش داودبن عبدالباقی بن غیبی بن جان بابا الترکستانی.

انجام:

...نیست مقصود من از این تألیف   جز دعائی بخیر از اخوان...

اللهم اغفرلی و لجمیع المؤمنین آمین یا رب العالمین....

۲. **شرح کبری (۳۵ر-۹۰پ) (فارسی - منطق)**

شارح: عصام الدین ابراهیم بن عربشاه اسفراینی (-۹۴۳ق) متن از سید میرشریف جرجانی (-۸۱۶ق)

آغاز: بسمله، حمد مصون صور مقدور و قدر ملک و بشر نیست و مصدق این صورت را حاجت حجت نیست... چنین گوید خادم اهل دانش و یقین ابراهیم بن محمدبن عربشاه الاسفراینی.

انجام: و گفته‌اند که این قسم مجرد احتمال عقلی است و معلوم نیست که در... یافت شود و الله اعلم بالصواب و الاکرام تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۷×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق به چند قلم. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با نقش ترنج و سرترنج، عطف فرسوده، و پاره، رویه نسخه بدون جلد است. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف ملا محمدجعفر مجتهد طهرانی در ۱۲۵۱ق.

۲. یادداشت وقف ملامحمد طاهر نوری باتاریخ ۱۲۵۱ ق، در ص ۳۶.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مالکیت ـ عباس قلی ـ در رمضان ۱۰۹۰ ق در برگ ۱؛

۲. نام و صورت کتابهائی که نزد مالک نسخه بوده است در برگ ۱.

۳. مطلبی با عنوان مقیاس اقترانی و تقسیمات آن به فارسی در برگ آخر.

مهر: مهر چهارگوش وقف ملامحمدجعفر طهرانی در برگ ۱.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۲: ۱۵۰۲، ذریعه ۱۲: ۳۱، ریحانة الادب ۸۸: ۳، حبیب السیر ۲۲۸: ۳، مؤلفین مشار ۶۰: ۱، هدیة العارفین ۲۶: ۱.

۱۰۲۱۲

عیون الحکم و المواعظ و ذخیرة المتعظ و الواعظ

(عربی ـ اخبار)

مؤلف: از علی بن محمدبن ابی نزار بن الشرقیه واسطی

کتابشناسی:

کلمات قصار و گفته‌های کوتاه حضرت علی (ع) را که در مناسبتهای مختلف فرموده‌اند به ترتیب حروف اول کلمات از الف تا ی با حذف اسانید آنها گردآوری کرده است.

آغاز (افتاده): الزموا الارض و اصبروا علی البلاء و لاتحرکوا بایدیکم سیوفکم و هو السنتکم اقبضوا فی ذکر الله فانه احسن الذکر.

انجام: انما هلک من هلک عند ما عصاه و خالفه واتبع هواه فلذلک یقول عز من قایل فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنة او تصیبهم عذاب الیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۸×۱۲ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده‌یک لت جلد پاره. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: فواصل لغات و جملات و خطوط برخی کلمات شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملامحمدطاهر نوری در ۱۲۵۱ق در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت فارسی درباره شأن نزول آیه «و من یطیع الله و الرسول فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین» در برگ آخر.

مهر: ۱. مهر بیضی شکل ملامحمدطاهر نوری در برگ آخر

۲. مهر وقف چهار گوش ملا محمد جعفر طهرانی در برگ آخر.

منابع: ذریعه ۳۷۹: ۱۵

۱۰۲۱۳

نزهة الارواح

(فارسی - منظومه عرفانی)

مؤلف: از میرحسین سادات غوری (-۷۱۹ق)

کتابشناسی:

منظومه‌ای است عرفانی با عناوین ذیل:

دیباچه و مناجات، هدایت سلوک، معرفت سلوک، مقامات سلوک، نصیحت سالک بدو خلقت آدم، در بیان وحدت، در تجرید سالک، در قاعده طریقت، در کمال استغنا، در آغاز فطرت، در خلاف حالات، در معرفت دل، در بیان فضیلت تصفیه حال، در بیان حقایق عشق، در سیرت عفت، در بیان نفس، در بیان مخاطب با نفس، در بیان کون و مکان، در جد و اجتهاد، در صحبت و متابعت، در ترک صحبت خلق، در صبر و تسلیم، حکایت منظومه، در کشف معانی، در ارشاد، در اشارت اهل طریقت، در نهایت اهل بیت، در ختم کتاب.

آغاز:

بسمله، به توفیقش چو روشن دیدم آواز   سخن را هم به نامش کردم آغاز

انجام: یحرفون الکلم عن مواضعه و یرائون الناس و لایذکرون الله الا قلیلا در خیال ایشان خبر می‌دهد محفوظ دارند انشاءالله تعالی.

انجامه: قد تمت الکتاب نزهه الارواح بعون پروردگار که جمیع موجودات را از کتم عدم به وجه وجود در می آورد امید که کاتب و مسود اوراق را به دعای خیر یاد فرمایند. ۱۳۰۱.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۲گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** (۴ برگ سفید). **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۸×۱۹ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدحسین بن عبدالحمید تفرشی **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۱ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای، آستر درون کاغذ فرنگی سفید **اندازه جلد:** ۱۱۴×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: نشان‌ها و برخی خطوط بر کلمات سرخ رنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت مالکیت محمدحسین کاتب نسخه مورخ ۱۳۰۰ق.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل علی بن محمدجعفر طهرانی در ص ۸۲ پ و برگ ۱.

۲. مهر بیضی شکل "عبده محمد حسین" (کاتب نسخه) در برگ ۱.

منابع: دانشگاه ۲۰۵۶: ۳، فهرستواره ۱۰۲۶: ۸، نسخه‌ها ۱۴۵۲: ۲، الذریعه ۱۰۰: ۹ و ۱۱۱: ۲۴، اعلام ۲۲۹: ۱، طبقات ۵۵: ۸، منار ۵۱۹۰: ۵، تشانی ۱ چاپ: بمبئی ۱۳۲۲ق سنگی: ۱۱۲ص، کشف الظنون ۱۹۳۹: ۲.

۱۰۲۱۴

الدرة النجفیه= الدرة المنظومة

(عربی - فقه)

مؤلف: سیدمهدی بن مرتضی بحرالعلوم طباطبائی (-۱۲۱۲ق)

کتابشناسی:

شامل ابواب و فصول متعدد از باب طهارت تا درة صلاه که بصورت منظومه فقهی بیان شده است.

آغاز:

افتح المقال بعد البسمله   بحمد خیر منعم و الشکر له...

انجام:

و ادع عقیب الفرض بالمأثور   من الدعاء الموجز المشهور

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی سبزرنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا آستر کاغذی کبود رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۵/۵ سم.

حواشی: با حواشی ده، ص و مجمع.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف ملامحمد جعفر طهرانی در برگ ۱پ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت بلغ با مضمون "بلغ قبالا کمالا و الحمدلله" در انجامه نسخه.

۲. یادداشتی به فارسی و عربی در باب نسب خاندان هاشم بن عبدمناف و عمربن خطاب، در برگ آخر.

مهر:

۱. مهر وقف چهارگوش ملامحمدجعفر طهرانی در ص ۱ و برگ آخر.

۲. مهر بیضی "ابوالحسن" با تاریخ ۱۲۳۰ق، در برگ آخر.

۳. مهر بیضی شکل با سجع "عبده ابوالحسن" در برگ آخر.

منابع: ذریعه ۹: ۱۰۹: ۸ (درة المنظومة)، دانشگاه ۳۴۹۵: ۱۳: ۱۳، مرعشی نجفی ۳۵۸: ۷، ریحانة الادب ۱۴۴: ۱، در ایران مکرر چاپ شده است.

۱۰۲۱۵

مجموعه

(عربی - منطق)

۱. حاشیه تهذیب المنطق = (۵پ-۹٤ر)

مؤلف: نجم الدین عبدالله بن شهاب‌الدین یزدی (-۹۸۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، قوله الحمدلله افتتح بحمدالله بعد البسمله، ابتدا بخير الكلام و اقتداء بحديث خير الانام عليه الصلوة و السلام فان قلت حديث الابتداء (۵پ-۹۴ر)

انجام: قوله جعلنا اله و اياكم من الراسخين فى الامرين و رزقنا بفضلة وجودة سعادة الدارين بحق محمد نبيه خير البرية اجمعين و آله و عترته الطاهرين انه خير موفق و معين قد فرغ من تأليف ... نجم بن شهاب المدعو بعبد الله بلغه الله ما تمناه و جعل آخرته خيرا من دنياه.

انجامه: كتب العبد المذنب العاصى محتاج الى رحمه للعالمين فى سنه ۱۲۰۱.

۲. چند یادداشت و فایده‌ی پراکنده به فارسی و عربی با موضوعاتی چون اشکال اربع چهار ضرب، فرق بین کل و کلی، حواس باطنی و حواس ظاهری شبهه و اقسام کلی و اقسام وجود... برخی به نقل از شرح تلخیص. (۹٤پ-۹٦ر)

۳. کبری فی‌المنطق (۹٦پ-۱۱۵ر) (فارسی - منطق)

مؤلف: سیدشریف جرجانی (-۸۱٦ق)

آغاز: بسمله، بدانکه آدمی را قوه‌ایست دراکه که منقش گردد در وی صور اشیاء چنانکه در آینه لیکن در آینه حاصل نشود مگر صور محسوسات و در قوه مدرکه انسانی حاصل شود.

انجام: این قسم بالاشجر است یا لاحجر لیکن شجر است پس لاحجر باشد لیکن حجر است پس لاحجر باشد لکن حجر است پس لاشجر باشد.

انجامه: تمت الرسامة الموسومه بالکبری فی شهر جمادی الثانی من شهور سنة ۱۲۱۲ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۶×۱۳ سم.

خط: نستعلیق و نسخ. **کاتب:** محمدطاهر توری **تاریخ کتابت:** ۱۲۱۴ق (ش۱) ۱۲۱۲ق (ش۲).

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبزرنگ، نقش گل نرگس در استر بر زمینه قهوه‌ای رنگ، که بخشی از آن آسیب‌دیده است. **اندازه جلد:** ۱۲×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی جدال، ج ۱۲، میرسیدشریف، م و.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف بر اولاد ذکور مورخ ۱۲۵۱ق از محمدطاهر توری در برگ ۲ و ۵.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتهای منطقی و نحوی و اشعار پراکنده و دستورات دارویی و طبی و... در ۲ برگ اول نسخه.

۲. یادداشت وفات شیخ علی و حاجیه خانم بن عبد الخبر صحاف با تاریخ یکشنبه ۱۴ محرم الحرام ۱۲۸۹ق با امضای علی بن محمدجعفر مالک نسخه در برگ ۲ پ.

۳. روایتی از محمدجعفر مالک نسخه با تاریخ ۱۲۸۸ق، در برگ ۱ پ.

مهر:

۱. مهری با سجع «عبده الراجی موسی» در ص ۲ پ.

۲. مهری با سجع "یا موسی بن جعفر" در ۹۴پ.

۳. مهر چهارگوش با وقف ملامحمدجعفر طهرانی در برگ اول و آخر.

منابع: ریحانة الادب ۳۳۳:۳؛ ۴ و ۳۲۳:۲.

۱۰۲۱۶

نجوم الفرقان = نجم القرآن

(عربی و فارسی - علوم قرآنی)

مؤلف: میرزا مصطفی ابن محمدسعید کاسی افغان (قرن ۱۱ ق)

کتابشناسی:

مؤلف کتاب را به جهت ابوالمظفر محیی الدین محمد اورنگ زیب نوشته است و خود در مقدمه چنین می‌گوید:

«کمترین خدام ارباب فضل و اصطفا ابن محمد سعید مصطفی که بحسب نسب در سلک الافاغنه کاسی کسا هما الله سبحانه لباس العفو و جعلهما من عباده الذین اصطفی سمت انسلاک دارد... و بنابر حسب طبیعی و محبت فطری... بخاطر فاتر رسید که اگر مختصری تألیف نماید که محل و مکان کلمات قرآن مجید از آن مشخص گردد... و اجر جزیل شود»

۱. در سبب تألیف کتاب (۴ر-۶پ)

۲. مقدمه در بیان ضوابط و قواعد استخراج کلمات و فائده (۶ر-۸پ)

۳. کلمات و آیات قرآنی و نحوه استخراج آن (۹ر-۱۰۵ر)

این کتاب در لایپزیک به سال ۱۲۴۲ ق و سپس در تهران به سال ۱۲۷۴ ق به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله. حمد و سپاس متعالی از مقیاس قیاس سزاوار جناب احدی است که از آیات کتاب معجز سمات مشاعل هدی در طرق اهتداء افروخته... اما بعد کمترین خدام در باب...

انجام: ذی بیبس ۲۸۸۶ بس ۲۸ بینو ۲۰ ص ۲۸ ح ط ط

انجامه: تمام شد این نسخه نجم القرآن بتوفیق ایزد منان بیدالعبد الاحقر الافقر علی رضابن محمد جعفر اللاری غفرالله له ولوالدیه فی دارالسلطنه اصفهان سنه ۱۲۵۵ من شهر محرم الحرام فی مدرسه الصدر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** علی‌رضا ابن محمدجعفر الاری. **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۵ ق. **محل کتابت:** اصفهان، در مدرسه صدر.

کاغذ: فرنگی. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، آستر کاغذ فرنگی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و اعداد و تمامآیات شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت علی بن محمدجعفر طهرانی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تولد میرزا مسیح در ۱۲۷۰ق و علی در ۱۲۷۱ق در برگ ۱.

۲. اشعار و تکبیتهایی از سبک هندی و صائب در صفحه آخر.

۳. یادداشتهای تاریخ قباله خانه آخوند ملاباقر در ۱۲ذی القعده ۲۰ق و دخل و خرجهای دیگر در برگ آخر و پشت جلد.

۴. یادداشت علی بن محمدجعفر طهرانی درباره تاریخ تولد خود وی که بنا بر دستخط پدرش که خود در ۱۲۷۱ق متولد شده و اکنون وارد سن ۲۹ سالگی شده است با تاریخ ۱۳۰۰ در پشت جلد.

۵. یادداشتی درباره دو دوره سوره‌های مبارکه المائده و ممتحنه در برگ ۱.

۶. تک بیت‌هایی از صائب و ملاصدرا و چند روایت در برگ آخر.

مهر:

۱. مهر وقف چهار گوش ملامحمد جعفر طهرانی در برگ ۵.

منابع: **الذریعه ۲٤: ٤۲۰؛** نسخه‌ها ۱۲۰: ۱، «محفوظات ۱۲۱۱: ۲ آمده فهرست سوره‌های قرآنی است که به روزگار محمد اورنگ زیب حلولی هندی نگاشته شده است.

۱۰۲۱۷

مجموعه

۱. مرثیه حادثه کربلا به نظم و نثر به نقل از کتاب مجمع المصائب (۱ر-۱٤-پ) (فارسی - مرثیه)

مؤلف: سیدقریش بن محمد حسینی قزوینی

کتابشناسی:

در طی روایت داستان کربلا، اشعاری نیز به مناسبت و به شکل تعزیه در متن آورده است.

آغاز (افتاده): جگرت کباب و دیده‌ات پر آب خواهد بود پس اندکی تأمّل کن و ببین که آن عالم چه عالمی بوده و...

انجام: با اشک خونین و آه آتشین روانه کوفه نمودند الا لعنة الله علی قوم الظالمین و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون.

انجامه: تمام شد در حین بیدماغی و دلتنگی و بی پولی صاحب کتاب و ما هم به تعجیل تمام نوشتیم. این به تعجیل نوشته شد مطالعه کنندگان احقر عبادالله را به دعا یاد نمایند ابن میرزا محمد علی صادق ایجی.

منابع: ذریعه ۲۴: ۲۰

۲. شعری در مدح «مادر»۱۵ ر، ونوحه امام حسین (ع) به نظم (۱۵پ-۱٦ر)

آغاز:

فدای جان تو ای مادر نکو مقدار — چرا درون همین خانه میروی بسیار

انجام: آخر بقلم آه و فغان شد شبها بکر و شمع جمالت پروانه زیبا جانم پران شد.

۳. چهل سوره منتخب از تورات با ترجمه زیرنویس فارسی (۱۷پ-۵۸ر) (فارسی - حدیث)

کتابشناسی:

در آغاز هر حدیث و سوره عبارت یا بنی آدم آمده است. و در کنار آن شماره‌ای با مداد گذاشته شده است.

آغاز: بسمله، فهذه فائدة جلیلة و موعظة و هی اربعون سورة منتخبة من التورية التی کلم الله بها موسی تکلیما.

انجام: العذاب ما کانوا یکسبون، عذاب آنچه می‌باشند کسب کننده

انجامه: تمام شد احادیث قدسی.

٤. مرثیه حادثه کربلا به نظم و نثر (۵۸ر-٦۱پ) (فارسی - مرثیه)

آغاز: اما گفتگوی این گرفتار علایق جسمانی بر تقدیرات اخبار صحیح المعانی در جانیست که چون...

انجام:

به از آن است اگر بیند بدن اگر — پاره پاره بدم نیزه و خنجر زینب

۵. پرسش و پاسخ احکام در باب نماز جماعت، طهارت و... با عنوان «چه می‌فرمایند؟» و پاسخ». (٦۲ر-۱۱۷ر) (فارسی-فقه)

آغاز: (افتاده) نمود ظاهر از درهم رسیده باعث انتشار اصل خون شد لکن خون باز نجد بوده باشد

انجام: (ناقص) سپس شیخ طایفه در استبصار چنین فرموده

٦. رسالات التشخیصات (۱۱۸-۱۳۰) (طب - فارسی)

مؤلف: سیدمحمدمؤمن بن محمد زمان تنکابنی دیلمی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)

بخشی از فصول اول آغاز افتاده است، و از فصل دوم در تدابیر مشترک سموم آغاز شده است و بخشی از تحفه المؤمنین تنکابنی است.

آغاز: (افتاده) گرفتن حیواتی که معلوم نباشد هرچند که او حقیر نماید و خوابیدن در مواضع قریب به آشیان

انجام: سی و شش حبه در همی خواهد بود و آن چهار دانگ و نیم در هم است

انجامه: قد تمت التشخیصات بحمدالله واهب العطایا

آستان قدس رضوی ۷۱: ۱۹

۷. قسم اول از دستورات جامع موسوم به تحفة المؤمنین: (۱۳۰ر-۱۵۱پ)

آغاز: در بیان اعمالیکه متعلق است بادویه مرکبه و آن مشتملست بر پنج طریق اول در تدابیر ادویه مفرده بخصوصه طریق دوم در بیان دستور استعمال بعضی از ادویه.

انجام: غالیه در باب نوزدهم دستور ثانی مذکوراست

انجامه: و السلام علی من اتبع الهدی.

۸. در کیفیت اطلاع حضرت فاطمه از شهادت پیامبر (ص) (۱۵۳ر- ۱۵٤پ) (فارسی-اخبار)

کتابشناسی: مطالب به نظم و نثر و از کتاب بحارالانوار منقول است.

آغاز: در کیفیت اطلاع فاطمه از شهادت پدر بزرگوار خود را از آمدن طایر خون آلود از قتلگاه بسوی مدینه...

انجام (افتاده): بعد از چند روز جز شهادت جناب سیدالشهداء باهل مدینه رسید معلوم شد که آن... در همان روز که خبر داده است آنحضرت به درجه شهادت رسیده است. تمام شد

۹. غزلی در باب حادثه کربلا (۱۵۵ ر و پ) (فارسی-مرثیه)

آغاز: چون دید ابن سعد که از...(؟) افتاد بر زمین خلف سید ال......

انجام: از صدق گشت تازه مسلمان اذن خواست آمد میان معرکه آن عیسوی پسر

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** از ابن میرزا محمدعلی صادق ایجی. (ش۱). **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی و سبزرنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه تیماج قهوه‌ای، درون بدون آستر، یک لا. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۱۹/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** خطوط گوناگون با برخی حواشی.

مهر: مهر وقف چهار گوش ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی در برگ ۱.

۱۰۲۱۸

شرح هدایة الحکمة ابهری

(عربی - فلسفه)

مؤلف: از ملاصدرای شیرازی (-۱۰۵۰ق)

کتابشناسی:

شامل مقدمه، قسم اول در حکمت نظری، قسم دوم در طبیعیات تا خاتمه الفن الثانی فی الفلکیات. نسخه حاضر تنها چند سطر از فلکیات را دارد.

آغاز: الحمدلله مخترع العقل الفعال و مبدع النفس الکمال معلق الصور بالمواد و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن ابراهیم الشهیر بالصدرای الشیرازی عفی الله عنهما.

انجام: (افتاده)لا نفسه لانه فعل المشیر لکنه... یطلق علی السبیل المسامحة اویحب الاصطلاح علی الامتداد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۷سم.

خط: نسخ. (از ص ۸۰ به بعد نسخ متفاوت و بدون نقطه). **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ موریانه خورده. **جلد:** جلد مقوا رویه کاغذ ابروباد آستر کاغذی فرنگی عطف تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۳/۵ سم.

مهر: مهر وقف چهار گوش ملامحمدجعفر طهرانی چهارگوش در برگ ۲.

منابع: الذریعه ۱۷۵: ۱۴.

۱۰۲۱۹

اکمال الاصلاح= ترجمه‌ی اصلاح العمل

(فارسی - عربی)

مؤلف: محمدبن سیدعلی طباطبائی معروف به سید مجاهد (-۱۲٤۲ق)

کتابشناسی:

شاگردش حسن بن محمدعلی یزدی بدستور استاد آن را ترجمه کرده است.

انجامه: تمام شد در ...... (؟) فی ید اقل طلاب ابن یوسف علی بندار مشهور... بزرگ القاضی امید به درگاه قاضی الحاجات چنان است که لطف خود را شامل حال کمترین و والدین کمترین گرداند که امیدی جز به عفو او نیست بحق محمد و آله الطاهرین سنه ۱۲۳۵.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ابن یوسف علی بندار مشهور به آبزرگ **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۵ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی سفید و آبی رنگ. **جلد:** تیماج حنائی یک لا درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و مشکی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت پایان کتاب درباره شک یا نماز به فارسی. یادداشتی در برگ ۱ با تاریخ ۵ شعبان ۱۲۳۵.

مهر: مهر وقف ملامحمد جعفر مجتهد طهرانی.

منابع: الذریعه ۱۷۰:۴، ریحانة الادب ۴۴۷:۲.

۱۰۲۲۰

آداب المشق

(فارسی - خط)

مؤلف: محمدبن حسین حسنی سیفی قزوینی معروف به میرعماد (۹٦۱-۱۰۲٤ق)

کتابشناسی:

شامل مقدمه و شش فصل:

فصل اول: احتراز کاتب از صفات ذمیمه، فصل دوم، در بیان اجزای خط، فصل سوم در تعریف مشق و آداب آن، فصل چهارم در بیان قلم تراشیدن، فصل پنجم، در آداب مرکب ساختن، فصل ششم، در تربیت کردن کاغذ.

آغاز: بسمله، صبا به عطرآمیزی رقم مشکین، بسم‌الله که سر دفتر ارقام مشک فام دیوان حمد و ثنای خالق بیچونست، چون آفتاب تابان.

انجام: تا از کرمی نسوزد و خوبی مهره آنست که چنان روشن شود که عکس روی درروی نماید و الله اعلم بالصواب. از روی خط استاد علیه المغفره بر حسب ضبط ترکیب تحریر شد.

انجامه: از روی خط استاد بزرگوار آقا میرزا علی محمد دامت افاضاته نقل شد دانا العبد المذنب الحقیر محمدالحسینی غفرالله الملقب بشمس الکتاب.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳ گ (۲ برگ سفید در پایان). **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۸×۱۳/۵ سم.

خط: نستعلیق خوش. **کاتب:** محمد حسینی ملقب به شمس‌الکتاب که از روی خط استاد آقامیرزاعلی محمد تحریر نموده است. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی درون آستر ابرویاد. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰/۵ سم.

آرایه: دارای کتیبه و سرلوح زرین و گلبوته ای در نسخه یا جدول و کمند زرین، در صفحه اول طلاانداری بوته‌ای بین سطور.

منابع: فهرست دانشگاه ۴۰۴۳:۳؛ ۱۴، ریحانة الادب ۱۲۸:۴، فهرست نسخه‌ها ۱۹۰۴:۳، ذریعه ۲۹:۱ و ۷۶۷:۹، ف. مشار: ۱۹، امتحان الفضلاء ۲۳۲:۱، خوشنویسی به نام که شاه عباس یکم او را به اتهام تسنن کشته است.

۱۰۲۲۱

جنگ

کتابشناسی:

سخنرانی گونه‌ای است از فردی که درباره‌ی تقدیرات خداوند و صفات انسانی سخن می‌گوید.

و در آغاز حکایت در چگونگی قتل ناصرالدین شاه در روز جمعه ۱۷ ذیقعده در طهران در حرم حضرت عبدالعظیم بدست میرزا رضای کرمانی و پس از آن به ذکر مثالها و اشعاری درباره قضا و قدر و حکمت خداوند می‌پردازد و داستانهایی از حضرت عیسی درباره اخلاق و شناخت خداوند بیان می‌کند و بحثی درباره عقل انسانی که به سه قسم تقسیم می‌شود بیان شده است. (۱ر-۱۰پ)

آغاز: سپاس [برتر] از وهم قیاس خلاقی را برآورنده هستی را از عدم مراتب تجلی است نورش از سرتا قدم پروردگاری که از دل شب روز رخشنده بیرون آورد.

انجام: آدمی آواز تسبیح باید بیرون بیاید معرکه خرد بگذارد خندان بود.

۲. رساله در تعقیبات نمازهای فرضیه: (۱۱پ-۷۹پ)

آغاز: در بیان تعقیبات مشترکه میان همه نمازهای پس از جمله آنهاست تکبیرهای سه گانه و مستحب است

انجام: وله الحمد یحیی و یمیت و هو حی لایموت بیده الخیر و هو علی کل شی قدیر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۹گ (۲۳ برگ سفید در پایان). **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲×۵/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی سفید. وعلامت واتر مارک دارد. (OHTS) **جلد:** جلد تیماج قهوه‌ای بدون آستر، با حاشیه منگنه‌ای و کمند جدول. **اندازه جلد:** ۱۶×۱۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی گویا از مالک نسخه در برگ ۱. با مضمون «خانزاد مدتی است پریشان حال شده حالا چند سالی است که تحصیل خط می‌کند. استدعا می‌کند انعامی بخانزاد مرحمت فرمائید که رفع پریشانی خانزاد شود و جزئی مواجب بجهت شاه شهید قرآن قرائت کند که هیچ خدمتی پسندیده‌تر از این خدمت نیست.»

۱۰۲۲۲

دیوان کلیم کاشانی

(فارسی - دیوان)

مؤلف: ابوطالب کلیم کاشانی (-۱۰۶۱ق).

کتابشناسی:

شامل غزلیات بترتیب حروف تهجی و رباعیات است.

آغاز:

بدل کردم بمستی عاقبت زهد ریایی را — رسانیدم باب از یمن می بنیاد تقوی را

انجام:

فواره‌اش آستین زور بر کرده — آیینه حوض رو نمای می‌خواست

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۲۰۷ گ (۶ صفحه سفید در ابتدا وانتهای نسخه). **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۸×۱۷ سم.

کاغذ: کاغذ فرنگی آبی و سفیدرنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه گالینگور سرخ رنگ عطف جدا تیماج قهوهای درون آستر پلاستیکی سفیدرنگ. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۲ سم.

یادداشتها و برافزودهها: یادداشت اهداء نسخه در ص ۱ با تاریخ ۱۲۰۲ شمسی از سوی شخصی به فرزند خود با نام شیخ احمد. ۲- یادداشت اهداء نسخه ای از سوی علائی حسینی به شیخ محمد معصوم انورانی در مورخ پنجشنبه ۲۵ ذیحجه ۱۳۱۱ق.

مهر: مهر چهارگوش در برگ ۲۰۰ با سجع عبده محمد.

منابع: فهرست نسخهها ۲۴۹۴:۳، الذریعه ۹۵۱:۹، فرهنگ سخنوران: ۴۸۷، مؤلفین مشار ۱۸۳:۱، فهرست مشار: ۷۵۲، تاریخ ادبیات براون: ۱۷۳.

۱۰۲۲۳

دفتر صورت مخارج سفربه اروپا

(فارسی-تنقد)

کتابشناسی:

دفترچهای است شامل صورت مخارج سفر فردی که نامش معلوم نیست. از تاریخ ۱۲۸۱-۱۲۸۴ق که بر سه راه از اسلامبول، لندن، فرانسه و سن پطرزبورگ و انگلستان سفر کرده است و دفترچه دارای تقسیمبندی اجرت، انعام و تکلف، تحویل، صرف، قیمت، کرایه، متفرقه، مخارج خوراک و مواجب است.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۱۶۸ گ. **تعداد سطور:** متفاوت.

خط: نستعلیق و سیاق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۸۱ ق.

کاغذ: کاغذ آبی رنگ خطدار و حاشیهدار فرنگی. **جلد:** جلد چرم سفید درون آستر کاغذی ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۲۳/۵ سم.

مهر: مهر مصادرهای در آغاز نسخه وجود دارد.

۱۰۲۲۴

داستان «خواب و خیال»

(فارسی - داستان)

مؤلف: احمد میرفندرسکی

کتابشناسی:

وی از شاگردان کلاس پنجم ادبی مدرسه دارالفنون است که جهت تکلیف درس «نویسندگی» بدستور استاد خود «آقای همائی» این داستان را در سال ۱۳۱۶ شمسی در طهران نگاشته است که شامل ۱۷ بخش میباشد. داستان چیزی بین خواب و خیال و واقعیت است و نام داستان و نیزبرگرفته از آن است. داستان پسری است که در یک کشور خارجی با مادر خود در شهری ساحلی زندگی میکند و راوی داستان است و داستان خبری از پدرش ندارد و یک شب در خواب او را میبیند و در بعدها عالم واقع اتفاقی با همان چهره روبرو میشود و به دنبال او میگردد و سرانجام با جنازه پدر خود روبرو میشود و میفهمد که پدرش موجبات تألمات و ناراضیهای فراوانی از مادرش داشته است.

آغاز: من با مادرم در یکی از شهرهای کوچک کنار دریا زندگی میکردم، من در آن ایام ۱۸ سال داشتم ولی مادرم هنور بیش از سی و پنج سال نداشت.

انجام: سپس بخواب میروم و دیگر از زحمت این افکار مشوب خلاصی پیدا کردم.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۶ سم.

خط: شکسته نستعلیق، **کاتب:** احمدمیرفندرسکی **تاریخ کتابت:** ۲۸ اردیبهشت ۱۳۱۶ شمسی. **محل کتابت:** طهران در مدرسه دارالفنون

کاغذ: کاغذ فرنگی خطدار سفیدرنگ جدید. **جلد:** جلد مقوا رویه کاغذ فولکی قهوه‌ای رنگ طرح ابروباد عطف جدا پارچه قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۱۹/۵ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت در آغاز کتاب: «در کلاس پنجم ادبی استاد معظم آقای همایی برای پیشرفت محصلین در فن نویسندگی امر فرمودند که هر کس موضوعی را در حدود ۵۰ صفحه به میل خود انتخاب و در اثر نوشته بسط مقال کند با اجازه ایشان در تاریخ ۲۶ دیماه شروع به نگارش این دفتر نمودم.

۱۰۲۲۵

مجموعه

۱. **العوامل المائه (۲ر-۵ر) (عربی-نحو)**

۲. **مؤلف: شیخ عبدالقاهربن عبدالرحمن جرجانی (٤٧١ق)**

کتابشناسی:

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین، العوامل فی النحو علی ما الفه الشیخ الفاضل عبد القاهربن محمد جرجانی سقی الله ثراه و جعل الجنة متواه مائة عامل لفظیة و معنویة فاللفظیه منها...

انجام: العامل فی المبتدا و الخبر و العامل الفعل المضارع و هو قواعد موقع الاسلام فهذا مائة عامل.

انجامه: تمت الکتاب لنور چشمی محمدهادی ۱۲۳۳ق.

۳. **التصریف العزی (۵پ-١٤پ) (عربی-صرف)**

مؤلف: عزالدین عبدالوهاب بن ابراهیم زنجانی (۶۶۰ ق)

آغاز: اعلم ان التصریف فی اللغة التغیر و فی الصناعة تحویل الاصل الواحد الی امثلة مختلفة.

انجام: کقوله تعالی فاذا نفخ فی الصور نفخة واحدة کقولک رحمة رحمة واحدة و الفعلة بالکسر للنوع مما یفعل تقول هو حسن الطعمة و الجلسة و الزکیة، تمت الرسالة لنور چشمی ملاهادی نوشته شد بپخشید ۱۲۳۳.

منابع: فهرست آستان قدس رضوی ۵۰: ۱۲.

٤. **رساله العوامل(۱۵ر-۳۰ر) (عربی-نحو)**

مؤلف: ملا محسن بن محمد طاهر قزوینی (قرن ۱۲)

آغاز: احمدک یا من یرفع صالح العمل و اصلی و اسلم علی نبیک محمد و آله

انجام: هذا بحسبک و بحسبک هذا و الحمدالله خلاصة ما اوردناه و هی خیر مما یدخرون لیوم لاینفع مال و لابنون لمثل هذا فلیعمل العاملون.

انجامه: تمت الرسالة کتب نور چشمی، ۱۲۳ق.

منابع: التراث العربی: ۹۹: ٤

(۳۱پ-۳۲پ): چند بیت شعر پراکنده فارسی و یک مسئله فقهی ارثی و پاسخ آن به نظم

۵. **فوائد صمدیه (۳۲پ-٦٣پ) (عربی- نحو)**

مؤلف: شیخ بهایی، محمدبن حسین عاملی (۱۰۳۰ ق)

آغاز: احسن کلمة یبتدء بها الکلام و خیر خبر یختم به المرام حمدک اللهم علی جزیل الانعام و الصلوة و السلام علی سید الانام محمد و آله البررة الکرام...

انجام: بالایجاب فلایقال هل لم یقم بخلاف الهمزة الم نشرح لک صدرک

انجامه: تمام شد در روز دوشنبه فی سنه ۱۲۳۳ق.

۱. **الفیه ابن مالک (٦٤پ-٨٤پ)**

کتاب چاپ سنگی است که در سه ستون نگاشته شده است و در ذیل برخی سطور جملات و عبارات در معنی کلمات وجود دارد یا حواشی در توضیح و شرح متن:

آغاز: قال محمد هو ابن مالک، احمد ربی الله خیر مالک،
مصلیا علی الرسول المصطفی، و آله المستکین الشرفا

انجام: احصی من الکافیة الخلاصة،کما اقتضی عناً بلا خلاصة، فاحمد الله مصلیاً علی محمد خیر نبی رسلا و آله العظام الکرام البررة و صحبه المنتجبین الخیرة.

نسخه‌شناسی:
تعداد اوراق سفید و اضافی: برگ ۳۰پ–۳۱ر سفید است (ش۳). **تعداد سطور:** ۱۳–۸ س متفاوت. **اندازه متن:** گوناگون.
خط: نسخ، حواشی نستعلیق (ش۵). **کاتب:** محمدباقر بن مرحوم حاجی ملاعلی الخوانساری.(ش ۵) حسب خواهش آقا سید مهدی طهرانی الاصل نگاشته شده **تاریخ کتابت:** در روز پنجشنبه ماه رجب ۱۲۷۱ ق. (ش۵) سایر رسائل (۱۲۳۳ق).
کاغذ: فرنگی کلفت نخودی رنگ فرسوده. **جلد:** تیماج تریاکی فرسوده یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۴×۱۹/۵ سم.
عناوین و نشانها: . **حواشی:** دارای حواشی بسیار با عنوان شرح کبیر، تمام، تفسیر قاضی شرح. عناوین درشت و مشکی و سرخ، با برخی خطوط سرخ بر کلمات.
آرایه: دارای یک سرلوح و کتیبه در آغاز (ش۵)

مالکیت و وقف:
۱. یادداشت مالکیت محمدهادی ولد کربلایی محمدحسن خلخالی ۱۲۳۳ق. در برگ ۵ر.
۲. یادداشت مالکیت میرمحمد اسمعیل بن حاجی حسن خراسانی ۱۲۳۳ق در برگ ۵ر.
۳. وقف چهارده معصوم علیه السلام در آغاز رساله ۱ و ۲ و ۳ به خط نستعلیق و شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:
۱. یادداشت تاریخ وفات والد مرحوم بروز ۱۲۳۳ق در برگ ۵ر (ش۱).
۲. یادداشت قرائت نسخه در رمضان ۱۳۱۶ق در حاشیه برگ ۸۴پ.
۳. یادداشت یادگاری طلبه دینی فضل الله الأملی المسکن خراسانی الاصل در برگ ۸۵ر.

مهر:
۱. مهر بیضی شکل "المتوکل علی الله عبده محمد هادی" در برگ ۵ر و ۵پ (ش ۱).
فرسودگی و افتادگی: بسیاری از کناره‌ها و اوراق نسخه دچار آبدیدگی و فرسودگی است. اثر جوهر ریختگی بر بیشتر اوراق نسخه مشهود است.

۱۰۲۲۶

سند

(فارسی – تاریخ)

کتابشناسی:
کتابچه‌ای است شامل صورت اسباب و وسایل به خط سیاق با عنوان به صورت اسبابی که در انبار تحویل مرحوم اسفندیار بوده بعد از فوت آن مرحوم تحویل مراد برادر او شده است بتاریخ ربیع الثانی ۱۳۰۸ و ۱۳۰۹ می‌باشد.

نسخه‌شناسی:
تعداد سطور: سطور متفاوت . **اندازه متن:** در اندازه‌های متفاوت.
خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۸ ق.
کاغذ: کاغذ فرنگی خط و حاشیه‌دار سرخ رنگ جدید. **جلد:** جلد پارچه قهوه‌ای رنگ عطف پارچه نخودی رنگ درون آستر کاغذ سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۷/۵ سم.

۱۰۲۲۷

دیوان منصف

(فارسی – دیوان)

مؤلف: محمد زمان منصف قاجار (۱۲۲۷–۱۳۶٤ق)
کتابشناسی:
شامل غزلیات وی بترتیب حروفی تهجی از الف تا ی است.

آغاز:

الا ناصح مرا بس آگهی از کار غافلها ‏‏ نخواهم عاقلی زین پس خوشا سودای حاملها

انجام:

سخن بترک محبت نگوی مصحف از این پس ‏‏ که اعتبار نباشد براستی و درستی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۷ سم.

خط: نستعلیق و شکسته خوش. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۰ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای درون آستر کاغذی زردرنگ. **اندازه جلد:** ۲۳×۱۴/۵ سم.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک همراه با اشعاری از مالک نسخه در تاریخ ۴ شوال ۱۳۱۶ در عبارت آقاجاجی میرزا مسعود با عنوان «الحسینی» در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: از (۱ر-۳پ هامش) ۳ غزل از مصنف که در دیوان نسخه حاضر نیامده در حاشیه به خط نستعلیق نوشته شده است.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۲۵۴۶: ۳؛ الذریعه ۱۱۰۸: ۹؛ فرهنگ سخنوران: ۵۶۷.

۱۰۲۲۸

دیوان «اشتها» (سرگشته)

(فارسی - دیوان)

مؤلف: میرزا عبدالله بن فریدون (گرجی اصفهانی) (۱۲۴۵-۱۲۸۹ق)

کتابشناسی:

وی در جوانی به «سرگشته» و در پیری به «اشتها» تخلص می‌نمود، مادرش گرجی و پدرش حاجی فریدون گرجی است که در زمان آقا محمدخان از گرجستان به ایران آمده بود و در ایران بدنیا آمده و ادامه تحصیل داد. اشعار وی به سبک ابواسحق اطعمه شیرازی است و شامل مطالب ذیل است:

۱. مقدمه و شرح حال «میرزاعبدالله» (۱ر-۴پ)

۲. غزلیات وی بترتیب حروف الفبا از الف تا ی (۴پ-۴۵ر)

۳. غزلیات متفرقه و مدیحیات و مصایب و رباعیات (۴۵پ-۵۱ر)

دیوان او را میرزا نصرالله فرزند محمدشفیع خوشنویس اصفهانی گردآورده و دیباچه آن را علی محمد منشی فرزند محمدعلی منشی نگاشته است. دیوان او در ۱۲۸۲ و پس از آن چند بار چاپ شده است.

آغاز: بسمله، حمد بیحد و ثنای بیحد و ستایش بیعدد خداوندی را سزد که در کشور هستی و دایره وجود سلطانی است مستقل و قدرت ارادتش را ظهور...

انجام:

دستی بدلم نهاده گفتم ‏‏ یاد است مرا تو را فراموش

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۱ گ (۶ برگ سفید در پایان). **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۹ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ.. **جلد:** تیماج مشکی ضربی یک لا درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۰ سم.

عناوین و نشان‌ها: عناوین، آیات قرآن و برخی خطوط و کلمات شنگرف.

آسیب دیدگی و مرمت: تمام اوراق دارای آسیب دیدگی است.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۲۲۲۷: ۳، الذریعه ۴۴۰: ۹، فرهنگ سخنوران: ۴۲، مؤلفین مشار ۹۸۱: ۳.

۱۰۲۲۹

جنگ ادعیه

(عربی و فارسی - ادعیه)

کتابشناسی:

شامل ادعیه مختلفی است چون: دعای کمیل بن زیاد (۱-۱۱)، دعای اعتصام از شیخ

شهاب‌الدین (۱۲)، دعای روزهای هفته، دعای ماه و روز، دعای اعتصام از حسن بصری، خاتم السیفی منقول از فخرالدین رازی (طلسم) اختتام (۲۷)، دعا هنگام سجده(۲۸) دعای صباح منقولٌ از علی علیه السلام(۳۱پ)، دعاء الحجب(۳۶ر)، دعای روز شنبه تا جمعه، (۳۸ر)، دعاء عدلیه صغیره، دعاء تعقیبات بعد از هر نماز(۴۶پ)، زیارت عاشورا (۵۷ر)، دعای روزهای غیر عاشورا و دعای هفت آیه، دعای مضجعه (۶۹ر).

آغاز: هذه دعای کمیل بن زیاد اللهم انی اسئلک برحمتک التی وسعت کل شی و بقوتک التی قهرت به کل شی فیه اللهمَ انکَ تعلم و انا لا اَعلمُ و انت تقدرُ و انا...

انجام: هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و امتنع بحول الله و قوتهٖ من حولهم و قوتهم

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷/۵ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: کاغذ فرنگی سفید. **جلد:** تیماج قهوه ای یک لا، درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳/۵ سم. **عناوین و نشانها:** عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: مجدول با سطور جدول بندی شده زرین و کمند زرین در تمام اوراق.

۱۰۲۳۰

کدو مطبخ قلندری

(فارسی - اخلاق)

مؤلف: ادهم قریشی عزلتی متخلص به واعظ. استاد احمد منزوی در فهرستواره، نامهای مختلفی که از وی در وقایع گوناگون یاد شده است ذکر می‌کند که عبارت از ادهم واعظ قزوینی، ادهم قریش عزلتی، و میرزا ابراهیم واعظ خلخالی.

کتابشناسی:

گفتاری است عرفانی اخلاقی با داستانهای شیرین و نثری شیوا که در بسیاری از آنها از قول فقیهان گفته شده است (۵۵۹: ۶).با حکایات ادبی و نظم و نثر و شواهد شعری فارسی بعد از آوردن آیات یا احادیث عربی، از شعرایی چون مولوی، سعدی، عطار، سنجری، با موضوعات اخلاقی.

همانگونه که مؤلف در مقدمه می‌گوید: «این مجموعه‌ای است مؤلف موافق ذوق سالکان طریق معنی و مناسب مشرب قاطعان بیابان دعوی، مسمی به «کدو مطبخ قلندری» که این خادم فقرا و محب علماء خاک بی مقدار... جهت ترتیب دماغ رندان قلندر صفت و تزئین مجلس درویشان ابدال سیرت جمع گردد، در آن برخی از هر مقوله از نصایح طریقت و دقایق حقیقت و کلمات تحقیق آمیز شوق‌انگیز اکثر در لباس مزاح و ظرافت مطایبات و صورت قصص و حکایات مرقوم نمود و رعایت مناسب در ربط میان فقر است سخنان آن کما هو حقه نمود تا اسم با مسمای مطابق و موافق آید.»

آغاز: بسمله، انواع حمدات نامحدود و اصناف تحیات نامعدود لایق و سزاوار معبود است که صحایف کاینات و مراتب موجودات تمامی و همگی مرآت ذات و مظاهر صفات اوبند.

انجام (افتاده): استغفرالله العظیم، مقرر است که معنی کلمه طیبه لااله‌الاالله حسب الاقتضای طریق سلوک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۶-۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۳×۶ سم.

خط: آیات نسخ، متن نستعلیق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره آبی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، حاشیه و عطف تیماج مشکی منگنه‌ای، روی جلد افتاده است. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۱۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها مطلبی در خواص حروف و کلمات در برگ ۱.

مهر: مهر بیضی شکل "محمد اسمعیل" با تاریخ ۱۲۳۰ق در پایان نسخه.

منابع: فهرست مرعشی نجفی ۳۲۵: ۹.

۱۰۲۳۱

جنگ

(جنگ – فارسی)

کتابشناسی:

شامل جنگی است از حکایات و اشعار به نظم و نثر:

۱. اشعار پراکنده غزلیات و رباعی (۱-۶ر) وحید الزمانی صائب ، حمیدا، غیرت،(۲پ) فریدون (۳ر)، عظمای نیشابوری،(۳پ) غنی کشمیری،(۴پ) میرزامنصور، (۶ر)، غزلیات با تخلص خاموشی (ناشناس؟) (۶ر-۸ر) و غزلیاتی از جامی (۸پ-۹ر) غزلی از مدهوش (۱۰ر)، دو قطعه که مرحوم ابوالحسن میرزا قاجار درباره سیدعبدالله بهبهانی و ظهیرالدوله سروده است. خواب نامه از امام صادق برای تعبیر هر روزه‌ماه با تعبیر خوب باید (۱۰پ) که تعبیر خواب در هر روز چیست؟(۱۰ر) اشعار میرزا رضی آرتیمانی شامل قصائد و غزل و رباعی با تخلص رضی، از ص ۱۸ به ۱۹ و از ۱۹ به ۲۰ افتادگی دارد.

ساقی‌نامه مهر رضی (۲۰پ-۳۴پ)

۷. غزلیات مولا محمد محسنا (۳۵ر-۳۵پ).

۸. دیباچه دیوان مرحوم نواب با تاریخ ۱۰۸۰ق در پایان رساله. (۳۵پ-۳۶ر)

۹. اشعاری دیگر شامل غزلیات و قصاید (۴۸پ-۵۳ر) که در ص ۵۰ رباعی در مدح شاه عباس آمده است این مضمون:

شاه عباس آنکه تیغ جوهرش — لشگر دین را کند فولاد صف

بار دیگر خصم شب پیکر گریخت — ماه فیروزی بر آمد از کلف

منشآت در باب میرزا صائب در متن وهامش (۳۶پ-۳۷ر).

آغاز: بر ضمایر آگاه دلهای ارباب مشوش پوشیده نیست که نزهت طلبان ارض معانی...

۱۱. اشعار و غزلیات با تخلص «فارس» (۳۷ر-۳۸ر). اشعاری از "زاهد" (۳۸پ)

۱۲. اشعاری از میرزا منصور ۳۹ر.

۱۳. اشعار صائب تبریز شامل قصاید، غزلیات در متن و حاشیه(۳۹پ-۴۷پ).

آغاز:

بسمله، الهی دریذیر این نعره مستانه ما را — مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را

انجام: بمیدان زند هر دم از شوخ چشمی — به ماه شب عید پهلو گمانم

۱۴. غزلیات عباسقلی بن حسن شاملو با تخلص عباس (۴۸پ- ۵۲پ) در متن و حاشیه.

آغاز:

تی خود آرایی زدولت چون بهادم آرزوست — آب و رنگ برگ برگ روزگارم آرزوست

۱۵. «مجمع الاسماء» از عباسقلی بن حسن شاملو که در این زمان هفتادوپنج سال داشته و با «بسم‌الله» شروع شده است (۵۳پ-۶۳پ): اسامی مختلف مهدی به شیعه داود، آقا و... در متن وهامش.

۱۶. اشعاری از انوری در حاشیه و حکایتی از هارون الرشید و بهلول (۶۳پ)

۱۷. الهی نامه خواجه عبدالله انصاری (۶۴ر-۶۵پ) در متن وهامش

آغاز:

هو العزیز، اول ثنای عشق فصیحان لوا کنند — آری طعام را به نمک ابتدا کنند

انجام: (۶۳ر)، باسم نشیر، چو بادش بی‌نهایت یار دلسوز.

غزلیات

غزلیات، ترجیع بند، ۱ مثنوی از ناشناس.

۳. حکایتی است درباره مباحثه بین حاتم اصم وزنی که بتازگی ستانده است درباره

سؤال و جوابهای عرفانی و پاسخ هوشمندانه و بجای زن به او درباره توحید و سؤال از پیشه باغبانی و برزگری (استعاری) و پاسخ‌های زن به او بسیار استعار و عرفانی است. که این رساله بر حسب فرموده آقا محمدیوسف نوشته شده است در تاریخ ۱۰۸۸ رجب.

آغاز: آورده‌اند که شخصی بنام حاتم اصم بود بغایت پیر و ضعیف گشته مریدان گفتند یا شیخ و قسمت زن نکاح کنی،

انجام: و به نیت توکل باز خود تا ... اصریت رود و از امراض روحانی و جسمانی خواص یابی و الله اعلم

غزلی از مدهوش با ردیف «ت» که به همان خط در پایان غزل، یادگاری نوشته‌اند. در مورخ ۲۳ جمادی الاولی ۱۰۸۶ق، در دارالسلطنة هرات، در تیکه مدرسه ناظم (؟) نگاشته است ابن محمدصفی «شارجنی القاهره» (۱۰ر).

قطعه‌ای به نقل از مرحوم ابوالحسن میرزا قاجار درباره مرحومین سیدعبدالله مجتهد بهبهانی و مرحوم ظهیرالدوله سروده است. (۱۰ر) و غزلی درباره اسکندر، (۱۰ر).

۱۱ر–۳۰ر قصائد و ترجیعات و غزلیات میرزا رضی آرتیمانی.

میان آن یک روضه غزلیات فارسی نامی است) (ترجیع بند رضی در ۴۴ به همراه از ص ۲۸ر–۳۰ر ورجان برو و فدای جانان.

آغاز:

از معرکه طرفه برون رفتند   کردم چون اهتمام حریفانرا

انجام:

بنشینم و خو کنم به هجران   ورجان برود فدای جانان

۵. ص ۱۹ر–۱۹پ. اشعارش از فارسی که شناخته نشده کیست و در ستون آخر کاتب روی یکی از غزل خط کشیده و بر روی آن نوشته است مکرر، گویا این صفحه اشتباه صحافی شده است و حد فاصل غزلیات رضی آرتیمانی است.

۵. ادامه غزلیات فارسی (۱۹ر–۱۹پ) (شاعر: فارسی)

آغاز:

در طور ثنای تو که معراج قبولست   لبریز تجلی شده چون مردهانست

انجام:

بست جاری زخم بر تن یکسر سوزن را   دست در آغوش هم دارد چرا چینهای من

(نستعلیق راسته چلیپا)

۶. ۳۰ر: غزلی از جامی، با ردیف د.

ساقی نامه رضی آرتیمانی: (۳۰پ–۳۲ر) نستعلیق راسته و چلیپا

آغاز:

الهی بمستان میخانه است   بعقل آفرینان دیوانه‌ات

انجام:

شراب شهادت بکامش رسان   بجد علیه السلام رسان

۷. رباعیات (۳۲ر–۳۴پ)

غزلی از مولانا محمد محاء رباعی از فیض و ابوتراب بیگ دو غزل از همو که ادامه یک غزل در حاشیه پائین نسخه آمده است با ردیف «ت»

۸. دیباچه دیوان مرحوم نواب (۳۵پ–۳۶ر)

آغاز: ای ذکر تو گلفروش بازار سخن، رنگین ز تو برگ برگ گلزار سخن، اوصاف تو دیباچه مجموعه نطق، توحید تو مشاطه رخسار سخن، ترنم بلبل خیال دیباچه نویسان سفید معرفت تعلم طوطی مقال صاحب...

انجام: امید که منظور نظر عقشبازان معنی و پند خاطر نیازمندان نشان گردیده بر چهره امیدش بنظر اصلاح نگرند و السلام علی من اتبع الهدی. (تحریراً بتاریخ غره رجب المرجب سنه ۱۰۸۰ق)

۹. (۳۶ر–۳۷ر) دیباچه و منشآت ادبی.

آغاز: بر ضمایر آگاه دلهای ارباب مشوش، پوشیده نیست که نزهت طلبان ارض معانی را شکفته چمن باین طراوت مشام آرا و تمام فیض گلشن باین شادابی...

انجام: تمام نصیب و کامل نصاب گشته جدا و اسرارش تعویذ بازدی هوشمندی باد. (۳۷ر-۳۸ر) .

غزلیات «فارس»، و چند رباعی، با تخلص «فارس»

آغاز:

جوش بهار پیشینه داغ نهان هست　　　آب حیات گرده کاروان ماست

انجام:

همچو فارس نیستم در فکر گلگشت چمن　　　رخنه باغ ارم خاک گریبان منست

غزلیات و رباعیاتی، گویا از «سریده، بر بالای هر رباعی «هو» ۱ غزل از میرزامنصور و ۱ رباعی از میرزا منصور.(۳۸پ-۳۹ر)

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی درباره جنگ، (متن کامل در صفحه ۱ هست) و یادداشتی با عنوان (مسلمان شدن یک ستی در تاریخ ۱۰۷۷ ق) در بیست و دوم ذیحجه

۹. غزلیات صائب تبریزی، شامل قصائد حرف الف بـ، ت و چند غزل با قافیه م و ن. (۳۹پ-۴۸ر)

آغاز:

الهی در پذیر این نعره مستانه ما را　　　مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را

انجام:

(حاشیه) ای در کنف ذات تو آسوده زبانها　　　وی راهرو ان سرکوی تو روانها

غزلیات و رباعیات با تخلص «عباس» (۴۸پ-۵۲پ)

آغاز:

نی خودآرایی ز دولت چو بهارم آرزوست　　　آب و رنگ برگ برگ روزگارم آرزوست

پاک دلرا چه غم از حادثه شد عباس　　　کی صدف را خبر از شعر رو شد طوفانست

انجام:

دلفروزی که دره با خورشید روی امید بر رهش داره

بطریق پری نهان کشته دل ولی چشم بر مهش داده

۱۰. مجمع الاسماء (۵۲پ-۶۳ر) (معما - فارسی)

مؤلف: عباسقلی خان بن حسنخان شاملو

فرمانروای هرات، که پس از مرگ پدرش ۱۰۴۹ ق بیگلربیگی خراسان را به فرمان شاه صفی (۱۰۸۳-۱۰۵۲) گرفته و در تمام دوره پادشاهی عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷) و بخشی از روزگار شاه سلیمان در آن سمت بود.

گفتاری است با دیباچه به نثر و سپس معماهایی به نظم و نام خدا و شاه عباس و شاه صفی.

آغاز:

ای خیالت جسم و جانها را روان　　　وی جلالت را مکان، دلها مکان (در حاشیه)

انجام:

باسم ادهم، قطره خون زچشم کم ظرفان　　　می‌نماید سه چار دریاچه

باسم شیر، چو باشد بی نهایت یار دلسوز

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و باسم‌ها شنگرف.

منابع: منزوی ج ۳ ص ۲۱۹۷.

۱۶. غزلی از انوری با قافیه «ب» از انوری، در حاشیه ص ۶۳پ.

چند بیت پراکنده فارسی و حکایتی در باب هارون الرشیدو بهلول، ص ۶۳پ.

۱۷. مناجات نامه: خواجه عبدالله انصاری (۶۴ر-۶۵پ)

آغاز:

یا رب زتو آنچه من گدا می‌خواهم،　　　افزون ز هزار پادشاه می‌خواهم

انجام (افتاده):

جانبخش گیسویت ندارد مقامی دلخواهت فردوس و لیکن... کویت ندارم مقام...

خط: (خط نستعلیق)

در دو برگ آخر عبارتی به عربی

آرایه: نسخه بر ص مجدول نسخ و نستعلیق راسته و چلیپا. برخی جداول سرخ، با فواصل بین سطور و خط‌کشی سرخ در متن و حاشیه.

مهر:

۱. مهری با سجع «عبده احمدبن محمد الحسینی، ۱۲۳۴ ق»

چندین بار تکرار شده است.

۲. مهر مستطیل شکل مصادره‌ای وجود دارد: «عبده الله و یزدی

۳. مهر مستطیل شکل در برگ ۶۶ر - «یا امام زین‌العابدین ادرکنی».

۴. مهر ص ۱ «محمدتقی».

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۷ گ. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۹×۱۷ سم.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق. اشعار به شکل چلیپا و ستونی. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق. **محل کتابت:** اصفهان.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشان شنگرف و جدول زرین. **حواشی:** با حواشی بسیار که ذکر گردید.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در صفحات ۶۶ یادداشتی است با این مضمون «این مخلص حقیر که... از ادراک خدمت محروم گردیده همواره مکنون خاطر بوده که معروضه طویلی نگاشته شود لیکن چندان که ملاحظه نمود خمور و جمود است» همراه با یادداشتهای پراکنده کوتاه دیگر.

مهر: مهر مصادره‌ای دارد. یادداشتی با تاریخ ۱۰۷۷ تاریخ مسلمان شدن یک ملی.

مهر (۶۷) با سجع عبده احمد بن محمد الحسینی.

مهر دیگری با عنوان «عبدالله یزدی» ۱۲۰۲

مهری با سجع «محمدتقی»

مرمت و وصالی: نسخه دارای آبدیدگی و صفحات اول دارای پارگی است و در بعضی صفحات مرمت گردیده است

رسائل حاشیه ۳۵پ

غزلی از صائب تبریزی، و معماهایی به نامهای مختلف منظوم و فارسی (۳۵پ-۳۸ر) به نام امید، امینی، ایوب، قیام و امان، او... تا ملک.

۱۰۲۳۲

تجارب الانسان و انوارالحکمه

(اخلاق - فارسی)

کتابشناسی:

رساله‌ای است در اخلاق مانند «تحفة الملوک». مؤلف آن نامعلوم است اما برای رسیدن به هر مطلوب، چهار چیز یاد می‌کند ولی رساله دارای ابواب و ترتیب مشخص نیست و به همین نام دو بار به چاپ رسیده است. در ابتدای هر جمله عبارت «گفتم» و سپس در پاسخ آن سؤال جوابی آمده است. در آن از نصایح بوذر جمهر و لقمان و افلاطون سخن رفته است. و مطلبی در سه فایده بیان شده است. نسخه دیگری در دانشگاه به شماره ۴۲۲۰/۵ از آن موجود است.

برگ اول نسخه ظاهراً بازمانده از نسخه دیگری است با عنوان «سفرنامه نوشیروان عادل».

آغاز (افتاده): کاری گذشته باشد گوید چنین و چنان می‌بایست. گفتم از دوستی که ناشایستگی در وجود آید چگونه می‌باید برید گفت بربارش کم باید رفت و از حالش کم باید پرسید و از وی کم حاجت خواست.

انجام: جور رابنه داد مظلومان را بستان بهشت را این بود چند کلمه در نصایح و آداب که سمط تحریر یافت در خانه اگر کس است یک حرف بس است و فقنالله لمرضاته بمحمد و آله و اتباعه.

انجامه: تمام شد نسخه شریف تجارب الانسان بید اقل العباد یوسف افشار صاینقلعه ۱۳۲۴.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۸ س. **تعداد برگها:** ۷ گ. **اندازه متن:** ۱۱×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** یوسف افشار صاینقلعه **تاریخ کتابت:** ۱۳۲۴ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف پاره، درون آستر کاغذی.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: با سرلوح و جدول سبزرنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در یادداشتی با مضمون "محمود خان افشار" از برای اینکه در پرش ارتفاع اول است این جایزه بدو داده می‌شود در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی: آغاز مطلب افتادگی دارد.

منابع: ف منزوی ج ۲/۲ ص ۱۵۵۷، مشار ۳۵۷، ذریعه ۳۴۷:۳ با لغزش چاپی، فهرستواره ۳۵۷: ۶، فهرست نسخه‌ها ۱۵۵۷: ۲، در نام کتاب؛ مشار ۱۱۸۲: ۱، نشریه ۲۱۵: ۱ و ۲۴۹: ۷، تهران، ۱۳۰۸ ق، سنگی؛ تهران ۱۳۱۲ق. سنگی؛ بی‌تاریخ.

۱۰۲۳۳

سیره منظوم پیامبر

(فارسی - سیره منظوم)

کتابشناسی:

منظومه‌ای است در باب پیامبر و حضرت علی (ع) از ذکر حالاتی که بعد از قصه غار حرا واقع شده و سپس از سال هشتم ولادت پیامبر گرفته تا وقایع هجرت پیامبر وعنوان آغازین چنین است: «ذکر حالاتی که بعد از قصه غار حرا واقع شده در روایاتی که اول کدام سوره نازل شده است، ذکر وقایع پیامبر در سالهای ولادت، غزوات و جنگهای پیامبر و- می‌پردازد و آخرین عنوان «روایت دیگر در همین باب که مهاجرین اهل البیت در راه بطاعت بوده‌اند و آیه کریمه الذین یذکرون الله قیاماً و قعوداً...» نازل شده است.

آغاز (افتاده):

بود گر جبرئیل آنجا نماند — گریزه زان نشیمن پرفشاند

خدیجه گفت اینها را تمانی — بشرح صدر یا خیر الانامی

انجام (افتاده):

شب و روزی بسر بردند آنها — رسیدند از عقب جمعی احباء

به شب طاعت کنان بودندتا روز — عیان شد چهره صبح دلفروز

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی با نقش ترنج و دو سرترنج، عطف جدا تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی کبودرنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: جدول زرین با حاشیه زر و لاجورد در تمام اوراق.

۱۰۲۳۴

زادالمعاد

(فارسی و عربی - ادعیه)

مؤلف: علامه ملا محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

ادعیه مختلف در مناسبتهای گوناگون دارای عناوینی چون: در ثواب گرفتن روزه ماه رجب با استفاده از روایات به فارسی، ادعیه مخصوص شبهای رمضان، رجب، محرم و عاشورا، ادعیه منقول از ائمه اطهار، ادعیه و تعقیبات نمازهای یومیه، دعا در تبرک ماه

رمضان و اعمال مستحب این ماه، دعای کمیل با ترجمه زیرنویس فارسی و مجموعه ادعیه با ترجمه فارسی هر یک با شنگرف.

آغاز: الحمدلله الذی جعل العباد وسیلة لنیل السعادة فی الآخرة و الاولی و الصلوة علی سید الوری محمد و عترته ائمة الهدی، اما بعد بنده خاطی محمد باقر بن محمد تقی عفی الله عن جرائمهما بر الواح صافیه...

آغاز (افتاده): سپس گواهی دهند ملائکه که موکلند بر این ماهها که ما نیافتیم این بنده را مگر طلب کننده طاعت و خشنودی تو و امیدوار رحمت و آمرزش تو بود و آنچه را نهی کرده بودی ترک کرد.

انجام: و دعای روز بیست و هفتم را کفعمی در بیست و نهم ذکر کرده است و موافق مذهب شیعه در روز بیست و سیم خواندن دور نیست که آنشب باشد و الله یعلم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۷/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق.

کاغذ: کاغذ فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** جلد سوخت رویه تیماج مشکی باترنج و دو سر ترنج زرین و لچکی گلبوته‌دار زرین عطف جدا درون آستر تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. ترجمه عبارات فارسی به شنگرف.

آرایه: جدول و کمند زرین مجدول زرین خط‌کشی زرین و بین سطور زرین.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در برگ اول نسخه که ادامه آن افتاده است آمده است که از محمدباقر مجلسی که ادعیه فراوانی که بیشتر بر کتاب بحارالانوار آمده است را ذکر نموده است.

۱۰۲۳۵

لیلی و مجنون

(فارسی – مثنوی)

مؤلف: مکتبی شیرازی (–۸۹۵ق)

کتابشناسی:

آغاز:

بسمله، ای بر احدتیت زآغاز خلق ازل و ابدهم آواز
ای کالبد آفرین جانها گوهرکش رشته بیانها

انجام:

بادا دل آخرش درین دیر اول بصواب و عاقبت خیر
شد نامه تمام و قصه کوتاه المنة للبقاء لله

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۸سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ قهوه‌ای رنگ کاغذی، عطف پارچه مشکی درون آستر کاغذی چاپ سنگی با عنوان حکایت در وفای سگ با تصویر دو مرد و یک سگ و پشت جلد مطلبی درباره هوا (گویا کتاب درسی) بوده است. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۳ سم.

فرسودگی و افتادگی: در برگ ۳۲ پ جوهر ریختگی موجب سیاه شدن صفحه شده است.

منابع: فهرست دانشگاه ۱۰: ۹۱۰، ۹. فهرست نسخه‌ها ۴: ۳۱۰۴. ذریعه ۱۸: ۳۷۹. ف مشار: ۱۳۴۸؛ در هند و تهران و اصفهان بارها چاپ شده است.

۱۰۲۳۶

حاشیه معالم الاصول

(عربی - اصول)

مؤلف: ملامحمدصالح بن احمد مازندرانی (-۱۰۸۰ق)

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است بر معالم فرزند شهید ثانی در اصول فقه.

آغاز: بسمله و به نستعین، نحمدک اللهم یا من خلقنا و لم نک شیئاً مذکوراً و نشکرک یا من رزقنا بمشاهدة جلالة نضرة و سروراً و نصلی علی رسولنا... اما بعد فیقول... محمدصالح ابن احمد مازندرانی...

انجام: لابد فیها من مراعاة حسن الترکیب فی النظم ایضاً ونظم هذه القصص منه سبحانه لامنهم.

انجامه: قد فرغت من کتابة هذا الکتاب فی یوم الخمیس فی اربعة عشر شهر محرم الحرام فی سنه ۱۲۵۶. والسلام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۶/۵×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق شکسته آمیز. **تاریخ کتابت:** پنجشنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۶ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی‌آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا، عطف سرخود، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **آرایه:** از ص ۳۸ تا پایان نسخه جای عناوین قوله که می‌بایست به شنگرف نوشته می‌شد خالی است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در پایان طلسمی است برای سلامتی فرزند و زن حامله.

منابع: ذریعه ۲۰۷:۶؛ این کتاب با حواشی خلیفه سلطان در ۱۲۷۴ ق در تهران به چاپ رسیده است. مصنفات شیعه ۳۴۸:۲؛ فهرست آستان قدس رضوی ش ۱۳۴۰۱.

۱۰۲۳۷

کتابچه‌ی دستورالعمل مازندران

(فارسی - سند)

کتاب‌شناسی:

شامل دستورالعمل دار المرز مازندران است ابواب جمعی جناب عضدالملک در مورخ سنه ایت ئیل[۱۲۹۱]، با گواهی عضدالملک در پایان و یادداشت مقابله شد، در پایان. تمام اوراق مهر بیضی شکل با سجع، «یوسف بن محمدحسن» وجود دارد. در پشت سند ۱۵ مهر و امضاء دیده می‌شود.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: سطور متفاوت. **اندازه متن:** اندازه متفاوت.

خط: خط سیاق.

کاغذ: کاغذ فرنگی جدید سفید رنگ. **جلد:** جلد کاغذ زردرنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۵/۵ سم.

۱۰۲۳۸

نظم اللئالی فی تجوید کلام الله التعالی = لؤلؤئیه (-۱۰۸۳)

(فارسی - تجوید منظوم)

مؤلف: ابوالقاسم قاری

کتابشناسی:

در باب اداء مخارج بعضی حروف و تجوید که در ۱۰۶۱ آن را به نظم آورده است. و از ابیات آن چنین بر می‌آید که آن را به نام شاه عباس دوم نوشته است.

معانی و توضیحات برخی لغات و کلمات در ذیل برخی سطور آمده است. بسیار ناخوانا و مشوش است به چند خط و چند رنگ سرخ و سبز و مشکی نوشته شده است. در حواشی نیز توضیحاتی به فارسی مثلا انواع وقف در برگ ۳ آمده است.

آغاز: بسمله، ای کلام از انتظام نام ذاتت در نظام، وی شهد شکرین شکرت زبان شیرین بکام.

انجام: که حرف مد از آن ادا می‌شود این بنده مخرج

انجامه: تمام شد انشاءالله صاحب... حقیر اینها را درست از حفظ کنند مفیدست و الله الموفق.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۴-۱۷ س متفاوت. **اندازه متن:** اندازه متفاوت.

خط: نسخ ناخوانا.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** بدون جلد. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۴/۵

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها سرخ و سبز و سیاه و نسخه خط خوردگی بسیار دارد. **حواشی:**

فرسودگی و افتادگی: بیشتر اوراق فرسوده و پاره و دارای کپک و قارچ می‌باشد. کناره اوراق فرسوده و دارای آبدیدگی است.

منابع: ذریعه ۱۶۳: ۱۸، مؤلفین مشار ۴: ۸۰۲، ۲، فهرست نسخه‌ها ۹۵: ۱، منظومه‌ای است در تجوید در ۸۷ بیت (=لؤلؤیه) که به سال ۱۰۶۱ (= نظم اللالی) به نام شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷) سروده است. توضیح نسخه‌ها منزوی ۹۵: ۳.

۱۰۲۳۹

دیوان باقی اصفهانی (-۱۲۳۸ق)

(دیوان - فارسی)

مؤلف: میرزا عبدالباقی اصفهانی

کتابشناسی:

(پسرعم میرزا عبدالوهاب نشاط) مؤلف است و دیوان خود را که قریب به چهار

هزار بیت است به وی تقدیم کرده است. و در پایان هر غزل نام «دولتشاه»، «شه دولت» یا دولتشاه غازی را آورده است.

آغاز:

ای آنکه رحمت عامت بود بهانه ما　　مکن بهانه تو این جرم بی‌کرانه ما

انجام: افتادن من زپا در آن ره رمزیست　　یعنی که درین ره قدم از سر باید.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۸ گ (۳۱ برگ سفید در نسخه. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۴×۶/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدعلی میرزا متخلص به دولتشاه. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۱ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج حنائی درون آستر زردرنگ. **اندازه جلد:** ۱۸×۹ سم.

منابع: تاریخ رجال بامداد ۴۳۰: ۳، نگارستان دارا ۶۳، حدیقه الشعرا ۲۲۳: ۱.

۱۰۲۴۰

جنگ جامع الاشعار و المقالات

(فارسی - جغرافیا)

مؤلف: میرزا مهدی خان ایزدی متخلص به تیر

کتابشناسی:

این جنگ که از آن میرزا مهدی خان ایزدی متخلص به «تیر» است بوسیله همو گردآوری گردیده است شامل و مطالب ذیل است:

غزلی از کلیم کاشانی با ردیف «نه» (۱) رباعیاتی، از حسرت، (ص۱ و۳)، ۳ غزل از حاجی علی‌اکبر (ص ۲)، غزلی از صبوری (۳)؛ غزلی از محتشم (۳)، غزلی از عاشق (۴)، رباعی از مهشور (۴) چند فرد، رباعی از غزنوی (۴پ)، رباعی از ناصح بروجردی (۴پ)،

چند فرد، غزلی از هاتف (۵پ - ۶ر)، غزل و رباعیات وتک بیتهایی از خادم شیرازی (۶ر)، اشعاری از ناصح بروجردی (۶پ)، تک بیتهایی از مشتاق، صفر نیشابوری، غلاری نوری اصفهانی، عاشق اصفهانی، بیگی اصفهانی، صاحب بیگدلی. رفیق اصفهانی، قاضی یحیی، همایون، شفایی اصفهانی، مشتاق اصفهانی، کلیم کاشانی، قدسی طوسی، طغرای اصفهانی، سایل، خواجه ملی، صابر، عصمت بخاری، سعدی، حقیری، ضمیری، رشکی، صبوح، عاشق اصفهانی، جمال‌الدین اصفهانی، مشهدی، شوکت اصفهانی، رفیق اصفهانی، کاتب یزدی، مولوی، دردی سمرقندی، حیایی، شهاب، اسیری اصفهانی، شوقی، آذر رشکی همدانی، فرکی همدانی، مالک بروجردی، احدی یزدی، عارف بروجردی (۱ غزل)، ناصح بروجردی، عاشق، محتشم، فزالی، شریف، آذر، سعدی، شاپور، حاجی گیلانی، مشتاق، عذری، آذر، عاشق، محمدحسین خان، غیرت اصفهانی، صافی، رفیق اصفهانی، مشتاق، طبیب، سلمان ساوجی، علایی آشتیانی، لسانی شیرازی، هاشمی قمی، شرف مروی، وحید قزوینی، رفیق اصفهانی، شیخ علی نقی، طهماسب کاشانی، رایت اصفهانی، آذر بیگدلی، وصال کاشانی، عرفی، جزئی قمی، مافی، عارف بروجردی، کاسب سبزواری، اهلی اصفهانی، هلالی جغتائی، حافظ، کلیم کاشانی، سعدی، نظری، حافظ، رفیق اصفهانی، صائب، دانی اصفهانی، نشاط قمی، امیر خسرو، عذری، آذربیگدلی، ضیاء، هاتف، میرزامحمد، عرفی، عارف، ملاامیدی، ملاامید طهرانی، ملا ذوالفقار شروانی، شاه طاهر، میر، حکیم قطران، سایلی، ملاعرفی شیرازی، ذوقی، حیری اصفهانی، رفیق کاشانی، فنائی، داور کاشانی، میرزاطوفان، مثنوی، رباعیاتی از فغانی، حقیری، نخری (؟)، مثنوی مولوی، رباعی و فردها، محسن، جامی، اشعاری از لسانی شیرازی، شعایی، میرزا، عارف، فنایی، (در متن و حاشیه) میرزاابومحمد گرمرودی، ظهوری، صائب، هاتف، میرزاداوود، (حاشیه)

مثنوی:

آغاز:

ای صبا ای خضر ره گم کرده‌گان   ای مسیحای دل از غم مردگان

انجام:

صحبت هجران نخواهد شد تمام   تا وصال ای دوستداران و السلام

غزل حسرت، غزل نسیمی، قطعه، غزلی از جامی با قافیه ا، و چند غزل (لاادری)، (برگ اضافه‌ای در وسط نسخه است شامل اشعاری از ناصرخسرو که در متن با علامت ۳ مشخص شده است که در آن کاغذ نیز ادامه مطلب با آمده است. (ص ۲۵)

با مطلع:

اگر در خیر سازم با تو دعوی   زبانرا باید از کامم کشیدن

انجام:

توکل مذهب از اندیشه دور است   سر اندیشه را باید بریدن

اشعاری از کلیم (۲۶پ) و سپس غزلیات با تخلص سعدی در متن و حاشیه، (تا ۲۹ر)، اشعاری از صافی، اوحدی، (۲۹ر)، سعدی، (۲۹پ)، شعری با عنوان مضحکه، چند غزل از «نواه» در متن و حاشیه ص ۳۰، غزلیاتی از حسرت در متن حاشیه (۳۰پ - ۳۲پ)، غزلی از مشتاق علی (۳۳ر)، غزلی از حافظ (۳۳ر) در حاشیه، حکایتی به نثر در باب تشبیه دنیا به زنی زشت روی که به مرد نابینایی شوهر کرده است.

آغاز: ای دوست وای بینای دقایق حقیقت بدانکه دنیا و اهل دنیا مثل آن زشترو نیست و...

انجام: دنیا که عبارت از او بارش باشد چشم قلب و نور و ضیاء باطن را کور و تاریک گردانیده است.

غزلی از عارف در حاشیه (۳۴ر)، غزلی از مخفی (۳۴پ)، غزلیاتی با عنوان «اصاحیه» (؟) (۳۴پ) در حاشیه، اشعاری از عطار، مولوی در حاشیه (۳۵ر)، غزلیات و اشعاری با عنوان لاادری، بهاءالدین، مثنوی مولوی و شیخ مصلح‌الدین سعدی در (۳۵پ)، اشعاری از کاشی، عارف، ملامحسن فیض، عرفی در متن و حاشیه (۳۶ر-)، اشعاری از امیرالمؤمنین علی (ع)، لاادری، سعدی، چند قطعه ترکی، کلیم، (۳۶پ)، اشعاری از فیض، حسرت، نوادر (۳۷ر - ۳۸ر) سلمان، ملال، حاجی ملارضای علایی (۳۸پ- ۳۹ر) متن در حاشیه، و شعری با عنوان «در جواب کاغذی در خصوص اثبات نبوت» از حاجی ملارضای علایی.

آغاز:

هیچ دالی از چه جانان صورت جان ساخته   خویشتن را کرده پیدا گرچه پنهان ساخته

قصیده جناب قائم مقام (حاشیه) (۳۹ر-)، مطلبی در باب اوقات و احکام نجوم و کارهایی که در هر ساعت انجام آن مناسب باشد و اوقات هفته. (۳۹پ-۴۰ر)

آغاز: بدانکه درین فصل قدری از اوقات باید واقع شود مذکور می‌شود و اگر عمل تو از جهت محبت و عشق باشد در ساعت زهره مناسب است.

انجام: همچنین شب اول ساعت مریخ ۲ شمس ۳ زهره برین قیاس تا دوازده ساعت تمام شود.

غزلی از «مؤمن».

بخش دوم:

اشعاری از سید ذوالفقار شیروانی، شرف‌الدین شفروه (سفروه)، عبدالواسع جبلی، فرخی سیستانی، مولانا نظام استرآبادی، امیدی طهرانی، اثیرالدین اخسیتکی، میروالهی قمی، شیخ عراقی، شیخ علی نقی کمره‌ای، اهلی شیرازی، ابوعلی بخاری، ناصرعلی هندی، (۴۰پ) مولانا نظام استرآبادی، شیخ بهایی، فارابی در لسان العرب و نیز شعر فارسی از همو، سیدعلی حسینی، پدر شیخ بهایی، سحابی نجفی، ابوسعید ابوالخیر، شیخ آذری، حالتی، ملامحوی اردبیلی، رباعی از شیخ (؟)، یحیی لاهیجی، (۴۱ر) بهالی، بابا فغانی، شیخ ابوالحسن الخرقانی، لسان الغیب، خواجه شمس‌الدین محمد صاحب دیوان، بوعلی سینا، (۲ رباعی) باباطاهر، افضل‌الدین کاشی، رمّال مازندرانی و نیز ترجمه همان بیت توسط میرزامهدی خان، فردوسی و ترجمه همان قطعه شاهنامه به عربی، و شعری به زبان عربی و ترجمه فارسی آن از حکیم سنایی بفارسی دو فرد نیز از سعدی یکی به عربی ودیگری بفارسی (۴۱پ-) سیداحمد مشتاق اصفهانی، اهلی شیرازی، مشتاق، صفا والد میرزا علیمردان، غضنفر گلخاری، شهرت عزت، کلیم کاشی، امیدی طهرانی، بابا فغانی، لاادری، میرزا رضی، ابراهیم ادهم، محمد صوفی، عبید زاکانی، میرمحمد باقر داماد، وحشی یزدی، عبدالواسع جبلی، اشرقی سمرقندی، ظهوری

ترشیزی، بساطی سمرقندی، الف ابدال، قادری هندی، ابوالعلی گنجوی، آقا حسین رفیق، شرف جهان قزوینی، (۴۲ر) از ص ۴۲پ- ۴۳ر سفید است.

قصیده حکیم ناصرخسرو که میرزا ابوالقاسم مقابل این گفته وی (۴۳پ):

چیست این کبه که گویی پر گهر و رباتی   با هزاران شمع در پنگاهی از بیناشی

قصیده‌ای است که خاقانی در مقابل این گفته:

چه بود این چرخ گردانی که دیگر کثرت ساماش

به بستان جامه زربفت بریدند خود باش

قطعهٔ، (۴۴ر-۴۵ر) سفید است. اشعاری از شفایی، و مطلبی در باب شعر ویژگی‌های شعر دوستی بهرام گور به نثر و نخستین شعر گوی پارسی ابوحفص...، (۴۵ر-)، معرفی از عضایری رازی به نثر و نمونه‌ای از شعر وی (۴۶ر)، اشعاری از عضدی بلخی (۴۶ر-۴۶پ)، اشعار عربی از حضرت علی (ع) که با القاب و عناوین مختلف از وی نام برده شده است مانند مولا علیه السلام، صاحب ذوالفقار و قاتل الکفار، و نیز اشعاری از امام حسن علیه‌السلام (۴۶پ)،

اشعاری از حسن خان شاملو، وحشی یزدی، زلالی شیرازی، قورخان بیگ، نجم‌الدین کبری، اثیرالدین اخسیکتی (۴۷ر-) اوحدالدین کرمانی، ادیب صابر ترمذی، اهلی شیرازی، شمس طبسی، ملاحسین رفیق تخلص، مجد همگر شیرازی، عبدالواسع جبلی، آصفی، ادیب صابر ترمذی، (۴۷پ)، اهلی شیرازی، سیف الدین اسفراینی، من کتاب عقد الجواهر اسیری اصفهانی، مجیرالدین بیلقانی، (۴۸ر)

ملاحسین رفیق تخلص اصفهانی، قصیده‌ای که در کاشان فرموده و به صفاهان فرستاده (۴۸ر)،

آغاز: بواسطه تصاریف زمان و حوادث دهر خوان از اصفهان به کاشان افتاد در کاشانه غربت و حرمان قرین آن و افغان گشته...

انجام: خجسته مقدم بیگی که گاه‌گاه بسیاری زدوستان حقیقی به دوستان برساند.

اشعاری از غیرت اصفهانی (۴۹ر)، مثنوی از خادم میرزا صادق (۴۹پ).

آغاز:

آتشی می‌بینم ای یاران ز دور　　گرم می‌آید به چشمم نخل طور،

انجام:

زخم از شمشیر حسرت خورده‌ها　　داغ ناکامی زعالم دیده‌ها

قصیده‌ای در مدح معشوق فرنگی به سبک جدید است. در این قصیده درباره ویژگی‌های ظاهری و رفتاری و سبک مدرن جدید صحبت شده است. ص ۵۰ پ.

آغاز:

دوش در کلبه مرا بود زحسرت محنتی　　از غم عشق تب لاله رخ سیم تنی،

انجام:

گشت مشوخ زاشعار نو گفتار کهن　　سالها ماند این شعر نیکو یاد از من

رباعیات مهستی گنجوی (یک صفحه)، قصاید امیر معزی سمرقندی (۵۳پ-۵۵ر)، قصاید و اشعار همدی بیگ شقاقی (۵۵پ-۵۸ر)

آغاز:

گر صاعقه بر سنگ همی کارگر آید　　تیرش به از آن کارگر آید بسر بر

انجام:

توفیق ده که از پی [؟]　　ببندد امیر زهره اسلامیان میان

امیر معزی:

آغاز:

ای ساربان منزل مکن جز در دیار یار من　　از روی یار خرگهی ایوان همی بینم تهی

انجام:

هر که شود سرخ بخون دل اعداء　　گویی که شد آمیخته باران بشمر دیر

میرزا نصیر اصفهانی (۵۸پ-۶۰ر)

آغاز:

شبی با نوجوانی گفت پیری　　کهن دردی کشی صافی ضمیری

انجام:

هست برکشتن مژگان سیاه　　اگر زجفت افسون نگاه

اشعار میرزا برقی قراجه داغی (۶۰پ)

آغاز:

عشق خواهد تحفه جان هست مردانه کو　　دوست جو [؟] مرد میزان مردم فرزانه کو

انجام:

آویخته همچو خار بر دامن گل　　من ناز غم تو و تو یار دگران

رباعیات سحاب (۶۰پ) در انتهای همین صفحه تاریخ محرم الحرام ۱۳۲۲ دارد.

اشعاری پراکنده از سعدی، شیخ محمدالدین مقصود (۶۱ر)، اشعار و مخمس از میرسیدعلی مهری به عربی و فارسی (۶۲ر)، (۶۱پ - ۶۳ر سفید) غزلی از حافظ که در عنوان آن آمده است که این غزل از خواجه حافظ است که در دیوان معمولی نیست. (۶۳پ)

خوشا دلی که مدام از پی نظر نرود　　بهر درش که بخوانندی خبر زود

و غزلی از سعدی که در عنوان آن آمده که این غزل منسوب به شیخ سعدی است که در دیوان معمولی نیست. (۶۳پ):

بر بود دلم در چنین سرو روانی　　زرین کمری سیم بری موی میانی

منتخبی از اشعار بیدل هندوستانی (شامل ۴ تک بیت)،

اشعاری از ابن یمین (۶۴پ)، (ص ۶۵ر سفید است.) غزلیات خواجوی کرمانی (۶۵پ-۷۱پ)

آغاز:

گر راه بود بر سر کوی تو صبا را　　در بندگیت عرضه کند حالت ما را

انجام:

بیا قوت تو آب آورده سنبل　　زریحان تو در خط رفته کافور

غزلی از اثیرالدین اومانی، با ردیف است ۷۲ پ. (۷۳ر) سفید است.

قصیده‌ای در خصایل ناصرالملک که نایب السلطنهٔ دولت مشروطه ایران شد گفته شد با تخلص همدانی، ۷۳پ

آغاز:

دانی آخر چه کرد این همدانی — یکسره بر باد داد ملک کیانی

انجام:

گر همدانی بود تمام چنین خر — خود بود البته به از این همدانی

(ص۷۴ر سفید)، رساله اخلاق الاشراف ۷۴پ

آغاز: شکر نامحصور و حمد نامحدود حضرت واجب الوجود را جلت قدرته که زیور عقل را پیرانه وجود انسان ساخت...

چند غزل از عصمت بخاری، ۷۵پ. غزلیاتی از خواجوی کرمانی (۷۶ر-۷۶پ). غزلی از ظهیرالدین فاریابی (۷۷ر)، (۷۷پ و ۷۸ر سفید).

مسدس ضیاء صفاهانی در هفت ستون (۷۸پ-۷۹ر) به روش چلیپا.

آغاز:

ای بت هرزه گرد هر جای — وی برآورده سر بسودایی

انجام:

آنچه کردی اگر هنوز کم است — آنچه خواهی بکن مراچه غم است

رباعیاتی از بابا طاهر عریان، (۷۹پ).

رباعی از رضی‌الدین خشاب (۸۱ ر سفید)

مقاله بی الف از دبیر خاقان (میرزامهدی خان تیر) که بر حسب تقاضای جریده عصر جدید نگاشته است ۸۱پ.

آغاز: خدمت ذیمکرمت مدیر محترم جریده شریفه عصر جدید زید توفیقه زحمت عرض می‌دهد، بدون هیچ تمهید مقدمه عرض می‌کنم هر شخصی که بدیده تحقیق و دقت بنگرد و خوب تعقل و تعمق کند...

انجام:

هر عقده دل ز علم بگشوده شود — نگشوده کسی زجهل هرگز گرهی

(مهدی دبیر خاقان)

مراسله‌ای است با آقای حاج شیخ الرئیس (۸۲ ر)

آغاز: بشرف عرض مقدس عالی می‌رساند این بنده که خود را یکی از ارادت کشان قدیم و معتقدان آن ضمیم حضرت مستطابعالی می‌داند نظر شرحی که به عنوان مدیر محترم

انجام: و الا اعتراف مقصود نمود چون ذوالفقار علی درینام و زبان در کام و دفتر نسخه سرایی را در [؟] ارادتمند...

غزلیات دبیرخاقان (تیر)، با تخلص «تیر» و ناتمام و ناقص ۸۲پ.

(۸۳ ر - ۸۴ رسفید)، چند سطری با عنوان منتخب غزلیات مولوی گویا تیر قصد داشتهٔ تا منتخبی گردآورده ولی ناقص است. (۸۳پ)

غزلیات هلالی با ردیف «الف و ب و ت»، (۸۴پ-۸۷ر) (۸۷پ-۸۸ر سفید)

غزلی از اشراق ۸۸پ

سواد حکم وزارت داخله مورخ ۲۴ رجب ۱۳۳۳ق، با عنوان ایالت جلیله فارسی، و شکایت فردی با نام حاجی احمد در خصوص تقاضای پرداخت و وصول سه هزار وسیصد و پنجاه تومان حق التولیه از آقای صاحب دیوان و دستور پی‌گیری این شکایت از سوی وزارت داخله. (۸۹ر)

نامه‌ای ماشین شده جداگانه نیز از سوی مجله «عصر جدید» AsrHadid تهران که برای میرزا مهدی خان تیر ارسال شده که در آن از او بخاطر ارسال غزل مستزاد به مجله تشکر شده و غزل او را همراه با عکس وی چاپ کرده‌اند و از او خواسته‌اند تا مجله را به دیگران شناسانده و به اشتراک آن دعوت کنند با تاریخ ۱۱ مرداد ۱۳۰۹ همراه با امضای مدیر مجله، در پشت این نام اشعار پراکنده‌ای نیز نگاشته شده است. (۸۹ر-پ)

آغاز نسخه:

نه همین می‌دمد آن نوگل خندان از من — می‌کشد خار در این بادیه دامان از من

انجام اشعار:

اشراق یکنفس بخود آی و خموش باش — تا چند بیخودانه بگوی خدا خدا

انجام سواد: در اجرای حکم محکمه تعویق و باعث انسداد شکایت وزارت عدلیه شود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۹۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۸–۱۲ س. **اندازه متن:** در اندازه‌های متفاوت.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز اصل مؤلف. **کاتب:** میرزامهدی خان ایزدی متخلص به «نیر». **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۹ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی یک لا، عطف پارچه‌ای درون آستر کاغذی زردرنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵x۱۵/۵ سم.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت نزهت ایزدی در ۱۳۳۰ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مُشار که خواسته است در قبال امانت کتاب به او نوشته‌ای بدهند زیرا که این جنگ را بسیار دوست داشته است.

۲. صورت کتابهای خطی که در خانه داشته‌اند در برگ پایانی نسخه.

۳. در پایان صفحه ۴۰، یادداشتی است گویا از گردآورنده جنگ با این مضمون: «کتابچه‌ای است تا اینجا بود مابقی را با الحاق کردیم اشعار آبدار شعرای متقدمین که صاحب دیوان نیستند، اگر هم باشند بالفعل نایافته است.»

مهر: مهر مستطیل شکل مصادره‌ای در پایان نسخه.

فرسودگی و افتادگی: اوراق نسخه در برخی صفحات فرسوده و کناره‌ها پاره است. برگ اول نسخه پاره و فرسوده و قسمت تحتانی آن از بین رفته است.

توضیحات: (رسالاتی چند از مؤلف نیز در آن هست.)

۱۰۲۴۱

جنگ

(فارسی - جنگ)

کتابشناسی:

شامل غزلیات، قصاید، ترجیع‌بند به نظم و نثر از ۵۰ شاعر شامل مطالب ذیل می‌باشد:

اشعاری از جامی(۱ر-)، محتشم(۵پ)، سخا(۶ر)، ادا(۶ر)، اهلی(۷ر)، ادا (۷ر–۱۲ر)، محتشم (۱۲ر)، جامی(۱۲ر–۱۳پ)، صیدی(۱۳ر)، کلیم (۱۴پ)، شیدا (۱۵پ)، مخلص کاشانی (۱۶ر)، ادا (۱۶پ)، کلیم(۱۶پ)، جامی(۱۷پ)، حافظ (۱۸ر)، ادا(۱۸ر)، آقا مهدی اصفهانی (۱۹پ)، محتشم(۱۹ر)، نظیری(۲۰ر)، جامی(۲۰پ)، عرفی(۲۱ر)، فقیر(۲۱پ)، جامی (۲۲ر)، ادا (۲۳ر)، محتشم(۲۴ر–۳۲ر)، کلیم(۳۲ر)، حاجی حسین شباب(۳۲پ)، جامی(۳۳ر)، ملاحسین اصفهانی(۳۳پ)، ادا(۳۴ر)، رفیق اصفهانی(۳۴پ)، واعظ(۳۵پ)، صائب (۳۶ر)، صفی قلیخان شاملو(۳۷ر)، جامی(۳۸ر)، مدهوش(۳۸پ)، حافظ (۳۹ر)، شفائی (۳۹پ)، صائب(۳۹-۴۰پ)، مخلص کاشی(۴۰ر)، حزین(۴۱ر)، جامی(۴۲ر)، قاسم انوار(۴۲پ)، حزین (۴۳ر)، حکیم رکنای کاشی(۴۴پ)، حسرت(۴۵ر)، مخلص کاشی(۴۷پ)، صائب(۴۸ر)، حزین(۴۸پ)، جامی(۵۰ر)، مغربی(۵۱ر)، عراقی(۵۲ر)، قصیده قضا و قدر از محمد قلی سلیم(۵۲پ)، مخفی(۶۳پ)، قصیده معراج خیال از میرزا علی‌رضا تجلی(۶۴ر)، در تعریف معشوق(۶۵ر)، خطاب با هوس(۶۸ر)، بیان حال جنون(۷۰پ)،مناجات (۷۱ر)، خطاب با جنون(۷۱پ)، مصلحت بینی با جنون(۷۲پ)، وصف العیش(۷۴پ)، نسخه عشاق و نوای امام فخر رازی(۷۶پ)، نسخه سوز و گداز نوعی خبوشانی(۸۰پ)، چاه وصال(۱۰۴پ)، قصیده فضولی بغدادی(۱۱۵ر)، کاتبی(۱۱۷ر)، حاجی محمدخان قدسی(۱۱۸پ)، ترجیع بند مولانا نظام استرآبادی(۱۲۱ر)، شاهدای حسینی(۱۲۳ر)، حکایت پیرزن با سنجر ماضی(۱۲۳پ)، ناظم آذر(۱۲۵ر)، صائب(۱۲۵پ)، فروغی(۱۲۶ر)، شاه طاهر دکنی(۱۲۷پ)، خواجه حسن ثنائی(۱۳۰ر)، حافظ(۱۳۱پ)،ناظم(۱۳۴ر)، آذر(۱۳۵ر)، جامی(۱۳۵ر)، وحشی(۱۴۲ر)، سرور(۱۴۴ر)، شوکت(۱۴۴پ)، خضر پیک ترکان(۱۴۴پ)، نجات(۱۴۵ر)، ترجیع‌بند خان زمان(۱۴۵پ-۱۴۷پ)

آغاز:

بر آن اندام نازک چون شنیدم باد پیراهن که بردی سایه گلبرگ هم دانم گران آید

انجام:

مستانه رجا برجهم از خواب سحرگاه ساقی و صراحی چو در آیند به خوابم

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۰–۸ س. **اندازه متن:** ۱۸×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق زاسته و چلیپا. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج تریاکی یک لا، بدون آستر . **اندازه جلد:** ۲۰×۱۲ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

آرایه:

اشعار در جداول دوستونی سبز و سرخ، میانه اشعار جدول سرخ رنگ نوشته شده است.

مالکیت و وقف: تولد «عبدالله» در بیست و دوم صفر ۱۲۷۳ق. .

فرسودگی و افتادگی:

صفحات آغاز و انجام نسخه افتادگی و پارگی دارد و بعضی صفحات وصالی و مرمت گردیده، اوراق اول و آخر نسخه دچار پارگی و فرسودگی است.

۱۰۲۴۲

مجموعه (۳ رساله)

(فارسی - مثنوی)

۱. مثنوی شیخ صنعان (۱ر-۲۱ر)

مؤلف: فریدالدین عطار

کتابشناسی:

آغاز:

شیخ صنعان پیر عهد خویش بود — در کمالش هر چه گویم بیش بود

انجام:

در میان کعبه و روم آن مقام — شد زیارتگاه خلق از خاص و عام

منابع: ذریعه ۹۵:۹، ۱۷ (قصه شیخ صنعان)، نسخه‌ها ۲۹۷۷:۴.

۲. غزلیات (۲۱پ-۲۳پ) (غزلیات - فارسی)

مؤلف: مولانا معزی

کتابشناسی:

ابوعبدالله محمدبن عبدالملک برهانی نیشابوری یا سمرقندی ملک الشعرای سنجر سلجوقی در گذشته ۵۱۸ یا ۵۲۰ و به گفته قزوینی ۵۴۲ق است. دیوان او به کوشش عباس اقبال در ۱۳۱۸ خورشیدی چاپ شده است.

آغاز:

دل همه دیده شد ودیده همه دل گردید — تا مراد دل و دیده همه حاصل گردید

انجام:

جهان بر عارضت چون خط و خالی است — از آن چون خط و خالی می‌نماید

منابع: ذریعه ۹: ۱۰۹۹، فرهنگ سخنوران: ۵۵۲، مشار: ۷۱۷، دانشگاه ۲۱۱۶ق/ ۷۶۱، ۸، نسخه‌ها ۵۳۵:۳، ۲.

۳. غزلیات نورعلی شاه (۲۳پ-۲٤پ) (شعر - فارسی)

کتابشناسی:

محمدعلی طبسی اصفهانی (م ۱۲۱۲) با دو تخلص نور در دیوان یکم و نورعلیشاه در دیوان دوم. دیوان او چند بار چاپ شده است.

آغاز:

هر دم دهد چه جلوه [...] مرا — محو حرام خویش کند خاص و عام را

انجام:

تا شعشعه نورعلی رخ نفروزد — [؟؟] زفلک شعشعه مهر و مهی نیست

منابع: ذریعه ۹: ۱۲۳۱، فرهنگ سخنوران: ۶۱۸، نسخه‌ها ۲۵۸۷:۳.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴ گ. **تعداد برگهای سفید و اضافی:** ۴۲ سفید برگ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۵/۵×۱۲ سم.

خط: شکسته نستعلیق خوش. **تاریخ کتابت:** محرم الحرام ۱۲۹۱ ق. (در حاشیه برگ ۲۴ پ)

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک‌لا. **اندازه جلد:** ۸x۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین شعرا و منه و...شنگرف.

آرایه: نسخه مجدول زرین در تمام صفحات ، با جدول‌بندی ستونی و چلیپا آماده نگارش بوده است در انتهای نسخه با طرحهای جدولی و چکشی و چند ستونی به رنگ سبز و زرد.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در ۱. یادداشت که در" ایام روزه نوشته شد بتاریخ ماه مبارک رمضان" در برگ ۳ به شنگرف.

۲. گلایه از وجود مرکب و کاغذ بد دربرگ۷ر به شنگرف.

فرسودگی و افتادگی: به نظر می‌رسد که اوراقی از آغاز و انجام رساله را بریده و کنده‌اند.

۱۰۲۴۳

جنگ

(فارسی – جنگ)

کتابشناسی:

شامل مجموعه اشعاری است از ۱۱ شاعر که عبارتند از:

غزلیات سعدی (۲ر-۴پ)، عاشق (۵ر-۷پ)، اشعار مکتبی (۷پ-۸ر)، رباعیات بابا طاهر عریان، اشعار ضیاء اصفهانی (۸ر-۱۰پ)، غزلیات درویش عبدالمجید طالقانی، منتخبات دیوان وحشی بافقی (۱۰پ-۱۵پ)، عاشق اصفهانی (۱۶ر-۲۶پ)، ۷مسدس و مربع، غزلیات مشتاق اصفهانی (۲۷ر-۴۰ر)، منتخبات جامی (۴۰پ-۵۶ر)، باباطاهر (۴۲/-)، مطایبات(۴۷پ)منتخبات محتشم کاشانی (۵۶پ-۷۲ر)، غزلیات جامی (۷۳پ-۹۶پ)، غزلیات حافظ(۹۷-۱۲۰)، غزلیاتسعدی (۱۲۱-۱۳۹ر)، غزلی از جامی (۳۹پ)

اشعار مکتبی تنها یک صفحه است ودارای افتادگی است.

آغاز:

چاره مغلوب نیست جز سپر انداختن   چون نتواند که سر، درکشد از تیر او

انجام:

دردمندان را چه باید از نگارا بازگو   دردمندانرا خوش آید ظ و ب و سبوطی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۸ س. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۲/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق راسته و چلیپا. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی ضربی یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۸/۵×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

آرایه: اشعار بصورت ستونی نوشته شده است با خط‌کشی اطراف و میان ستونها به رنگ سبز

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت اهداء کتاب به آقا فرج‌الله. در ص ۱۲۱.

فرسودگی و افتادگی:

صفحات اول پاره و بعضی صفحات وصالی و مرمت گردیده استواز ص ۸ غزلیات مکتبی دارای افتادگی است.

۱۰۲۴۴

تعقیبات نماز

(عربی – ادعیه)

کتابشناسی:

شامل تعقیب نماز ظهر، نماز عصر، نماز مغرب، و عشاء و دعاء بعد از صلوة صبح و مغرب، دعاء بعد از فرایض، تعقیب نماز صبح است.

آغاز: بسمله، لااله‌الاالله العظیم الحلیم، لااله‌الاالله رب العرش الکریم...

انجام: الاوصیاء علیهم السّلامُ امنتُ بِسرِّهم و علانیتِهم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹ گ. **تعداد سطور:** ۶ س. **اندازه متن:** ۱۳×۷/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** قرن۱۳

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** مقوا رویه گالینگور آبی رنگ که بر روی جلد عنوان «مقصود تویی کعبه و بتخانه بهانه». **اندازه جلد:** ۱۳×۱۹ سم.

آرایه: در تمام صفحات عناوین ونشانها به زرهمراه با دندان موشی زرین بین سطور، فاصله بین صفحات زرورق سفید برای محافظت متن.

مهر: اوراق مجدول به قلم زرولاجورد.

۱۰۲۴۵

هیئت

(فارسی - هیات)

مؤلف: ملاعلی بن محمد قوشچی (-۸۷۹ق)

کتابشناسی:

شامل مقدمه در بیان آنچه پیش از شروع دانستنی است و دو قسم: مقاله اول در بیان احوال اجرام علوی که ۶ باب است.مقاله دوم در بیان هیئت زمان که ۱۱ باب است و خاتمه.

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد ص و آله اجمعین اما بعد این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله و خاتمه...

انجام: و اصغر ثوابت بر صورت بیست سه برابر زمین و الله اعلم باطوارهم و اوضاعهم.

انجامه: قد وقع الفراغ من تسوید هذه الاوراق فی مرکز الافاق اعنی تربة امام الکونین ابی عبدالله الحسین علیه السلام. بید اقل الناس المذنب العاصی المدعو بمحمود التبریزی فی سنة ۱۲۴۲ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمود تبریزی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۲ ق. **محل کتابت:** کربلا.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده یک لائی بی آستر. **اندازه جلد:** ۱۲×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: نشانها و اشکال شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های شرح، ح ل، اسکندریة، صح و...

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. مطلبی در باب استخراج انحرافات بلاد ۶ شهر اصفهان، کاشان، قم، ساوه، قزوین و طوس، به طریق قوس و جیب موافق بوسیله محمدباقر یزدی در ص۱.

۲. اشعار عربی و احادیثی از حضرت علی (ع). در برگ ۱ و اشعار عربی در برگ آخر.

آرایه: در صفحات ۲، ۴، ۹، ۱۱پ، ۱۲پ، ۱۴ر، ۱۸ر، ۱۹ر و پ، ۲۲پ، ۲۷ر و پ، ۲۸ر و پ، ۳۶، ۳۸، جداول رنگی و شنگرف در معرفی کواکب و ستارگان وجود دارد.

منابع دانشگاه: ۳۲۱۹/۱، الذریعه ۲۵۸: ۲۵، نسخه‌ها ۳۷۰: ۱، منار: ۱۶۶۹.

۱۰۲۴۶

مجموعه

(فارسی - ادبیات)

۱. چهار مقاله عروضی (۱ر-۳۸پ)

مؤلف: ابوالحسن احمدبن عمربن علی نظامی سمرقندی (قرن۶ق)

کتابشناسی:

آغاز: حمد و شکر و سپاس مر آن پادشاهی را که عالم عود و معاد را به توسط ملایکه کروبی و روحانی در وجود آورد و عالم کون و فساد را...

انجام (افتاده): زیرا که چنانکه ممدوح بشعر نیک شاعران معروف شود و به صله گردان پادشاه.

منابع: ذریعه ۳۱۴: ۵ و ۱۲۰۷: ۹؛ آتشکده آذر: ۳۴۳؛ مجمع الفصحاء ۶۳۵: ۱ ؛مشار: ۵۳۹؛ مؤلفین مشار ۴۸۷: ۱؛ کتابشناسی دهساله: ۳۶۲؛ پیشگفتار چاپ قزوینی و معین - هدیة العارفین ۸۶: ۱؛ کشف الظنون ۶۲۱: ۱.

۲. گفتار در سیرت پادشاهان (از گلستان سعدی) (۳۹پ-۴۷ر)

مولف: سعدی

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد بدانکه پادشاهانی که مشفق درویشند نگهبان ملک و دولت خویشند بحکم آنکه عقل و رافت خداوند ملک موجب امن و استقامت.

انجام: از نوازی سفله را بکمتر چیزی آید با تو در جنگ

منابع: فهرست نسخعها ۳۶۰۲: ۵؛ ذریعه ۲۲۰: ۱۸، کشف الظنون: ۲، مشار: ۱۳۱۱.

۳. تفسیر و شرح دو بیت از اشعار مولوی (۴۸ر-۵۰ر)

کتابشناسی: شارح که نامی از وی نیست به تفسیر این دو بیت و بیان لغات و استعارات آن پرداخته و در پایان نیز اشعاری از مثنوی به مناسبت آورده شده است.

بیت اول: همچون آن مستی که پرد بر اثیر مه کنارش گیرد و گوید که گیر

بیت دوم: لیک پیغم شو شقیع تو منم خواجه روحم نه مملوک تنم

آغاز: بدو وجه می‌توان تأویل نمود، اولا اینکه مستی کنایه از تعجب و دوری از مقام هستی و شهوت بهیمیه بوده باشد که تا مثبت نگردی...

انجام: در معرکه جدال و تیغ از کف انداختن دلیل واضح است که فرمود: شیر حقم نیستم شیر هوا فعل من بر دین من باشد گوا

٤. یادداشتی درباره توصیف مناطقی که موکب خسروانه شاهی از منزل خرنه و فولاد محله مازندران گذر کرده است با تاریخ ۱۳۱۱ق. (۵۱پ)

آغاز: روز سه‌شنبه بیستم موکب منصور خسروانه از منزل خرنه تشریف فرمای فولاد محله که از قرار دو دانگه مازندرانست گردیدند.

انجام: در چمن هم رودبار است راه آبشار جنگلی محله رودبار می‌رسند نیز دیده می‌شود در کوههای طرفین راه اشجار. ۱۳۱۱

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۷/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۳۱۱ق

کاغذ: فرنگی آبی و نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** مقوا رویه پارچه سبز فرسوده، عطف تیماج قهوه‌ای آستر درون کاغذ آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی بر روی پشت جلد با تاریخ ۱۲۹۲ق در دماوند و با این مضمون: «عقوبت کسی که بر کسی افترا کند آنست که تضمین سپارند [کذا] تا بمراد خود انتقام کشند ودیگران از نکبت او نصیحت برند و عبرت گیرند. بتاریخ ۱۲۹۲ق

مهر:

مهر برجسته شیر و خورشید بر گوشه راست تمام صفحات.

۱۰۲۴۷

سبعه حسنیه

(فارسی - مدیحه)

مؤلف: سیدرضا متخلص به فروغ، ابن سید ابراهیم (زنده در ۱۲۹۱ق)

کتابشناسی:

شامل ۵۲ قصیده در ستایش حضرت علی، پیامبر، امام حسن و امام حسین چند قصیده در مدح ناصرالدین شاه قاجار و یک قصیده در باب حضرت عیسی (ع)، از جمله قصیده‌ای در ستایش حضرت علی (ع) مشتمل بر ۷ مطلع (۵۶ر-۶۲ر) و نیز قصیده‌ای دیگری در مدح همان امام با ۵ مطلع.

آغاز: بسمله. هذا کتاب سبعه حسنیه من کلام اقل السادات سیدرضا متخلص به فروغ، در ستایش ولی مطلق و خلیفه برحق:

تا یار فکند از رخ گل نافه چین را آراست خورشید فلک روی زمین را

انجام: مرا این عمر... که مدح تست (؟) در آفاق جهان یکسر خجسته یادگار...

انجامه: تمت قصاید المشتملة علی مدح اسدالله الغالب مظهر العجایب علی بن ابیطالب علیه و آله السلام من تالیفات احقر العباد سید رضا المتخلص به فروغ بن سید ابراهیم سنه ۱۲۹۱ در غرفه درس دولت منزل اشرف الاعیان حاجی محمد صادق خان ادام الله عمره و دولته. راقم الحروف نیز خود مصنف این کتاب و لقد فرغت من تسویدها در ۱۷ شهر ربیع الثانی امید که به چشم رضا نگرند و از خطایش درگذرند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** صفحات ۱، ۲، ۸۹، ۹۰ سفید. **تعداد سطور:** س. **اندازه متن:** ۱۲×۷ سم.

خط: نستعلیق مولف. **کاتب:** سیدرضا (فروغ) بن سید ابراهیم. **تاریخ کتابت:** ۱۷ ربیع‌الثانی ۱۲۹۱ ق. **محل کتابت:** غرفه درس اشرف الاعیان حاجی محمدصادق خان.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یکلا آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۱۱ سم.

عناوین و نشانها: بنفش رنگ.

۱۰۲۴۸

گلستان سعدی

(فارسی - ادبیات نثر)

مؤلف: سعدی شیرازی (-۶۹۰ق)

کتابشناسی:

شامل باب در سیرت پادشاهان است.

آغاز: بسمله. منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربتست و به شکر اندرش مزید نعمت....

انجام:

و اطلب لنفسک من خیر ترید به من بعد ذلک غفرانا لصاحبه

انجامه: تمام شد نسخه ی شریفه گلستان در هنگام حرکت با موکب مسعود حضرت ولیعهد به سمت آذربایجان فی نهم شهر جمادی الاولی ۱۲۹۹.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲×۷ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۹ جمادی الاولی ۱۲۹۹ ق. **محل کتابت:** در مسیر حرکت بسوی آذربایجان با موکب ولیعهد.

کاغذ: الوان فرنگی شطرنجی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، عطف سرخود، با جدول و کمند. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۲ سم.

عناوین و نشانها: درشت و مشکی. با ذکر شماره حکایات و صفحات.

فرسودگی و افتادگی: نسخه از برگ ۱ تا ۱۴ افتادگی دارد و پس از آن کامل است.

منابع: نسخه‌ها ۳۶۰۲:۵؛ ذریعه ۲۲۰:۱۸، کشف الظنون: ۲، ف. مشار، ۱۳۱۱؛ در ۱۲۶۸ق و پس از آن بارها چاپ شده است.

توضیحات: با ذکر شماره حکایات و صفحات.

۱۰۲۴۹

بینوایان

(فارسی - داستان خارجی)

مؤلف: ویکتورهوگو

کتابشناسی:

ترجمه نمایشنامه بینوایان از فرانسه به فارسی و شامل سه قسمت است.

۱. کتاب اول واترلو (۱–۳۷۸)

۲. قسمت دوم کوزت و شامل ۸ کتاب و هر کتاب دارای چندین فصل (۳۷۸-۶۶۲)

۳. قسمت سوم ماریوس و شامل ۳ کتاب (۶۶۳–۷۲۲).

این ترجمه به سبک اولین ترجمه‌های دوران قاجاریه در ایران انجام شده و در بعضی صفحات با جوهر آبی رنگ متن ترجمه، تصحیح شده و یا اضافاتی در آن صورت گرفته است که خط خوردگیهای آن کاملا مشهود است.

این کتاب با ۵ ترجمه گوناگون در ایران طبع شده و اولین چاپ آن در ۵ جلد بوسیله حسینقلی مستعان در سال ۱۳۰۷–۱۳۱۰ ش در تهران منتشر شد.

آغاز: قسمت دویم کوزت کتاب اول و ... فصل اول منظره ... ، سال گذشته ۱۸۶۱ق در یکی از صبح‌های فرح‌انگیز ماه مه عابری که به نقل آن حکایت مشغول است پیاده از ... رسید و بطرف (لاهولپ) می‌رفت...

انجام: (ص ۷۲۲– قسمت ماریوس) تعقیب می‌کنم که علامت (ن) را که حرف اول اسم ناپلئون است از پل (یه نا) حک کرد. ببینم او چه کرد؟ همان کاری را که ما کردیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۵۹ گ. **تعدادی اوراق سفید و اضافی:** تمامی نسخه یک رو سفید است با ذکر شماره صفحات، چند صفحه نیز مابین متن وجود دارد. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۵×۲۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** بی جلد. **اندازه جلد:** ۲۷×۳۸ سم.

فرسودگی و افتادگی: قسمتی از نسخه ورق ورق گردیده و شماره صفحات ۱-۱۰۰ آن با قسمتهای این مجلد هماهنگ نیست و شاید متعلق به مجلدات دیگری باشد.

۱۰۲۵۰

[اسناد مراسلات ایران و کشورهای خارجی]

(اسناد – فارسی)

کتابشناسی:

۱. اسناد متعلق به استیضاحات میرزامحمد علیخان؛ سواد مراسله کولونل شیل سفیر انگلیس به مرحوم میرزاتقی خان امیرکبیر مورخه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۶۶. (ص ۱)

۲. ایضا سواد مراسله کولونل شیل بمرحوم میرزاتقی خان امیرکبیر مورخه ۶ جمادی الاولی ۱۲۶۶ق (ص ۲)

۳. سواد مراسله کولونل شیل سفیر انگلیس بمرحوم حاجی مورخه ۳ شهر رمضان ۱۲۶۳ (ص ۳)

۴. سواد مراسله کولونل شیل سفیر انگلیس به مرحوم حاجی مورخه ۷ شهر رجب ۱۲۶۳ (ص ۴)

۵. سواد مراسله کولونل شیل سفیر انگلیس به مرحوم حاجی مورخه ۱۴ شهر صفر ۱۲۶۷ (ص ۴)

۶. سواد مراسله مرحوم امیرنظام به وزرای مختار دولتین روس و انگلیس مورخه ۱۶ شهر شعبان ۱۲۶۶ (ص۴)

۷. سواد کاغذ جناب امیرکبیر به وزرای مختار دولتین فخیمتین روس و انگلیس مورخه شهر ربیع‌الاول ۱۲۶۷ (ص ۶)

۸. سواد کاغذ وزرای مختار روس و انگلیس به صدراعظم ایران، مورخه نوزده شهر شوال ۱۲۶۳ (ص ۸)

۹. ترجمه فرانسوی پروتکل تحدید حدود دول رابعه (ایران، عثمانی، روس، انگلیس) که از قول جناب معین الملک به جناب اشرف نوشته شده است. (ص ۱۰)

۱۰. نسخه فرانسوی و انگلیسی پروتکل با امضای محمدحسین معتمدالملک در ۲۶ فوریه ۱۹۱۳ (برگ ۳۹-۹۶).

۱۱. ترجمه لایحه ترکی مرحوم ناظم الملک در تعیین حدود ایران و عثمانی در مورخه ذی حجه ۱۲۹۲ ق (۹۶ب-۱۱۱پ)

آغاز: شرحی که در جواب دوستدار در باب بیانات و خط سرحد نگارش رفته بود رسید...

انجام: دعوت کرده و به عنوان خاتمه لایحه خودمان همان شرطی را که در ابتدای لایحه بیان نموده‌ایم تکرار و ختم کلام می‌نمائیم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۷ برگ سفید در آغاز و ۲۵ برگ پایان نسخه و نیز از برگ ۶ تا برگ ۳۹ سفید است. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۲۰×۲۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدحسین معتمدالملک. **تاریخ کتابت:** ۱۹ ربیع‌الاول ۱۳۳۱ ق.

کاغذ: فرنگی سفید خط‌دار. **جلد:** پارچه فرسوده کبود رنگ درون آستر کاغذ قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۲۵×۳۴ سم.

۱۰۲۵۱

عنوان

دستورالعمل سنه ۱۳۲۷ق تخاقوی ئیل مملکت آذربایجان

ابواب جمعی جناب مخبرالسلطنه

(سند - فارسی)

کتابشناسی:

طبق یادداشت صفحه دوم نسخه به خط آقا میرزامحمدحسین مستوفی است. با مهر قوام حضور و تاریخ ۱۳۱۳ق در پایان تمام صفحات، یادداشت وگواهی مستوفی در

برگ آخر که بر حسب امر وزارت جلیله مالیه این نسخه کتابچه دستورالعمل هذه السنة تخاقوی ئیل مملکت آذربایجان به جهت دفتر محاسبات کل، تحریر شده است در تاریخ صفر ۱۳۲۸ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۰ گ (۳۶۰ صفحه شماره شده صفحه‌شمار). **تعداد سطور:** سطور متفاوت. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۲/۵سم.

خط: نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. (صفحات کاغذ دارای مارک و مهر کارخانجات روسی است) **جلد:** تیماج سبز با جدول و کمند و حاشیه زرین، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۲×۳۵ سم.

۱۰۲۵۲

دیوان جمال‌الدین اصفهانی

(دیوان - فارسی)

مؤلف: جمال‌الدین ابومحمد عبدالله بن عبدالرزاق اصفهانی معروف به جمال‌الدین عبدالرزاق (-۵۸۰ق)

کتابشناسی:

شامل غزلیات، قصاید و رباعیات. او گذشته از سرایندگی مقام دبیری نیز داشته است و از راه انشاء خط روزگار می‌گذرانیده است. در ۱۳۱۰ خ دیوان او به کوشش عبدالجواد ادیب نیشابوری و سپس وحید دستگردی در ۱۳۲۰ خ چاپ شده است.

آغاز (افتاده):

گاهی زند بهر نفسی چین بروی در　　　گاهی کند زدست خسی پیرهن قبا

انجام:

با چشم فلک زجور و بیداد نخفت　　　یا بخت که خفته بود بیدار شده است

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۷-۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵/۵ سم.

خط: نستعلیق و شکسته.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج

اندازه جلد: ۱۶×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت. **حواشی:** برخی قصائد در حاشیه است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت مالکیت میرزاعلی خان مازندرانی متخلص به «بدیهی» در ۲۹ صفر ۱۲۷۹ق در برگ ۱.

مهر: مهر «قاسم طباطبایی» در حاشیه ص ۴۰.

فرسودگی و افتادگی: چند قصیده از آغاز افتاده است. صفحات آخر نسخه وصالی و مرمت شده است.

منابع: ذریعه ۲۰۹: ۹، فرهنگ سخنوران: ۱۳۴، مشار: ۷۲۳.

۱۰۲۵۳

مجموعه

(عربی - طب)

۱. قانونچه (۱ر-۵۵ر)

مؤلف: محمودبن محمد چغمینی (-۶۱۸ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر ده مقاله، هر مقاله مشتمل بر چندین فصل.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین... اما بعد فهذا مختصر مشتمل علی زبدة مایجب استحضاره من صناعة الطب انتخبته من کتب المتقدمین و رتبته علی عشرة مقالات...

انجام: السماق فقوتها مثل قوة عصارتها و اما الحلو العسلی معین علی الهضم و العجینی مولد للسدد تمت.

منابع: التراث العربی ۱۰: ۲۷؛ ذریعه ۲۰: ۱۷، مکرراً در لاهور ۱۳۳۰ و لکهنو و غیره چاپ شده است.

۲. محرم‌نامه (۵۵پ-۶۰پ) (فارسی - ادعیه و احکام)

مؤلف: میرزا سیدعبدالعلی بن میرزا محمدحسین.

از اقوال ائمه اطهار و روایات مختلف درباره اعمال ماه محرم است. رساله محرم باشد که مؤلف خود در آغاز رساله می‌گوید که این کتاب را از اقوال ائمه در ۱۵ رجب ۱۳۳۶ آغاز نمودم و نام وی میرزاسید عبدالعلی بن میرزا محمدحسین است. و این چند کلمه را برای خاطر دوستان حقیقی نگاشته است و نسخه بخط خود مؤلف یا گردآورنده است. و درآن اتفاقات و مناسبات محرم از شنبه تا چهارشنبه بیان شده و روز پنجشنبه و جمعه ناقص است. و پیش‌بینی نموده است که چنانچه محرم در هر سال در یک روز هفته باشد چه اتفاقاتی پیش خواهد آمد.

در آن از قطب راوندی و کتاب قصص الانبیاء شیخ صدوق و ائمه یاد شده است.

آغاز: شیخ بزرگوار قطب راوندی در کتاب قصص الانبیاء روایت کرده است سند خود از شیخ صدوق محمدابن بابویهٔ قمی متصل گردانیده بحضرت مبین الحقایق امام جعفرصادق (ع)...

انجام (ناقص): از اعراب بمیرد و فتنه در بصره و فارس حادث شود و در هر سال که اول محرم روز پنجشنبه باشد ملایم.

۳. خرقه (۶۱ر-۹۱پ) (فارسی - طب)

مؤلف: مرتضی قلی بن حسن شاملو

که شامل ۳۰ بخیه در موضوع پزشکی است.

آغاز: بسمله، سبحان الله رنگ‌آمیزی بساط حمد حکیمی که خرقه معرفت را بر قامت صحیح... اما بعد از تشریح بدن عبارت آرای و تصریح معنی سخن... راقم مجموعه جان فشانی... مرتضی قلی بن حسن شاملو.

انجام (ناقص): اگر در رتبه اول و دویم آمده و معده پاک باشد باید چیزی که قابض باشد نخورد که هم تقویت معده و هم تقویت اعضای.

منابع: فهرستواره ۳۴۲۵:۵؛ نسخه‌ها ۵۲۵:۱ «خرقه از شاملو»، مشار ۱۸۷۶؛ ۲ «خرقه بچه در طب» (۳ چاپ) مشار، مولفین ۱۵۹:۶ چند بار چاپ شده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۵ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۵ برگ سفید در آغاز. از برگ ۶۹ به بعد، جای عناوین که می‌بایست به شنگرف نوشته شود خالی است. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۱۳×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** میرزاسید عبدالعلی بن الحاج میرزا محمدحسین. **تاریخ کتابت:** ۱۵ رجب ۱۳۳۶ ق. **محل کتابت:** در قریه ایبازن(ش ۲).

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، درون آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام داروها و ادویه شنگرف. **حواشی:** حواشی با خط شکسته و نشانه‌های شرح، هست، ۵.

یادداشت برافزوده:

۱. یادداشتی منقول از حضرت امیر در نحس بودن روز و ماه در برگ ۱.

۲. دوفایده طبی و دارویی در برگ ۱ به فارسی.

۱۰۲۵۴

میزان الطبایع قطبشاهی

(فارسی – طب)

مؤلف: تقی‌الدین محمدبن صدرالدین علی فارسی.

کتابشناسی:

مولف کتاب خود را تقدیم به سلطان محمد قطب شاه نموده و مشتمل بر ترتیب

صغری، کبری و نتیجه و لازمه است و در سال ۱۰۰۰ق تألیف شده است.

آغاز: زیب دیباچه هر رساله ستایش صانع حکیمی رواست که قلوب ارباب عقول را بشناخت... اما بعد فقیر حقیر تقی‌الدین محمدبن صدرالدین علی در معرض عرض می‌آورد که روزی از...

انجام (ناقص): سه درم این نسخه چهار جزو است وزن آن دوازده درم مزاج گرم است و خشک در یک درجه و ثلث لازمه و آن مشتمل بر فایده.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج یک‌لا حنائی. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

منابع: الذریعه ۳۱۴:۲۳؛ فهرست نسخه‌ها ۶۰۶:۱؛ دانشگاه ۲۶۲:۱.

۱۰۲۵۵

مجموعه (۶ رساله)

(عربی – نحو)

۱. العوامل المائة (۱ر-۵ر)

مؤلف: شیخ عبدالقاهربن عبدالرحمن جرجانی (-۴۷۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین. العوامل فی النحو علی ما ألفه الشیخ الفاضل عبد القاهر بن محمدجرجانی سقی الله ثراه و جعل الجنة مثواه مائة عامل لفظیة و معنویة فاللفظیة منها علی ضربین سماعیة و قیاسیة فالسماعیة منها احد و تسعون عوامل و القیاسیة...

انجام: و المعنوية منها عدده ان العامل فى المبتداء و الخبر و العامل الفعل المضارع و هو وقوعه وقع الاسم فهذا مائة عامل.

انجامه: تمت الكتاب لنور چشمى محمدهادى ۱۲۳۳ق.

۲. التصريف العزى (۵پ-۱٤پ) (صرف - عربى)

مؤلف: عزّالدين ابراهيم بن عبدالوهاب زنجانى

آغاز: بسمله، اعلم ان التصريف فى اللغة التغيير و فى الصناعة تحويل الاصل الواحد الى امثلة مختلفة لمعان مقصورة لاتحصل الا بها ثم الفعل اما ثلاثى و اما رباعى و كل واحد منهما اما مجرد او مزيد فيه و كل واحد منهما اما سالم او غير سالم و...

انجام: كقوله تعالى فاذا نفخ فى الصور نفخة واحدة كقولك رحمة رحمة واحدة و الفعلة بالكسر للنوع مما يفعل تقول هو حسن الطعمة و الجلسة و الركبة.

انجامه: تمت الرسالة لنور چشمى ملاهادى نوشته شد به بخشيد.

مهر: مهر بيضى شكل در گوشه سمت راست با سجع: «المتوكل على الله عبده محمد هادى ۱۲۳۳».

۳. العوامل (۱۵ر-۳۰ر) (نحو - عربى)

مؤلف: مولى محسن بن محمد طاهر قزوينى (قرن ۱۲ ق)

آغاز: احمدک يا من رفع صالح العمل و اصلى و اسلم على نبيک محمد و آله الذين لهم كرامة العمل، اما بعد النحو علم باصول تعرف به احوال اواخر الكلمات اعرابا و بناء و الكلمة اسم و فعل و حرف

انجام: نعنى بالعامل اللفظية ههنا مالايكون زائدة فدخل نحو هذا بحسبک و بحسبک هذا و الحمدلله خلاصة ما اوردناه و هى خير مما يدخرون ليوم لاينفع مال و لا بنون لمثل هذا فليعمل العاملون.

انجامه: تمت الرسالة كتب لنورچشمى محمدهادى ۱۲۳۳.

٤. اشعار پراكنده فارسى و احكام تقسيم ارث منظوم و جواب آن (۳۱پ-۳۲ر) (فقه - عربى)

۵. الفوائد الصمدية (۳۲پ-٦۳پ) (صرف - عربى)

مؤلف: شيخ بهايى (۱۰۳۰ ق)

آغاز: احسن كلمة يبتدء بها الكلام و خير خبر يختم به المرام حمدک اللهم على جزيل الانعام

انجام: و عدم الدخول على العاطف و الشرط و اسم بعد فعل و الاختصاص بالحساب بالايجاب فلايقال هل لم تقيم بخلاف الهمزه الم نشرح لک صدرک.

انجامه: اللهم تمام شد در روز دوشنبه فى سنة ۱۲۳۳ هـ ببخشيد. در وقت نوغن وارى نوشته شد اقل الطلبة (با خط جديدترى جلوى آن نوشته‌اند آقامير حبيب طالقانى).

اين نوشتم از براى فايده	**ورنه خط من ندارد فايده**
هر كه خواند دعا طمع دارم	**زانكه من بنده گنه كارم**
غريق لجه رحمت كسى باد	**كه كاتب را بالحمدى كند ياد**

غرور تفسير است از صد كلمه يادگارى نوشته شد.

خط من زشت و زبونست و تباه	حيف از اين كاغذ كه من كردم سياه
قلم سست و مركب همچو آب است	دل كاتب از اين معنى خراب است
خط بنده كو ندارد نزد جانان اعتبار	چون توانستم جان من معذور دار

بسيار بد نوشتم كه بايد ببخشيد.

در صفحه ٦٤ر، يک غزل فارسى با خط متفاوتى نگاشته شد است.

مالكيت و وقف: يادداشت وقف محمدهادى بن كربلايى محمدحسن خلخالى در آغاز رساله صمديه بفارسى از سوى واقف و بخط او نوشته شده است تاريخ ندارد.

مهر: مهر واقف در دو طرف يادداشت.

۶. الفیه ابن مالک (چاپ سنگی) (عربی - نحو)

الفیه ابن مالک است با برخی توضیحات در ذیل سطور و مفصل به فارسی و عربی در حاشیهٔ رساله، برخی خطوط و سطور به خط جدید اضافه گشته و نگاشته شده است. بارادة و رکابه در پائین صفحات. متن رساله در ۳ ستون نگاشته شده و تمامی صفحات دارای جدول و خطوط بین متون است.

آغاز:

انجام:

احصی من الکافیة الخلاصة   کما اقتضی غنیاً بلا خلاصة

فاحمد الله مصلیاً علی   محمد خیر نبی ارسلا

و آله الغزام الکرام البررة   و صحبه منتجبین الخیرة

انجامه: حسب الخواهش سرکار جناب مستطاب آقایی آقا سید مهدی طهرانی الاصل صورت اتمام پذیرفت.

انجامه: قد وقع الفراق فی یوم الخمیس من شهر رجب المرجب من شهور سنه احدی و سبعون و مأتین بعد الالف من الهجرة النبویة المصطفویة صلی الله علیه و آله الآف التحیة و حرره محمدباقر بن مرحوم حاجی ملاعلی الخوانساری.

حواشی: برخی حواشی در صفحه آخر و ۸۵ ر با خط فضل‌الله الآمل المسکن خراسانی الاصل که کاتب برخی حاشیه‌ها است مورخ ۱۳۱۶ رمضان ذکر شده است.

یادداشتها و برافزوده‌ها: برخی یادداشتها نیز با تاریخ ۱۲۵۶ق ذکر شده که با تاریخ کتابت نسخه چاپ سنگی که ۱۲۷۱ق است ناهماهنگ می‌نماید.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۹-۱۴-۸ سطر متفاوت. **اندازه متن:** با اندازه‌های متفاوت.

خط: نسخ و نستعلیق (ش ۱،۲،۳،۴،۵ و ۶). **تاریخ کتابت:** مورخ ۱۲۳۳ ق و چاپ سنگی مورخ ۱۲۷۱ق است.

کاغذ: فرنگی کلفت نخودی رنگ. **جلد:** تیماج یک لا بدون آستر مشکی ساده. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: درشت و در برخی جاها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی در بین سطور و حاشیه رسالات برخی امضاها با نام ح.

مالکیت و وقف: نسخه وقف چهارده معصوم است و یادداشت وقف در ص ۳۲ پ آمده است در بالای بیشتر آغاز رسالات با خط سرخ «وقف چهارده معصوم» آمده است.

فرسودگی و افتادگی: صفحات نسخه دارای آبدیدگی در میانه صفحات از بالا تا پایین است.

۱۰۲۵۶

مجموعه

(فارسی - ترسل)

۱. [ضوابط نامه‌نگاری و نگارش مراسلات]

کتابشناسی:

جزوه‌ای است ناخوانا و مشوش و ناقص با عنوان ضوابط نامه نگاری و نگارش مراسلات شامل ۵ باب. که تنها یک باب آن موجود است.

آغاز: عرایض و احکام و تفهیم ضوابط نامه‌نگاری ونگارش مراسلات الزام است لهذا سطری از آنها بطریق اختصار مرقوم...

انجام (ناقص): کالشمس فی وسط السماء ظاهر و هویدا ساخته اخلاص و ارادتی محرک التفات و اعطاف.

۲. مقدمه خاطرات وزیر مختار مأمور به کابل در افغانستان در مورخ ۱۲۹۹ شمسی. (۱ برگ) (فارسی - تاریخ)

آغاز: در همه جای دنیا معمول شده است که مردم خاطرات ایام زندگانی خود را به ثبت اطلاعات و مدارج تحصیلات خود بصورت کتابی در آورده...

انجام: دولت ایران و ترکیه شده و بلافاصله بعد از سفر سوم مجدداً بسفارت کبرای افغانستان مأمور شدم.

تعداد برگها: ۶ گ ش۱ و ۱ برگ (ش۲) و ۱۸ برگ سفید. **تعداد سطور:** ۹ س.

خط: نستعلیق ناخوانا. (ش۱)**تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ مشکی عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای، عطف برجسته ضربی، درون آستر کاغذی آجری رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۶/۵ سم.

فرسودگی و افتادگی: قسمت فوقانی نسخه از بین رفته و آسیب دیده است. کناره‌های اوراق تماماً پاره و کپک زده است و بدخط است.

کاغذ: فرنگی خط‌دار.

توضیحات: رساله ۱ و ۲ جزء یک مجموعه نبوده و تنها به دلیل ثبت شماره مشترک است در داخل یک مجلد قرار گرفته‌اند.

۱۰۲۵۷

مجموعه

۱. فروغ ناصری (فارسی - طب)

مؤلف: ابوالقاسم النائینی الاصفهانی

کتابشناسی:

نسخه جلد دوم فروغ ناصری مشتمل است بر دو لمعه و یک خاتمه؛

لمعه اول: در ذکر ادویه مفرده مشهوره فرنگی و ایرانی که در این زمان کثیر الاستعمال است و بیان منافع و مضار هر یک به نحو ایجاز به ترتیب حروف تهجی با رعایت حرف ثانی؛

لمعه دوم: در بیان فوائد ادویه مرکبه ایرانی و فرنگی به ترتیب مذکور و خاتمه در اوزان کبار و صغار طبیه و بعضی مسائل متعلقه به طب.

آب که به عربی ماء و به فرانسه آ نامند بهترین اقسام آن آب باران....

انجام (افتاده): اطفال چون بواسطه تلخی نتوانند او را بخورند عصاره او را حب نموده به ورق طلا یا نقره پوشانیده استعمال دارند و قدر سرشت...

۲. ترجمه و شرح قانون ابن سینا (۳۲ر-۸۲پ) (طب - عربی و فارسی)

شارح نامعلوم است.

ترجمه و شرحی است بفارسی بر بخشی از قانون ابن‌سینا. توالی برخی صفحات ناقص است اما طبق عناوین نسخه، الفصل الثالث فی العلاج لاصنافه (۳۳) و نیز الفصل التاسع از کتاب سیم قانون در تدبیر کلی للصداع است.

آغاز (ناقص): الفصل الثالث فی العلاج لاصنافه اما المشترک لاصنافه الحقیقة فالعضد من القیفال و اخراج دم صالح یعنی معتدل میان قلت و کثرت...

انجام (ناقص): خروج و طلوع رباطات مزبوره در ظاهر درزها، یستحکم ارتباط الغشاء الثخین با القحف ایضاً.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** جای برخی عناوین و مابین برخی اوراق خالی و سفید است. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۴ سم.

خط: شکسته و نستعلیق. **کاتب:** از مؤلف (طبق یادداشت آغاز کتاب). **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی خطدار نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد با زمینه مشکی رنگ عطف پارچه قهوه‌ای رنگ، آستر درون. **اندازه جلد:** ۲۲×۳۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی است مبتنی بر اینکه مؤلف ملقب به سلطان الحکماء در زمان حیات خویش جزوات (نسخه حاضر را) در اختیار نویسنده یادداشت گذارده تا مطالعه و معانی عبارات آن را توضیح دهد و پس از مرگ او چون وارث صحیح نداشت این کاری بی‌نتیجه باقی مانده است. نام نویسنده ناخوانا است [... الحکماء؟] در برگ ۱.

توضیحات: بر روی عبارات عربی خط کشیده است و ترجمه فارسی آنها در ذیل سطور آمده است.

۱۰۲۵۸

[جغرافیای ایران و جهان]

(فارسی - جغرافیا)

مؤلف: مهدی لطیفی (زنده در ۱۳۰٦ق)

کتابشناسی:

مهدی لطیفی شاگرد کلاس ششم ادبی در مدرسه دارالفنون که این جزوه را جهت درس جغرافیا در تاریخ ۱۰ فروردین ۱۳۰۶ ش از متون فرانسه ترجمه نموده و نگاشته است و عکس خود را نیز در برگ آخر الصاق نموده است.

این کتاب شامل سه بخش می‌باشد:

۱. جغرافیای تاریخی ایران

۲. جدول کلی تجارت ایران با ممالک خارجه در ۱۹۲۴م و نیز میزان واردات و صادرات ایران در سال ۱۳۲۴ق و ۱۳۲۵ق.

۳. فهرست دول بزرگ عالم که بوسیله مؤلف از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده است. و نقشه کشورهای جهان به صورت سیاه و سفید و رنگی دقیق و زیبا کشیده شده است. و این نقشه‌ها در صفحات ذیل قرار دارند:

۳، ۷، ۲۰، ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۷، ۴۳، ۵۲، ۵۶، ۵۸، ۶۰، ۶۳، ۶۸، ۷۸، ۸۰، ۸۷، ۹۴، ۹۷، ۱۰۲، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۴، ۱۴۰، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۷۳، ۱۸۱، ۱۸۸، ۲۱۱، ۲۱۵، ۲۱۹، ۲۲۶، ۲۳۵، ۲۴۱، ۲۴۷، ۲۵۷، ۲۶۸.

آغاز: اسم ایران، قدیمی‌ترین اسامی ایران الام یا الیمائیس که منسوب به علام یا عیلام پسر سام بن نوح است و در کتاب دانیال پیغمبر و کتاب عزراء پیغمبر آنرا باسم پارس نامیده‌اند.

انجام: و مقصرین خطرناک را معمولا بآنجا می‌فرستند که غالباً به دیدن درختهای جنگل یا استخراج معادن می‌پردازد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۶/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** مهدی لطیفی. **تاریخ کتابت:** ۲ ذیقعده ۱۳۴۵ ق مطابق با ۱۳ اردیبهشت ۱۳۰۶ شمسی. **محل کتابت:** مدرسه دارالفنون.

کاغذ: فرنگی خطدار سفید. **جلد:** مقوا رویه گالینگور مشکی عطف و گوشه‌ها تیماج مشکی و روی عطف نام مؤلف و سال تألیف (مهدی لطیفی ۱۳۰۶) وجود دارد. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و اسامی لاتین با جوهر آبی و نقشه‌ها رنگی.

یادداشت برافزوده ها:

۱. یادداشت یادگاری مولف در سر کلاس جغرافیا سال هشتم ادبی مدرسه دارالفنون مورخ ۲۹ رمضان ۱۳۴۵ مطابق با ۱۰ فروردین ۱۳۰۶، در ص ۱۸.

۲. یادداشت مولف که کتاب را از فرانسه ترجمه کرده و نیز یادگاری وی در ص ۲۷۴، مورخ ۱۳۰۶ق

۱۰۲۵۹

کشف الغرائب فی رموز العجائب = مجدیه

(فارسی - سیاست و تاریخ)

مجدالملک سینکی، محمد (۱۲۲٤-۱۲۹۸ق)

کتابشناسی:

استاد دانش‌پژوه در فهرست دانشگاه تهران ج ۱۲ ص ۲۷۷۵ درباره مؤلف کشف الغرائب چنین نگاشته‌اند: «کشف الغرائب را از ملکم دانسته‌اند ولی بنوشته مهدی قلی هدایت از میرزا محمد خان مجد الملک (-۱۲۹۸ق) است در خرده‌گیری از میرزا یوسف مستوفی الممالک».

صاحب الذریعه نیز آن را از مجد الملک دانسته اما انتساب آن به ملکم را نیز یادآور می‌شود. طبق شماره‌گذاری که در کنار هر پاراگراف، نسخه دارای ۲۲۰ شماره است. در انتقاد از اوضاع ایران روزگار قاجار و خرده‌گیری از میرزا یوسف مستوفی الممالک می باشد.

آغاز:
بسمله، من گنگ خواب دیده و عالم تمام کر من عاجز زگفتن و خلق از شنیدنش

انجام: ... رفاهیت قاطبه رعیت و عموم اهل نظام و سایر نوکر باب و آبادانی مملکت مصرع تا در میانه خواسته کرد کار چیست.

انجامه: قدتم بالخیر و السعادة فی یوم الجمعة فی عشر الاول من شهر شوال المکرم یثلان یئل ۱۳۰۱ فی القریة لوران من قرار شهریار.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۸ سم.

خط: شکسته نستعلیق . **کاتب:** غلامحسین نویسنده وزارت جلیله امور خارجه دولت علیه ایران. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ۱۰ شوال ۱۳۱۰ق (ئیلان ئیل). **محل کتابت:** قریه لوران از قریه‌های شهریار.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ طرح ابروباد با زمینه آبی و ردهٔ عطف .و گوشه تیماج قهوه‌ای، آستر درون کاغذ فرنگی خطدار. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت با شماره هر موضوع. در کنار هر پاراگراف و موضوع یک شماره در سمت راست داخل پرانتز گذاشته شده است که به ۲۲۰ شماره است.

مهر: مهر اهدایی «فرخ غفاری» به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران مهر مستطیل شکل آبی رنگ با عنوان «مجموعه فرخ غفاری سپرده به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران».

منابع: تاریخ رجال ایران: مهدی بامداد ۱۵۳: ۴، مطابقت با نسخه‌های خطی شماره

۳۷۷۸. از این کتاب سه نسخه دیگر به شماره ۲/۳۷۲۹، ۵۱۶۲، ۵۲۰۱ در کتابخانه مرکزی موجود است. فهرستواره ۱۰۶۷: ۲، نسخه‌ها ۱۶۶۱: ۲ «کشف الغرائب: مجدیه»، دریعه ۴۴: ۱۸ «کشف الغرایب»، مشار ۲۵۹۷: ۲ «رساله مجدیه» (۲ چاپ)، مشار، مؤلفین ۷۱۱: ۵، راهنمای کتاب ۷۷۳: ۳.

۱۰۲۶۰

[المسائل المسؤلة]

مؤلف: حسن بن مرتضی حلّی معروف به رشتی

کتابشناسی: مؤلف در کتاب شجرة طوبی مسایل و پرسشهایی را به عربی پاسخ داد. و اکنون به پاسخ برخی از مسایل به فارسی در این رساله اقدام نموده است ......

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لله رب العالمین وصلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین المعصومین و بعد این حسن بن مرحوم مغفور حاج شیخ مرتضی حلّی معروف برشتی...

انجام: و در خاطر و خیال خود این گونه حرفهای بی معنی راه ندهد و السلّام.

انجامه: تمت المسائلال المسئولة نقشها عقیب ختم الکتاب بتوفیق الملک الوهاب فی سنة الف و مأتین و تسعه و تسعین من الهجرة النبویة علی مهاجرها و آله افضل الصلوة و اکمل التحیة عدد ما احاط به ربّ البریة متواصلة نامیة دائمة ابدیة.

تعداد برگ ۷۷ برگ، تعداد سطر: ۱۲س

اندازه متن: ۱۲/۵ × ۶/۵ جلد: تیماج سبز یک لا، بی آستر

اندازه جلد: ۱۶/۵ × ۱۰/۵ کاغذ فرنگی سفید

خط: نسخ تاریخ کتابت: ۱۲۹۹ق

۱۰۲۶۱

بیاض

(فارسی - بیاض)

کتابشناسی:

بیاضی است شامل شعار گوناگون از شعرای مختلف از قبیل: فروغی(۱ر)، سعدی (۳ر)، هما (۳ پ)، یغما(۴ر)، محتشم (۴پ)، حافظ (۵ر-۸پ) شامل غزلیات و مخمسات و ابیاتی منتخب از غزلیات حافظ (۹ر-۱۱پ)،با اشعار فروغی (۱۱پ) نمونه‌هایی از مکاتبات دوستانه با عنوان «هدایت شوم» (۱۲ر-۱۳ر)، ملمّعات و غزلیات سعدی(۱۳ر-۱۵ر)، حافظ (۱۵پ-۱۶ر)، فروغی (۲۲ر)، و اوراق سفید (۲۲-۲۸)، تک بیت‌هائی چند (۳۰رو پ سفید) ، اشعاری از سعدی، (۳۱پ-۳۲ر) - محتشم کاشانی، جامی کشکول (ص ۳۳ر- ۳۳پ) - جامی (۳۳پ) حافظ(۳۴ر)، سعدی(۳۵-۳۶ر)، حافظ(۳۸ر-۳۸پ)و سعدی (۴۵ر) حافظ (۴۵پ).

آغاز:

زان سر زلف بهم خورده فروغی پیداست   که به سودای محبت سرما خواهد رفت

انجام:

هر کس نگه کند به بد و نیک خویش   آنجا یکی غمین و یکی شادمان شود

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۱ گ. با تعداد اوراق سفید در میانه. **تعداد سطور:** سطور متفاوت. **اندازه متن:** ۸/۵×۱۴/۵ سم.

خط: نستعلیق و شکسته راسته چلیپا. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی الوان برخی زرافشان. **جلد:** تیماج یک لا قهوه‌ای تنها یک رو، درون بی آستر. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۶/۵ سم.

مهر: مهر بیضی شکل با سجع «عبده بهرام» در برگ ۱۵پ.

۱۰۲۶۲

بحر العرفان و معدن الایمان

(عربی - تفسیر)

مؤلف: محمدصالح بن محمد برغانی مسقطی قزوینی (۱۲۸۳ق)

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل جلد پنجم این تفسیر است.

آغاز: بسمله. الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی... اما بعد فهذا هو المجلد الخامس من تفسیر بحر العرفان و معدن الایمان من تألیف احوج الخلق الی ربه الغنی محمد صالح بن محمد البرغانی...

انجام: و لم یعلم لمن هو فقد دخل فیما لم یکن له و اخذ حقا هو لغیره و هذا یوجب الظلم و التعدی و قال الله تعالی... و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین هذا آخر الکلام من المجلد الخامس من تفسیر بحر العرفان و معدن الایمان... من تالیف العبد الراجی محمد صالح بن محمد القزوینی و یتلوه المجلد السادس فی تفسیر سورة المائدة.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب علی یدتراب اقدام المومنین ابن میر محمد تقی میرمحمد صادق الرضوی ۱۲۶۶، تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۲۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ خوش. **کاتب:** ابن میرمحمدتقی میرمحمدصادق الرضوی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** تیماج مشکی ضربی حاشیه‌دار. درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف محمدصالح که نسخه را به طلاب علوم دینیه باتولیت متولی مدرسه صالحیه وقف نموده است با تاریخ ۱۲۴۶ق در برگ ۱ر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی درباره محاسبه تخمین کتابت چهل جزو نسخه به سیاق در پایان انجامه.

مهر: مهری بیضی شکل که گویا از آن مؤلف است. با سجع «عبده محمد صالح» د برگ ۱.

منابع: ریحانة الأدب۱۵۲: ۱، ۱۵۳، معجم المؤلفین ۸۶: ۱، اعیان الشیعه ۲۳۷: ۴۵، ذریعه ۴۱: ۳، مصنفات شیعه ۴۱۰: ۱

۱۰۲۶۳

عجایب المخلوقات و غرائب الموجودات

(عربی - طبیعیات)

مؤلف: قزوینی، زکریا ابن محمد (۶۰۰-۶۸۲ ق)

کتابشناسی:

دارای ترجمه‌های متعددی است و شامل یک مقدمه و دو مقاله وچهار فائده مقاله اعلویات در سیزده نظر، مقاله ۲ سفلیات در شش نظرو نظر ششم در مولدات، معدنیات، نباتات حیوانات و بخش حیوانات آن نیز در هفت نوع است و خاتمه در حیوانات عجیبه.

آغاز: العظمة لکَ و الکبریاء بجلالک اللهم یا قائم الذات و یا مفیض الخیرات واجب الوجود و...

انجام (افتاده): نحب ثم قال و هذا لیس بغریب الاهند فان الثعالب فی العهد الملوک... کانت طیارة (در صفحه آخر شکل یک گاو به همراه شکل بدنی که با دو سر خوابیده است وجود دارد)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ تا ۲۵ س. **اندازه متن:** ۲۰×۳۲سم.

خط: نسخ (تا ص ۱۳۶) و نستعلیق (تا پایان نسخه). **تاریخ کتابت:** گویا سده ۱۰.

کاغذ: دولت آبادی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** گالینگور مشکی، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی سفید رنگ. **اندازه جلد:** ۲۳×۳۵/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و مشکی و شنگرف.

آرایه: دارای کتیبه زرین و لاجورد که نام کتاب به نسخ درشت مشکی در آن نوشته شده است. در ص ۲ و تصاویر گیاهان و پرندگان و حیوانات همگی رنگی با دوایر زرین.

مالکیت و وقف: در پایان یادداشت وقف «حبیب الله بختیاری» بر اولادش. نسخه باکیزه‌ای است.

مرمت و وصالی: کناره برخی اوراق وصالی گردیده، برگهای ۳ تا ۹ با کاغذ جدیدتر وصالی شده.

منابع: الذریعه ۲۱۹: ۱۵، در ایران در سال ۱۳۱۰ بچاپ رسیده است.منزوی ا: ۴۳۴، دانشگاه۲: ۶۲۱، ۴۱۴۱: ۱۵؛ مجلس ۱۰/۳: ۱۴۷۶، آستان قدس ۱۹: ۶۱۰؛ این نسخه در ۱۳۰۶ در لیدن با ترجمه فرانسوی از دوگویه، خاورشناس فرانسوی به چاپ رسید. استوری ۱: ۱۲۴، مشاور: ۱۱۰۷، کشف الظنون ۱۱۲۷،۲

۱۰۲۶۵

المختصر فی شرح التلخیص = مختصر المعانی

(عربی - معانی و بیان)

مؤلف: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (-۷۹۲ق)

کتابشناسی:

تفتازانی، تلخیص المفتاح خطیب دمشقی را دوبار شرح نموده است. اول شرح مزجی

مفصلی است بنام «المطول» و دوم شرح مزجی مختصری است به نام «المختصر».

آغاز: بسمله. نحمدک یا مَن شرح صُدورنا لتلخیص البیان فی ایضاح المعانی و نوّر قلوبنا بلوامع التبیان منْ مطلع المثانی...

انجام: بالسنة الی المعنی الذی یتضمنه مشتملة علی لطف الفاتحه و منطویة علی حسن الخاتمه ختم لنا بالحسنی...

انجامه: تم الکتاب ۱۲۳٤م.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۶/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۴ ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** مقوا رویه پارچه فرسوده سبز رنگ ضربی، درون آستر کاغذی. پشت طرفین جلد طرح ترنج قاب گرفته با حواشی سرخ و کناره زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: در متن و حاشیه شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسیار در سراسر کتاب با امضاهای صدرالدین شیخ الاسلام، السلیم چلبی، مفتاح و...

مالکیت و وقف: چندین یادداشت تملک پاک شده با تاریخ ۱۲۷۰ق و ۱۲۳۰ق در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در حاشیه صفحه آخر یادداشتی به فارسی به نقل از علمای معانی و بیان در باب حرف عطف با استناد به آیات قرآنی و سوره ابراهیم در حاشیه برگ آخر.

۲. یادداشتی مبنی بر اینکه «سعدالدین تفتازانی از علمای قرن هشتم مفتاح العلوم سکاکی را دو شرح کرده یکی مطول و یکی مختصر در برگ ۱.

مهر: مهری با سجع «محمدعلی» با تاریخ ۱۲۳۴ق. در میانه کتاب

منابع: کشف الظنون ۴۷۳: ۱.

۱۰۲۶۶

مجموعه

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-٤۲۸ق)

کتاب‌شناسی: شامل ۱۱ رساله از رسایل فلسفی از ابن سینا است.

۱. اثبات النبوة (۲ر-٦پ) (عربی - حکمت)

آغاز: بسمله و به نستعین، سألت اصلحک الله ان اجعل جمل ما خاطبت به فی ازالة الشکوک المتاکدة عندک فی تصدیق النبوة...

انجام: جمیع المسائل علی الایجاز و الحمدلله وحده و الصلوة علی من لانبی بعده.

منابع: فهرست مصنفات ابن سینا، یحیی مهدوی: ۲

۲. جوهر الاجرام السماویة = الاجرام العلویة = بیان جوهر النفیس = تعریف الرای المحصل الذی حتمت علیه رؤیه الاقدمین = معرفة الاجرام السماویة (۷ر- ۱۷ر) (عربی - حکمت)

آغاز: قالوا ان الاجسام الطبیعیة ینحصر فی قسمین، قسم مرکب و قسم بسیط...

انجام: نسبة بان یکون الشعاعات حوامل القوی الفایضة و الله اعلم و احکم و تم بالخیر.

۳. رسالة فی بقاء النفس الناطقة = الجمل من الأدلة المحققة لبقاء النفس الناطقه = سبعة من المقاییس المنطقیة = النفس الناطقه (۱۷ر-۲۱ر) (عربی - حکمت)

کتاب‌شناسی:

مشتمل بر ۷ قیاس.

آغاز: سأل بعض الرؤسابهمة العلیة و نفسه الشریفة ان النفس الناطقه جوهراً و عرض.

انجام: لبقاء الدائم و ذلک اردنا ان نبین و بالله التوفیق و الحمدلله واهب الهدایة و من الکل و السلم علی محمد و آله الطاهرین.

منابع: مصنفات: ۶۷۰

۴. الاجوبة عن المسائل العشرة = مسائل عشره = جواب مسائل عشرة (۲۱پ-۲۵ر)

آغاز: مسائل عشر فاجاب عن جمیع هذه صورتها، منها العلة الاولی لمافارقت العلل فارقت ام لغیرها الجواب... (عربی - حکمت)

انجام: و المتعالج من البدن و الفعل و الفاعل فی القابل لاجل الغایة لتحصیل الصورة.

منابع: مصنفات ابن سینا: ۱۵

۵. رسالة فی اثبات الصانع (۲۵پ-۲۷ر) (عربی - حکمت)

آغاز: اما اثبات الصانع عزوجل فقولان محظور البال علی حکم العقل و قیاسی وجود فی اعیان ینقسم اقساماً

انجام: الی صحبه الملاء الاعلی متعلقه بالجلایا العقلیة و الحمد لواهب العقل. تمت المقاله...

۶. عیون المسائل = الثمرة المرضیه (۲۷ر-۳۸پ) (عربی - حکمت)

این رساله منسوب به فارابی بوده و در ذیل رسایل وی با نام «الثمرة المرضیه» بچاپ رسیده است.

آغاز: قال العلم ینقسم الی تصور مطلق کما یتصور الشمس و القمر و العقل و النفس الی تصور مع دقیق کما...

انجام: هذه المسائل و انما اوردت هذه المسائل اقتضاء الکلام و اهل البحث عن هذه المسائل و یعجم الکلام و الله ولی التوفیق.

منابع: مصنفات ابن سینا: ۲۸۳.

۷. مسئله قدرت (۳۸پ-۵۱پ) (عربی- فلسفه)

آغاز: بسمله، اعلم ان مسئلة القدرة فی الافعال الاختیاریة من الغوامض التی کثرت فیها الافهام و اضطربت فیها اراء الامام...

انجام: له الا ان یری رمزا کسائر الرموزه و اذ قد بلغنا هذا المبلغ فلنختم الرسالة بعون الله تعالی تمت الرسالة الشریفة.

۸. رساله تحصیل السعادة و تعرف بالحجج العشرة= فی السعادة... (عربی- فلسفه)

الحجج العشرة فی جوهریة نفس الانسان = (۵۲ر-۶۱ر)

مشتمل بر یک مقدمه و ده حجت در جوهریت نفس و پس از آن بر طبق کتاب مصنفات ابن سینا دکتر یحیی مهدوی دو رساله نیز درباره سعادت یکی به نام «کتاب التنبیه علی سبیل السعادة» و دیگری «تحصیل السعادة» هر دو از مؤلفات فارابی در حیدرآباد به طبع رسیده است. در تتمهٔ «صوان الحکمة» جزو آثار فارابی نام تحصیل السعاده ذکر شده است.

آغاز: بسمله، لوطرق للعاقل الی صرف المعروف عن المعارف خصوصاً اذا کان المعروف افضل عصمة یتمسک بها من سعد بالحیوة و المصروف به الیه...

انجام: و تقبل علی کسب خیرات الدار الالهیة اقول و قولی هذا و اسئل الله ان یرشدک لما ارتجیة فیک بفضله و احسانه انه ولی ذلک و الحمد لواهب العقل.

منابع: مصنفات ابن سینا: ۵۵.

۹. عرشیه = حقائق علم التوحید = الحکمة العرشیه معرفة الله و صفاته و افعاله (۶۱پ-۶۹ر) (عربی- فلسفه)

مشتمل بر ۳ اصل: فی اثبات واجب الوجود، فی وحدانیته تعالی، فی نفی العلل عنه.

آغاز: بسمله الحمدلله و الحمد من نعمه و اعول فی جمیع احوالی علی کرمه فقد سألنی بعض من... الی ان اذکر له رسالة مشتمله علی حقایق علم التوحید علی الوجه الذی...

انجام: و بالبدن لامحالة و لیس للاوساط فی البواقی [...] من القصد و الحس

انجامه: تم المقالة بتوفیق التعالی.

منابع: الذریعه ۲۴۴/۱۵؛ مصنفات ابن سینا: ۷۵.

۱۰. اسماء العقل... (۶۹پ-۸۰ر) (عربی- فلسفه)

آغاز: اسماء العقل یقال علی انحاء کثیرة احدها الشیی الذی به یقول الجمهور فی الانسان انه عاقل و الثانی العقل الذی یرده المتکلمون علی السنتهم فیقولون...

انجام: فلا یقبله المادة متقسماً و هذا الشیئ فدینه ارسطاطالیس فی کتابه من النفس تمت.

انجامه: المقالة والحمد لواهب العقل.

۱۱. رسالة قوله جل جلاله فی وحدانیته تعالی (۸۰پ-۸٦ر) (عربی - فلسفه)

آغاز: قوله جل جلاله قل هو الله احد و لهواء المطلق هو الذی لایکون هویته موقوفة علی غیره فان کل ما کان هویته مستفادة من غیره...

انجام: یقابل المتروک بالمتروک الیه فیقال بترک المعین الی غیر المعین او الخطاب.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب. م

منابع: ۲٤٤۱؛ کتابشناسی مصنفات ابن سینا: یحیی مهدوی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۷ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** برگ ۸۶ پ و ۸۷ سفید است.

تعداد سطور: ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۴×۵/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۰۳۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا ، عطف جدا و گوشه‌ها تیماج ساغری مشکی جدیدتر، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۱×۲۰ سم.

مرمت و وصالی: در آغاز نسخه، قسمتی از رساله قبل افتاده است.

۱۰۲۶۷

مجموعه

۱. انباء الانبیاء (۱ر-۵۸پ) (فارسی - عقاید)

مؤلف: شیخ اسماعیل بن علی بن معصوم قزوینی (سده ۱۳) ساکن یزد.

کتابشناسی:

در اثبات نبوت خاصه پیامبر با استفاده از عبارات و احادیث عبری از تورات و

انجیل که به فارسی ترجمه نموده است. و بنابه گفته صاحب الذریعه ۲ نسخه از آن در مجموعه شیخ شریعت اصفهانی و محمد بن سیدمحمد خامنه‌ای تبریزی در حسینیه نجف دیده شده است.

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله الذی دلنا علی دین الاسلام و هدانا الیه بانباء الرسل الکرام و... و بعد بر ارباب بینش مخفی نماند که کمترین خلایق اسمعیل قزوینی چون از ابتدا سن...

انجام: و کودک نیز تصریح به اسم و صفای او کرد چنانچه همه اینها بتفصیل مذکور شد جدول فهرست مطالب رساله محضر الشهود با ذکر ابواب و فصول. باین ختم شد رساله موسومه بانباء الانبیاء فی اواخر شهر ذی حجة الحرام من شهور سنة ۱۱۷۹ ق تسع و سبعین و مائة بعد الف من الهجرة المقدسة استدعا از مطالعه کنندگان آنکه مؤلف و کاتب را بدعای خیر یاد نمایند و السلام علی من اتبع الهدی و اجتنب الغوی. (۵۸پ).

منابع: راهنمای کتاب ۱۸۶: ۱۲، نسخه‌ها ۹۸۶: ۲، دانشگاه ۲۲۵۱: ۶ و ۱۳۲۹: ۹ الذریعه ۳۵۴: ۲.

۲. محضر الشهود فی رد الیهود = اقامة الشهود فی رد الیهود (٦١ر-۲۵۱ر) (فارسی- عقاید)

مؤلف: حاجی بابا محمدبن اسماعیل قزوینی

از حاجی بابا قزوینی، نگارنده «ردّ یهود ۹۴۷» و جز، آن که در ۱۲۱۳ق در شهر یزد می‌زیسته، در دیباچه از پدرش که یهودی بوده یاد کرده است. در ۶ رمضان ۱۲۱۱ق در شهر یزد، در یک مقدمه و هفت باب و یک خاتمه به انجام رسانده است. ۱. در ذکر آنچه خداوند به ابراهیم و فرزندان او وعده داده و مرتبه اسماعیل ۲. گفته پیامبران درباره پیامبر اسلام ۳. علاماتی از کتابهای آسمانی گذشته برای ظهور پیامبر اسلام ۴. احوالات حضرت عیسی ۵. ستایش از بنی اسرائیل ۶. مذمتها از آن قوم ۷. اخبار و احوالی چند و با پیشگفتار سیداحمد حسینی در نجف، در ۱۳۴۷خ چاپ شده است. با مقدمه‌ای در سبب تألیف کتاب و مطالبی در ردّ یهود مشتمل بر چندین باب و هر

باب مشتمل بر چندین فصل، در اینجا چند سطری از سبب تألیف کتاب برای اطلاع بیشتر ذکر می‌گردد که خالی از فایده نیست:

«... اما بعد چنین گوید، امیدوارم به کرم خداوند جلیل، ابن محمداسمعیل حاجی بابا قزوینی ساکن یزد... که والد فقیر از سلسله بنی اسرائیل و در میان ایشان از افاضل و اعیان بود و همگی علماء و ارباب فهم آن طایفه به فضل و تتبع او معترف و او را به صفت زهد و تقوی متصف می‌داشتند... تا اینکه توفیق ربانی شامل حال و تأیید سبحانی امل آمال آن سعادت مآل گردیده... جماعت یهود را از شنیدن این خبر موجب کمال و هشت و باعث نهایت وحشت شده... به چاره‌جویی کمر بسته و... از اطراف و جوانب زبان به ملامت گشودند و اولاً به واسطه رسل و رسایل و واسطه و وسایل، طریق استعلام منشأ و جهت این امر پیمودند و آن مرحمت پناه در مقام جواب به آن کرده گمراه فرمودند.... آن جماعت عنود این نصایح گوهرآموز را اصغا ننموده... در آن اوان فقیر به سن شباب و غالب اوقات از افاذات آن جناب بهره یاب شده... که کاش کتابی نوشته آید مشتمل باشد بر تمام آن ادله و براهین و قواعد و قوانین... شاید به وسیله تأمل در این کتاب و تدبّر در این ابواب، رفع شبهه و شکوک او را توان نمود تا این معنی موجب رفع درجات آن مرحوم گردیده و... از آن اوان الی الآن که مدت چهل سال است به اعتبار علائق و عوائق روزگار... فرصت و مجال نیافت تا آنکه درین زمان خجسته نشان از یمن همت «محمدتقی خان»، دارالعبادهٔ یزد، رشک امصار جهان نگردیده...

پس از این دیباچه مفصل، چند فصل است با عناوین:

۱. فصل مشتمل بر نمایش صنم

۲. در نمایش چهار حیوان

۳. در نمایش قوچ و بز

۴. در نمایش هفتاد هفته حضرت دانیال نبی و گزارش از وحی عیوق پیامبر، در وحی حضرت شعیای نبی، در وحی حضرت موسی، و پس از آن فهرست بعضی از بابها و فصول کتاب (ص ۶۰) ذکر گردیده است. و سپس عبارات عربی و احادیثی از تورات و انجیل و آیات قرآنی که دلالت بر نبوت خاصه حضرت رسول داشته با ترجمه فارسی آن آمده است با تاریخ ۱۲۷۵ ق.

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله الذی هدانا سواء السبیل و کرمنا بمتابعة اشرف من، ولد من نسل اسمعیل الذی شرف بانتسابه ابراهیم الخلیل محمد المزبور وصفه فی الزبور و التوریة... اما بعد چنین گوید امیدوار بکرم خداوند جلیل ابن محمد اسمعیل حاجی باباء قزوینی...

انجام: و آنچه نقل شد مضمون یک سجل بود و بر صیغه مذکوره دوازده سجل نوشته شده است و چون مضمون تمام به یکدیگر قربت بود و در نقل باقی فایده‌ای ندید، از ایراد، اعتراض نمود، الحمدلله اولاً و آخراً و الصلوة علی نبیه محمد و آله و سایر الانبیاء المرسلین و رحمة الله و برکاته ختم بالخیر و السعادة و حرره فی السابع و العشرین من شهر رجب المرجب...

۳. صورت مجالس شهادات علماء (۲۵۲ر-۲۵۸ر)

صورت مجالسی است که حاجی بابا قزوینی مصنف کتاب بطور مشروح منعقد ساخته که شامل تفصیل شهادات ۱۱ تن از علماء عظام با نام هر یک و همچنین نام ۱۲ تن از علمای یهود آورده شده است.

آغاز: داعی بر تحریر آنکه چون صورت مجالسی که عالیجناب فضایل مآب حاجی آقا بابا قزوینی مصنف کتاب در دارالعبادهٔ یزد در مجمع علماء و فضلاء منعقد ساخته و در نبوت حضرت خاتم النبیین را...

انجام: عن قبول یوسف بن مشه عن قبول شلمهٔ بن یعقوب.

منابع: الذریعه ۳۵۴:۲، نسخه‌ها ۸۹۴:۲، مرعشی نجفی ۱۲۴:۹.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۸×۱۳ سم.

خط: آیات به نسخ، متن نستعلیق و شکسته. **تاریخ کتابت:** ذیحجهٔ الحرام ۱۱۷۹ ق (ش ۱)، رجب ۱۲۷۵ق (ش۲) که برای محمدتقی خان حاکم یزد نگاشته شده است.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج قهوه‌ای، عطف سرخود، درون آستر کاغذی زرد رنگ با علامت واتر مارک. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و ترجمه برخی عبارات به شنگرف. **حواشی:** با حواشی به نشانه‌های ۱۲ از جمله این حواشی و در ص ۸۳ به خط مؤلف که از غلط نوشتن نام‌ها و برخی اسامی بوسیله کاتب نام برده و توضیح داده است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی درباره کتاب به تاریخ ۱۲۹۸ق به خط جد مالک نسخه ابوالحسن الموسوی الزعانی در برگ ۱.

۲. یادداشت، اسامی ائمه (ع) در تورات و انجیل در برگ ۸۳ و بدین شرح:

«حقیر امین در یکی از کتب احادیث دیدم که اسامی شریف حضرات ائمه علیهم السلام بزبان تورية و زبان انجیل هر یک را ذکر نموده بود که در تورات به چه اسم است و بر انجیل به چه اسم و اکثر اسامی بزبان تورية همین اسماء بود بعضی تغییری داشت و این تغییر را حقیر از غلط نویسی کاتب می‌دانم که چون بسیار است این اسماء آشنا نبوده غلط نوشته و الا اختلاف آن معنی ندارد».

۱۰۲۶۸

مجموعه

(عربی - اصول)

۱. **زبدة الاصول (۱ر-۷۹ر)**

مؤلف: شیخ بهایی، محمدبن حسین ۹۵۳-۱۰۳۰ق.

کتابشناسی:

مشتمل بر ۵ منهج و هر یک دارای مطلب است.

آغاز: ابهی اصل یبتنی علیه الخطاب و اولی قول فصل ینتهی الیه اولوا الالباب حمدمن تنزه عن وصمة التحدید و القیاس... و بعد یقول راجی عفو ربه الغنی محمد المشتهر ببهاءالدین العاملی...

انجام: فاتبع منها الاقوی و الزم ما هو اقرب الی التقوی و الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی سید انبیائه و اولیائه.

انجامه: تمت الزبدة بعون الله و حسن توفیقه علی ید اقل عباد الله و احوجهم عبدالله ابن صالب قزوینی فی بلدة ارومیه فی سنة ۱۲۰۷ق.

۲. **حاشیة معالم الاصول (۸۰پ-۱۵۲ر) (عربی - اصول)**

مؤلف: علاءالدین حسین بن رفیع‌الدین مرعشی ملقب به سلطان العلماء (۱۰۰۱-۱۰٦٤ق)

حاشیه‌ای است با عناوین قوله و اقول.

آغاز: الحمدلله رب العالمین... اما بعد فیقول العبد الغریق فی بحر العصیان المشرف بالانتساب الی ثانی سیدی شباب اهل الجنان الحسین المدعو بخلیفه سلطان عفی عنه الرحیم الرحمن انی قدکتبت حین مطالعة کتاب معالم الدین...

انجام (ناقص): کما اذا کان جرحه باعتبار ترک الواجب کترک الصلوة و ترک الزکوة و غیرهما.

منابع: ذریعه ۱۹: ۱۲.

۳. **کتاب الاظهار (۱۵۳ر-۲۰٤ر) (صرف - عربی)**

مؤلف: محمد بن پیرعلی برکلی (۹۸۱ق)

شامل مئه باب است، باب اول دارای تقسیمات قسم می‌باشد با حواشی و توضیحات بسیار بویژه در آغاز و انجام نسخه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین و بعد فهذه رسالة فیما یحتاج الیه کل معرب اشد الاحتیاج و هو ثلثة اشیاء العامل و المعقول و العمل...

انجام: و اعرابها رفعاً و نصباً نحو لارجلا ظریف و ظریفاً.

انجامه: تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب فی محرم ۱۱۸۰... ثمانین واحد مأة الف علی [ید] الضعیف عبد الله بن احمد.

منابع: ریحانة الادب ۳۸۲/۲، دنا ۱۱۴۸:۱.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۵–۷ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۳×۷/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** عبدالله ابن ضایب قزوینی، عبدالله بن احمد (ش۳).

تاریخ کتابت: ۱۲۰۷ ق (ش۱) و محرم ۱۱۸۰ق.(ش۳) **محل کتابت:** در شهر ارومیه (ش۱ و ۳).

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی. **جلد:** تیماج حنائی حاشیه‌دار آستر کاغذ بنفش رنگ.

اندازه جلد: ۲۰×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و درشت. **حواشی:** با حواشی منه، شمسیه رحمة الله، محقق یزدی.

آرایه: در رساله سوم، توضیحات و حواشی عربی در ذیل عبارات و سطور در حواشی آمده است این رساله دارای برگ شمار با رنگ سرخ در بالای صفحات می‌باشد.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. و اشعار پراکنده و یادداشت عیسی خان در ۱۲۶۱ق و ۱۲۷۴ق همراه با چندبیت شعر، در برگ۱.

۲. یادداشت دیگری با عنوان حسینی در ۱۲۶۱ق، در برگ۱.

مهر:

مهری بیضی شکل با سجع «رضا» در برگ ۱، و۲۰۴.

۱۰۲۶۹

تبصرة المتعلمین فی احکام الدین

(عربی – فقه)

مؤلف: جمال‌الدین حسن بن یوسف بن مطهر حلی (–۷۲۶ق)

کتابشناسی:

شامل کتاب طهارة است تا القصاص و الدیات.

کتاب طهارت (۱–۷ر)، کتاب صلوة (۷–۱۴)، کتاب الزکوة (۱۴–۱۷)، کتاب الصوم (۱۷–۲۰)، کتاب الحج (۲۰–۲۶)، کتاب الجهاد (۲۶–۲۸)، کتاب المتاجر (۲۸–۳۳)، کتاب الاجاره (۳۳–۳۷)، کتاب الدین (۳۷–۴۱)، کتاب الهبات (۴۱–۴۳)، کتاب النکاح (۴۳–۴۸)، کتاب الفراق (۴۹–۵۱)، کتاب العتق (۵۱–۵۲)، کتاب الایمان (۵۲–۵۳)، کتاب الصید و توابع آن (۵۳–۵۵)، کتاب المیراث (۵۵–۵۹)، کتاب القضاء و الشهادة و الحدود (۵۹–۶۵)، کتاب القصاص و الدیات (۶۵–۷۰).

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله القدیم سلطانه العظیم شانهٔ الواضح برهانه... اما بعد فهذا الکتاب موسوم بتبصرة المتعلمین فی احکام الدین وضعناه ..

انجام: ان یجعله ذلک لوجهه خالصاً انه قریب مجیب و بالاجابة جریر و الیه المصیر. تمت

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۵×۹ سم.

خط: نسخ ریز. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** تیماج حنایی درون آستر کاغذی سفید.

اندازه جلد: ۲۱×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها شنگرف و درشت.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیتی با عنوان «تبصرة الامام العلامة» دخل فیملک الأحقر ابی طالب محمد الموسوی به تاریخ ۱۲۹۲ق در ص ۱.

منابع: فهرست مرعشی نجفی ۸۷/۶، فهرست الفبایی آستان قدس ۱۰۱، الذریعه ۳۲۰/۳، ذریعه ۳۲۱/۳، مکرر چاپ شده است. مصنفات شیعه ۵۲۳/۱.

۱۰۲۷۰

الاستصحاب

(عربی - اصول)

مؤلف: محمدهادی بن محمدامین طهرانی (۱۳۲۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله... اما بعد فیقول المسکین المستکین محمدهادی بن محمدامین انه قد سئلنی من لایسعنی مخالفته ان احرر فی الاستصحاب.

انجام: و عدمه فان الاصل لایتمیز هنا فان الاصل عدم الناقل و من ذلک ما لوادعی ان اشتریت العبد فقال بعتک الخیر انتهی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۸ سم.

خط: خط نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی سفید. **جلد:** تیماج عنابی حاشیه‌دار درون آستر کاغذی ابروباد سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و درشت.

فرسودگی و افتادگی: تمام قسمت چپ فوقانی نسخه ظاهراً به علت آسیب‌دیدگی و پارگی به شکل مورب برش خورده گویا جهت مرمت کاغذ.

منابع: ذریعه ۲۴: ۲.

۱۰۲۷۱

حاشیة شرح ایساغوجی

(عربی - منطق)

مؤلف: مولامحمد صادق

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است به عنوان «قوله - قوله» بر شرح حسام الدین کاتبی بر رسالهٔ «ایساغوجی» اثیرالدین ابهری سمرقندی که آن را به نام سلطان محمد حکیم غازی نوشته است.

آغاز: بسمله، حمدالفیاض المعارف و الحکم و شکراً لوهاب العوارف و النعم الذی توجد بوجوب البقاء و القدم و تفرد بامتناع الفناء و العدم اما... فهذهٔ حواشی فی مرابع الکشف کالحواشی علقها العبد المفتقر الی رب الخلایق تراب اقدام الفقرا محمدصادق قطعه الله عما سواه و بلغهٔ اقصی...

انجام(افتاده): ان یکون نفسه مفیدة التعین امام الامل العساب منحصره فی...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۳×۵/۵ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** مقوا رویه پارچه نخودی رنگ درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۸/۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت «ابوالفضل موسوی» در ۱۸ ذیحجه ۱۳۳۲ق. در برگ ۱ پ.

۲. یادداشتی با تاریخ ۱۳۱۲ق. در برگ ۱ ر.

مهر: مهر «ابوالفضل موسوی». در برگ ۱.

منابع: کشف الظنون ۲۰۶: ۱، مرعشی ۱۱۰: ۱، التراث العربی ۴: ۳۴۷.

۱۰۲۷۲

مجموعه

۱. الفوز الاصغر (۱ر-۷۲) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابوعلی احمدبن مسکویه رازی (-۴۲۱ق)

کتابشناسی:

در سه مسئله، هر مسئله در ده فصل.

آغاز: بسمله، یقول ابوعلی احمدبن محمد مسکویة ره ورد علی امر الأمیر الاجل المظفر المؤید اطال الله بقائه و کبت اعدائه و حساده بالکلام علی المسائل. اما بعد... فان هذه المسائل لما کانت غایة ماینتهی الیه البحث و نهایة مایحرص علیه العقل...

انجام: فیما یحتاج الی بسطه و شرحه الی امکانه فی کتاب الفوز الاکبر الذی یستأنف بمشیة الله و علمه و بالله التوفیق رب وفقنی لاتمامه.

منابع: ذریعه ۳۶۸: ۱۶ در بیروت سال ۱۳۱۹ و ۱۳۲۶ق چاپ شده است.

۲. مراتب الحروف (ص ۷۲-۷۷) (عربی - علوم غریبه)

آغاز: بسمله اما بعد حمدالله الذی افاض علی الانسان سجال الجود و الاحسان و شرف بالقلب و اللسان و زینه باخلاق الحسان و الصلوة علی خیر ملته محمد المبعوث لتمهید قواعد الاستفتاح و الاستحسان...

انجام: ما اردنا تحریره و تقدیره من مراتب الحروف و هو الموفق للصواب و الیه مرجع و المآب و الحمدلله کما هو اهله و الصلوة و السلام علی من طاب فرعه و اصله محمد و آله الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین و مالک یوم الدین.

منابع: فهرست مرعشی ۱۸/۸۸ و ۳۱/۷۴۱.

۳. اثبات النبوة = فی ازالة الشکوک فی النبوة و تأویل رموزهم و امثالهم؛ فی النبوة (۷۷-۸۴) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، عونک یا لطیف سئلت اصلحک الله ان جعل جمل ماخاطبت به فی

ازالة الشکوک المتاکدة عندک فی تصدیق النبوة لاشتمال دعاویهم علی ممکن ملک...

انجام: سمیت ابواباً لها و الثمانیة المؤدیة الی الجنة سمیت ابواباً لها فهذه اباته جمیع المسائل علی الایجاز و الحمدالله وحدهٔ و الصلوة علی من لا نبی بعده و علی آله الطیبین الطاهرین و سلم تسلیماً کثیرا و لعنة الله علی اعدائهم.

منابع: مصنفات ابن سینا ۲:

۴. رساله العقل (۸۴-۸۷) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، الحمد لواهب العقل بلانهایة کل شیء فی عالم الکون و الفساد مما لم یکن فکان کان قبل الکون ممکن الوجود لذاته اذ لو کان ممتنع الوجود لما وجد و لوکان...

انجام: ... قلبهم نفسه فلعلها لایناسبه و کل میسر لما خلق له و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد (ص) و آله اجمعین، تمت الرسالة.

۵. رساله فی حقیقة الموت = دفع الغم عن الموت = لامخافة من الموت = عدم الخوف عن الموت (۸۷-۹۲)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق) (عربی - فلسفه)

قسمتی است از رساله هفتم کتاب تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق ابوعلی مسکویه (طبع قاهره ۱۳۲۹ق) است.

آغاز: بسمله، لما کان اعظم ما یلحق الانسان منه الخوف من الموت و کان هذا الخوف علیها عاما و هو علی عمومه اشد و ابلغ فی جمیع المخاویف.

انجام: الایمشاکلة بتلک النفس و علی هذا ایضا شبیه بشیی واحد.

انجامه: تمت الرسالة بعون الله و توفیقه تم.

منابع: مصنفات بوعلی سینا: ص ۲۷۶.

۶. فصوص الحکمة = فصوص الحکم (۹۲-۱۰۶) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابونصر محمدبن احمدبن فارابی (-۶۳۸ق)

آغاز: بسمله، الامور الموجودة التی قبلنا لکل منها ماهیة و هویة و لیست ماهیة هویته و لاداخلة فی هویته و لوکانت ماهیة الانسان هویته لکان تصورک...

انجام: علی اعدام العدم و سلب الماهیات ماتستحقها بنفسها من البطلان و کل شیء هالک الاوجهه و له الحمدعلی اهدانا.

منابع: ذریعه ۲۳۵: ۱۶، چاپ سنگی ۱۳۱۸ق.

۷. قواعد العقاید (۱۰۶-۱۲۹) (عربی - حکمت و کلام)

مؤلف: (-۶۷۲ق)

آغاز: بسمله، الحمدلله المنقذ من الحیرة و الضلالة و الصلوة و السلام علی محمد المخصوص بالرسالة و آله الموصوفین بالعدالة یقول صاحب هذة المقاله انی اردت فیها قواعد العقاید من العلم المنسوب الی الاصالة...

انجام: ادراکها للذاتها و لما لابد لها منه و الله اعلم بحقایق الاشیاء.

انجامه: تمت الرسالة الشریفة اللطیفة.

منابع: ذریعه ۱۸۶: ۱۷.

۸. کتاب التحصین فی صفات العارفین (۱۲۹-۱۴۴) (عربی - اخلاق)

مؤلف: ابوالعباس احمدبن محمدبن فهد حلی (۷۵۷-۸۴۱ق)

مشتمل بر سه قطب...

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی تجلی لعباده فشغلهم عن الشهوات و اظهر لهم ومیض نوره فهداهم به من الغفلات ... و بعد فهذا کتاب مضمونه العزلة و الخمول بالاسانید...

انجام: و ان الله بکم لروؤف رحیم و صلی الله علی اکرم المرسلین و اشرف الاولین و الآخرین محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً آمین یا رب العالمین و الحمدلله وحدة تمت بعون الله تعالی و حسن توفیقه.

۹. فائدة، فی اختلاف النظر فی مسئلة الاستعداد (۱۴۴-۱۴۵) (عربی- فلسفه)

مؤلف: ؟

آغاز: فان اوهمک موهم ان الاستعداد و الاستحقاق ایضا موجودة و مفیضة هو الله سبحانه اذ ما من شیء الا و هو من صنعه و ابداعه و تکوینه و اختراعه فما السبب...

انجام: العددیة کما ینطه الاتباع و المقلدون م ح ق فی الایقاظات تمت فی بیان خلق الاعمال.

۱۰. رسالة فی الحدود = الحدود الاسلام (۱۴۵-۱۵۹) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلوته علی سید المرسلین محمد و علی آله الطیبین الطاهرین، قال شیخ الرئیس ابوعلی سینا روح الله روحه اما بعد فان بعض الاصدقاء سئلونی ان املی علیهم حدود الاشیاء یطلبون تحدیدها و انی...

انجام: فی کل ثلثین الف سنة مرة واحدة و قد شاهدته طالعا ثلثین الف مرة.

منابع: فهرست نسخههای مصنفات ابن سینا: ۷۲.

۱۱. رسالة فی حفظ الصحه (۱۵۹-۱۶۶) (عربی - طب)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبد الله (۳۷۰-۴۲۸ق)

شامل یک دیباچه و ۱۳ باب میباشد که به تفصیل در فهرست مصنفات ابن سینا مذکور است.

آغاز: بسمله، بعد الدیباچه یقول فصل فی ذکر الکیفیات اول الکیفیات التی جعلها الله تعالی مدار الکیفیات الاخر و مبدء للنشو اربعة اشیاء هی الحرارة و البرودة و الرطوبة.

انجام: و اذا بلغنا هذا المبلغ فلنختم المقالة حامدین لله العلیم الحکیم مصلحین علی رسوله النبی الکریم و آله ذوی الفیض العمیم.

منابع: فهرست نسخههای مصنفات ابن سینا: ۷۴.

۱۲. رساله در تعریف صناعت (۱۶۷) (عربی - فلسفه)

آغاز: الصناعة، قوة موجودة فی النفس شانها ان یفعل بها ترتیب فی موضع نحو غرض من الاغراض الحکمة ادراک حقایق الموجودات کما هی محال...

انجام: المعادن و النباتات و الحیوانات لاکصور العناصر سمی صور اکمالیة.

۱۳. رساله فی علم الاخلاق = رسالة فی الاخلاق (۱۶۷-۱۷۰) (عربی - اخلاق)

مؤلف: ابن سینا

مشتمل است بر شرح فضایل اخلاقی مانند عفت و قناعت و سخاء و صبر و حلم و صدق و وفا و حسن العهد و تواضع و شجاعت.

آغاز: بسمله، الحمدلله کفاء افضاله و الصلوة و السلام علی النبی محمد و آله و بعد فیقول المعتنی بامر نفسه المحب لمعرفة الفضائل و کیفیة اقتنائها لیتطهر عنها...

انجام: و المتغلبون علی المدن یجعلون اهله اشرارا بما یعودونهم من افعال الشر

انجامه: تمت الرسالة.

منابع: فهرست مصنفات ابن سینا: ۲۲، چاپ تهران ۱۳۱۳ق.

۱۴. رسالة تزکیة نفس = العهد = معاهدة = عهد فی تزکیة النفس (۱۷۰-۱۷۲) (عربی - فلسفه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، عاهد الله بتزکیة نفسه بمقدارهما وهب لها من قوتها لیخرج من القوة الی الفعل عالماً من عوالم العقل فیه الهیئة المجردة...

انجام: عاهد الله ان یهذه السیرة و یدین بهذة الدیانة و فقها الله لما نتوخاه و السلم علی مالانبی بعده تمت بعونه.

منابع: فهرست مصنفات ابن سینا: ۱۸۲.

۱۵. رسالة فی اثبات الوحدة (توحید) (۱۷۲-۱۷۳) (عربی - کلام)

مؤلف: (۶۷۲ق)

آغاز: بسمله، المبدء الاول الذی لاشیء قبله و لامبدء له یستحیل ان یکون اکثر من واحد و ذلک لأنّ کل ماسوی الواحد فهو کثیر...

انجام: فی اثبات الواحد الحقیقی الذی هو المبدء الاول لجمیع الموجودات تعالی جده و تقدست ذاته و صفاته.

۱۶. رسالة فی جبر و الاختیار (۱۷۳-۱۷۴) (عربی - کلام)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن حسن (۵۹۷-۶۷۲ق)

آغاز: بسمله، افعال العبد یقسم الی مایکون تابعاً لقدرته و ارادته و الی مالایکون مثال الاول الأکل و المشی من الانسان الصحیح الذی لم یکره علی هذین الفعلین...

انجام: عمله مبیا و اذا لم یکن للعلم اثر فی الفعل فلایکون الفعل بالجبر و الایجاب و الله اعلم.

منابع: ذریعه ۸۳/ ۵ (در سال ۱۳۱۵ در مجموعه کلمات المحققین چاپ شده است.)

۱۷. رساله در باب علت تامه (۱۷۴-۱۷۶) (عربی - فلسفه)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمد بن حسن (۵۹۷-۶۷۲ق)

آغاز: بسمله، قال الحکماء العلة التامة لاینفک عن معلولها و العلة الاولی هی المبدء لجمیع الموجودات و هی واجبة الوجود لذاتها ای وجودها...

انجام: فهذا ما تقدر عندی من مذهبهم فی هذا الموضع و الله الموفق للخیر و ملهم الصواب تمت.

۱۸. رسالة فی استجابة الدعاء و کیفیة الزیارة و حقیقتها و تأثیرها = فی سبب اجابة الدعا و کیفیة الزیارة و تأثیرها کیفیة الزیارة = معنی الزیارة (۱۷۶-۱۷۸) (عربی - ادعیه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، سلام الله تعالی و رحمة الله و برکاته علی شیخنا و مولانا الشیخ الرئیس افضل المتأخرین و اکمل المتبحرین زاد الله تعالی فی عمرک و زاد فی الخیرات لدیک و افاض من حکمة علیک و رزقنا...

انجام: هذا المعرض للزوال فانه لما يريد خير فعال و له الحمد و المنة، بعون الله و مشيته.

منابع: فهرست نسخه های مصنفات ابن سینا: ۶ این رساله در لندن ۱۹۸۴ و نیز در قاهره بچاپ رسیده است.

۱۹. رسالة خطبةالتمجيد و التوحيد (۱۷۸–۱۸۰) (عربی - کلام)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

آغاز: بسمله، سبحان الملک الجبار الواحد القهار، سبحان الله و الحمدلله و لااله‌الاالله و الله اکبر لایدرکه الابصار و لایمثله الافکار، لاجوهر فتقبل الاضداد...

انجام: و کشف الشبهة انک ولی ذلک و مبدئه و اول کل شیء و آخره و السلم علی المقدسین من عبادک الصالحین فی بلادک.

۲۰. اسرار الصلوة = الصلاة= ماهية الصلاة (۱۸۰–۱۸۸) (عربی – فلسفه)

مؤلف: ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

گویا از رسائل منتسب به شیخ است و حاجی خلیفه آن را از آثار شیخ به شمار آورده است (کشف الظنون: ۶۲۱۴ ش) این رساله شامل ۳ فصل: فی ماهیة الصلاة، فی انقسام الصلاة الی الظاهر و الباطن، فی ان کل قسم من القسمین علی أی صنف واجب (چاپ تهران ۱۳۱۳) لیدن ۱۸۹۴، ترجمه از فرانسه به فارسی توسط ضیاءالدین دری، چاپ تهران ۱۳۲۶ش.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خص الانسان بشرف الخطاب و الهمة مدافعة الخطاء و ملازمة الصواب طهر قلوب اولیائه بتأیید قدسه و صفی سرائر خواصه.

انجام: فان الامر مع الخلق فخالقی یعلم امری و لایعرفه غیری،

انجامه: تمت الرسالة بعون الله و قوته.

منابع: فهرست مصنفات: ۱۷۵.

۲۱. ضرورة الموت (۱۸۸–۱۹۲) (عربی -فلسفه)

مؤلف: نصیرالدین طوسی، محمدبن حسن (۵۹۷-۶۷۲ق)

آغاز: بسمله، الموت وقوعه ضروری و الوجه میزان السبب الموجب للموت فی جمیع الحیوانات هو ان البدل الذی یورده الغاذیة و ان کان کافیا فی قیامه...

انجام: قال صغیرهم حتی یکبر و علیهم حتی یبرء و غائبهم حتی یرجع،

انجامه: تمت بعون الملک العلامة و الحمدالله.

۲۲. ملتقطات افلاطون (۱۹۲-۲۲۱) (عربی - فلسفه و اخلاق)

آغاز: بسمله و به نستعین، قال افلاطون الحکیم من طلب الحکمة من طریق طلبها ادرکها و انما یخطی اکثر من طلبها لانه یطلبها من غیر طریقها فاذا طلبها من...

انجام: بمابذلت علیه آرادنا و تعلقت الیه آمالنا و انت حسب من فضل و سعیه و حسن اختیاره فلک الحمد علی افضیک و الشکر باآلائک.

انجامه: تمت الرسایل الشریفة بعون الله الملک المنان فی دارالخلافه بطهران بید الحقیر محمد هاشمی فی شهر رجب المرجب فی نسخه ۱۳۰۰.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۱ گ (شماره‌های ذکر شده در رسائل به صفحه است). **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۸ سم

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمد هاشمی. **تاریخ کتابت:** رجب المرجب ۱۳۰۰ ق. **محل کتابت:** طهران.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی و آبی رنگ. **جلد:** تیماج یک لا قهوه‌ای، عطف سرخود درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها بنفش و سرخ رنگ. جای برخی عناوین در متن خالی گذاشته شده است. عناوین درشت و مشکی در متن و حاشیه. عناوین فصول بنفش رنگ. خطوط بر روی برخی کلمات سرخ رنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی از رضاالموسوی در برگ ۱.

۲. فهرست رسالات در برگ ۱ نسخه آمده است نسخه دارای صفحه شمار است و شماره‌ها صفحات با جوهر مشکی در گوشه سمت چپ نگاشته شده است.

۱۰۲۷۳

ترجمه ترکی کتاب گزیده

(عقاید - اخلاق)

مؤلف: ابونصر بن طاهربن محمد مترجم: محمدبن بالیدود

کتابشناسی:

گزیده در تصوف که شرح روشن و محکمی است از آداب و اخلاق متصوفه و مبنی بر آیات قرآنی و احادیث نبوی و اخبار پیغمبران و گفتار حکماست به شماره ۵۶۶۶ به نسخ خوش و جلی از روی نسخه کهنی کتابت شده و متعلق به قرن ۹ ست. از مرحوم سعید نفیسی بوده که هم اکنون متعلق است به کتابخانه مرکزی دانشگاه. تمامی ۴۵ باب کتاب کامل است.

استاد ایرج افشار در سال ۱۳۴۷ این کتاب را تصحیح نموده و در مقدمه آن در باب ترجمه ترکی چنین می‌گوید: «از این کتاب ترجمه ترکی هست که نام مؤلف فقط شیخ الاسلام سرخسی است» در تصوف در چهل و پنج باب. (مترجم محمدبن بالی از سده ۹ آن را بترکی ترجمه کرده است.) و همچنین در باب ملهب مؤلف چنین می‌گوید:

«باب چهارم این کتاب سند روشن و دلیل محکمی است که ابونصر خانقاهی شافعی ملهب بوده است و مطالب کتاب گزیده درجه زهد و ورع و نیز تسلط او را در وعظ روشن می‌سازد و توان گفت که ابواب این کتاب نیز صورت بیانات و معانی مؤلف به هنگام وعظ است.

مشتمل بر چهل و پنج باب در اصول اخلاق متصوفه است و مبتنی بر آیات قرآنی و احادیث نبوی و اخبار پیغمبران و گفتار حکماست.

نسخه منحصر به فرد گزیده متعلق به آقای سعید نفیسی بوده و وی مؤلف را صاحب دو کتاب دیگری به نامهای «خلاصة السکون» و کتاب «تحفه» می‌داند.

آغاز: بسمله. شکر و سپاس اول تنکر یغه کم الذین روزگار تنکری یوق و ثنا و تحیات اول پادشاه لار پادشاه هند کم ایمان روزی قیلدی معرفت بر لاو صلوات اول پیغمبر لار سروری...

انجام: و توکلی بیلنه بردی و جومود لیغی الینه بردی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۱۱ سم.

خط: آیات به نسخ متن به نستعلیق ترکی است.

کاغذ: نخودی رنگ فرنگی کلفت. **جلد:** تیماج قهوه‌ای منگنه‌ای ساغری عطف سرخود، آستر پارچه‌ای قهوه‌ای فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

منابع: مطابقت با نسخه چاپی گزیده؛ دانشگاه ۶۲: ۱۶، فهرست میکروفیلم‌های دانشگاه ۸۲: ۳.

۱۰۲۷۴

تنزیه الانبیاء و الائمه

(عربی - کلام)

مؤلف: سیدشریف مرتضی علم الهدی (-٤٣٦ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله کما هو حقه و مستحقه و صلی الله علی خیرته من خلقه... اسالت احسن الله توفیقک املأ کتاب ...

انجام: ... و المأکول لکل فضل و خیر قربا من ثوابه و بعد من عقابه الحمدلله رب العالمین وصلی الله علیه سیدنا محمد النبی و آله الطاهرین.

انجامه: قد فرغت من تسوید هذة النسخة الشریفة اللطیفة لازم الاذعان مولی المعظم و مقتدی الافخم اجلّة السادات العظام و نخبة النجباء الفخام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۹×۱۳/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** بن عبدالوهاب الزنجانی. **تاریخ کتابت:** چهارم صفر ۱۲۵۷ ق. جهت میرزاابوالقاسم الحسینی الموسوی.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه پارچه نخی نخودی رنگ درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مالکیت در ص ۱، با نام ابوالقاسم الحسینی الموسوی در تاریخ ۱۲۵۷ق. که بعد از وی به پسرش به ارث رسیده است.

۲. فهرست مطالب کتاب به خط مالک نسخه بدون ذکر شماره صفحه.

مهر: مهر دایره‌ای شکل با سجع "ابوالقاسم بن الکاظم موسوی" که دور تادور آن نام ۱۲ امام است. در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۴۵۶:۴، در تبریز در ۱۲۹۰ چاپ شده است.

۱۰۲۷۵

فوائد الطوسیه

(عربی - گوناگون)

مؤلف: محمدبن حسن حرعاملی (۱۰۳۳-۱۱۰٤ق)

۱. الکلام فی معنی عبارة سالنی (۱پ-۳پ) (عربی - فقه)

توضیحی است در معنی عبارتی در شرح لمعه با موضوع کفارة به همراه فهرست کتاب فواید شامل ۱۰۰ فایده

آغاز رساله اول: بسم الله و الحمدلله وحده الکلام فی معنی عباره سألنی عن هذه العبارة بعض الافاضل فی استرآباد قوله ره، فی اوایل کتاب الصوم من شرح

اللمعة و اما وجوب الکفارة علی المحکی فواضح اقول وجه کونه واضحاً غیرواضح بل مشکل جداً لعدم وجود واضح یقابل...

انجام: کما لایخفی علی المتتبع لها وربما خلط ابحاث بعضها ببعض و الله الهادی.

آغاز کتاب: الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن الحسن بن علی الحر العاملی عامله الله بلطفه الخفی و الجلی هذه فوائد فی حل بعض الاحادیث المشکله و فواید فی تحقیق بعض المسایل المعضلة التی کان یسألنی...

انجام (ناقص): قوله تعالی لیس لک الامر شیء و هی کالآیة الاولی بل ابلغ منها و منها قوله تعالی لم تحاجون.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۸-۱۹ سطر متفاوت. **اندازه متن:** ۱۱×۱۷ سم.

خط: نسخ با چند قلم. **تاریخ کتابت:** گویا قرن ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی کلفت سفید رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای رنگ لبه‌دار ضربی آستر درون کاغذ نخودی رنگ فرنگی.

عناوین و نشانها: سرخ و درشت.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت اسدالله در برگ ۱، که پس از وی گویا به فرزندش محمدباقر بن اسدالله و سپس به محمد موسوی معروف به ابوطالب در سال ۱۳۰۹ هجری رسیده که در شهر تهران بوده است.

۲. یادداشتی با خط سرخ که گواهی می‌دهد وی نوه ابوطالب بوده و بخط جدش اشاره می‌کند و می‌گوید: که جدش در سال ۱۳۲۹ فوت کرده و کتاب بوی رسیده است مورخ ۲۰ رمضان ۱۳۶۹ ق.

فرسودگی و افتادگی: شیرازه جلد جدا و برخی صفحات پاره شده است.

منابع: ذریعه ۳۴۷:۱۶، مرعشی ۲۵۲:۱ ش ۱۵۱۱، فهرست الفبایی آستان قدس: ۴۳۶.

۱۰۲۷۶

مجموعه

۱. حکم الماء القلیل (۱پ-۲۷٤ر) (عربی - فقه)

مؤلف: صدرالدین محمدبن محمد رضوی (سده ۱۲)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی افضل المرسلین... اما بعد فیقول العبد القلیل البضاعة القاصر الباع فی الصناعة محمدبن محمد الرضوی... ان هذه الرسالة مشتملة علی بیان حکم الماء القلیل...

انجام: و لانسئل عنه و رواه ایضاً، الصدوق بسنده الی هؤلاء الفضلاء عنه علیه السلام.

منابع: رسالة فی الماء القلیل از میرزا محمد فقیه رضوی مشهدی (-۱۲۹۴): ذریعه ۱۲: ۱۹.

۲. مخالفة الشیخ الطوسی لاجماعات نفسه (عربی - اصول فقه)

مؤلف: شهید ثانی، زین الدین بن علی عاملی (۹٦٥ق)

آغاز: فصل مشتمل علی التنبیه علی مسائل ادعی فیها الشیخ الاجماع مع انه نفسه خالف فی حکم ما ادعی الاجماع فیه افردناه...

انجام: فی العقل محتجاً بالاجماع و قال فی النهایة یدخلون فیه هذا اخر کلامه قدس سره.

منابع: التراث العربی ۴۲۰/۴؛ رسایل الشهید الثانی ۸۴۷/۲-۸۵۷.

یادداشت ها و برافزوده:

یادداشتی است به نقل از خط کمال الدین حاجی بابا بن میرزاجان شاگرد و شیخ بهایی که در تاریخ ۱۰۱۰ در هرات نگاشته است. وی کتاب خود را بر اساس کشکول شیخ بهایی مشکول نام نهاده. سوانح سفر قزوین به اصفهان را در قالب قصیده‌ای ذکر کرده است. (۲۷۸ص)

۳. کاشفة الحال عن احوال الاستدلال (۲۷۸پ-۳۱۴ر) (عربی - اصول فقه)

مؤلف: محمدبن علی بن ابراهیم بن ابی جمهور احسائی (حدود ۹۰۹ق)

مشتمل بر مقدمه ۵ فصل و خاتمه.

آغاز: بسمله، الحمدلله مانح التوفیق و مسهل الوصول الی الطریق و ملهم الحق اهل التحقیق و الصلوة علی اشرف الکونین و بعد فقد التمس منی بعض السادة الاجلاء و الاکابر...

انجام: صلواتک و فی مواضع خلواتک و حیث وفینا بما وعد به فلنقطع الکلام ... و نستغفر الله من الزیادة و النقصان انه الکریم المنان.

انجامه: قد وقع الفراغ فی یوم یکشنبه من شهر جمادی الاولی فی سنة ۱۲۴۹.

منابع: ذریعه ۲۴۰: ۱۷ التراث العربی ۳۰۲/۴.

۴. رسالة تقلید المیّت (۳۱۴پ-۳۳۵ر) (عربی - فقه)

مؤلف: زین الدین بن علی، شهید ثانی (۹۱۱-۹٦٥ق)

منابع: رسایل الشهید الثانی ۲۵/۱-۵۸.

آغاز: بسمله، اللهم حببنا الی الحق و حببه الینا و حلنا بحقایقه و جنبنا الباطل و بغضه الینا و مل بنا عن طرائقه... و بعد فاعلم ایها الأخ الوفی و البرالتقی نفعنی الله بک...

انجام: الا الاصلاح ما استطعت و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه انیب و ههنا انقطع الکلام حامدین لله... الحمدلله رب العالمین.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذة الرسالة الفقیر الی عفو الله تعالی و غفرانه زین الدین علی بن احمد بن الشهیر با بن الحجة تجاوز الله عن سیئاته و وفقه لمرضاته و کان رقمها و تالیفها من اوله و آخرة فی جزء یسیر من یوم قصیر و هوخامس و عشرین شهر شوال سنه ۹۹۷.

۵. ارجوزة فی اصحاب الاجماع (۳۳٦پ) (عربی - رجال)

مؤلف: سید محمد مهدی بن مرتضی طباطبایی بحر العلوم (۱۲۱۲ق)

منابع: الذریعه ۱۲۰/۲؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث ۱۴۰/۱.

۶. رساله‌ای با عنوان «فایده» در حدیث و رجال که در آن از درایة الحدیث شهید ثانی، مشرق الشمسین شیخ بهایی، استبصار و فاضل اردبیلی در شرح ارشاد نام می‌برد (۳۳۷ر-۳۶۱ر) (عربی - رجال)

آغاز (افتاده): قال الشیخ البهایی فی مشرق الشمسین فان قلت کیف یتم لنا الحکم بصحة الحدیث بمجرد توثیق علماء الرجال، رجال بسنده من عریض علی (؟) قلت انهم یریدون لعوتهم فلان ثقه انه عدل ضابط لان لفظ الثقة مشتق من الوثوق و لاوثوق بمن...

انجام: ینصرف الی المشهور المعروف و هو عبدالله الثقة و مع ذلک قد ینفی ملاحظة القراین فی کل خرجة فلاتغفل.

انجامه: فرغت من تکتب هذه الاوراق و تصبیعها ضاهی یوم الثلث السادس والعشرین و هو شهر جمادی الاولی فی سنة ۱۲۴۹ و انا العبد الضعیف المشتاق الی عنایة و رحمت مولاة الغنی تحقعلی بن تشعیب الاصل فی دارالسلطنة قزوین ساکن الصمغ آباد من بلوک مشکل دره. اللهم اغفر ولوالدی و لجمیع المؤمنین برحمتک یا ارحم الراحمین.

۷. رساله شأن جماعة من اصحاب ابی عبدالله و... به نقل از الکشی (۳۶۱پ-۳۶۴ر) (عربی - رجال)

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین. ذکر الکشی ره فی شأن جماعة من اصحاب ابی عبدالله و جماعة من اصحاب ابی ابراهیم و ابی الحسن...

انجام: لان القرینة عند عدم ظهورها یکتفی فیها باقل مراتبها هذا اذا بنی علی المشهور و الله اعلم بحقایق الاحکام و الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله الکرام.

۸. اصول الدین (۳۶۴پ-۳۶۹پ) (فارسی - اصول)

مؤلف: محمد بن حسین بن عبدالمطلب الحسنی التنکابنی

مشتمل بر مقدمه و دو فصل و خاتمه.

آغاز: بسمله، الله احمد ایمانا بجماله و جلاله و ایاه اشکر اذعانا لاجماله و افضاله علی محمد و آله و اسلم و اصلی ثم علی اصحابهم و شیعتهم ادعو و اثنی و اشهدان لااله‌الاالله... اما بعد... محمدبن حسین بن عبدالمطلب الحسنی التنکابنی لما وجب معرفة اصول الدین و فروعه و لقد بذل علمائنا جهدهم فیها جزاهم الله سعیهم...

انجام (ناقص): و منها موافقة الشهرة و قال الشیخ ره فی العدة فان کان مع احد الخبرین عمل اکثر الطائفة ینفی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۷۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۵×۹/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق (ش۵) نستعلیق (ش۷) و نسخ در دیگر رسائل. **کاتب:** محمدعلی بن شعیب الاصل، ساکن صمغ آباد از بلوک فشکل دره. (ش۴) **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۹ ق. **محل کتابت:** شهر قزوین.

کاغذ: کاغذ فرنگی شکری رنگ. **جلد:** رویه تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های صح و ابن محمدحسن قزوینی.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت با تاریخ ۱۳۰۹ق در تهران.

مهر: مهر ابوطالب موسوی با تاریخ ۱۳۱۴ق و مهری با تاریخ ۱۳۰۹ق.

۱۰۲۷۷

غرایب القرآن

(لغت و تفسیر - عربی)

مؤلف: ابوبکر محمدبن عزیز السجستانی (-۳۳۰ق)

کتابشناسی:
که بترتیب حروف الفبا از الف آغاز شده و تا الیاء مکسوره پایان می‌گیرد.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبیه و آله و سلم قال ابوبکر محمدبن عزیز السجستانی، هذه الکتاب تفسیر غرائب القرآن علی حروف المعجم لیقرب تناوله و یسهل حفظه علی من اراده و بالله التوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل المفتوحه الم و سایر حروف الهجاء...

انجام: الیاء المکسورة لیس فی کلام العرب کلمة اولها یاء مکسورة الا فی قلوبهم یسار لغة فی یسار الیسری.

انجامه: و قد وقع الفراغ من تسوید هذة الرسالة المسمی بغرائب القرآن فی غرة شهر شعبان المعظم فی لیلة الجمعة بعد ان مضی من اللیل ثلثاه و بعد مضی احدی و اربعین و مائتین بعد الالف من الهجرة النبویة و علی هاجرها الف سلام و تحیه و انا اقل الخلیقة قدراً و اخس الطلبة فهماً ابن الکاظم ابی القاسم الموسوی الحسینی العلوی الفاطمی الاحمدی اصلاً الزنجانی سکناً و کنت ابن عشرین سنة فی حال الفراغ نسئل الله تعالی ان یبلغنی الی ما ارید و یوصلنی الی ما اقصد.

نسخه‌شناسی:
تعداد برگها: ۹۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۵×۶ سم.
خط: نسخ. **کاتب:** ابوالقاسم بن کاظم الموسوی الحسینی الاحمدی... الزنجانی
تاریخ کتابت: ۱۲۴۱ ق.
کاغذ: فرنگی. **جلد:** روغنی گلبوته‌دار با زمینه سبز و حاشیه سرخ درون آستر.
اندازه جلد: ۲۲/۵×۱۲/۵ سم.
عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها شنگرف در متن و حاشیه. خطوط سرخ بر روی کلمات. **خواشی:** حواشی با عنوان مجمع البحرین، منه و عفی عنه.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:
۱. یادداشت بلاغ در چند جای نسخه در حاشیه دیده می‌شود.
۲. بر بالای برخی صفحات سمت چپ نسخه عباراتی از سوی کاتب با عنوان رب اشرح لی صدری، رب یسرلی امری، رب بک توکلی، ربة ادخلنی و اخرجنی و اخرجنی فیما اخرجت محمد و آل محمد، رب لا تعسترلنا التحصیل، نوشته شده است.
۳. بر برگ اول نسخه ادعیه به زبان عربی نوشته شده.
۴. ابیاتی از فضولی به ترکی با شنگرف نوشته شده است و عبارات امتحان می‌کنم که کاتب در برگ ۱ نوشته است.

مهر:
۱. مهردایره ای کاتب با سجع ابوالقاسم بن کاظم الموسوی ۱۲۴۰ق. در برگ ۱ و آخر.

منابع: کشف الظنون ۱۲۰۷: ۲فهرست الفبائی آستان قدس: ۴۱۹، دانشگاه ۲۷۵۰: ۱۲، معجم المؤلفین ۲۹۲: ۱۰.

۱۰۲۷۸

۱. الفوائد الملیة فی شرح الرسالة النفلیه (۱–۹۹) (عربی – فقه)
مؤلف: زین بن علی عاملی، الدین شهید ثانی (–۹۶۵ق)
کتابشناسی:

آغاز: الحمدلله الذی شرع لنا معالم دینه الفرضیة و النفلیة و شرح صدورنا بلمعة من بیان دروس الاحکام التکلیفیة... و بعد فهذه کلمات قلیلة و تنبیهات جلیلة و فواید ملیة لتنقیح الرسالة النفلیة توضیح مبانیها و تحقق معانیها و تکشف...

انجام: رقدة الغافلین و استعملنا فیما یرضیک عنا یا اله العالمین و الحمدالله حمد الشاکرین و الصلوة علی سید رسله و اشرف خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین

انجامه: و قد وقع الفراغ من تسوید هذه النسخه الشریفة الیمونة صحوة یوم الاثنین سابع شهر ذی الحجة الحرام سنه اثنی و سبعین بعد الالف من الهجرة علی ید العبد المذنب. ابن حاجی قاسم سبز واری محمد.

۲. مطلبی درباره اجماع مرکب (۱۰۰ر) (فارسی - فقه)

۳. شرح الالفیة (۱۰۰پ-۲۰۱پ) (عربی - فقه)

این کتاب همراه با المقاصد العلیة

مؤلف: میرنظام الدین عبدالحی بن عبدالوهاب جرجانی (حدود ۹۵۹ ق)

آغاز: اللهم انا نحمدک علی ما علمتنا من قواعد العقائد الدینیه و الهمتنا من شرایع المعارف الیقینیه و هدیتنا الیه من التبصرة و الارشاد و خصصتنا به...

انجام: فلو اطلق علیها القضا کما مجازا هذا ما یسرلی فی شرح الرسالة المشهورة بالالفیه فی الفقه المنسوب الی العترة الطاهرة النبویة صلی الله علیه و علیهم اجمعین مادامت السموات مع الارضین و قد اتفق اتمامه یوم الخمیس الثامن و العشرین من شوال المنتظم فی شهور خمس و اربعین و تسعمائة حامدا مصلیا علی نبیه مستغفرا منه متوسلا بارواح ائمة المعصومین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین فالمرجومن الناظرین ان ینظروا الیه منصفین غیر معاندین مصلحین غیر متعرضین لعل الله یغفرهم و ایانا و یرحم الله عبداً قال آمینا.

منابع: ذریعه ۱۱۱: ۱۳، التراث العربی ۷: ۸۴

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** **محمدبن**حاجی قاسم سبزواری . **تاریخ کتابت:** دوشنبه ۷ ذی حجه ۱۰۷۳ ق در ش۱.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای رنگ با نقش ترنج و دو سرترنج آستر درون تیماج سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خط بر روی برخی کلمات سرخ رنگ و شنگرف است.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت «محمد مفید» در برگ۱.

یادداشت خرید نسخه در دارالسلطنهٔ اصفهان در روز چهارشنبه ۲۴ ذی حجه ۱۲۲۸ق. از سوی ابوالقاسم بن کاظم موسوی در برگ۱.

یادداشت‌ها و پرافزوده‌ها:

۱. یادداشت در حاشیه آمده است که تاریخ تألیف کتاب در ظهر روز پنجشنبه ۱۱ ماه صفر ۹۵۷ ق می‌باشد. ابن حاجی قاسم سبزواری محمد.

۲. جدولی شامل تعداد اوراق کتاب تعداد سطور مجموع کتاب و سطور هر ورق در برگ پایانی.

۳. یادداشتی از شخصی درباره ی کتاب با این مضمون: «شرح اول از شهید ثانی است و شرح دوم را تفهمیدم از کیست وضع عبارات اقتضا می‌نماید که از شهید ثانی باشد ، یا باید از علمای بحرین و امثال آن باشد که معاصر شهید ثانی بوده است» در برگ۱.

مهر:

۱. مهر دایره‌ای «ابوالقاسم بن محمد کاظم الموسوی» در برگ۱.

۲. مهر بیضی شکل با سجع «صراط حق علی... عبده محمد» در برگ۱

۱۰۲۷۹

قرة الابصار فی فضائل الائمة الاطهار

(عربی - کلام)

مؤلف: ابوالقاسم بن محمد کاظم زنجانی (۱۲۲٤-۱۲۹۲).

کتابشناسی:

مؤلف: فقیه، اصولی و مجتهد است که بامر محمدشاه قاجار برای مناقضه بابیه پرداخته است و این کتاب را نگاشته است.

مؤلف کتاب را در ۱۵ ذیحجه ۱۲۵۷ق تألیف نموده و مشتمل بر مقدمه که ۳ قسمت است. الاولی: فی رسم هذه العلم و بیان معانی اجزائه، الثانیة فی بیان حجیة هذا العلم، الثالث فی بیان حجة من الأخبار و بیان سر من الاسرار. و دارای ۵ باب و خاتمه.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق محمداً و آل محمد الطیبین الطاهرین قبل ان یخلق ماء آدم و طینه شهور و سنین.

انجام: یقبل القلیل بالکثیر کما یعطی الکثیر بالقلیل.

انجامه: و قد فرغ من تسویدها العبد الذلیل فی باب ربّه الجلیل ابن علی عسکر عبدالجلیل الموسوی و نقله من الاصل الذی صنفه مصنفة ادام الله ظلاله الی یوم القیام فی یوم الاحد ثالث و عشری شهر محرّم الحرام المنتظم فی سهشور سنه ۱۲۵۸.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۸ گ. **تعداد سطور:** س. **اندازه متن:** سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** عبدالجلیل بن علی عسکر الموسوی. **تاریخ کتابت:** روز یکشنبه۲۳ محرم ۱۲۵۸ ق به نقل از خط مؤلف.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای درون آستر آبی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، فهرست آغاز کتاب و شماره آیات شنگرف.

حواشی: حواشی با نشانه‌های عنه، منه.

آرایه: با جدول طلایی و سرخ و آبی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

یادداشت نوه میرزاابوالقاسم زنجانی که از خط جدش که فهرست آیات نسخه را در ص ۲ نگاشته یاد می‌کند.

مرمت و وصالی: بیشتر صفحات نسخه وصالی و مرمت گردیده.

منابع: الذریعه ۷۰: ۱۷، معجم المؤلفین ۱۵۶: ۱۱.

۱۰۲۸۰

المطالب المظفریه فی شرح الرسالة الجعفریة

(عربی – فقه)

مؤلف: محمدبن ابی طالب استرآبادی (سده ۱۰)

کتابشناسی:

که به نام سیف الدین الدین مظفر التبکچی الجرجانی در ۴ فصل نگاشته شده است. متن از محقق ثانی است.

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله الذی فضلنا علی سایر الأمم باعدل الادیان و اوضح لنا شرایع الاسلام ... اما بعد فانی لمّا امعنت نظری و صرفت فکری و تدبری فی مطالعة المختصر المرسوم بالرسالة الجعفریة الموضوعة...

انجام: کذا فذلک کافر... و مؤمن بالکواکب و الظ. (افتاده)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۳۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۴×۷ سم.

خط: نسخ و برخی صفحات نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

جلد: جلد مقوا رویه پارچه گلدار سرخ با زمینه طوسی و آستر کاغذ سفید رنگ. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها درشت و شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت انتقال نسخه به ابوالقاسم بن کاظم موسوی زنجانی در شهر زنجان با بیع صحیح شرعی در ۱۲۵۴ق.در برگ ۱.

۲. یادداشت تملک ابی‌طالب محمد الموسوی. در ۱۲۹۲ در برگ ۱.

مهر:

مهری بیضی شکل با سجع «لک البهاء کله» با تاریخ ۱۱۲۶ق. در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۱۴۰: ۲۱، مرعشی ۳۲۳: ۴ ش ۱۵۲۱.

۱۰۲۸۱

وجیزة فیما یعمل فی تمام الاسبوع من الآداب و الادعیة = اذکار الاسبوع

(عربی - ادعیه)

مؤلف: حاج محمد کریم خان ابراهیم کرمانی (۱۲۲۵-۱۲۸۸ق).

کتابشناسی:

مشتمل بر مقدمه، ۹ فصل و خاتمه.

مقدمه بیان آداب الداعی و مایجب معرفته علیه

الفصل الاول: فی الادعیة الواردة عند التخلی و الوضوء و آداب الصلوة من فاتحتها الی خاتمها.

الفصل الثانی: فی تعقیبات الصلوة الیومیة

الفصل الثالث: فی الادعیة الواردة للنوافل المنسوبة الی الایام و اللیالی

الفصل الرابع: فی الاذکار الواردة لکل یوم

الفصل الخامس: فی الادعیة الواردة عندالصباح و المساء

الفصل السابع: فیما یتعلق باوقات اللیل و النهار من الادعیة الواردة الاحوال العارضة فیها

الفصل الثامن: فی تفصیل الاحوال ایام الاسبوع من السعادة و النحوسة و مایشاکلها و طریق التوقی من قواطعها

الفصل التاسع: فی زیارات الائمة الاطهار (ع) و ما اختلف اللیل و النهار عامة و خاصة

الخاتمه: فی بیان معنی الذکر و الحث علیه.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم مالک یوم الدین، ایاک نعبد و- اما بعد فیقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم ان هذة رسالة وجیزة فیما...

انجام: وصلت الیها فخذ بها و کن من الشاکرین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و کتب ذلک العبد... الاثم کریم بن ابراهیم و تم فی لیلة ... تسع عشرة دخلت من شهر شعبان من سنی سبع و اربعین بعد المائتین و الالف فی بلدة کرمان صانها الله عن طوارق الحدثان حامداً مصلیاً مستغفراً راجیاً عن الله القبول فانه خیرمأمول ۱۲۴۷.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۴/۵×۱۰ سم.

خط: نسخ. مؤلف **کاتب:** کریم بن ابراهیم خان کرمانی. **تاریخ کتابت:** یکشنبه ۱۹ شعبان ۱۲۴۷ ق. **محل کتابت:** کرمان.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز ضربی، درون آستر کاغذی سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۹/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابوالفضل الموسوی با تاریخ ۱۳۴۵ق. در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۲۵: ۵۱ (الوجیزة)

۱۰۲۸۲

کتاب المقلة العبرا فی تظلم الزهرا

(عربی - ادبیات مذهبی)

مؤلف: شیخ عبدالعلی ابن حسین جزایری

کتابشناسی:

شامل مقدمه، سه مقام و خاتمه.

مقدمه: فی نسبها و تاریخ مولدها و وفاتها و تحلیتها باسمائها و وجه تسمیتها بها و نبذة من فضائلها و فیها اربعة فصول

المقام الاول: فیما جری لها و علیها بعد موت ابیها من منازعتها للشیخین و تظلمها و

دعویها فدک و العوالی تارة نحلة و تارة میراثا و تارة مشارکة للبنی هاشم و ردها عن ذلک کله و فیه اربعون فصول.

المقام الثانی: فیما حیدر من الامر بعد وفاتها و قبله یسیر و فیه اربعة فصول.

المقام الثالث: فیما ورد من المناقصات فی هذا الباب و فیه خمسون فصول.

خاتمه: فیما یستدرک علی هذة المقامات و الحاق مالم یات و فیها خمسة فصول.

آغاز: بسمله، اللهم یا من جعل فاطمة سیدة نساء العالمین و جعل ذریتها شفعاء یوم الدین... بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی العلی بن حسین الشهیر بالجزایری عفی الله عنهما...

انجام:

فاستمعها من شاعر علوی   حسینی بالفضل لیس لفاها...

انجامه: و قد تمت الرسالة علی ید احقر العباد و اذلهم محمود بن الحاج علی الخوئینی و الملتمس من الناظرین فیها... بما وقع فهین سهوا ونسیان و یجتهدوا فی تصحیحة انه هو المستعان و کان الاتمام فی ۱۲۶۳.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۳×۷/۵ سم

خط: نستعلیق و شکسته. **کاتب:** محمودبن الحاج علی الخوئینی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۳ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه کاغذ، آستر کاغذ سفید نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۲/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و فواصل بین بیتها و سرفصلها شنگرف.

حواشی: با بعضی حواشی با نشانه ابوطالب الموسوی.

مرمت و وصالی: صفحات آخر وصالی و مرمت گردیده.

منابع: الذریعه ۲۰: ۱۲۰: ۲۲.

۱۰۲۸۳

العقد الطهماسبی= العقد الحسینی

(عربی - فقه)

مؤلف: عزالدین حسین بن عبدالصمد حارثی عاملی (-۹۸٤ق)

کتابشناسی:

در مقدمه، طهارت و نجاست در بدن و لباس و مسائل بعدی به صورت قاعده، قاعده، مطرح شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین علی القوم الکافرین، الحمدلله الذی انزل من السماء ماء طهوراً و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله الذین اذهب الله عنهم الرجس...

انجام: ...الی منازل المقربین وفقنا الله لذلک و للعمل بمایحب و یرضی، انّه جواد کریم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۲ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۱۱ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدبن علیقلی افشار. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

جلد: مقوا رویه کاغذ قهوه‌ای گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای و عطف تیماج مشکی. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۶ سم.

حواشی: حواشی و برخی توضیحات شنگرف. حواشی با نشانه صح.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک رضا موسوی با تاریخ ۱۳۷۰ ق که نسخه حاضر از کتب جدش علامه حاج ابیطالب زنجانی بوده و به وی به ارث رسیده است. در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت استاد احمد منزوی «نسخه دیگر این کتاب که خط خوشتری دارد ضمن مجموعه در همین کتابخانه هست.» در برگ ۱.

منابع: معجم المؤلفین ۱۷: ۴؛ الذریعه ۲۹۰: ۱۵؛ فهرست آستان قدس رضوی ۹۶۱/۲۱؛ فهرست مرعشی نجفی ۵۹: ۴ (۱۲۵۹/۴).

۱۰۲۸۴

منهاج الهداية فی احکام الشريعة

(عربی – فقه)

مؤلف: محمدابراهیم بن محمد حسن کرباسی اصفهانی (۱۱۸۰–۱۲۶۳)

کتابشناسی:

کتاب شامل چهار قسمت عبادات، العقود، الایقاعات و الاحکام است. جلد اول شامل کتب طهارت تا الوقف و جلد دوم از کتاب المکاسب تا الاقرار.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا الی معالم الاسلام و ارشدنا الی قوانین شرایع الدین و قواعد الاحکام.

کتاب الاقرار فیه مطالب الاول فی ارکانه و فیه مناهج، المنهج الاول.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۸/۵x۱۰/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمدحسنی بن محمدعلی الدیری در اصفهان. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۹ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** لاکی گلبوته‌دار با زمینه طلائی درون جلد روغنی با زمینه طلایی و سیاه آستر درون حل کاری گلبوته ای در زمینه سیاه. **اندازه جلد:** ۲۷x۱۶/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های دام ظله، م، عفی الله عنه.

آرایه: دارای سرلوح و کتیبه زرین با لاجورد و شنگرف، دو صفحه اول حاشیه گلبوته‌دار زرین نسخه مجدول به قلم زر و سرخ و لاجوردی.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت نسخه ازابوالقاسم ابن الکاظم الموسوی الحسینی الزنجانی ۱۲۴۹ در برگ ۱.

۲. یادداشت ابوطالب محمد موسوی در ۱۳۱۷ق. که یادداشت به خط پدرش را در برگ اول تصدیق می نماید (برگ ۱)

یادداشت ها و برافزوده ها:

در پایان کتاب مسئله فقهی است در چند سطر، و فهرستی از مطالب کتاب بدون ذکر صفحه در ص ۱.

مهر:

۱. مهر ابوالقاسم بن کاظم موسوی حسینی زنجانی با مورخ ۱۲۴۹ق اصفهان.در برگ ۱.

۲. مهر ابوطالب محمد موسوی در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۱۷۹: ۲۳.

۱۰۲۸۵

الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف

(عربی – اخبار و احادیث)

مؤلف: سیدشریف رضی الدین علی بن محمد طاووس حلی (-٦٦٤ق)

کتابشناسی:

هر مسئله با «من طریف» از مسئله دیگر جدا می‌شود.

آغاز: بسمله، الحمدلله کما یستحقه لذاته و یستوجبه باحسانه الی مخلوقاته و اشهد ان لااله‌الاهو...

انجام: لما کنت الا مسلماً متشیع ثم بحمد الله و حسن توفیقه و الصلوة... و السلام علی محمد و آله الطاهرین آمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵x۱۰ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** عبدالله بن حاج حسن بن حسینی و نیز علی بن محمد بن علی حیدری البحرانی. **تاریخ کتابت:** در سده ۱۲ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای، گوشه‌ها و عطف تیماج عنابی درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۵/۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک و خریدابوالقاسم ابن الکاظم موسوی در ۱۲۶۰ق در نجف در برگ ۱.

۲. یادداشت تملک عبدالله بن حاجی محمدرضا،فرزند مرحوم الاغا باقر در برگ۱.

۳. دو یادداشت تملک پاک شده در برگ۱.

۴. یادداشت تملک عبدالله بن الحاج حسن در برگ آخر

۵. یادداشت تنلک عبدالله بن محمدبن علی بن نصار الجزایری الصمدی در برگ آخر.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل ناخوانا با سجع "عبدالله...؟" در برگ۱.

۲. مهر دایره ای شکل "ابوالقاسم بن کاظم الموسوی " در برگ۱.

مرمت و وصالی: صفحات نخستین پارگی دارد و قسمتی از درون پشت جلد مرمت شده است.

منابع: الذریعه ۱۵۴: ۱۵، فهرست دانشگاه ۳۲۸۸: ۱۳.

۱۰۲۸۶

العدة فی اصول الفقه (جزء ثانی)

(عربی - اصول)

مؤلف: ابی جعفر محمد بن الحسن بن علی الطوسی معروف به شیخ الطائفه (-٤٦٠ق)

کتابشناسی:

در ابتدای کتاب تا ص ۷، فهرست مطالب کتاب به طور کامل بیان شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله وحده و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین قد سألتم...

انجام: ینفعنا بذلک و من نظر فیه انه ولی ذلک و القادر علیه و الحمدلله رب العالمین. تم الجزء الثانی من العدة بعون الله و توفیقه.

انجامه: و فرغ من تسویده یوم الجمعه حادی عشر شهر ربیع الاخر سنه اربع و خمسین و الف من الهجرة الفقیر الی الله الغنی ابن حسین بن... محمد تقی الحسینی الکاشانی عفی عنما...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۵×۸ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدتقی الحسینی الکاشانی. **تاریخ کتابت:** ۱۱ربیع الآخر ۱۰۵۴ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** تیماج عنابی ضربی، درون آستر زرد کاغذی. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها درشت و شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت خرید نسخه، از سوی علم الهدی بن محمد الحسن بن مرتضی در ۱۰۸۸ق.در برگ آخر.

۲. یادداشت هدیه کتاب به «محمدعلی» درمحرم۱۱۶۱ق.در برگ۳.

۳. یادداشت مالکیت و خرید ابوالقاسم بن محمدکاظم زنجانی در اصفهان در ۱۲۵۲ق. در برگ۳.

۴. مالکیت نوه وی ابوطالب موسوی در ۱۲۹۲ق.

یادداشت ها وافزوده ها:

۱. قیمت کتاب اصول به سیاق در برگ۱.

۲. یادداشت قیمت کتاب حاضر و کنزالعرفان و شرح ابهری و مسالک به مبلغ د. فروش در داخل پشت جلد.

۳. عدد اوراق کتاب در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل: عبده محمد باقربن محمدربیع ۱۲۰۴.

۲. مهر چهارگوش با سجع "ابوطالب الموسوی" ۱۳۸۴ در برگ ۳.

۳. مهره دایره ای با سجع "ابوالقاسم بن کاظم موسوی" ۱۲۴۹ در برگ ۳.

۴. مهر بیضی شکل علم الهدی با سجع "یمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی" در برگ ۳.

۵. مهر چهارگوش با سجع "المومن حی فی دارین با تاریخ ۱۰۳۶"

منابع: ریحانة الادب ۳۹۹، ۲، (کتاب در تهران بچاپ رسیده است.)

۱۰۲۸۷

شرح جدید تجرید

(عربی - کلام)

مؤلف: علاءالدین علی بن محمد قوشجی (-۸۷۹ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله. المقصد الثالث فی اثبات الصانع و صفاته و آثاره و فیه فصول الاول فی وجوده الموجود ان کان واجباً فهو... و الا استلزمه...

انجام: بذلک و انا علی کل طایفه انه لم یقم به الآخر اثم الکل بترکه هذا آخر ما یتیسر لنا من شرح التجرید الکلام و الحمدلله علی التوفیق للاتمام نفع الله الطالبین و جعله ذخرلنا یوم الذی انه خیر موفق و معین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۶×۱۶/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدعلی بن علاءالدین لوحامی مازندرانی سورکی. **تاریخ کتابت:** در ۲۸ ربیع الاول ۱۰۴۸ ق. **محل کتابت:** مدرسه الحانیه.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای لبه‌دار، درون آستر کاغذی طوسی جدید آستر لبه، پارچه سبزرنگ. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و برخی سبز در متن و حاشیه. **حواشی:** با حواشی بسیار با عناوین علامه حلی، احمدی، خوی فخرالدین، علی و نشان بلغ.

مالکیت و وقف: چند مهر و یادداشت مالکیت پاک شده است.

یادداشت‌ها و براقزوده‌ها:

۱. یادداشتی با عنوان «فایده» در تعریف و کاربرد اسطرلاب در ص آخر کتاب.

۲. و روایتی به عربی از خوارزمی به نقل از ابن عباس در باب طهارت و پاکیزگی پنج تن و در باب آیه تطهیر در صفحه آخر کتاب.

۳. یادداشتی بین نسخه جداگانه نهاده شده است.

- مسطا بخش عثمان
- و فضایل علی به فارسی
- حدیث غدیر متواتر (برگرفته از گوهر مراد عبدالرزاق)
- حدیث منزلت
- مسطا نه گانه بخش عمر و دلایل خلافت ابوبکر فارسی ذکر بعضی از نصوص جلیه که در کتب نیست. بطرق ایشان منقول شده.
- مباحثی به نقل از امام الرازی... (عربی)

و مبحثی با عنوان مذهب اثنا عشریه من وجوب نصب الامام... (عربی)

در لابلای سطور اوراق به طور جداگانه چند مطالبی به چشم می‌خورد که ظاهراً توضیحاتی غیر از کتاب است.

مهر: مهری با سجع «رب نجّنی، بمحمد و علی» در صفحه آخر که ورقی جداگانه و کوچکتر از متن است.

منابع: ذریعه ۱۳۸: ۱۳ (تجرید الکلام_)؛ کشف الظنون ۳۴۶: ۱ (تجرید الکلام)؛ کتابشناسی تجرید الاعتقاد: ۵۹-۶۲.

۱۰۲۸۸

شرح الکافیه= الشرح السعیدی

(نحو - عربی)

مؤلف: نجم الدین سعید عجمی (۷۲۷ق)

کتابشناسی:

شرحی مزجی کبیر است بر متن کافیة ابن حاجب.

آغاز: بسمله و بالله العون فی التوفیق. الحمدلله الذی دعا الی کلمة الحق... اما بعد فانّ العلم من اعلی المناقب و احدی المطالب...

انجام: ما قبلها نحو رأیت زیداً فانها تقلب فی الوقف الفاً و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

انجامه: وقد وقع الفراغ من تحریر هذه النسخة الشریفة المبارکة فی عشر جمادی الآخر علی ید العبد الضعیف النحیف الحقیر الفقیر المذنب المحتاج الی رحمة الله تعالی احمد بن (؟) الساوعی عفی الله عنه فی مدرسة الزنجان فی مدرسة دار الحدیث فی تاریخ سنه تسع و اربعه و سبعمائه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۳×۱۸ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** احمدبن {؟} ساوعی. **تاریخ کتابت:** در ۱۰ جمادی الاولی ۷۴۹ ق. **محل کتابت:** مدرسه دارالحدیث زنجان.

کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ. **جلد:** سوخت قهوه‌ای لبه‌دار ضربی با حاشیه و جدول و ترنج و گلبوته، آستر تیماج قهوه ای گلبوته ای. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۱۶ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک حسین بن صدر حسینی و در برگ ۱.

۲. یادداشت ابوالقاسم بن کاظم موسوی حسینی در اصفهان در ۱۲۵۲ق در برگ ۱.

۳. یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی: در برگ ۱.

مهر:

۱. مهرچهارگوش با سجع "الواثق بالله عبده رمضانعلی" در برگ ۱.

۲. مهر دایره ای با سجع "ابولقاسم بن کاظم موسوی" در برگ ۱.

منابع: فهرست مرعشی ۲۸/۲۷۴؛ کشف الظنون ۱۳۷۱/۲.

۱۰۲۸۹

کتاب الاقوال الکافیة والفصول الشافیه

(عربی - فرس‌نامه)

کتابشناسی:

آغاز: الحمدلله اللطیف بخلقه المتکفل لهم قبل السؤال بسابغ رزقه احمده علی نعمه و هو خیر من انعم و استمدّه من فضله و هو القادر الاعظم والمحلم لمخلوقاته و مصنوعاته و هو اجل من صنع و احلم... اما بعد فانی نظرت بناظر القلب و تمییز العقل فیما انعم الله به علی عباده من النعم الضافیه و المنن الصافیه و ما فضل...

انجام: ففضلت بهذا لأنّ الحصان اذا اجری کان یتنفس تنفس راحة فاذ طال علیه الجری انفطر و الله تعالی اعلم

انجامه: تم الکتاب المبارک بحمدالله و منه و حسن توفیقه و لاحول و لاقوة الا بالله

العلی العظیم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه تسلیماً کثیراً دایما الی یوم الدین و الحمدلله رب العالمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۸/۵ سم.

خط: خط نسخ. **تاریخ کتابت:** ۱۱ ق.

کاغذ: سمرقندی آهارمهره. **جلد:** تیماج سرخ ضربی ساده، آستر درون کاغذ ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت به رنگ مشکی، آبی، سرخ. **حواشی:** برخی حواشی توضیحی با عنوان صحاح، قاموس، منتخب الدفعات.

آرایه:

۱. نسخه مجدول به قلم سرخ در تمام اوراق

برگ اول نسخه دارای یک مستطیل بزرگ است که در کتیبه ی زرین و لاجورد آن نام کتاب به خط ثلث درشت به قلم سفیداب نوشته شده و در کتیبه پایین نام "السلطان الملک المجاهد..." آمده که نام سلطان پاک شده است. یک شمسه زرین با گل ۸ پر زرد گلبوته ای لاجوردی که برسم خزانه است با عنوان "برسم سیدناومولانا الشیخ الأجل الفاضل الصالح الشمس الدین علی بن عبد الله بن عامر حفظه الله تعالی و اطال عمره امین امین"

در زیر عنوان کتاب در سطری پایین‌تر با خط سرخ و ریزتر نوشته شده است «فی فضایل الخیل و صفاتها و الوأنهاو اشیاتها و محمودها و مذمومها و امراضها و غیر ذلک».

دارای غلاف و جلد پارچه‌ای نارنجی رنگ گلدار و آستر عنابی رنگ.

مالکیت و وقف: ۱. یادداشت مالکیت: یادداشت ابی طالب محمد موسوی در طهران، ۲۷ رجب ۱۳۱۹ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تعداد اوراق کتاب مشتمل بر ۱۶۵ اوراق در بالای نسخه و نیز قیمت کتاب ست الف (۶۰۰ دینار)

۲. یادداشت دیگری با عنوان «که مؤلف از کاتبان اوایل قرن ۸ است» که در صفحه ۹ می‌گوید، که مورخ ۷۲۷ ق است.

۳. یادداشت: با موضوع این یک جلد کتاب فرس‌نامه را به مبلغ پنج تومان بصاحبی و قبله گاهی جناب شیخ فخرالعلماء فروختم و احتیاط نذر منافع ابد را با او نمودم. فضل الله.در برگ آخر.

۱۰۲۹۰

غرر الخصائص الواضحة و عرر النقائص الفاضحة

(عربی - اخلاق)

مؤلف: جمال‌الدین محمدبن ابراهیم المکتبی الانصاری معروف به وطواط (۶۳۲-۷۱۸ق)

کتابشناسی:

مطالب کوتاه ادبی با نمونه‌های شعری و آیات و امثال اخلاقی. کتاب دارای مقدمه و ۱۶ باب است و هر باب دارای سه فصل و خاتمه.

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم، الحمدلله الذی جعل اللسان عنوان عقل الانسان و آلة تظهر سرالجنان، بفصیح العباره و صریح التبیان .....

انجام: من راجیه قریب و لداعیه مجیب و الله اعلم.

انجامه: تم الکتاب علی ید کاتبه الفقیر محمد عبدالله اللهم اغفر له و لوالدیه و لمشایخه و محبه و المسلمین و المسلمات تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۲ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمد عبدالله.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی، درون آستر کاغذی آبی رنگ. **اندازهٔ جلد:** ۲۰/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها، فواصل بین ابیات و اشعار همگی درشت و شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه ق، مأمولی و...

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت تملک از ابوطالب محمد موسوی در ۱۳۱۹ق در تهران.

۲. یادداشت مالکیت مصطفی یوسف که به پسرش محمد بخشیده در برگ ۳.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت دیگری از «لابنه محمد ابوحسین».

منابع: فهرست مرعشی نجفی ۳۹: ۱۶، در بولاق در سال ۱۲۸۴ و در مصر سال ۱۲۹۹ق چاپ شده است. التراث العربی ۱۲۷/۴؛ کشف الظنون ۱۲۰۱: ۲، معجم المطبوعات: ۱۹۲۰.

۱۰۲۹۱

الکشکول فیما جری لآل الرسول

(عربی - اخبار)

منسوب به: از سیدحیدربن علی عبیدی عبدلی حسینی آملی معروف به صوفی

کتابشناسی:

تالیف این کتاب را به ابن معمار بغدادی نیز نسبت داده‌اند.

آغاز: قل الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصاً علی سید اهل الاصطفا محمد المصطفی صلی الله علیه و آله آل الصدق و الوفا و علی اصحابه و رجاله اهل الصبر و الوفا و علی التابعین لهم... و سمیت هذه الرسالة الکشکول...

انجام (ناقص): اخلاص الاولین و الآخرین و اعرفوها فان الصدیق الاکبر و الفاروق الاعظم ایدالله به الدین و اهله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۷/۵×۱۱/۵ سم.

خط: خط نسخ، در بعضی صفحات بی نقطه. **تاریخ کتابت:** ۹ ق.

کاغذ: کاغذ سمرقندی. **جلد:** مشمای قهوه‌ای، گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای، آستر درون کاغذ نخودی فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۲×۱۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت محمدرضا

۲. یادداشت مالکیت «مرتضی بن احمدالحسینی الرشتی» در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت چاپ کتاب بنام کشکول سیدحیدر آملی در ۱۳۷۲ق نجف که همین نسخه است تا ۱۷۶ چاپی را در بر دارد.

مهر: مهر چهارگوش وی با سجع «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» ۱۲۴۰ق

فرسودگی و افتادگی: اوراق کتاب فرسوده و کناره پاره و آبدیده است.

منابع: ذریعه ۸۲: ۱۸، در نجف سال ۱۳۷۲ در ۲۰۲ صفحه چاپ شده است.

۱۰۲۹۲

مجموعه

۱. صلاة الجمعه (۳پ-۵٤پ) (فارسی- فقه)

مؤلف: آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (-۱۱۲۵ ق)

کتابشناسی:

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیحد واجب الوجودی را سزد که معرفت ذات فایز الانوارش بر همه واجبات مقدم است و ادای فرایض شکر نعمت بیشمارش از

همه مهمات اهم یگانه که از رهگذر تردد آراء و اختلاف مذاهب گرد شبهه بر دامن وحدت ذات بیشمارش ننشیند و... بعد... بنابراین فقیر محتاج بعون عنایت جناب باری ابن حسین جمال الدین محمد خوانساری بحسب فرمان همیون بتألیف این رساله در تحقیق مسئله مزبوره مبادرت جسته... و این رساله مشتملست بر مقدمه و سه فصل...

انجام: در فصل دوم نه بر وجوب آن اینست آنچه بنظر رسید از دلایل قول بوجوب عینی و بحمدالله ضعف انها تمام بوضوح پیوست و الصلوة و السلام علی خاتم الرسالة و آله اولی الهدایة و الدلالة.

۲. مطلبی انتقادی درباره نحوه سلوک و عادت برخی مردمان شکایت از زمانه که کفران ورزیده و به دین خدا عمل نمی‌کنند. (۵۵پ-۵۶ر) (فارسی- اخلاق)

آغاز: رقیمه مصدر بطغرای بنده پروری و صحیفه موشح بتوقیع مخلص ترانه‌ی که فاتحه...

انجام (ناقص): و به اندک میل بطرف این طایفه کج نهاد خود را باتش و لا ترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار اندازد.

۳. صلاة الجمعة (۵۶پ-۱۲۵ر)

مؤلف: محمد بن عبدالفتاح تنکابنی (۱۱۲٤ ق)

و در آغاز رساله اختصارات ذکر گردیده است که ق= ثقه غیر امامی، ح، ممدوح، ض =ضعیف م= مجهول و قولنا: ثقةای عدل امامی ضابط.

آغاز: الحمدلله الذی شرف الجمعة علی غیرها من الازمان و الاوقات و فضلها علی سایر العبادات و الصلوات... اما بعد فیقول المتمسک بکرم ربه الغنی محمدبن عبدالفتاح تنکابنی بانه قد الف بعض فضلا معاصرینا رسالة فارسیة لنفی عینیة الجمعة مشتمله علی...

انجام: فان بقی لک ریب فارجع الی رسالة کتبها فی الاخبار و الاجماع قدتم الرسالة علی ید مؤلفه الراجی الفقیر الی رحمة الله و الطافه الجسیمة محمدبن عبد الفتاح

تنکابنی غفرالله ذنوبهما و سترعیوبهما حامداً لله مصلیاً علی رسولة الثقلین وءاله الطیبین الطاهرین فی اواخر شهر الله عزوجل فی شهور سنة ۱۱۰۶ ق من هجره خیر البریة علی هاجرها الف الف سلام و التحیة.

منابع: التراث العربی ۴۸۷/۳

۱. الوجیزه (۱۲۵پ-۱۵۲) (رجال – عربی)

مولف: مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۱۱۰ ق)

آغاز: الحمدلله الذی رفع منازل الرجال علی معارج الکمال علی قدر روایاتهم عن النبی الکریم المفضال و آله النجباء ارباب العصمة و الجلال فصلوات الله علیه و علیهم ما اختلف الاقوال و...

انجام: مسمع النوفلی هو الحسین بن یزید النهیکی هو عبدالله الوشا هو الحسن علی الیعقوبی هو داود بن ...

انجامه: قد فرغ من تسوید هذه الرسالة الشریفة فی تاریخ اثنین و عشرین من محرم الحرام سنة ثمانین و ماة بعد الالف من الهجرة ابن علیقلی افشار محمد عفی عنها بمحمد و آله تم تم تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۱ برگ سفید در آغاز و ۱ برگ سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۲۱-۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۱۰۶ ق. ش ۳ و ۱۱۸۰ (ش ۴). کاتب: محمد بن علیقلی افشار.

کاغذ: فرنگی کلفت. **جلد:** تیماج عنابی رنگ، آستر درون کاغذ قهوه‌ای رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: در گوشه برخی صفحات به شنگرف نام بابها و نیز در متن با عنوان مشکی نگاشته شده است. عناوین و نشانها مشکی با برخی خطوط سرخ بر روی کلمات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت محمد الموسوی در شهر تهران سال ۱۳۰۹ ق در حاشیه سمت راست برگ آغاز نسخه.(برگ ۳)

۲. یادداشت مالکیت رضا الموسوی زنجانی که تأکید دارد که این نسخه از جدش به وی به ارث رسیده است از الحاج میرزا ابوطالب الزنجانی، در ۱۳۷۰، در برگ ۳.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت عنوان کتاب و مؤلف با خط نسخ نگاشته شده است در برگ ۱.

۲. میان چند مسئله به زبان عربی با عنوان هبهٔ ثواب الطاعات المندوبه و چند حدیث به عربی در برگ ۳

۳. ۲ یادداشت فارسی پزشکی در برگ ۱.

۵. یادداشت مورخ جمادی الاولی سال ۱۳۷۰ در برگ ۵۶ر، و نیز یادداشت توضیحی از اینکه مؤلف رساله ۲ از علمای قرن ۱۱ است که در ۱۳۷۰ به وی (مالک نسخه) به ارث رسیده است

۶. یادداشت دعاء اصحاب کهف در برگ آخر نسخه بفارسی و عربی ص ۱۵۸، چند یادداشت با موضوع دستور طبی بفارسی و چند دعا به عربی در برگ آخر نسخه ۱۵۸ پ.

۱۰۲۹۳

النهایة فی مجرد الفقه و الفتاوی

(عربی – فقه)

مؤلف: محمدبن حسن طوسی (۳۸۵–٤٦٠ق)

کتابشناسی:

فقه فتوایی است از باب طهارت تا الدیات ۸ صفحه اول کتاب فهرست کل مطالب است با ذکر باب و فصل

آغاز: بسمله، الحمدلله مستحق الحمد و موجبه... کتاب الطهارة باب ماهیة الطهارة و کیفیة ترتیبها الطهارة فی الشریعة اسم...

انجام: و کان قد اظهره لم یکن علیه شیئی علی حال.

انجامه: تم الکتاب النهایه فی فقه اهل البیت علیهم السلام و الحمد لله رب العالمین و صلواته و تحیاته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۷×۹/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه تیماج حنائی، عطف و سجاف میش ضربی فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۶/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت ابی القاسم التنکابنی در ۱۳۰۹ق.

۲. یادداشت مالکیت ابوالفضل موسوی زنجانی بدون تاریخ.

مهر: مهر محمدابراهیم.

منابع: (الذریعه ۳: ۲۴ و ۴، فهرست کتب عربی مشار ص ۹۷۳، دانشگاه ۱۶۳: ۸).

۱۰۲۹۴

مجموعه

۱. **تمهید القواعد الاصولیة و العربیة لتفریع قواعد الاحکام الشرعیه** (۱ر–۱۲۸پ)

(عربی–اصول)

مؤلف: زین الدین بن علی ملقب به شهید ثانی (–۹٦٥ق)

کتابشناسی:

در دویست قاعده، یکصد قاعده در اصول فقه و یکصد قاعده در نحو، به همراه فهرست مبسوط کتاب تمهید.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی وفقنا لتمهید قواعد الاحکام الشرعیه و تشیید ارکانها...

انجام: و ان یغفرلنا ما اخطانا فیه سبیل الصواب انه غفور رحیم.فرغ من تالیفه عصر یوم الجمعه للشهر الحرام محرم المفتتح بعام ثمان و خمسین وتسعمائه و مولفه الفقیر الی عفو الله تعالی و رحمته زین الدین علی بن احمد الشامی العاملی عامله الله...... و آله الطاهرین.

انجامه: فرغ من تسویده اقل الطلاب حبیب الله بن المرحوم آخوند ملا نوروز القارختلوی الاصل فی یوم الاربعاء فی شهر رمضان المبارک فی سنه ثمانین و مائتا و الف من الهجره حامدا لله مصلیا للرسول و مسلما لاولیائه اثنی عشر الذین خلق من فاضل طنیتهم رسل البشر ۱۲۸۰.

۲. فهرست تمهید القواعد (۱۴۹پ-۱۷۱ر)

مولف: شهید ثانی، زین الدین علی (۹۶۵ ق)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین و اشرف الاولین و الأخرین...

انجام: کمثله شیء و معنی الکاف فی لک الله ربی...

منابع: (الذریعه ۴۳۳: ۴، فهرست مرعشی نجفی ۳۰۷: ۴، **مطابقت** با نسخه خطی شماره ۶/۳۲۷۹، فهرست دانشگاه ۲۲۳۹: ۱۱).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۶/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** حبیب الله بن آخوند ملانوروز القار ختلوی الاصل(ش۱)، ابوطالب (ش۲). **تاریخ کتابت:** **چهارم** رمضان ۱۲۸۰ ق (در ش۱) پنجشنبه ۱۰ شعبان ۱۲۸۰ق (ش ۲).

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** تیماج نخودی ضربی با ترنج و نیم ترنج و لچکی و جدول و کمند درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۱/۵ سم

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتهای وفات چندتن از جمله امام جمعه میرزا

عبدالواسع ۱۲۹۱ق، ابن حاجی ملامحمود ۱۲۹۲، آخوند ملاعلی ۱۲۹۱ق، میرزا ابوالقاسم ۱۲۹۲ق، و تاریخ تولد چند فرزند با تاریخهای ۱۲۹۶ق، ۱۲۹۰ ق در برگ۴ و نیز یادداشتی با عنوان میرزا بابا تیار خالم حاتم در ۱۲۸۸ق. در برگ۱

۱۰۲۹۵

شرح مختصر الاصول لابن حاجب

(عربی –اصول فقه)

مؤلف: عضدالدین ایجی عبدالرحمن بن احمد (-۷۵۶ق)

کتابشناسی:

شرحی است با عنوان «قال - اقول».

آغاز: بسمله و به نستعین، قال مبادی اللغة اقول من لطف الله تعالی احداث الموضوعات اللغویة...

انجام: ... فی القدر الذی ذکرنا ارشاد للملک.

انجامه: وقع الفراغ فی ثامن و عشرین من شهر جمادی الثانی سنه اربع و ثلثین بعد الالف من الهجرة النبویة المصطفویة علیه الصلوة و التحیه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۵×۱۳/۵ سم

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۳۴ ق.

کاغذ: سپاهانی الوان. **جلد:** تیماج عنابی سجاف و عطف تیماج مشکی، درون آستر تیماج مشکی. **اندازه جلد:** ۱۲×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های س، شرح، سید، سماع.

مالکیت و وقف: ۱.یادداشت و خرید ابوالقاسم الموسوی در مدرسه صدرالایران اصفهان در ۱۲۴۸ق. در برگ آخر و اول.

۱. یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی در ۱۲۹۲ در برگ آخر و اول
۲. یادداشت مالکیت محمد صادق الحسنی الموسوی در برگ۱.

یادداشتها و برافزوده ها:
یادداشتی در ص ۱ با این عنوان که: «این کتاب مستطاب چهل و هشت سال تمام است که داخل کتابخانه شده است.»

مهر:
۱. مهربیضی شکل ابوالقاسم موسوی در برگ آخر.
۲. مهر چهارگوش ابوطالب الموسوی در برگ۱.
منابع: (فهرست مرعشی نجفی ۲۴: ۳).

۱۰۲۹۶

الدروس الشرعية فی فقه الامامية

(عربی - فقه)

مؤلف: شمس الدین ابوعبدالله محمدبن مکی، شهید اول (-۷۸٦ق)
کتابشناسی:
شامل کتاب الطهارة است تا کتاب الرهن که فهرست کامل کتاب در برگ اول نسخه ذکر گردیده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انطق السنتنا بحمده و الهم قلوبنا شکر رفده و انطق جوارحنا للقیام و الصلوة علی محمد نبیه و عبده... اما بعد فان علم الفقه لایخفی شرفه و علوه و مقداره.
انجام: مع قرینة الحال فتاخره فاحکم به من غیر عین الراهن و هذا الفرعان مع اشتراط الرهن فی البیع هذا آخر کلام المنصف رحمة الله علیه ولعن ظالمه و قاتله و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی الانبیاء و المرسلین و لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

انجامه: فرغ من نسخه بکرة نهار الخمیس فی اواخر شهر جمادی الاول فی بلدة بغداد سنة ثلثه و ستین و ثمانمائه هجریة نبویه علی مشرفها افضل الصلوة و السلام شمس الدین بن حسین و الاسترآبادی غفرالله له ولوالدیة و لمن نظر الله علی و المؤمنات و المؤمنات و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و عترته الطاهرین و سلم سلیماً.

نسخه‌شناسی:
تعداد برگها: ۱۷۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۰/۵ سم.
خط: نسخ، **کاتب:** شمس الدین بن حسین الاسترآبادی، **تاریخ کتابت:** اواخر جمادی الاول ۸۶۳ ق. **محل کتابت:** شهر بغداد.
کاغذ: سمرقندی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، عطف سرخود درون آستر درون کاغذی شکری رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۵ سم.
عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و شنگرف. **حواشی:** با حواشی ع، هـ ۱۲.

مالکیت و وقف:
۱. یادداشت و مالکیت ابوطالب موسوی با تاریخ ۱۳۰۷ق و ۱۳۱۴ق که کتاب را خریده و به تهران انتقال داده، در برگ۱.
۲. یادداشت انتقال مالکیت به «محمدبن فرخ النجفی» در برگ۲.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:
۱. روایتی به عربی در باب اهمیت مجالس علم و اهل علم در برگ ۲
۲. فهرست الدروس الشرعیه که شامل کتاب طهارت است و به کتاب الرهن ختم می‌شود (۴۷ کتاب) ذکر گردیده، در برگ۳.
فرسودگی و افتادگی: نسخه دارای آبدیدگی و پارگی است و بعضی اوراق وصالی و مرمت گردیده.
منابع: فهرست آستان قدس ص ۲۴۸، ذریعه ۱۴۵: ۸.

۱۰۲۹۷

حاشية انوارالتنزيل

(عربی - تفسیر)

مؤلف: شیخ بهائی، محمدبن حسین بن عبدالصمد (۹۵۳-۱۰۳۰ق)

کتابشناسی:

حاشیه ای است بر تفسیر قاضی عمر بیضاوی (-۶۸۲ق).

آغاز: بسمله، ان احسن مایفتتح به الخطاب، حمدالله الذی نزل علی عبده الکتاب...

انجام: و قد سبق فی هذا المقام عند اول تفسیر الفاتحه، فتذکر.

انجامه: تمت هذه الرسالة الشریفة فی یوم الاحد ثامن عشر شهر رجب المرجب سنة تسع و سبعین فوق الألف من الهجرة النبویة علیه التحیه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۶×۱۴ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۸ رجب ۱۰۷۹ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز یک لا درون آستر کاغذ سفید. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۹/۵ سم.

حواشی: با حواشی صح و منه.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک ابی طالب محمد موسوی در ۱۳۱۳ق در تهران در برگ ۱.

یادداشت ها و برافزوده ها: ذکر برخی لغات عربی و معانی و توضیحات فارسی آن در ۲ برگ آخر.

مرمت و وصالی: نسخه دارای آبدیدگی و مرمت در صفحات آغازین و پایانی است. برگ اول نو نویس.

منابع: (الذریعه ۶:۴۴، معجم المؤلفین ۹:۲۴۲، کشف الظنون: ۷۲۰، ریحانة الادب ۳۸۸:۲، هدیة العارفین ۲:۲۷۳).

۱۰۲۹۸

مجموعه

۱. المسائل الناصریات (۱ر-۴۴پ) (عربی - فقه)

مؤلف: سیدمرتضی علم الهدی (-۴۳۶ق)

کتابشناسی:

شرحی است استدلالی بر «فقه الناصریات» جدش که با عنوان «مسئله، مسئله» می‌باشد.

آغاز: بسمله، الحمدلله علی ماخص و عم من نعمه و ظهر و بطن من منه و اياه نسئل الزيادة فی اليقين.

انجام: لولا ان هذا الجواب عن المسائل الواردة لايليق بذلک لذكرناه و ماتوفيقنا الا بالله عليه وتوكل و اليه... محمد و آله الطاهرين.

انجامه: تمت هذه الكتاب بعون الملک الوهاب فی يوم سبت خامس شهر ذی القعده الحرام بيد الحقير الفقير المحتاج الى رحمة الله زين العابدين الدهكردی فی سنه خمسون و مأتين بعد الالف من الهجرة النبوية ۱۲۵۰

منابع: ذریعه ۲۰:۳۷۰

۲. الشرط ضمن العقد (۴۸ر-۶۵ر) (عربی- فقه)

مولف: میرزا ابوالقاسم بن حسن گیلانی (۱۲۳۱ق)

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمين... فلما كان مسئلة الشرط فی ضمن العقد المتداولة فی السنة العلماء من جميع الاعصار...

انجام: و الدلالة و الاعتقاد و الله ولی الحمد النعمة و الرشاد.

انجامه: فقد تمت الرسالة فی يوم الاربعا فی سلخ شهر شعبان المعظم ۱۲۵۰.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۶-۲۵ س. **اندازه متن:** ۸×۱۶ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** زین العابدین دهکردی ش۱. **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۰ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** مقوا رویه کاغذ نخودی رنگ علف تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** سم.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابوطالب محمد الموسوی در ۱۳۰۲ق. در برگ۱.

مهر: مهردایره‌ای شکل ابوالقاسم بن محمد کاظم موسوی. در برگ۱.

منابع: ریحانة الادب ۱۱۹:۳؛ التراث العربی ۴۳۲/۳.

۱۰۲۹۹

نزهة العیون النواظر فی الوجوه و النظایر

(عربی – علوم قرآنی)

مؤلف: جمال الدین ابوالفرج عبدالرحمن بن علی الجوزی (-۵۹۷ ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام العالم جمال الدین ابوالفرج عبدالرحمن بن علی ابن الجوزی رحمة الله...

انجام: انه ولی ذلک و القادر علیه و الحمدلله حق حمده و صلوة علی محمد و آله و صحبه وسلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین.

انجامه: و کان الفراغ من کتابة هذه النسخة فی الیوم العاشرمن صفر ۱۱۵۶ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۷/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۱۰ صفر ۱۱۵۶ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی ضخیم سفید رنگ. **جلد:** تیماج عنابی، درون آستر کاغذی ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها و فاصله جملات وابواب و فصول همگی شنگرف.

مالکیت و وقف: ۱.یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی در برگ ۱.

۱. یادداشت مالکیت محمد سعدی السیوطی بن مفتی الحنابله در برگ ۱.

یادداشت و برافزوده ها: یادداشت بلاغ در برگ آخر.

۱۰۳۰۰

مجموعه

۱. فهرست کتاب المحکم و المتشابه (عربی- تفسیر) با ذکر عناوین و مطالب و شماره صفحات

۲. کتاب المحکم و المتشابه (٤پ-٧٤ر) منسوب به: سیدشریف مرتضی علم الهدی ابی القاسم علی بن احمد حسین موسوی (-٤٣٦)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، الحمدلله العدل ذی العظمة و الجبروت و العز و الملکوت، الحی الذی لایموت مبدی الخلق و معیده و منشی کل شیء و مبیده الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفواً احد ... اعلم یا اخی وفقک الله لما یرضیه بفضله و جنبک مایسخطه برحمته ان القرآن جلیل...

انجام: و اذا تاملت بمایکون فی کل فریضة منها عرفت ان مجموع مایکون فی الفرایض الخمس اربعمائه حدود و الحمدلله رب العالمین و الصلوة والسلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین المعصومین.

انجامه: تم، بالخیر.

در انتهای رساله حدیثی است از حضرت رسول (ص)، به عربی

منابع: ذریعه ۱۵۴:۲

۳. مطلبی با عنوان «طریق استخراج سمت قبله» (٧٤پ) (عربی- نجوم)

٤. منتخب کتاب المسایل العویض = العویص = مسائل العویص فی احکام (٧٥ر-٧٨ر) (عربی- فقه)

مؤلف: شیخ مفید محمد بن محمد (٣٣٦-٤١٣)

آغاز: مسئله فی امرأة لها بعل صحیح البعولیة امکنت من نفسها زوجاً کامل العقل رضی الدین فوطها من غیرحرج و لاعلیها فی ذلک...

انجام: الآخر ثم تولد لکل منها ابن فکل واحد منها یکون عما لآخر لانه اخو ابیه.

انجامه: تم بالخیر فی اللیل الآخر من لیالی المحرم فی سنة هجریة ۱۲۴۶ق فی مدینة قزوین فی مدرسة فاضل الباراغانی حفظه الله.

منابع: ذریعه ۱۵: ۳۶۲

۵. رسالة فی الناسخ و المنسوخ (۷۸پ-۹۳ر) (عربی-علوم قرآنی)

مؤلف: ابی القاسم هبة بن سلامه

آغاز: الحمدلله مکافاة لافضاله و صلواته علی محمد و آله و بعد فهذه رسالة فی علم الناسخ و المنسوخ فان ذلک اول مایجب ان یبتداء به من علوم القرآن فقد روی عن امیرالمؤمنین...

انجام: سورة الکافرین فیها آیة واحدة و هی لکم دینکم ولی دین نسخ و لامنسوخ فهذه ما اردناه ذکره

انجامه: قد فرغ من تسویدها جامعها الفقیر الی الله الغنی منصور بن مرحوم سبحی لحسائی و ذلک یوم اربع عشر من شهر شعبان المعظم سنة الف و خمسة و اربعون ثم کتابتها فی ۱۱۴۰ق و قد فرغ من تسویده الکاتب الطالب ابوالقاسم ابن محمد کاظم الموسوی الحسینی العلوی فی وقت غروب یوم الخمیس فی مدینة قزوین فی سابع شهر صفر المظفر من شهور سنة ۱۲۴۶ق اسال الله ان یوفقنی فیما اردناه و یبلغنی الی ما قصدته بحق من ... و یجعلنی تحت لوائه. تم

منابع: ذریعه ۱۳: ۲۴

۶. جواز ارتفاع النقیضین فی المرتبة (۹۳پ) (عربی- فلسفه)

مؤلف: نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود (-۱۰۳۰)

آغاز: قال بعض الافاضل ان لاستاد المحقق قدس سره افاد فی بعض تعالیقه...

انجام: و فی اصل الکلام کلام لایخفی علی المتفطن تم الکلام. (عربی- فلسفه) -

۷. الفرق بین الفرد و الحصة (۹۴ر)

آغاز: ان الفرد طبیعة مقیدة بالقید بحیث یکون القید داخلا فیها و الحصة طبیعة مقیدة بحیث یکون القید خارجاً

انجام: ذلک ولکن علی بصیرة

انجامه: تحریراً فی یوم الثلث فی عشرین صفر المظفر فی مدینة قزوین فی مدرسة الفاضل الباراغانی فی ۱۲۴۶ق اللهم تم بالخیر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۳ برگ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۶ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** ابوالقاسم بن محمدکاظم الموسوی الحسینی العلوی.

تاریخ کتابت: ۱۲۴۶ ق در روز آخر محرم در ش (۴) ؛۷صفر در ش ۵ ؛روز سه‌شنبه ۲۰ صفر در ش ۷.

محل کتابت: شهر قزوین در مدرسه فاضل الباراغانی.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. (دارای علامت واترمارک با نام = odracip ONGaclac) در نسخه. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با نقش ترنج در میان، در داخل ترنج نقش گلبوته با سرترنجهای و شمسه‌های کوچک در بالا و پائین نسخه. با جدول و حاشیه منگنه‌ای در دور تادور نسخه، آستر درون کاغذ فرنگی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها همگی سرخ، و خطوط کلمات سرخ بر روی برخی کلمات، عناوین و سرفصلهای هر عنوان در حاشیه نسخه به شنگرف.

حواشی:

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت و کتابت نسخه از سوی ابوالقاسم موسوی با مضمون: من کتب من کتب بقیه لنقسه در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. چند یادداشت با معرفی رساله اول کتاب محکم و متشابه و معرفی اجداد علم الهدی؛ روایتی از حضرت رسول به عربی، در برگ۱.

مهر: مهر بیضی شکل با سجع ابوالقاسم الموسوی در برگ۱.

۱۰۳۰۱

مجموعه

۱. صلوة الجمعه (۱ر-۵٤پ) (فارسی - فقه)

مؤلف: آقا جمال خوانساری، محمدبن حسین (- ۱۱۲۵ق)

کتابشناسی:

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیحد واجب الوجودی را سزد که معرفت ذات فایز الانوارش بر همه واجبات مقدمست و ادای فرایض شکر نعمت بیشمارش از همه مهمات اهم یگانه

انجام: آنچه به نظر رسید از دلایل قول بوجوب عینی و بحمدالله ضعف آنها تمام بوضوح پیوست و الصلوة و السلام علی خاتم الرسالة و آله اولی الهدایة و الولایة.

منابع: الذریعه ۷۹: ۲۵

۲. یک صفحه مکتوبی است انتقادی در شکایت از اهل زمانه و اوضاع اجتماعی (۵۵ر- وپ)

آغاز: رقیمه مصدر بطغرای بنده پروری و صحیفه موشح بتوقیع مخلص نوازی که فاتحه.

انجام: و باندک میل بطرف این طایفه کج نهاد خود را باتش ولاترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار اندازد.

۳. رساله فی الصلاة الجمعه = ورد العینیة (۵٦پ-۱۲۵ر) (فقه - عربی)

مؤلف: ملامحمدبن عبدالفتاح سراب تنکابنی (۱۱۲٤ق)

مؤلف رساله‌ای بفارسی در رد رساله نماز جمعه آقا جمال خوانساری دارد ولی چون مناسب نمی‌دید تا بعضی دقایق را در آن ذکر نماید بتألیف این کتاب عربی مبادرت ورزید و در مورد مسایل مربوط به نماز جمعه و اثبات وجوب عینی آن در زمان غیبت با دقت بیشتری بحث کرده است. این کتاب مشتمل بر سه فصل است.

آغاز: الحمدلله الذی شرف الجمعة علی غیرها من الازمان و الاوقات و فضلها علی سایر العبادات و الصلوات و رخص الاقول الباطله بالحجج البالغه و الروایات و الصلوة علی... اما بعد فیقول المتمسک بکرم ربه الغنی محمدبن عبد الفتاح التنکابنی بانه قد الف بعض فضلاء معاصر

انجام: التوهم فلم احتجج الیه فان بقی لک ریب فارجع الی رسالة کتبها فی الاخبار و الاجماع

انجامه: قد تم الرسالة علی یدمؤلفه الراجی الفقیر الی رحمة الله محمدبن عبدالفتاح التنکابنی غفرالله ذنوبهما و ستر عیوبهما حامداً لله مصلیاً علی رسوله الثقلین و آله الطیبین الطاهرین فی اواخر شهر الله عزوجل من شهور سنه ۱۱۰۶ق من الهجرة خیر البریة علی هاجرها الف الف سلام و التحیة.

منابع: ذریعه ۱۸: ۱۵

٤. و جیزة فی علم الرجال (۱۲۵ب-۱۵۲) (رجال - عربی)

مؤلف: علامه محمد باقر بن محمدتقی مجلسی (-۱۱۱۰)

رجال مختصری است بترتیب حروف و فقط نام اشخاصی که حالات آنها نزد مؤلف واضح بود یا شهرت دارند جمع‌آوری شده است.

آغاز: الحمدلله الذی رفع منازل الرجال علی معارج الکمال علی قدر روایاتهم عن النبی الکریم المفضال و... بعد فیقول العبد الفقیر ربه الفاخر محمدبن محمدتقی المدعو بباقر اسبغ الله علیهما رحمته و غفرانه...

انجام: محمدبن عبیدالله او مسمع النوفلی هو الحسین بن یزید النهیکی هو عبدالله الوشاهوالحسن علی الیعقوبی هو داود بن علی.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذه الرسالة الشریفة فی تاریخ اثنین و عشرین شهر محرم الحرام سنة ثمانین و مائة بعد الالف من الهجرة ابن علیقلی افشار محمدعلی عنهما بمحمد و آله

منابع: ذریعه ۴۷: ۲۵

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۱۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** تنکابنی محمدبن علیقلی افشار در ش. ۴. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۶ ق اواخر رمضان در ش ۳ محرم ۱۱۰۸ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی کلفت . **جلد:** تیماج عنابی ضربی، آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ جدید. **اندازه جلد:** ۱۶×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات سرخ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در یادداشت‌هایی چند با مضمون احادیث و روایات و فوائد طبی کوتاه بفارسی و عربی در برگ ۱ روایات عربی و یادداشت با جوهر سبزرنگ از رضا الموسوی زنجانی بتاریخ ۱۳۷۰ که در آن به اینکه این کتاب از جمله کتب جد او است تصریح دارد جد او ابوطالب زنجانی است و کتاب به او به ارث رسیده است. در برگ آخر.

۲. یادداشت ابی طالب محمد الموسوی در شهر تهران در ۱۳۰۹ ق در برگ ۳.

۱۰۳۰۲

مجموعه

۱. الوسائل الحائریة (اصول فقه – عربی) (۱ر–۷۷پ)

از: سید محمد بن علی طباطبایی مجاهد حائری (۱۲٤۲ق)

منابع: التراث العربی ۳۱۱/۱۳. نسخه حاضر جزء سوم از کتاب در مباحث عدالت است

آغاز: لااشکال فی انه اذا کان الراوی عادلا یقبل روایته و لافی انه لایقبل روایته اذا

کان فاسقا و قلنا باشتراط العدالة فی الراوی و قد صرح بنفی الخلاف فی ذلک جمال‌الدین الخوانساری فقال لاخلاف فی عدم قبول روایته

انجام: بحسب الاوقات قلنا مراتب الفتح ایضا کذلک و الاشاعرة وافقوا هؤلاء فی صحة التوبتین انتهی.

۲. حیوة الارواح (۸۱پ–۱۱۵ر) (عربی–کلام)

مؤلف: ملا محمد جعفر بن سیف الدین شریعتمدار استرآبادی (-۱۲٦۳ق)

آغاز: الحمدلله الواجب بالذات المنزة عن نقایص الممکنات و صاحب الکمالات و الذی تکون صفاته الذاتیه عین الذات و الواحد من جمیع الجهات و الصلوة و السلم علی افضل الانبیاء و المرسلین محمد و آله الطیبین المعصومین اما بعد فیقول خادم بساتین المذهب الجعفری و الشرع المحمدی محمدجعفر الاسترآبادی هذه رسالة مسماة بحیوة الارواح جمعت فیها ما یحصل به الصلاح و الفلاح...

انجام: و تضربنی و حارب من حاربنی بفعل و القول فی سبعین الفا من جیرانه و اقربائه و نحو ذلک اللهم ارزقنا کل ذلک.

انجامه: تمت الرسالة فی سنة الاربعین بعد المأتین و الالف ۱۲٤۰ق

منابع: ذریعه ۱۱۵: ۷؛التراث العربی۴۳۴/۲

۳. اصل الاصُول از: ملا محمدجعفر استرآبادی (-۱۲٦۳ق) (۱۱۵پ–۱۱٦ر) (عربی–عقاید)

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلوة و ... اما بعد فیقول خادم بساتین الشرع المحمدی و المذهب الجعفری محمدجعفر استرآبادی هذة رسالة فی اصول الدین علی وفق اصول المذهب اعلم ان التوحید معناه ان الله الذی هو الواجب الوجود و بالذات...

انجام: فی المؤمنین المعتقدین بالائمة الاثنی عشر اجمعین فان الله یخرجهم من جهنم و یدخلهم فی الجنّة او لاعراف کالسابقین نجانا الله من عذاب القبر و البرزخ و المحشر و النار بحق محمد و آله الاطهار تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۰ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره، ی. **جلد:** تیماج یک لای قهوه‌ای با جدول و کمند، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.با خطوط سرخ بر روی برخی کلمات.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: دو یادداشت مالکیت حاج محمد جعفر شیرازی که در طهران زندگی می‌کرده و مورخ ۱۲۹۲ق است. در برگ ۱.

۱۰۳۰۲

الحقائق (فی اسرار الدین و مکارم الاخلاق)

(عربی - اخلاق)

مؤلف: ملامحسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

کتابشناسی:

مطالبی است درباره برخی اسرار دینی و فضایل اخلاقی برگرفته از آیات قرآنی و احادیث ائمه و حکمای دین، دارای شش مقاله که هر یک دارای ابواب و فصولی چند است که در سال ۱۰۹۰ق تألیف شده است.

مقاله اول: فیما هو بمنزلة الاصول

مقاله دوم: فی مساوی الاخلاق و تهذیبها

مقاله سوم: فی ذم الدنیا و الاغترار بها

مقاله چهارم: فی مکارم الاخلاق و تحصیلها

مقاله پنجم: فی العبادات و اسرارها

مقاله ششم: فی سایر الاعمال الصالحة.

کتاب حاضر تلخیص کتاب «المحجة البیضا فی احیاء الاحیاء» مؤلف است.

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوبنا بنور الایمان و عرفنا من اسرار الحدیث و القرآن و

الصلاة و السلام علی محمد سید المرسلین و علی آله الطیبین الطاهرین المعصومین. اما بعد فیقول الفقیر الی الله تعالی محمدبن مرتضی المدعو بمحسن ایدة الله انی اذکر بعون الله تعالی فی هذا الکتاب من اسرار الدین ما یرتقی به من کان له...

انجام (ناقص): دون آراء الناس من اصحاب الوسواس الخناس الذی یوسوس فی صدور الناس من الجنة و الناس و لقد وفقنی الله تعالی لجمعها و تألیفها فی هذه الشهر... من سنه تسعین و الف الهجریة حین کنت علی الرحیل و قد کان مضی من عمری ثلث و ثمانون و نیف قلیل و کان قد ... اسباب اختلال.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** از ص ۵۲ تا ۵۹ سفید است. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۸/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ (با علامت واترمارک). **جلد:** تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج و عطف تیماج عنابی رنگ درون آستر سفید کاغذی فرنگی سفید. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵ سم.

یادداشت مالکیت و وقف:

۱. دو یادداشت مالکیت «حاجی حسینی بن حاج رستم زنجانی در محرم الحرام ۱۲۴۰ق، در برگ ۱

۲. و یادداشت رضا موسوی نجانی ساکن طهران با جوهر سبز رنگ در تائید خط جدش در برگ ۱.جدوی حاج میرزا ابوالقاسم است که از شاگردان علامه حاج ابراهیم کرباسی است؛ با تاریخ جمادی الاول سال ۱۳۷۰ق.

یادداشت ها و برافزوده‌ها:

۱. ابواب فصول و کتاب در برگ سوم پیش از شروع متن.

۲. مطلبی و فایده‌ای است بروایت از حضرت رسول و امام جعفر صادق به شیوه

اسئل و قال در موضوعات مختلف در یک صفحه، از جمله علم، نماز، دنیا و هدایت و... در برگ آخر نسخه، یادداشت و روایتی است به نقل از حضرت علی (ع) درباره نجوم.

مهر: با مهر بیضی شکل ابوالقاسم موسوی، در برگ۱.

فرسودگی و افتادگی: از ص ۵۱ افتادگی دارد.

منابع: ذریعه: ۲۸/۷ در سال ۱۲۹۹ق چاپ شده است؛ التراث العربی ۴۰۸/۲.

۱۰۳۰۴

ملحمة الدانیال

(عربی - اخبار)

کتابشناسی:

از دانیال نبی (ع) که در آن از اتفاقات و فتنه‌ها و ملاحم در زمانهای مختلف و روزگار پادشاهان قدیم از طهمورث و ضحاک و کیکاووس و... و نیز احادیث و روایات گوناگون گفتگو می‌کند.

آغاز: بسمله، الحمدلله مداول الایام بین اجیال نسم الانام و مساوب حدث السلطان فی الف احایین الازمان من عقیب خالف بعد عقیب سالف الذی...

انجام: فهذا آخر الکتاب المتضمن اخبار الفتن و الملاحم نعوذبالله منها و من جمیع المکاره و الآثام و الحمدلله رب العالمین و صلوته علی سیدنا محمدالنبی و آله الطاهرین و اصحابه اجمعین ابداً ماذکره الذاکرون و ماغفل عنه الغافلون. و ذلک فی سنة ۷۲۶ هجریة.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۶/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۷۲۶ ق.

کاغذ: کاغذ سمرقندی. **جلد:** جلد مقوا رویه تیماج قهوه‌ای، عطف سرخود روکش کاغذی نخودی رنگ درون آستر آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و مشکی.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت‌های عرض با تاریخ ۱۰۷۳، ۱۰۷۵ و ۱۰۷۷ق.

۲. نشان کبیکج در برگ۱.

مهر: مهر شیخ محمدیوسف بن محمدحسین در ۱۰۸۴ق در برگ ۱.

چند مهر بیضی شکل و ناخوانا در برگ۱.

مرمت و وصالی: بعضی برگها وصالی و مرمت شده است.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دارای برگ شمار است اما ۶ ورق از ص ۷۰ تا ۷۵ مفقود است.

منابع: ذریعه ۲۰۱:۲۰، ۲۲، و ۲۱۲:۲، در ایران در سال ۱۳۰۷ به چاپ رسیده است. نجف، بی‌تاریخ، سربی در ۹۳ص.

۱۰۳۰۵

مطالع الانوار

(عربی - فقه)

مؤلف: حجة الاسلام سیدمحمدباقر بن محمدنقی شفتی (-۱۲۶۰ق)

کتابشناسی:

در شرح شرایع الاسلام محقق حلی است. جلد اول است در باب صلوة و احکام آن.

آغاز: بسمله و منه الاعانة فی المعین. بعد حمدالله علی آلائه و افضاله و الصلوة علی مفخر قطان ارضه و سمائه محمدسید رسله و آله و اصحابه، یقول المستغرق فی بحار الجرایم و المناهی و المنهمک فی بوادی اللواعب و الملاهی...

انجام: (ناقص) و اتم اقراء سورة الحمد سبع مرات قال ففعلت ذلک فکانّما نشط من عقال.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۸/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** جلد، مقوا رویه تیماج مشکی با نقش ترنج و سرترنج و جدول و کمند زرین در زمینه سیاه، عطف پارچه‌ای فرسوده، لبه‌ها و کناره‌های جلد فرسوده، درون آستر سرخ رنگ، یک روی جلد کنده و جدا شده است **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۸ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: ۱. یادداشت مالکیت «ابوالقاسم بن محمدکاظم موسوی حسینی علوی که ۴ جلد کتاب مطالع الانوار را خریداری کرده است.۲. یادداشت فرزند ابوالقاسم موسوی و تایید خط پدرش در تاریخ ۱۳۱۹ق

عناوین و نشانها: درمتن و حاشیه و برخی خطوط بر کلامات همگی شنگرف.

منابع: الذریعه ۱۴۲: ۲۱ ، التراث العربی۱۲۳/۵.

۱۰۳۰۶

مطالع الانوار

(عربی - فقه)

مؤلف: محمدباقر شفتی (-۱۲٦۰ق)

کتابشناسی:

در شرح شرایع الاسلام محقق حلی، جلد دوم مطالع الانوار است شامل ادامه مبحث الصلوة و افعال صلوة می‌باشد.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی احکم شرایع الدین بمطالع الانوار و مسالک الیقین و اتقنها بمدارک الاحکام و قواعد الارشاد و تهذیبا.

انجام: اللهم التعجیل فی فرج ولیک الدافع بجلباب الجهل و الظلمة و الباسط مناهج الخیر و العدالة و الکاشف لأسرار و المعارف الحقه و الرادع.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذا الکتاب فی یوم الثلثاء غرة شهر محرم الحرام سنة سادس و ثلثون و مائتین بعد الف من الهجرة النبویة الی ید الحقیر الفقیر الکثیر الذنب و التقصیر ابن محمد حسن براتعلی النجف آبادی غفرالله له و لوالدیه و لجمیع المومنین و المومنات برحمتک یا ارحم الراحمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۹ سم.

خط: نسخ. **کاتب: براتعلی‌بن** محمد حسن براتعلی النجف آبادی **تاریخ کتابت:** سه شنبه اول محرم ۱۲۳۶ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی با ترنج و سرترنج زرین و رنگارنگ با نقش گلبوته در آن و جدول و کمند زرین، عطف سرخود، لبه‌ها و کناره‌ها فرسوده درون آستر کاغذی نارنجی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۸ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف در متن و حاشیه.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابوالقاسم حسینی در شهر اصفهان مورخ ۱۲۴۹ در برگ۲.

مهر: مهر دایره‌ای شکل «ابوالقاسم ابن محمد کاظم موسوی الحسینی»در برگ۲.

منابع: ذریعه ۱۴۲: ۲۱

۱۰۳۰۷

مطالع الانوار

(عربی - فقه)

مؤلف: محمدباقر شفتی (-۱۲٦۰ق)

کتابشناسی:

جلد سوم مطالع الانوار است که شامل «فی قواطع الصلوة»... است تا مبحث «العدالة و اعتبار الذکور فی امام الجماعة».

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی زین شرایع الدین بمطالع انوار الیقین و مهدلنا قواعد الارشاد فلاحا للسائل یوم الدین و الصلوة و السلام علی من بعث لتبصرة الناس و تهذیب العالمین....

انجام: و سنقف علی تمام الکلام فی مباحث الجماعة باعانة الله سبحانه ولیکن هذا آخر الکلام فی مجلد الثالث و یتلوه الجزء الرابع فی مباحث العدالة و غیرها انشاء الله تعالی.

انجامه: فقد فرغت من تحریره و انا العبد الذلیل الاثم الجانی ابن محمد حسن بر اتعلی النجف آبادی فی یوم الجمعة غرة شهر ربیع الاول سنه ۱۲۳۶... یا ارحم الراحمین هی مغنی لبیب عاید.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۹×۱۰/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدحسن بن براتعلی نجف‌آبادی. **تاریخ کتابت:** ربیع الاول ۱۲۳۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره مشکی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی با ترنج و سرترنج زرین، جدول و کمند، درون آستر کاغذی نارنجی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۸×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابی طالب محمد الموسوی در ۱۲۹۲ق.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در پشت جلد یادداشتی است از کاتب با این عنوان «بتاریخ یوم شنبه ۲۲ ربیع‌الأول ۱۲۳۸ق جمع محاسبه کتابت کرده شد، دویست هفت هزار نوشته‌ام.»

مهر: مهر مستطیل شکل «ابوطالب موسوی» در برگ آخر.

منابع: ذریعه ۲۱ :۱۴۲

۱۰۳۰۸

مطالع الانوار

(عربی - فقه)

کتابشناسی:

جلد چهارم که شامل مبحث «فی العدالة و مایرتبط بها من شروط امام الجماعة» است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی هدانا الی تنقیح سرایر شرایع الاسلام بوسیله

انجام: ... فی الدنیا و الآخرة الرحیم و الرحمن ولیکن هذا اخر المجلد الرابع من مطالع الانوار المقتبس من آثار الائمة الأطهار و یتلوه المجلد الخامس باعانة الله الموفق الماجد فی الصلوة العیدین ثم صلوته علی سید رسله الملاذ فی العالمین.

انجامه: قدوغ من تسوید هذه الکلمات فی لیلة الاضحی من شهور سنة تسع و عشرین و مائتین بعد الألف... ابن محمد حسن بر اتعلی النجف آبادی ... یا ارحم الراحمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۹×۱۰/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدحسن بن براتعلی نجف آبادی. **تاریخ کتابت:** در ربیع الآخر ۱۲۳۵ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی آهار مهره شکری رنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه تیماج مشکی با ترنج و سرترنج و جدول و کمند زرین. **اندازه جلد:** ۲۸×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت ابوالقاسم در ۱۵ رجب ۱۲۴۹ق در اصفهان. در برگ ۲.

۲.یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی مورخ ۱۳۱۹ق. در برگ۲.

مهر:

۱. مهر دایره ای ابوالقاسم بن الکاظم الموسوی الحسینی؛

۲. مهربیضی شکل ابوطالب موسوی مورخ ۱۳۱۹ ق. در برگ۲.

منابع: ذریعه ۱۴۲: ۲۱

۱۰۳۰۹

مطالع الانوار (جلد پنجم)

(عربی - فقه)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی الموسوی شفتی (-۱۲٦۰ق)

کتابشناسی:

نسخه حاضر شامل جلد پنجم و مبحث صلوة العیدین است تا صلوة میت که در سال ۱۲۴۸ق تألیف شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی سرح غیاهب العمی بتبلج الشرایع الدین و نور قلوب العلماء...

انجام: (ناقص) و الحمدلله العلی الاکبر و صلواته علی سید رسله و اله الشفعاء فی المحشر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۹ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** گویا به قرینه مجلدات دیگر کتاب و تطبیق خط از محمد حسن بن براتعلی نجف آبادی است. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۵ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی ضربی طلایی درون آستر کاغذی نارنجی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۸ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها در متن و حاشیه شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی، در ۱۲۲۹ در برگ۱.

منابع: (الذریعه ۱۴۲: ۲۱، معجم المؤلفین ۹۵: ۹؛ فهرست مرعشی ۳۵: ۵).

۱۰۳۱۰

المهذب البارع فی شرح المختصر النافع = مهذب البارع فی شرح النافع فی مختصر الشرایع

(عربی - فقه)

مؤلف: ابوالعباس احمدبن فهد حلی (-۸٤۱ق)

کتابشناسی:

شرح استدلالی است بر متن «المختصر النافع» محقق حلی (-۶۷۶ق) با عنوان «قال - اقول» با چندین مقدمه در آغاز هر کتاب.

آغاز: بسمله، اللهم وفق الحمدلله المتفرد بالقدم و الکمال المتوحد بالعظمة و الجلال المتعالی عن مقایسة...

انجام: و نسأل من الله الکریم کنا وقف لاتمامه ان یقبله بفضله و منه و احسانه فانها نهایت السؤال و... لنقطع الکلام... هنا حامدین لله رب العالمین... شهر رجب الاصم سنه ثلث و ثمان مائه.

انجامه: و کان الفراغ من تسویده هذالسنه یوم عشرین من شهر صفر علی یدالفقر الی لله السید محمد بن الموسوی نسبا و الحویزی مولداً و مسکناً

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۶ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۰/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** سیدمحمدبن خلف الموسوی. **تاریخ کتابت:** ۲۰ صفر ۱۰۷۷ق.

جلد: جلد روغنی گلبوته‌دار بسیار زیبا، درون جلد روغنی با نقش گل نرگس. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۲۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها شنگرف در متن و حاشیه. **حواشی:** حواشی شکسته نستعلیق با نشانه صح.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت ابوطالب موسوی در ۱۳۹۲ق در برگ۲.

۲. یادداشت تملک ابن حاج محمدرضا شیخ محمد اصفهانی در ۱۱۲۹ق در گ۲ و ابراهیم سرحدی الاصل که نسخه را از ملامحمد سعید ساکن مسجد الحلی به مبلغ اربع الآف دینار تبریزی خریده و در برگ۲ و

۳. یادداشت ابوالقاسم بن الکاظم حسینی زنجانی در ۱۲۴۹، در برگ۱.

منابع: ذریعه ۲۹۲: ۲۳؛ فهرست مرعشی نجفی ۵: ۱ ۳۰۴.

۱۰۳۱۱ - ۱۰۳۱۲ - ۱۰۳۱۳

فروشند و یا اهداء کننده نامشخص - شرح قاموس - ج اول و دوم و سوم

(عربی چاپ سنگی)

۱۰۳۱۴

کیمیای باسلیقا ملکیه = طب کیمیاوی = کیمیای باسلیقا

(کیمیا - فارسی)

کتابشناسی:

ترجمه کتاب براکلسوس Braclsus یونانی در یک مقدمه و چند مقاله و فصل‌هایی؛ این متن چند ترجمه دارد با بخشبندی‌هایی جداگانه و نزدیک به هم و نام‌های گوناگون. یکی از آنها ترجمه‌ی زین‌العابدین طباطبائی که به خدمت خان خانان نوا مبارزالملک... حاکم بنگال رسیده و به نام او نوشته است. در طب کیمیاوی است که

برای مبارز الملک معین الدوله، سیدمحمدرضا خان بهادر، مظفر جنگ نوشته شده است و مشتمل بر سه جزء است، جزء اول دارای یک مقدمه و چهار مقاله است، جزء دوم دو مقاله جزء سوم خاتمه است مشتمل بر سه فن از فنون ذخیره اسکندری.

آغاز: سپاس و ستایش بیرون از حد فهم و حواس و نیاز و نیایش افزون از عدوّهم و قیاس حمد آفریدگار مبدع و کردگار

انجام: بقوام آورند جهت قولنج، تزیل مجوف افتیمون بسکنیج نرم بکوبند قرص سازند هر یوم یکدانه میل نمایند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵ سم.

خط: نسخ خوش، از ص ۱۶۳ نسخ ریزتر.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی فرسوده، عطف جدا تیماج ساغری مشکی، رویه پشت جلد ندارد. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی فارسی در دستورات دارویی با نشانه ۱۲.

مرمت و وصالی: بعضی اوراق وصالی و مرمت شده است.

منابع: آغاز برابر با آغاز «۱» فهرستواره ۵: ۳۵۵۰؛ مشترک ۷۹۰: ۱، فهرست نسخه‌ها ۱: ۵۸۹ «کیمیای باسلیقا: طب کیمیاوی» با همین بخش‌بندی بی‌نام مترجم، ذریعه ۱۳۱: ۴ «ترجمه کیمیاء باسلیقا» استوری، پزشکی: ۲۵۳ «کیمیای باسلیقا» هند، طب اسلامی: ۳۱۵

۱۰۳۱۵

مثنوی یوسف و زلیخا

(فارسی - مثنوی)

مؤلف: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۸ ق)

کتابشناسی:

کتاب با مدح خداوند آغاز شده با عنوان «افتتاح» و بعد ترتیب دلایل هستی و ترغیب به تأمل فرمودن در آن و مناجات و معراج و مدح سلطان مظفر و بیان سبب آغاز کتاب و سپس قصه یوسف و زلیخا با ابواب مشخص در هر قسمت.

آغاز:

بسمله. الهی غنچه امید بگشای گلی از روضه جاوید بنمای

انجام:

زبان را گوشمال خاموشی ده که هست از هرچه گویی خاموشی به

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی ۲۹ شهر جمادی الاولی من شهور سنه ۱۲۴۳ فی ید اقل محمد علی امید که هر کس در این اوراق نظر کند کاتب را بدعای خیر یاد نماید.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۸/۵×۱۶ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدعلی. **تاریخ کتابت:** ۲۹ جمادی الاولی ۱۲۴۳ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** تیماج تیماج حنائی عطف سرخود، درون آستر کاغذی ابرو باد. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و جداول شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت و خرید مهدی ایزدی که کتاب را در مسجد شاه از علینقی کتابفروش ۳۵ ریال خریده. در برگ ۱.

۲. یادداشت تملک شخصی که کتاب از سوی ایوبی به وی اهداء گردیده با تاریخ ۱۳۳۷. در برگ ۱.

منابع: رک: در فهرست دانشگاه ۴ شماره دیگری موجود است. تاریخ نظم و نثر در ایران و زبان فارسی ۲۸۷: ۱، ذریعه ۳۴۵: ۱۹، قدمشاز: ۱۶۸۶، فهرست نسخه‌ها ۳۳۳۱: ۴.

پنجمین مثنوی از «هفت اورنگ» اوست. بزمی که به سال ۸۸۹ ق سروده و بارها در ایران و هند چاپ شده است. و نیز در وین ۱۸۲۴م با ترجمه منظوم آلمانی آن از بارون روز نزویک آلمانی.

۱۰۳۱۶

حاشیه اثبات الواجب القدیم

(عربی - کلام)

مؤلف: محمد حنفی تبریزی. (قرن۱۰ق)

کتابشناسی:

حاشیه‌ای است بر اثبات واجب قدیم دوانی با عنوان قوله - قوله که وی برای بعضی از امراء نگاشته است.

آغاز: بسمله الحمد لمن تقدس جنابه عن ان یکون شریعة لکل وارد و تنزه عن ان یطلع علیه الا واحد بعد واحد تحیرت العقول و الافهام فی کبریاء ذاته و...

انجام: مرجوجیة ذلک الطرف المستلزم لسلب راجحیته لکن راجحیته لیست منافیه لسلبها لاختلاف الجهة فتامل تفهم.

انجامه: بتاریخ ۲۷ شهرای حجة سنة ۱۰۰۷ سمت اختتام پذیرفت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۴×۹ سم.

خط: نستعلیق خوش. **تاریخ کتابت:** ۲۷ ذی حجة ۱۰۰۷ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای یک لا، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۸/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی به نشانه‌های منه، ه، عنها، صح و...

منابع: کشف الظنون ۸۴۲: ۱، فهرست مرعشی ۳۰۸: ۶.

۱۰۳۱۷

دیوان فصیحی تبریزی

مؤلف: فصیحی تبریزی (-۹۵۶ق) (فارسی- شعر)

کتابشناسی:

وی معاصر شاه طهماسب اول بوده و بسیار مورد توجه میرزا شرف جهان میلی واقع شده و دارای غزلیات بسیاری است مشتمل بر دو هزار بیت. نسخه حاضر از غزلی با ردیف م آغاز شده و تا ه ادامه داشته و پس از آن در میانه نسخه افتادگی دارد و سپس ردیف با حرف الف آغاز و تا ی پایان می گیرد.

آغاز:

چند بر دفتر عمرم گرزد... غم　　　وه که اجزای وجودم همه پاشید زهم

انجام: (افتاده)

ای که درد دل خونین گفتی می‌شنوی　　　خبر از درد ندارى سخنی می‌شنوی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۲×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ و ۱۳ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** جلد یک لا تیماج حنائی. **اندازه جلد:** ۱۷×۱۰/۵ سم.

آرایه: جدول‌بندی جهت غزلیات و اشعار سرعنوانها بترتیب حروف تهجی به لاجورد و شنگرف دارای سرلوح زرین گلبوته‌دار لاجوردی که نام کتاب به زر در آن نوشته شده است.

مهر: مهر بیضی شکل با سجع «محمد مؤمن الحسینی» در برگ ۱.

مرمت و وصالی: صفحات آغازین کتاب مرمت و وصالی گردیده.

منابع: ر.ک. فرهنگ شاعران زبان پارسی: عبدالرفیع حقیقت ص ۴۴۴، تاریخ نظم و

نثر در ایران و در زبان فارسی تا قرن دهم: سعید نفیسی ۲۰۷۰۲: ۲. فرهنگ سخنوران: ۴۲۸، تحفه سامی: ۱۴۲.

۱۰۳۱۸

جنگ اشعار

(عربی و فارسی - جنگ)

کتابشناسی:

شامل اشعار و قصاید ذیل:

۱. دیوان و اشعار مجنون، قیس عامری (۱ر-۷۵ر)

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی نبیه محمد و آله الطاهرین حدث ابوبکر الوالبی قال...

انجام: و ما کان منحولاً من قصیدة او خبر أعرضنا عن کتابته.

انجامه: تم الکتاب المسمّی بدیوان المجنون العامری فی سنة ۱۲۷۳ فی مدرسة الخان شیراز اقل طلبه محمد هاشم سروستانی.

منابع: التراث العربی ۵: ۴۸۷

۲. اشعار و قصاید یزیدبن معاویه (۷۵-۷۹)

۳. قصاید به عربی که شاعر آن معلوم نیست (۷۹-۹۳ر)

۴. غزلیات و قصاید فارسی به عربی از سعدی (۹۳ر-۱۰۳ر)

۵. قصاید عربی سعدی (سه مثوبی) (۱۰۲ر-۱۰۹)

۶. اشعار و قصاید عربی، شاعر نامعلوم (۱۰۹ر-۱۱۷ر)

۷. اشعار و غزلیاتی با تخلص «هاشم» که در غزلی خود را پسر شیخ مفید می‌داند و از مردم می‌خواهد که از او حمایت کنند (۱۱۷پ-۱۲۵ر)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۷-۱۲ س. **اندازه متن:** ۵×۱۰ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمدهاشم سروستانی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۷۳ ق. **محل کتابت:** در مدرسه خان شیراز.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج فرسوده مشکی، درون آستر کاغذی زرد. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۱۰/۵ سم.

مهر: مهر با سجع علی در ۱۳۱۲ق.

منابع: فهرست دانشگاه ۲۷۴۲: ۱۲

۱۰۳۱۹

روضة الصفا = روضة الصفاء فی سیرة الانبیاء و الملوک و الخلفاء = سیرة الانبیاء و الملوک و الخلفاء

(فارسی - تاریخ)

مؤلف: از میرخواند محمدبن خاوند شاه

کتابشناسی:

میرخواند، محمد (-۹۳۰ق/ ۱۴۹۸م) بن کمال الدین محمود، به نام میرعلیشیر. تاریخ عمومی است از آغاز آفرینش تا روزگار خود، که می‌خواسته در ۱ «مقدمه» و ۷ «جلد» و ۱ «خاتمه» بسازد. ولی جلد هفتم و خاتمه‌اش را نواده دختری او خواندمیر پس از مرگ نیای خود به پایان رسانده است. فهرستواره: ۶۱۹.

شامل جلد ۵ است.

جلد پنجم: مغولان از یافث بن نوح و ترک بن یافث و مغولان، چنگیز، هلاکو تا سربداران.

آغاز (افتاده): تحفه صلوات و روية الفتوحات بر مرقد مطهر و مشهد معنبر آن شکوفه باغ جلالت و گلدسته حدیقه رسالت سلطان بارگاه اصطفی سرور زمره انبیاء و اصفیا حبیب الله ابوالقاسم محمدمصطفی... و اولین عنوان «ذکر یافث بن نوح علیه السلام است...»

انجام: و او را بآخر از سعادت دنیی و مثوبات آخروی در عاجل و آجل بر اکفا و اقران سرافراز گرداناد بمنه و فضله و عونه و بمحمد و آله و اصحابه اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۲ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۲۴/۵ سم.

خط: نستعلیق خوش. **کاتب:** محمدیوسف کشمیری ابن حاجی. **تاریخ کتابت:** بی تاریخ سده ۱۱ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی آهار مهره نازک نخودی رنگ. **جلد:** جلد. تیماج مشکی کهنه ضربی با ترنج و دو سرترنج و جدول و کمند. یک روی جلد کنده شده است. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: با جدول زرین و سرخ و آبی در اطراف متن نسخه.

مالکیت و وقف: یادداشت و مالکیت ص ۱ محمدهادی ملقب به میرزا آقا در تاریخ ۵ رجب ۱۱۳۸ق.

مرمت و وصالی: برگهایی نیز وصالی و مرمت گردیده.

فرسودگی و افتادگی:

۱. قسمت پایانی نسخه که ممکن بوده تاریخ کتابت در آن وجود داشته باشد در صحافی از بین رفته است.

۲. اوراق اول پاره و فرسوده و جدا است، قسمتی از اصل متن در هر برگ از بین رفته است.

منابع: فهرستواره: ۶۱۹؛ فهرست نسخه‌ها ۴۱۵۳: ۶ «روضة الصفاء فی سیرة...»؛ استوری ۹۲ تا ۱۱ نام یکم، ۱۲۳۶؛ ذریعه ۲۹۶: ۱۱ نام یکم؛ تذکره نویسی: ۷۸۲، مشار ۲۷۰۶: ۲، تاریخ تذکره‌ها ۶۳۶: ۲

۱۰۳۲۰

مناجات = الهی نامه = کلمات خواجه عبدالله...؛ سخنان خواجه عبدالله

(فارسی - عرفان)

مؤلف: خواجه عبدالله انصاری (-٤٨١ق)

کتابشناسی:

هروی راز و نیازهای عارفانه او یا منسوب به اوست دارای نسخه‌های متفاوت و آغازهای گوناگون.

آغاز:

بسمله، ای زدردت خستگان را بوی درمان آمده   یاد تو مرعاشقان را مونس جان آمده

انجام:

با اجل شطرنج بازی می‌کنی انصاریا   عاقبت بینی تومات و او دغائی تاخته

انجامه: این رساله مرحوم مغفور عبدالله انصاری را بجهت پیشکش خدمت سرکار سعادت سرکار جلالتمدار اجل اکرم افخم صدر اعظم دامت شوکته در عوض پانزده روز نوشته‌ام امید است که مقبول طبع شریفشان بشود.لبندهٔ حقیر علاقه قجر سلطان جنید شهر جمادی الآخر۱۳۰۳ هجری.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** سلطان جنید. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۳ ق که برای بزرگی نگاشته است.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد: تیماج سبز یک لایه بدون آستر.اندازه جلد:** ۱۳×۲۱ سم.

آرایه: دارای سرلوح زرین و لاجورد در ابتدای نسخه و جدول آبی و سرخ در تمام اوراق.

منابع: الذریعه ۲۴۰: ۲۲ و ۱۱۴: ۱۸ آغاز برابر نمونه شماره ۳ فهرستواره منزوی ۹۸۱: ۸، نسخه‌ها ۱۰۴۸: ۲، اعلام ذریعه ۱۳۷۶: ۲، طبقات ۱۰۹: ۵، مشار ۵۷۸: ۱ «انوار التحقیق: مناجات نامه.

۱۰۳۲۱

فیض الدموع

(فارسی - مقتل)

مؤلف: بدایع نگار تهرانی، محمدابراهیم نواب (د۱۲۹۹ق/ ۱۸۸۲م) بن مهدی نواب، ۱۲۸٦ تألیف نموده است.

کتابشناسی:

با مقدمه‌ای در شهادت امام حسین (ع) و شرح زندگانی آن حضرت از کودکی تا شهادت، همراه با اشعار و گفتار از زبان آن حضرت به عربی. یکی از منابعی که از آن بهره برده «اللهوف» ابن طاوس است. سه بار چاپ شده و چهارمین بار به کوشش اکبر ایرانی قمی با پیشگفتاری درباره کتاب و نگارنده‌ی آن و فهرست نگاشته‌هایش در ۱۲ بند.

آغاز: بسمله، خدای سبحان در مبدای شهود ذرات عوالم وجود را از ممکن غیب...

انجام: را غیرت و حیرت افزاید، لولا الدموع و فیضهن لاحرقت حرق الفواد حرارت الاکباد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** تمامی اوراق نسخه یک رو است و ورق مقابل سفید است. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۸ سم.

خط: نستعلیق خوش. **کاتب:** سیدمهدی امیر جوانبخت. **تاریخ کتابت:** هفتم مهر ۱۳۴۶ق که به سفارش «حسن زرین خط» از روی نسخه اصل که محمدرضا کلهر در ۱۲۸۴ق آن را نگاشته و به ناصرالدین شاه تقدیم داشته و استنساخ نموده است.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** گالینگور سبز درون آستر زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۷/۵ سم.

یادداشتها و برافزودهها: یادداشت سید مهدی امیر (کاتب) که بازنشسته وزارت دارائی است در ص ۱. ۲. یادداشت با مضمون: «این نسخه در کارخانه سلالة السادات و العظام آقامیر باقر طهرانی بحلیه طبع درآمد» در ص ۲۰۴.

منابع: الذریعه ۴۰۶:۴. ۱۶، مشار ۳۸۴۹:۳ فهرستواره ۱۷۳۴:۳.

۱۰۳۲۲

شرح رسالة العلم (۱پ-۴۶پ)

(عربی- فلسفه)

مؤلف: قاضی محمد سعید بن محمد مفید قمی (زنده در ۱۱۰۷ ق)

کتابشناسی:

با عبارات قوله قوله.

آغاز: نحمدک یا مغیث النفوس اغثنا و نشکرک یا مبدع العقول و خالق المحسوس فنحن نسبحک کثیرا فی حظیرة القدس اما بعد فیقول کاسد رأس المال و المتوسل بالنبی و الال محمد المدعو بسعید.

انجام: ذلک و هوظاهر هنا ثم بیان المیمر الرابع و الحمدلله اولا و آخرا و الصلوة و السلم علی محمد و آله و اولاده اجمعین.

انجامه: و قد وقع الفراغ من انتساخه فی بعض ایام من عام الف و مائه و ست و ستعین الهجری علی هاجرها و اوصیائه أفضل الصلوات و التسلیمات الملک الکریم علی ید احقر الخلایق و اقلهم ابن المغفور المرحوم مظفر حسین محمدعلی حامداً مصلیاً مسلماً مستغفراً راجیا من الرحیم الکریم تم.

منابع: التراث العربی ۷: ۲٦۹.

۲. مصابیح الهدی و مفاتیح المنی از: ملاحسن بن عبدالرزاق لاهیجی (۱۱۲۱ق) (٤۷ر-۱۱۲ر) (عربی - حکمت)

منابع: دانشگاه ۱۲/ ۲٦۷۳.

دارای مقدمه و دو مطلب هر مطلب دارای چند مصباح در موضوع وجود و عدم.

آغاز (افتاده): و تهاجم علیها الاوهام بالتصرف و التکلف و تزخرف الباطل فتدلس بالحق و تمول الکذب فیلبس بالصدق و تسوم الجهلة بسیماء العلماء و تزی العطله بزای الحکماء.

انجام: کل حادی الی الماده و المده ... (پاک شده است) علمت حدثت الحدقت فقد علمت حال الحجة اخرما اردنا من الکلام فی الباب الاول فی فن التقاسیم و الحمدلله اولا و آخرا تمت فی سنه ۱۱۹٦ق.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۱۱۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۳ برگ سفید. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۷ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۱۹٦ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوهای یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۳×۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** حواشی منه، منه ره، صح.

یادداشتها و برافزودهها: یادداشتهای فلسفی عربی در برگ اول.

۱۰۳۲۳

۶۶/۸/۹- اهدایی احمد مرعشی - تعداد هشتاد و یک (۸۱) قطعه سرمشق

به خط نستعلیق - فارسی به خط میرزا عبدالکریم منشی.

از شماره ۱۰۳۲۳ تا۱۰۳۲٦ تعدادی سیاه مشق و عکس و سند توسط آقای احمد مرعشی به کتابخانه اهدا گردیده که مورخ ٦۷/۹/۱٤ پس گرفته است.

۱۰۳۲۴

۶۶/۸/۹- اهدایی احمد مرعشی - تعداد سی (۳۰)
قطعه سیاه مشق ساده
به خط عبدالکریم منشی.

۱۰۳۲۵

۶۶/۸/۹- اهدایی احمد مرعشی - یک قطعه سند
مورخ ۱۳۲۸ ق. فارسی.

۱۰۳۲۶

۶۶/۸/۹ - اهدایی احمد مرعشی - تعداد هیجده (۱۸) قطعه عکس.

۱۰۳۲۷

القانون = القانون فی الطب

(عربی - طب)

مؤلف: شیخ الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا (-۴۲۸ق)

کتابشناسی:

کتاب اول قانون است و تا فصل الثانی و الثلثون را دارا می باشد.

آغاز: بسمله، رب تمم بجودک، الحمدلله حمداً یستحقه بعلو شانه و سبوغ احسانه و صلواته علی نبیه محمد و آله و بعد فقد التمس منی بعض خلص اخوانی و من یلزمنی اسعافه فیما یسمح به وسعی ان اصنف فی الطب، کتاباً مشتملة علی قوانینه الکلیة...

انجام (ناقص): کما انا فی علة التشنّج لانتحری تفض الخلط کلّه بل نترک منه شیئاً تحلله الحرکة التشنّجیه لیلاً تحلل.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵x۷ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدبن العالم بن محمدالحسنی الاوشی المتبر. **تاریخ کتابت:** ۹۰۲ ق.

کاغذ: سمرقندی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج و دو سرترنج، حاشیه منگنه شده جدول و کمند، درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۲x۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین در متن و حاشیه و نیز نام بیماریها همگی شنگرف. **حواشی:** حواشی و توضیحات بین سطور نستعلیق و شکسته.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت کاتب با تاریخ ۹۰۲ق. در برگ ۲.

۲. یادداشت قرائت کتاب از ابن مبارک محمد قزوینی در ص ۲.

فرسودگی و افتادگی: قسمتی از کناره‌ها کهنه و فرسوده است.

منابع: کشف الظنون ۱۳۱۱: ۲، مشار: ۶۹۶؛ طهران، ۱۲۸۴ق، چاپ سنگی به اهتمام میرزا عبدالباقی اعتضاد الاطباء با حواشی و تعلیقات ۴۲۲+۴۳۴ ص.

۱۰۳۲۸

شرح القانون

(عربی - طب)

مؤلف: ابن نفیس علی بن ابی الحزم (۶۰۷-۶۸۷ق).

کتابشناسی:

در شرح قانون ابن سینا شامل ۴ فنون در علم طب است. عناوین هر موضوع در متن و حاشیه آورده شده است.

آغاز: بسمله و به ثقتی قال الشیخ الامام الحبر الکامل علاء الدین علی بن ابی الحزم القرشی... المتطبب صیغه تفعل...

انجام: قال الرازی ان التجربة تشهد بانه یبرد (ناقص).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۷/۵×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه ای درون آستر کاغذی سبزرنگ.

اندازه جلد: ۲۵/۵×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها درشت و شنگرف در متن و حاشیه.

حواشی: دارای حواشی با نشانه‌های منه، ۱۲ ع، ح، صح، ص، اق و غیره.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتهای پراکنده در علاج آبله و نیز مکتوبات افلاطون و طرز ساختن معجون مخصوص معده از قول زکریای رازی در برگ ۱.

۲. در صفحه پایانی گفتاری به عربی به نقل از شیخ ابواسحاق که تعداد آیات قرآن ۶۶۶۶ آیه است که هزار آیه در امر، هزار آیه در نهی، هزار آیه در وعده، هزار آیه در وعید، هزار آیه در اخبار و هزار آیه در قصص و امثال است.

مرمت و وصالی: صفحات آغازین نسخه وصالی و مرمت شده است.

منابع: ذریعه ۹۵، ۱۴؛ فهرست الفبایی آستان قدس: ۳۵۰؛ کشف الظنون ۱۳۱۱: ۲.

۱۰۳۲۹

شرح قانون

(عربی - طب)

مؤلف: قطب الدین محمودبن مسعود شیرازی (-۷۱۰ق)

کتابشناسی:

این شرح در ۶۷۴ق به پایان رسیده که به نام عضدالدوله محمدبن تاج الدوله علی ساوی نوشته شده است. نسخه حاضر از فن دوم کتاب در نبض آغاز شده و دارای ۱۹ فصل است تا سر جمله الثانیة فن الثالث در بول.

آغاز: بسمله و علیه التکلان و التمیم، قال رحمه الله الجملة الاولی من التعلیم الثالث من فن الثانی... فی النبض و هی تسعة عشر فصلاً الفصل الاول کلام فی النبض...

انجام: (ناقص) کالماء سامر بقالتی فی جهة مقعر الکبد و العروق الشعریة التی...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۶×۱۰ سم.

خط: نستعلیق، به چند قلم.

کاغذ: سپاهانی تا ص ۹۷ و فرنگی تا پایان نسخه. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی درون آستر کاغذی صورتی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۸ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت محمد زمان طبیب حسینی که کتاب را در سال ۱۰۱۱ق به پسرش محمد در دارالسلطنهٔ اصفهان بخشیده است. در برگ آخر.

مهر:

۱. مهر محمد زمان طبیب حسینی.

۲. مهر «لااله‌الاالله ملک المبین الحسینی».

منابع: مرعشی ۱۰: ۳؛ کشف الظنون ۱۳۱۱: ۲.

۱۰۳۳۰

المغنی فی شرح الموجز

(طب - عربی)

مؤلف: سدید الدین طبیب کازرونی (سده ۸)

کتابشناسی:

دارای ۴ فن:

فن اول: فی قواعد الجزئی الطب اعنی علمیة و عملیة بقول کلی.

فن دوم: فی الادویة و الاغذیة المفردة و المرکبة.

فن سوم: فی الامراض المخصوصة بعضو عضد و اسبابها.

فن چهارم: فی الامراض التی یحص بعضو دون آخر و اسبابها و علامتها ، ۴ برگ پایانی نسخه مطالب و فواید طبی درساختن انواع شربتها و نسخه های آن به فارسی هریک با عنوان.

آغاز: بسمله، تیمناً بذکر العلیم الحکیم. الحمدلله الذی ابدع بقدرته جواهر عقلیة مجردةً...

انجام: و حکمه و علی آله و اصحابه و سلم تسلیماً کثیراً و الحمدلله رب العالمین.

انجامه: وقع الفراغ من تسویده غره دی ماه القدیم ۹۶۲فی قصبه تعالها لاهجان من ولایات الجیلان... علی محمد اللشنشایی.... توفیقاً تاماً کاملاً تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۸ س. **اندازه متن:** ۱۸/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمد اللشنشایی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۱۶ ق. **محل کتابت:** قصبه تعالها.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، درون آستر کاغذی صورتی. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۲۶/۵ سم.

حواشی: حواشی با نشانه‌های صح، هـ. بسیاری از حواشی با موضوع طب پارسی.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت محمدحیدر بن محمدناصرالدین بن حاج محمد السلمانی در ۱۱۹۹ق. در برگ آخر.

منابع: الذریعه ۲۹۶: ۲۱، دانشگاه ۲۰: ۱۴ و ۳۹۱۹، التراث العربی ۱۲: ۹۲.

۱۰۳۳۱

شرح الاسباب و العلامات

(طب – عربی)

متن از: نجیب الدین محمد سمرقندی (٦١٩ ق)

شارح: برهان الدین نفیس بن عوض کرمانی (٨٤٢ ق)

کتابشناسی:

این شرح که شارح در ۸۲۷ق از آن فارغ شده، را به سلطان الغ بیگ شاهرخ تقدیم نموده است. شرح مزجی نیز تحت عنوان شرح نفیسی از قانون نگاشته است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی من یداوی الارواح بطب الحقیقة و یربی الابدان بعلم الشریعة و یعالج القلوب بحکمة الطریقه ابی القاسم محمد المبعوث الی کافة الخلایق... و بعد فیقول الفقیر الی الله تعالی نفیس بن عوض بن الحکیم الطبیب انی قدکنت من اهل بیت مشهورین بهذة الصناعة و...

انجام: ان یقتصر علی مثل جوز السرو الابهل وسائر ما یقع فی ضماد الفتق فانها تشد العضو و ینشف الرطوبات و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

انجامه: تم الکتاب بعون الملک الوهاب و الصلوة و السلم علی نبیه و صفیه و حبیبه خیر الانام و آله الاتقیاء الکرام قدتم تنمیقه فی یوم الاربعا عاشر شهر شوال المکرم سنه ثلث و مائة و الف من الهجرة النبویة المصطفویة علی هاجرها الف الف السلم و التحیة علی ید اضعف عباد‌الله القوی و احوجهم الی رحمة ربه الغنی ابن میرزا ابراهیم قاجار اسحق حامداً لله و مصلیاً علی نبیه صلی الله علیه و آله

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۳۰–۲۸ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۲ سم.

خط: نسخ به دو قلم در برخی صفحات از جمله ۱۱۲ تا ۱۷۰. **کاتب:** اسحق بن میرزا ابراهیم قاجار. **تاریخ کتابت:** روز چهارشنبه ۱۰ شوال ۱۱۰۳ ق.

کاغذ: فرنگی رنگ کاغذ از ص ۲۲۹ به بعد سفید است. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، با نقش ترنج و سرترنج گلبوته‌دار در بالا و پایین جلدها، با جدول و کمند و حاشیه منگنه‌ای سراسر جلد، آستر درون کاغذ فرنگی چاپ سنگی. **اندازه جلد:** ۱۸×۲۶/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها در متن و حاشیه و برخی خطوط بر روی کلمات سرخ رنگ شنگرف. **حواشی:** با حواشی صح، ۱۲.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت کسی که نامش را پاک کرده‌اند... طهرانی المسکن مورخ بیست و ششم ماه شعبان ۱۲۷۹ق.

۲. یادداشت‌های پراکنده به عربی و فارسی و فوائدی در ساخت مرکب براق و غیره در برگ آخر نسخه.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تولد محمدتقی شب دوشنبه وقت اذان شب دوازدهم ماه ذیقعده الحرام ۱۲۴۶ق.

۲. یادداشت تاریخ تولد محمدتقی یکساعت از اذان شب چهارشنبه گذشته چهارم شهر جمادی الثانی ۱۲۴۷ق در برگ ۱.

۳. یادداشت‌های طبی و دارویی و فواید به عربی و فارسی و ادعیه جهت امراض مختلف در برگ ۲.

مهر: مهر بیضی شکل با عنوان «عبده نصرالله بن فتح الله» در برگ اول و دوم نسخه.

فرسودگی و افتادگی: اوراق و کناره‌ها همگی فرسوده و پاره است.

منابع: ذریعه ۲۰: ۸/۱۳: ۸، التراث العربی ۷: ۷۰.

۱۰۳۳۲

۶۶/۸/۲۳ – اهدایی احمد مرعشی – قطعه سیاه مشق ناقص و پاره شده.

۱۰۳۳۳

سند وقف نامه مسجدی در لرستان

کتابشناسی:

وقف مسجدی در فیض‌آباد به همراه سی باب دکان معینه که از عواید آن به ضروریات خرج روضه مقدسه پیامبر، مقام حضرت فاطمه، روضات ائمهٔ بقیع نجف اشرف، کربلای معلی، روضه مقدسه کاظمین، مشهد مقدس، عسگریین صلوات الله علیهما یا مقام حضرت رضا (ع) خرج شود و اگر از مبلغ مذکور چیزی باقی بماند بجهت وجوهات و ضروریات نجف اشرف فرستاده شود.

همراه با ۱۷ شاهد و یادداشت‌های مبتنی بر تائید وقف و مهر آنان در حاشیه سمت راست. که در خلال آن بعد از هر ۵ سطر یک سطر درشت و به رنگ لاجورد و طلا و شنگرف نگاشته شده که در بالا و پایین سطر آن، به رنگ زنگار سبز و خطوط طلایی می‌باشد.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۳۶ س. **اندازه متن:** ۱۹×۱۱۱/۵ سم.

تاریخ کتابت: ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ که اطراف و بالا و پایین سند وصالی و مرمت شده و پشت آن با پارچه چسبانده شده است.

عناوین و نشانها: عناوین و برخی کلمات به رنگ شنگرف، آیات به رنگ زر و طلایی با اعراب گذاری مشکی.

آرایه: سراسر وقفنامه جدول کشی به چند قلم زر و لاجورد و شنگرف و طلا می‌باشد. در سمت راست در میانه بالای سند نیز با آب طلا عنوان «آل الدین ابوالفتوح حبیبْ جانا بیگی لرستان فیلی» آمده است که با تذهیب زرین تزئین یافته است.

مهر: مهری با عنوان «...شاه نجف» که بخشی از آن پاک و پاره شده است.

۱۰۳۳۴

طومار وقف نامه شاه سلطان حسین

کتابشناسی:

شامل وقف شش دانگ طاحونه (آسیاب) و مزرعه و قهوه‌خانه و... عشر جهت حق النظارة... آنچه باقی می‌ماند بجهت ضروریات و خدمه روضات مقدسه همگی ائمه، بیست تومان به زوار برسد مورخ ۱۱۰۹ق. و نیز ایضاً وقف چهارباغ در جنب باغ منوچهرآباد که جد بزرگ شاه آن را ساخته است که باغ جنت نام دارد. و طبق شرایط وقفی پس از اخراجات باغ و... انجام گیرد و به صرف روضات مقدسه ائمه اطهار انفاق گیرد مورخ ۱۱۱۲ ق. و نیز وقف چهاردانگ کامل ابنیه و... که از ورثه محمدباقر ابتیاع شده وقف مؤید است که پس از حقوق قانونی انجام شود مورخ ۱۱۱۳ق. در حاشیه و هامش نامه نیز ابتدا یادداشت کاتب و نویسنده وقفنامه و تائید او است با نام «بهاءالدین محمدبن میرزاحسن کلیدری» و سپس با خط نسخ دیگری وقفنامه ۲۶ باب دکان و یکباب کاروانسرا مشتمل بر حجرات و اصطبلات طویله و تیمچه حرم‌سراها و فضا و ایوانهای بزرگ و کوچک است و نویسنده آن «عزیزالله الموسوی» است.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۵ سطر با یک سطر درشت. **اندازه متن:** ۲۰×۹۴ سم.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۳۷×۱۰۵ سم. اندازه کل.

آرایه: نسخه جدول به قلم طلا، لاجورد، شنگرف و مشکی است.

مهر:

۱. در پایان تمامی بندهای وقفنامه مهر مربع شکل «بنده شاه نجف حسینی» مورخ ۱۱۰۷ق دیده می‌شود.

۲. مهر مستطیل شکلی با عنوان «قد اطلع علی مضمون الماشی کالمین... سجع: «لااله‌الاالله محمد رسول الله علی ولی الله».

۳. مهر بیضی شکل در حاشیه سمت راست بالای وقفنامه با سجع «و ما توفیقی الا بالله».

۱۰۳۳۵

شجره‌نامه

کتابشناسی:

شجره‌نامه چاپی شاه نعمت‌الله ولی با دو تصویر از ائمه اطهار (ع) و در اطراف آن در اشکال دایره‌ای و بیضی شکل عناوین افراد آورده شده است. شجره نامه چاپی به شکل پوستر بوده و نویسنده آن عبدالرسولی در ۱۳۹۷ق است. و تقدیمی از طرف آقای رضا قائمی به دانشگاه تهران مورخ ۶۲/۵/۱۸ هست.

نسخه‌شناسی:

اندازه جلد: ۴۹×۷۰ سم.

۱۰۳۳۶

تصویر عتبات عالیات

کتابشناسی:

یک برگ تصویر حرم حضرت امیر در نجف و کربلا و کاظمین که در آن چهار تصویر از حرم با گنبد و بارگاه وجود دارد، این تصاویر که در یک خط و در کنار هم قرار گرفته است. در بالای این تصویر اشعاری در چهار ستون و چهار سطر در چپ و راست وجود دارد که مجموعاً ۱۶ بیت است.

در میانه آن عکس کعبه است و در قسمت پائینی تصویری چاپی از حرم‌ها موجود است که از راست به چپ عبارتست از:

۱. حرم نجف اشرف، قبة الامیر شامل یک گنبد و بارگاه که شمشیر حضرت امیر در بالای گنبد وجود دارد و در ذیل آن تصاویر کوچکتری از مدینه منوره و مکه معظمه موجود است.

۲. تصویر ۲ قبة الحسین نام دارد و شامل ضریح حضرت حسین، شهداء، و قتلگاه و مقبره حبیب است.

۳. تصویر ۳- قبة العباس و بارگاه حُرّ شهید و ضریح و حرم او است.

۴. تصویر ۴- کاظمین است که دارای دو گنبد و ضریح می‌باشد. در پائین صفحه، تصویر لااله‌الاالله و شمشیر ذوالفقار و محمدرسول الله وجود دارد. تصاویر که با رنگ مشکی طراحی و کشیده شده است.

نسخه‌شناسی:

کاغذ: نخودی رنگ بر پشت پارچه سفید چسبانده شده است. **اندازه جلد:** ۲۸×۵۱/۵ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: اشعاری که در بالای صفحه نوشته شده مضمون تعزیه گونه‌ای درباره قتلگاه و خیمه‌گاه حضرت حسین در کربلا است.

۱۰۳۳۷

شمایل

کتابشناسی:

ورقه چاپی مقوائی سفید رنگ که بخشی از سمت چپ متن و اطراف آن از بین رفته و کنده شده است. مشتمل بر ادعیه، علوم غریبه و در دورتادور آن آیات قرآنی و ادعیه به خط نسخ نگاشته شده و در طرفین صفحه تصاویری از خورشید، عقاب، دست و... با تعریف و سمبل هر یک توضیح داده شده است. در میانه آن تصویری از ماه

کوچک که در داخل و اطراف آن صفحات خداوند نوشته شده و در دایره مرکزی آن ۹ ماه پشت سرهم کشیده شده که در داخل هر یک، نام ائمه از علی بن الحسین تا محمدبن الحسن نوشته شده و نام حضرت محمد، فاطمه، علی، حسن و حسین به عنوان پنج تن با صفات هر یک با خطوط نسخ و نستعلیق تصویر شده و روایاتی به خط نسخ در تائید آنان دورتادور آن دایره کشیده شده است. در طرفین انتهای صفحه نیز در سمت راست تصویر اژدها و سمت چپ تصویر سگ دیده می‌شود که نشانگر تقسیم‌بندی صفات انسانی است. العقل الکلی الهی، النفس الکلیة الالهیه، الطبیعه الکلیة الالهیه و غیره است در پائین صفحه نیز سه سطر بخط نسخ و روایاتی به نقل از پیامبر و به زبان عربی دیده می‌شود. در گوشه سمت چپ صفحه که بخشی از متن آن کنده و پاره شده است.

نسخه‌شناسی:

یادداشتها و برافزوده‌ها: یادداشتی از استاد ایرج افشار دیده می‌شود که چنین نگاشته‌اند. «این ورقه را در شیراز دیدم و خریداری کردم تا در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران به یادگار بماند. » ۱۵ فروردین ۱۳۵۷ (۲۵۳۷).

۱۰۳۳۸

سند

کتابشناسی:

فرمان فتحعلیشاه درباره میرزا حسینعلی خان معیر الممالک، که مبلغ سی تومان مالیات دیوانی یک قطعه باغ واقعه در تجریش شمیران را که متعلق به زوجه‌اش است در عوض مقرری عیال او بدانند و ضمناً بجهت‌آبادی آن هفته‌ای سه شبانه روز از آب رودخانه دربند و امامزاده قاسم به باغ مزبور بدهند و عیسی خان بیگلر بیگی دار الخلافه طهران نیز آن را معمول دارد. پشت سند دارای ۲۰ مهر و امضاء می‌باشد.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطر: ۷س. **اندازه سطر:** ۱۹×۲۸. **اندازه کل سند:** ۴۳×۶۴ سم.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز. **تاریخ کتابت:** ۱۷ رجب ۱۲۵۸ ق.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل پشت سند با سجع مطابق است.

۲. مهر فتحعلی شاه مربع شکل با سجع مهر وی در بالای سند.

۱۰۳۳۹

سند ( )

کتابشناسی:

اسناد دوره ناصری دارای ۲۸ نامه و شامل موضوعات مختلفی است که عبارتست از نامه‌های ناصرالدین شاه به:

۱. نامه به تاج الدوله درخصوص سفارش به اعتماد مردم در مورد اجازه خروج بعضی از اهل اندرون.

۲. نامه به معیرالممالک در مورد تحصیل بقایای ساوه.

۳. نامه معیرالممالک در مورد امور مالی گمرک و خزانه و تأکید در تسریع کارهای بنائی شمس العماره.

۴. نامه به معیرالممالک و سفارش مجدالدوله و وصول مطالبات دیوانی.

۵. نامه به معیرالممالک در مورد جلوگیری از افزایش پول سیاه.

۶. نامه به معیرالممالک و بازخواست در مورد علت تأخیر در پرداخت حقوق پزشک و جراح و معلم فوج قهرمانیه که در راه خراسان بوده‌اند.

۷. نامه به معیرالممالک برای تسریع در پرداخت مواجب و انعام سواره اینانلو - اردوی سپهسالار - تحصیل بقایای اصفهان و وجوه ضرابخانه.

۸. نامه به معیرالممالک در مورد شمارش پول‌های خزانه و اختلاف حساب آن با سیاهه شخص ناصرالدین شاه.

۹. نامه احضار معیرالممالک برای رسیدگی به طومار جمع و خرج سالیانه کشور.

۱۰. نامه تأکید پرداخت طلب سواره شاهسون بصورت نقد.

۱۱. نامه به سپهسالار و مستوفی الممالک در مورد برقراری قبول اولاد نصرالله خان.

۱۲. نامه به جناب آقا (میرزا یوسف مستوفی الممالک) در مورد پیگیری دستورهایی که برای دریافت وجوه دیوانی و فرستادن عمادالدوله داده شده بوده است.

۱۳. نامه توقیع نامه معیرالممالک و دستور مقدار تسعیر اشرفی به تومان.

۱۴. نامه به معیرالممالک در مورد پاک کردن (تسویه) طلب قشون پیش از عید نوروز.

۱۵. نامه به معیرالممالک درباره امور مالی و فرستادن حکیم (پزشک) برای اردو.

۱۶. نامه به عنوان جناب آقا (میرزا یوسف مستوفی الممالک) در مورد تذکر به ولیعهد در مورد احتراز از سفارش افراد بر خلاف مقررات و چند فقره امور مالی.

۱۷. نامه به معیرالممالک در مورد صورت حساب فارس که مؤید الدوله فرستاده است.

۱۸. نامه به تاج الدوله و احوالپرسی از خانم فخرتاج (نوه تاج الدوله) و اختر السلطنة (دختر شاه).

۱۹. نامه به معیرالممالک به جهت استفسار از نتیجه تصمیم مجلس مشورتی که برای مالیات گیلان بوده است.

۲۰. توقیع بر نامه دوستعلی خان معیرالممالک و دستور دادن انگشتر برلیان به جناب آقا و بیرون آوردن ایشان از لباس عزا.

۲۱. نامه به معیرالممالک در مورد قرار نان شهر.

۲۲. نامه به معیرالممالک در مورد امور مالی.

۲۳. نامه به معیرالممالک در مورد امور مالی.

۲۴. نامه به رکن الدوله و ناصرالملک در مورد مواجب محمدقلی خان.

۲۵. نامه به معیرالممالک در مورد امور مالی و برات تجاری عمادالدوله.

۲۶. نامه به معیرالممالک در مورد پاسخ تلگراف حسینعلی خان ایلخانی بختیاری.

۲۷. نامه به معیرالممالک در مورد امور مالی و برات تجاری گیلان و در پایان تکذیب شایعه صدارت میرزا آقاخان با این عبارت «در باب آن شخص و شهرت‌های بی‌معنی اولا میرزاآقاخان را هیچ تفهیمی که خدای یکسره نمی‌کند تا چه برسد به صدراعظمی الحمدلله ما بی عقل نیستیم.

۲۸. دستخط مظفرالدین شاه از فرنگ دوست محمدخان به معیرالممالک و شرح دیدار پادشاه بلژیک (۸ ربیع‌الثانی ۱۳۱۸ق).

۱۰۳۴۰

فرمان فتحعلیشاه درباره معیر الممالک جهت آبیاری باغ وی (سند)

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۶ س. **اندازه متن:** ۴۵/۵×۵۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ذیحجة الحرام ۱۲۵۱ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

آرایه: لا اله الله تعالی آب طلا در آغاز.

مهر: با سجع مهر: «محمدشاه غازی... باوج نگین آمد شکوهٔ رونق دین آمد».

۱۰۳۴۲

فرمان فتحعلیشاه درباره محمدقلی میرزا و مقرری وی

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۸ س. **اندازه متن:** ۱۹×۲۴ سم.

کاغذ: فرنگی سبز رنگ.

مهر: سجع مهر:

مرمت و وصالی: مرمت شده.

«گرفت خاتم شاهی زقدرت ازلی قرار در کف شاه زمانه فتحعلی»

پشت سند: ۷ مهر: همه مربع چهارگوش و دارای سجع مهرها و نام‌های مختلف.

۱۰۳۴۳

سند ترکی است مشتمل بر عهدنامه‌ای و برای تبعه ایرانی و ترکیه با مضمون آنکه در دست هرگونه نزاع و دعوی باید قانون کشور مطبوع رفتار شود.

نسخه‌شناسی:

اندازه متن: ۵۶/۵×۹۹ سم.

خط: نستعلیق ترکی. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه ماه رجب ۱۲۶۹ ق.

اندازه جلد: ۱۱۴/۵×۷۳سم.

حواشی: بدون حاشیه اصل سند است.

آرایه: امضای پائین مهر با آب طلا: المحروسه قسطنطنیة در بالای سند: مهر طغرای سرخ با مرکب سرخ، به سه رنگ آب طلا، سرخ و مرکب مشکی یک خط در میان.

۱۰۳۴۴

طومار

کتابشناسی:

جمع و خرج سنه بیچی ئیل که در حضور مهر ظهور مبارک نوشته شد. در حاشیه سند دستخط ناصرالدین شاه خطاب به معیرالممالک و با تاریخ شب سه‌شنبه ۲ ربیع الاول بیچی ئیل (شامل ۹ قطعه کاغذ بهم پیوسته)

نسخه‌شناسی:

کاغذ: نخودی رنگ کلفت فرنگی آهار مهره. **جلد:** بالای طومار، چرم آبی رنگ از داخل، رویه خارجی تیماج مشکی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۶۴/۵×۸۱ سم.

۱۰۳۴۵

روزنامچه (دارالعبارة) یزد

کتابشناسی:

شامل موضوعات مختلفی است که عبارتست از:

۱. اعلام برقراری امنیت در یزد از یمن توجه شاهنشاه و آجودان خاصه «محمدخان».

۲. ورود محمدخان جنرال آجودان خاصه، فاصله به یزد در ساعت یک در اواخر صفر و دستور گردآوری وصول مالیات و وصول قسط مالیات دیوانی.

۳. نشستن محمدخان حاکم یزد در دیوانخانه حکومتی بی‌واسطه برای رسیدگی به مشکلات و شواکی مردم در روزهای شنبه و سه‌شنبه در بالاخانه سرور تارین قلعه.

۴. در روز دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول، پرداخت چهارتومان پول میرزا محمدبیگ داروغه جهت صیغه نسبت زنای یک زن.

۵. تغییر آب و هوا و باد و گرد و غبار شدید در عصر هشتم در شهر یزد و خاک آلود شدن هوا.

۶. خبر شایعه آمدن وبا در نائین و کشته شدن ۸ نفر در یک روز و معلوم شد که وبا نبوده بلکه مریضی دیگری است.

۷. خبر چند فقره سرقت در شهر در زمان غیبت محمدخان و یافتن سازمان و سیاست آنها و پرداخت غرامت.

۸. قیمت اشعرات پای قپان شامل ۸ بند است که هر یک با خطی جدا شده است از این قرار است قیمت انواع اجناس و لیست اجناس و قیمت آنها. (گندم، نان، قند نبات، شکر، برنج انواع آن) روغن، نخود، لوبیا، خرما، کشک، گوشت، پنیر، ماست، جو، کاه، ذغال و...)، بنابر وزن من تبریز و...

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۴۰ س. **اندازه متن:** ۱۶/۵×۸۶سم.

خط: نستعلیق شکسته آمیز.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ، قسمتی از کاغذ در میانه پاره و فرسوده شده است.

یادداشتها و برافزوده‌ها: (پشت سند: نوشتجات یزد بتاریخ شهر جمادی الاولی تیلان ئیل ۱۲۸۶ق.

۱۰۳۴۶

سفرنامه شاردن = سیاحت نامه شاردن

(تاریخ قاجار - فارسی)

مؤلف: **میسو شاردن فرانسوی**

مترجم: **امیرخان**

کتابشناسی:

ترجمه جلد سوم از سفرنامه مسیو شاردن فرانسوی است که بوسیله «امیرخان» صورت گرفته است. سیاحت نامه شاردن دارای ترجمه‌های متعددی است مانند سیدمحمد، محمدرضا خان دولو، محمدلوی عبکی و میرعلی خان ابوالقاسم. از این سفرنامه چند ترجمه نسبتاً تازه در دست است که هر یک بخشی از متن را دارد.

ترجمه حاضر فقط جلد سوم است که نام و نشانی از آن در فهرستواره و منابع دیگر نیست.

آغاز: روز اول ماه مه نائب الحکومه رئیس رهبانان کاپوسن را احضار نمود که شاید بلاواسطه از ورود خلیفه بطریک در امنه که تفصیل آن قبلا مذکور شد خبر گرفته و از جایی که مخفی شده است اطلاع حاصل نماید...

انجام: به محض اینکه چند قطره باران ببارد گل و لای می‌شود و سطح شهر را فرا می‌گیرد همین که یکربع ساعت نبارید و آفتاب بزمین تابید بحالت خشکی بر می‌گردد یا اگر سرما باشد بزودی منجمد می‌شود.

انجامه: تمام شد جلد سوم کتاب سیاحت‌نامه مسیوشاردن فرانسوی در مسافرت ایران و بر حسب امر و اراده بندگان حضرت مستطاب اجل اکرم افخم اشرف آقای حاج علیقلی خان سردار اسعد بختیاری دامت شوکته جناب مستطاب

اجل امجد آقای دکتر امیرخان ام اجلاله بترجمه آن قیام و اقدام نموده و بقلم این بنده حقیر محمدعلی تفرشی سمت تحریر پذیرفت فی شهر ذی حجه ۱۳۳۲هجری.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۷سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدعلی تفرشی، به حسب امر «حاج علیقلی خان سردار اسعد بختیاری. **تاریخ کتابت:** ذی حجه ۱۳۳۲ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ خط دار جدید. **جلد:** مقوا رویه کاغذ مشکی، عطف سرخود درون آستر کاغذی فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۲۲/۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت هدیه ماه منظر (زری) بختیاری به کتابخانه مرکزی دانشگاه در برگ آخر.

۲. فرم مخصوص کتابخانه سردار بهادرچسبانده شده در برگ آخر نسخه که بر این اساس، نمره ۳۳۲ و نام کتاب مسافرت از پاریس به اصفهان جلد سوم و مصنف شوالیه است.

منابع: فهرستواره منزوی ۱۳۸: ۱، مشار ۳۱۰۷: ۳، نسخه‌ا ۴۴۰: ۶، ذریعه ۱۸۷: ۱۲.

۱۰۳۴۷

قباله

کتابشناسی:

قباله و مصالحه صحیحه شرعیه مابین نصیرخان سردار جنگ فرزند مرحوم حاجی امام قلی‌خان حاجی ایلخانی بختیاری به فرزند خود آقای فریدون خان انجام گرفته است که شامل:

شش دانگ یک باب خانه و یک باب خانه که جدیداً خریده به یکدیگر به انضمام

باغ و عمارات و ابنیه ملکی و متصرفی خود در اصفهان با کافه توابع شرعیه و لواحق عرفیه شامل (بیوتات و ابنیه و صحن و فضا و دروب و اخشاب و احجار و حوض و چاه و...) با مال المصالحه پنج مثقال نبات و مبلغ یکصد دینار فلوس است.

سایر شرط شرعی منافع اعیان مصالح با خود ایشان و بعد از فوت تابع عین است و... در مورخ ۲۱ شعبان ۱۳۴۴ق.

محضردار که تائید نموده در پائین سند مهر بنفش رنگ بیضی شکل با عنوان «نصیر بختیاری ۱۳۳۵ق» و سطور فوق صحیح است نصیر بختیار.

در بالای قباله، تائید امان الله خان که گویا قباله بخط همو است با تاریخ ۲۱ شعبان ۱۳۴۴ق و مهر بیضی شکل با عنوان «الراجی امان الله» و تأئیدیه و مهر بیضی شکل «محمد صابر بن محمدحسن».

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۶ س.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** غشمد ۱۳۴۴ق (شاید ابجد باشد).

کاغذ: پارچه. **اندازه جلد:** ۴۰/۵×۶۰/۵ سم.

۱۰۳۴۸

ادراک النفس و کیفیة تحصیلها

(عربی - حکمت)

مؤلف: محمدبن محمد کریم کرمانی (۱۳۲٤-۱۳٦۳)

کتابشناسی:

شامل مقدمه در معرفت نفس و چند فصل و خاتمه در کیفیت بقاء.

آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد یقول العبد الأثم محمدبن محمدکریم تقبل الله عنهما ان حقیقة ادراک النفس و کیفیة تحصیلها و بقائها بعد الادراک و خراب الالات و مایتعلق بذلک من المسائل الصعبة و قد خفی اصلها عن اکثرین الا...

انجام: و قد حصل الفراغ من تصنیف الکتاب المسمی بالنفس الباقیة انشاءالله... یفی الکتاب مغلوطاً.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۶×۱۴/۵سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای سوخته با جدول و کمند و عطف سرخود تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی قهوه‌ای و آبی ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت به لاجورد و شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه صح.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در یادداشت مقابله در دارالامان کرمان در برگ آخر.

منابع: تاریخ رجال بامداد ۴: ۴.

۱۰۳۴۹

فلسفه اصول الدین (رساله در)

(فارسی - اصول)

مؤلف: هدایت الله بن محمد حسین آشتیانی وزیر دفتر (-۱۳۱۰ ق)

کتابشناسی:

کتابی است با موضوع اصول دین به فارسی که مؤلف کوشیده است تا از عهده اثبات توحید، نبوت، عدل، امامت و معاد بخوبی برآید و در آن از اشعار و احادیث نیز سود جسته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعلنا من المتمسکین بولایة امیرالمؤمنین و الصلوة و السلام علی من ارسله بالهدی و دین الحق یظهره علی الدین کله و لوکره

المشرکون... اما بعد باید دانست که احب اشیاء در نزد خداوند ایمان و اقرار بتوحید اجل...

انجام: ... شاید که یکی دوست بیاید به ضیافت. و توکلنا علیک و اعمالنا لک و هدایتنا منک و معادنا الیک و دعائنا ایاک و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

انجامه: شهر شعبان سنه ۱۲۸۱ سمت تحریر پذیرفت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۲۱/۵سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** شعبان۱۲۸۱ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی، عطف و کناره‌ها و حاشیه تیماج سبز، درون آستر تیماج سبز. **اندازه جلد:** ۸/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها در بالای هر صفحه به شنگرف و دارای برگ شمار است.

آرایه: نسخه مجدول زرین و سرخ و لاجورد و کمند سرخ در تمامی صفحات با خطوط سرخ بین السطور.

یادداشت و بر افزوده ها: یادداشت مالکیت و بخشش کتب در تاریخ ۱۲۹۴ در برگ آخر.

۱۰۳۵۰

دیوان منوچهری دامغانی

(فارسی - دیوان)

مؤلف: ابوالنجم احمدبن قوص بن احمد (-۴۳۲ق).

کتابشناسی:

شامل غزلیات، به ترتیب حروف تهجی و قصائد و رباعیات وی است.

آغاز:

همی ریزد میان باغ لولوها بزیورها   همی سوزد میان راغ عنبرها بمجمرها

انجام:

نه هر چه یافت کمال از پیش بود نقصان   نه هرچه داد ستد باز چرخ مینائی

انجامه: کتاب منوچهری شصت کله افغانی غره شهر جمادی الأولی سنه ۱۳۰۳ تحریر و مسوده شده.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۵ گ. **تعداد سطور:** ۹-۱۳ س. **اندازه متن:** ۷/۵×۱۳سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** اول جمادی الاولی ۱۳۰۳ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** تیماج حنائی، یک لا عطف و حاشیه تیماج سبز. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: اشعار به صورت دو ستونی با علامات سرخ در فواصل نوشته شده است. **حواشی:** با حواشی شامل معنای کلمات دشوار اشعار با نشانه ۱۲.

منابع: تاریخ نظم و نثر در ایران ۴۲: ۱.

۱۰۳۵۱

چهار مقاله

مؤلف: ابوالحسن احمدبن عمربن علی نظامی عروضی.(-) (فارسی- نثر)

کتابشناسی:

مؤلف رساله را به «ابوالحسن علی بن مسعود» تقدیم داشته و در سال ۵۵۰ق آن را تألیف نموده و شامل چهار مقاله در علم دبیری و ماهیت آن، شعر، علم نجوم و هیأت و علم طب می‌باشد.

آغاز: هو الله تعالی بسمله و به نستعین. حمد و شکر و سپاس مر آن پادشاهی را که عالم عود و معاد و ابلا توسط ملائکه...

انجام: ملک الملوک الجبال به بقاء هر دو شادمانه مدتی یلکه جاودانه باد.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب در دار الخلافه طهران سمت اتمام پذیرفت فی شهر رجب المرجب ۱۳۰۵ حرره اقل السادات سید حسین ساروقی من محال فراهان.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۷×۱۴سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** سیدحسن ساروقی . **تاریخ کتابت:** رجب ۱۳۰۵ق.

محل کتابت: طهران.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** یک لا تیماج حنائی درون آستر ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: سرخ.

مهر:

۱. مهربیضی شکل سلیمان الشریف در ۱۲۹۴ق. در برگ ۱.

۲. مهربیضی شکل مسعود در ۱۳۲۸ق در برگ آخر.

۳. مهر بیضی شکل محمد در برگ آخر

منابع: الذریعه ۱۴: ۳۱۴: ۵. تاریخ نظم و نثر در ایران ۹۰: ۱. این کتاب در لیدن با مقدمه و حواشی محمد قزوینی و در تهران ۱۳۱۱ق به چاپ رسید.

۱۰۳۵۲

مجموعه

۱. اشعاری از سعدی، آصف، فروغی، (۱پ-۲۴ر) (شعر - فارسی)

کتابشناسی:

که از برگ ۱۳ پ به بعد مجدداً تمامی این غزلیات به همان ترتیب تکرار شده است و شماره صفحه جداگانه دارد.

آغاز:

من ندانستم از اول که تو بی‌مهر و وفائی　　عهد نابستن از آن به که ببندی و نپایی

انجام:

گفتی که ظهر از چه تیایی روز وصل　　ترسم که باز بر لب هجران گذاریم

مولف: جار الله زمخشری (۵۳۸ق)

۲. الانموذج به همراه مطالبی فارسی در صرف و نحو و برخی توضیحات (۲۷ر–۲۸ر) (فارسی- صرف و نحو)

آغاز: بسمله. الکلمة مفرد و هی اما اسم کرجل و اما فعل کضرب

انجام: که به معنی وسعت است... ولی البته می‌نویسند به معنی کثیر.

۳. تاریخ طبیعی حیوانات و وظایف الاعضاء انسانی (۳٤پ–۷۵پ) (طب - فارسی)

با عناوینی چون حیوان‌شناسی، تغذیه، عمل هضم و غیره در انسان با تصاویری از اعضاء بدن گویا از جزوات درسی مدرسه دارالفنون است، همراه با برخی اشکال و تصاویر.

آغاز: میدانیم که کلیه موجودات کره زمین را از نقطه نظر تاریخ طبیعی به سه قسمت عمده تقسیم کرده‌اند حیوانات، نباتات، جمادات. تا پس از این تعریف تاریخ طبیعی علمیست از تقسیمات ثلاثه...

انجام: مشغول و باغبانی کردن و بیل زدن و غیره می‌باشد و بهتر از هر چیزی که ورزش به ما فایده دارد و نگاهداری مراعات تناسب اندام است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی در برگ ۲۹ تا ۳٤**: از برگ ۷۵ تا آخر سفید است. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۷×۱۰ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ خط دار جدید. **جلد:** مقوا رویه کاغذ صورتی رنگ،

کناره‌ها و حاشیه‌ها فرسوده و کهنه، عطف پارچه سرمه‌ای، درون آستر کاغذی سفید که صفحه‌ای از کتاب چاپ سنگی است. **اندازه جلد:** ۱۳/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و مشکی. **حواشی:**

۱۰۳۵۳

دیوان مهدی ایزدی (نیّر)

(فارسی — دیوان اشعار)

مؤلف: مهدی ایزدی دیوان ایزدی است (۱۲۵٦-زنده در ۱۳۲۷ق).

کتابشناسی:

چند صفحه اول رباعیات پراکنده است و سپس غزلیات وی با تخلص نیر است مشتمل بر ۱۹۶ غزل، قصاید مرثیه، و توصیفات گوناگون و نیز اشعاری در سوگ برادرانش با ماده تاریخهای معلوم.

آغاز:

سپاس و شکر مر ذاتی که باشد خالق اشیاء　　پدید آورد از یک لفظ کن دنیا و مافیها

انجام: ماده تاریخ وفات برادر ناکامم رضاخان،

سال تاریخ وفاتش را شدم جویا زنیر

اشک حسرت ریخت گفتا ای دریغا آن جوانی (۱۲۵۴)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۸×۱۵/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق مولف: در برخی صفحات با خط خوردگی و تصحیحات بسیار همراه است. **کاتب:** مهدی ایزدی **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ق

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** تیماج تریاکی یک لا درون آستر کاغذی ابروباد عنابی. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۱ سم.

منابع: [ر.ک: فرهنگ شاعران فارسی: عبدالرفیع حقیقت ص: ۵۸۵]

۱۰۳۵۴

دیوان نیّر (مهدی ایزدی) = نیر شیرازی (۱۲۵۶)

(فارسی – دیوان اشعار)

مؤلف: مهدی ایزدی متخلص به نیّر و ملقب به دبیر خاقان است (۱۲۵۶– زنده در ۱۳۲۷ق)

کتابشناسی:

شامل قصاید و غزلیات مهدی ایزدی است ودر پایان ۲ برگ نیز از اشعار کتاب «فرج بعد از شدت» در عشق و وصال و مطابق شماره گذاری غزلیات و قصاید تعداد ۱۸۶ غزل نگاشته شده است. ۳ برگ در پایان نسخه نیز شامل صورت مطالبات مولف از افراد و صورت بدهی وی به علی ایزدی وجوه و صورت محسابات وی از بانک ملی و شاهنشاهی تا ۱۳۲۲ و ۱۳۲۱ شمسی است.

آغاز:

ای برادر کار دنیا سربه‌سر افسانه است　　　آشنا شد هر که با دنیا زحق بیگانه است

انجام:

کرد با غمزه دلم صید و سپس گشت زجود　　　هیچ اندیشه از آه سحرگاه نکرد

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۷×۹/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** مولف مهدی ایزدی.

کاغذ: فرنگی شطرنجی. **جلد:** تیماج سبز یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۳×۱۹/۵ سم.

منابع: فرهنگ شاعران زبان پارسی: عبدالرفیع حقیقت: ۵۸۵. فرهنگ سخنوران: ۶۲۴. ادبیات معاصر: ۹۱–۸۹.

۱۰۳۵۵

کتابچه جمع و خرج صندوقخانه تحویلی عالیجاه محمد کریم بیک صندوقدار از بابت سندیت ئیل ۱۲۹۱ بعد از مراجعت سفر فرنگستان

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۴ گ است که تنها ۲۰ برگ نگاشته شده و باقی اوراق سفید است.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز ضربی، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۲ سم.

۱۰۳۵۶

صورت کتابچه جمع و خرج

کتابشناسی:

شامل موارد ذیل:

۱. صورت هزار دویست تومان قسط مال الاجاره املاک مازندران که در سنوات ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۷ شامل ۱۲ قسط انجام شده که در اوراق ۲۹،۳۰،۳۵،۳۶،۳۸.

۲. صورت مقرری مواجب و مصارف متفرقه از بابت قسط مازندران در ماه ربیع‌الاول نسخه ۱۳۲۸ ص ۴۳پ–۴۵ر)

۳. صورت در شهر رجب المرجب بتوسط اعتماد قاجار به مبلغ ششهزار تومان در نسخه ۱۳۲۸؛ ص ۴۶

۴. کتابچه خرج جنسی صندوقخانه بتوسط عالیجاه محمد کریم بیک صندوقدار، ص ۵۳پ–۷۶پ) از بابت اواخر تخاقوی ئیل لغایت آخر ایت ئیل ۱۲۹۱

۵. صورت جمع و خرج تنخواه استقراضی بتوسط سالار سلطان در شهر رجب ۱۳۲۷ ق ص (۸۵ر–۸۶ر) مابقی صفحات مابین تماماً سفید است.

نسخه‌شناسی:

جلد: جلد تیماج سبزرنگ ضربی، آستر درون کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷ سم.

از ص ۱–۲۹ سفید است.

۱۰۳۵۷ /۱

کتابچه جمع و خرج با موضوعات مختلف در تاریخهای ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۲۱، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، و... از بابت مخارج متفرقه، شهریه و صورت‌شهریه اردوی اعتماد قاجار و...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** صفحات سفید، ۴–۵، ۹–۱۲، از ص ۵۲–۶۶ و از ص (۷۲–۹۲) سفید است. **تعداد سطور:** ۲۲–۱۸ س. **اندازه متن:** ۲۰×۱۸–۱۶سم.

خط: خط سیاق و خط شکسته نستعلیق.

کاغذ: کاهی فرنگی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا، بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۷ سم.

۱۰۳۵۷ /۲

تعداد ۷ برگ سند شامل لیست اشیاء تحویلی اندرون سرکار آقای ایلخانی بتاریخ ۱۳۰۵، ۱۳۳۰، نامه‌ای با موضوع تسویه حساب خانم ارفع الدوله مورخ ۱۳۲۷ ق تبدیل پولهای خارجی با دینار و دو برگ حساب و کتاب روی کاغذهای چهارگوش سبزرنگ و نخودی رنگ

۱۰۳۵۸

کتابچه جمع و خرج مورخ ۱۲۹۵ تا ۱۲۹۷ پس از سفر فرنگستان، جمع و خرج به قلم محمد کریم بیک صندوقدار

کتابشناسی:

۱. کتابچه جمع و خرج سفرنامه ناصرالدین شاه پس از سفر انگلستان (از ص برگ ۱–۴۶)

۲. از برگ ۵۰–۵۵) که از سمت چپ دفتر و سروته نوشته شده است.

کتابچه جمع و خرج محمد کریم بیگ است از روز ۲۱ رجب لوی ئیل ۱۲۹۷ هنگام حرکت بسمت کلاردشت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** از ص برگ ۳۷–۴۹ سفید است.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** جلد تیماج قهوه‌ای یک لا. **اندازه جلد:** ۲۲×۱۵/۵ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. در برگ ۱۶پ، در حاشیه یادداشتی با عنوان محمدتقی حسینی است.

۲. در داخل کتابچه، ۴ برگ جداگانه وجود دارد که بر آن عنوان صورت همه اجناس و اجرت خیاطی ملوک سرکاری در مراجعت از ییلاقات و نیز جمع و خرج کتابچه جلد قرمز که شاید بعضی کتابچه منظور باشد.

مهر: سجع مهر «عبده محمدتقی الحسینی» وجود دارد با تاریخ ۲۴ رجب ۱۲۹۶.

۱۰۳۵۹

کتابچه جمع و خرج صورت مخارج سفر فرنگستان و تدارک سفر فرنگستان (۱–۶)

و از سوی دیگر (چپ به راست) صورت مخارج مراجعت از فرنگستان و اسامی

که دوخته شده به جهت صندوقخانه، و صورت اجناسی که وارد صندوقخانه شده است که از بعضی از اجناس میرزین العابدین است در ۱۲۹۵ و صورت اسبابی که از مراجعت از فرنگستان به جهت حضرت اجل تحویل محمدکریم بیگ در تاریخ ۱۲۹۵ق شده است. و از ص ۸۵ تا ۹۶ مراجعت فرنگستان است.

نسخه‌شناسی:

تعداد اوراق سفید و اضافی: از ص (۷–۶۸) سفید و از ص (۶۹–۷۸)، از چپ به راست، از ص (۷۹–۸۵) سفید.

خط: خط شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** جلد قهوه‌ای تیماج یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۶/۵ سم، از ص (۱–۶).

۱۰۳۶۰

کتابچه جمع و خرج تنخواه مازندران و اقساط آن در سنوات ۱۳۲۶ و ۱۳۲۷.

کتابشناسی:

کتابچه صورت جمع و خرج تنخواه مازندران از بابت قسط سنه یچی ئیل ۱۳۲۶ و ۱۳۲۷ صورت جمع و خرج جمعی اندرون در سال ۱۳۲۷ ق مازندران و نیز صورت جمع و خرج قسط مازندران از بابت مقرری اندرونها و مواجب عملجات سرکاری تا مصارف متفرقه بتاریخ ۱۳۲۸ق. از ص ۱ تا ۱۸ مطالب نوشته شده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۹ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** از برگ ۱۹ الی آخر سفید است.

خط: خط شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: کاغذ نخودی رنگ فرنگی. **جلد:** جلد تیماج عنابی رنگ یک لا، بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷ سم.

۱۰۳۶۱

کتابچه جمع و خرج مقرب الخاقان خان ناظر از بابت سنه ئیچی ئیل ۱۲۸۹ غره محرم تا بیستم محرم ۱۲۹۰

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۳ برگ سفید در آغاز و ۲ برگ در پایان است.

خط: خط شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** تیماج آبی بدون آستر، یک لا. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. در برگ پایانی یادداشتی با مضمون کتابچه طومار مفاصا حساب سنه ئیچی ئیل ذی مقرب الخاقان قاسمخان ناظر کاری از قراریست که گفته شده مبلغ پانزده هزار و دویست و پنجاه و پنج تومان و نه هزار و ششصد و دو هزار دینار رایج، طب مقرب الخاقان مشارالیه است.

۲. یادداشت مورخ ۱۲۹۰ که قاسمخان ناظر نواب مهدعلیا رسیده و تمام اسناد ملاحظه گشته و بی‌عیب است اضافه طلب را باید از ابواب جمعی تحانوی ئیل دریافت نمایند.

۳. یادداشت تأیید کتابچه مفاصا حساب که از قبل استصوابی و مقرری و پیشکش تحولات جمعاً پانزده هزار و... می‌باشد مورخ ۱۲۹۰ با مهر مهدعلیا.

مهر: مهر بیضی شکل اعتضاد السلطنة در پایان اوراق هر صفحه تاریخ ۱۲۸۵.

۱۰۳۶۲

کتابچه ثبت فرامین ملفوفجات و اسناد موشح به صح همایونی، بتاریخ ۱۳۰۲ تخاقوی ئیل

کتابشناسی:

(۵-۱): فرمانها از جمله سرخط ولایت گیلان. (از برگ ۲۲-۳۳) کتابچه کشور، مخارج، ذی حجه ۱۳۰۲ تخاقوی ئیل، از (۳۸-۴۶) کتابچه خرج تخاقوی ئیل - ماه صفر ۱۳۰۳ ق. صورت انعامها. تا تفکیک صورت حساب و مخارج کشوری و لشگری فرامین، همه در سنه تخاقوی ئیل . جمع و خرج سنه قوی ئیل ایالات ممالک محروسه، ابواب جمعی جناب جلالتمآب امین السلطان ۱۳۰۲ و نیز جمع و خرج سنه ئیجی ئیل گمرکی بهای ممالک محروسه، ابواب جمعی امین السلطان سنه تخاقوی ئیل، و نیز جمع و خرج سنه قوی ئیل فراشخانه مبارکه ابواب جمعی امیرالامراء العظام محمد حسنخان صاحب الدوله، و نیز کتابچه جمع و خرج مقرب الخاقان علی ابن حضور ایالات... و مخارج متفرقه محرم ۱۳۰۳ سنه قوی ئیل

کتابچه ثبت فرامین ملفوفجات و اسناد موشح به صح همایونی، بتاریخ ۱۳۰۲ تخاقوی ئیل

کتابشناسی:

(۵-۱): فرمانها از جمله سرخط ولایت گیلان. (از برگ ۲۲-۳۳) کتابچه کشور، مخارج، ذی حجه ۱۳۰۲ تخاقوی ئیل، از (۳۸-۴۶) کتابچه خرج تخاقوی ئیل - ماه صفر ۱۳۰۳ ق. صورت انعامها. تا تفکیک صورت حساب و مخارج کشوری و لشگری فرامین، همه در سنه تخاقوی ئیل . جمع و خرج سنه قوی ئیل ایالات ممالک محروسه، ابواب جمعی جناب جلالتمآب امین السلطان ۱۳۰۲ و نیز جمع و خرج سنه ئیجی ئیل گمرکی بهای ممالک محروسه، ابواب جمعی امین السلطان سنه تخاقوی ئیل، و نیز جمع و خرج سنه قوی ئیل فراشخانه مبارکه ابواب جمعی امیرالامراء العظام محمد حسنخان صاحب الدوله، و نیز کتابچه جمع و خرج مقرب الخاقان علی ابن حضور ایالات... و مخارج متفرقه محرم ۱۳۰۳ سنه قوی ئیل

۱۰۳۶۳

کتابچه ثبت فرامین

کتابشناسی:

سواد کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات دیوانی مرشح بصح همایون مورخ یوم پنجشنبه ۱۸ رجب ۱۳۰۶ ق (اودئیل و پارس ئیل)، و ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ (رمضان ۱۳۰۸)، در پایان ۶ برگ شامل کتابچه‌های مفاصا حساب متعلق به کارگزاران حضرت قطاب اشرف ارفع والا نایب السلطنهٔ امیرکبیر و وزیر جنگ بتاریخ ۱۴ جمادی الاولی سنه پارس ئیل تسلیم عالیجنابان میرزاجعفر گماشته وزیر نظام شده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ‌ها: ۱٦٦ گ.

اندازه متن: ۲۰×۱٤/۵

اندازه جلد: ۲۷×۲۱، خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: سفید فرنگی

جلد: تیماج قهوه‌ای یک لا. آستر کاغذی بنفش رنگ.

تعداد اوراق سفید و اضافی: تعدادی اوراق سفید در فواصل.

۱۰۳۶۴

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات مرشح به صح همایونی روز پنجشنبه رجب اول سال سیچقآن ئیل ۱۳۰۵ ق ۱۳۰۶ و (لشگری و کشوری).

کتابشناسی:

همچنین بخش دوم از برگ ۳۹ آغاز می‌شود که شامل:

کتابچه جمع و خرج ایت ئیل جوزا ابواب جمعی جناب جلالتماب امین السلطان و

نیز سند ماه‌های تخاقوی ئیل و ایت ئیل گهرکخانه، تخاقوی ئیل کتابچه جمع و خرج دارالعباده یزد، جمع و خرج سنه ایت ئیل کره، اصفهان و بلوکات، مفاصاحساب سنه ایت ئیل فارس، جمع و خرج سند ائیت ئیل گلپایگان و خوانسار، ابواب جمعی ظل السلطان، جمع و خرج هذه السنة تخاقوی ئیل بختیاری ابواب جمعی ظل السلطان، جمع و خرج کرمانشاهان، جمع و طرح سنة ائیت ئیل دارالعباره یزد و مفاصاحساب ابواب جمعی ظل السلطان، کتابچه جمع و خرج تخاقوی ئیل بروجرد و ایت ئیل بروجرد، جمع و خرج جناب اقبال السلطنة وزیرقورخانه مبارکه از بابت دو ساله تخاقوی ئیل، جمع و خرج نقد و جنس تنگوزئیل صرف جیب مبارک، جمع و خرج خزانه قزوین ابواب جمعی مؤتمن السلطان ناصرخان سرتیپ، جمع و خرج مالیات و فروعات تنگوزئیل ۱۳۰۴ شامل ۷ برگ است.

نسخه‌شناسی:

۱۷٤ برگ، اندازه سطر: ۲۱× ۱٤/۵

تعداد اوراق سفید و اضافی: در پایان پس از ۳۸ برگ سفید نانوشته.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

اندازه جلد: ۲۰×۲۷

تعداد سطر: ۲۷-۲۵ س.

کاغذ: کاغذ فرنگی سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۲۷/۵×۲۰ سم.

۱۰۳۶۵

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات موشح بصح همایونی بتاریخ یوم دوشنبه ۲۵ جمادی الآخر سنه تنگوزئیل ۱۳۰۴ ق (رجب ۱۳۰۴ تا ربیع الثانی ۱۳۰۵) به تفکیک موارد کشوری و لشگری و بروات...

کتابشناسی:

هم‌چنین در پایان نسخه کتابچه جمع و خرج خزانه عامره ابواب جمعی امین السلطان

سنه تخاقوی ئیل و کتابچه جمع و خرج سنه ئیچی ئیل فراشخانه مبارکه ابواب جمعی محمدحسنخان صاحب الدوله، و کتابچه جمع و خرج سنه ئیچی ئیل جشن ولایات ممالک محروسه ابواب جمعی امین السلطان سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ و ۱۳۹۹ ق. و کتابچه جمع و خرج مفاصاحساب سنه تنگوزئیل ولایات خمسه ابواب جمعی سرکار اشرف محمدتقی میرزا رکن الدوله، و مفاصاحساب مملکت خراسان و سیستان و کتابچه جمع و خرج صندوقخانه امین السلطان ۱۳۰۳ ق. کتابچه جمع و خرج سند ایت ئیل ابواب جمعی امین السلطان، کتابچه جمع و خرج نقد و جنس ایت ئیل صرف جیب مبارک، ابواب جمعی امین السلطان وزیر مالیه، و جمع و خرج سنه ایت ئیل رفتدارخانه مبارکه جناب امین السلطنة صندوقدار و نیز جمع و خرج مالیات و فروعات ایت ئیل مملکت آذربایجان می‌باشد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۵۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** بعد از جمع و خرج اوراق سفید. اندازه: ۲۱/۵×۱۶

خط: شکسته نستعلیق و سیاق. تعداد سطر: ۲۲ س.

کاغذ: کاغذ نسخه سبز رنگ فرنگی. **جلد:** جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، آستر کاغذ ابر و باد بنقش رنگ. **اندازه جلد:** ۲۶/۵×۲۱ سم.

۱۰۳۶۶

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات موشح بصح همایونی مورخ جمادی الاخری سنه ایت ئیل ۱۳۰۳ق و ۱۳۰۴ق

کتابشناسی:

شامل کتابچه ثبت فرامین ایت ئیل ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ به تفکیک مواجب کشوری و لشگری.

در بخش دوم پس از اوراق سفید: صورت ثبت کتابچه ولایات ادارات حضرت

مستطاب اشرف امجد ارفع والا ظل السلطان. و مفاصاحساب سه ئیجی ئیل تحویل مملکت فارس ابواب جمعی کارگذاران ظل السلطان جمع و خرج سه ئیجی ئیل دارالسلطنهٔ اصفهان و بلوکات و توابع ابواب جمعی ظل السلطان. جمع و خرج سه ئیجی ئیل فراهان وغیره. جمع و خرج سه ئیجی ئیل لرستان. جمع و خرج سه ئیجی ئیل کرمانشاهان و سنقر وکلیائی ابواب جمعی کارگزاران حضرت اشرف والا ظل السلطان...

مفاصاحساب جمع و خرج سه ئیجی ئیل عربستان و بختیاری و گلپایگان و خوانسار، دارالعباره یزد و کردستان و سعیدآباد. جمع و خرج سه ئیجی ئیل کهره و نیز جمع و خرج تنخواه ملبوس و چادر و غیره از اول سال تیلان ۱۲۹۸ لغات آخر سال ئیجی ئیل ۱۳۰۲.

جمع و خرج ابواب جمعی مقرب الخاقان صنیع الدوله ایالات سه ساله اول فارس ئیل و توشقان ئیل ۱۲۹۶ و ۱۳۰۰ و جمع و خرج ابواب جمعی صنیع الدوله ایالت دو ساله ئیجی ئیل و تخاقو ئیل ۱۳۰۳. جمع و خرج حساب آجودان مخصوص ولیعهد قورخانه مبارکه از بابت سه ئیجی ئیل قورخانه مبارکه و جمع و خرج رفتدارخانه مبارکه ابواب جمعی امین السلطنهٔ ۱۳۰۳ و نیز جمع و خرج هذه السنهٔ ایت ئیل تحویل خزانه عامره ابواب جمعی جناب امین السلطان... و نیز جمع و خرج ئیجی ئیل صندوقخانه مبارکه ۱۳۰۳ ق امین السلطان... جمع و خرج نقد و جنس سه تخاقوی ئیل صرف جیب مبارک ابواب جمعی امین السلطان ۱۳۰۴. جمع و خرج مالیات و فروعات هذه السنهٔ تخاقوی ئیل مملکت آذربایجان ابواب جمعی ولیعهد... کتابچه جمع و خرج مفاصاحساب مالیات و فروعات هذه السنهٔ ئیلان ئیل ممالک خراسان و سیستان کتابچه جمع و خرج تخاقوی ئیل گهرکخانه ممالک محروسه ابواب جمعی امین السلطان

کتابچه جمع و خرج یونت ئیل خزانه مبارکه ممالک محروسه ابواب جمعی وزیر نظام.

کتابچه جمع و خرج قوی ئیل خزانه مبارکه ممالک محروسه ابواب جمعی وزیر نظام.

مفاصا حساب هذه سنهٔ تخاقوی ئیل ولایت خمسه ابواب جمعی جناب حسینعلی‌خان سعد الملک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** اوراق سفید در میانه و پایان.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق. اندازه سطر: ۲۲×۱۶/۵

کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا، آستر درون کاغذ ابروباد با زمینه سبز رنگ. **اندازهٔ جلد:** ۲۱×۲۷ سم.

۱۰۳۶۷

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات تیلان ئیل ۱۲۹۸و ۱۲۹۹

کتابشناسی:

کتابچه فرامین و ملفوفجات موشح به صح همایونی تیلان ئیل ۱۲۹۸و ۱۲۹۹، به تفکیک اطلاعات کشوری و لشگری، بخش اول شامل فرامین و بخش دوم شامل ملفوفجات است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** با مقداری اوراق سفید در میانه و انتهای کتاب.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: آهار مهره نخودی رنگ فرنگی. **جلد:** سبز تیماج یک لا، آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازهٔ جلد:** ۲۱/۵x۳۴/۵ سم.

۱۰۳۶۸

کتابچه ثبت فرامین

کتابشناسی:

کتابچه فرامین و ملفوفجات و بروات مطابق فهرست بصح همایونی (کشوری و لشگری)،

لوی ئیل ۱۲۹۹و ۱۳۰۰ است. برخی اسناد بمهر حضرات اشرف امجد ارفع باب السلطنة امیرکبیر و برخی دیگر به مهر مستوفی الممالک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** تعدادی اوراق سفید در میانه و بخش زیری در پایان اوراق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز یک لا، آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵x۳۴/۵ سم.

۱۰۳۶۹

کتابچه ثبت فرامین یونت ئیل۱۲۹۹.

کتابشناسی:

کتابچه فرامین و ملفوفجات موشح بصحح همایونی مورخ یونت ئیل ۱۲۹۹ق به تفکیک کشوری و لشگری.

در پایان نسخه، کتابچه جمع و خرج دو ساله لوی ئیل و ئیلان ئیل معتمد السلطان محمد علیخان امین السلطنة صندوقدار دولت علیه و خازن ملبوس مبارک و تدارکات عسگریه، آمده است مشتمل بر ۴ برگ، در پایان یادداشتی است مبنی بر اینکه مخارج صرف خرج و تحسب باقی در این کتابچه نوشته نشده است فی شهر ربیع الثانی یونت ئیل ۱۳۰۰ق.

کتابچه جمع و خرج توشقان ئیل کرمانشاهان و مضافات ابواب جمعی نواب مستطاب والا حاجی حسام السلطنة، و کتابچه جمع و خرج دو ساله قوی ئیل و ئیجی ئیل دارالسلطنة اصفهان و بلوکات و کتابچه جمع و خرج سنه ماضیه یونت ئیل در العباره یزد و مضافات، جمع و خرج توشقان ئیل کردستان و اسفندآباد ابواب جمعی نواب حسام السلطنة، کتابچه جمع و خرج ایت ئیل مملکت فارس و کتابچه جمع و خرج هذه السنة ۱۲۹۵، ایت ئیل ذکراتی ابواب جمعی عالیجناب مقرب الخاقان خسروخان. کتابچه جمع و

خرج هذه السنة تنگوزئیل کروس و کرانی ابواب جمعی مقرب الخاقان محمدحاکم خان، مفاصا حساب لیجان ئیل و اورئیل سمنان و دامغان ابواب جمعی امیرالأمراء العظام، محمدحسین خان اعتضاد الممالک، کتابچه مفاصاحساب موشقان ئیل اصفهان و بلوکات و توابع ابواب جمعی کارگذاران حضرت والا ظل السلطان، مفاصا حساب هذه السنة لوی ئیل اصفهان و بلوکات و توابع، ابواب جمعی لوی ئیل فراهان، کتابچه مفاصا حساب لوی ئیل عربستان و بختیاری به ظل السلطان، کتابچه محاسبه جمع و خرج لوی ئیل فراهان، کتابچه جمع و خرج مالیات و فروعات سنه لوی ئیل مملکت آذربایجان ابواب جمعی نواب اشرف والا ولیعهد، جمع و خرج مفاصا حساب سنه لوی ئیل همدان و قران لوز در ابواب جمعی حاجی میرزا بدیع الزمان ذوالریاستین، جمع و خرج مفاصا حساب سنه تنگوز ئیل همدان و قراگوزلو ابواب جمعی اشرف والا عزالدوله، جمع و خرج مقرب عالیجناب ایالات دو ساله ئیلان ئیل یونت ئیل، جمع و خرج لوی ئیل خزانه عامره ابواب جمعی امین السلطان.

کتابچه جمع و خرج نقد و جنس صرف جیب مبارک ابواب جمعی جناب امین السلطان مفاصا از تاریخ غره شوال المکرم لغایت سلخ شهر ربیع الثانی ئیلان ئیل ۱۲۹۹ ق.

کتابچه جمع و خرج سنه ئیلان ئیل صندوقخانه مبارکه ابواب جمعی معتمد السلطان محمد علیخان امین السلطنة.

کتابچه جمع و خرج صندوقخانه مبارکه ابواب جمعی معتمد السلطان امین السلطنة سنه لوی ئیل.

جمع و خرج هذه السنة لوی ئیل فراشخانه مبارکه جمعی مقرب محمدحسن خان صاحب الدوله.

جمع و خرج هذه لوی ئیل گیلان از بابت مالیات و فروعات جناب وزیر امور خارجه.

کتابچه جمع و خرج مالیات و فروعات سنهٔ قوی ئیل گیلان و فروعات جناب وزیر امور خارجه.

کتابچه جمع و خرج ابواب جمعی جناب معیر الممالک از بابت توشقان ئیل و لوی ئیل و ئیلان ئیل و یونت ئیل ابواب جمعی جناب معیر الممالک از بابت دوساله قوی ئیل و ئیجی ئیل.

کتابچه جمع و خرج خزانه عامره ابواب جمعی مقرب الخاقان دولت محمدخان معیرالممالک از بابت دو ساله تخاقوی ئیل و ایت ئیل.

جمع و خرج خزانه عامره ابواب جمعی مقرب الخاقان دولت محمد خان از بابت دو ساله تنگوزئی لو سیچقان ئیل.

کتابچه جمع و خرج خزانه عامره ابواب جمعی مقرب الخاقان دولت محمدخان معیرالممالک از بابت دو ساله اورئیل و بارس ئیل. و باقی محاسبات معیر الممالک.

کتابچه جمع و خرج ئیلان ئیل خزانه نظام ابواب جمعی معتمد السلطان میرزاعلی اصغرخان امین الملک ۱۲۹۸ ق. کتابچه جمع و خرج هذه السنة قوئنقان ئیل ۱۲۹۶ انبار مبارکه دارالخلافة ابواب جمعی جلالتماب امین السلطان.

کتابچه جمع و خرج آبدارخانه مبارکه ابواب جمعی معتمد السلطان امین الحضرا از بابت ششماهه آخر سال لوی ئیل الی آخر سال تیجلان ئیل ۱۲۹۹ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** با تعدادی اوراق سفید در میانه و پایان نسخه.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز یک لا، بی آستر. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۳۴ سم.

۱۰۳۷۰

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات قوی ئیل ۱۳۰۰، ۱۳۰۱ق.

کتابشناسی:

شامل فرامین و ملفوفجات و بروات قوی ئیل در ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱. در بخش پایانی نیز کتابچه جمع و خرج سنة ئیلان ئیل مملکت فارس ابواب جمعی سلطان اشرف ظل السلطان و نیز کتابچه جمع و خرج سنه ئیلان ئیل اصفهان و بلوکات و فراهان و

گرازه‌مریند و کردستان و کرمانشاهان و مضافات محال سنقر و کلیائی و گلپایان و خوانسار و عربستان و بختیاری و کتابچه مفاصا حساب بروجرد و کهره و یزد و مضافات، و نیز کتابچه جمع و خرج سنه ئیلان ئیل فراشخانه مبارکه ابواب جمعی عمدة الامراء العظام محمدحسین خان حاجب الدولة، کاشان، جمع و خرج سنه ئیلان ئیل کاشان ابواب جمعی گماشتگان نواب علیه انیس الدوله، جمع و خرج مقرب الخاقان محمدتقی خان حاجب الدوله یکساله ئیجی ئیل و ششماهه قوی ئیل فراشخانه مبارکه، ترکیب مخارج از بابت فیوضی عالیجناب جناب جلالت مآب امیرالامرا العظام عضد الملک خوانساری،

کتابچه جمع و خرج اجناس تحویلی صرف جیب مبارک ابواب جمعی جناب امین السلطان سنه لوئیت ئیل ۱۲۹۹ ق.

کتابچه جمع و خرج سنه لوئیت ئیل گهرکخانه ممالک محروسه ایران ابواب جمعی امین السلطان،

کتابچه جمع و خرج اجناب ابواب جمعی مقرب الخاقان آجودان مخصوص حضور همیون خازن وجود صرف جیب مبارک از بابت ۳ ساله از تخاقوی ئیل ۱۲۹۹ لغایت ئیلان ئیل ۱۲۹۸ ق.

کتابچه جمع و خرج سنه لوئیت ئیل خزانه عامره ابواب جمعی امین السلطان کتابچه جمع و خرج سنة.

کتابچه جمع و خرج مالیات و فروعات هذه السنة لوئت ئیل بسطام و شاهرود ابواب جمعی معتمد السلطان میرزا محمد باقر مستوفی. کتابچه جمع و خرج

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** تعدادی اوراق سفید در میانه و انتهای نسخه.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی یک لا بی آستر. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۳/۵ سم.

۱۰۳۷۱

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفجات و بروات قوی ئیل ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱.

کتابشناسی:

شامل فرامین و ملفوفجات و بروات قوی ئیل ۱۳۰۰ و۱۳۰۱ به تفکیک بروات کشوری و لشگری است.

کتابچه فرامین و ملفوفجات و بروات‌یکه مطابق فهرست و بصح همایونی مزین شده است بتاریخ قوی ئیل ۱۳۰۰ق و ۱۳۰۱ق.

و همچنین بروات که در سفر خیرت خراسان بمهر همایونی مزین شده و فهرست آن بتوسط مقرب الخاقان منشی باشی ضبط شده و فهرست کامل بروات به مهر مستوفی الممالک و نایب السلطنهٔ امیرکبیر وزیر جنگ.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۵ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** با تعدادی اوراق سفید در میانه و پایان، (۴۴ برگ سفید در پایان).

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی یک لا رنگ بدون آستر، **اندازه جلد:** ۳۳/۵×۲۰/۵سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در برگ آخر یادداشت با مضمون: «تاریخ تشریف فرمایی جناب جلالتمآب سرکار اجل اکرم افخم آقا مرظله العالی از دارالخلافهٔ تسلیما فیه یوم سه‌شنبه از بابت سفر خیرت اثر خراسان یوم سه شنبه هفتم شهر شعبان المعظم قوی ئیل ۱۳۰۰» است.

۱۰۳۷۲

کتابچه ثبت فرامین و ملفوفه فرامین و بروات دیوانی موشح به صح همایون به تاریخ ... ئیل ۱۳۰۹ و ۱۳۱۰.

کتابشناسی:

کتابچه ثبت فرامین و ملفوجه فرامین و بروات دیوانی موشح بصح همایون لوی ئیل ۱۳۰۹ و ۱۳۱۰ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ‌ها: ۱۰۴ برگ، **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۵۱ برگ سفید در انتها.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: سفید آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای فرسوده، آبدیده از عطف جدا، درون آستر کاغذی ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۳۳سم.

۱۰۳۷۳

سواد عریضجات

کتابشناسی:

سواد عریضجات پاکت ۱۱۸ که بتاریخ ۸ ماه رمضان المبارک ۱۲۹۶ ق عرض شده است و شامل ۹ نمره می‌باشد در ۱۲۹۷ ق از شماره ۱۴۰۴ تا ۱۵۲۲.

سواد عریضات پاکت ۱۱۹←۱۵ رمضان ۱۲۹۶ عرض شده است ۷ نمره.

سواد عریضات پاکت ۱۲۰←۲۲رمضان ۱۲۹۶، ۹ نمره عرض شده است.

سواد عریضات پاکت ۱۲۱←۲۹شوال ۱۲۹۶، ۱۱ نمره عرض شده است.

سواد عریضات پاکت ۱۲۲←۶شوال ۱۲۹۶، ۷ نمره عرض شده است.

سواد عریضات پاکت ۱۲۳←۱۳شوال ۱۲۹۶، ۹ نمره عرض شده است.

سواد عریضات پاکت ۱۲۴← ۲۰شوال ۱۲۹۶، ۷ نمره عرض شده است.

سواد عریضات پاکت ۱۲۵←۲۷شوال ۱۲۹۶، ۷ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۲۶←۵ذی قعده ۱۲۹۶، ۹ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۲۷←۱۲ذی قعده ۱۲۹۶، ۷ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۲۸←۱۹ذی قعده ۱۲۹۶، ۶ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۲۹←۲۶ذی قعده ۱۲۹۶، ۹ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۳۰←۴ذی القعده ۱۲۹۶، ۸ نمره عرض شده است.
سواد عریضات پاکت ۱۳۱←۶غره شهر صفر ۱۲۹۶، ۳ نمره عرض شده است
سواد عریضات پاکت ۱۳۲← ۸غره صفر ۱۲۹۶، ۹ نمره عرض شده است
سواد عریضات پاکت ۱۳۳←۱۵صفر ۱۲۹۶، ۷ نمره عرض شده است. از این عریضیات تنها یک عریضه ثبت شده است و بعضی عریضجات نیز که شماره‌شان آمده اما جای مطلبشان خالی است و شماره صفحات ۶۲ صفحه است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ‌ها: ۳۲ برگ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** اوراق سفید ۱۰۸ برگ.
تعداد سطرها: ۲۱-۲۵س. **اندازه متن:** ۳۲× ۱۸ سم.
جلد: مقوا حواشی و عطف تیماج سرخ، میانه جلد کاغذ ابروباد با زمینه زرد رنگ، آستر درون کاغذ نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۳۸ سم.

۱۰۳۷۴

فنون جنگی، اصول علم قلعه سازی (ترجمه)

(فنون نظامی – فارسی)

مؤلف: مهندس فوتن بلو (استاد دارالفنون)
مترجم: علیخان (سرتیپ آجودان مخصوص ظل سلطان)
کتابشناسی:

کتاب ترجمه مقرب الخاقان علیخان سرتیپ «آجوادان مخصوص ظل السلطان است وی که سرتیپ توپخانه اصفهان و شاگرد و معلم سابق مدرسه دارالفنون طهران و

شاگرد قدیم مدرسه پلی تکنیک پاریس و مدرسه توپخانه و مهندس فوتن بلو بوده، مطابق درسهائی که موسیو مرسلطان مهندس نظامی در مدرسه توپخانه به مترجم داده است نسخه را در تاریخ ۱۳۰۲ به دستور مسعود میرزا ظل السلطان ترجمه نموده است وی در مقدمه می گوید:

«... سلطان مسعود میرزا... به این غلام آستان مبارک اشارت فرمودند که رساله ای در فن قلعه سازی فوری مجتهد از یاد بصیرت صاحب منصبان بنویسد علیهذا از روی نسخه درسهایی که به موسیو مرکاپیتان مهندس در مدرسه توپخانه و مهندس فوتن بلو در فن قلعه سازی گفته بود این رساله را ترجمه نموده مرتب ساخت امید که مطبوع خاطر مهر ذخایر والا گردند...»

فهرست کتاب در ص ۵ ذکر گردیده،

مقاله اول در بیان جان پناه ها بطور کلی،

تعریفات ص ۱، شرح پروفیل سنگرهای صحرائی ۶، شرح پروفیل سنگرهای میدان جنگ ۳۰، شرح پروفیل سنگرهای شبه دائمی ۳۶، بیان طرح و شکل جان پناهها ۳۹، شکل انواع سنگرهای معمول قلعه‌سازی موزی ۶۳، ذکر سنگرهای متصل ۱۰۴،

مقاله دوم در رنگ‌ریزی و بنای سنگرها

بنای سنگرها و قاعده رنگ‌ریزی و پروفیل سازی و تقسیم عمله‌جات، انواع پوششهای معابر و مدخل خاکریزها، تسلیح قلاع، پناه‌گاههای محفوظ و مسقف، انواع اسباب دفاع فرعیه.

طبق آنچه که در متن کتاب موجود می‌باشد تنها مقاله اول بطور کامل ذکر گردیده و مقاله دوم در فهرست بدون ذکر شماره صفحه نام برده شده و در متن وجود ندارد شاید مؤلف قصد داشته تا مقاله دوم را بدان بیفزاید.

مقاله اول دارای اشکالی است که انواع سنگرهای مختلف را نشان می‌دهد.

صفحه آرایی کتاب گویای آن است که این نسخه برای چاپ سنگی تدوین و آماده شده است. فواصل کلمات در صفحه و جاهای خالی متوالی است بر این مدعا، در صفحه آغازین، صفحه‌ای به مدح ناصرالدین شاه و صفحه بعد تشکر از ظل السلطان مسعود میرزا اختصاص یافته است که به دستور همو این رساله در متن قلعه‌سازی

ترجمه و آماده طبع گردید. ضمناً فهرست کتاب با ذکر شماره صفحات در نسخه در ابتدا ذکر گردیده است

آغاز: علم قلعه سازی فوری، مقاله اول در بیان جان پناهها بطورکلی. تعریف قلعه سازی بطورکلی، بطورکلی قلعه سازی علمی است که باعانت آن می‌توان از موانع طبیعی زمین بهره برد و یا موانع مصنوعیه بطریقی احداث نمود که قشون قلیل پس از تصرف آن موانع مقاومت و...

انجام: طرح مزبور لازمست با پروفیل شبه دائمی توام باشد و محقق است که آن پروفیل در موقع استعمال خطوط سنگر طویل ممتنع الاستعمال خواهد بود.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۸×۱۳/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۲ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری رنگ. **جلد:** مقوا، رویه تیماج پارچه سبز رنگ، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای، درون آستر تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۳/۵×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و برخی اشکال به مشکی و شنگرف در صفحات پراکنده است.

فرسودگی و افتادگی: قسمتی از بالای صفحه کتاب و جلد پاره و کنده شده است.

منابع: فهرستواره ۳۸۹۹:۵ نسخه‌ای مشابه با عنوان قلعه سازی از ناشناس از دوره ناصری شبیه با مضمون و مطالب نسخه حاضر ذکر گردیده است. اشکوری ۶۰: ۲۴.

۱۰۳۷۵

صورت رسوم فرامین ئیجی ئیل ۱۳۰۱

کتابشناسی:

صورت رسوم فرامین که جمع ناظر شده بتاریخ هفتم شوال المکرم ئیجی ئیل ۱۳۰۱ ورود بشهرستانک.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴ گ. **اندازه متن:** ۱۱×۱۷/۵ سم. اوراق سفید و اضافه: ۵۸ برگ.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد، عطف و گوشه‌ها تیماج سبز، آستر کاغذ نخودی رنگ. اندازه جلد: ۱۱ × ۱۷/۵.

۱۰۳۷۶

شجره طیبه

(تذکره - فارسی)

کتابشناسی:

تذکره و شجره‌نامه‌ای است که حسین بن هبة الله رضوی در احوالات اجداد خویش نگاشته و آن را بر یک اعلان، پنج نمره و سه تذکار ترتیب داده است و طبق نسخه ۳۶ مهر از سوی بزرگان و علمای وقت آن را تأئید نموده‌اند. که به تفصیل نام هر یک ذکر خواهد شد.

مهرهایی که صاحبان آن، این شجره‌نامه را تأئید نموده‌اند از این قرارند (ص ۵۲).

۱. حسین بن هبة الله الرضوی ۱۳۲۵ ۲. هبة الله الرضوی ۱۳۱۸ ۳. ابوالقاسم بن محمدرضا رضوی ۴. علی بن ابوطالب الرضوی ۵. یوسف بن محمدرضا الرضوی ۶. العظیم بن ابوطالب الرضوی ۷. سیدالرحیم الرضوی ۸. ابومحمدبن محمدحسین ۹. حبیب الله جعفر ۱۳۲۴ ۱۰. دبیر همایون ۱۳۲۰ ۱۱. جلال الدین الغفاری ۱۲. محمدبن ابراهیم الموسوی ۱۲۹۵ ۱۳. محمدحسن بن محمدحسین ۱۴: ابوالقاسم بن محمد الرضوی ۱۵. احمدبن رضی الرضوی ۱۶. احمدبن حسن الرضوی ۱۳۲۶ ۱۷. عبدالرحیم ابن ابوطالب الرضوی ۱۳۱۴ ۱۸. ابن ابراهیم علی‌اکبر الرضوی ۱۹. جلال الدین بن محمود الرضوی ۲۰. الواثق بالله القوی محمد الرضوی ۲۱. جعفربن یوسف الرضوی ۱۳۱۹ ۲۲) فرج الله الرضوی ۱۳۲۵ ۲۳) محمدحسین الرضوی و به همراه آن یادداشت و شعری که محمدبن ابراهیم الموسوی در تاریخ ۱۰ جمادی الآخر ۱۳۲۷ نگاشته است. ۲۴. محسن الدین

نصرالله الموسوی ۲۵. اسمعیل بن ابوطالب الرضوی ۲۶. ابوطالب بن محمد الرضوی ۲۷. علی محمدبن خلیل الله الرضوی ۲۸. علیقی بن محمدالرضوی ۲۹. سید ابوطالب الرضوی ۳۰. محمدعلی ۱۲۸۲ ۳۱) علی نقی بن رضا ۳۲. میرزا آقا بن ابوالقاسم الرضوی ۱۳۲۶ ۳۳. محمدحسین بن علیقی ۱۳۲۱ ۳۴. علیقی ۱۳۲۴ ۳۵. بحر العلوم. ۱۲۲۹ ر یادداشتی دیگر مورخ ۲۶ ذیقعده ۱۳۳۰ ۳۶. محمدرضا ۱۳۳۰.

تذکار اول: در آفرینش و خلقت خداوند.

تذکار دوم: در نبوت

تذکر سوم: در معاد.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی افرج ثمرات العقول الحقه اللاهوتیه الرحمانیه من شجرات النفوس الباطله العاطلة الشیطانیة و جعل همة الامة المستعدة فی تحصیل... بعد چنین گوید اقل الطلبة حسین بن هبة الله... خواستم رساله مخصوصی در ذکر آنها احتراماً للمرحوم المعظم الیه نگاشته شود لهذا برخی از احوالات آنها [اجدادش] را بر سبیل اختصار و ذکر اسامی شریفشان و مجملی از گزارشات خود حقیر را از جهت یادبود نگاشتم...

انجام: و از برای اهل ادراک در ما ذکر کفایت است مقام وفوع و اثبات و بعد از آنکه مقام امکان و ثبوت را فهمید الحمدلله اولا و آخراً و الصلوة علی محمد و آله خیر الوری، از نظر کننده التماس دعا دارم و السلام علی من اتبع الهدی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲×۶/۵ سم.

خط: نسخ اصل. **کاتب:** حسین بن هبة الله الرضوی. **تاریخ کتابت:** در ۱۳۲۷ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۱×۵/ ۱۷ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف، با ذکر صفحه شمار. **حواشی:** حواشی با عنوان صح.

مالکیت و وقف: یادداشت حبیب الله شریف در ۱۳۳۱.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتهایی از وقایع گوناگون از مؤلف (حسین بن هبة الله الرضوی در باب احوالات شخصی خود، ساخت مسجد و مصلی و قبرستان و نیز فرزندان خود در تاریخ ۱۳۲۶ نگاشته (۳الف) یادداشت تأیید تذکره به عربی از سوی «احمدبن محمدعلی» (۵۴پ).

۲. دو یادداشت تولد، یکی از سوی حسین الرضوی الکاشانی در ۱۳۳۲ و دیگری از حاجی میرزا احمد اصفهانی در ۱۳۳۳ق و نیز یادداشت تولد نگار خانم بنت مرحوم سید علی‌اکبر در ۱۳۳۵ ق و یادداشت مرگ آقامیر هبة الله الرضوی در ۱۳۳۷ق و نیز اشعاری در رثای وی در دو صفحه به همراه اشعار فتوحة و یادداشتهای تولد پراکنده دیگر در پایان نسخه.

۳. یادداشت عبارتست از:

ص ۵۲: یادداشت؛ ص ۵۳ ر: یادداشت؛ ص ۵۳پ: یادداشت؛ ص ۵۴ر: یادداشت؛ ص ۵۴پ: یادداشت؛ ص ۵۵ ر: یادداشت فارسی؛ ص ۵۵پ: یادداشت فارسی؛ ص ۵۶: یادداشت با اشعار؛ ص ۵۷ر: چند یادداشت تاریخ تولد است.

۴. در پایان اشعاری در مدح هبة الله است بفارسی و اشعاری با ماده تاریخ ۱۳۶۲ق.

مهر: ۱. مهر حبیب الله شریف در ص ۱.

۲. مهر حسین بن هبة الرضوی در ۱۳۲۵ق. (سجع مهر: «رضی بن هبة الله الرضوی ۱۳۲۵ق»، در برگ ۱.

منابع: ذریعه ۳۳: ۱۳.

۱۰۳۷۷

اصول نگهداری مرغ بدستور فرنگی‌ها (۵ر-۶پ)

(پزشکی - فارسی)

کتابشناسی:

دفترچه کوچکی است مشتمل بر مطلبی کوتاه در باب نگهداری مرغ. یادداشتها

پراکنده و بی‌انسجام است در دو صفحه و بقیه دفترچه سفید است. دستورات غذایی مرغ است در فصل تابستان، زمستان و پائیز بدستور فرنگی که چاق نکند و در هر فصل یک نوع غذای مخصوص دارد.

آغاز: غذای مرغ باید غذایی باشد که چاق نکند، در هر فصل یک نوع غذایی مخصوص دارد...

انجام: ... باید داده شود تا وقتی که بهبودی حاصل کند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲ گ ما بقی اوراق سفید. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۱۰ سم.

خط: شکسته نستعلیق خودنویس آبی رنگ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی خطدار جدید. **جلد:** مقوا، رویه پارچه عنابی رنگ درون آستر کاغذی فرنگی راه‌راه. **اندازه جلد:** ۱۶×۱۰/۵ سم.

یادداشتها و برافزوده‌ها: در انتهای صفحه آخر کتاب، یادداشتی است بزبان فرانسه با تاریخ ۱۹۱۷ میلادی و ۱۵ جمادی الاول ۱۳۳۵ق و امضایی با نام «فقیه» با یک برگ یادداشت الحاقی.

۱۰۳۷۸

دفتر کار آزمایشگاه مریضخانه تونو

(داروسازی – فارسی)

مؤلف: ناصر مستن

کتابشناسی:

از دکتر ناصر مستن که آزمایشات و امور آزمایشگاهی خود را همراه با اشکال و نحوه محاسبه آزمایشات گوناگون از جمله قندخون، اسید لوریک، اسیدهای گوناگون دیگر، تعیین گروههای خونی، انواع واکسن و دستورالعملهای انجام آزمایشهای گوناگون در آن

ذکر نموده است. بیشتر این دستورات به زبان فرانسه است و در بعضی مواقع که نیاز به توضیح و شرح داشته به زبان فارسی ساده بیان کرده است (از ص ۱۱۳ تا ۱۲۶ سفید است) نام و محل آزمایشگاه به noneT latipoH است که در تاریخ ۱۹۴۷/۱۲/۱۳ وجود داشته است.

آغاز: قند خون **eimecylg**، خون را بوسیله **ANF** از منعقد شدن جلوگیری می‌کنیم ۱. در یک گیلاس مدرج بترتیب این‌ها را می‌ریزیم: ۱. آب مقطر **۴cc** ۲. خون **۱cc** ۳. نیتر و مرکوریک **۱cc** ۴. سود تقریباً نرمال **۱cc** خوب بهم می‌زنیم بعد از چند دقیقه آب مقطر **o۲H** اضافه می‌کنیم.

انجام: جملاتی است به فرانسه که سر هم نوشته شده و چندان خوانا نیست.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۷ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۴۳ برگ اضافی الحاقی در داخل کتاب که شماره گذاری شده. **تعداد سطور:** ۱۰–۳۰ س. **اندازه متن:** متفاوت ۱۸×۱۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق فارسی و فرانسه. **کاتب:** ناصر مستن. **تاریخ کتابت:** ۱۹۴۷/۱۲/۱۳م. **محل کتابت:** مریضخانه تونو.

کاغذ: فرنگی شطرنجی. **جلد:** مقوای نخودی رنگ، عطف گالینگور مشکی رنگ، درون آستر کاغذی آبی رنگ، نام کتاب روی جلد نوشته شده است. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۶/۵ سم.

آرایه: با جوهر آبی رنگ نگاشته شده است. همراه با برخی تصاویر و اشکال شیشه‌های آزمایشگاهی و داروها...

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: شامل یادداشت‌هایی دارویی فارسی و فرانسه بسیار است.

توضیحات: اصل متن بزبان فرانسه است همراه با برخی توضیحات و مطالب بزبان فارسی. ۱۶ برگ کاغذ سربرگ دار مطب دکتر ناصر مستن.

۱۰۳۷۹

مفقودی - تاریخ نامشخص - فروشنده یا اهداء کننده نامشخص - کتابچه صورت مخارج فرنگستان ۱۲۹۵.

۱۰۳۸۰

حکم ناصرالدین شاه علیه بابیه و قلع و قمع مخالفان

(فارسی - اسناد)

کتابشناسی:

شامل دستخط ناصرالدین شاه است در خطاب به فراری که «آقاه نام برده و در آن از مشکلاتی که فرقه بابیه و عقاید آنها ایجاد کرده است سخن گفته و حکم نموده که" عقاید آنها ضاله و مخرب دین و دولت است و بر همه واجب است و از فرایض لازم‌تر که در دفع آنها ساعی و جاهد باشند و هر که در این فقره کوتاهی و غفلت کند مواخذ خدا و رسول و امام و من خواهد شد". وی به حکام شمیرانات و ضیاءالدوله و ملاعلی و... تأکید نموده تا این حکم را اجرا نمایند.

نسخه‌شناسی:

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز. **کاتب:** ناصرالدین شاه. تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق.

کاغذ: سفید فرنگی. جلد ندارد.

مرمت و وصالی: متن نامه در متن و حاشیه نگاشته شده، وسط کاغذ از نیمه پاره شده و مجدداً وصالی و مرمت شده است.

۱۰۳۸۱

۱. گوهر مراد (۱-۸۸ و ۱۰۴-۲۲۷) (فلسفه و کلام - فارسی)

مؤلف: عبدالرزاق فیاض لاهیجی قمی (-۱۰۷۲ق)

کتابشناسی:

در فلسفه و کلام، شامل مقدمه و سه مقاله در امهات مسائل فلسفی و خاتمه در مباحث اخلاقی و عرفانی که به شاه عباس دوم اهداء شده است و مختصر آن به «سرمایه ایمان» معروف است.

نسخه حاضر بابهای ۱، ۲، ۳ و قسمتی از باب ۴ را دارد و ناقص است.

آغاز (افتاده):.... آن خدایتعالی است هر آینه بر اتم انحای لذت و اشد انواع الم واقع باشد و اتمیت و اشدیت بحسب کیفیت و کمیت باشد اما بحسب کیفیت خلوص هر کدام است و عدم شوب به دیگری و اما بحسب کمیت خلود و عدم انقطاع....... فصل پنجم از باب چهارم از مقاله سیوم، در ذکر اختلاف ناس در حقیقت معاد.

انجام (ناقص): فصل دهم از باب سیوم از مقاله سیوم، در اثبات امامت سایر ائمه و انحصار عدد ائمه در اثنا عشر و بیان حقیقت مذهب شیعه امامیه اثنا عشریه چون امامت علی بن ابیطالب و بطلان امامت خلفای ثلثه ثابت شد.

منابع: نسخه‌ها ۴: ۸۳۴؛ ۲. اعلام ۱۳۲۷: ۳؛ مشار ۴۱: ۴-۴۳ که نشانی ۷ چاپ آن را داده است. هدیه العارفین ۵۶۷: ۱؛ فهرستواره ۲۱۴: ۶ (الذریعه ۲۵۰: ۱۸) ر.ک: [نسخه چاپی گوهر مراد: زین العابدین قربانی لاهیجی؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۱۳۷۲.]

۲. الکافی (ص اول و ۸۸-۱۰۳) (عربی - حدیث)

مؤلف: ثقه الاسلام محمدبن یعقوب کلینی (۳۲۸ق)

مطالب این کتاب به علت صحافی اشتباه در جای خود قرار نگرفته است. برگ آغاز رساله در صفحه ۱ و بقیه مطالب در ص ۸۸ آورده شده است؛ شامل کتاب «عقل و جهل» تا کتاب فضل العلم است.

آغاز: بسمله، الحمدلله المحمود لنعمته، المعبود لقدرته المطاع فی سلطانه المرهوب لجلاله المرغوب الیه فیما عنده النافذ فی جمیع خلقه، علا فاستعلی و دنا فتعالی و ارتفع فوق کل منظر...

انجام (ناقص): محمدبن یحیی عن احمد بن محمدبن عیسی عن احمد بن محمدبن ابی نصر عن حماد بن عثمان عن ابی عبدالله علیه السلام قال رسول الله صلی الله علیه و آله نعم وزین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۰-۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۷/۵ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ آبی رنگ، عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای، عطف سرخود پاره، درون آستر کاغذی کادوئی سفید با نقش گل. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت و شنگرف، که بر روی برخی کلمات و عبارات خطوط سرخ کشیده شده است و شرح داده شده است. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های صح.

مالکیت و وقف: یادداشت هایی در صفحه ۲ با عنوان «هدیه از سوی مروجی از سبزوار به تاریخ مرداد ۴۹ به آقای میرزایی است. و آقای میرزایی در یادداشت دیگر آن را در تاریخ ۶۷/۷/۳ به کتابخانه دانشگاه هدیه نموده است در برگ ۱.

مرمت و وصالی: برخی صفحات مرمت و وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی: بقیه اوراق دچار آبدیدگی و آسیب دیدگی است. جابجائی در صحافی دو رساله باعث شده است که نشدد و پراکندگی اوراق بوجود بیاید اما می‌توان آنها را از یکدیگر جدا کرد.

۱۰۳۸۲

نخبه

(فارسی - فقه)

مؤلف: محمد ابراهیم کلباسی(۱۲۶۱ق)

کتابشناسی:

کتابی است در باب مسائل عملی، احکام نماز، مطهرات و روزه، صدقات و... آغاز از افتاده اما ترتیب عناوین موجود در نسخه چنین است:

باب سیم در مطهرات، فصل اول در آب و انواع آب، مقصد دوم در باب نماز، و شرایط و احکام آن (مقصد سوم از زکوة مال و بدن و خمس احکام آن در باب خمس، مقصد چهارم در صوم و احکام و مبطلات آن.

آغاز (افتاده): نمودن بعد از وقت و اگر فراموش نمود ازاله کردن نجاست را و بعد از فراغ از نماز بخواطرش آمد اعاده و قضاء آن واجبست و اگر در بین نماز بخاطرش بیاید اعاده واجب است.

انجام: چه از یکسال بگذرد یا بیشتر ولیکن سنت و روزه مستحب صحیح نیست از کسیکه در ذمه او روزه واجب باشد مگر آنکه قادر نباشد بر واجب که جایز است و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً.

انجامه: قد تمت هذه النسخه الشریفه فی یوم الاثنین السابع عشر من شهر ذی الحجه سنه خمس و سبعین و مائتین بعد الف علی ید اقل الخلق و الخلیقه محمد مهدی بن محمد باقر الثقفی. تمّ

منابع: **الکرم البررة: ۱۴/۱.**

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمد مهدی بن محمد باقر الثقفی. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه ۱۷ ذیحجه ۱۲۷۵ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** گالینگور سرخ، درون آستر کاغذی سفید فرنگی. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه‌های ۱ س. ص به خط شکسته.

مالکیت و وقف: هدیه سید احمد میرزایی به کتابخانه دانشگاه تهران در سال ۱۳۶۷.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت توضیحی است در باب حاشیه نویسان به تاریخ ۲۰ محرم ۱۳۸۱ در برگ آخر.

۲. یادداشتی که اشاره به امضاها و نشانهای موجود در نسخه دارد که عبارتند از یادداشت: ۱) سرکار شرایع مدار افقه الفقهاء الدوران مجتهد العصر و الأزمان اشرف الحاج و العلماء زین العلماء الاخیار حاجی سید اسدالله زید عمره و الوالدیه عمره است در برگ آخر. ۳) یادداشتی با مضمون: " آنچه در متن این رساله نخبه نوشته شده بانضمام آنچه مرحوم شیخ اعلی الله مقامه نسبشان در حس در حاشیه نوشته‌اند با ملاحظه آنچه ؟ در حاشیه نوشته‌اند به نشان اس جایز العمل است انشاءالله تعالی ۲۱ شهر ذی حجة الحرام ۱۳۸۱ق. در برگ آخر.

۱۰۳۸۳

مجموعه

۱. رساله در دفع آفات و رفع بلیات (۱پ ۴۲-ر) (ادعیه - فارسی)

مؤلف: ملامحسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

کتابشناسی:

برای دفع بلیات از خود و مال و زنان و اطفال و دعا و عوذه و رقی و علاج و دوا منقول از ائمه معصومین و اکابر و حکمای پیشین مشتمل بر ده باب. این رساله به نقل از محمدبن اسحق کندی و رساله قلع آثار وی که ابراهیم مشهدی در شوال ۱۲۴۹ آن را بدستور مطلب خان نگاشته است مشتمل بر ده باب

باب اول) در رفع امراض و علل هر علتی و مرضی به اخلاص خوانند.

باب دوم) در دفع و رفع تب و سوز

باب سوم) در دفع اوجاع و علل اعضا

باب چهارم) در دفع علل مشوهه و مستکرهه و دفع آن و رفع آبله

باب پنجم) در دفع امراض و آفات اطفال و زنان

باب ششم) در دفع شر و بلایا و دفع هر شر و بلیتی

باب هفتم) در دفع و رفع ضررها و ترسها و دفع محاصره دشمن

باب هشتم) عنوان باب هشتم ندارد اما عنوان مشابه آن با عناوین قبلی چنین است: دفع ضرر بادهای تیره

باب نهم) عنوان باب نهم ندارد اما عنوان مشابه آن با عناوین قبلی چنین است: در دفع و رفع غموم و هموم

باب دهم) در دفع آلایش از جامه و غیر آن بعلاج

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و سلامه علی الذین اصطفی ...اما بعد این رساله‌ای است در رفع آفات و دفع بلیات از خود و مال و زنان و اطفال بقرآن و دعا و...

انجام: مجموع آنچه در این باب مذکور شد از محمدبن اسحق کندی منقولست که در رساله قلع آثار آورده بتحقیق که به اتمام رسید.

انجامه: کتبه المحتاج الی الله الملک الغنی ابراهیم المشهدی فی شهر شوال المکرم من شهور ۱۲۴۹ حسب اشاره عالیجاه رفیع جایگاه مطلب خان قلمی گردید.

منابع: فهرست خود نوشت فیض کاشانی ۱۷۹-۱۸۱

۲. ترجمه زیارت جامعه ائمه علیه السلام (۴۲پ-۵۶پ)

مترجم: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

زیارت جامعه‌ای است که از راه دور خوانده می‌شود به نقل از امام علی نقی، متن زیارتنامه با ترجمه همراه است در ذیل هر سطر به شنگرف سرخ و نستعلیق و مترجم می‌گوید که «این زیارت کاملترین زیارت است و چون منظور عمده در این رساله، زیارت بعیده است، زیارت وداع را ذکر نکردیم و چون این زیارت مشتملست بر مجملی از جمیع احادیثی که در مناقب ائمه علیه السلام وارد شده است اگر در هر هفته بلکه هر روز این زیارت را بخوانند و تدبر و تفکر در معانی آن بکنند، موافق آنچه فقیر

مجملاً ترجمه کرده‌ام و والد مرحومم علیه الرحمة مفصلاً شرح نموده برای کمال معرفت ایشان بسیار نافع خواهد بود...» مجلسی همچنین می‌گوید زیارت حضرت صاحب الامر را نیز در کتاب «تحفة الزائر» ذکر کرده‌ام که در اینجا مختصر آن را برای تجدید عهد امامت و ولایت آن حضرت ذکر می‌کند به نقل از ابن طاووس که در در صفحه آخر آورده شده است.

آغاز: از نزدیک و دور بهترین آن زیارت جامعه است که ابن بابویه و دیگران به سند معتبر روایت کرده‌اند که شخصی از حضرت امام علی نقی صلوات الله علیه سؤال نمود...

انجام: طاعتک و طاعة رسولک و آله علیهم السلام اللهم هذه بیعة له فی عنقی الی یوم القیمة.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۰ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** ابراهیم مشهدی به حسب اشاره مطّلب خان. **تاریخ کتابت:** شوال ۱۲۴۹ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره سپاهانی. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، عطف سرخوده، درون آستر آبی رنگ کاغذی، شیرازه جدا است. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و آبی رنگ.

آرایه: دارای یک سرلوح زرین در ۱ پ لاجورد و شنگرف، متن مجدول زرین و سرخ در تمام صفحات.

عبارات عربی به نستعلیق و عبارات فارسی به شنگرف در ذیل سطور ترجمه شده است.

فرسودگی و افتادگی: دارای پارگی کناره صفحات در ورق اول و بیشتر صفحات.

۱۰۳۸۴

اسناد آب قزوین

کتابشناسی:

شامل توضیحات آب از ابتداء شانزدهم جدی تا غایت صد و چهل و دو روز بر شش دور چنانکه باید بتفصیل از ابتدای غره فروردین الی غایت ثالث عشرین برداد ماه قدیم ذکر شده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۷ سطر درشت در ابتدای نسخه و سپس ۱۷۰ سطر است. **اندازه متن:** ۱۴۲/۵ سانت طول × ۱۹، متن.

کاغذ: فرنگی سفید در متن و کاغذ جدید فرنگی آبی رنگ در حاشیه. **اندازه جلد:** ۱۷۶×۲۴/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها درشت‌تر بر اساس.

مهر: دارای چندین مهر است از جمله مهر بیضی شکل محمدخلیل بن محمدشفیع الحسینی، و مهر مربع محمدحسین الحسینی مورخ ۱۲۹۷ ق.

فرسودگی و افتادگی: قسمتی از متن سند آب گرفته و آسیب دیده است.

۱۰۳۸۵

مجموعه

۱. غزلیات نورعلیشاه (۱-۹۳) (غزلیات - فارسی)

مؤلف: محمدعلی طبسی اصفهانی (۱۲۱۲ق.)

کتابشناسی:

با دو تخلص «نور» در دیوان یکم و «نورعلیشاه» در دیوان دوم به همراه سلسله آن چاپ که مرحوم میرزا تقی کرمانی ملقب به مظفر علیشاه به رشته نظم کشیده است. دیوان وی دارای چاپهای متعددی است.

آغاز:

ای نام خوشت جوهر شمشیر زبانها　　پیوسته از این سلسله زنجیر بیانها

انجام:

تا تو ما را سمع باشی و بصر　　تا تو ما را فکر باشی و نظر

ما نی و ما را از ما بستان تمام　　تا تو مانی جاودانه و السلام

انجامه: غزلیات مرحوم نور علی شاه قدس سره..... سلسله آنجناب که مرحوم میرزا نقی کرمانی ملقب به مظفر علی شاه به رشته‌ی نظم کشیده تحریرا فی ۲۴ شهر جمادی الاول ۱۲۹۱ صورت اتمام پذیرفت.

منابع: ذریعه ۱۲۳۱: ۹؛ فهرست نسخه‌ها ۲۵۸۷: ۳؛ فرهنگ سخنوران: ۶۱۸

۲. ترجیع بند (۹۳–۹۸) (ترجیعات – فارسی)

مؤلف: مصطفی بیک بابان

کتابشناسی:

که به جهت میرزاعبدالله شیپورچی گفته است (۵ برگ آخر)

شامل ترجیعات مصطفی بیک بابان است.

انت شمس الهدی و نور الحق　　اظهر الحق یا ظهور الحق

آغاز:

ای زشیپور تو جهان پرشور　　و زنوای تو عالمی مسرور

انجام:

انت شمس الهدی و نور الحق　　اظهر الحق یا ظهور الحق

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۶/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲۴ جمادی الاولی ۱۲۹۱ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** ندارد.

مالکیت و وقف: نسخه اهدایی رئیس انجمن ادبی ایران محمدعلی ناصح است.

مرمت و وصالی: قسمت سمت چپ کناره‌های نسخه پاره و از بین رفته فرسوده است.

۱۰۳۸۶

مجموعه

۱. قصیده تائیه ابن فارض مصری با ترجمه زیرنویس فارسی در ذیل سطور، (ص۱–ص ۸۲)

آغاز:

سَقتنی حُمَیّا الحُبِّ راحة مُقْلَتی　　و کاسی مُحیّا مَن عن الحسن جَلَّت

ترجمه: داد مرا شراب دوستی راحت چشم من و.....

انجام: و من فضل ما اسارتْ مشربُ معاصری　　و من کان قبلی فالفضایل فضیلتی

انجامه: و هذا آخر القصیدة تمت بعون الله تعالی.

۲. الشافیه (ص ۸۵– ص۱۷۲) (عربی – صرف)

مؤلف: ابن حاجب (–٦٤٦ق)

در صرف عربی است، با حواشی و توضیحات با نشان منه، ج، ح ل، ظ.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین محمد و آله اجمعین و بعد فقد سالنی من لایسعنی مُخالَفتُه اَن الحق بمقدمتی فی الاعراب مقدمة فی التصریف علی نحوها.

انجام: یکتب منها بالیاء غیر بلی و علی و الی و حتی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

انجامه: تم تمّ الکتاب بعون الملک الوهاب، کتبه الفقیر الحقیر محمدرضا بن مولانا اویس الحایری غفرالله له و لوالدیه و لجمیع المؤمنین و المؤمنات فی لیلة یوم الاثنین شوال سنة اربعة عشر و الف من الهجرة النبویة المصطفویة علیه السلام.

۳. تشریح الافلاک (۱۷٤-۲۰۷) (عربی - هیأت)

مؤلف: شیخ بهایی (-۱۰۳۰ق)

آغاز: ربنا ما خلقت هذا باطلاً و سبحانک فقنا عذاب النار و جعلنا من المتفکرین فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار و صل علی بدر سماء النبوة...اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی بهاءالدین محمد العاملی عفی الله عنه هذه درة یتیمة احتوت من فن الهیئة علی اصوله و لبابه...

انجام: قطاع و مستطیلة متوازیة فی النهار الاطول بنصف ساعةٍ و هی الاقالیم و ابتداءها عند الجمهور حیث النهار الاطول سیب مه صورة اقالیم السبع و مافیها من البلاد المشهورة...

(با شکل دایره در پایان و نام شهرها)

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۹-۸ سطر متفاوت در رسالات، **اندازه متن:** ۹×۱۶ سم (رساله ۱) بدون احتساب زیرنویسهای ترجمه فارسی) ؛ ۱۲×۶ سم (رساله ۲)؛ ۵/۵×۱۱سم (ش ۳)

خط: نسخ (متن عربی) و نستعلیق (متن فارسی)، **کاتب:** محمدبن عبادالله ؛ نسخ محمدرضا بن مولانا اویس الحایری **تاریخ کتابت:** ۱۲ محرم ۹۹۹ ق (ش ۱) ؛ روز دوشنبه شوال ۱۰۱۴ق (ش ۲)؛

کاغذ: کاغذ سمرقندی در ۱ و ۳ و کاغذ فرنگی الوان آبی و نخودی رنگ آهار مهره در ش ۲. **جلد:** تیماج سبز رنگ، آستر درون کاغذ نخودی رنگ، **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۲/۵ سم

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و خط سرخ بر روی برخی کلمات.

حواشی: با حواشی و توضیحات بسیار با امضای بسمه الله تعالی، ملاعلی قوشچی، مد ظله دام ظله.

آرایه: رساله سوم دارای جدول سرخ رنگ در چند صفحه نخست رساله، و دارای ۵ دایره و شکل سرخ رنگ در رساله سوم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت سرخ رنگ صفحه اول با عنوان خرید نسخه در تاریخ ۱۲ خرداد ۱۳۱۲ق، ح کوهی کرمانی در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: برخی یادداشتها پراکنده در برگ ۲ نسخه (پشت برگ اول متن).

مهر: مهر اهدایی محمد علی ناصح در برگ اول با شماره ۲۶۴ (محمدعلی ناصح) خط اوست.

اشعار عربی و فارسی در ص ۸۳ و یادداشت‌هایی پراکنده از جمله تعیین سمت قبله فارسی، چند فایده نحوی ص ۸٤

فرسودگی و افتادگی: بخشی از نسخه آبدیدگی دارد.

منابع: ذریعه ۱۸۶: ۴، با مقدمه و پنج فصل و خاتمه مکرر چاپ شده است، طهران ۱۳۱۹ق سنگی، خشتی، خط زین‌العابدین قمی، طهران ۱۲۷۵ق سنگی بی شماره صفحه، طهران ۱۲۸۱ق.

۱۰۳۸۷

شرح قطر الندى وبل الصدى

(عربی - نحو)

مؤلف: جمال الدین عبدالله بن یوسف بن هشام نحوی(۷٦۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: قال الشیخ الامام الفاضل العلامه جمال الدین ابومحمدبن عبدالله بن یوسف ابن عبدالله ابن هشام الانصاری قدس الله قبره الحمدلله رافع الدرجات و فاتح البرکات لمن انتصب شکر فضاله و الصلوة و السلام... فهذة نکت حررتها علی

مقدمة المسماة بقطر الندا وبل الصدا رافعة لحجابها كاشفة لنقابها مكملة لشواهدها متممه لفوايدها كافية...

انجام: على النفع به موقوفاً و ان يكفينا شر الحساد و ان لايفضحنا يوم التناد بمنه و كرمه انه الجواد الكريم الرؤف الرحيم و الحمدلله رب العالمين.

انجامه: و قد وقع الفراغ من تسويد هذه الرسالة الشريفة في يد العبد اقل الخليقة بل لاشئ في الحقيقة و خادم الطلبة محمدباقر بن خلاد غفرالله ذنوبهما و سترعيوبهما في مشهد المقدس في مدرسة امين پيرزاد الثانی عشرمن شهر محرم الحرام يوم الثلثه سنه تسع و خمسين بعد الالف و اشعاری چند در پايان از كاتب آمده كه چنين است:

خط در ورق دهر بماند صدسال　　　بيچاره نويسنده كه در خاک آمد

دستم بزيرخاک بخواهد شدن تباه　　　باری بيادگار بماند خط سياه

منابع: فهرست آستان قدس رضوی۲۰۲/۱۲.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۷ برگ. **تعداد سطور:** ۹ س. **تعداد اوراق سفيد و اضافی:** برگ‌های نونويس نسخه عبارتند از: ۶ برگ اول و برگ ۶۶-۷۱ ؛ برگ ۷۳ - ۸۹پ. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ (به دو قلم قديم و نونويس). **كاتب:** محمدباقر بن خلاد. **تاريخ كتابت:** در ۱۲محرم الحرام روز دوشنبه ۱۰۵۹ ق. **محل كتابت:** مشهد ؛ مدرسه امين پيرزاد.

كاغذ: كلفت آهار مهره نخودی رنگ، بخش نونويس (كاغذ فرنگی) آهار مهره نازک. **جلد:** تيماج قهوه‌ای رنگ با نقش ترنج دو سرترنج گلبوته‌دار، عطف سرخود سجاف جدا تيماج سرخ و قهوه‌ای آستر درون كاغذ نخودی رنگ فرنگی. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۲/۵ سم.

عناوين و نشانها: عناوين و نشانها و فواصل اشعار و برخی خطوط بر كلمات

شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسيار با نشانه صح ۱۲، رضا، صق، سع، تصريح، ۵، شواهد، بهاءالدين، شيخ بهاءالدين، شواهد نظام‌الدين، شرح شاهد، و نيز شرح و معنی برخی كلمات بفارسی در ذيل سطور و در حاشيه.

يادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در برگ ۱۱۰ر يک بيت شعر بفارسی در بالای نسخه (شواهد شعری)

من نديدم هيچ مردی خوبتر در چشم او　　　كحل از آن كحلی كه دارد نرگس زيبای زيد

۲. برگ ۱۳۵پ و ۱۳۶ر در برگ آخر نسخه شعر:

بوی مشک ختن از باد صبا می‌آيد　　　اين چه بادست كزو بوی شما می‌آيد

نكهت مشک ختن ميدمد از جيب نسيم　　　كاروانی مگر از راه خطا می‌آيد

۳. در برگ ۱ امضای محمدعلی ناصح، شماره (نمره ۴۵۳) كتاب كه احتمالاً جزو كتابخانه وی بوده است و قيمت ۲۰ قران. در همان برگ ۱ صورت و عناوين كتابها و نيز پول و اشيايی كه نزد افراد به امانت است نگاشته شده است.

مانند در نزد خاله: ايضاً صد و بيست ريال تسليم شد. خاله: سؤال و جوابيه، شرح سبعه‌ی طب و شافيه و رساله نجوم و كتاب دعا، تسليم آقا محمدعلی: قانون و روضة الصفا و شرح شمسيه، يک رقاع، سی عدد ريال و سی و پنج من غله، دو عدد كاسه شقاب چينی با سه عدد فنجان چينی، ملاحسين كوچک مشهور: شرح تجريد و شرح تصريف، ملازين العابدين: شرح شمسيه مع محمل قاينات، ملاعباس: فارسی هيأت، حاشيه خطايی، ملاحاجی حسن: نصف تفسير مع چهار ريال.

۴. و شعر عربی در برگ ۱ «اذا رايت عالماً فكن فكن خادماً» در برگ آخر نسخه «ان» و «ان يكاد» و چند طلسم.

مهر:

۱. مهر كوچک مربع شكل ، با سجع «زين العابدين» در برگ ۱۳۶ پ.

۲. مهر مربع شكل با سجع «عبده اسمعيل حسينی» در برگ آخر.

۳. مهر كوچک مربع شكل در كنار سطر اول نسخه با عنوان «بديع الملک».

۴. مهر اهدایی با عنوان «اهدایی رئیس انجمن ادبی ایران محمدعلی ناصح» در برگ ۱ و آخر نسخه.

۱۰۳۸۸

شرح حال میرزاابراهیم خان کلانتر

(فارسی - تذکره)

کتابشناسی:

وی پسر میرزا ابوالقاسم از علمای شیراز و از نوادگان سیدمحمد قاسم مشهور به مدرس از علمای دوره صفویه است. وی مشکلات و مصائبی که در طول زندگی خویش داشته نگاشته است. او در زمان جعفرخان زند کلانتر فارس بوده و مدتی هم در رکاب جعفرخان در اصفهان اقامت داشت و به فرمانروائی فارس منصوب شد اما سرانجام که جعفرخان از آقامحمدخان قاجار شکست خورد و فرار کرد مؤلف کتاب نیز با کسان جعفرخان در اصفهان اسیر شد و آقا محمدخان او را به اسارت به طهران آورد.

در پایان کتاب، یادداشتی است از محمدعلی ناصح (مالک و کاتب نسخه) مبنی بر آنکه وی نسخه حاضر را در ۷ آذر ۱۳۱۷ شمسی از روی نسخه سعید نفیسی برای خود استنساخ نموده، نفیسی نیز آن را از روی خط اصل خوشنویس عصر «علی‌اکبر شیرازی» که در ۱۳۲۴ق نوشته شده در ۱۳۴۲ق نگاشته است. محمدعلی ناصح همچنین شرح و توصیفی را که سعید نفیسی در پایان کتاب آورده عیناً نقل کرده است که تاریخ تألیف کتاب در ۱۲۰۰ق در طهران است و این نسخه غیر از آنکه مختصر به فرد و نادر است از خط خوشنویس معروفی برخوردار است. ناصح در توضیح پایانی خود می‌گوید که علی‌اکبر شیرازی با وجود خط خوش، سواد چندانی نداشته و تحریفات و اغلاط املایی فراوانی دارد که به وضوح دیده می‌شود وی صحیح کلمات را در بالای هر کلمه نوشته است تا اگر بعدها نسخه معتبر دیگری یافت با آن مقابله کنند.

آغاز: بسمله، و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله سیما امیرالمؤمنین علی علیه

السلام الی یوم الدین. اما بعد چون از تقدیرات ربانی در سن وقت که سال هجرت خیر الانام صلی الله علیه و آله بهزار و دویست رسید بجهانی که مفصلا بعد از این نگارش خواهد یافت (زنارسایی بخت و عدم مساعدت)

انجام: و این جمعیت از عراق فارس هر دو با او بودند خلاصه جلادت خان رستم نشان بظهور رسید فعلیه لعنة الله و الملائکة الناس اجمعین و السلام خیر ختام و صلی الله علی محمد و آله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۶/۵×۸ سم.

خط: نسخ خوش. **کاتب:** محمدعلی ناصح. **تاریخ کتابت:** در ۷ آذر ۱۳۱۷ شمسی.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** تیماج مشکی درون آستر کاغذی سرخ رنگ.

اندازه جلد: ۲۰×۱۲/۵ سم.

۱۰۳۸۹

دیوان فیض دکنی

(فارسی - دیوان شعر)

مؤلف: ابوالفضل بن مبارک (۹۶۳-۱۰۱۴)

کتابشناسی:

کتاب حاضر وی نخست فیضی و سپس فیاضی تخلص کرده، و دیوان او در هند چاپ شده است.

شامل غزلیات (بدون ترتیب حروف تهجی) با قصائد (۱-۱۲) و غزلیات (۱۲-) و رباعیات، مثنویات، اشعار با تخلص فیضی است.

آغاز (افتاده):

مرتبت از وتتمهٔ با روی حکمشت   حفظ سر و ثبات دل و قوت روان

انجام (افتاده):

چون این لعبت از پرده بیرون کشیدی   ز اهل نظر رو تماشی طلب کن

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۷×۱۳ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه جلد مشمایی قهوه‌ای رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲×۵/ ۱۷ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و سرفصلها و نشانها درشت و شنگرف.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالک که در روز پنجشنبه عید نوروز با این کتاب تفال زده است با تاریخ ۱۴ شوال ۱۳۱۴ (غزل ردیف د) است.

مهر:

۱. مهر اهدائی محمدعلی ناصح در برگ ۱.

۲. مهری با سجع «عبده الراجی علی نقی ۱۲۲۶ق».

منابع: فهرست آستان قدس: ۲۶۵، ف.مشار: ۷۵۰، فهرست نسخه‌ها ۲۴۷۴: ۳. (فیض دکنی) ذریعه ۸۵۵: ۹، فرهنگ سخنوران: ۴۵۹، مؤلفین مشار ۲۱۹: ۱.

۱۰۳۹۰

مختصر المعانی (شرح تلخیص المفتاح)

(عربی - معانی و بیان)

مؤلف: سعدالدین مسعودبن عمر تفتازانی (-۷۹۲ق)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله و به نستعین، نحمدک یا من شرح صدورنا لتلخیص البیان فی ایضاح المعانی و نور قلوبنا بلوامع التبیان من مطالع المثانی و نصلی علی نبیک محمد المؤید دلایل الاعجازه باسرار البلاغه و علی...

انجام: و ان کلا من السور بالنسبة الی المعنی الذی یتضمنه مشتمل علی لطف الفاتحه و منطوی علی حسن الخاتمه، ختم الله لنا بالحسنی و یسرلنا الفوز بالذخر الاسنی بحق النبی و آله اجمعین.

انجامه: اتفق الفراغ من تمسیق هذا الکتاب یوم الثلثا سابع شهر جمادی الأخر ۱۰۷۴ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۵/۵×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عبدالله بن محمد بیک. **تاریخ کتابت:** جمادی الأخر ۱۰۷۳ ق. **محل کتابت:** مشهد.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج ضربی قهوه‌ای با نقش ترنج و دو سرترنج، لبه‌ها و پشت و روی جلد فرسوده و کنده، درون آستر تیماج قهوه‌ای. **اندازه جلد:** ۱۱/۵×۱۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی با نشانه س، صح، ۱۲۰۵، منه.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت خرید نسخه توسط محمد علی ناصح رئیس انجمن ادبی ایران ۱۵ قران و شماره ۲۳۶. در برگ ۱.

منابع: فهرست دانشگاه ۲۰۰: ۸؛ کشف الظنون ۴۷۴: ۱، فهرست مرعشی نجفی ۱۱۰: ۱.

۱۰۳۹۱

مثنوی «تحفة العراقین»

(فارسی - مثنوی)

مؤلف: افضل الدین ابراهیم بن علی خاقانی شروانی (۵۲۵-۵۹۵ق)

کتابشناسی:

مثنوی است با دیباچه‌ای به نثر گویا از خود وی و در آن از جمال‌الدین وزیر (محمدبن علی اصفهانی ۵۴۱-۵۵۸) فرمانروای موصل بوده، نام برده و به نام او ساخته است سپس ۶ مقاله است، در باب زیارت کعبه و طواف آن آغاز نسخه برابر آغاز ۲ فهرست نسخه‌های خطی منزوی است:

آغاز:

مائیم نظارگان غمناک　　　زین حقه سبز و مهره خاک

انجام:

این دعوت را به گاه تهلیل　　　آئین امین کناد جبرئیل،

انجامه: تمت تمام شد در تاریخ پانزدهم شهر رمضان المبارک در قلعه ایلور، کاتب الحروف محمد خلیل بیگ از برای سیادت پناه شرافت دستگاه میر باقر ترتیب یافت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق **کاتب:** محمدخلیل بیک. **تاریخ کتابت:** در ۱۵ رمضان ؟. **محل کتابت:** قلعه ایلور که به میرباقر تقدیم داشته.

کاغذ: سپاهانی نازک نخودی رنگ. **جلد:** تیماج عنابی رنگ، یک لا درون آستر تیماج قهوه‌ای رنگ با نقش ترنج و دو سرترنج کوچک به شکل گل با حواشی با طرح گلبوته و عطف سرخود. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها به شنگرف و جوهر بنفش و سرخ. **حواشی:** دارای حواشی بسیاری است به خط نستعلیق با نشانه‌های ۱۲ ؛ ادیب الممالک فراهانی مالک نسخه (محمدصادق الحسینی الفراهانی).

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت و خرید ادیب الممالک در روز یکشنبه آخر بارس ئیل ۱۳۳۳ مطابق ۴ جمادی الاولی که کتاب را از مسجد شاه خریداری کرده است: در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی توضیحی درباره‌ی تحفة العراقین خاقانی با تاریخ ۱۲۷۷ق. در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر چهار گوش با تاریخ ۱۲۱۳ق با عنوان «الولد شیخ محمدعلی مخدوم» در برگ ۱.

۲. مهر چهارگوش «لااله‌الاالله الملک الحق المبین عبده محمدتقی ۱۲۷۷ق. در برگ آخر نسخه.

۳. مهر اهدایی محمدآعلی ناصح در برگ ۱.

منابع: [در فهرست دانشگاه سه نسخه دیگر از این کتاب موجود است] تاریخ نظم و نثر دیوان ۴: ۱۰۴؛ ۱؛ ذریعه ۳: ۴۵۳؛ ۳؛ فهرست‌نشار ۳۶۹؛ فهرست نسخه‌ها ۴: ۲۷۱۴.

۱۰۳۹۲

دیوان انوری (۱-۱۲۶پ)

(فارسی - دیوان)

مؤلف: اوحدالدین علی بن وحیدالدین انوری ابیوردی (۵۴۰-۵۹۷ق)

کتابشناسی:

شامل قصاید، غزلیات، ترجیعات، قطعات، رباعیات که پیش از انوری به خاوری تخلص می‌کرده است.

قصاید و غزلیات بترتیب حروف تهجی از الف تا یا آمده است.

آغاز (افتاده):

تا باز دگر بار پیر جوان گردد هر سال　　　گیتی و بتدریج کند پیر جوان را

انجام:

گفتا که همه جهان مجازست اکنون　　　ما را به جمال او نیازست اکنون

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۲ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۹×۱۸ سم

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ بدون تاریخ.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج حنائی درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۵سم.

مالکیت و وقف: یادداشت مالک نسخه درباره‌ی خوابی که در تاریخ ۱۳۳۳ دیده است در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در ص ۱۵ پ، (شماره‌هایی در کنار نسخه هست که ترتیب اوراق را کاتب جابجا کرده است. شماره اشعار و ابیات هر قصیده یا غزل را در کنار آن نوشته است) و علامت ۷ در انتهای ابیات و آغاز (ص ۱۳۲).

۲. یادداشت قیمت نسخه ۱۰۵ قرآن در صفحه اول.

مهر: مهر اهدایی رئیس انجمن ادبی ایران محمدعلی ناصح در برگ۱.

مرمت و وصالی: بعضی صفحات مرمت و وصالی گردیده.

منابع: [رک: مطابقت با دیوان انوری به تصحیح محمدتقی مدرس رضوی، چاپ بنگاه ترجمه و نشر کتاب طهران ۱۳۳۷. تاریخ نظم و نثر در ایران ۸۰: ۱]، فرهنگ سخنوران ۶۷. فهرست نسخه‌ها ۲۲۳۵: ۳. ف.مشار: ۷۱۷. ذریعه ۱۰۹: ۹. بیست مقاله: ۲۹۰.

۱۰۳۹۳

بلوهر و بیوذسف (ترجمه-)

(فارسی - داستان)

مؤلف: غلامعلی ابن اسماعیل البهاونگری الهندی

کتابشناسی:

از حاج غلامعلی ابن حاج اسماعیل بهاونگری هندی که به هندی نگاشته است و

سپس مترجم آن را از عربی به فارسی ترجمه کرده است جهت سلطان احمد بهادرخان. وی همانگونه که خود در مقدمه کتاب می‌گوید در کتابخانه احمد بهادرخان این کتاب را که گنجینه احکام و آداب و سکینه قلوب اولوالالباب است می‌یابد، اما اطناب فراوان عبارات منظوم وی را مکرر می‌سازد و او را بر آن می‌دارد تا کتاب را اختصار نموده و قلمهای سجع مکرر را حذف نماید بر وجهی که اگر ارباب خبرت و اصحاب فضیلت آن را با اصل مقایسه کنند، به هزار زبان تحسین کنند و سپس این کتاب مورد التفات و اشارت عالیه قرار می‌گیرد و نیازمند دیباچه‌ای می‌گردد تا همگان مقصود از این اختصار را بدانند پس این دیباچه ترتیب می‌یابد و خود چنین می‌گوید: «پیش از این اگر کسی خواستی که فصلی سخن از آن مطالعه کند یا برحل مسئله‌ای از آن فایز گردد و بر مطالعه تمامی کتاب صورت بستی، هر آینه سبب ملال طباع گشتی، اما اکنون با آنک هیچ نکته‌ای از مقاصد آن کتاب فوت نشده و فصول و ابواب آن ممتاز گردانیدم، الحق عبارات لطیف و استعارات ملیح و دقایق کلمات در این کتاب نتیجه طبع آن بزرگست دامن بنده را در آن جز حسن اختصار بر تسهیل امر حقی ثابت نشده...» مترجم نامی از خویش نمی‌برد و چیزی از وی در کتاب مشهود نیست و پس از آن مقدمه، در ص ۱۴ داستان آغاز می‌شود.

داستانی است گرفته از تعالیم بودا در بدگویی از دنیا. در فهرست ابن ندیم (ص ۴۲۴) به نام «بوتاسف و بلوهر» آمده و سروده‌ی عربی آن را از آبان بن عبدالحمید اللاحقی و بنام «بلوهر و برذانیه» یاد کرده است. (ص ۱۷۲) و ترجمه یونانی آن به نام «برلام و بوداسف» است علامه مجلسی در پایان جلد هفدهم «بحار الانوار» متن عربی آن را آورده، سپس همان تحریر را خود به فارسی در آورده و در «عین الحیات» خود گنجانده است.

شیخ آقا بزرگ «تهذیب قصهٔ بلوهر» را از سید محسن نگارنده «اعیان الشیعه» و ترجمه‌ی گجراتی آن را از غلامعلی بهاونگری یاد کرده‌اند و از ترجمه‌های تازه آن به فارسی سره بنام «بلوهر» از سید علیرضا ریحان الله یزدی در ۱۳۲۰ خ در ۹۶ ص چاپ شده است.

آغاز: بسمله... نسیم جان را عطر ساید و لطایف حمدی که طرایف آن ثنا می‌گراید، جناب معبودی را سزد که به فرمان الا له الخلق و الامر... سماک را بر سریر سلطنت اول ماخلق الله نشانه...

انجام: و کار مملکت بموافقت عدل و شرع می‌راندند سرانجام بنام نیک مهر گذشتند و نامه بار نامه دولت در نوشته والله علم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

انجامه: ...العبد الضعف... محمدبن ابوطالب المشتهر به همام الطبیب بالحسنی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۵×۱۸ سم.

کاتب: محمد علی ناصح از روی خط کاتب. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۴ ق.از روی نسخه مورخ ۱۵ ذیقعده ۸۱۰ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی خطدار جدید. **جلد:** جلد تیماج سبز در عطف و گوشه‌ها، نام کتاب در عطف بصورت زرین حک شد است، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷ سم.

مالکیت و وقف: نسخه اهدایی محمدعلی ناصح، رئیس انجمن ادبی ایران است به کتابخانه مرکزی.

منابع: فهرست ابن ندیم، ۴۲۴ و ۱۷۲- ذریعه ۱۴۹: ۳، (بلوهر) و ۳۱: ۴ (بوذاسف) و ۵۱۵: ۴ (تهذیب قصه) و ۲۵: ۷ (حکایت بلوهر)، ف.منزوی: ۲۳۱ (بلوهر) و ۲۳۴ (بوداسف و بلوهر) و ۵۸۸ (حیات الابرار) فهرست نسخه‌ها ۳۶۶۱: ۵، فهرستواره ۲۹۱: ۱، بلوهر و بیوذسف، (نظام تبریزی، علی بن محمد) (۷۴۰–۸۰۱ق)

۱۰۳۹۴

مفقودی ۶۸/۲/۲۶ – دیوان سلمان ساوجی

۱۰۳۹۵

حماسه ابوتمام

(عربی - ادبیات)

مؤلف: ابوتمام حبیب بن اوس طائی (۱۹۰ق- ۲۳۱ق)

کتابشناسی:

بهترین اشعار شاعران فصیح عرب که مشتمل بر ده باب می‌باشد در این کتاب جمع‌آوری کرده و کتاب به نام باب اول آن که «باب الحماسه» است مشهور می‌باشد. بعد از اتمام متن دو صفحه شعر عربی ناقص نیز وجود دارد.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلوته علی نبیه محمد و آله الطیبین، باب الحماسة قال رجل من بنی بلعر.

لو کنت من مازن لم تستبح ابلی   بنو اللقیطة من ذهل ابن شیبانا

انجام:

کان اعرافها من فوقها شرف   حمر بنین علی بعض الجواسیق

انجام برگ آخر: فلما کان الغد جاء و دخل علی کسری قبلک الحلیة فدعاء کسری بتلک الحلیة فقال هذا من ذاک فقال نعم اصح صلحک الله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۰×۲۱ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج ضربی با نقش ترنج و سرترنج، کناره‌ها منگنه شده، با جدول، عطف سرخود، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** با حواشی صح، برخی اوراق صحافی گردیده.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت اهدایی محمدعلی ناصح در برگ ۱.

۲. یادداشت مالکیت جعفربن سید باقر در ۱۲۴۷، و المحمد ابن شیخ فارس در برگ اول.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت خرید کتاب توسط محمدعلی ناصح که در سال ۱۳۴۲ آن را به مبلغ ۶ قران خریده است در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر چهار گوش محمد فارس در برگ ۱.

۲. مهر دایره‌ای جعفر الحسینی در برگ ۱.

منابع: الذریعه ۸۸: ۷. کشف الظنون ۱: ۶۹۱.

۱۰۳۹۶

مفقودی ۶۸/۲/۲۶ – کشف اسرار عن حکم الطیور.

۱۰۳۹۷

سیره سلطان جلال الدین نبکرتی ابن السلطان محمدبن تکش بن ابل ارسلان

(عربی– تاریخ)

مؤلف: محمدبن احمدبن علی بن محمد المنشی النسوی

کتابشناسی:

گویا محمد علی ناصح از روی کتابی چاپی به شرح ذیل نسخه‌ی حاضر را برای خود استنساخ نموده است.صفحه عنوان کتاب عبارتست از:

و قداعتنی بطبعها و تصحیح عباراتها السید هوداس؛ مدرس اللغة العربیة بمدرسة الالسنة الشرقیه بباریز المحمیه، ثم طبعه علی ید بر دین صاحب المطبعة بمدینه انجی سنه ۱۸۹۱.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی برأ البریة و قدر لهم اماداً و ذر الذریة و قرر لهم معاداً لم یشتبه علیه تکوین المکونات احاداً و لا ایجادا لموجودات جملةً و فرادی.

انجام: الحمدلله الذی بنعمه تتم الصالحات و بامره قامت الأرض والسماوات صلی الله علی سیدنا محمد و آله بافضل الصلوات و اکرم التحیات و سلم تسلیماً کثیراً الی یوم الدین... تجزت... فی... سنه سبع و ستین و ستمایه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۶ گ. صفحات دارای شماره گذاری است. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۱۸/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدعلی ناصح. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

جلد: تیماج سیاه، آستر درون کاغذ خطدار فرنگی (خطها عمودی است). **اندازه جلد:** ۱۷×۲۱/۵ سم.

حواشی: با حواشی نستعلیق در شرح لغات یا ذکر برخی اشعار با امضای ناصح در کنار صفحات.

توضیحات: ظاهراً کتابی است چاپی که نام کتاب و مصحح و ناشر آن در آغاز آمده است و آقای ناصح آن را برای خود استنساخ نموده‌اند.

۱۰۳۹۸

اعترافات

(عربی – ادبیات)

مؤلف: عبدالرحمن شکری.

کتابشناسی:

از عبدالرحمن شکری، رساله‌ای است که برای دوست خود می‌نویسد و از او می‌خواهد تا اگر بعد از گذشت مدت زمانی از وی خبری نشد، او یادداشتهایش را

منتشر کند وی خود را م. ن معرفی میکند و دوست وی نیز تمامی یادداشتهای او را مرتب و چاپ میکند و مقدمهای بر کتاب وی نگاشته است.

این یادداشتها دارای عناوین ذیل میباشند:

«ذکری الطفولة، ازهار الشباب، شعر الالوان و الروایح، احلام الادباء، اطوار العقید، لذات الحیاة، عشق اصحاب الفنون، الاحساس و الحیاة، الغرور، الخوف و العی وسایل النجاح، الحیاء و الوحشة، الحیاة و الرحمة، ضعف العزیمه، سلطان القضاء، فواطر الانتحار، العجب و الیأس، الکذب، سوءظن، الفزع من الهتم، الحذر، الخوف و الرحمة، داءالضمیر، المجرمون و الابریاء، امواج النفس، الابد فی دقیقه الضاحک الباکی، عبث الفکر، طعم الذل، سخر القضاء، الانسان و الکون، بقاء النوع و تعاسة الفرد، ظل الموت، الخاتمه کلمة للمؤلف فی نقد المعترف.

وی در کتاب خود از اعترافات ژان ژاک روسو و نیز شاتو بریان در فرانسه نیز نام میبرد.

آغاز: بسمله، رسالة من صاحب الاعتراف صدیقی الاعز لقد مللت الحیاة فی عالم المدینة فرایته ان ابهم فی مجاهل السودان لان صحراءها اشبه بالاید اللذی اجتبه من المدن و ستضیق الصحراء بنفسی

انجام: لفاتحة الرای فی تغییره ولکن لاسبیل الی ذلک فان الامانة ختام الود.

یادداشتهای پایانی کتاب نشان میدهد که محمدعلی ناصح این کتاب را در شب سهشنبه ۴ ربیعالثانی ۱۳۴۲ق برای خود استنساخ کرده و قصد داشته تا آن را ترجمه کند.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۴۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** (۳ برگ آخر سفید است). **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۱۵/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدعلی ناصح. **تاریخ کتابت:** ۱۳۴۲ ق.

کاغذ: کاغذ فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** جلد مقوا رویه کاغذ ابروباد

عطف و گوشهها تیماج مشکی درون آستر کاغذی بنفش رنگ روی جلد کاغذ ابروباد آبی رنگ طرح درشت. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۰/۵ سم.

مالکیت و وقف: طبق یادداشت آغاز کتاب، نسخه شماره ۲۰۶ از مجموعه نسخ محمدعلی ناصح است.

یادداشتها و برافزودهها: یادداشت در پایان نسخه چنین است:

شب سهشنبه چهارم شهر ربیع الثانی سنه یکهزار و سیصد و چهل و دو هجری از استنساخ این کتاب را که کمال عجله شروع شده بود فراغت حاصل شد و امید است که اگر وقت اجازه دهد ترجمه آن شروع گردد. انا العبد محمدعلی ناصح، اسم این کتاب الاعترافات و مؤلف آن عبدالرحمن شکری است.

۱۰۳۹۹

مقامات حریری

(عربی - مقامه ادبیات)

مؤلف: شیخ ابومحمد قاسم بن علی حریری (-۵۱٦ق)

کتابشناسی:

پنج مقامه ادبی است به سبک بدیع الزمان همدانی و دارای شروح و گزارشات فراوانی است. در فهرست دانشگاه دو نسخه دیگر از این کتاب موجود است.

آغاز: اللهم انا نحمدک علی ما علمت من البیان و الهمت من التبیان کما نحمدک علی ما اسبغت من العطاء و اسبلت من الغطاء و...

انجام: و استرشده الی ما یعصم من السهو و یخطی بالعفو انه اهل التقوی و اهل المغفرة و ولی الخیرات فی الدنیا و الآخرة و الحمدلله رب العالمین...

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۲۰۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۰×۲۱ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** زین العابدین زنوزی. **تاریخ کتابت:** ۲۴ رجب سال ۱۲۴۴ ق. **محل کتابت:** دارالسلطنهٔ تبریز مدرسه الصادقیهٔ.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج و سرترنج. **اندازه جلد:** ۱۹×۲۹/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف، در بخش آخر کتاب جای برخی عناوین و عبارات خالی است. **حواشی:** دارای حواشی با عناوین صح، شرح، ص، ح و ترجمه و توضیح برخی لغات بفارسی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی امانت کتاب از شیخ باقر روضه خوان الی یک ماه در برگ ۱.

۲. یادداشتی خرید از محمدعلی ناصح که کتاب را به ۲۵ قران قیمت خریده است در برگ ۱.

شعر پایانی: اموت و یبقی کل ما قدکتبته　　فیالیت من یقراء کتابی دعالیا

لعلی الهـی تعـف عنـی تفضـلا　　و تغفر ذلاتـی و سـوء فعـالیـا

مهر:

۱. مهر بیضی بزرگ بنقش رنگ کتابخانه تربیت تبریز در ۱۸۹۸ در برگ ۱ نسخه.

۲. مهر اهدایی محمدعلی ناصح در برگ ۱.

۳. مهر بیضی شکل صنیع السلطنه ۱۳۱۳ق در برگ ۱.

۴. مهر چهارگوش لااله‌الاالله الملک الحق المبین عبده محمد کریم ۱۲۷۹ در برگ ۱ ب.

۵. مهر سرخ بیضی شکل کوچک محمد حسن در برگ ۱.

۶. مهر بیضی شکل: عبدالراجی محمد حسن در برگ۱.

منابع: الذریعه ۹: ۲۲، فهرست مشار عربی: ۸۸۷؛ تبریز، ۱۲۶۸ق، سنگی، ۳۰۹ص، تبریز، ۱۳۷۳ق، سنگی، ۱۹۹ص، لکهنو، ۱۸۳۷م، ۶، ۴۱۶ص، طهران ۱۳۰۴ق، سنگی، ۲۰۰ص.

۱۰۴۰۰

دیوان اشعار مأنوس

(فارسی - شعر)

مؤلف: محمد بن علی نقی ساکی متخلص به مأنوس(قرن ۱۳ق)

کتابشناسی:

شامل غزلیات، قصاید و مدایح، مثنویات، رباعیات، محمد بن علی نقی ساکی متخلص به مأنوس وی در غزلیات خود مأنوس تخلص می‌نموده است و در دیباچه‌ای منثور که در ابتدای دیوان (ص۵) آمده است اظهار می‌دارد که: ماده تاریخ نسخه چنین است:

که بود سال این خجسته کتاب　　رشک دیوان باقی شعراء (۱۲۷٦ق)

پس از دیباچه، فی نعت النبی و فی منقبت مولا امیرالمؤمنین و پس از آن غزلیات وی است بترتیب حروف تهجی از" الف تا م" و سپس قصاید و غزلیات پراکنده است. مطایبات، (ص ۸۲، ص ۱۰۰ - ۱۰۶) صفحه ۲۴، ۳۶، ۵۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۶۲ قصاید غدیریه ص ۲۱۰، (فی مدح حضرت علی (ع))، قصیده در مدح «محمدباقر خان نایب الحکومة بلده محروسه دزفول بتاریخ غره شهر رجب ۱۲۷۶ق، (ص ۷۱)، قصیده مدح میرزا عنایت الله خان، (۸۶) و نیز در مدح حشمة الدوله، (۸۸) قصیده در مدح شیخ مرتضی انصاری، در مدح سرهنگ روستم خان ص ۱۷۳ مثنوی: ص ۱۴۷-۱۴۸، و ۱۶۱، ۱۶۷-۱۶۹، ۱۷۶، ۱۹۲.

آغاز (افتاده): و العشاق الصادقون و الاحباء ... الذین شاهدوا لوامع الزلفی بما لایزیغ... اما بعد بر ارباب نقیب و اصحاب طریقت واضح و لایح است که نفوس اساتید و طباع بشریه.

انجام:

ای طره خال تو سیه چون دل کافر　　بگرفته به بر یکدیگر همچون دو برادر

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۲ گ. **اندازه متن:** ۱۴×۸/۵ سم. **تعداد سطور:** ۹س، **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا بدون آستر، فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰/۵ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تاریخ آمدن ابوبی، در ربیع الاول ۱۲۹۴، و ۱۲۹۵ق. در ص ۱۹۲

۲. اشعار و مطالب پراکنده در ۱۳۷–۱۳۳.

فرسودگی و افتادگی: از ص ۱۰۶ به بعد از حرف ر– تا حرف ن دارای افتادگی است.

۱۰۴۰۱

مجموعه

۱. دستور ترسّل و نامه نگاری (۱پ–۶۷ر) (فارسی–ترسّل)

کتابشناسی:

دستور ترسّل و نگارش نامه‌ها، مکاتیب، سیاق و موارد دیگر است.

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم... ای آنکه... آمد عصیان... آمد پیش تو گنه کنم که صاحب کرمی... (بیشتر عبارات ناخوانا است)

انجامه: بحجة فرزندی مهدیقلی خلف عالیحضرت آقابیک عرقانی ساکن طهران بخط العبد الفقیر... که انشاء الله تعالی بخیر و خوبی مطالعه نمایند..

۲. سیاق (۶۷پ–۶۹پ) (سیاق)

۳. دستور ترسّل در موضوعاتی چون خطاب، سیاق، دستور منشی‌گری، قباله بیع شرط، وقف، تعلیقه‌جات، نوشتجات، ثبت دفاتر و غیره... (۷۱ر–۱۱۶ر). (فارسی–ترسّل)

آغاز (افتاده): کرام شفیع روز جزا اعنی محمد المصطفی افضل الصلوات و اکمل التحیات بر آل و اولاد و اتباع و اشیاع او باد رضوان الله علیهم اجمعین... اما بعد بدانک اسعدک الله تعالی فی الدارین درین عصر شریف حرفی بس لطیف است...

انجام: و لایرهن فمن بدله بعد ماسمعه فانما اثمه فانه آثم قلبه علی الذین یبدلونه انالله سمیع علیم و کان ذلک بتاریخ ۱۹ شهر ذیقعده ۱۲۲۴ق.

انجامه: من یدالحقیر الفقیر تراب اقدام عبادالله بنده خاطی عبدالرحیم.....است که به دعا و یاد یاد فرمایند وسلم تسلیما.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۱–۶ س، **اندازه متن:** ۱۶×۱۱/۵ سم.

خط: سیاق و شکسته ؛ آیات عربی به نسخ و متن شکسته نستعلیق(ش ۲). **کاتب:** محمدباقر ؟مهفتی بختیاری به جهت مهدی قلی بن آقابیگ. (ش۱)، عبدالرحیم برای بزرگی ش ۲. **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۲ ق (ش۱)، ۱۲۲۴ ش ۳. **محل کتابت:** طهران (ش۱)

کاغذ: فرنگی سبز رنگ. **جلد:** ، تیماج قهوه‌ای یک لا، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل محمد علی ۱۲۲۷ در برگ آخر.

۱۰۴۰۲

سبحة الاخبار = تحفه سلیمانی = مختصر تواریخ سلیمانی

(ترکی– تاریخ)

کتابشناسی:

کتاب چاپی (نسخه عکس برگردان) است شامل: شجره شاهان ایرانی و قاجار از

حضرت آدم و حوا، و دیگر پیامبران تا دوره صفویه عثمانی با ذکر تاریخ و توضیحات کلیه، لقب با دوایر سرخ و سیاه و تصویر هر پادشاه و نوادگان و فرزندان هر یک ترتیب تاریخی، برخی تواریخ و نام پادشاهان به شنگرف، با تصاویر بسیار زیبا، و تمام رنگی در متن در دایره.

متن از یوسف بن عبداللطیف، که آنرا از مدارک فارسی به ترکی در ۹۵۲ ساخته و به نام سلطان سلیمان بن سلیم قیصر کرده است آنگاه این کتاب در شوال ۱۰۷۸ق به شهر ایروان رسیده و شاه صفی قلی خان حاکم ایروان آن را دیده است و چون کتاب را از جهت لغات دشوار دیده به ترجمه فارسی آن را از جهت لغات دشوار دیده به ترجمه فارسی آن اقدام کرده است. در این ترجمه دخل و تصرفی نشده است، و ترجمه بنام شاه سلیمان (۱۰۷۷-۱۱۰۵) انجام گرفته است. شجره تاریخ پیامبران عبرانی و پیامبر اسلام و دوازده امام و خلفای عرب و پادشاهان ایران (چهار طبقه پیش از اسلام و یازده طبقه پس از آن) است تا شاه عباس (۹۹۶-۱۰۳۸) از طبقه صفویان، شجره خاندان مغول و عثمانی تا سلطان عثمان خان است.

چاپ عکسی فاکسیمیله، سحبة الاخبار (Sehbetül Ahbar ۱۹۶۸) در ترکیه به زبان ترکی و خط لاتین صفحه عنوان انگلیسی تصاویر و مینیاتورها است.

متن: درویش محمدبن شاه رمضان، مینیاتور: حسین استانبولی، نظارت: شکوکت رادو

آغاز: سپاس علی الاطلاق و ستایش باستحقاق اول باری خلایق حکیم قدیم حضرتنه اولسونکه وجود عالم بل عالم وجود آنک بحر جودندن بر قطره در و شهود نور ظهور آنک ظهور نور شهودن بر لمحه در بر مبد عدد که بر کلمه کن ایکه...

انجام: وزیر دلیر اصف تدبیر همتیله فتح تسخیر اولندی فی سنة المزبور و متنازع فیه له و مستقر و فراق اولان چهرین قلعه سی فتح اولندی عن ید وزیر اعظم مصطفی پاشا حق سبحانه و تعالی اول پادشاه جلیل الشانی حق سبحانه و تعالی نیجه فتوحات ایله مشرف ایلیه امین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ‌ها: ۱۷برگ، سطور: متفاوت، جلد: تیماج عنابی، با نقش ترنج و جدول و کمند رزین، درون آستر کاغذی ابروباد سبک عثمانی. اندازه جلد: ۱۸×۳۰.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۴۱۲۲:۶؛ استوری ۱۵۶: ۱ و ۱۲۴۹، فهرستواره ۵۹۴: ۱.

۱۰۴۰۳

روضة الصفا فی سیرة الانبیا و الملوک والخلفا (جلد ۵)

(تاریخ - فارسی)

مؤلف: میرخواند محمدبن خاوند شاه (-۹۰۳ق)

کتابشناسی:

جلد پنجم و با عنوان «ذکر احوال یافث بن نوح» آغاز می‌شود تا ذکر حکومت خواجه علی مؤید و در پایان خاتمه است.

تاریخ عمومی است از آغاز آفرینش تا روزگار خود، که می‌خواسته در ۱ «مقدمه» و ۷ «جلد» و ۱ «خاتمه» بسازد، ولی جلد هفتم و خاتمه‌اش را نواده دختری او خواندمیر پس از مرگ نیای خود به پایان رسانده است. سپس هدایت طبرستانی «روضة الصفای ناصری» را از روی آن و به مانند دنباله آن نگاشته است.

آغاز: بسمله، آرایش دیباچه مناقب و مآثر سلاطین رفیع مقدار و نمایش... گردون اقتدار به ثنا و ستایش پادشاهی تواند بود که ساحت عرش از شایبه هوان معراست... اما بعد... راقم این سطور... محمدبن خاوند شاه وفقه الله تعالی...

انجام: این فقیر بی بضاعت در اندک فرصتی قریب به دویست چهل حروف نصف بخط مقروط در آن باب مرتب گردانید امید به فضل فیضل ربانی در مجلد دیگر از مجلدات سبعه عنقریب ترتیب یابد، سعادت دنیوی و مثوبات اخروی در عاجل و اجل بر اکفا کرده‌اند بمنه و فضله ... تمت بالخیر و العافیه.

انجامه: قد فرغت هذة الجلد الخامس من مجلدات سبعه موسومة بروضة الصفا فی لیلة الثلثاء ثالی شهر شعبان سنة ۱۲۳۲ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۴ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۲سه‌شنبه ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سبز رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای، با جدول و کمند، حاشیه منگنه شده ضربی، درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹×۳۲سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: نسخه مجدول به قلم زر و لاجورد در تمامی صفحات.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت از «فرهادمیرزا» در ۱۲۹۰ ق در برگ ۱ر.

مهرها: مهر چهارگوش با سجع: افوض امری الی الله" عبده الراجی محمد تقی" در برگ۱ پ.

منابع: فهرست نسخه‌ها ۴۱۵۳: ۶ «روضة الصفاء فی سیرة...»، استوری ۹۲ تا ۱۰۱ نام یکم، ۱۲۳۶، ذریعه ۲۹۶: ۱۱ نام یکم، تاریخ تذکره‌ها ۶۳۶: ۲، مشار ۲۷۰۶: ۲، تذکره نویسی: ۷۸۲.

۱۰۴۰۴

ترجمه کلیله و دمنه

(ترکی - ادبیات)

کتابشناسی:

ترجمه کتاب کلیله و دمنه است به ترکی، برای سلطان سلیمان خان سلطان سلیم خان عثمانی که در ص (۲۸)، معرفی کتاب کلیله و سبب ترجمه و تقدیم آن به سلطان ذکر گردیده است و ابواب و فصول کتاب را که شامل ۱۴ باب می‌باشد معرفی کرده و سپس به حکایات می‌پردازد. نام شاه در ص ۲۵، سطر ۱۲ ذکر گردیده.

آغاز (افتاده): اولاٰنا قابلیت و استعداد لری حسبنجه الدن فایده‌مند او لور لر مواعظ قرآنی و نصایح فرقانی کبی که جامع اطوار صوری و معنوی و حاوی اسرار دینی و دنیوی در سامع و قاری...

انجام (ناقص): و دیده عشرتله چهره عروس مطلوبتی کنار ده گزده بیت با یار نکو خواه به عشرت بنشین، و زدشمن بر دامن صحبت در چین.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی سنه اربع و عشرین و مائتین و الف علی ید محمد ثابت افندی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۱۷/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. (آغاز متن نستعلیق و از ص ۳۹۷ تا آخر نسخ. **کاتب:** محمد ثابت افندی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۴ ق.

کاغذ: فرنگی کلفت آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج ضربی سرمه‌ای رنگ با ترنج، جدول و کمند، درون آستر کاغذی نخودی رنگ فرنگی. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و فواصل بین جملات شنگرف.

مرمت و وصالی: قسمتهایی از نسخه در آغاز دچار آبدیدگی و وصالی است.

فرسودگی و افتادگی: بین ص ۱۷۵-۱۷۷ افتادگی دارد.

۱۰۴۰۵

مجموعه

۱. دعای معراج (۱پ-۳ر) همراه با مقدمه‌ای فارسی (فارسی -ادعیه)

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، این دعا عظیم المنزلة، دعای معراج است، روایت کرده آن را حضرت

امیرالمؤمنین علیه السلام از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و ملخص آنچه آن حضرت فرموده و کفعمی در مصباح خود آورده...

انجام: و افعل بنا ما انت اهله یا ارحم الراحمین پس هر حاجت که خواهی از خداوند طلب کن که انشاءالله تعالی روا خواهد بود.

۲. اسماء مبارکه الهی در دعاء مشلول (٤ر-۵ر) (فارسی - ادعیه)

عبدالعلی میرزا معتمد الدوله متخلص به «ظهور علی النعمة اللهی» پسر فرهاد میرزا از پدر نقل می‌کند که عدد تکرار هر اسم چقدر است و پدرش نیز به هنگام حاجت آن را می‌خوانده است و این دعا را در ۱۳۱۹ق در شهر تهران در چهار سوق بزرگ بدستور سرکار حرمة الدوله یادگار نوشته است.

آغاز: ختم دعاء الشأن مشلول بسیار مجرب و معتبر است و شرح آن را بخط مبارک پدر بزرگوارم شاهزاده آزاده فاضل...

انجام: حرره العبد عبدالعلی میرزا معتمد الدوله متخلص به عبدی ظهور علی النعمة اللهی عفی عنه امین.

۳. رساله در اصول دین (٦ر-۳٦ر) (فارسی - اصول دین)

مؤلف: عبدالعلی میرزا معتمد الدوله

رساله‌ای است در اصول پنجگانه دین به فارسی به زبان ساده و مختصر.

آغاز: اصول دین سه تاست اصول مذهب دوتا است، سه تای اصول دین اول توحید دویم نبوت سیم معاد دوتای اصول مذهب اول عدالت، دویم امامت.

انجام: تا آنکه هر مؤمنی بجزای خود برسد و هر عاصی به سزای خود برسد معاد هم گذشت.

٤. مطالبی درباره‌ی عبدالعلب میرزا معتمدالدوله(۳٦پ) (فارسی-تاریخ)

۵. سؤالات یهودی از پیامبر (ص) درباره‌ی شجره ممنوعه و.....(۳۷ر-۳۸پ)

آغاز: اما لا اله الا الله پس بهشت گوینده او را پاداش است و این است.....

انجام: غایط احداث می‌شود از غذائی که می‌خورد.

٦. یادداشتهای پراکنده و کوتاه از محمد اسمعیل خان قاجار در تاریخ ۱۳٤۱ق (۳۹پ-۵۲پ)شامل مطالبی درباره‌ی خود در قلهک و زرگنده صورت مخارج حاج سید محمد صراف و نیز حساب بازار عبدالوهاب خان در ۱۳٤۲ق (٤۵ر-٤۷پ). یادداشتهای پراکنده بخط شکسته و اشعار اسمعیل خان قاجار، چند غزل از میرزایغمای جندقی. (فارسی-تاریخ)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** صفحات سفید در پایان رساله.

تعداد سطور: ۱۷-۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۹ سم.

خط: نسخ و شکسته نستعلیق. **کاتب:** عبدالعلی میرزا معتمد الدوله در ش ۱ و ۲ و ۳ و ش ۵ از حسین بروجردی به دستور حرمة الدوله **تاریخ کتابت:** ۱۳۱۹ ق؛ و ۱۳۲۳ ش ۵.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد با زمینه آبی، عطف تیماج مشکی، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۱/۵ سم.

مرمت و وصالی: صحافی نسخه بالا و پائین و برعکس انجام شده.

۱۰۴۰۶

مجموعه

۱. اوصاف الاشراف (نسخه چاپ عکسی) (۱-٦۹) (فارسی - عرفان)

مؤلف: خواجه نصیرالدین طوسی (۵۹۷-٦۷۲ ق)

کتابشناسی:

به نام محمد بن بهاءالدین محمد جوینی، کمی پس از «اخلاق ناصری» در ۶ باب و هر باب در ۶ فصل. رساله مختصری است در سیر و سلوک بفارسی. مکرراً در تهران و تبریز و برلین بچاپ رسیده است و بهترین چاپ آن کتاب عکسی به تصحیح مرحوم حاج سید نصرالله تقوی است. **این کتاب به تصحیح حاج سید نصرالله تقوی و به**

خط میرعماد الکتاب قزوینی در مطبعه دولتی آلمان در برلین به چاپ عکسی رسید در سال ۱۳۰٦ ش و از سوی کتابخانه طهران چاپ شد.

آغاز: بسمله، سپاس بیقیاس بار خدایی را که سبب آنکه هیچ عقل را قوت اطلاق بر حقیقت او نیست و هیچ فکر و دانش را وسع احاطت بکند معرفت او به هر عبارت را در لغت او ایراد کنند... اما بعد محرر این رسالت و مقرر این مقالت محمد الطوسی را بعد از تحریر کتابخانه موسوم است باخلاق ناصری

انجام: الی ارحام المطهرات و الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیراً

۲. مکتوب شیخ صدرالدین قونوی به خواجه نصیرالدین طوسی = المفاوضات (۳۷–۷۱) نسخه حاضر چاپ عکسی است. (فارسی-مکتوبات)

کتابشناسی:

آغاز: هو الله تعالی شانه، مکتوب الشیخ صدرالدین قونوی للمولی الاعظم نصیرالملة و الدین انار الله برهانه،

مازال سمعی یعی من طیب ذکرک ما   یزری علی الروض غب الارض...

انجام: خدای تعالی آن ظل ظلیل گسترده داراد و آن پرتو تجلی در میان اهل کمال تابنده و پاینده بحق حقه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۶/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** عماد الکتاب قزوینی. **تاریخ کتابت:** ۱۰ جمادی الآخر ۱۳۴۲ ق و تصحیح حاج سید نصرالله تقوی.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** جلد مقوا رویه کاغذ طوسی رنگ عطف سرخود درون آستر کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۱۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: دارای جدول زرین و فواصل عناوین زرین. نسخه چاپی از انتشارات کتابخانه

طهران واقع در طهران دارای یک سرلوح زرین چاپی، عناوین و نشانها همگی با جوهر سرخ و تمام صفحات جدول زرین، شماره‌گذاری صفحات به سرخ در بالای صفحات.

منابع: مشترک ۱۳۱۰: ۳، نسخه‌ها ۱۰۵۷: ۲، ذریعه ۴۷۷: ۲، اعلام ۱۲۴۲: ۲ طوسی، طبقات ۱۶۸: ۷، مشار ۶۰۱: ۱ برای چاپهای آن (۸ چاپ)، احوال و آثار خواجه: ۴۵۷، فهرستواره ۱۳۵: ۷، مشار، مؤلفین ۷۳۰: ۵، صفا ۱۲۰۵: ۳، (احوال و آثار خواجه نصیر از مدرس رضوی: ۲۷۲).

۱۰۴۰۷

سیره پیامبر و ائمه

(سیره - فارسی)

کتابشناسی:

کتابی است در سیره پیامبر و ائمه به فارسی در ۴۱ فصل با نقل قول از اسناد و سلسله روایات مستند و فصل ۴۱ آن در ولادت ابی محمد الحسن علی الزکی است که در آن از خواجه ابوجعفر قمی روایت می‌کند. اولین عنوان آن «فصل الرابع فی ذکر تزویج فاطمه علیها السلام است». در متن کتاب به کلینی و طبرسی و دیگران استناد می‌کند.

آغاز (افتاده): و تغییر جسم از چیست گفت ای پدر سه روز است که طعام نخورده‌ایم و حسن و حسین علیهما السلام رنجور شده‌اند از شدت گرسنگی و عاقبت بخفتیدند چون جوجه پرکنده...

انجام (افتاده): و دستش گرفت و ویرا با مصلی که نشسته بود بنشاند و در پیش وی بنشست و با وی سخن می‌گفت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۶ برگ اول و ۴ برگ در پایان سفید است. ۵ برگ اضافی در آغاز ۴ برگ اضافی در پایان نسخه. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۰×۲۱ سم.

خط: نستعلیق و نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: کاغذ سپاهانی نخودی رنگ،اوراق آخر متن و حاشیه حنایی رنگ. **جلد:** تیماج سبز رنگ ضربی ساده، عطف سرخود درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۶/۵×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

آرایه: بیشتر صفحات متن و حاشیه است با کاغذ فرنگی قهوه‌ای رنگ در حاشیه

مهر: مهر دایره‌ای شکل با سجع محمد تقی ۱۲۲۳ در برگ ۱۸۲.

۱۰۴۰۸

مجموعه

شامل مطالبی پراکنده و مغشوش از رسایل مختلف که تنها اوراقی از دو رساله در این کتاب صحافی شده است.

۱ـ در تفسیر آیه‌ی «فوهب لی ربی و جعلنی من المرسلین» به فارسی (۲ر و پ) (تفسیر - عربی)

۲. بخش هایی از رساله ای در منطق (۳ر-۶ر) (عربی - منطق)

آغاز: لترک العمل بالسته وجه لم یقل به اعرض عنه......

انجام: بحمله علی ترک کتابه الحمد و جعله خرد من الکتاب و لما لم یکن.....

۳. رساله درباره ذبح و شرایط ذبح قربانی (۷ر-۱۳ر) (عربی- فقه)

آغاز: علی الظاهر و لصیحتی محمدبن مسلم و رفاعة عن ابی عبدالله علیه السلام انما قال القارن یحضر و قد قال و شرط فحلنی

انجام: و لم یشرط دلالة علی الهدی مع الشرط و بدونه ولکن یقیدان بالآیة و یویدة عدم السقوط بدون الشرط.

۲. فرهنگ عربی به فارسی (۱٤ر-۲۱پ) (فرهنگ - عربی فارسی)

کتابشناسی:

فرهنگ از باب العین شروع شده و تا «عجره» پایان می‌گیرد.

آغاز (افتاده): بیرون که به هم پیوسته باشد عیقر بسکون یاء و فتح قاف نام موضعی است عیقر بفتح و یاء و به ضم...

انجام (ناقص): عجر احوال بردن و عیبها و حاشیه‌ها که در میان کتاب نویسنده و گره چوب

۳ رساله فقهی از باب طهارت تا بحث دیه، با عنوان قوله (۲۲ر-۲٤پ) (عربی-فقه)

آغاز (افتاده): المعاطفة بغایة المأمول الی الله ... فی تیسیر المراد و نیل السداد و هو حسبی و نعم الوکیل.

انجام (ناقص): ای جوف الانسان و هو داخل بطنه من ای الجهات کان سواء کان من بطنه او صدره...

٤. ادعیه، گوناگون از جمله دعای ماه رجب(۲۵ر-۲۸پ) (عربی- ادعیه)

آغاز (افتاده): و الوجل المشفق من خیفتک اللهم صلی علی عزرائیل قابض ارواح جمیع خلقک اللهم صل علی حملة العرش...

انجام: از حضرت موسی بن جعفر منقول است که در شب بیست و هفتم....

٥. رساله فقهی از باب القرض تا پایان باب الصلح (۲۹ر-۳٤پ)(عربی- فقه)

آغاز (افتاده): و فقیر مسکین معزم احمدبن ابی عبدالله عن محمدبن علی بن عمربن سعید عن عبدالکریم...

انجام (افتاده): اذ کان للرجل علی الرجل و بن فمطله.. مات لم صالح و نوشته علی.

٦. رساله در احکام میت و کفن تا المقصد الثانی فی کیفیة الاختیار (۳۵ر-۳۵پ) (عربی- فقه)

آغاز (افتاده): قوله و اقل الحنوط و السیاق دال تقدیر للفضل فیه و مستند الفضلیه...

انجام (ناقص): من جبرئیل (ع) بین الکبیر و الصغیر اقامة للشعار قوله و ان یسحن الکافور بیده قبل صوتاً...

۷. رساله در احکام عقد و طلاق در دو مقصد و چند سبب (۳۶ر-۳۸پ)(عربی- فقه)

آغاز(افتاده): قبل او لمس بشهوة یمکن ان یقال هو اختیار کما هو رجعة فی حق المطلقه و هو یشکل بما یتطرق الیه من الاحتمال الثالث فی مسایل مترتبة علی اختلاف الدین.

انجام (ناقص): اذ ظاهره الاختیار و لو وطی اربعا ثبت عقدهن و اندفع البواقی و لو قبل او.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۳ گ. **تعداد سطور:** ۲۳-۱۸ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۳×۲۰ سم

خط: نسخ و نستعلیق. مغشوش. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** جلد مقوائی خاکستری رنگ ، عطف پارچه مشکی، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۱۲سم ، ۲۶/۵× سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی ل، وصح.

مالکیت و وقف: یادداشت مطالعه کتاب از «مرتضی رشید بن احمد کرمانشاهی» در ۱۲۴۵ق. در برگ ۳۳ ر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت سماع و بلاغ در صفحات۳۵ پ، ۳۶ ر و پ، ۳۷ ر و پ، ۳۸ ر و پ.

۲. در برگ آخر نسخه یادداشت‌های فقهی پراکنده به عربی با عنوان العدد الأصم مطلبی با عنوان شرح اللمعة فی نیّة الوضوء. فایده در اقسام بیت المال به ۴ قسم به نقل از خط ابن المؤذن من خط ابن فهد.

۳. ادعیه و اوراد هر روزه از روز شنبه تا جمعه.

۴. در پایان یادداشت امانت کتاب‌های که نزد میرزا ابوالحسن است. مانند شرایع مسالک و...

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با عنوان محمد الحسینی در صفحه پایانی.

۲. مهر بیضی شکل با عنوان "العبد محمد معصوم، ۱۰۹۲ق." در برگ آخر.

فرسودگی و افتادگی: بیشتر صفحات مغشوش، لبه‌های اوراق پاره و فرسوده است.

۱۰۴۰۹

(فارسی- ادبیات)

۱. نان و حلوای شیخ بهایی (۱ر-۳ر)

مؤلف: شیخ بهایی (- ۱۰۳۰ق)

کتابشناسی:

آغاز: افتاده، عنوان «فی ذم الریا و التدلیس اعظم جنود ابلیس» است.

همچو سایه از پی او می‌دوید عف و عف می‌کرد رختش می‌درید

انجام: کان قتل المرء اولی یافق ان قتل الام اولی للصواب.

۲. شیر و شکر (۳پ-۹پ) (فارسی- ادبیات)

مؤلف: شیخ بهایی.

آغاز:

ای مرکز دایره امکان وی زبده عالم کون و مکان

انجام:

آن خیمه که رشته کفرش طناب بود شه سرنگون زشام بدوزخ شهاب وار

۳. منظومه‌ای ناقص (۱۰ر-۱۱ر)

آغاز:

دلم را چند براین داری ای صبح دمی بر زن اگر جان داری ای صبح

انجام:

کهای شراب اجل کرده در جوانی نوش بیاد از کف حورامی طهور بنوش

٤. حکایتی منقول از حضرت امیر در باب مساحت جهان و تقسیمات آن (۱۱پ) (فارسی-)

آغاز: از حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابوطالب علی علیه السلام منقولست که از حائی که آفتاب طلوع می‌نماید تا بحائیکه غروب می‌نماید دویست هشت هزار چهارصد فرسخ می‌باشد...

انجام: خدا بیامرزد آنکس را بگوید خداوند دو جهان بیامرزد و نوشته این را بعد صلوات بفرستد

۵. قصیده‌ای در هجو، (۱۲ر) (فارسی- هجو)

آغاز:

دبهٔ اکبر تقی شلمانی　　　تو بعینه ... سل مانی

انجام:

رسد این قطعه مخلص چه بتو　　　مدحت خویش نه و متن خوانی

٦. رسایل هامش شامل: ترجیع بند محتشم کاشانی (۱۲پ-۱٦پ) (فارسی- اشعار)

آغاز:

باز این چه شورش است که در تاخن غم است

باز این چه نوحه است که در چشم پر نم است

انجام:

از سینه آب شد دل و از دیده شد روان　　　خاموش محتشم که از این نظم خونچکان

در دیده اشک مستمعان خون آب شد

۷. غزلیات حافظ با حرف «د»، (۱۷ر-۱۸پ) در متن و حاشیه

آغاز:

کنون که در چمن آمد گل از عدم بوجود　　　بنفشه در قدم او نهاد سر بسجود

انجام:

محتسب داند که حافظ عاشق است　　　واصف ملک سلیمان نیز هم

۸. حکایتی در متن و هامش در باب شوهر دادن دختری و نصیحت‌های مادر به او (۱۹ ر وپ)

آغاز (افتاده):

در کشور روم پیر زالی　　　از قامت خم شده هلالی

انجام (هامش):

زین دخترکان بد حذر کن　　　ای گمشده چاره دگر کن

۹. حکایتی منثور کوفی و بغدادی(۱۹پ-۲۰پ) در متن و حاشیه (فارسی- ادبیات)

آغاز: نقلست که کوفی و بغدادی که هر دو در بخل دستی داشتند روزی بغدادی به کوفه رفت دوست کوفی یک تخم مرغ برشته کرده...

انجام (افتاده): سرخ نان و پنجمین هریسه گوشت گاو دشت من خلوای جور

کتابشناسی:

۱۰. نان و حلوای شیخ بهایی (۲۱ر- ۲۲پ)

مؤلف: شیخ بهایی بخشی دیگر از نان و حلوای شیخ بهائی که اشتباهاً صحافی شده و در اینجا قرار گرفته است با عنوان فصل فی قطع العلایق و العزلة ممن الخلایق تا عنوان حکایت عابدی الذی قل الصبر له لدیه فتفرق الکلب علیه.

۱۱. حکایتی از موش و گربه در متن و حاشیه (۲۳ر-۲۵پ) (فارسی- ادبیات)

آغاز: برای تحصیل طعمه بدر آمده اندکی بجای آمد از چپ و راست باحتیاط نظر کرد بلای ناگهانی گربه را دید از جای بشد.

انجام:

چو شمعی مانده‌ام در سوز امشب　　　مگر شب را فروشد روز امشب

۱۱. اشعاری چند از شاعرانی مانند، محتشم، اوحدی، مشفق و دیگران از جمله مرثیه‌ای در باب کربلا وشاعری به تخلص «عامی» که از اشعار محتشم اقتباس نموده است.

آغاز:

آن غرقه محیط شقاوت که کاخ دین　　　از کفر ظلم او شده ویران یزید تو است

انجام (ناقص):

علی می‌بود در خانه به وقت شام تا صبح　　　......تلاوت بود با شیر...(؟)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۶–۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۱×۲۱ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آسیب دیده لکه‌های مرکب در تمام صفحات. **جلد:** مقوا رویه کاغذ زرد رنگ بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۵ سم.

عناوین و نشان‌ها: عناوین سرخ و در برخی اوراق جدول سرخ....

۱۰۴۱۰

اسکندرنامه

(فارسی - ادبیات)

کتابشناسی:

اسکندرنامه‌ای است به نثر که ظاهراً هیچیک از اسکندرنامه‌ها نظامی گنجوی و طرطوسی و علیشیر نوائی نیست در این اسکندرنامه از شاهزاده‌ای به نام «عبدالحمید» نام برده شده است ولی در اسکندرنامه‌های دیگر از دارا و پوراندخت نام برده شده است، باب ها نیز مطابقتی با یکدیگر ندارند.

اولین عنوان (برگ۴) (شنگرف) که: بستن دمامه حاجی طلسم شماخه را بر سر راه سکندر و آمدن سکندر بکنار طلسم دمامه و با هزار و چهارصد سالار ، بستن شاهزاده عبدالحمید برگردن زرین تن و رسیدن به دشت جستان و دیدن مریم بانو و اختر شاه عودر او عاشق شدن شاهزاده مریم بانو و بردن دید مریم را (۶ پ).

آغاز (افتاده): تکلیف کردم که من مهمانم و رسیده شمایم، لحظه‌ای از اینجا برخیز و...

انجام (ناقص):

آن یکی هم چه شیر و چه پلنگ　　　آن یکی اژدها و او چه نهنگ

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵/۵ سم.

خط: نسخ.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج یک لا مشکی درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۲×۱۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی به خط نستعلیق و اشعاری بی‌عنوان.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتهایی با عنوان محمدعلی در ۱۳۴۷ق و ۱۳۱۶ق.

منابع: الذریعه ۶۱:۲؛ مطابقت با نسخه‌های خطی ۲۱۷۵ اسکندرنامه نظامی گنجوی و ۲۹۲۷ طرطوسی.

۱۰۴۱۱

قصص و روایات در باب پیامبر و حضرت علی (ع)

(فارسی و عربی - تاریخ، حدیث)

کتابشناسی:

شامل حکایات و احادیث فارسی و عربی است در مدح پیامبر و حضرت علی (ع) و در فواصل احادیث و قصص اشعاری نیز در مدح پیامبر و حضرت امیر وجود دارد. بعضی از قصص دارای عنوان است مانند «قصه قلعه ابونفع»، جنگ کردن حضرت علی (ع) در کوه احد و غیره

برخی روایات دارای عناوین به شنگرف می‌باشد که عبارتند از: حکایت: معجزات حضرت امام رضا علیه التحیه و الثناء، معجزات حضرت علی علیه السلام، معجزات حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام، قصه قلعه ابونفع، جنگ کردن حضرت علی

علیه السلام در کوه احد، غزوات حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام در قلعه سلاسل، غزوات حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و قصه قلعه استیلج، حکایت حالد کشیش، ذکر فتح حبشه و مسلمان شدن قنبر، ذکر سخیر قلعه حبان سوز بولایت حضرت امیرالمؤمنین، ذکر غزوات حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام با طلوع الشجر و قلعه استجاره، ذکر قضای با زمان مخلخل بت‌پرست بدست علی علیه السلام، ذکر قلعه عنقا بدست امیرالمؤمنین علی علیه السلام، مسلمان شدن... شاه شمس بنان، ذکر تسخیر شهر یمن بولایت حضرت امیرالمؤمنین علی (ع)، ذکر تسخیر مملکت جابلسا در دست شاه مردان علی علیه السلام، ذکر قلعه خیبر کشته شدن مرحب و علقمه خیبری بدست علی علیه السلام، ذکر محاربه امیرالمؤمنین علیه السلام با هشام بن هشام خیبری. دو صفحه نخست مطلب دیگری است. و از ص برگ ۳ تا آخر کتاب درباره حضرت امیر و غزوات و شرح جنگ وی می‌باشد.

آغاز (افتاده): فرزند دیگر او پسر برخواست بقصد خزینه آن، خواجه بیرون آمد و نیمگاهی شب که به دروازه عمارت آن بازرگان رسید دید که دروازه جمله را بستند.

انجام (ناقص): و اگر لشگر من نیز هفتاد هزار کس دارم او را با لشگر تیره برابر کنم اما چون حضرت امیر دل‌دلرا بجرا سر داد دادست...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۵x۸ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی درون آستر کاغذی فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۲x۸ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. با خطوط سرخ بر روی بسیاری از کلمات در متن و حاشیه.

مالکیت و وقف: یادداشت تملک با عنوان کربلایی طاووس در ۱۳۱۵ق و در برگ ۱

فرسودگی و افتادگی: بیشتر صفحات دارای پارگی و بعضی صفحات در قسمت پائین سوخته و قهوه‌ای رنگ است.

۱۰۴۱۲
جُنگ

(جنگ - فارسی)

کتابشناسی:

جنگی است مشوش و پراکنده مشتمل بر دعا، حکایتی به نثر درباره واقعه کربلا و عاشورا و اسارت حسین (ع)، اشعاری در مدح اهل بیت، روایاتی به نقل از شیخ مفید، ابن بابویه و دیگران درباره وقایع کربلا، به نظم و نثر. اشعاری در مدح اهل بیت در خلال آن دیده می‌شود روایاتی به نقل از شیخ مفید، ابن بابویه و دیگران به نظم و نثر. روایاتی به نقل از امام جعفر صادق، شیخ مفید، سید و... ابن عباس، شیخ مفید شیخ طوسی، امام محمدباقر (ص ۳۱)، امام زین العابدین ص ۵۵ ابن طاوس (۵۹). به نقل از شهر آشوب، (ص ۸۷).

آغاز: نحمدک یا من اعظم رزیتنا علی ابی الائمة و سراج الامة سبط المصطفی و ابن المرتضی شبل الزهراء اخ الحسن المجتبی مهجة الرسول و...

انجام: ... و علی بن ابراهیم از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده است که هر که ما را بیاد آورد و یا ما نزد او مذکور شویم و بیرون آید از دیده او آب به قدر (ناقص)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۷x۹ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق. سه صفحه اول نونویس است.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا، یک لا رویه کاغذ زرد رنگ عطف پارچه

مشکی. جلد مقوا رویه کاغذ قهوه‌ای رنگ، عطف پارچه مشکی رنگ است. اندازه جلد: ۲۰×۱۰ سم.

فرسودگی و افتادگی:

۱. در بعضی صفحات اثر مرکب ریختگی و در بعضی دیگر فرسودگی صفحات وجود دارد.

۲. برخی اوراق دارای پارگی و فرسودگی است.

۳. صفحاتی از آغاز رساله یا رساله‌های پیشین آن کنده و حذف شده است.

توضیحات: اشعار بصورت دو ستونی نوشته شده است.

۱۰۴۱۳

رساله در منطق

(فارسی - منطق)

مؤلف: ؟

کتابشناسی:

شرح فارسی و یا حاشیه‌ای است در علم منطق، شامل بحث «تحقیق ضرورة» تا «منافات نسبت وصف الأوسط الی وصف الاکبر لنسبة الی ذات الاصغر». در این شرح، زیر جملات عربی اصل متن خط کشیده شده و سپس شرح فارسی مبسوط آن بدنبال می‌آید.

آغاز (افتاده): بثبوت محمول از برای ذات موضوع در جمیع اوقات وصفی که آن وصف...

انجام: میانه نسب وصف اواسط به وصف اکبر و نسب وصف اوسط به ذات اصغر است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۹-۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۳×۶ سم.

خط: نسخ و نستعلیق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا سفید، عطف پارچه مشکی بدون آستر. اندازه **جلد:** ۱۹×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: بر روی برخی کلمات خط سیاه کشیده شده است. **حواشی:** دارای حواشی با امضای صح، هـ و غیره است. بعضی حواشی بخط نستعلیق با نشانه ۱۲، صح.

مالکیت و وقف: یادداشت مطالعه مالک نسخه با مضمون:

«مطالعه شد حقیر مرتضی رشیدی بن احمد کرمانشاهی ۱۳۵۲» در ص ۹.

فرسودگی و افتادگی: بیشتر اوراق پاره و بدون شیرازه است.

۱۰۴۱۴

مجموعه

(فارسی - تعزیه)

۱. رساله در وقایع کربلا و احوالات حضرت زینب (۱- ۲۶)

کتابشناسی:

شامل نظم و نثر با زبانی ساده و با اشعار تعزیه گونه از زبان حضرت زینب، رقیه، امام حسن، امام حسین، حضرت قاسم و دیگران، روایت اسیری کودکان کربلاست و عروسی حضرت قاسم و بیماری امام زین العابدین و... که نشان دهنده بیان و روایت داستانهای شیعی است.

آغاز:

... که از روایت می‌برد بگـور حـسین   رسیده وقت خورد آب حلقم از خنجر

رسیده وقت خورد آب حلقم از خنجر   رسیده وقت که زینب کشد سیاه بسر

من آن جناب چنین می‌فرمود و زینب خواتون گریه نمود و اهل بیت زارزار می‌گریستند جناب زینب خواتون خود را بر روی قبر جد بزرگوار انداخت عرض کرد...

انجام: این لب را که تو چوب می‌زنی محمد او را چون شیره جان می‌مکید ای یزید

اگر گل نیست لیکن غنچه اینجاست نشان بوسه از لبهایش پیداست

چه بوسیده لبش ختم رسالت خطا یا قوت بنوشته شهادت

۲. حکایت رقابت امام حسن و امام حسین در زور آزمایی و کشتی گرفتن و قضاوت پیامبر و علی و فاطمه در این باب... (۳۶ر-۲۹ر) (فارسی- داستان)

داستان بدین قرار است که پیامبر آنها را نزد پدرشان می‌فرستد تا حکم کند و حضرت علی آنها را به نزد مادر می‌فرستد تا هیچیک از آن دو از پیامبر و پدرشان مکدر نشود و سپس در مشق نگاشتن با هم رقابت می‌کنند و مشق‌های خود را به نزد جد و سپس پدر و ماد می‌آورند تا حکم نمادی و سپس مادر به بهانه اینکه از خط وقوف ندارد از داوری سر باز می‌زند و سرانجام مادر پیشنهاد می‌کند که من ۷ دانه مروارید دارم و نثار شما می‌نمایم هر کدام از شما زیاده از آنها بردارد زور او بیشتر است و فاطمه از مرواریدهای خود بر زمین افشاند و هر یک سه دانه برداشتند و یکی بر زمین افتاد و در کشاکش میان آنان جبرئیل آن را به دو نیم کرد و به هر یک نیمی داد.

آغاز: بعد از لذت یابی حضرت از لب و دهان ایشان عرض کردند که‌ای جد بزرگوار ما دو برادر می‌خواهیم که معلوم نمائیم که زور و قوت ما کدام یک بیشتر است.

انجام: و اشهد ان علیاً ولی الله حقاً حقاً گوینده حق لا اله الا الله و جان را به جهان آفرین تسلیم نمود.

۳. حکایت فراق حضرت فاطمه و شیون او در مرگ پیامبر و وصیت حضرت زهرا (ع) (۲۹پ-۴۰پ)

آغاز: اما راویان اخبار بسندهای معتبر روایت کرده‌اند که چون جناب رسول خدا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم از این دنیای فانی رحلت فرمودند فاطمه زهرا شب و روز از فراق پدر بزرگوار خود...

انجام:

همین نه این گل باغم جنان امام منست بهر دو کون شراباً طهور کام منست

خدا نکرده اگر تنگری زاحوالم از این جناب به پرسید صدق گفتارم

بزرگوار خدایا بحق پیغمبر ببخش جرم نقی را بساقی کوثر.

۴. معجزه امام رضا (ع) در ضمانت آهو (۴۱ر-۵۲پ) (فارسی-داستان)

کتابشناسی:

بازگشت آهو از نزد فرزند خود به نزد امام و توبه صیاد و داستان شهادت و مسموم شدن امام با انگور زهرآلود توسط مأمون.

در لابلای داستان و اوراق، عبارت‌های شیعیان تکرار می‌شود که نشان از شیعی بودن مطلب و کتاب دارد.

آغاز: در وقت رفتن به طوس نقلست که چون حضرت امام رضا علیه التحیه و الثناء از بسیاری رسل و رسایل مأمون علیه اللعنة و العذاب انجناب وارد شهر طوس گردیدند...

انجام:

ای روشنی چشم علی جای تو خالی در شربت زهرا و حسن جای تو خالی

در روضه پرنور همین جای تو خالی ای روشنی دیده من جای تو خالی

۱. حکایت محبت پیامبر به حسنین (۵۲پ-۵۷ر) (فارسی- حکایت)

کتابشناسی:

آشکار کردن خبر شهادت امام حسن و امام حسین توسط جبرئیل و بوسه دادن پیامبر بر دهان امام حسین و گلوی امام حسین و سؤال فاطمه از پدر از برای انجام این کار و چگونگی کمک آن.

آغاز: حدیث بر دامن نشانیدن جناب پیغمبر و نازل شدن جبرئیل که راویان اخبار و ناقدان آثار غم آلود چنین روایت کرده‌اند که روزی جناب...

انجام: خدایا تو گواه باش که من حسین را بفدای امت پدرم کردم سپس در آن وقت سر فرزند خود را در کنار گرفت و فرمود ای فرزند بوسید زگلویت بی‌جهت نبوده...

۱. داستان اسیری اولاد امام حسین به کربلا و داستان حضرت شیعه بانو و هند در واقعه کربلا و فرار او (۵۷ر–٦٤ر) (فارسی- داستان)

آغاز: بردن اهل بیت را بشام محنت انجام و مخبر شدن هند زن یزید و فرار کردن او اما راویان اخبار و ناقلان آثار بدینگونه روایت کرده‌اند که چون امام حسین (ع) بدرجه شهادت رسانید اهل بیت او را اسیر کردند و بر شتران بی‌جهاز سوار کردند و...

انجام: ای فاطمه کجایی آسوده دل چرایی، گویا خبر نداری از حال دخترانت.

۱. داستان چاه کندن حضرت عباس در واقعه کربلا جهت یافتن آب و تقسیم یک پیاله آب در میان اهل بیت و سکینه (٦٤ر–٦٨پ) (فارسی- داستان)

آغاز: حدیث حضرت عباس در دفت چاه کندن از محالیف آثار غم اندوز و لطایف اخبار جگرسوز بدین گونه روایت کرده‌اند که چون در صحرای کربلا کوفیان بی‌وفا...

انجام: زسوز تشنگی تو تا قیامت بسوزم ای سکینه از برایت، چرا از گفتگو لب بسته تو بقربان صدایت ای سکینه.

۱. واقعه جناب امام حسن (ع) و چگونگی شهادت وی که به همسرش الماس سوده در کوزه آب ریخته و جگرش پاره‌پاره شده است. (٦٨پ–٧٥ر) (فارسی – داستان)

آغاز: اما راویان اخبار غم اندوز و ناقلان آثار جگرسوز بدینگونه روایت کرده‌اند که چون مخلتفان شرع و تاراج کرده شقاوت رفت پس از سرگذشت...

انجام:

دوم بشوق کنان جانب رسول الله   اقول اشهد ان لااله الاالله

و طایر روحش بباغ جنان پرواز نمود انا لله و انا الیه راجعون.

۱ـ دستور انجام نماز میت (۷۵پ–۷۸پ) و احکام مربوط به آن (انجام ٤ تکبیر)

آغاز: نماز میت تکبیر اول اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له الهاً واحداً احداً فرداً صمداً و...

انجام: فالما رحمتک للطالبین و در وقت خاک ریختن بگوئید انا لله و انا الیه راجعون.

۱. ادعیه مختلف (۷۸پ–) (عربی- ادعیه)

کتابشناسی:

شامل: دعاء ماه قربان در وقت ذبح گوسفند و نماز عید فطر و چگونگی انجام آن است. دعای سحر (۷۹ر). و نیز دعاء در ماه مبارک رمضان در ۳۰ روز بترتیب هر روز. ۷۹پ و زیارهٔ حضرت امام حسین (ص ۸۳پ) و قرآن بسر گرفتن در سه شب قدر ۸۵پ.

آغاز: و جهت وجهی للذی فطر السموات و الارض حنیفاً مسلماً و ما انا من المشرکین ان صلواتی و...

انجام: و ان تقضی حوائجی للدنیا و الآخرة و بعد قرآن را بر سر گذارد و این دعا را بخواند اللهم بحق هذا.

۲. داستان یاری رساندن حضرت علی (ع) به خانواده زنی که شویش در جنگ کشته شده است (۸٦ر) (فارسی- داستان)

آغاز (افتاده): بگذر و آنزن گفت مرا شوهر بود علی بن ابیطالب او را ببعض غزوات فرستاد و در آنجا کشته شد و چند طفل صغیر برای من گذارد و من هیچ چیز ندارم و پریشانی و ضرورت... آغاز این رساله افتاده است و از صفحات قبل افتادگی وجود دارد.

انجام: فیما قصرت فی امرک یعنی تو از من شرمسار مباش بلکه من از تو نیز شرمسارم که در حق تو تقصیر کرده‌ام. تمت و السلام.

۱۲. دعای زبان بند دشمنان و بدگویان و حاسدان و حسودان (۱برگ) (۸۸ر و ۸۸پ) (عربی- ادعیه)

۱۳. مجموعه‌ای از مطالب و روایات پراکنده در واقعه کربلا (۸۹ر-۱۱٦پ) (فارسی- حکایات) روایات و حکایاتی است پیوسته در چگونگی واقعه کربلا مانند ترغیب جوان نصرانی به کشتن امام حسین (ع) و خبر آوردن شهادت امام حسین و یارانش در مسجد کوفه و خبر رسیدن به اهل بیت و زاری زنان و کودکان از شنیدن این خبر، گفتگوی حضرت زینب و امام حسین و سؤال زینب از ایشان که آیا مصیبت شما عظیم‌تر است یا ابراهیم، یعقوب و زکریا و... و پاسخ آن حضرت و داستان شهادت حضرت قاسم و وصیت امام حسن به ایشان در جانثاری در راه حسین (ع) و سرکشی و خداحافظی امام زین‌العابدین در قتلگاه کربلا با شهداء و سخن گفتن با آنان (روایت کاملا شیعی است) با اشعاری در میانه هر روایت به شکل تعزیه و برخی عبارات عربی.

نسخه مشوش دارای افتادگی فراوان در صفحات و چند شماره‌گذاری در صفحات از چپ براست و از راست بچپ است که طبق آخرین شماره‌گذاری از برگ‌های کاغذ آبی به سفید پایان می‌گیرد. همه به یک خط است.

آغاز: چون عمر نحس ملعون احوال لشگر را دگرگون دید با خود اندیشید که می‌باید قتل حسین را یکسی نامزد کرد که...

انجام:

چرا به پیکر صد چاک خون بخاک افتاد هزار پاره شد چرخ بر زمین افتاد

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۳ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸ سم.

خط: نسخ و نستعلیق، راسته و چلیپا.

کاغذ: کاغذ فرنگی آبی و نخودی رنگ که لبه بیشتر اوراق پاره و فرسوده شده است. **جلد:** جلد تیماج قهوه‌ای یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین برخی جاها سرخ رنگ.

مهر: با مهر در صفحه اول: مهر کتابخانه توکلی کرمانی.

مرمت و وصالی: شیرازه جدا بدون آستر و نیازمند مرمت است. نسخه ؟؟ است.

۱۰۴۱۵

جنگ

کتابشناسی:

جنگی است به نظم و نثر با مطالبی گوناگون چون:

مدایحی از وفائی (٦-۹)، مدح امام محمدتقی(۱۰۱) قصایدی در مدح پیامبر و علی (ع) و علی اصغر (۱۰-۳٦) و قصایدی در مرثیه عاشورا و امام حسین، قصیده‌ای از سلیمان حیدر و اشعاری از مثنوی مولوی (۱۲۱) ورباعیات خیام (۱۲۷)رباعیات و غزلیات سعدی (۱۲۹) غزلیات حافظ (۱۳۲) غزلیاتی با تخلص «فدائی»(۱۳۵-۱۴۸)، رباعیات پراکنده،غزلیات شرفا (۱۴۸)، اسامی چهارده معصوم و اشعاری مرثیه گونه در رثای حضرت حسین (ع)(۱٦۱)، اشعاری با تخلص بیدل در حادثه کربلا(۱٦۹)، تعزیه یا مرثیه کربلا(۱۷۱)، حکایات از مثنوی مولوی (۱۷۴)، ادعیه فوائد طبی(۱۷۷)، اشعاری بصورت سؤال و جواب (۱۲۱)و مدح پیامبر وائمه(۱۸۱)، فوائد پزشکی(۱۸۲)، غزلیات حافظ(۱۸۴)، مخمس، اشعاری در معجزات حضرت امیر و مدح وی (۱۸۹)، اشعاری از وفائی(۱۹۳)، رثایاتی در باب شهادت حضرت امیر(۲۰۳)، ترجیع بند(۲۰۷)، غزلیات ثانی(۲۱۳)، مخمس ... (۲۵۵)، مراثی کربلا(۲٦۲).

آغاز (افتاده):

علی آنکه گر قدرت او نبودی کی این خیمه چرخ اخضری زد
خدا را خدایی نمی‌گشت ظاهر گر او نعره زالله اکبر نمی‌زد

انجام (افتاده):

برخست نه خورشید جهان تاب به نقش آن زیب لیلی خانمهاست
... سوار ناقه دربند که بر باد صبا امرش روانست

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۷-۱۰س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۵×۸/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق گوناگون. **تاریخ کتابت:** ۱۲۹۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای عطف جدا پارچه مشکی بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۷×۱۰/۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت علی عظیمی در ۱۳۲۰ق.

۲. یادداشت مرتضی رشیدی بن احمد کرمانشاهی در ۱۳۳۹ق. در برگ ۲۱.

۳. یادداشت کتابت مورخ ۲۲ محرم ۱۲۹۴ به جهت فرزندش علی اصغر که در سن ۱۴ سالگی بوده است.ص ۳۳.

مهر: مهر «عبده علی» در ص ۲۶۲.

۱۰۴۱۶

فقه

(فارسی-فقه)

مؤلف: نامعلوم

کتابشناسی:

رساله‌ای است در باب فقه (احکام) که آغاز و انجام آن دچار افتادگی است، از نیمه باب چهارم کتاب طهارت آغاز شده و شامل کتاب تیمم، حیض، صلوة، زکاة، صوم، اعتکاف، حج، بیع، القرض، جراح، قسمت و سرانجام الاعتاق است که این کتاب شامل ۵ باب است که تا قسمتی از باب پنجم «در عتق ام ولد...» را داراست.

آغاز (افتاده): عدم جواز طهارت بدان نمی‌شود فصلی در بیان آب که مکروه است استعمال آن بدانکه آبی که بسیار گرم و یا بسیار سرد باشد و یا در ظرفی...

انجام (افتاده): غرامت بر سیده باشد و سید رسد که مستولده را بچیزی شوهر و... اگر مستولده از غیر سید فرزندی آرد حکم مادر باشد.

۱. **< ردت نامه > (۱۰۵ر-۱۱۳ر)** در فاصله کتاب الحج و کتاب البیع.

کتابشناسی:

رساله‌ای است به نام ردت نامه و منظور از ردت، فعل و قولی است که باعث کفر دین شود و آدمی به ریشخند صریح بدین بدکند چون افکندن آیه از کلام الله بجای ناپاک و قولی که باعث کفر می‌شود مانند دشنام دادن بیکی از پیغمبران خواه از روی استهزاء و خواه از روی اعتقاد و خواه از روی عناد...

آغاز رساله: بدانکه وفقک الله تعالی که ردت در نزد اهالی شرع به معنی بریدن و باطل گردانیدن مسلمانی است و آن گاهی بقول و گاهی بفعل حاصل شود و فعل که باعث کفر شود این است که آدمی...

انجام: چون نور به نور واصل می‌شود یکی می‌شوند یا بگوید که از قیامت باز آمده و چوبی در ... بود یا بگوید فلان پسر کوچک خدا خوشه می‌گذارند باقی و الله اعلم ما تصورت. تمام شد این ردت نامه از دست احمد در روز سه‌شنبه در مسجد دیمکاران در بیست و پنجم شهر صفر (سفر المظفر) در سنهٔ ۱۲۶۴ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۳-۱۱س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۳×۸ سم.

خط: عبارات و آیات به خط نسخ و نستعلیق به چند قلم. **کاتب:** احمدبن عبدالله.

تاریخ کتابت: ۱۲۶۴ ق که نام کاتب و تاریخ کتابت در سه موضع از کتاب یاد شده است. ۱) پایان کتاب الحج (۱۰۴پ) احمدبن عبدالله بدون ذکر تاریخ ۲) پایان رساله "ردت نامه" مورخ سه‌شنبه ۲۵ صفر ۱۲۶۴ در مسجد دیمکاران (۱۱۳پ) ۳) در پایان بخش کتاب النفقات مورخ سه‌شنبه ۲۹ ربیع‌الآخر ۱۲۶۴ ق. که اسمعیل خان بحکومت آمد (۲۳۱ر).

کاغذ: کاغذ فرنگی نخودی رنگ نازک. **جلد:** بدون جلد، عطف جدا پارچه مشکی فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۰/۵×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین مشکی و درشت، عبارات عربی به خط نسخ ذیل برخی حروف و کلمات خط سیاه کشیده شده است.

فرسودگی و افتادگی: قسمتهای کاغذ آبدیدگی دارد و اوراق پاره شده است. برگ ۱۵۱ پشت و رو سرونه صحافی شده است. برگ ۲۱۵ پ دچار خط خوردگی کامل در کل صفحه است و سرونه نگاشته شده است.

۱۰۴۱۷

جنگ نوحه و تعزیه

مؤلف: ملامحمد زمان روضه خوان

کتابشناسی:

جنگی است شامل مراثی و نوحه‌ها در باب وقایع عاشورا به نظم و نثر که ظاهرا برای تعزیه خوانی ساخته و پرداخته شده است. مؤلف و کاتب جنگ طبق شواهدی که از نسخه بر می‌آید «ملامحمد زمان» است که آن را برای اجرا در مراسم تعزیه ساخته است، چرا که وی در پایان هر نوحه و تعزیه با عباراتی چون «جوابگو آه وای وای واویلا و...» برای تهییج مخاطبان خود استفاده می‌کند.

جنگ دارای مطالب متعددی است از جمله نوحه سکینه (منظوم و منثور) ص ۴، نوحه ترکی ص ۴، نوحه علی‌اکبر ص ۵، نوحه و مقدمات علی‌اکبر ص ۹ پ که سپس دچار افتادگی مطلب است. داستان چگونگی قبض روح او توسط عزرائیل. مؤلف در ص ۷ پ می‌گوید: واقعه قاسم، هر که می‌خواند دین بگردن او گذاشتم که والدین دعاگو او ستاد عسگر معمار را و کزین دعاگو ذاکر جناب سید الشهداء آخوند ملامحمد زمان ذاکر را رسماً دعا نماید. و نیز ص ۱۶ پ که مؤلف خود به روایت داستان پسران زینب خاتون پرداخته و در آخر داستان می‌گوید: «الهی بحرمت جناب فاطمه زهرا که والدین همگی را بیامرزی بحق محمد و آله» و یا در ص ۲۱ ب می‌گوید «من شکسته دعا می‌کنم باین آمین و زروی صدق بگویند شیعیان آمین، یا رب همه را بکربلا داخل کن یارب تو مرا و همه را حاصل کن، علی الخصوص آخوند ملامحمد زمان روضه خان را بحق محمد و آل محمد

روضهٔ حضرت فاطمه ص ۱۳ با وزن اشعار تعزیه است و عبارت «فاطمه قربان تو» تکرار می‌گردد. پسران زینب خاتون ۱۳ پ، حکایت زاری حضرت فاطمة پس از مرگ پیامبر و شکایت اهل مدینه به نزد حضرت علی از وی (به نظم و نثر)(۱۷پ)، وصیت حضرت فاطمه به حضرت علی و شهادت ایشان(۲۰پ)، داستان اسارت فاطمه و سکینه دختران امام حسین بدست یزید (۲۲)، داستان اقامت اهل بیت در خرابه‌ای و امدن هند، زن یزید به نزد ایشان (۲۵ پ)، چند حکایت منثور عامیانه فارسی از فزره نامی که بعد از خواب دیدن بانویی سیاهپوش و تقاضای آب از وی برای حسین و حسن در خانه مردم عزاداری می‌کند...(۲۹پ).

«حدیث نواده» مطلبی با عنوان حدیث یهودی، ص ۳۴ ر (داستان مسلمانشدن زن یهودی و عزاداری وی برای امام حسین)، حدیث بره آهو ص ۳۶ر، (داستان آوردن بچه آهوی توسط، مادرش برای امام حسین به مسجد نزد پیامبر) به نثر، حدیث دیدن آدم و حوا حضرت فاطمه را در بهشت و سؤال از جبرئیل در باب چگونگی شهادت حضرت حسین و روایت کربلا از زبان جبرئیل با عنوان «حدیث» ۳۷ پ، حکایت اسب تازاندن دشمنان بر بدن حضرت حسین (ع) و روایت قصه از آن برای حادثه زینب... اشعاری با عنوان «پیش واقعه» ۴۱ پ و نوحه زینب خواتون ۴۲ پ.

آغاز (برگ اول افتاده):

ای شیـــر چـــاره کـــن بـــر پیـــکر شهیـــدان

خواهنـــد خـــورد سازند در زیـــر سم اسبان...

انجام (افتاده): برادرم دلهای ما را کباب می‌کرد و گاهی سر را برهنه کرده دست بدعا بر می‌داشت می‌گفت خداوندا جفای... را امیدوارم بشرط آنکه در فردای قیامت شفاعت.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۳ گ. **اندازه متن:** ۱۳x۸/۵ سم.

خط: نستعلیق ناخوانا. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی سبز رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ شطرنجی صورتی رنگ عطف پارچه مشکی، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۱۷/۵x۱۰/۵ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت مطالعه نسخه با عبارت: «مطالعه شد، حقیر، تقی رشیدی بن احمد کرمانشاهی در ۱۳۵۲ق. در حاشیه برگ ۴۲ پ و ۲۸ پ.

مهر: مهر بیضی «عبده الراجی محمد زمان» (مالک و مؤلف نسخه) در برگ ۱۸ پ.

فرسودگی و افتادگی: لبه و کناره بیشتر اوراق پاره و فرسوده عطف و شیرازه اوراق کنده و فرسوده است.

۱۰۴۱۸

مجموعه

۱. البهجة المرضیة فی شرح الألفیة

از: جلال الدین عبدالرحمان سیوطی (- ۹۱۱ ق) (۱ر-۱٤۲ر) (عربی- صرف و نحو)

منابع: التراث العربی ۵۱۷/۲.

آغاز (افتاده): الی تسعین الحق فی اعراب السابق و لیس بجمع للزوم اطلاق ثلثین مثلا علی تسعة لان اقل الجمع ثلثه و وجوب دلالة عشرین علی ثلثین کذلک.

انجام: صدور اولی الالباب و قد قال ابن عباس ما اوتی عالم علماً الا و هو شاب و الحمدلله الذی هدینا لهذا و ماکنا لنهتدی لولا ان هدینا الله لقد جاءت رسل ربنا بالحق اللهم صل علی محمد عبدک و رسولک النبی الامی و علی آله و اصحابه و ازواجه و ذریاته کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم و بارک علی محمد و آل محمد و اصحابه و ازواجه و ذریاته کما بارکت علی ابراهیم و

علی آل ابراهیم فی العالمین انک حمید مجید و اختم لنا بخیر واصلح لنا شاننا کله و افعل ذلک باخواننا و احبائنا و سایر المسلمین و الحمدلله رب العالمین، سنه ۱۲۲۳ ق.

۲. در شرح اشعار و شواهد سیوطی (۱٤۲پ- ۱٤۹پ) (فارسی - ادبیات)

آغاز: بسمله، این کلمات چندیست که نوشته می‌شود و در توضیح شعرهای سیوطی است اعم از آنکه فواید در شواهد خود ذکر کرده باشد این ابیات را یا ذکر نکرده باشد تا نسبت بحال متعلمین نفع بخشند.

انجام (ناقص): بلفظ ماضی جیاد بنی ابی بکرشاهی علی کان المسومة العراب اسمای تازی پسران بنی بکر بلندی دادند اسبهای باغی دارد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۶-۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵x۸/۵ سم.

خط: نسخ. از برگ ۱۰۳ به بعد خط نسخ ریزتر شده و تغییر می‌کند. **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** ندارد، شیرازه و عطف جدا و فرسوده. **اندازه جلد:** ۲۰/۵x۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین ونشانها شنگرف. از نیمه رساله اول به بعد خط روی کلمات از سرخ تبدیل به سیاه می‌شود و عناوین برخی عبارات خالی گذاشته شده‌است. **حواشی:** با حواشی صح.

یادداشتها و برافزوده‌ها: ۱- نسخه غزلی در وصف عظمت قرآن است که بحسب خواهش محمدتقی توسط عبدالعلی در ۱۲۶۱ق نگاشته شد که گویا مهر به نسخه از همو باشد در برگ ۱.

۲. صورت اسباب و اجناسی است که بعد از وفات پدر ملاعلی باقی مانده و اکنون در دست تصرف اخوی ملاعلی است با تاریخ صفر ۱۲۸۸ق و نیرفایده‌ای صرفی به عربی

مهر:

۱. مهر "قاسم الحسینی". در برگ آخر.

۲. مهر بیضی شکل دایره‌ای با سجع "میرحسین بن محمدرضا ۱۲۸۶ق" در برگ ۱.

۳. مهر چهارگوش با سجع «عبده الراجی حیاته» در برگ ۱.

۴. مهر چهارگوش با سجع "محمد عیار" در برگ آخر.

۵. مهر چهارگوش سرخ رنگ با عنوان «محمدتقی» در برگ آخر.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دارای آبدیدگی است.

۱۰۴۱۹

مجموعه

۱. داستان دزد و قاضی بغداد (۱ر–۱۱پ)

کتابشناسی:

کتاب چاپ سنگی است. داستانی است به نقل از روزگار هارون الرشید و روایتی است از داستان «دزد و قاضی» (بغداد)، (ش ۴۷۲۴/۱۴ دانشگاه) که در سال ۱۲۹۶ق و ۱۳۴۴ق و پس از آن در ۱۳۰۶ بچاپ رسیده است. دارای ۵ تصویر در اوراق ۵، ۶، ۱۲، ۲۳، ۲۵، می‌باشد.

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرشکن شیرین گفتار چنین روایت کرده‌اند که در زمان هارون الرشید در شهر بغداد مردی بود بسیار مؤمن و پرهیزکار نام او بشیر لقب شده بود و در شهر بغداد بقضاوت مشغول بود.

انجام (افتاده): که ترا بدلیل و حدیث حضرت پیغمبر (ص) بنده خود سازم و منصب قضاوت از تو بستانم و چون در تصرف تو باشد همه را از تو بگیرم.

نسخه‌شناسی:

فرسودگی و افتادگی: نسخه از صفحه ۱۸ (طبق صفحه شمار کتاب) تا ص ۲۳ دچار افتادگی اوراق است انجام نسخه نیز ناقص است.

منابع: (ذریعه ۱۴۸:۱۹؛ ۸ فـ. مشار: ۱۴۱۲، منزوی ۳۷۱۳:۵).

۱. منظومه بهرام و گلندام (۱ر–۹۷پ)

منظومه‌ای است که مؤلف آن ناشناخته است و آغاز و انجام آن غیر از آنچیزی است که در فهرست استاد منزوی (۲۶۷۲: ۴) از کاتبی نیشابوری آورده شده است و نسخه هایی از آن در کتابخانه مجلس (۲۶۱۶، ۳۰۴/۲) و یا کتابخانه تبریز موجود است. عنوان کتاب در برگ ۶پ، آمده است.

نباشد غیر اسحار نظامی	**که او را شد درین فن یک نامی؟!**
چو کردم این بنا آغاز و انجام	**نهادم نام بهرام و گلندام**

آغاز:

بنام سید آدم از خاک	برق را زنده ایوان افلاک
همی گوید آنرا نور جان داد	بخاک تن نقش آب روان داد...

انجام:

چه ماه‌تر شد و رسام دلجور	**میان جنگ میداشت مغفور (؟)**
بسان سرو قامت برکشیده	**(پاک شده است) (افتاده)**

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۵ س در ش ۱ و ۲. **اندازه متن:** ۱۶×۱۰ سم. ش: ۲ ۹×۱۴/۵ سم.

خط: نستعلیق، متفاوت در ش ۱ و ۲. نستعلیق ناخوانا و بدخط با اشتباهات املایی زیاد در ش ۲. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: نازک فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ زرد رنگ، عطف پارچه قهوه‌ای رنگ، درون آستر کاغذی چاپ سنگی. **اندازه جلد:** ۱۴×۱۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها در ش ۲ سرخ رنگ. **حواشی:** دارای خط خوردگی و حواشی است.

آرایه: رساله: ۱ دارای ۵ تصویر و جدول مشکی در همه اوراق، نقاشی‌ها رنگ شده

با نام هر تصویر در حاشیه شمسه جداگانه ذکر گردیده است دارای شماره صفحات و یک سرلوح در برگ ۱ نسخه با گلبوته در اطراف نام کتاب.

مهر: مهر بیضی شکل «محمد قاسم حسینی» در برگ ۱ رساله دوم.

مرمت و وصالی: بیشتر اوراق مرمت و وصالی نامناسبی گردیده است.

توضیحات: کتاب چاپ سنگی در ش ۱ و خطی در ش ۲.

۱۰۴۲۰

مُحرق القلوب

(فارسی - اخبار)

مؤلف: مهدی بن ابوذر نراقی (-۱۲۰۹ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر دو مقدمه و بیست مجلس است با موضوع هر مجلس در ابتدای هر مقدمه و سپس تاریخ وفات و مصائب پیامبر اکرم، حضرت علی، امام حسن و امام حسین و حضرت موسی بن جعفر و امام رضا به طور مختصر و بنا به درخواست «عبدالرزاق خان» فراهم آمده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، حمد و سپاس تحفه بارگاه حکیمی است جلت عظمته که... اما بعد چنین گوید مشتاق سعادت... مهدی بن ابی‌ذر.

انجام: از امام موسی کاظم (ع) وای بر مامون از امام رضا علیه السلام وای برو وای برو و اینست زیانکاری... زیانکاری بر ذلت که علاج او متصور نیست لعنةالله علیه و علی سائر الظالمین.

انجامه: قد تمت الکتاب الموسوم بمحرق القلوب بعون العنایت الخالق المحبوب و ستار العیوب و غفار الذنوب بید الحقیر المحتاج الی غفران رب الغفور، علی بن مرزه حسین فی بیست و یکم شهر ربیع الاول سنه ۱۲۴۷ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۶-۲۲ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۲/۵ سم.

خط: برگ اول نوتویس با خط نستعلیق شکسته‌آمیز و متن نسخ به چند قلم ریز و درشت. **کاتب:** علی بن مرزه حسین. **تاریخ کتابت:** ۲۱ ربیع الاول ۱۲۴۷ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ متن چاپ سنگی، عطف جدا پارچه نخودی رنگ بدون آستر.

جلد: مقوای فرسوده، آستر و بیرون جلد متن کتاب چاپ سنگی است از یک تقویم مورخ ۱۳۴۸ شمسی با جداول ایام هفته و کواکب، عطف جدا پارچه نخودی رنگ، (پشت جلد) روی جلد، چاپ سنگی با عنوان سفید که بخشی از ترجمه یک داستان است. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خط سرخ بر روی برخی کلمات علامت وقف بر نسخه از جمله صفحه ۱۶۰ پ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت تاریخ تولد فرزندان و کسان و خویشان وجود دارد از تاریخ ۱۲۴۴ق تا ۱۲۹۸ق در صفحه آخر.

۲. یادداشت تولد محمود در ۱۴ شوال ۱۲۸۹ق و آقاحسن در ۱۸ شعبان ۱۲۹۳ق.

۳. غزلی در حاشیه ۱۱۵پ. و یادداشت در حاشیه ص ۱۴۰ پ مورخ ۱۲۸۹ق و ۱۲۷۸ق.

مهر: مهری با سجع «محمدابراهیم».

فرسودگی و افتادگی: بیشتر صفحات دارای آبدیدگی است. برخی صفحات پاره و بریده شده مانند برگ ۱۷۱ و ۱۷۲. نسخه بکلی فرسوده است. بیشتر اوراق نسخه دچار آبدیدگی است و لبه و کناره اوراق کهنه و پاره است.

منابع: مرعشی نجفی ۱۴۶: ۱، الذریعه ۱۴۹: ۲۰، دانشگاه ۵۰۳۹، ۷۶۱۰، ۳۴۸۰/۲۸ ب حقوق / ۱۲۱۰ امام جمعه / ۹۴۷۵.

۱۰۴۲۱

(عربی - ادعیه)

۱. دلائل الخیرات و شوارق الانوار فی ذکر الصلوة علی نبی المختار

مؤلف: ابوعبدالله محمدبن سلیمان الجزولی (-۸۷۰ ق)

کتابشناسی:

شامل دستور صلوات و درود بر پیامبر طبق احادیث است و فصلی دارد مشتمل بر فضلیت صلوات و نامهای پیامبر اکرم

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا و مولانا محمد و علی آله و صحبه و سلم و بعد فالغرض [من] هذا الکتاب

انجام: کما ینبغی ان تعرف به و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم النبیین و امام المرسلین و علی آله و صحبه و سلم تسلیماً، و الحمدلله رب العالمین و هو حسبنا و نعم الوکیل و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب المسمی بدلایل الخیرات و شوارق الانوار فی الصلوة و السلام علی نبی المختار علی ید الاقل العباد عبد المؤمن بن عبدالرحمن الاورامانی المولوخی فی سنة ۱۲۶۷ق.

بدان امید نوشتم صلواة حضرت دوست — که روز حشر بدستم خیر این عمل بنماید

خطی را نباشد سزای دعا — ولیکن بکن تو برای خدا

۲. بخشی از آیات قرآن (۹۱پ-۹۲پ)

آغاز: الحمدلله الذی [انزل] علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا قیماً لینذر باساً شدیداً من لدنه و یبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات ان لهم اجراً حسناً ماکثین فیه ابداً و ینذر الذین.

انجام: و ما یعبدون الا الله فاوا الی الکهف.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۲ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۷ برگ سفید در پایان نسخه. **تعداد سطور:** ۱۱س. **اندازه متن:** ۵×۱۰ سم.

خط: نسخ **کاتب:** عبدالمؤمن بن عبدالرحمن الاورامانی المولوخی **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۷ ق

کاغذ: فرنگی نخودی. **جلد:** مقوا رویه تیماج سیاه ضربی عطف جدا پارچه سبز درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۸×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. عبارات در متن و حواشی شنگرف با خطوط سرخ در اواسل و برخی اعراب و بر روی برخی کلمات.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. ۲ یادداشت مطالعه با مضمون «مطالعه شد حقیر مرتضی رشیدی بن احمد کرمانشاهی در ۱۳۴۷ ق در برگ ۶ب و ۸۵پ.

۲. دستور خواندن دعا و صلوة برای ادای حاجات و ادعیه‌ای که پس از نماز بخوانند (۱ ر و پ)

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ۲۵۲، فهرست مرعشی نجفی ۸۷/ ۵.

۱۰۴۲۲

مجموعه

(مرثیه - فارسی)

۱. در ذکر مصیبت و احوال کربلا به نظم و نثر (۱ر-۱۴پ)

کتابشناسی:

وقایع مصیبت کربلا به نظم و نثر بیان شده است. دارای اشعاری است شبیه به تعزیه و بعد از آن مطلبی است با عنوان مجلس شامل مجلس یازدهم تا مجلس چهاردهم و بخشی از مجلس هفدهم است بدین شرح

مجلس یازدهم: در ذکر شهادت عبدالله بن الحسن (ع) و بدون افتادگی صفحات.

مجلس دوازدهم و سیزدهم تنها عنوان آن موجود است و مطالب آن وجود ندارد.

مجلس چهاردهم: در حدوث خوارق عاداتی که بعد از شهادت امام تشنه لبان و عرصه جهان نمودار شد و علت حدوث آنها بر سبیل اجمال است که مشتمل بر دو مشعله است.

مجلس هفدهم: در بیان آمدن شیر به قتلگاه و حراست نمودن جسد مطهر فرزند شیر خدا را (۸ر).

آغاز (افتاده): از قاف تا قاف، گفتی زمین بزلزله واپسین فتاد طوفان ازین قضیه چه ره بر محیط یافت، غوغای این بلا چه بچرخ مهین فتاد. «مجلس یازدهم در ذکر شهادت عبدالله ابن الحسین.

انجام: تصور کنی بحدی که یعنی الیقین مشاهده نمایی و آینه با فاطمه زهرا (ع) همه ردخواهی شد و تا روز قیامت در هر عالمی که باشی همیشه جگرت...

۲. حکایت، یک برگ از حکایتی است با ذکر ابیات و...(۱۵ر-۱۵پ) (حکایت - فارسی)

۳. بخشی از رساله‌ی اصولی(۱٦ر - ۱۹ر) (اصول فقه - عربی)

مؤلف و نام رساله نامعلوم است. شامل ۱۰ حالت از تبادر است. نسخه حاضر شامل دلیل یا حالت الخامس تا حالت الثامن است که بخش اول آن حذف شده است.

آغاز: اذا القبلة المنتهية اليه لاعلى شهرة المجاز النادرة فى تحققها و صلاحيتها لمعارضة اصالة الحقيقه بحث طويل فعلى ما ذكرناه ثبت الحقيقه فى اعتقاده بالتبادر مع انه مجاز واقعاً كما يبنى على اصالة الحقيقه فيه الا قرينة ظاهرة مع كون المراد هو المجاز...

انجام: عدم تحقق التبادر فيها فيقول عدم التبادر باعتبار الجوز اكثر فيلحق موضع الشک بالغالب فتامل انتهى كلامه [رفع] فى الخلد مقامه.

انجامه: تمت فى يوم الخميس شهر محرم الحرام ۱۲۴۴ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۹/۵ سم.

خط: نستعلیق، نستعلیق ریز در (ش۳). **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق در ش ۱ و ۲؛ ۱۲۴۴ ق. (ش۳)

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** یک لا تیماج مشکی، عطف سرخود، درون بی‌آستر. **اندازه جلد:** ۱۵× ۲۱ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. نشان بلغ و یادداشت مقابله کاتب با نسخه اصل مؤلف در برگ آخر.

مهر: مهر درشت چهارگوش که متن وقفنامه «ملامحمدطاهر نوری» بر آن نگاشته شده است. در برگ ۱.

فرسودگی و افتادگی: از برگ ۱۴ و ۶ به بعد افتادگی دارد. از صفحه ۶ پ به بعد مطلب دچار افتادگی است.

۱۰۴۲۳

مجموعه

(فارسی - صرف)

۱. صرف میر (۱ر-۳۲پ)

مؤلف: علی بن محمد جرجانی (۷٤۰-۸۱٦ق)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): از ابتدای تقسیم صرف به اسم و فعل و حرف تا پایان فعل متعدی (تا پایان اوراق آبی رنگ) فصل و میزان در شناختن حروف اصلی از حروف زواید که آن فا و عین و لام است...

انجام: استفعال گاه فعل لازم را متعدی گرداند چون سار (صار) زید و سار (صار)... خرج زید استخرجته

۲. عوامل (۳٤ب-٦٠پ) (عربی - نحو)

مؤلف: ملامحسن بن ملامحمدطاهر قزوینی (-۱۱۲۸ق)

آغاز: احمدک یامن یرفع صالح العمل و اصل علی نبیّنا محمد و آله المبنی لهم کرامة المحل اما بعد النحو علم یعرف به...

انجام (افتاده): مالایکون زایدة قد نحو بسحبک هذا فلا هذا ما اوردناه و یدخروا لیوم لاینفع مال و لا بنون و لمثل... .

۳. الفوائد الصمدیه (٦١ب-١٠٤ر) (عربی - نحو)

مؤلف: شیخ بهائی (-۱۰۳۱ق)

مشتمل بر ۵ حدیقه

آغاز: بسمله، احسن کلمة یبتدأ بها الکلام و خیر خبر یختتم به المرام حمدک اللهم علی جزیل الانعام و الصلوة... اما بعد فهذه فواید الصمدیه فی علم العربیة حوت.

انجام: الوریقات خالصاً لوجهک الکریم و تقبل منا انک انت السمیع العلیم فانا نتوسل الیک بحبیبک محمد سیدالمرسلین و آله المعصومین صلواتک علیهم اجمعین

الجامه: فرغ من تسوید هذا الکتاب بعون الله الملک الوهاب فی شهر ربیع الاول فی یوم اثنان فی ید الاقل ضعیف الطلبه عبدالجبار ابن کربلایی محمد قلی قولیک فی سنة ۱۲۳۷ق.

٤. کتاب «کبری» (۱۰۵ب-۱۱۲پ) (فارسی - منطق)

[از باب تصور و تصدیق است تا موجب کلیه].

مؤلف: سیدشریف جرجانی (-۸۱٦ق)

آغاز (افتاده): بسمله، فصل بدانکه آدمی را قوتیست دراکه که منقش می‌گردد در وی صور اشیاء چنانکه...

انجام (افتاده): یا مرکب باشد از منفصله مانعة الجمع یا وضع احد الجزئین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۱-۸ س متفاوت. **اندازه متن:** ۹×۱۴ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** علی بابا ابن ملانوروز علی روزانی و عبدالجبار ابن کربلای محمدقلی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۰ ق (ش ۱) و ۱۲۳۷ق (ش۲). **محل کتابت:** مدرسه سیدمجتهد.

کاغذ: فرنگی نخودی و آبی. **جلد:** مقوا یک لا کاغذ فرسوده، عطف جدا پارچه مشکی فرسوده آستر نسخه در طرف روی جلد، متن یک نسخه خطی است به خط نسخ درباره احکام غسل که سروته صحافی شده است و آستر پشت جلد که درباره احکام تیمم است سروته صحافی شده است. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و سرفصلها در برخی رسالات شنگرف. **حواشی:** توضیح لغات حواشی در برگ ۴ با تاریخ ۱۲۵۰ق. دارای حواشی مختلفی با عنوان شرح جامی، جامی، تمت، درباب، یا علی ادرکنی و غیره است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. اشعاری از کاتب با طلب دعا در پایان نسخه.

مهر:

۱. مهر مربع شکل کاتب با سجع مهر «دارد از درگه رب غفار، طمع مغفرت عبدالجبار» در برگ ۱۰۴ ر.

۲. مهر چهارگوش در پایان رساله ۳، با عنوان «میرزا الله و یردی بن موسوی»

فرسودگی و افتادگی: اوراق نسخه در بیشتر قسمتها فرسوده و دچار خوردگی است. برگ اول نسخه آسیب دیده، پاره و خورده شده و لبه کنده شده است.

منابع: فهرست آستان قدس ۴۵۸، ۴۱۲، ۳۸۶؛ فهرست مرعشی ۲۸۵: ۲، الذریعه ۳۵۹: ۱۵، الکبری فی المنطق: مقدمه و پاورقی از محمود افتخارزاده، قم: دفتر نشر معارف اسلامی ۱۳۶۹ق.

۱۰۴۲۴

مجموعه

(عربی – فقه)

۱. رسالة فی مسائل القصر و الاتمام الصلوة (۱ر-۱٤ر)

مؤلف: محمدبن محمدبن علی رضوی معروف به صدرالدین که آن را در ۱۱٤۹ق نگاشته است.

کتابشناسی:

آغاز: بسمله، حمد المبدی النعم و نصلّی علی نبیه عنصر الکرام و آله سادات الامم... فهذه مسئلة حررتها علی ماوصل الیه ذهنی الفاتر اجابة لالتماس بعض الخلّان و هی انه هل یشترط فی نیة الاقامه...

انجام: عند الاختلاف و الله دلیل المتحیرین و قابل عذر المضطرین و الله المعین تمت بعون الله تعالی.

۲. شرح رسالة فی الصلاة (١٤پ – ۳۷ ب) (احکام صلوة –عربی)

متن از: شیخ عبدالله سماهیجی بحرینی (-۱۱۳۵ق)

شارح: صدرالدین محمدبن محمدبن علی رضوی

شرح رساله سماهیجی است در احکام صلوة مسافر به عربی با عنوان قال – اقول. از سماهیجی رساله‌ای به نام "نخبه الواجبات فی مسایل الصلوات" در کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی به شماره‌ی ۶۳۲۲ نگهداری می‌شود.

مؤلف در آغاز این رساله به اتمام کتاب «فی مسایل القصر و الاتمام» که پیش از این در رساله اول نگاشته است اشاره می‌کند و رساله حاضر را نیز پس از آن در ۱۱۴۹ ق نگاشته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی افضل المرسلین و آله الطاهرین المعصومین الّی بعد ما فرغت من رسالتی التی الّفتها فی مسائل القصر و الاتمام ظفرت برسالة لطیفة للشیخ المدقق الفقیه الفاضل الشیخ عبدالله السماهیجی البحرینی...

انجام: تأمل کاف شاف یلغ فی التحقیق الغایة و جاوز النهایة رزقنا الله تعالی الوصول الیه هذا آخر ما اردناه و... فرغ من تألیفه الفقیر الی رحمة ربه و شفاعة ائمة محمدبن محمدبن علی الرضوی المدعو بصدرالدین حامداً مصلیاً فی الیوم الرابع عشر من شهر صفر ختم بالخیر سنه تسع و اربعین بعد مائه و الف من الهجرة علی مهاجرها الآف السلام و التحیة هذا آخر ما اردناه و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و صلی الله علی نبیه و آله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۹×۱۶ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ؟ **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه گالینگور مشکی ، درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۲/۵ سم.

حواشی: با نشانه وقف و حواشی با امضای عفی عنه.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف حاجی آقاحسن سلیمانی که کتاب را بر کتابخانه مرحوم آیت الله رضوی وقف نموده است در پشت برگ ۲

مرمت و وصالی: قسمتی از اوراق نسخه مرمت و وصالی گردیده، چند برگ آخر نیز با کاغذ سفید جدید وصالی گردیده است.

فرسودگی و افتادگی: بیشتر قسمت‌های تحتانی نسخه پاره و فرسوده است.

۱۰۴۲۵

جنگ نظم و نثر

(جنگ – فارسی)

کتابشناسی:

جنگی است شامل اشعار و غزلیاتی از ۶۱ شاعر به شرح زیر:

ملانظام -۹ر، خاقانی ۹ر، ابن حسام ۱۳ر، عطار ۱۴ر، خسرو ۱۶ر، ملاجامی ۱۷پ،

امیرعلیشیر نوائی ۱۹پ، ابن یمین ۲۱پ، جامی ۲۲ر، ظهیر فاریابی ۲۲پ، ابن حسام ۲۳پ، جامی ۲۴ر، ملانظام ۲۵پ، ملااشرف یافقی ۲۷ر، داغی ۲۸ر، کمال اسمعیل ۲۸پ، سلمان ۳۰ر، ابن حسام ۳۱ر، ابن یمین ۳۲ر، انوری ۳۲پ، کاتبی ۳۳ر، فارغی ۳۴ر، حیرتی ۳۵ر، (سفید مانده است)، کمال اسمعیل ۳۵پ، سعید هروی ۳۶پ، سلمان ۳۷ر، صاحب بلخی ۴۰ر، سلمان ۴۰پ، ابن حسام ۴۱پ، سلمان ۴۲پ، جامی ۴۳پ، جمال اصفهانی ۴۴ر، ناصر (ناصرخسرو؟) ۴۴پ، انوری ۴۶پ، سلمان ۴۷پ، ناصر ۴۸پ، جامی ۴۹پ، حیرتی ۵۰پ، حقیری ۵۱ر، انوری ۵۲ر، ابن حسام ۵۲پ، کاتبی ۵۳پ، میرحسن علی جلایر ۵۴ر، فارغی ۵۵ر، سلمان ۵۵پ، هلالی ۵۶ر، حیدر ۵۶ر، ظهیر فاریابی ۵۷پ، سلمان ۵۸ر، ناصر ۵۹ر، جامی ۶۰ر، ظهیر فاریابی ۶۰پ، مجیر ۶۱ر، اثیر ۶۲ر، فخری جرجانی ۶۲پ، سیدذوالفقار ۶۳پ، سلمان ۶۳پ، ابن یمین ۶۴پ، کمال غیاث ۶۵ر، سلمان ۶۶پ، ابن حسام ۶۸پ، کاتبی ۶۹پ، خواجو ۷۰پ، خاقانی ۷۱پ، شمس طبسی ۷۲ر، شیخ سعدی ۷۲پ، ملااشرف یافقی ۷۳ر، انوری ۷۴ر، سلمان ۷۵ر، ملاجامی ۷۶پ، میرحاج ۷۷پ، فارغی ۷۸پ، هلالی ۷۹پ، ظهیر فاریابی ۸۰پ، ناصر بخاری ۸۱پ، سلمان ۸۲پ، خواجو ۸۳پ، هلالی ۸۴پ، حیرتی ۸۵ر، دعایی ۸۶ر، ظهیر ۸۶پ، سلمان ۸۷پ، ابن حسام ۸۸ر، میرحاج ۸۹ر، ملاامیدی ۹۰ر، هلالی ۹۰پ، ملااشرف یافقی ۹۱ر، ظهیر فاریابی ۹۲ر، کمال اسمعیل اصفهانی ۹۲پ، سلمان ۹۳ر، سیدمیرحاج ۹۴ر، صدقی ۹۵ر، شیخ سعدی شیرازی ۹۵پ، ظهیرفاریابی ۹۷ر، کمال اسمعیل ۹۹ر، خواجو ۱۰۱ر، سلمان ۱۰۱پ، میرحاج ۱۰۲پ، شاه طاهر ۱۰۴پ، امیدی ۱۰۶پ، عاشقی ۱۰۹ر، شاه طاهر ۱۱۰ر، امیدی ۱۱۱ر، سنایی ۱۱۲ر، انوری ۱۱۴ر، خاقانی ۱۱۵پ، ظهیر ۱۱۷پ، قوامی ۱۱۸ر، جامی ۱۲۲ر، سیدحسن غزنوی ۱۲۲پ، (۱۲۳ر سفید)، انوری ۱۲۳پ، ظهیر ۱۲۵ر، عبید ۱۲۶ر، بدرجاجرمی ۱۲۶پ، کمال اسمعیل ۱۲۷ر، سلمان ۱۲۸ر، ابن یمین ۱۳۰ر، ابن حسام ۱۳۰پ، میرحاج ۱۳۱پ، فارغی ۱۳۲ر، سلمان ۱۳۳ر، عصمت ۱۳۴ر، فارغی ۱۳۵ر، انوری ۱۳۵پ، سعدی ۱۳۶پ، سلمان ۱۳۷پ، ابن یمین ۱۳۸ر، ملااشرف ۱۳۸پ، معزی ۱۴۱ر، انوری ۱۴۱پ، عبدالواسع ۱۴۲ر، بدرجاجرمی ۱۴۳پ، خواجو ۱۴۴پ، سلمان ۱۴۵ر، عصمت ۱۴۵پ، جامی ۱۴۶پ، رشید وطواط ۱۴۸ر، ظهیر ۱۴۸پ، سلمان ۱۴۹پ، کاتبی ۱۵۰پ، ابن حسام ۱۵۱پ، جامی ۱۵۲پ، میرحاج ۱۵۴، نظام ۱۵۴پ، امیدی ۱۵۵پ، هلالی ۱۵۷ر، انوری ۱۵۷پ، سلمان ۱۵۸ر، کمال ۱۵۹پ، کاتبی ۱۶۰پ، سلمان ۱۶۲ر، کاتبی ۱۶۳ر، حیدر ۱۶۵ر، سیدحسن غزنوی ۱۶۶ر، مختاری ۱۶۶پ، ادیب صابر ۱۶۷ر، خاقانی ۱۶۸ر، خسرو ۱۷۰ر، جامی ۱۷۴ر، کاتبی ۱۷۶پ، جامی ۱۷۷پ، سراجی ۱۷۷پ، سوزنی ۱۷۸پ، کاتبی ۱۷۹ر، میرحاج ۱۷۹پ، سلمان ۱۸۰پ، عصمت ۱۸۱پ، ابن حسام ۱۸۲ر، کاتبی ۱۸۲پ، میرحاج ۱۸۳ر، شاه طاهر ۱۸۴ر، کاتبی ۱۸۵پ، فارغی ۱۸۷پ، ملاشهاب معمایی ۱۸۸ر، حیدر ۱۸۹ر، جامی ۱۹۱ر، شاه طاهر ۱۹۲ر، اثیر ۱۹۳پ، کمال اسمعیل ۱۹۴پ، سلمان ۱۹۵پ، خواجه جهان ۱۹۶ر، مولانا صاحب ۱۹۷ر، ملانظام ۱۹۸ر، صاحب ۱۹۹ر، امیدی ۲۰۰ر، هلالی ۲۰۱ر، انوری ۲۰۱ر، سلمان ۲۰۳ر، شاه طاهر ۲۰۴ر، امیدی ۲۰۵پ، هلالی ۲۰۷پ، حقیری ۲۰۸پ، حیدر ۲۰۹ر، شیخ سنایی ۲۰۹پ، انوری ۲۱۰پ، ناصر ۲۱۱پ.

کتاب بر اساس جزوبندی که در بالای سمت چپ اوراق تنظیم گشته است دارای ۲۹ جزو است و هر جز شامل ۱۰ برگ می‌باشد. اما از جزو هشتم تا ۲۹ در نسخه موجود است و پیداست که از این جنگ ۷ جزو یعنی ۷۰ برگ حذف شده است و معلوم نیست که چند جزو نیز از آخر آن حذف شده یا مجدداً کتاب تجلید یا صحافی گردیده است. نکته جالب آنکه جزو به فارسی و با عدد نوشته شده است و دیگر آنکه در هر صفحه از جنگ در کنار عناوین نام شعرا در لبه حاشیه اوراق که دقیقاً برابر است با عنوان شاعر علامت × ضربدر یا ۴ نقطه گذاشته شده است. که گویا بخاطر آن بوده است که بتوانند با تورق اوراق از لبه و کناره اصلی صفحات عناوین شعرا و نام هر شاعر را بیابند. (مانند دیکشنری و جای انگشتی). نام برخی شعرا دچار خط خوردگی و اصلاح شده است مانند ۲۱ر و ۲۸ر.

آغاز (افتاده):

گر محتشی عالمی حشمت نباشد بر ثنا   ور نبخشایی جهانی فارغ آیی از ثواب

گرنه از تاثیر لطفت روح گشتی بهره‌مند   ورنه از آثار فضلت عقل کردی اکتساب

انجام:

مراست این همه سرگشتگی به تهمت فضل
که با چنین سرو سامان نه فضل و نه افضال

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۱ گ، **تعداد سطور:** ۲۵ س، **اندازه متن:** سم

خط: نستعلیق، **تاریخ کتابت:** بی تاریخ گویا قرن ۱۲ ق.

کاغذ: نازک فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی، عطف جدا تیماج سیاه رنگ، آستر درون کاغذ سرخ رنگ فرنگی، **اندازه جلد:** ۲۵×۱۳/۵ سم

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام هر شاعر به شنگرف، برخی عناوین و نامها سیاه رنگ.

حواشی: برخی حواشی با نشان ۱۲ و توضیحات و اشعار با خط ناصح که با گذاشتن علامتی در حاشیه توضیح داده شده است ص ۲۹ر.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت با مضمون: «مالکیت این کتاب جنگ متفرقه را از دواوین شعراء انتخاب کرده‌اند» و دخل فی ملکی اقل عباد یوسف بن جواد طبسی خراسانی بتاریخ هزار و دویست نود و هشت در بلده سبزوار کج مداره. در برگ آخر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت محمدعلی ناصح درباره قیمت کتاب که ۲۵ قران است در برگ ۱.

۲. چند یادداشت بر برگ اول نسخه با مورخ ۱۰ صفر ۱۲۲۳ق، با نام حاج محمدقلی خان.

۳. یادداشتی تحت عنوان: «جنگ متقدمین که از کمال و... که در تتبع قصاید شعرا بوده‌اند». در برگ ۱.

۴. یادداشت محمدعلی ناصح با عنوان تفصیل جنگ که از چند جنگ که داشته یاد کرده از جمله جنگ ملاآقا با بابخط نسخ قدیم، همین جنگ، جنگ خط آقایوسف که

در تبریز نوشته، جنگ رودکی و مسعود بخطوط مختلف، جنگ خط ملامحمد که تقریباً ۱۵ هزار کتابت دارد و جنگ بیاض جلد سیاه).

مهر:

۱. مهر محمدعلی ناصح با عنوان: «اهدایی رئیس انجمن ادبی ایران محمدعلی ناصح»

۲. مهر بیضی شکل با عنوان عبده فتحعلی با تاریخ ۱۱۷۴ق در ص ۷۰ر.

مرمت و وصالی: برخی صفحات پاره و وصالی شده است و در برخی صفحات از جمله چند برگ آخر به قستی از بالای متن آسیب رسانده و بخشی از غزلیات حذف شده و با کاغذ جدید مرمت گردیده است.

۱۰۴۲۶

مجموعه

۱. دفتر اول سلسلة الذهب (ص ۳-۱۲۵ر)

مؤلف: نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق-) (فارسی- شعر)

کتابشناسی:

شامل بخشی از دیباچه سلسلة الذهب است که آغاز آن افتاده است.

آغاز سلسلة الذهب:

لله الحمـد قبـل کـل کـلام ‌ ‌ ‌ بصفات الجلال و الاکـرام

خامه چون تاج نامـه آرایـد ‌ ‌ ‌ درة التـاج نـام او شـاید

آغاز نسخه: مفتعلن مفتعلن فاعلن و بدین وزن است مخزن اسرار شیخ نظامی و آنچه استادان در جواب آن گفته‌اند چون خسرو دهلوی و خواجوی کرمانی و مثنوی چهارم سبحة الابرار است و وزن او نیز از-

انجام نسخه:

بهــر آنــدفتری زتــو ســازم ‌ ‌ ‌ داســتانی بتــو بپــردازم

ور بماند جواد عمــر از ســیر ‌ ‌ ‌ ختم الله لی بما هو خیر

منابع: الذریعه: ۲۱۶: ۱۲؛ مشار: ۹۷۲.

۱. دفتر دوم سلسلة الذهب (...) (۱۳۶-۱۷۵)

مؤلف: عبدالرحمن جامی....

آغاز:

بشنو ای گوش بر فسانه عشق ‌ ‌ ‌ از صریر قلم ترانه عشق

انجام:

بر همین حرف این خجسته کلام ‌ ‌ ‌ ختم شد و السلام و الاکرام

۱. دفتر سوم سلسلة الذهب: (ص ۱۷۶-۲۱۱)

مؤلف: عبدالرحمن جامی

حمد ایزدته کارتست ای دل ‌ ‌ ‌ هرچه کارتو بارتست ای دل

انجام:

بر همین نکته ختم شد مقصود ‌ ‌ ‌ لله الحمد و العلی و الجود

۲. سلامان و ابسال(۲۱۲-۲۴۹)

مؤلف: عبدالرحمن جامی

آغاز:

ای بیادت تازه جان عاشقان ‌ ‌ ‌ زآب لطفت تر زبان عاشقان

انجام:

هر دمش جاه و جلال تازه باد ‌ ‌ ‌ مدت ملکش برون زاندازه باد

منابع: الذریعه ۲۱۳: ۱۲؛ مشار: ۹۷۰؛ کشف الظنون۹۹۵: ۲.

۳. تحفة الاحرار (۲۵۱-۳۲۰)

مؤلف: عبدالرحمن جامی

آغاز(افتاده): حامداً لمن جعل جنان کل عارف مخزن اسرار کماله و لسان کل واصف مطلع انوار جماله رباعی: گنجینهٔ اسرار کمالش مائیم، آیینه انوار جمالش مائیم، دور افکن آستانه جلالش مائیم، دستارن اوتار نوایش مائیم... اما بعد این صدف باره چند است از جست و جوی کارگاه بی‌سرانجامی کرده شد و...

(صفحه بعد افتادگی دارد)

آغاز منظومه:

بسم الله الرحمن الرحیم ‌ ‌ ‌ هست صلای سرخوان کریم

انجام (افتاده):

... عطا گو وان طور و نور ‌ ‌ ‌ بفرعونیان از آشوب و شور

منابع: فهرستواره۱۰ ۵۲۲/

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ‌ها: ۳۲۰ برگ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۱×۱۵/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۱ ق.

کاغذ: سرخ رنگ در (ش۱) و کاغذ نخودی رنگ کلفت آهار مهره (ش۲) **جلد:** تیماج مشکی ساده، آستر درون کاغذ ابروباد با زمینه بنفش و زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۲۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: برخی عناوین سفید گذاشته شده و عناوین و نشانها و سرفصل مطالب همگی شنگرف.

آرایه: دارای جدول بندی به قلم لاجورد و شنگرف، در ۴ ستون فواصل بین ستونها خط شنگرف برخی حواشی به شنگرف و مشکی در حاشیه، کتیبه‌ها و سرستونها همگی سفید.

مالکیت و وقف: یادداشت حاشیه فوقانی سمت چپ از ناصح که نشانگر شماره نسخه (۲۳۷) در کتابخانه محمدعلی ناصح بوده است. در برگ۱

مهر: مهر اهدایی رئیس انجمن ادبی ایران محمدعلی ناصح در صفحه آخر.

مرمت و وصالی: در بخش‌هایی از رساله اول و دوم افتادگی وجود دارد از جمله در آغاز رساله ۲ از آنجا که بخشِ تحتانی اوراق نسخه از بین رفته داده و رکابه صفحات که نشانگر توالی اوراق و صفحات نسخه است از بین رفته و معلوم نیست چه مقدار از مطالب افتادگی دارد.

فرسودگی و افتادگی: وضعیت ظاهری نسخه بسیار فرسوده، کنده و پاره است. ابدیدگی در بیشتر صفحات نسخه دیده می‌شود قسمت‌های فوقانی نسخه و لبه اوراق کنده و پاره و جدید شده است و قسمت بالای جدول پاره و کنده شده است و بخشی از متون ا اشعار از بین رفته است. بخش تحتانی نسخه نیز از کناره و لبه‌ها پاره و خورده شده است شیرازه نسخه کنده و پاره شده است.

رساله اول نسخه با خودکار آبی در بالای نسخه شماره صفحه زده شده و از صفحه ۱۹۹ به بعد بجای شماره ۲۰۰ و ۲۰۱، (۱۲۰ و ۱۲۱) زده شده که موجب اشتباه در شماره‌گذاری نسخه گردیده است.

از صفحه دوم رساله ۲ تحفة الاحرار افتادگی هست.

۱۰۴۲۷

حفظ الصحه یا رساله‌ای در ادویه مفرده و طب فارسی

(فارسی - طب)

کتابشناسی:

نام کتاب و مؤلف نامعلوم است آغاز و انجام افتاده است. شامل بحث صداع و سرسام تا جُدری است. نام ادویه‌ها همه به شنگرف و سپس روش استفاده و ترکیب هر ادویه را ذکر می‌کند. روش کتاب بدینگونه است که ابتدا نام بیماری، سپس علامت‌های بیماری ذکر شده و یک بیت یا ابیاتی در دفع آن بیماری سروده شده و سپس ادویه‌ای را که برای درمان آن بیماری مناسب است یک به یک آورده می‌شود.

آغاز (افتاده): محموده از هر یک نیم دانگ همه را بکوبند و بپزند و نیم درم
غاریقون بمونید از بیر گذرانیده اضافه نموده به آب کرفس یا بادیان بسرشند و
حبها بساخته فرو برند حسب ایاره...

انجام (ناقص): میدان که علاج تست در نزد حکیم در شربت و در غذا علاج
جدری کلف که...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** مابین اوراق نسخه، ۴ برگ اضافی و الحاقی است که برای ادای توضیحات بیشتر به وسط نسخه چسبانده شده است که هم نونویس‌تر است و هم بر برگ کاغذ جدیدتری نگاشته شده است. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۳×۶/۵ سم.

خط: نسخ خوش. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده یک لا، درون آستر کاغذی آبی رنگ. دولتِ جلد کنده شده است. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. سه نقطه‌های بین ابیات، برخی حروف بر روی کلمات، عناوین و نشانها و نام ادویه و بیماریها همگی شنگرف. **حواشی:** کتاب دارای حواشی و توضیحات بسیار در حاشیه اوراق است.

مالکیت و وقف:

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یک فایده طبی ناقص پس از برگ ۲ در صفحه آخر نسخه.

مهر:

۱. مهر «ملامحمدجعفر طهرانی».

۲. مهر زوزنقه‌ای شکل «یا اباعبدالله» در برگ آخر.

مرمت و وصالی: بیشتر صفحات وصالی شده بویژه در حاشیه و کناره‌ها، نسخه موریانه خورده است.

فرسودگی و افتادگی: اوراق نسخه پاره و آب دیده و موریانه خورده و بدون شیرازه است.

۱۰۴۲۸

جنگ

(جنگ - فارسی و عربی)

کتابشناسی:

جنگ نظم و نثر شامل مطالب ذیل:

غزلی از میرزا ابوالحسن معما و غزلی از سعدی ۱ر؛ رباعی و دو بیت از ملای روم ۱ر، ابیاتی عربی از امره القیس و المتنبی، ، قصیده‌ای در ۲ر ، مطلبی به عربی در تعریف زیج ۲پ، اشعاری به عربی با عنوان منظومات طوسی قدس سره ۲پ، توضیح لغت الزح به عربی ۲پ، غزلی از میرزا ابوالحسن معما ۲پ، مطالبی کوتاه در باب جعفر برمکی به عربی ۲پ، تک بیتی بدون ذکر نام شاعر ۳ر و ۱۲ تک بیت و رباعی ۲پ-۴ر، (۴ر تا ۶پ سفید است.) شعر عربی با عنوان «کتب الحاج محمد مهدی التراقی به سید مهدی النجفی و سپس جواب سید به وی ۶پ، (۷ر-۹ر سفید) اشعار تک بیت و کوتاهی از شعرایی چون «ابوسعید اذرآنی»، ابن قاضی ، ابی العلی، عبدالله بن طاهر، ابی لفتح، ابی تمام سیدعلی خان، ابن فضاله، عربی، ابن نباته حافظ بن حجر ابوالحسن البلتی الصوفی، شیخ صفی الدین الحلی به عربی ۹ر ، یزیدبن معاویة ۹پ، ابی نواس ۹پ، من مشهور کثیر عزه، ۹پ -۱۰ر، و من الاغراق فی المدح قول احمدبن مطیر ۱۰ر، و قال اعرابی فی التحول ایض ۱۰ر، یعقوب نیشابوری ۱۰ر، بدیع همدانی ۱۰ر، رشید الدین وطواط ۱۰ر، سیدعلی خان ۱۰ر، اشعاری عربی با عنوان «چون عضدالدوله ابن تقیه وزیر عزالدوله را صلب نمود ابوالحسن محمدبن عمربن یعقوب انباری که مصاحب و ندیم ابن تقیه بود او را بدین ابیات لطافت مرثیه گفت: ۱۰پ.

آغاز:

علوفی الحیات و فی الممات   بحق انت احدی المعجزات...

ابی الطیّب، قول السلامی، ابن نباته، ۱۰پ، شیخ جمال‌الدین و شیخ صفی الدین و صفدی و حکایتی به عربی به نقل از صاحب روضة الجلیس ۱۱ر، قول وضاح الیمن فی معشوقته روضة (۱۱پ-۱۲ر)،

آغاز:

یا روض جیرانکم الباکر   فالقلب لالاه و لاصابر

مطلبی با عنوان و من بدیع نوع القسم قول المخالدیین و هما ابوبکر محمد و ابوعثمن سعید ابنا هاشم و قد مدحاً اباالحسن محمدبن عمر الزیدی الحسنی فابطاء علیهما الجایزة قد خلا علیه و انشدا (۱۲ر-۱۳ر)

آغاز:

قل للشریف المتجاره   به اذا عدم المطر...

انجام:

و لّجیشه بالکفّ عن   ابناء فاطمه لقدامر

* قصیده‌ای به عربی از بدیع الزمان همدانی

آغاز:

سماء الدجی ما هذه الحدق النجل   اصدر الدجی حال وجید الضحی عطی

انجام:

و حقاً لقد عجزتهم ذلک الحضل   کذا الاصل مفخوراً به وکد النسل

حکایت‌های مختلفی به عربی به نقل از ابوالحسین الجزّار، السراج، و کتاب حلیة الکمیت عبدالملک بن مروان، یزیدبن مروان به نثر و اشعار پراکنده عربی(۱۴پ - ۱۵ر)، اشعاری به عربی از ابی نواس (۱۵پ-۱۶پ)، لاادری، ابن الوردی، شیخ صفی الدین صلاح‌الدین صفدی، صفی الدین الحلّی، یزید (لعنه الله)، برهان، و نیز چندین رباعی از «صبح الفصحاء ابی نواس، ابن العفیف و دیگران (۱۷ر)

آغاز: حکی ان اجتمع ابوالحسینی الجزار و السراج فی لیلة انس عند بعض الرؤسا...

* **کشف الاسرار عن حکم الطیور و الازهار (۱۷پ-۸۲پ). (ادب - عربی)**

مؤلف: عزالدین محمد بن عبدالسلام بن احمدبن غانم مقدسی (-٦٧٨ق)

آغاز: بسمله، الحمدلله البعید فی قربه، القریب فی بعده، المتعالی فی جده عن هزل القول وجده المقدس فی رفیع مجده... و بعد فانی نظرت بعین التحقیق فرأیت بنور

الصدق و التوفیق، ان کل مخلوق مقر بوجود الخالق و کل صامت فی الحقیقة ناطق... سمیته کشف الاسرار عن حکم الطیور و الازهار و جعلته موعظة لاهل الاعتبار.

انجام: و طیور فصاح تفرقت اجزاؤها علی الجبال القدس فصتهن و اذا ابتلی ابراهیم ربه بکلمات فاتمهن، تم المقالات.

همچنین مطالبی برگرفته از منشآت بدیع الزمان الهمدانی(۸۴ب)؛ چند روایت فارسی درباره شب معراج پیامبر، و مطلبی درباره اینکه جد و پدر و خال عمر و مادر و خواهر و عمه او همه یکی هستند و مطالب و حکایت‌هایی کوتاه به عربی درباره بوذر جمهر، ارسطو، مروان، امام صادق، حکماء و دیگران، اشعاری عربی از ابن بابک، حکایتی از خلفای عباسی به فارسی در امان دادن به گربه‌ای، (۸۴پ). من کلام بعض العرفاء (۸۵ر). حکایتی در باب حضرت سلیمان به عربی، حکایتی به عربی از داستان بهلول، روایتی از ابوجعفر به عربی ۸۵ پ، روایتی بفارسی از هشام بن عبدالملک که در سفر حج گفت من علی بن الحسین را نمی‌شناسم و فرزدق که آنجا حاضر بود چون تجاهل اهل شام را دید، قصیده‌ای غرا در این باب خواند. ۸۵پ–۸۶ر

آغاز قصیده: این قصیده به شیوه راسته و چلیپا نگاشته شده است.

هذا الذی یعرف البطحاء و طائه و البیت یعرفه و الحل و الحرم

انجام:

مَنْ یعرفُ اللهَ یَعْرِفُ وليّه ذا فالذین من بیت هذا ناله الامم

* **اطباق الذهب** (۸۷ب–) (عربی – ادبیات)

مقامات حریری(۸۷ب– ۲۳۰ر) (عربی – ادبیات)

مؤلف: شیخ ابومحمد قاسم بن علی حریری

آغاز: اللهم انا نحمدک علی ما علمت من البیان و الهمت من التبیان کما نحمدک علی–

انجام: و اهل المغفرة و ولی الخیرات فی الدنیا و الآخرة، الحمدلله وحده و صلوته علی نبی الرحمة و کاشف الغمة عن الامة سیدنا محمدالنبی و آله و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً فی سنة ۱۲۴۵.

انجامه: حسب الخواهش مخدوم مطاع نامهربان عالیجناب اخند ملاعبداللیف درپوم چهارشنبه نهم شهر ربیع الاول اقل خلق الله حسن ابن محمد علی الطباطبائی الزواره باتمام این نسخه سرافراز شدم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۱/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** حسن بن علی الطباطبائی الزواره که به آخوند ملاعبدالطیف هدیه کرده است. **تاریخ کتابت:** **چهارشنبه۹** ربیع‌الاول ۱۲۴ ق.

کاغذ: فرنگی کلفت آبی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج سبز ضربی، عطف جدا تیماج مشکی درون آستر کاغذی سفید، با نقش ترنج گلبوته‌دار ترنج و دو سرترنج. **اندازه جلد:** ۱۹×۳۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با نشانه ص، س، ش، م شرح

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مالکیت که بعد از سفر حج نگاشته‌اند، با تاریخ ۱۲۷۹ق.

۲. یادداشتی از مالک نسخه درباره مرگ مادرش در ۱۲۸۲ق.

۳. یادداشتی از محمدعلی ناصح رئیس انجمن ادبی ایران درباره نام کتاب و مؤلف که از الذریعه استخراج شده با تاریخ ۱۳۳۲ق در ص ۱۷.

۴. یادداشت با عنوان: در نزهتگاه فین حسب الامر حضرت نگاشته شد تحریراً فی شهر ذیحجة الحرام سنه ۱۲۴۵ق؛

۵. چند یادداشت بفارسی درباره لذت و تاریخ سفر مکه که کاتب رفته است در مورخ ۱۲۷۹ق و نیز یادداشت وفات مادر وی در مورخ ۱۲۸۲ق و بیان یاد ودلتنگی وی از مرحوم شدن والدش و طلب دعای مغفرت از برای مادرش توسط کاتب ۷ر.

مهر: مهر محمدعلی ناصح.

فرسودگی و افتادگی: بیشتر اوراق از شیرازه جدا شده است.

منابع: ر.ک. فهرست آستان قدس ۴۶۱، ۵۷، ۵۴۶، الذریعه: ۲ ،۲۶۱.

۱۰۴۲۹

حلیة المتقین

(فارسی - اخبار)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

نسخه مشتمل بر سبب تألیف کتاب از مؤلف و چهارده باب در آداب مختلف است و خاتمه‌ای در بیان بعضی فوائد متفرقه، هر باب مشتمل بر ۱۲ فصل است. در آداب، زیور، پوشاک، خوردن و نوشیدن، همنشینی با زنان و پرورش فرزند و جزء آنهاست در ۱۰۷۹ -۱۰۸۱ق تألیف شده است.

آغاز: الحمدلله الذی حلی انبیاء المرسلین باحسن حلیة المتقین و بعث النخبة...

انجام: شایسته‌ترین مردم کسی است که مردم ازو منتفع شوند.

انجامه: تمام شد این کتاب مستطاب مسمی بحلیة المتقین بعون الله و ... و درود می‌فرستم به خاتم انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه و آله، این رساله تمام شد فی یوم پنجشنبه بیست و چهارم شهر رمضان المبارک سنة هزار و دویست و شصت و چهار.... کتبه الحقیرمیرزا هادی بن میرزا جعفر صلی الله علی محمد و آله فی سنة ۱۲۶۴.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۲/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** میرزا هادی بن جعفر. **تاریخ کتابت:** ۲۴ رمضان ۱۲۶۴ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی عطف جدا پارچه مشکی. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۵/ ۲۹ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت درباره چگونگی خرید نسخه در منزل عمدة التجار حاج علی

آجر بیگ دار که کتاب را به قیمت یک تومان در ۱۳۲۳ق برای فرزندش خریده است. در برگ اول.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. چند یادداشت تولد در تاریخ۱۲۶۷، ۱۲۹۱، ۱۲۶۶، ۱۲۷۰ و ۱۳۲۶ق. در برگ آخر.

۲. یادداشتی درباره خرید نسخه که کتاب را به قیمت دو تومان و دو هزار دینار وارد کتابخانه نموده در تاریخ ۱۰ جمادی الآخر ۱۳۱۹ق. در برگ آخر.

۳. چند فایده‌ی طبی به فارسی در برگ ۱.

منابع: فهرست الفبایی آستان قدس ۲۲۹، مرعشی نجفی ۴۰۴:۲. نسخه‌ها (۲)۱۵۹۹: ۲، ذریعه ۵۰۸: ۴ «تهذیب الاسلام» ترجمه این کتاب همانجا ۸۳: ۷، مشار ۱۸۱۶: ۲، فهرستواره ۴۳۳: ۶، مشترک ۲۳۱۳: ۴.

۱۰۴۳۰

المغنی فی تدبیر الأمراض و تعریف العلل و الاعراض

(عربی - طب)

مؤلف: سعید (حسن؟) بن هبة الله بن حسن طبیب (-۴۹۴ق)

کتابشناسی:

مؤلف در مقدمه کتاب، سبب تألیف آن را، جمع‌آوری مجموع علاجها و مداواهای امراض در یک کتاب به زبان ساده می‌داند. هر صفحه شامل جداولی است که در قسمت فوقانی عنوان المرض، السبب، المرض آمده است و در قسمت تحتانی در تمام صفحه، «تدبیر» و علاج آن بیماری آورده شده است در هر صفحه یک بیماری عنوان شده که در آغاز نسخه با عنوان «فی ذکر الامراض الظاهرة الحادثه بالرأس و مداواتها» آغاز شده ودر پایان با عنوان «فی ذکر الادویة القتاله و تعدید اصنافها و ذکر مداواتها» پایان می‌گیرد.نسخه‌ی بسیار کهنی است و در صفحات آغازین آن دارای یادداشت‌های

متعدد و مالکیت قدیمی است و دارای برگ‌شمار به عدد در کنار اوراق است.

آغاز: بسمله، قال الشیخ الجلیل الفیلسوف ابوالحسن سعیدبن هبة الله بن الحسن الطبیب ان اولی مایتعلق به اللسان... فی ذکر الامراض الظاهرة الحادثة بالرأس و مداومتها

انجام: علاج من سقی البیخ اللفی و شرب طبخ التین

انجامه: آخر الکتاب و الحمدلله وحده موجه العقل و .... کتبه لنفسه عبدالرحمن بن محمدبن عبدالله الحسن اللمی فی ایام آخرها خامس جمادی الاولی سنه ثلث و سبعین و خمسمئه. حسبنا الله و نعم الوکیل.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۸ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۰ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عبدالرحمن بن محمدبن عبدالله الحسن اللمی(؟). **تاریخ کتابت:** ۵ جمادی الاولی ۵۷۳ ق.

کاغذ: سمرقندی ختایی رنگ. بیشتر اوراق متن و حاشیه و مرمت شده است. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد عطف پارچه سرخ. آستر کاغذ (متن نسخه خطی.) **اندازه جلد:** ۲۷×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت و مشکی ودر جدول کشی سرخ در تمام صفحات.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت خرید محمدعلی بن محمدصادق ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۷۵ در برگ آخر.
۲. یادداشت مالکیت و مطالعه ابوبکر بن جعفربن احمد ابوسلطان در ۹۳۷ق. در برگ ۱.
۳. یادداشت مالکیت محمد عمربن عبدالعزیز در برگ ۲.
۴. یادداشت مالکیت علی بن محمد بن اسدی المتطب در ۷۹۹ در برگ ۲
۵. یادداشت مالکیت احمدبن محمد صیهو متطب در برگ ۱.
۶. یادداشت مالکیت محمدبن حامد الخزاعی در برگ ۲.
۷. یادداشت خرید و؟ ابی طاهر بن ابی منصور بن محمد بن فارس المتطب در برگ ۲.

یادداشت‌ها و برافزوده ها:

۱. یادداشت مطالعه محمدبن محمدبن... لطف الله در ۸۸۸ق. در برگ ۲.
۲. یادداشت قیمت نسخه و تعداد اوراق (۱۰۷) ورق در برگ ۱۰۷پ.
۳. فواید طبی به عربی در برگ ۱۰۷پ.
۴. کلمات حضرت امیر در حرف ق در برگ ۱۰۸ر و حرف ک در ۱۰۸پ و پشت جلد آغاز نسخه.

مهر: مهر مالکیت «طاهر الحسین» در ص ۱.

منابع: فهرست آستان قدس ۵۳۴/۱۹، کشف الظنون ۱۷۵۰: ۲، دنا ۹۵۸/۹.

۱۰۴۳۱

تفسیر

(عربی - تفسیر)

مؤلف: نامعلوم

کتابشناسی:

تفسیری است از قرآن کریم از سوره بقره آیه «یأتینکم منی هدیً فمن تبع هدای فلاخوف علیهم و لاهم یحزنون» شروع شده و تا اول آیه سوره «انشرح» پایان می‌گیرد.

آغاز: یأتینکم منی هدیً فمن تبع هدای فلاخوف علیهم و لاهم یحزنون، قبل ما مزیده لتأکید الشرط و لذلک حسن النون فی غیر طلب و الشرط الثانی مع جوابه جواب الشرط الاول...

انجام(افتاده): الم نشرح لک صدرک، قیل الم نفسه بالعلم و الحکمة و تلقی الوحی و الصبر

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۶/۵ سم.

خط: نسخ. **کاغذ:** سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** بی‌جلد. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام سوره‌ها و برخی کلمات در متن و حاشیه شنگرف و خطوط سرخ بر روی آیات قرآنی. نام سور به شنگرف در بالای هر برگ.

حواشی:

فرسودگی و افتادگی: عطف و شیرازه جدا شده است.

۱۰۴۳۲

مجموعه رسایل شیخ احمد احسایی

کتابشناسی:

مشتمل بر ۴۱ رساله است.

آغاز (افتاده): و لیس هذا قولاً بالتصویب فان اولئک یزعمون ان حکم الله الواقعی یتکثر و تختلف و کذبوا بل انما یختلف صورة و...

انجام: فی اللفظ لأنّ المشاهدة نظرت العصافیر بقطع الشجرة لا بالتغیر و الحمدلله رب العالمین و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. قد فرغ الفراغ من تحریر هذة النسخة الشریفة المبارکة ضحی السبت من السبع و الاربع من الاربع و عشرین و العشر من الاثنی عشر و الثمانیة و عشرین من الثلاثین و الثلاثماه من للثماله و ستین و الا ولد من الخمس الثانی من العشر الرابع من المأته الثانیة من الالف الثانی، الحمدلله اولا و آخرا و ظاهراً و باطناً.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶۱ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴ سم.

خط: نستعلیق ریز.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ آهار مهره. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۱ سم. کاتب: محمد حسن فولادی.

مالکیت و وقف: با علامت وقف در حاشیه بیشتر صفحات.

مهر: مهر بیضی شکل با سجع " عبده محمدجعفر بن محمدعلی " در انجام نسخه.

توضیحات: در برگ ۱۶ ر نام کاتب محمدحسین الفولادی در تاریخ ۱۲۳۶ق نگاشته است و در برگ ۲۶پ تاریخ ۱۲۳۲ق در برگ ۶۷رو پنجشنبه شوال ۱۲۳۶ در برگ ۳۵۷، طبق یادداشت کاتب در انجامه در کرمانشاه کتابت شده است.

۱۰۴۳۳

[کتاب الطهارة و کتاب الصلاة]

(عربی - فقه)

کتابشناسی:

شرحی است بر کتاب فقهی ناشناخته با عنوان قوله — قوله. از احکام طهارت است تا قرائت و اداء الحروف در نماز.

آغاز (افتاده): الصحة انه قصد رفع المانع عامه ما فی الباب انه غلط فی تعبیر...

انجام (افتاده): ایها الناس و یا ایها الذین آمنوا قال لبیک ربنا دات علی جواز البلیة فی الصلوة و فی روایة.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۴/۵ سم.

خط: نسخ. کاتب: ؟ . تاریخ کتابت: قرن ۱۱ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با نقش ترنج، عطف جدا، یک روی جلد ندارد، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت پشت جلد با عنوان «صادق ابوشیخ احمد النقاش».

۱۰۴۳۴

داستان بلوهر و بوذاسف

(فارسی - داستان)

مؤلف: حاج غلامعلی بن حاج اسماعیل بهاونگری هندی.

کتابشناسی:

مؤلف این کتاب را که در زبان گجراتی وجود داشته و از حکایت‌های قدیمی تعالیم بودا بوده، نگاشته است. علامه مجلسی آن را در ج ۱۷ بحارالانوار ذکر کرده است و ترجمه فارسی آن در عین الحیات آورده است، دو مقاله در باب این کتاب وجود دارد یکی به قلم سعید نفیسی در سالنامه کشور ایران سال ۴ ص ۲۲ و دیگری از قاسم غنی در کتاب تاریخ تصوف ص ۱۶۱، ولی نسبت به چاپ سال ۱۲۸۰ق اشاره نشده است. این داستان ضمیمه کتاب الابرار فی فضایل الکرار از سید قریش بن محمد حسینی قزوینی (-۱۲۶۰ق) است. و نیز ترجمه علیرضا حسینی در ۱۳۲۰ در مطبعه گلبهار چاپ سربی گردید. داستانی است گرفته از تعالیم بودا در بدگویی از دنیا در فهرست ابن ندیم (ص ۴۲۴) به نام «بوتاسف و بلوهر» آمده و سروده عربی آن را از آبان بن عبدالحمید اللاحقی و به نام «بلوهر و بوداسف» یاد کرده است (ص ۱۷۲) و ترجمه یونانی آن به نام «برلام و یوذاسف» است مجلسی در پایان جلد هفدهم «بحار الانوار» عربی آن را آورده سپس همان تحریر خود را به فارسی در آورده و در «عین الحیات» خود گنجانده است.

شیخ آقابزرگ «تهذیب قصة بلوهر» را از سید محسن نگارنده «اعیان الشیعه» و ترجمه‌ی گجراتی آن را از غلامعلی بهاونگری یاد کرده است.

آغاز: نخواهی داشت و از آن سخنان که من به تو گفتم هیچ منتفع نشدی من نگفتم که برگذشته تأسف مخور......

انجام (افتاده): سبحان من لبس العزّ و الوقار سبحان من تعطف بالمجد و...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۹۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۵x۹/۵ سم.

خط: نسخ. **کاغذ:** فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** نسخه یک روی جلد ندارد، مقوا رویه تیماج قهوه‌ای فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۴x۲۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت طلب‌های شخصی فردی به نام شیخ باقر در پشت جلد.

منابع: مشار ۷۹۲: ۱، ۷۸۲، الذریعه ۹۱: ۱۷، ۱۴۹: ۳، ۱۲۸: ۴، ادبیات ۲۳۱، فهرست ابن ندیم: ۴۲۴، ۱۷۲، ذریعه ۱۴۹: ۳ «بلوهر و ۳۱: ۴ لابوذاسف» و ۵۱۵: ۴ (تهذیب قصه و ۲۵: ۷ «حکایت بلوهر» مشار: ۲۳۱ (بلوهر) و ۲۳۴ (بوذاسف و بلوهر) و ۵۸۸ «حیات الابرار» نسخه‌ها ۳۶۶۱: ۵، فهرستواره: ۲۹۱/۱، فهرست دانشگاه ۳۲۷۴: ۱۳.

۱۰۴۳۵

مجموعه

(فارسی - عقاید)

۱. کتاب حسنیه (۱ر-۸پ)

کتابشناسی:

درباره مناظره کنیزی است به نام «حسنیه» با «ابراهیم بن نظام» که مذهب شافعی داشته و قاضی بغداد در دربار مأمون بوده است، متن ناشناخته منسوب به ابوالفتح رازی نگارنده «روض الجنان» و یا روایتی از او، ترجمه در نسخه چاپی از ملاابراهیم فرزند ولی الله استرآبادی معروف به گرگین، و در نسخه‌ای مترجم امیرضیاءالدین یاد شده است. گفتگویی است درباب امامت که گویا به روزگار هارون الرشید میان یکی از دختران شیعه به نام حسنیه و دانشمندی سنی به نام ابراهیم سیار معروف به نظام - مترجم در دیباچه می‌گوید در راه سفر حج در دمشق در ۹۵۸ به متن کتاب دست یافته به ایران آورده و به فارسی در آورده و به نام شاه تهماسب (۹۳۰-۹۸۴) ساخته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله

الطاهرین اما بعد روایت است از پیشوای جهان و علامه دوران جامع معانی معلم ثانی العارف بالله و العالم بالله شیخ ابوالفتوح رازی مکی رحمة الله باسناد صحیحه

منابع: ذریعه ۲۰: ۷، و ۹۷: ۴، فـ.مشار ۴۰۱؛ ریحانة الادب ۳۲۵: ۱، نسخه‌ها ۹۳۶: ۲.

۲. تذکرة الائمه (۹ر–۱۸پ) (فارسی – تاریخ امامان)

مؤلف: محمدباقر بن محمد تقی لاهیجی

در سرگذشت چهارده معصوم و ذکر معجزات آن در ۱۴ باب که در ۱۰۸۵ به انجام رسانده است. در ۱۲۶۰ و ۱۲۸۵ق و پس از آن به چاپ رسیده است و چون نگارنده هم نام و هم روزگار مجلسی بوده برخی کتاب را به مجلسی نسبت داده‌اند. اما خاتون‌آبادی داماد مجلسی نام آن را در فهرست تصانیف مجلسی نیاورده است.

آغاز (افتاده): که دیو دین یعنی شیطان ازو بگریزد و کیهان خدیو است یعنی پادشاه دنیا و شهنشاه است بهتر از همه پادشاهان و از فرزند دختر سین است و در مدت الد که پانصد قرن باشد...

انجام: کفرها از ایشان صادر شده ما قال الحمدلله جمعی از ایشان تا حال مؤمن و شیعه شدند و الله یهدی من یشاء الی صراط المستقیم و... لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین حامداً مقیداً.

انجامه: کتبه العبد الاقل ابن مرحوم میرزا عبدالکریم سید کاظم الحسینی التفرشی الاصل ساکن طهران بتاریخ ۲۲ شهر جمادی الاول سنة ۱۲۳۷.

منابع: ذریعه ۲۶: ۴، فهرست مرعشی نجفی ۱۵۵: ۱، ذریعه ۳۸۰: ۱۶، و ۲۶: ۴، مشار ۳۷۷: ، مؤلفین مشار ۲۲: ۲، روضات: ۱۲۰، فهرست نسخه‌ها ۴۴۲۹: ۶، فهرستواره ۱۵۸۲: ۳، برگل ۸۴۰: ۲، استوری: ۱۹۸.

۳. سؤال و جوابی منظوم درباره مسئله فقهی محرمیت فرزندان مردی که دو زن دارد و پاسخ آن (۱۸پ)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۱۵ سم

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** سیدکاظم الحسینی التفرشی الاصل مسکن طهران.
تاریخ کتابت: ۲۱ جمادی الاولی ۱۲۳۷ ق.

کاغذ: فرنگی سبزرنگ که دارای آبدیدگی است. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها بر آیات شنگرف.

مالکیت و وقف: نسخه وقف اولاد ذکور است.

۱۰۴۳۶

جنگ

(جنگ – فارسی)

کتابشناسی:

۱. مطالبی است از شعرای مختلف در مدح پیامبر و مناقب علی (ع) و ائمه (۱ر–۳۷پ)

قصیده‌ای از خواجوی کرمانی(۱پ)، مولانا حیرتی(۲ر)، دعائی(۳ر)، مولانا نظام معمائی(۳پ)، ادهم(۶پ)، فایزی(۷پ)، ولایت نامه شاه ولایت از رمزی سمیری(۸پ)، ابن حسام(۸پ)، مولانا نظام در باب هفت فلک(۱۱ر)، سلیمی(۱۵ر)، نعت حضرت رسول از مولانا شکری(۱۹پ)، قصیده «محلب» که فرزند خود را فدای امام محمدباقر کرد(۲۱ر)، قصیده در باب مسایلی که قیصر از عمر پرسیده و وی عاجز گشته و حضرت علی پاسخ گفته است(۲۴ر)، نعت سید کونین از میرحاج(۲۸ر)، نظم مولانا معمائی در مدح علی در خیبر و...(۲۹پ)، ولایت نامه‌ی شاه اولیایی از رمزی ۳۱ر، اشعاری از مولانا نظام شامل ولایت و منتخب شاه ولایت(۳۳ر) اشعاری از ابن حسام (۳۵ر) اشعاری از مولانا نظام معمایی (۳۶پ).

آغاز: دم بدم کرده خجل قرص مه و خوشه پروین و سه سنبل و چشم شفق و غرش رعد و طپش ماهی و...

انجام:

نظم ناظم گرچه بود معجزه ولی　　　اندیشه در مقابل سحر مبین نهاد

۲. ترجیع‌بند از (ترجیع‌بند - فارسی)

مولانا حلاوی در مدح امامزاده سید امیر احمد (۳۷پ-٤٠پ)

قصیده هفت گنج مولانا کاتبی (۴۰پ)، و جواب حیرتی به او در حاشیه نسخه (۴۱) قصیده مولانا نظام معمائی (۴۳)، ابن حسام (۴۵)، عطار (۴۶)، قصیده بحر ابرار از امیرخسرو دهلوی (۴۸)، قصیده مولانا قسامی (۵۰)، جواب بحر ابرار از سلیمی (۵۲)، قصیده امیر قابزی هراتی (۵۵)، شعر در مدح حضرت رضا (۵۶)، میرحاج (۵۷)، قاسمی (۵۸)، مولانا شکری (۵۹)، ناصرالدین (۶۰)، قصیده افجنکی (۶۱)، کمال غیاث (۶۴)، سلمان (۶۶)، عطار (۷۰)، گلشن راز شبستری (۷۱ر- ۹۵) از آغاز تا عنوان «فی بیان بت»، ترجیع‌بند در مدح حضرت رسول (۹ر-۱۰۴پ)، غزلیات سعدی، اوحدی و کاتبی در مدح علی (ع) (۱۰۵-۱۱۶) داستان سخن گفتن کله پوسیده پادشاهی و بیان سرگذشت خود بحضرت عیسی (ع) به نظم (۱۱۸پ-۱۱۹)، قصیده‌ای از عطار (۱۲۰-۱۲۲)،قصیده‌ای از ناصر، مُلخَص به «سرّی» (۱۲۷)،غزلی از جامی (۱۳۰)، اشعاری از ناصرالدین شاه حسینی (۱۳۱پ-۱۴۳)، قصاید ابن حسام (۱۴۶ر)، قصیده الموصفه فی نعت علی از ابن حسام و نیز در نعت پیامبر و مناجات خدای تعالی (۱۴۶پ-۱۶۰)، قصیده شتر حجره ابن حسام (۱۶۴-۱۶۸)، غزلیات سید حمزه کوچک (۱۶۸-۱۷۱ر)، کمال‌الدین فارسی (۱۷۱پ)، مولانا طالب (۱۷۳)، در توحید حق سبحانه، از عطار (۱۷۴-۱۸۳)، خواجو (۱۸۳)، عطار (۱۸۴)، اوحدی (۱۸۵-۱۸۶)، مولوی (۱۸۶)، ناصرخسرو (۱۸۸)، خواجوی کرمانی (۱۸۹-۱۹۴)، خاقانی (۱۹۴-۱۹۹)، رباعیات شیخ اوحدی به ترتیب الفبایی از الف تا ی (۱۹۹-۲۳۰)، فصل اول از جلد سوم کتاب کیمیای سعادت، در ریاضت نفس (۲۳۱-۲۵۹).

آغاز: دم به دم کرده خجل قرص مه و خوشه‌ی پروین و سر سنبل و چشم شقق و ...

انجام: چون در شدم با او و هیچ نبود، سخن با خویشتن می‌گفت عقبه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۷/۵×۱۳ سم.

خط: نسخ. **کاغذ:** فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه پارچه مخملی پوست پیازی رنگ، درون آستر کاغذی نخودی. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

فرسودگی و افتادگی: نسخه موریانه خورده‌ای است.

۱۰۴۳۷

مجموعه

(فارسی - حکمت)

۱. مدارج کمال (۱ر-٢٤پ)

مؤلف: افضل الدین کاشانی (٦١٠-٧٠٧ق)

کتابشناسی:

درباره کمال و نقصان و ناقصان و کاملان و رسیدن به کمال و نشانه‌های کمال و فایده دانش و آثار آن در کامل کردن نفس آدمی. گفتاری است در چگونگی پیمودن راه کمال که کاشانی ابتدا آن را به عربی نگاشته و سپس بنا به خواهش شمس‌الدین محمد درواگوش به فارسی ترجمه کرده است و شامل ۸ گشایش می‌باشد.

۱. در گوهر مردم و آنچه او راست: ۶ فصل

۲. در آنچه جدا شد مردم از جز مردم: ۱ فصل

۳. در بیان مراتب خاصیت مردم میان دو طرف از نقصان و کمال: ۴ فصل

۴. در بیان اسباب یاری دهنده خاصیت مردم را در رسیدن به کمال: ۱ فصل

۵. در آفات و اسباب که نفس را از کمال و غایت خویش باز برند و بگسلند

۶. در نشانیهای کمال خاصیت مردم

۷. در ذکر طریق حاصل کردن یاری دهنده بیداران و هوشیارانرا فهم و درایت و بصیرت در ترقی و زیادت باد...

۸. در پیدا کردن فایده و منفعت دانش و آنکه راحت وصول بدان بر رتج طلب مشقت و مجاهدت تجرید دانستید...

آغاز: خداوندا بعزوتی جود و فروع وجودت که جان بوی جویا و خرد بوی گویا شد گویایی مرا توانایی شمار نعمت‌های خود ارزانی دار...

انجام: هم محمد با محامدان آن قرین شود و هم اسعد با سعادات این همنشین گردد و ان الله لهم لرؤف رحیم و لله الحمد علی ماهدانا انه ولینا و مولانا و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.

منابع: نسخه عربی آن در دانشگاه ش ۱۰۳۳ در ۸ باب موجود است.

۲. مرآة المحققین (۲۵پ–۳۵ر) (فارسی – فلسفه)

مؤلف: شیخ محمود شبستری (–۷۲۰ق)

مشتمل بر ۷ باب در معرفت نفس و خداشناسی، آمیخته‌ای از فلسفه و عرفان.

۱. النفس طبیعی و نباتی و حیوانی و انسانی

۲. در صور موجودات

۳. واجب الوجود و ممکن الوجود و ممتنع الوجود

۴. حکمت آفرینش چیست؟

۵. عناصر اربعه، مبدأ و معاد

۶. آفاق و انفس

۷. برابری آفاق و انفس در جهان آسمانی. به سال ۱۲۸۲ ق در تهران و پس از آن چند بار چاپ شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین، بدان اسعدک الله تعالی که پیشوایان شفیق و مقتدایان این طریق چنین گفته‌اند که حضرت حق سبحانه و تعالی بعضی آدمیان را به علم آشنائی خاص گردانیده...

انجام: و به یقین بباید دانست که هرچه در عالم ظاهر و باطنست جمله ممکن و مأمور امر حق‌اند.

۳. سیر العباد الی المعاد = کنز الرموز (۳٦پ–۵۸ر) (فارسی – حکمت)

مؤلف: سنایی غزنوی (۵۲۵م)

مثنوی است بر وزن «حدیقة الحقیقه» که در سی و سه سالگی سروده که با یک لغز (باد) آغاز شده سپس صفت روح نامی و حیوانی را بیان کرده و بسیاری از مطالب اخلاقی و عرفانی را آورده و با ستایش محمد فرزند منصور سرخسی از قاضیان خراسان ملقب به مفتی شرق پایان می‌یابد. به کوشش کوهی کرمانی و پیشگفتار سعید نفیسی در ۷۷۰ بیت در تهران در سال ۱۳۱۶ خ چاپ شده است. و در چاپ استاد مدرس رضوی ۷۹۹ بیت است.

آغاز:

مرحبا ای برید سلطان وش — تخت از آب و تاجت از آتش

انجام:

سیرتت هایل محال مباد — صورتت قابل زوال مباد

منابع: ذریعه ۲۷۷: ۱۲ و ۲۱۴: ۱۹، مشار: ۹۹۰، نسخه‌ها ۲۹۲۹: ۴.

٤. گفتاری درباره شریعت و طریقت(۵۸پ–۵۹ر) .

کتابشناسی:

تعاریف و اختلاف هر یک و اینکه اختلافی در اهداف و اصول پیامبران نیست و تنها جزئیات این اهداف با یکدیگر متفاوت است.

آغاز: اعلم ان الشریعة و الطریقة و الحقیقة اسماء مترادفة علی حقیقة واحدة التی هی حقیقة الشرع المحمدی.

انجام: فاختلاف العلم ایض یکون محالا فلا اختلاف فی کلامه و لافی کتبه و لا فی احکامه...

۵. حاشیه شرح جدید تجرید (۵۹ر–۱۰٤ر) (عربی – کلام)

مؤلف: شمس‌الدین محمدبن احمد خَفری (–۹۵۷ق)

آغاز: بسمله و به نستعین فی التیمیم، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید

المرسلین و آله الطیبین الطاهرین فیقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن احمد الخفری.

انجام: یصح ان یکون غیرا فلا یکون واجب الوجود بذاته الا اذا کان بسبب صار اکان واجب الوجود بذاته واجب الوجود بغیره. وله الشکر والحمد والمنه یوم الاثنین الخمسه و العشر من شهر رجب الرجب سنه خمس و ثلثین والف وصلی الله علی محمد و آله اجمعین.

منابع: ذریعه ۱۱۶: ۶.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۱۴×۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۵ رجب ۱۰۳۵ ق.

کاغذ: سپاهانی، کاغذ متن زرافشان و نخودی، کاغذ حاشیه شکری رنگ. **جلد:** تیماج عنابی یک لا، بدون آستر فرسوده و موریانه خورده. **اندازه جلد:** ۱۸×۱۲ سم.

حواشی: دارای حواشی م، ۱۲، و...

آرایه: با جدول زرین در تمامی صفحات، دارای چهار سرلوح زرین با نقش لاجورد و گلبوته. در آغاز رسالات جدول کشی بین ابیات و غزلیات به زر.

مرمت و وصالی: اکثر اوراق متن و حاشیه وصالی گردیده است.

منابع: نسخه‌ها ۸۴۲: ۲ و ۱۳۷۴، مشترک ۹۸۲: ۲ و ۱۸۹۶: ۳، ذریعه ۵۱۶:۶: ۹ «دیوان شبستری» و ۱۰۱۰ «دیوان محمود شبستری» و ۲۸۴: ۲۰ «مرآت المحققین»، اعلام ۱۰۵۵: ۲ شبستری، طبقات ۲۱۰: ۸ محمود بن عبدالکریم، کشف الظنون ۱۶۴۹: ۲، صفا ۱۲۹۰: ۳، نفیسی ۱۶۹: ۱، مشار ۴۶۷۷: ۴ که نشانی ۳ چاپ آن را داده، مهدوی، مصنفات ابن سینا: ۳۰۱، فهرستواره ۲۲۹: ۶.

توضیحات: نسخه پاکیزه‌ای است.

۱۰۴۳۸

اسناد مربوط به همدان از خاندان فرمانفرمائیان مشتمل بر ۱۰۹ برگ شامل نامه و قباله قرن ۱۴ ق.

۱۰۴۳۹

نامه‌ها و مکاتبات متعلق به معیرالممالک مشتمل بر ۶۰ برگ

۱۰۴۴۰

نامه و مکاتبات مربوط به معیرالممالک مشتمل بر ۱۲۳ برگ

۱۰۴۴۱

کتابچه سند ثیجی ثیل دار العبادة یزد و مضافات، ابواب جمعی نظام الدوله مورخ ۱۲۸۹ ق

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید در ابتدا و ۳ برگ در انتها وجود دارد. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۱۹/۵×۹/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** کاغذ فرنگی صورتی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۶×۱۷ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت اقوام الدوله در حاشیه برگ ۲۰ب، مشتمل بر آنکه دستورالعمل هذه السنه یزد و مضافات به عرض صدراعظم رسیده و نوشته شده است و بعد از ملاحظه و صحت همایونی به مستوفیان جهت رسیدگی داده شود. مورخ ۲۶ محرم ۱۲۸۹ق.

۲. یادداشت در برگ آخر در حاشیه گویا بخط قوام الدوله و مهر همو که در باب دستور جیره و مواجب افراد.

۳. به همراه چند امضا و یادداشت ملاحظه شد در برگ پایانی در کنار هر مهر.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با نشان شیر و خورشید و تاریخ ۱۲۸۸ق در دایره میانی و دورتادور با خط نستعلیق سجع: صدر اعظم دولت دولت علیه ایران، مشیرالدوله میرزاحسینخان، در پای تمامی اوراق وجود دارد.

۲. چند مهر و امضاء در برگ پایانی وجود دارد شامل:

۱. مهر بیضی شکل با سجع: افوض امری الی الله عبده اسدالله.

۲. مهر بیضی شکل با سجع: کاظم الحسینی ۱۲۶۹ق.

۳. مهر مربع شکل با سجع: عبده نصرالله.

۴. مهر بیضی شکل با سجع: «المتوکل علی الله عبده محمد».

۵. مهر بیضی شکل با سجع: یا شفیع المؤمنین ۱۲۷۴ق.

۶. مهر بیضی شکل با سجع: عبده عباس.

۷. مهر بیضی شکل با سجع: عبده الراجی محمد

۸. مهر بیضی شکل با سجع: عبد الرشید ۱۲۸۰ق.

۳. مهر مربع شکل قوام الدوله ۱۲۶۸ق در انتهای نسخه.

۱۰۴۴۲

کتابچه دستورالعمل و جمع و خرج سنه قوی ئیل دارالعباده یزد و مضافات، ابواب جمعی جناب معیرالممالک (سند)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید در آغاز و ۲ برگ سفید در پایان و ۲ برگ سفید در میانه موجود است. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۱۶×۹ سم.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز رنگ، درون کاغذ فرنگی نقش رنگ. **اندازه جلد:** ۱۶×۲۲/۵ سم.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل عبده الراجی محمد کاظم در پائین بیشتر اوراق.

مهرها: مهر بیضی شکل با سجع، عبده داود بن آقاخان.

مهر مربع: عبده نصرالله.

مهر بیضی شکل: محمدرضا حسینی ۱۲۶۵ق.

مهر بیضی شکل: عبده الراجی محمود.

مهر بیضی شکل: عبده الراجی محمد شفیع.

۱۰۴۴۳

کتابچه دستورالعمل قوی ئیل فارس

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸ گ. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۱۹×۸ سم.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۱ سم.

۱۰۴۴۴

تقویم و جدول طوالع

(نجوم - فارسی)

کتابشناسی:

رساله‌ای است با موضوع تقویم و جداول طوالع و کواکب و احکام سالهای ترکی

که در دو صفحه اول نام برجهای دوازده‌گانه با فصد و نیتی که در هر ماه برای انجام امور مختلفه باید کرد از قبیل سر تراشیدن، نکاح و... آورده شده است و سپس جدول معرفت سالهای ترکی از قول حکمای ترکستان است در دو صفحه و سپس تطبیق ماههای سال از فروردین تا اسفند است با ماههای رومی و جلالی و عربی و ایام و بروج دوازده‌گانه کامل است. در ردیف آخر هر جدول که توقیعات نام دارد، مناسبت‌ها و ایام از قبیل نوروز و تولد و غیره... نام برده شده و در دو صفحه پایانی نیز جدول معرفت جهات (شمال و جنوب و غرب و شرق) آمده است.

آغاز: با جدول اختیارات و نام بروج دوازده‌گانه، خانه اول دیدن ملوک و حکام است.

انجام: جدول معرفت اختیارات اتصال القمر بالکواکب السنة الباقیه من قول الحکماء است از زحل تا عطارد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۵-۶ س (متفاوت در جداول). **اندازه متن:** ۱۶×۱۱ سم.

خط: نام بروج نسخ، متن شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق. **محل کتابت:** اصفهان.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: سرفصلها و عناوین درشت.

آرایه: تمام صفحات دارای جدول زرین است با خطوط سرخ در فواصل. نام بروج به خط نسخ و مشکی و سرخ حواشی زرین، فواصل بین سطور و جداول سبز و زرین.

۱۰۴۴۵

کتابچه جمع و خرج سنه ئیجی ئیل دارالعباده یزد و مضافات. ابواب جمعی نظام الدوله (مورخ ۱۲۹۸) (سند)

کتابشناسی:

اسناد خرج کتابچه ئیجی ئیل یزد ابواب جمعی مرحوم نظام الدوله الی به منصب لخاقان حاجی میرزا نصرالله مستوفی سپرده شد بتاریخ شهر جمادی الآخر ۱۲۹۵ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید در آخر نسخه. **تعداد سطور:** متفاوت. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۹/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

جلد: فرنگی صورتی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵/۵ سم.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل و سجع «ابن یوسف، محمدحسن در پای تمام اوراق، در ص ۷ ب در حاشیه آمده است.

۲. مهرها:

۱. مهر مربع شکل باسجع: عبده نصرالله.
۲. مهر بیضی شکل با سجع: یا شفیع المؤمنین ۱۲۷۴ق.
۳. مهر بیضی شکل با سجع: ابن علی علیرضا حسینی ۱۲۹۵.
۴. مهر بیضی شکل با سجع: کاظم الحسینی ۱۲۶۸ق.
۵. مهر بیضی شکل با سجع: حسین بن هدایت الله ۱۲۹۱ق.
۶. مهر بیضی شکل با سجع: الراجی محمدعلی بن احمد ۱۲۹۱ق.
۷. مهر بیضی شکل با سجع: علی اکبر بن حسین الحسینی ۱۲۹۴ق.
۸. مهر بیضی شکل با سجع: عبدالوهاب ۱۲۷۱ق.

۱۰۴۴۶

بخشی از کتابچه تنخواه ضرابخانهای ممالک محروسه به جهت مفاصا حساب آقا حیدر مورخ شوال ۱۲۸۵ ق. (سند)

نسخه‌شناسی:

خط: شکسته نستعلیق و سیاق

کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

۱۰۴۴۷

طومار قرارداد قراولخانه ولایات (فارس، عربستان، لرستان، کردستان، ساوجبلاغ، آذربایجان (سند)

نسخه‌شناسی:

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ آهار مهره، **اندازه جلد:** ۸۷/۵x۱۹/۵ سم.

۱۰۴۴۸

وقفنامه عبدالرزاق حسینی (۱۳۰۱ق)

کتابشناسی:

وقفنامه‌ای مشتمل بر وقف یکدانگ و نیم از جمله سه دانگ مختصی خود در قریه کرین با کافه لواحق الشرعیه با یکباب تالار واقعه در قریه مذکور که هر ساله محصول ملک موقوف در تالار صرف و خرج لوازم تعزیه‌داری و روضه خوانی حضرت امام حسین در دهه عاشورا گردد و تولیت مادام الحیوة با واقف و پس از آن با فرزندش محمدرضا خان است. تاریخ ذیقعده ۱۳۰۱ق. همراه با ۹ شاهد و یادداشت تأییدیه و مهر آنها در حواشی سند.

نسخه‌شناسی:

اندازه متن: ۳۸/۵x۲۳/۵ سم.

خط: نستعلیق درشت مشکی.

کاغذ: پارچه نخودی رنگ کلفت، **اندازه جلد:** ۶۰x۴۰ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت تأییدیه شاهد مورخ ۱۳۰۶ق.

مهر:

۱. مهر مربع شکل با سجع: الواثق بالله الغنی عبدالرزاق الحسینی،

۲. مهر بیضی شکل با سجع پاشا، در پایان وقفنامه.

۱۰۴۴۹

اوراق تلگرافی معیرالممالک از ولایات شیراز، اصفهان، کنگاور و همدان مورخ ۲۸۸ق (سند)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷ گ، **تعداد سطور:** متفاوت، **اندازه متن:** متفاوت.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ با نشان شیر و خورشید که در بالای آن نوشته شده مخابره تلگرافی دولت علیه ایران.

۱۰۴۵۰/۲ و ۱/ ۱۰۴۵۰

اسناد متعلق به خاندان معیرالممالک

کتابشناسی:

شامل ۲ پوشه مشتمل بر ۱۶۹ برگ سند متعلق به خاندان معیرالممالک (اسناد، مکاتبات و...) شامل چندین فرمان از مظفرالدین شاه و ناصرالدین شاه به ظل السلطان و...، مرتضی قلی خان وکیل الملک و دیگران. متعلق به سده ۱۳ق. به شکسته نستعلیق و سیاق.

۱۰۴۵۱

تحفة الحشمتية

(فارسی - اخلاق)

مؤلف: محمدمهدی بن محمدجعفر موسوی تنکابنی (قرن ۱۳ق)

کتابشناسی:

سید محمدمهدی بن سیدمحمدجعفر موسوی (زنده در ۱۲۶۶ق) که آن را به فتحعلی شاه قاجار و شاهزاده حمزه میرزا ملقب به حشمة الدوله، والی آذربایجان و به نام وی تقدیم داشته وی در باب سبب تألیف کتاب چنین می‌گوید:

«این بنده فقیر... را بر خاطر رسید که تألیفی فراهم آورده که محتوی بر بندی از احوال ابتدای خلقت عالم که مستفاد از اخبار ائمه طاهرین و مجملی از قصص انبیاء و معجزات و خصایص خاتم النبیین و سایر معجزات ائمه طاهرین تا قائم المهدی (ص) و برخی از سایر اخبار مرویه مشتمل بر وعظ و نصایح... باشد که بر جمیع خوانندگان نافع باشد... و چون اخبار عربیه را نقل نمودن و بعد ترجمه نمودن قدری به طول می‌انجامد لذا به ترجمه اکتفا نموده که جمیع اخوان مؤمنین ازو بهره‌مند شوند»

نسخه مشتمل بر مقدمه در شناختن انسان نفس خود را و هشتاد و هشت باب و خاتمه کتاب در بیان فضیلت صحت و سکوت و اجتناب کردن از بسیار گویی و بی‌فایده خوانی و بی‌عقلی و بی‌مزگی نمودن است که مطالب هر باب و فصل مفصلا ذکر گردیده است.

آغاز: حمد بیعد و ثنای بیحد مر خالقی را سزاست که صفات ذات او مبراست...

انجام: و لایقرء فی صلواته ماعطیه اجر القیام و لم اعطه اجر العباده.

انجامه: و قد تمّ الکتاب فی شهر محرم الحرام من شهور سنه ۱۲۶۶... بید بنده‌ی درگاه جان پناه سید محمد مهدی ابن سید محمد جعفر الموسوی المعروف بالمصنف.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۴ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۳/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** سیدمحمد مهدی بن سید محمدجعفر موسوی معروف به مصنف(نسخه اصل). **تاریخ کتابت:** ۱۴ محرم ۱۲۶۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید. **جلد:** روغنی گلبوته‌دار رنگارنگ درون جلد روغنی با نقش گل نرگس زرافشان عطف تیماج مشکی، زمینه لاکی. **اندازه جلد:** ۲۰×۳۳ سم.

عناوین و نشانها: درشت و سرخ.

مهر: مهربیضی شکل بنفش رنگ با سجع «عطاءالله» در برگ آخر.

۱۰۴۵۲

منشآت

(فارسی - منشآت)

کتابشناسی:

مجموعه‌ای است از مراسلات و منشآت که در مکاتبات استفاده می‌شده است بیشتر آنها دارای رقم است و بعضی نیز جای عناوین آنها خالی است. بعضی نمونه‌های این مراسلات عبارتند از:

در آغاز عنوان «رقم فتح نامه» در مدح «محمدحسین خان قدیمی مستوفی الممالک دیوان همایونی» و مدح محمد ولی میرزا والی خراسان، نمونه‌های گوناگونی از مکاتبات مانند «رقم عریضه»، نامه‌ای که زن به زن نویسد، نامه و مراسله دوست به دوست، بزرگ به کوچک، شاه به شاهزاده، به نوکر و غیره. در بخش دیگر عنوانی است با نام «من منشآت نواب مستطاب خانی مقرب الخاقانی محمدمهدی خان» و دیباچه‌ای که بر بیاض آقا ملاقلی میرزا نوشته‌اند در دو صفحه و پس از آن دیباچه‌ای است که برای شاهزاده رضاقلی میرزا در ۵ صفحه و در صفحات پایانی مراسله‌ای است که عاشق به معشوق می‌نویسند به همراه اشعاری در همین موضوع.

آغاز (افتاده): بر ملتهای تنهای کشتگان دوان گشته بقیة السیف. تعاقب و دردم دروازه سنگر انداخته...

انجام (افتاده): سطر آخر: اشعاری که در اینجا نوشته شده است دخلی بر این نوشتجات ندارد چونکه بوجهی جاها به کار می‌برند. تحریر شد.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۴/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا، ترنج و سرترنج و لچکی ضربی، درون بی آستر، بدرقه: کاغذ ابروباد. تصویرپرنده و گل با مداد رنگی کشیده شده. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۲ سم.

۱۰۴۵۳

ترجمه قطبشاهی = ترجمه و شرح اربعین شیخ بهائی

(فارسی - اخبار)

مترجم: محمدبن علی معروف به ابن خاتون عاملی (سده ۱۱ق)

کتابشناسی:

متن «اربعون حدیثاً» شیخ بهایی (-۱۰۳۰ق) است که توسط شاگردش (۱۰۳۵ق) و به دستور او ترجمه و شرح شده و به سلطان محمد قطبشاه تقدیم گشته است و بارها به چاپ رسیده است.

آغاز:

ای از تو حدیث معرفت را تبیین   وی ترجمه وصف تو تنزیل مبین

انجام(افتاده): من لم یجد الماء الیت بعض الغسل مسحاً لانه قال...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۹ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۵ سم.

خط: نستعلیق به چند خط. صفحه اول نونویس. **تاریخ کتابت:** سده ۱۱ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج ساغری تریاکی یک لا، داخل بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۴ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و فواصل بیتها شنگرف. **حواشی:** با حواشی به نشانه صح

منابع: فهرست آستان قدس ص ۱۲۴، مرعشی نجفی ۲۰۲: ۴، فهرستواره ۳۸۰: ۶، مشترک ۲۲۷۷: ۴، نسخه‌ها ۱۵۸۷: ۲، ذریعه ۴۲۵: ۱ «اربعون حدیثاً» طبقات ۵۱۲: ۱۱، ریحانه ۳۰۱: ۳ «بهایی» آ۱۱۳ مشار ۲۱۵: ۱، مشار، مؤلفین ۶۰۹: ۵.

۱۰۴۵۴

مجموعه

(فارسی - ادبیات)

این نسخه دارای ۳ رساله در متن و ۵ رساله در حاشیه است.

رسائل متن:

۱. مقدمه دیوان حافظ از محمد گلندام که صفحاتی از آغاز آن افتاده است. (۱ر-۱۸ر)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): نشانه عرفان حکمت بی علت اوست حکیمی که طوطی شکرخای ناطقه انسانی را در محاذات آینه تامل عروسان معانی بادی دلگشای ان من البیان لسحرا گویا کرد و...

انجام:

بر حافظ خود مکن نهانی   هر حکم که بر سرم برانی

ان حکم بود میان جانم

۱. غزلیات حافظ (۱۸ر-۲۹۷ر) (فارسی - ادبیات)

۲. شامل غزلیات حافظ بترتیب حروف تهجی و رباعیات او است.

آغاز:

الا یا ایها الساقی ادر کأساً و ناولها — که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

انجام:

این شامل علمدار خط مشکینست — وین صبح حبیست کش روی چه مهست

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ ۱۰ شهر محرم مورخ ۱۲۱۶ بخط الحقیر الفقیر محمدشفیع بن سمیع تویسرکانی بجهت نور چشمی مرادعلی ابن محمد شفیع

الهی هر آنکس که این خط نوشت — مکن ناامیدش ز باغ بهشت

۳. سؤال و جواب پیرمردی به نام حاتم با همسرش و پاسخ‌های زن (۲۹۷پ-۲۹۹ر) (فارسی- اخلاق)

آغاز: آورده‌اند که مردپیری بود نام او حاتم و حاتم مرد پیر و ضعیف گشته و مریدان بسیار داشت، روزی مریدان گفتند یا شیخ وقت آنست که زنی نکاح کنی تا تو را محافظت نماید....

انجام: تا عمل بیابد و اخلاص ووده را خارج سازد و مقید معرفت حاصل آید تا از محض شناسایی

انجامه: و السلام علی من اتبع الهدی.

رسائل هامش:

۱. لیلی و مجنون (بخشی از مخزن الأسرار) (۱ر-۷۳ر)

مؤلف: نظامی گنجوی

کتابشناسی:

آغاز (ناقص)

در گونه ارغوان ازو رنگ — هم گونه ارغوان ازو سنگ

انجام:

الحمد که این حدیث جان بخش — وزگفته نامی روان بخش

بگرفت زخط این دلفکار — منشور رسول و قبض تکرار

انجامه: تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب فی شانزدهم شهر صفر المظفر ۱۲۱۹ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹۹ گ.

خط: نستعلیق **کاتب:** محمدشفیع ابن سمیع تویسرکانی که به جهت فرزند خود مرادعلی نگاشته است. **تاریخ کتابت:** ۱۰ محرم ۱۲۱۶ ق.

کاغذ: نخودی رنگ کلفت. **جلد:** تیماج ساغری قهوه‌ای یکلا فرسوده، عطف سرخود، درون بی‌آستر.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. چند بیت شعر که اغلب کاتبان در اتمام انجامه‌ها درجهت طلب دعا از خوانندگان می‌نگارند با تاریخ ۱۲۴۱ در همان برگ پایانی نسخه.

۲. یادداشتی با تاریخ رجب مطابق ایت ئیل ۱۲۷۹ق در حاشیه انجامه.

۳. یادداشت با تاریخ ۱۲۴۱ با سنهٔ در برگ آخر.

۲. منظومه در اختلاجات اعضا (۷۳پ-۸۱ ر) (فارسی- اختیارات)

با موضوع اختیارات به فارسی با عناوینی چون در احکام جستن اعضا، جستن سر، پیشانی و گوش و...

آغاز: در احکام جستن اعضا:

گرچه احکام جستن اعضاست — همه شاهان دانش حکماست

انجام:

شد تمام اختیار سرتاپای — سعادت بقول فضل خدای

سیصد و پنج بود با هشتاد — که زطبع من این سخن هازاد

زین رساله مرا و صاص بود — بر چنین طبع و نظم مایل بود

۳. منظومه طبی (۸۱ر–۸۸پ) (فارسی- طب)

با عنوان «عبارات چندی که از اطبا فرموده شده» در علاج بیماریهایی چون آبله چشم، شب کوری، علاج غبار چشم، دردسر، گوش درد شکم، درد جگر و انواع بیماریهای دیگر.

آغاز:

بچشم که از خال گردد سفید   که بر کنده بادش از آن چشم امید

انجام:

شود عاشق آنکس زجان و زدل   نخواهد جز آنکس زآب و زگل

انجامه: تمام شد ۱۲۲۸ق.

۴. رساله در خواص ادعیه و حروف به فارسی (۸۸پ–۹۰پ) (فارسی-ادعیه)

آغاز:

شرح فاتحه هر که تسمیه بر زبان راند   چون بگوید حق تعالی چهار فرشته‌را موکل او گرداند یکی بر دست راست که وی را بطاعت خوانند و یکی بر دست چپ...

انجام: و با هر یکی از آن پیغمبران یکساله پیوسته خدایتعالی را طاعت و عبادت کرده است و الله اعلم بالصواب

انجامه: تمت تمام شد.

۵. رساله طبی در علاج بیماریها به نقل از بقراط حکیم، افلاطون ابوذر حکیم، ابواسمیق، عیسی، جالینوس و ابوعلی حکیم به فارسی (۹۱ر–۹۶پ) (فارسی- طب)

آغاز: بقراة حکیم می‌فرماید که هر که صرع پیدا کند صبر شهی دود کند و خود را بران دود نگه بدارد و صرع را رفع کند هر که...

انجام: و به بلده بسته شود در گردن گوشت خارپشت به سر حشفه بندد در خود.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۱۱ س. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۰ سم.

کاغذ: در حواشی کاغذ و متن، علامت سطرکشی و خط‌کشی راسته و چلیپا که بر کاغذ نقش بسته است تمام صفحات نسخه مشهود است. **جلد:** برگه بدرقه در اول و آخر یک کاغذ سبز رنگ گلدار است. **اندازه جلد:** ۱۱/۵×۱۵/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام بیماریها در حواشی شنگرف.

مهر:

۱. مهر چهارگوش که اهداف گوشه‌ها نوشته علی، محمد، و در داخل آن دایره‌ای است که با نوشته عبده محمدحسن، و کلمه الله در بالای مهر وجود دارد در برگ ۱۸۳ر و ۱۸۸ر.

۲. مهر چهارگوش کوچک با سجع «محمدحسین» در برگ ۱۸۴ر.

۱۰۴۵۵

[شرح رساله‌ای در نحو]

(عربی- نحو)

کتابشناسی:

نام و شارح و کتاب معلوم نشد. بر روی کلمات متن اصلی با قلم سرخ و شنگرف خط کشیده شده و آغاز و انجام کتاب افتاده است.

آغاز افتاده: سم مادل علی معنی فی نفسه غیرمقترن باحد الازمنة الثلثة و المراد بما الموصولة او الموصوفة کما یرضی الکلام التی دلت فلا یرد اغفال القیود المعتبره فی الکلمة من اللفظ و...

انجام ناقص: ما یؤکد العامل و لایجب خبر فیها سواء کانا متوافقین لفظا کارسلناک للناس رسولا و... لکم اللیل و النهار.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س.

تاریخ کتابت: گویا قرن۱۲ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ کهنه. **جلد:** گالینگور قهوه‌ای رنگ، آستر درون کاغذ سفید.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات شنگرف. فواصل بین جملات شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسیار با نشانه‌هایی چون نجم‌الدین، م ح، ح، سید، رضی‌الدین مسوریکی، ص، جامی، عصام، صحاح و غیره...

آرایه: فواصل بین جملات اشکالی به شکل گل چند پر و سه نقطه سرخ وجود دارد.

مرمت و وصالی: برخی صفحات مرمت و وصالی شده و در برخی صفحات وصالی شده و در این اوراق خطوط نونویس و جدید است.

فرسودگی و افتادگی: لبه اوراق همگی فرسوده و از بین رفته و کناره‌ها و قسمتی از متن آسیب زیادی رسیده است.

۱۰۴۵۶

مجموعه

۱. ترجمه دو حدیث (اخبار و احادیث - فارسی)

مؤلف: محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر ۲ حدیث

۱. حدیث اول مذکور است در باب ۵۷ جلد سوم بحارالانوار (۱ر-۳۳ر)

۲. حدیث دوم مذکور است در باب ۵۸ جلد سوم بحارالانوار (۳۳ر-۴۶ر)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اعد لاولیائه جنات النعیم و لاعدائه نزلامن حمیم و تصلیه...اما بعد نامه تقصیر آثار مجرم

انجام: از شر شیطان و نفس اماره در پناه خود نگاه دارد.

انجامه: تم الکتاب بعون الملک الوهاب در یوم پنجشنبه بیست و یکم شهر شوال المکرم سنه ۱۲۷۲.

منابع: الذریعه ۱۸: ۳.

۲. [تعزیه ائمه معصومین]

مؤلف: وصال شیرازی

رثاء اهل بیت عصمت شامل اشعار، قصاید و ترجیعات در مدح و مرثیه پیامبر، علی (ع)، امام رضا و چند غزل در پاسخ محتشم، از وصال و پسرش وقار شیرازی است. نسخه چاپ سنگی است و در دو ستون در طهران در کارخانه‌ی کربلایی اسمعیل نگاشته شده است. (فارسی - مرثیه)

آغاز: هو الله تعالی، این کتاب مستطاب در تعزیه ائمه معصومین از اشعار آبدار عمدة السالکین و زبدة العارفین...

انجام:

حاجت خواهنده‌گانرا ای همام هم تو دانی هم توانی والسلام

منابع: فهرست آستان قدس رضوی ص ۱۰، تاریخ نظم و نثر در ایران نفیسی ۴۳۵: ۱.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز (ش۱). **کاتب:** کربلایی محمدابراهیم چاوش طهرانی (ش۲). **تاریخ کتابت:** ۱۲۷۲ ق (ش۱)، ۱۲۷۳ ق (ش۲). **محل کتابت:** کارخانه کربلایی اسمعیل در تهران (چاپ سنگی).

کاغذ: فرنگی سبز و نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مندری یک لا، عطف سرخود فرسوده بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۷/۵×۱۱ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت با تاریخ جمعه ۲۳ شوال ۱۲۷۷ق. در برگ ۱.

مهر: مهر «علی بن محمدجعفر» مورخ ۱۳۲۱ق. در برگ آخر.

منابع: مشار ۲۵۲۸: ۲ (چاپ شیراز ۱۳۵۵ق)، فهرستواره ۱۶۵۲: ۳.

۱۰۴۵۷

مجموعه

(عربی - حکمت)

۱. ابطال الزمان الموهوم (۱پ-۴۳ر)

مؤلف: محمدبن الحسین معروف به اسماعیل خواجویی مازندرانی

کتابشناسی:

شرحی است که وی در رد حدوث العالم ملاصدرا نگاشته است.

آغاز: بسمله و بعد حمد الله المتفرد بالقدم و الازلیة المتوحد بالبقاء و الابدیة الذی تقدمت...

انجام: و ایاک من الضلالة و الغوایة و ارشدنا علی ما فیه صلاحنا من البدایة و النهایة و صلی الله علی محمد و آله

منابع: الذریعه ۶۸/۱؛ التراث العربی ۳۵/۱؛ فهرست الفبایی آستان قدس ۴۵۲.

۲. اثبات الوجود (۴۶پ-۴۷ر) (عربی - حکمت)

مطالبی است در اثبات الوجود به نقل از علامه خفری.

مؤلف: شمس‌الدین احمد خفری (-۹۵۷ق)

آغاز: بسمله، قال الاستاد العلامة الخفری رب افض علینا بفضلک یا فیاض لمحة مشائیة فی اثبات الواجب...

انجام: النور جزء و الا لکان اظهر منه و هو باطل، تمت.

منابع: مرعشی (اثبات الواجب) ۹۰: ۱، ذریعه ۱۰۶:۱ «اثبات الواجب تعالی»

۳. اثبات الواجب (عربی - حکمت)

مؤلف: ابوالحسن بن احمد (ابیوردی؟)

کتابشناسی:

در سه مقصد که به دستور میرزا نظام الملک در ۹۰۷ق نگاشته شده است.

المقصد الاول: فی بیان ان الممکن لایوجد الابموجد موجود، یجب فیه فیوجد و فیه بحثان

المقصد الثانی: فی الاشارة الی نبذ مما سمح به طبعی القاتر و سنح للذهن...

المقصد الثالث: فی نقل البراهین الموروثة عن سبقنی علی اثبات الواجب الوجود...

آغاز: بسمله، اعلم ان الرسالة مرتبة علی ثلثه مقاصد، المقصد الاول فی بیان ان الممکن لایوجد الابموجد موجود...

انجام: بصحة ذو الحدس الصایب و العلم عندالله و لنختم هذه الرسالة لهذا القدر شاکرین علی حسن توفیقه هجرت النبویة الصلوة و الحسنة.

انجامه: قد تشرفت بکتابة هذه الرسالة....... باشارة ....میرزا نظام الملک..... اقل خلق الله الغنی قاضی احمد بن میر منشی الحسینی القمی...

منابع: فهرست آستان قدس رضوی ۴۵۲، ریحانة الادب ۱۱۹: ۴، الهیات تهران ۲۷۱.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۶×۱۱ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** رضا حسینی(ش۱)، قاضی احمد بن میر منشی الحسینی القمی به جهت میرزا نظام الملک. **تاریخ کتابت:** سه‌شنبه ذیقعده ۱۱۸۸ ق (ش۱)، در شعبان ۹۰۵ ق (ش۳).

کاغذ: فرنگی (ش۱) و سپاهانی (ش ۲و۳) نخودی رنگ. **جلد:** تیماج یک لا بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۸/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت «محمدهاشم ایروانی» و «ابوالفضل بن محمد الساروی» با تاریخ ۱۱۷۲ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت قیمت نسخه به خط سیاق در برگ ۴۹ر.

مهر: مهر محمدامین مورخ ۱۲۹۹ق.

فرسودگی و افتادگی: برخی از اوراق دچار آبدیدگی است.

۱۰۴۵۸

مجموعه

(فارسی - طب)

۱. رساله‌ای در علاج بیماریها به شکل پراکنده از موضوعات مختلف (۱ر-٤ر)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): که از بیخ چینی به دستور سفوف کسی نفعی یافته بان دو فقر از این کلام بسیار متعجب بودم تا آنکه...

انجام: و در اندام مالد در ساعت نیک شود.

۲. رساله در بیان صحت و مرض و اقوال اطبا (٤پ-١٦پ) (فارسی - طب)

مؤلف: میرزا جلال الدین حکیم

شامل مقدمه و دو بخش کلی در حفظ صحت ابدان معتدله و حفظ صحت بدنهای خارج از اعتدال در چندین فصل

آغاز: مقدمه در بیان صحت و مرض و اقوال اطبا بدان که صحت عبارت است از هیئت بدنیه که...

انجام: که از اربطول کشد که وقتی ازار تسلط یافت علاجش نیز طولانی می‌شود علاج واقع پیش از وقوع باید کرد.

۳. رساله چوب چینی = خواص بیخ چینی و قهوه و چای (١٦پ) (فارسی - طب)

مؤلف: میرزا قاضی (-۱۰۷۵ق)

فرزند حکیم کاشف الدین محمد یزدی اردکانی از شاگردان شیخ بهایی به نام شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷) در ۳ باب و فصل‌هایی چند.

آغاز: فصل رساله چوب چینی میرزا قاضی این بیخ را به چند طریق استعمال می‌کنند.

انجام(ناقص): حکیم عمادالدین محمود در رساله خود می‌گوید که شنیدم و ندیدم تا امروز.

منابع: دانشگاه ۱۵، ۱۸ و ۷۰۸/۸: ۸ «خواص چوب چینی و قهوه و چای»، نسخه‌ها ۴۱۴: ۱ «چوب چینی: و قهوه و چای»، ذریعه ۳۰۹: ۵ «چوب چینی»، استوری، پزشکی: ۲۵۵ «رساله چوب چینی و قهوه و چای»، پزشکی ایران: ۹۷، فهرستواره ۳۸۲۳: ۵.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۸ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدعلی مهدی. **تاریخ کتابت:** ۹ جمادی الاولی ۱۱۱۶ ق. **محل کتابت:** بندر فخا.

کاغذ: سپاهانی شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۲/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و سرفصلها درشت و سیاه، با علامت وقف در بیشتر اوراق.

۱۰۴۵۹

جزوه‌ای فلسفی تحت عنوان «فلسفه قدیم»

(فارسی - فلسفه)

کتابشناسی:

کتابی است گویا از جزوات درسی و تحقیقات دانشجویان دانشکده علوم معقول و منقول قدیم است که در این رشته تحقیق می‌نموده است و مطالبی را تحت عنوان «فلسفه قدیم» در موضوع الهیات ارائه می‌کند و آن را در سه بخش اول: امور عامه، دوم جواهر و اعراض و سوم الهیات مطرح می‌کند. هر بخش دارای بحث‌هایی است و این مباحث با نظریات فلاسفه بیان می‌شود.

آغاز: تمام شد سخن در طبیعیات اینک شروع می‌کنیم در الهیات به معنی اعم. حکماء حکمت الهی به معنی اعم را تعریف کرده‌اند با بقیه علما است که بحث

می‌شود در آن از احوال موجود مطلق و از آنجهت که موجود مطلق است و موضوع آن موجود مطلق است بماهو موجود مطلق و...

انجام: زیرا قدیم زمانی مسبوقٌ بعدم مقابل نیست و حادث زمانی مسبوق بعدم مقابلست.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۵ گ. دارای صفحه شمار بر بالای اوراق با جوهر آبی رنگ است. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۳ برگ سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۶/۵×۱۴ سم.

خط: نستعلیق خودکاری با جوهر آبی رنگ. **کاتب:** نامعلوم. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۴ ق.

کاغذ: خط‌دار آبی رنگ فرنگی جدید سفید رنگ. **جلد:** مقوای مشکی رنگ، عطف جدا پارچه سبز رنگ، روی جلد طرح دفتر ۸۰ برگ زرین دارد. آستر درون کاغذ فرنگی سفید. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و سرفصلها و نشانها همگی جوهر سرخ رنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت پشت جلد:

۱. بنام الهیات بوسیله دانشگاه تهران در سال ۱۳۳۳ به چاپ رسیده است.

۲. یادداشت حضور دانشمند معظم استاد بزرگوار فیلسوف زمان جناب آقای فاضل تقدیم می‌شود. نصری ۲۱/۲/۲.

مهر: بادامی شکل جدید آبی رنگ با عنوان کتابخانه دانشکده علوم معقول و منقول، شماره ۱۴۳۹۸ تاریخ ۴۱/۱/۱۴.

توضیحات: یک روی اوراق سفید و تنها طرف سمت چپ نگاشته شده است.

۱۰۴۶۰

التذكرة المفيدة و الذخيرة الحميدة

(عربی - طب)

مؤلف: عزالدین ابراهیم بن محمدبن طرخان الانصاری معروف به ابن السویدی

کتابشناسی:

در موضوع طب، هر عنوان با یک شماره درحاشیه نوشته شده که در مجموع دارای ۴۳۱ عنوان می‌باشد، در (۱پ-۲پ) نام کتب و اسامی دانشمندان و علمایی که در کتاب از آنها نام برده شده بر طبق حروف الفبا تنظیم شده که بالغ بر ۳۸۸ نام است که به صورت ستونی و مرتب در زیر یکدیگر نوشته شده است. در کنار هر موضوع طبی، شماره‌ای با شنگرف در حاشیه اوراق نوشته شده که بالغ بر ۴۳۱ مورد است.

آغاز (افتاده): علیه حمی یقطر فی اذنه زیت قد خلط فی عشره در اهم منه درهم فربیون ثموم بستالي و صبر يعجنان بعسل و يضمه به فنفع من الشيقفه البارده جوز السرو...

انجام (افتاده): و الماء دبغ القراصيا يوخذ ورقة و يحرق و يلطخ على المكان و ترك عليه زمانا ثم يغسل بالصابون و الماء دبغ.

منابع: ....

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۶۹ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ سفید در صفحه آخر. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۷×۱۰/۵ سم.

خط: نسخ کهن ۳ برگ اول نوتویس. **تاریخ کتابت:** قرن ۹ ق.

کاغذ: سمرقندی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی، درون آستر کاغذی زرد رنگ فرنگی. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۱۵ سم.

یاداشت‌ها و برافزوده‌ها: ۱.یادداشت مالکیت قاسم ایروانی در برگ ۱.

عناوین و نشانها: عناوین و نشان ها، فواصل بین اسامی و کلمات و برخی خطوط بر روی کلمات و شماره ها در حاشیه اوراق همه شنگرف.

مهرها: ۱.مهر بیضی شکل با سجع: "المتوکل الله عبده قاسم" در برگ ۱.

مرمت و وصالی: نیمی از ورق برگ ۹ از بین رفته و نیم دیگر با کاغذ نوتر وصالی شده است.

فرسودگی و افتادگی: دارای افتادگی در بعضی صفحات از جمله ۱۰، ۲۹، ۴۲، ۴۷ می‌باشد.

۱۰۴۶۱

دستور زبان فرانسه

(دستور زبان - فرانسه و فارسی)

کتابشناسی:

کتابچه‌ای است آموزشی که در آن دستور زبان فراگیری زبان فرانسه به فارسی یاد شده است. ابتدا تقسیم‌بندی کلمات است و بعد به تعریف هر یک از اقسام با معادل فارسی آن می‌پردازد. در بخش پایانی کتاب، مؤلف به اصطلاحاتی که در مکالمه روزمره کاربرد دارند و معادل فارسی آن اشاره می‌کند و برای هر دسته، عنوانی خاص در نظر می‌گیرد، مثلا کلماتی برای اظهار تمسخر، صدا کردن و ملتفت کردن، ساکت کردن، اظهار تعجب و حیرت، تسلی دادن و آرام کردن، غم و غصه و رنج و... است.

آغاز: بسمله. گرامر فرانسه علمی است که در آن گفتگو می‌شود از قواعد و احکام کلمات این زبان و موضوع آن کلمه است پس باید اولا اقسام کلمه را دانست...

انجام: بمیرم بچه من Arafue ervuap nom!، مادرجان، ننه جان ma mere meeri.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۶ برگ پایانی سفید است. **تعداد سطور:** ۲۰-۱۸ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۰×۱۸/۵ سم.

خط: نستعلیق و لاتین. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره الوان. **جلد:** تیماج سرخ ضربی یک لا با نقش ترنج و دو سرترنج با نقش گلبوته و جدول، درون آستر تیماج سبز با جدول و کمند. **اندازه جلد:** ۱۳×۲۰/۵ سم.

۱۰۴۶۲

دیوان مسمی به «گلزار اعظمی»

(فارسی - دیوان)

مؤلف: سلیمان بن علیرضا عضدالملک

کتابشناسی:

از سلیمان خازن السلطنه در شرح حال و زندگانی خود، مشتمل بر دو بخش سرگذشت و شکوائیه، تغزل است که در زمستان ۱۳۱۵ نگاشته است. وی که با خوردن سم اقدام به خودکشی نموده است در این کتاب به سبب اقدام به این کار اشاره کرده و تلویحاً از رفتار پدرش گله می‌کند او این کتاب را در ۸ نسخه نگاشته و جهت عضدالملک، علمای ذوالعز و الاحترام؛ میرزا محمد خان سرتیپ؛ سایر اجزاء و افراد و جهت مظفرالدین شاه می‌فرستد. بیشتر غزلیات و اشعار او در موضوع محنت و درد و رنج و بی‌وفایی کسان و اطرافیانش است و نصایحی نیز خطاب به سرکاران سرتیپ دارد و در تمامی غزلیاتش «اعظم» تخلص نموده و آن‌ها را به مظفرالدین شاه تقدیم داشته. او در (۸پ) می‌گوید: «مقصود از نگارش، اطلاع عموم ناس از حاکم بود که بدانند بدون سبب خود را هلاک ننموده‌ام و راضی به خسران آخرت نشده‌ام بل مافوق طاقت صبر نموده و آنچه باید تحمل محن نمایم نمود دست بی‌چاره چون بجان نرسد چاره جز پیرهن دریدن نیست...» وی درم(۳۴پ)می‌گوید که وی خانواده‌اش هیچ حقی بر میرزااحمد خان سرتیپ ندارند و مبلغ چهارصد تومان به وی شرعاً مدیون است که بعد از وی باید به محمدخان پرداخت شود...

۱. کتاب مسمّی به محن اعظم در سرگذشت روزگار بی اعتبار (۱ر-۱۳ر)

آغاز:

کارم ز دور چرخ به سامان نمی‌رسد خون شد دلم ز غصه و درمان نمی‌رسد

انجام: قد تمت الکتاب المحن بعون الله الملک الوهاب فی شهر ۱۹ شعبان ۱۳۱۵.....

امید که مطبوع طبع مبارک.....روحی فداه بشود...

۲. دیباچه کتاب گلزار اعظمی (۱٤ر-۳٤پ)

شامل دیباچه‌ای است خطاب به پدر خود، عضدالملک، نگاشته و در ضمن آن به چهار کتاب شعر که در پی می‌آید اشاره می‌کند و آنان را چنین برمی‌شمارد: (برگ ۱۶ر): .... المشتمل باربع کتب، اول کتاب اشعار مرحوم مبرور امیرسلیمان خان اعتضاد الدوله ابن مرحوم میرزا محمد خان طاب ثراهما در غزلیات و رباعیات المتخلص با العرفة الثانی کتاب مسمّی به اسرار دوار از تصنیفات آن مرحوم تحریر اعظم امیر موسی خان طاب ثراه در قصاید و غزلیات و ترجیعات و مراثی و مثنویات و الشاأت المتخلص بدوار، الثالث مجموعات ملخص از شعرای غیر معروف مسمی به گلشن اعظمی و الرابع افکارات و هزیانات خود این حقیر متخلص باعظم چون این سه کتاب اولا در نسخه‌ی دیگر جمع نموده بود لهذا در این نسخه، افکارات خود واهر چه در دست داشت رقم نمود اگرچه بسیاری مفقود شده....(۳۴پ-۳۵ر)

۳. مکتوبی خطاب به مظفرالدین شاه در باب حال خود

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۸/۵×۱۶ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** سلیمان بن علیرضا قاجار. **تاریخ کتابت:** شعبان ۱۳۱۵ ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد با زمینه عنابی، عطف تیماج قهوه‌ای درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۵×۲۲ سم

آرایه: نسخه با مدادرنگی سرخ و آبی جدول‌بندی شده است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتهایی از مؤلف جدای از متن در باب طلب شهریه‌اش.

مهر: مهرهای گوناگون با نام «سلیمان خازن السلطنه».

۱۰۴۶۳

تاریخ عمومی قرون وسطی و جدید

(فارسی - تاریخ)

کتابشناسی:

کتاب جزوه درسی یکی از محصلان دارالفنون است بنام نصرت‌الله عاملی که شامل دو بخش تاریخ عمومی قدیم و تاریخ قرون جدید می‌باشد که بوسیله مترجم السلطنة، معلم و ممتحن تاریخ در مدرسه دارالفنون تهیه و به دانشجویان تدریس گردیده، نصرت الله عاملی نیز آن را گردآوری و کتابت کرده است.در قسمت تاریخ قدیم، موضوع آن کشورهای ژرمانی (آلمان) شارلمانی و توابع آن، دولت روم شرقی، تاریخ فرانسه، انگلیس، امپراطوری آلمان، اتابکان موصل و کردان ایوبی و احوال ممالک اروپا در اواخر قرون وسطی و نیز تاریخ ایران و سلسله‌های ایرانی است. در قسمت دوم، تاریخ قرون جدیده درباره تمامی کشورها است مانند انگلیس، فرانسه روسیه و نیز اختراعات جدید، ظهور مذهب پروتستان، تشکیل سلطنت واحد اسپانیا، حکومت فرانسه، ترقی علوم و ادبیات و صنایع مستظرفه و امپراطوری ناپلئون است.

آغاز: بسمله، تبارک و تعالی، تاریخ قرون وسطی، مقدمه، قرون وسطی دوره هجوم و استیلای وحشیها بوده و در آن دوره تمدن و علم و هنر تنزیل فاحش کرده چنانچه خود اروپائیها این دوره را عصر توحش و بربریت نامیده‌اند...

انجام (ناقص): بدینوسیله چنانکه گفتیم سلاطین آلمان جنوبی را هم در اتحاد نظامی با پروس داخل کرده...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۱۶/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** نصرت‌الله عاملی. **تاریخ کتابت:** ۸ آبان ۱۳۰۶ ش. **محل کتابت:** مدرسه دارالفنون.

کاغذ: فرنگی خط‌دار آبی رنگ. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۱۶×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

۱۰۴۶۴

دیوان حکیم سوزنی

(شعر- فارسی)

مؤلف: سوزنی سمرقندی (-۵۶۹ق؟)

کتابشناسی:

گویا شخصی از روی دیوان سوزنی نسخه‌ای برای خود استنساخ نموده است و شامل قصاید و غزلیات او است.

آغاز:

ساقیا زود آر پیش آن [آب] آتش فام را   جام گردان کن ببر غمهای بی انجام را

انجام:

از لعن پرسم تو زنم نعل جعفری   گر ظن بمن بری که من از دست جعفرم

...آنکه نگوید چه این شنید   ... خر سر خم خانه ور ببرم

منابع: دنا ۲۰۵/۵.

*از برگ ۱۱۲ تا ۱۳۴ سفید است و در ص ۱۳۴ و ۱۳۵، قصیده‌ای حاوی مطالب اخلاقی و پند و اندرز. گویا شخصی از روی دیوان سوزنی نسخه‌ای برای خود استنساخ نموده است.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** که از ص ۱۱۲ تا ۱۳۳ سفید و نانوشته است. **تعداد سطور:** ۱۶س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۹/۵ سم.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز. **کاتب:** ندارد. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: سفید خطدار فرنگی جدید. **جلد:** تیماج مشکی ساده، درون آستر کاغذی سفید رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، و برخی لغات و عبارات در متن و حاشیه و خطوط بر روی برخی کلمات سرخ رنگ.

آرایه: با شماره صفحه بر روی تمامی اوراق. حواشی هر صفحه خطکشی شده و حاشیه جداگانه‌ای نیز در کناره اوراق برای توضیحات برخی لغات در نظر گرفته شده است. وسط ابیات خطکشی دارد. (از ص ۳۹ تا آخر) قبل از آن ص ۱-۳۹ بدون خطکشی متن و حواشی است.

مهر: مهر دایره‌ای شکل جدید با عنوان «دانشگاه تهران کتابخانه دانشکده ادبیات»

۱۰۴۶۵

مجموعه

(عربی - رجال)

۱. [رساله در علم رجال]: (۱ر-۸۸ر)

کتابشناسی:

قسمتی از کتاب شامل مقدمه است و سپس ، باب فقه، اصول و احکام آن به نقل از فقهاء و کتب آنان با عنوان «دلالة» آمده است.

آغاز (افتاده): بن احمد بن محمد ابن اورمه الحسین بن محمد بن و فی عبدالعزیز بن یحیی الجاوری ابوعبدالله ابن هدیه و الکل واحد و روایته کلها عن ابی القاسم جعفربن محمد بن قولویه..

انجام: مع حصول الهواء و فی ارض لم تکن ملکا لاحد فاحرق ببدره او داره.

۲. رساله در علم رجال (۸۹ر-۱۰۶ر) (عربی- رجال)

مؤلف: عبدالباقی بن محمدحسین بن محمدصالح الحسینی

از باب ف آغاز شده و نام رجالی را که با فاء شروع می‌شود می‌برد و پس ق، ک و...

آغاز (افتاده): و ذکروا ما یتفرد بنقله لایعمل علیه لانه کان فطحیاً و قال فی الاستبصار فی باب السهو عن صلوة المغرب.

انجام: من صالح دعواته لاسیما فی مظان اجاباته و اعقاب صلواته کتب تلک

الکلمات الاحوج الی رحمة ربه الغنی عبدالباقی بن محمدحسین بن محمدصالح الحسینی... علیهم اجمعین.

۳. ذکر اسانید (۱۰۶ر-۱۲۸) (عربی - حدیث)

آغاز: بسمله و صلی الله علی خیر خلقه و محمد و آله الطاهرین... اما بعد فلما کان من النفس السنیة و الطریقة... الواصلة الی اهل العظمة العاریة ساحة جلالهم عن...

انجام (افتاده): بعد التشرف العتبات العالیات و مظان الاجابات و ان یشرکه فی الزیارات و الحقیر حسین بن محمد بن ابراهیم الحسینی ربیع الاول ۱۱۹۴. ثم ذکر باقی القوم بحججهم واحداً بعد واحد حتی انتهوا الی آخرهم قال... ابوبکر علی المنبر.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۴-۲۱ س متفاوت. **اندازه متن:** ۹/۵×۱۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** حسین بن محمدبن ابراهیم الحسینی عبدالباقی بن صالح الحسینی. **تاریخ کتابت:** ربیع‌الاول ۱۱۹۴ ق (ش۳) در شعبان ۱۱۹۳ق (ش۲).

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** یک لا تیماج قهوه‌ای، حواشی با جدول و کمند. **اندازه جلد:** ۱۴/۵× ۲۱ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف محمدتقی بن محمدجعفر طهرانی است با تولیت آقا اکبر در ۱۳۹۹ق. در برگ ۱.

مرمت و وصالی: بیشتر اوراق نسخه وصالی و مرمت گردیده.

فرسودگی و افتادگی: نسخه دارای وضعیت بسیار نامناسبی است. بیشتر اوراق گل‌آلود و آبدیده است و سطحی از قشر گل روی نسخه و کلمات را پوشانده است تاحدی که خواندن و تشخیص کلمات ممکن نیست.

۱۰۴۶۶

عقاب

(فارسی - شعر)

مؤلف: دکتر پرویز ناتل خانلری

آغاز:

گشت غمناک دل و جان عقاب چو ازو دور شد ایام شباب

انجام:

لحظه‌ای چند بر این لوح کبود نقطه‌ای بود و سپس هیچ نبود

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۴×۱۹ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** مقوا رویه گالینگور آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۶ سم.

عناوین و نشانها: عنوان شعر جوهر زردرنگ.

مجالس تصویر: در تصویر یک عقاب که بر صخره‌ای نشسته و کلاغی در مرداب در پائین صخره با رنگ سیاه نقاشی شده ص۱.

۱۰۴۶۷

«کتابچه محاسبات شرکت عمومی»

(فارسی - حقوقی)

کتابشناسی:

نسخه‌ای است که شامل دو کتابچه می‌باشند یکی مقدمه محاسبات شرکت عمومی و

دیگری دفترچه ثبت اسناد شرکت که به صورت چاپ سنگی به طبع رسیده است. در کتابچه محاسبات شرکت چنین آمده است:

۱. «این کتابچه مقدمه محاسبات. تشخیص یافته شرکت عمومی است که در واقع جزء اعظم حساب شمرده می‌شود. این محاسبه در روز ۱۹ شعبان ۱۳۲۸ در وزارت عدلیه اعظم از روی دفاتر و روزنامه و کتابچه قبولی شراکت و محاسباتی که سابقاً تشخیص یافته است مشخص می‌شود و برای روشن شدن اذهان عامه به محاسبه ۱۷ نفر اشخاصی که اوراق سهام را مهر کرده‌اند و به آنها شرکاء مؤسس گفته می‌شود و آنچه در این مدت اختلاف و گفتگو حاصل گشته و اشکالات دست داده به عنوان این ۱۷ نفر بوده لهذا بطور خلاصه در مقدمه حساب نموده می‌شود تا هر کس ملاحظه نماید که بدانند این ۱۷ نفر بیحق کیست و ذیحق کدام است و نیز تعیین می‌گردد که سایر شرکاء در مقام رجوع به عمل شرکت به کدام یک از این هفده نفر حق رجوع دارند و نیز واضح است که در این ۱۷ نفر وصی کیست و طلبکار کدام. پس به ترتیب اسم هر یک با خلاصه عمل او قلمی گشته و شرح محاسبه به دفتر و روزنامه راجع می‌گردد. مسئولیت حسابهای حاج ملک تجار است و نیز در جراید رسمی نیز به طبع رسیده است.» کتابچه اسناد نیز ضمیمه است و شامل ۱۱ برگ است.

آغاز: بسمله. این کتابچه مقدمه محاسبه تشخیص یافته شرکت عمومی است که در واقع جزء اعظم حساب شمرده می‌شود و در بقیه حساب هم چون جداً مشغول رسیدگی و تشخیص هستند...

انجام: بهره و نصیب دارند در هیچ باب شبهه و تردید نخواهد داد. ذیحجة الحرام ۱۳۲۸ق. کاظم ملک التجار.

۲. دفترچه اسناد (محکمه تجارت طهران) (فارسی-اسناد)

۱۲ برگ است که به خط سیاق و در ۴ ستون ۱۰ تائی نام اشخاص و سهام هر یک مشخص گردیده است.متعلق به ذی حجه ۱۳۴۰ ق.

آغاز: وزارت عدلیه اعظم. محکمه تجارت طهران نمره ۳۸ در تاریخ ۲۶ شهر شعبان ۳۸، میرزا احمدخان شریعت‌زاده و میرزا ابراهیم خان نمایندگان شرکاء شرکت عمومی عریضه‌ای به عنوان توقیف از طرف شرکاء عمومی بمحکمه تجارت تقدیم و تقاضای تصفیه محاسبه شرکت...

انجام: نسبت به اشخاص دیگر که ختم نکرده باشند عمل خود را آزادانه می‌توانند اقدام کنند.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۲×۱۶ سم

تعداد برگها: ۱۲ گ. **تعداد سطور:** سطور متفاوت.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲۶ ذیحجه ۱۳۴۰ ق. **محل کتابت:** مطبعه حاجی عبدالرحیم به صورت چاپ سنگی

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ (کتابچه) کاغذ فرنگی سبز رنگ (دفترچه اسناد). **جلد:** ندارد (کتابچه) جلد گالینگور مشکی که هر دو در یک مجلد صحافی شده‌اند. آستر درون کاغذ سفید رنگ (دفترچه اسناد). **اندازه جلد:** ۱۶/۵×۲۸ سم (دفترچه اسناد) ×۲۱ (کتابچه).

۱۰۴۶۸

تحریر اصول الهندسة و الحساب = تحریر اقلیدس

(عربی - هندسه)

متن از اقلیدس (-۲۸۳ق) که اسحاق بن حنین آن را به عربی ترجمه نمود و ثابت بن قره حرانی آن را اصلاح کرد. تحریر از خواجه نصیرالدین طوسی (-۶۷۲ق).

کتابشناسی:

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی منه الابتداء و الیه الانتهاء و عنده حقایق الانباء و بیده ملکوت الاشیاء. و صلوته علی محمد رسوله و آله الاصفیاء. فرغت من تحریر کتاب المجسطی رأیت ان احرر کتاب اصول الهندسة و الحساب المنسوب الی اوقلیدس الصوری...

انجام: اقول و لنا ان نرسم ذالعشرين قاعدة فی ذا اثنی‌عشر قاعدة بهذا الوجه بعينه فان... ما كل واحد منهما بعده قواعد الآخر و البيان مرتب من بيانه وفقنی الله تعالی فی تحرير هذا الكتاب حسب آخر مؤمن و معنی.

انجامه: قد فرغت من تحريرها و كتابة...... علی يد العبد المذنب..... ابن محمدرفيع محمد مؤمن اللهم اغفر لكاتبه و محررها و صاحبه و علی جميع المؤمنين بحق محمد و آله اجمعين. تمت.

*مطالب پراکنده ادبی و فلسفی مانند کلمات گزیده از حضرت علی(ع) به عربی مطالب عرفانی در تفسیر کنت کنزاً ..... فارسی، مطلبی درباره ادراک، خواص حروف و ادعیه‌ای به جهت انواع حاجات. (۱۴۰ر-۱۴۱پ)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸/۵ سم.

خط: نسخ (از آغاز نسخه تا ص ۲۴) و شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمد ربیع محمد مؤمن. **تاریخ کتابت:** ۱۹ ربیع‌الاول ۱۰۴۶ ق.

کاغذ: دولت‌آبادی الوان. **جلد:** مقوا رویه تیماج قهوه‌ای عطف سرخوف درون آستر کاغذی سفید رنگ فرنگی. **اندازه جلد:** ۲۴/۵×۱۴ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مجالس تصویر: اشکال هندسی همگی در متن و حاشیه شنگرف.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت ابن عبدالحمید الشریف التفرشی ابن تقی ابوالقاسم در ۸ صفر ۱۳۱۴ و یادداشت دیگری در ۱۳۳۵.

مرمت و وصالی: بعضی اوراق وصالی و مرمت گردیده.

منابع: الذریعه ۳۷۹: ۳؛ فهرست مرعشی نجفی ۵۸: ۵؛ این کتاب در تهران در ۱۲۹۸، لیدن ۱۶۵۷ و در لکهنو با شرح آن در حاشیه و در استانبول ۱۲۱۶ بچاپ رسیده است. ذریعه ۳۷۹: ۳، احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی: ۱۹۹.

۱۰۴۶۹

دیوان امیرعلیشیر نوائی = دیوان فانی هروی

(دیوان - ترکی)

مؤلف: نظام‌الدین میرعلیشیر جغتایی (۸۴۴-۹۰۶)، وزیر سلطان حسین میرزا بایقرا.

کتابشناسی:

بیشتر اشعار وی به ترکی جغتائی است؛ تخلص وی در اشعار ترکی نوائی و در فارسی «فانی» است. نسخه حاضر شامل غزلیات ترکی وی بترتیب حروف تهجی است از حرف «الف» تا «د».

آغاز:

اشرقت من عکس الشمس الکاس انوار الهدی

یار عکسین میده کور دیب حامدین حیفو صفا

انجام (افتاده):

آستانینک تکیه گاهم دور که تخت جاه ایرور

لیک دریاتینک مدار اسیتعه ایرمان مستعد...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۲۰×۱۰/۵ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: سمرقندی شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج تریاکی ضربی با نقش ترنج و سرترنج. **اندازه جلد:** ۲۵×۱۵ سم.

مهر: مهری با عنوان «اسمعیل».

منابع: ر.ک: تاریخ نظم و نثر در ایران: سعید نفیسی ۲۸۹: ۱، ذریعه ۸۰۴: ۹ (فانی)، فرهنگ سخنوران: ۶۱۴ (نوایی)، فهرست مشار ۲۲۶۷: ۲، تهران، ۱۳۴۲ش، سریی به اهتمام رکن‌الدین همایونفرخ با مقدمه علی‌اصغر حکمت، فهرست نسخه‌ها منزوی ۲۴۵۹: ۳.

۱۰۴۷۰

مجموعه

(عربی - حکمت)

۱. رسالة فی کیفیة السلوک الی الله (۱ر-۲۰ر)

مؤلف: کاظم ابن قاسم الحسینی الرشتی

کتابشناسی:

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین اما بعد فیقول... کاظم ابن قاسم الحسینی الرشتی جماعة من الاخیار و خالصی الاصحاب الذین میز و الماء من السراب

انجام: مایکون تذکرة لاولی الالباب که تلک خذ الحق و اعرض عن الباطل احسن و ان الله مع المحسنین.

۲. نهج البلاغه خطبه علی (ع) به روایت سلمان و ابوذر (۲۰ر-۲۸پ) (عربی - خطبه‌ها)

خطبه بعد انصراف من قتل الخوارج، و خطبه تطنجیه، خطبة رواها اصبغ بن نباته، خطبه اولها عندی وقایع الغیب.

آغاز: بسمله و به نستعین، و لنختم الکلام بذکر خطب شریفة کریمة نورانیة اسراریة من خطب امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب لیکون ختام ما ذکرناه...

انجام:

عذاباً شدیداً انا المتکلم بکل لسان انا الشاهد لاعمال الخلایق فی المشارق و المغارب

انا محمد صلی الله علیه و آله و سلم انا لنا المعنا الذی لایقع علیه اسم و لاشبه لنا باب حطة و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

۳. چند سطری ازآغاز یک متن محمدبن محمدباقر (۲۸پ) (عربی - خطبه)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ارتفع عن مطارح الافهام فلاتؤدن صفات عظمه بمیزان العقول و مکیل الاوهام... (ناقص)

۴. دلیل المتحیرین (۲۹ر-۸۴پ) (عربی - عقاید)

مؤلف: سیدکاظم بن قاسم حسینی رشتی (-۱۲۵۹)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اوضح السبیل باقامة البرهان و الدلیل و ابطل حجج اهل الضلال و التضلیل ببینه ..... اما بعد فیقول العبد الجانی و .....

انجام: فعلی اخوانا بری مما یجرمون و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۸۴ گ. **تعداد سطور:** ۲۲-۱۵ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۱×۱۸ سم

خط: نسخ (ش ۱ و ۲ و ۳) و شکسته نستعلیق. **کاتب:** حسن بن محمد معصوم المهوری التونی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۸ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی و آبی رنگ. **جلد:** بدون جلد و آستر است. **اندازه جلد:** سم.

مهر: مهر اهدایی دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران در ۱۳۴۹ را دارد.

فرسودگی و افتادگی: نسخه پاره و فرسوده.

منابع: ذریعه: ۸: ۳۶۰، «دلیل المتحیرین به عربی اجوبة لمسائل سئلها دلیل المتحیرین فی السیر و السلوک بالعربیه، فهرست الفبایی آستان قدس۲۵۳.

۱۰۴۷۱

المناقب

(فارسی - مناقب معصومین)

مؤلف: محی الدین ابن عربی...

مترجم: محمدصالح تهرانی خلخالی (-۱۳۰۶ق) فرزند محمد موسوی

کتابشناسی:

صالح الموسوی الخلخالی که ساکن طهران بوده و یک مجلد از این کتاب را توسط مجدالسلطنة به ناصرالدین شاه قاجاز اهداء نموده و شاه نیز پس از آن سه دانگ قریه مشکول خلخال را که خالصه دیوانی بوده به عنوان مالکیت ابدی به وی بخشیده است که خلخالی در طی یادداشتی در ص ۱ کتاب آن را بازگو می‌کند و تاریخ آن اول رمضان ۱۳۰۶ق می‌باشد.

مطالب کتاب به قرار ذیل است: دیباچه‌ی مؤلف درباره‌ی کتاب و تقدیم آن به ناصرالدین شاه (۱پ-۲پ)

شرح حالات و مناقب محی الدین ابن عربی (۳ر-۱۰ر) از صفحه ۳ افتادگی دارد و یک کاغذ سفید حایل است و پس از آن مطالب دیگری است با عناوین در تعریف حکمت و عرفان، در اثبات واجب الوجود تعالی، شرح مناقب اثنی عشریه مشتمل بر ۱۴ فصل است که از فضایل پیامبر و امیرالمؤمنین، حضرت زهرا آغاز شده و به فضایل دوازده امام پرداخته و ، بخش پایانی شامل خاتمه است که قسمتی از آن افتاده است.

آغاز (دیباچه): بسمله، سبحانک یا من اظهر من غیبه المکنون المخزون الصعوت بعالم القدس و اللاهوت فی عالم الشهادة و الناسوت قوالب انسیة و...

انجام (افتاده): با آنکه فلان ترجمه، با عین عبارت انطباقی ندارد بالجملة مقصود من از حکایت

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۹ گ. **اندازه متن:** ۹×۱۶/۵سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق. **کاتب:** محمد صالح تهرانی خلخالی (مؤلف)

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۲۱/۵ سم.

مهر: مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران در ۱۳۴۹ق.

منابع: مشار ۳۲۵۵: ۳، (چ تهران، ۱۳۲۲ ق سنگی ۳۸۲ ص)، آکادمی علوم، چاپی ۱۱۳، فهرستواره ۱۷۰۵۴: ۳).

۱۰۴۷۲

تاریخ معجم در آثار ملوک عجم = المعجم فی آثار ملوک العجم

(تاریخ - فارسی)

مؤلف: شرف‌الدین فضل الله بن عبدالله حسینی قزوینی (٦٦٠-٧٤٠ق)

کتابشناسی:

در عصر نصرالدین احمدبن یوسف شاه حاکم لرستان در سال ۶۵۴ق نوشته شده و بارها به چاپ رسیده است. که شامل تاریخ ایران باستان از پیشدادیان تا پایان سلطنت ساسانیان است با عبارات مسجع، آیات قرآنی و اشعار فارسی و عربی، ابتدا دیباچه مفصلی است در ۲۸ صفحه و سپس ذکر اولین پادشاه، کیومرث آغاز می‌شود. از ص ۲ کتاب چاپ سنگی است.و تنها صفحات آغازین دستنوشته است.

آغاز: بسمله، ان احق مایفتح به الکلام و ینجح به المرام حمدالله الملک العلام القدوس السلام الذی اشرقت بانوار قدسه...

انجام:

خود قومی که بر گردون زیند بزر بر لوح گردون می‌نویسند

انجامه: والاستعانة من الله تعالی..... حرره اسمعیل بن مرحوم میرزا محمد آشتیانی سنه ۱۲۶۴.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها (: ۱۲۵ گ). دارای صفحه شمار در گوشه‌های راست و چپ صفحات شامل ۲۵۱ صفحه، صفحات اول دستنوشته. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** اسمعیل میرزامحمد آشتیانی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۴ ق.

کاغذ: فرنگی خطدار. **جلد:** تیماج قهوه‌ای یک لا فرسوده، درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۰سم.

مهر: مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه در آذر ۱۳۶۹ق.

یادداشت ها و برافزوده ها: یادداشتی در برگ آخر نسخه بتاریخ ۱۲۸۱ق.

منابع: الذریعه ۲۸۷: ۳، فهرست مرعشی نجفی ۶۶: ۱۵، فهرست نسخه‌ها ۴۳۸۶: ۶ «المعجم فی تاریخ ملوک العجم: المعجم فی آثار ملوک العجم»، ذریعه ۲۸۷: ۳ «تاریخ المعجم فی آثار ملوک العجم» استوری: ۲۴۳ «المعجم فی آثار ملوک العجم»، مشار ۴۸۱۲: ۴ «المعجم فی آثار ملوک العجم» (۱۱ چاپ ایران و ۱ چاپ هند)، نفیسی ۱۴۴: ۱، صفا ۱۲۵۷: ۳، فهرستواره ۱۰۸۲: ۲.

توضیحات: نسخه چاپ سنگی است.

۱۰۴۷۳

الخطب النباتیة = خطب ابن نباته

(عربی - خطبات)

مؤلف: ابویحیی عبدالرحیم بن محمد معروف به ابن نباته (۳۳۵-۳۷٤ق) معروف به خطیب مصری

کتابشناسی:

ابن نباته از آن رو که مخدومش سیف الدولة حرصی قوی به جهاد داشته و به فتوحات بسیاری موفق بوده، اکثر خطبه‌های او راجع به تحریض مردم به جهاد و نصرت و یاری سیف الدولة بوده است و ابن ابی الحدید نیز بعضی از آنها را در شرح خطبه جهادیه نهج البلاغه نقل کرده است. کتاب با مقدمه‌ای آغاز شده و در ص ۹ با «الخطبة الثانیه علی حروف الالف» آغاز می‌شود و با خطبه‌های متعدد دیگر با حروف دیگر ادامه می‌یابد، در آنها از اشعار و احادیث هم استفاده شده، آخرین عنوان خطبه در ص ۲۸۶، «الخطبة الاحدی و الثلثون علی حرف الیاء» است، در ص ۲۹۳ با خط ریز شکسته قسمتی از خطابه علی (ع) به امام حسن در ۴ صفحه آورده شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله المقدس عن احاطة الاوهام و الآراء المتعالی عن الآفات و الصفات...

انجام: ولن یسعد الخیر الا نادراً بالعیش الهنی، ثم اختم الکلام بالخبر المروی فتبرکاً باللفظ النبوی الخبر و الآیة.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۹/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۹۴ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج عنابی ضربی با ترنج و دو سرترنج زرکوب درون آستر کاغذ آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۱۵/۵ سم.

مالکیت و وقف: هدیه دکتر مهدی آذر به دانشگاه در ۱۳۶۹ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت کاتب در پشت جلد با این مضمون: "شروع به نوشتن کتاب خطب ابن نباته لیل جمعه ۵ شهر محرم الحرام ۱۲۹۴ و تمت شدنش در لیل چهارشنبه ۱۷ شهر مزبور بعون الله و تعلی وقوته."

منابع: ر.ک: الذریعه ۱۸۷: ۷، ریحانة الادب ۱۷۹: ۶، دنا ۸۸۷/۴.

۱۰۴۷۴

مجموعه

(شعر - فارسی و عربی)

۱. دیوان حضرت علی (ع) همراه با ترجمه آن (۱پ-۱۰۸پ)

کتابشناسی:

آغاز:

الناس من جهة التمثال اکفاء   ابوهم آدم و الام حواء

انجام:

اذا ضاقت بک الاحوال یوماً　　فثق بالرزاق الفرد العلی

چون از احوال جهان روزی به تنگ آید دلت　　باش واثق بر کریم رازق فرد علی

انجامه: کتبت هذه المنظومه الشریفةالمبارکه لعالیجاه معلا جایگاه..... ی‌سف خان حفظه الله تعالی علی ید اقل خلق الله احمدبن عبدالله سنه ۱۲۴۴.

منابع: ذریعه ۱۰۲: ۹ در ایران به کرات چاپ شده است در ۱۲۵۱ در بولاق چاپ شده است.

۲. شعر (۱۰۸پ-۱۰۹ر) (شعر - عربی)

منسوب به: سلمان فارسی

آغاز:

و فدت علی الکریم بغیر زاد　　من الحسنات و القلب السلیم

انجام:

و انت یا سیدی اولی بهم کرما　　قد ثبت فی الرق فاعتقنی من النار

۳. رساله در کیفیت زیارت عاشورا و شرح آن (۱۰۹ر-۱۰۹پ) (ادعیه - عربی)

مؤلف: سیدمحمدباقر بن محمد رشتی

آغاز: این سؤال و جواب چند از تألیفات جناب استاد و شیخ ما آقاسید محمدباقر...

انجام (افتاده): نظر به اینکه حدیث صریح است که این دعا را علقمه ذکر...

منابع: ذریعه ۳۰۷: ۱۳ «شرح زیارت عاشوراء»

٤. ترجمه منظوم کلمات قصار حضرت علی (ع) (۱۱۰پ-۱۱۱پ) (فارسی - ادبیات)

آغاز: کثرة الضحک تمیت القلب

انجام:

تو بدین زودی بدان در کی رسی　　وز نخستین پای بر سر چون رسی

۵. مثنوی (۱۱۱پ-۱۱۲پ) (مثنوی - فارسی)

مؤلف: واعظ قزوینی محمد رفیع ۱۰۲۷-۱۰۸۹ق

آغاز:

دلا یک دم از خواب بیدار شو　　وز سرمستی گهی هوشیار شو

انجام:

اگر لذت ترک لذت بدانی　　دگر لذت نفس لذت ندانی

منابع: فهرست نسخه‌ها منزوی ۲۵۹۳: ۳، میرزا رفیع الدین محمد، نگارنده ابواب الجنان، «دیوان واعظ قزوینی» شامل قطعه و مثنوی و غزل و رباعی و...، فهرست دانشگاه ۱۵۹۲: ۱۰۰، ش ۲۷۱۵.

٦. «باب صلوة الحوائج» (۱۱۲پ-۱۱۳پ) (فقه - عربی)

آغاز: باب صلوة الحوائج عن ابراهیم ابن ابی عن زیاد القندی عن عبدالرحیم القصیر قال دخلت علی ابن عبدالله فقلت جعلک فداک انی...

انجام: لقضاء الحوائج و هو یکون فی الصحیفة الکاملة و یتصدق بما تیسر، ثم الاجابة علی الله انشاءالله تعالی.

۷. قصیده‌ای در مدح حضرت علی (ع) (۱۱۳پ-۱۱۷پ) (شعر مدح - فارسی)

مؤلف: ناشناخته. و این بیت در لابلای قصیده تکرار می‌شود:

روزی که قلم گرفته معبود　　لوحش کف مرتضی علی بود

آغاز:

روزی که فلک بساط آراست　　رخصت زعلی گرفت برخواست

انجام (افتاده):

جز ذات خدا نبود چیزی　　چون خواست که این رقم کند راست

منابع: الذریعه ۳۰۷: ۱۳.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۹×۱۴ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** احمدبن عبدالله که بدستور یوسف خان نگاشته است.
تاریخ کتابت: تاریخ محرم ۱۲۳۶ق در (ش ۳).

کاغذ: کبود فرنگی. **جلد:** رویه :کاغذ زرفرنگ، عطف و گوشه‌ها تیماج کهنه قهوه‌ای، درون آستر کاغذی سیاه مشق. **اندازه جلد:** ۱۶×۲۱ سم.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت به خط شکسته بعد از ش ۳ به تاریخ ۱۲۲۳ق.

مهر: مهر اهداء دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران در آذر ۱۳۶۹.

منابع:

۱۰۴۷۵

دواوین و «مرآة الجمال» آزاد بلگرامی

(فارسی - دیوان)

مؤلف: سید غلام علی بن السید نوح الحسینی البلگرامی، با تخلص فارسی «آزاد» (۱۱۱۶-۱۲۰۰ق)

کتابشناسی:

مؤلف از شاعران و تذکره نویسان قرن دوازدهم است که در هند متولد شد و به فارسی و عربی شعر می‌گفته است نسخه حاضر شامل دواوین و اشعار اوست:

۱. مقدمه‌ای است در باب زندگی و آثار مؤلف «آزاد بلگرامی» (۳ صفحه آغازین)

۲. دیوان اول، شروع اشعار وی با مدح پیامبر و ائمه و توضیح پاره‌ای لغات به نظم به استناد قاموس و کتب.

۳. دیوان دوم: مدح ممدوحان مشخص را در هر فصل نام آنان آمده است باتخلص آزاد.

۴. قصیده حسینیه معروف به «مرآة الجمال فی اعضاء المعشوقه من الرأس الی القدم»: شامل ۱۰۵ بیت.

۵. دیوان سوم (با تاریخ ۱۲۸۶ق) و تاریخ سرودن هر قصیده در سر فصل همراه با نام ممدوحان.

۶. دیوان چهارم (با تاریخ ۱۲۸۶ق) و تاریخ سرودن هر قصیده در سر فصل همراه با نام ممدوحان.

آغاز: بسمله، مولانا سید غلام علی بن السید نوح الحسینی نسباً الواسطی البلگرامی مولداً و منشأً...

انجام:

سلام علی النبی الاتم و آله   و اصحابه العالین قدر جماله...

انجامه: فی یوم الخمیس. نهم شهر جمادی الثانی سنه ۱۲۸۶ قلمی گردید مبارک باشد انشاءالله تعالی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۹×۱۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۲۵ جمادی الاولی ۱۲۸۶ ق (ش۴) و ۹ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق (ش ۶).

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** مقوا رویه تیماج حنائی، درون آستر کاغذی گویا کتابی انگلیسی....... **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۲۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. مجدول.

مالکیت و وقف: هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در ص ۲ شعر و دعا به عربی و فارسی بانام محمد معروف به مهدی قزوینی.

منابع: ر.ک: فهرست مرعشی نجفی ۹۸، ۶: فرهنگ شاعران زبان پارسی: عبدالرفیع حقیقت ۱۵.

۱۰۴۷۶

مجموعه

(عربی - ریاضی)

۱. خلاصة الحساب (۱پ-۲۰ر)

مؤلف: شیخ بهائی

کتابشناسی:

این رساله چاپ سنگی است.

آغاز: بسمله و به نستعین، نحمدک یا من لایحیط بجمیع نعمه عدد و لایتهی تضاعف قسمه الی امد و نصلی علی سیدنا... و بعد فان الفقیر الی الله الغنی بهاء الدین محمدبن الحسین العاملی الطفه الله بالصواب فی یوم الحساب...

انجام: عن اکثر اهل هذا الزمان و احفظ وصیتی علیک و الله حفیظ علیک.

انجامه: قدتمت الرسالة المسماة بخلاصة الحساب فی ید اقل الطلبة ملامحمد حسین الخراسانی محمدعلی عفی الله عنها.

منابع: ذریعه ۲۲۴: ۷. در ایران مکرر چاپ شده و کلکته ۱۸۱۲م و برلن ۱۸۴۳ م چاپ شده است.

۲. رساله در هیأت =کتاب فارسی هیات (۲۰پ-۵۰ر) (فارسی - نجوم)

مؤلف: قوشچی

چاپ سنگی است.

مقاله اول در بیان اجرام علوی و آن شش باب است.

مقاله دوم: در بیان هیئت زمین و قسمت او باقالیم و در بیان آنچه لازم آید او را به حسب اختلاف اوضاع علویات و آن یازده بابست.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین اما بعد این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله و خاتمه، مقدمه در بیان آنچه پیش از شروع دانستنی است و آن بر دو قسم است، قسم اول در آنچه تعلق به هندوستان دارد و...

انجام: و اعظم ثوابت مرصوره دویست و دو برابر زمین است و اصغر ثواب مرصوره بیست و سه برابر زمین است.

انجامه: قدتمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

۳. سی فصل = مختصر در معرفت تقویم (۵۰پ-۷۳ر) (فارسی - تقویم)

مؤلف: خواجه نصیرالدین طوسی ؟

کتاب چاپ سنگی است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد بدانکه این مختصریست که خواجه نصیرالدین طوسی ره تصنیف کرده در معرفت تقدیم مشتمل است بر سی فصل، فصل اول در حساب جمل و آن...

انجام: اما در بیع منصرف از سعد و اما در شری متصل بسعد و بر این قیاس اختصار نمودیم زیاده بر این را باید به مطولات رجوع نمود.

انجامه: الحمدلله رب العالمین بیدالطلبة ابی ملا محمد حسیب خراسانی محمد علی،... فی یوم الجمعه سلخ شهر رمضان المبارک ۱۲۴۷ ق.

منابع: نسخه‌ها ۳۰۹: ۱ «سی فصل»، ذریعه ۲۹۱: ۱۲، مشار ۳۱۳۶: ۳ «سی فصل در معرفت تقویم» (۱۲ چاپ)، مشار، مؤلفین ۷۴۰: ۵، فهرستواره ۲۹۷۱: ۴.

۴. تشریح الافلاک (۷۶ر-۸۷ر) (هیات - عربی)

مؤلف: شیخ بهائی (- ۱۰۳۰ق)

آغاز: ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک وقنا عذاب النار و اجعلنا من المتفکرین فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار و صلی علی بدرسماء النبوة و... اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی بهاءالدین محمد العاملی عفی الله عنه هذه درة یتیمة احتوت من فن الهیئة علی اصوله و لبابه و الطوت...

انجام: و هی الی خلاف جهة الظل هذا ما غفلت عنه عوائق الزمان و لم ینبه له طوارق الحدثان والحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین.

انجامه: تمت الرسالة فی ید الحقیر العاصی عبد الغنی ابن کهف الحاج ملامهرعلی خراسانی فی یوم الجمعة فی دار السلطنة قزوین.

منابع: نسخه دانشگاه: ۲۲۴۶، ذریعه ۱۸۵:۳.

ص ۸۷ پ، یک صفحه از آغاز یک رساله به زبان عربی.

۵. رساله معرفت تقویم (۸۸ر-۱۱۳ر) (فارسی - نقویم)

مؤلف: عبدالعلی بن احمد جاوجانی

نام دیگر این رساله معرفة التقویم، است و چاپ سنگی می‌باشد.

آغاز: حمد و ثنا آفریدگاری را سزاست که کلک قدرت او اوراق افلاک ارقام الکواکب ثوابت سیاره بنگاشت و شکر و سپاس خالقی را که رواست که دست صنعت او... و بعد چنین گوید بنده جانی عبدالعلی بن احمد جاوجانی که در اوان عهد جوانی و ریعان شباب...

انجام: وصول کف الخضیب را بدایره نصف النهار در این باب مشهور و معروف است و الله اعلم بحقایق الامور. این کتاب معرفة التقویم در مقام آسودگی با دقت کلی زحمت کشیده بمقابله پرداخته و تصحیح نموده و صاحب معرفت و علم ایراد نگیرند...

منابع: ملی تهران ۷۷۱:۶، مشار ۴۸۲۲:۴ به نام معرفت التقویم از عبدالعلی جاوجانی بر می‌خوریم که در ۱۳۰۲ق چاپ شده که بایستی همین کتاب باشد، فهرستواره ۲۸۳۹:۴، و ۳۰۵۰.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۱ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** برگ ۷۴، ۷۵ سفید است. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** سطور متفاوت و اندازه‌های گوناگون.

خط: نسخ (ش ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵). **کاتب:** محمدحسین الخراسانی (ش ۱ و ۲ و ۳)، ملامهرعلی الخراسانی (ش۴). **تاریخ کتابت:** بی تاریخ (ش ۱) در روز جمعه رمضان ۱۲۷۴ق (ش۳) قرن ۱۳ق در روز پنجشنبه ۱۳۰۲ق (ش۵). **محل کتابت:** دارالسلطنة قزوین (ش۴). در کارخانه سرکار حاجی به حسب خواهش حاج ابراهیم قلمی شد.

کاغذ: فرنگی نخوی رنگ. **جلد:** تیماج ساغری عنابی رنگ فرسوده، عطف جدا پارچه مشکی فرسوده، بدون آستر درون، کناره‌های آستر کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها در رسائل چاپ سنگی درشت و سیاه و در خطی به انضمام جداول و دوایر به شنگرف. جداول و حواشی و دوایر همگی سرخ و شنگرف. عناوین و نشانها در متن حاشیه نام ابواب و فصول همگی شنگرف (ش ۴).

حواشی: دارای حواشی بسیار بخط نستعلیق با نشانه و امضای یزدی، شرح، ۵، منه رحمة الله تعالی، خ (ش ۱). دارای حواشی فراوان، حواشی رساله ۴ از محمدکاظم در ۱۲۶۹ق، در برگ ۸۷ر. در رساله ۱، با نشانه‌های صح، ه، ۱۲، در رساله ۲، با نشانه شرح سالاری، رساله ۳، شرح ب، لطع، در رساله ۴.

مجالس تصویر: دارای جداول و دوایر نجومی است.

مالکیت و وقف: یادداشتی است به خط مهدی آذر اهداء کننده کتاب در ۵۱/۹/۲۶ که به خط مرحوم حاجی میرزا علی آقا مجتهد تبریزی در متن کتاب اشاره دارد که گویا مالک نسخه بوده است.

یادداشت و برافزوده‌ها: یادداشتی از برگ ۷۶ر و ۸۳ر از دکتر مهدی آذر (مالک نسخه) مورخ ۵۱/۹/۲۶، که دو صفحه الصاقی کوچکتر در این رساله و در نیز اوراق ۸۳ و ۸۴ بخط مرحوم حاجی میرزاعلی آقا مجتهد تبریزی است.

منابع: ر.ک: فهرست آستان قدس ص ۳۱۵، ۲۳۷، ۱۲۷.

۱۰۴۷۷

تقریرات و رسایل فقهی و اصولی

مؤلف: علی بن عبدالعظیم

کتابشناسی

نسخه حاضر با کتاب الصوم در فقه آغاز شده، سپس دارای مباحث دیگری از جمله رسالة فی العدالة، (ص ۹۹) رسالة فی البرائة (ص ۱۰۱)، علم الاصول و (۱۰۳)، در این رساله وی از خود نام می‌برد.... کتاب الطهارة، جزء هشتم از کتاب مسمی به «الطائف الأصول» است.

اجازه‌ای خطاب به آقا میرزاعلی جهت تصدی امور شرعیه و گردآوری وجوه مزبوره جهت ارسال به جناب محمد الایروانی با امضا و مهر وی مورخ ۱۳۰۴ق.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و اوصیائه المعصومین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین، کتاب الصوم و هو لغة مطلق الامساک صرح به جماعة و ائمة اللغة و فی...

انجام: و ان کان بعضها لایخ عن نظر و تفصیل الکلام یحتاج الی بسط لایلیق بالمقام عفی الله و ایاکم و جمیع المؤمنین و الحمدلله رب العالمین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۶ گ. **تعداد سطور:** دارای سطور گوناگون. **اندازه متن:** در اندازه‌های مختلف.

خط: نسخ و نستعلیق به چند قلم. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی، آستر کاغذ فرنگی گلدار با زمینه آبی لاجوردی رنگ با گلبوته سرخ و قهوه‌ای جدید است. عطف جلد پارچه گلدار سرخ کهنه. **اندازه جلد:** ۲۱x۱۶/۵ سم.

حواشی: سطور دارای حواشی و خط خوردگی‌های بسیار است.

۱۰۴۷۹

مجموعه

(عربی - اخبار)

۱. منتخب بحارالانوار کتاب السماء و العالم (۱ر-۶ر)

مؤلف: علامه ملا محمد باقربن محمدتقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

منتخب جلد ۱۴ بحارالانوار در هیئت، نجوم، بلدان، تشریح و طب از ائمه.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و السلام علی اشرف المخلوقین محمد سیدالمرسلین و... اما بعد فهذه مجموعة منتخبة من المجلد الرابع عشر من کتاب بحار الانوار المسمی بکتاب «السماء و العالم».

انجام: ینقص هذا الاصل فلا محرة ... الخیر.

منابع: ذریعه ۲۲۹: ۱۲ مکرر چاپ شده است.

۲. روایتی است در اینکه اولین چیزی که خداوند آفرید نور محمد (ص) است (۶پ-۹پ) (عربی - حکمت)

آغاز: عن انس عن النبی، قال ان الله خلقنی و خلق علیاً و فاطمة و الحسن و الحسین قبل ان یخلق آدم حین لاسماء مبنیة...

انجام: مهاة بیضاء یعنی درة بیان قال الجوهری المهاة بالفتح البلور.

۳. روایت به نقل از جلد ۷ مجلد ۳ عوالم «فی معرفتهم بالنورانیة فی فضایل امیرالمؤمنین» (۹پ-۱۲ر)

آغاز: و فی المجلد السابع من البحار و الجلد الثالث من العوالم فی باب معرفتهم بالنورانیة فی فضائل امیرالمؤمنین...

انجام: و الفنی کما دلت علیه الاخبار الصحیحة الصریحة، انتهی کتب من کتاب الجواهر الاخبار.

٤. روایتهائی است از کتب مختلف مانند انوار الهدایة و فی الخرایج فی باب معجزات امیرالمؤمنین، و کفایة الطالبین، بحار الانوار، کتاب البصایر، جامع الفواید و... در فضیلت مقام و معجزات حضرت علی (ع) (۱۳ر- ۱۹پ)

آغاز: و مکی السید ره فی کتاب انوار الهدایة قال الشیخ الامام الادیب ابوبکر محمدبن عبدالله ابن عبدالعزیز رضی الله عنه قال اخبرنا المشایخ...

انجام: من احد خالف وصی نبی الاحشره الله یتکبکب فی عرصات القیمة.

٥. منتخبی به نقل از کتاب «اسرار الشهادة» (۲۱پ-۳٤ر) (عربی - اخبار)

مؤلف: سیدکاظم بن قاسم رشتی (-۱۲۵۹ق)

با عنوان «المقام الرابع فی تزویج خدیجة بنت خویلد بالنبی (ص)».

آغاز: قال صاحب الحدیث ثم ان خدیجة رضی الله عنها قالت لرسول الله صلی الله علیه و آله یا سیدی اذا...

انجام: انه ولی الخیرات و مضاعف الحسنات و کاشف البلیات و غافر الخطیئات و هو حسبنا و نعم الوکیل و الحمدلله رب العالمین.

٦. احادیثی پراکنده منقول از صحابه درباره حضرت فاطمة و... و به نقل از سفینة النبی (۳۵پ-٤٤پ) در مناقب حضرت فاطمه (۳۷ر)، فی اکاذیب الصوفیة (۳۷ر)، به نقل از کافی کلینی (۳۸ر)، حدیث زینب العطاره (۳۸پ)، به نقل از عبدالله بن سنان (۳۹ر)، به نقل از شعیب و علی بن ابراهیم از پیامبر در باب روح الامین (٤۱ر)، حدیث عیسی بن مریم (٤۲ر-٤٤پ)

منابع: فهرست مرعشی ۲۵۹: ۱ ش ۲۶۱، ذریعه ۲۴۵: ۱۷.

۷. المنتخبات من زهر الربیع در طرائف و ملح و مقال بدیع (٤۵ر-۷٦پ) (عربی - ادبیات)

مؤلف: سید نعمةالله بن عبدالله جزایری (-۱۱۱۲ق)

آغاز: فصل فی بیان الحدیث المتفق علیه بین الامة و هو قوله افترقت امة موسی (ع) بعد نبیها علی احدی و سبعین فرقة واحدة منها ناجیة و الباقون فی النار...

انجام: فی الفراش فقال ان و جد فراشاً فلیل علیه راشدا.

منابع: ذریعه ۶۹: ۱۲ چاپ اول در بمبئی ۱۲۹۱ق و مکرراً چاپ شده است.

۸. روایاتی مختلفه به نقل از مجالس المتقین در باب حضرت موسی، یوسف، مراتب کرم امام حسین، نور محمد و... (۷۷ر-۸٤پ) (فارسی - اخبار)

مؤلف: ملامحمدتقی قزوینی برغانی (-۱۲٦٤ق)

آغاز: فی المجالس المتقین وارد شده که در زمان حضرت موسی علی نبیا و آله و علیه السلام جوان فاسقی در بنی اسرائیل بود که خلق از فسق و فجور او به تنگ آمده و...

انجام: وانگهی محبوب را در پرده نگاه می‌دارند لیالتی تحت ثیاب لایعرفه غیری عن کتاب مختصر.

منابع: مشار ۴۵۳۳: ۴ (۹ چاپ) در ۱۳۰۰ در تهران چاپ شده - اعلام ۳۷۳: ۱ - طبقات ۲۲۶: ۳، فهرستواره ۱۷۵۴: ۳ و ۵۹۳: ۶ - ذریعه ۳۶۴: ۱۹ - فهرست نسخه‌ها ۴۵۲۸: ۶ استوری، تاریخ: ۱۲۶۴ق.

۹. رساله‌ای به فارسی درباره صفات خداوند که در آن از جناب «حاجی کرمانی» نام می‌برد (۸۵ر-۹۱ر) (فارسی - عقاید)

مؤلف: محمدکریم کرمانی

هر مبحث با بسم الله از مبحث دیگر جدا می‌شود با این عناوین: امکان نفس مشیت، خدا خارج است از عرصه زمان و دهر، حادث و معانی آن، خلاصه میشت خداوند، قلب عالم، خلاصه عقل، معرفت ازل، معراج پیامبر، محو و اثبات، مباحث گوناگون در باب وجود ماهیت و...

آغاز: بسمله، آنچه از سخنان جناب حاجی کرمانی به نظر رسیده این است که هرچه شرایط وجودش کمتر است او زودتر رجحان می‌گیرد و زودتر بیرون می‌آید پس چیزی که به یک شرط...

انجام: از همین سبب است که نظر از بالا نمی‌کنند اینست که تخمین کرده‌اند که

یک دوره هزار و دویست سال طول می‌کشد آخر هم بمظنه از دنیا رفته و حقیقت مذهب را نفهمیده.

۱۰. مطالبی از کتاب «بیان» در عقاید فارسی بابیه به نقل از سید علی محمد باب از باب رابع من الواحد الثالث و باب سادس من الواحد الرابع (۹۱ر-۹۱پ) (فارسی - بابیگری)

آغاز: در باب رابع من الواحد الثالث ذکر کرده که ذات ازل بذاته لن یدرک و لن یوصف و لن ینعت و لن یوجد و...

انجام: و شمس حقیقت را جهت اعلای رسول (ص) می‌دانند چنانکه در بیان فارسی تصریح نموده.

۱۱. قسمتی از از تفسیری در باب «تجلی خداوند» (۹۲ر-۹۲پ) (فارسی - تفسیر)

آغاز: من تفسیر، خداوند ظاهر نمود خود را از برای خلق خود، سبب خلق خود بچهار مقام چنانکه در کلام ان الله اشاره و فرموده‌اند بالاسرار السر و...

انجام: از حدش و مظهر وقار پدرش می‌باشد قال علی (ع) ان القدر سر من سرالله.

۱۲. منقولات و منتخباتی است از کتب گوناگون (۹۳پ-۱۰۰پ)

مطلبی کوتاه به نقل از اخلاق المحسنی (جواهر الاسرار) از ملاحسین واعظ کاشفی (-۹۱۰ق) (۹۳پ)، نقل از کتاب الخصال شیخ صدوق (۹۳پ)، مرآة السالکین (۹۴پ)، تفسیر آیه لیس کمثله شیء (۹۵پ)، قسمتی از مصیبت نامه عطار (۹۶ر-۹۷پ)، قسمتی از گلشن راز شیخ محمود شبستری (۹۸ روپ)، بیان صفات اخلاقی مانند زهد و... و احادیثی در باب ارزش تفکر (۹۹)، روایات و نکات اخلاقی از ائمه و حضرت صادق (۱۰۰ روپ).

منابع: فهرست منزوی ۱۵۳۳: ۲، ذریعه ۳۷۷: ۱، فهرستواره ۳۰۳: ۶، ذریعه ۱۶۲: ۷، ذریعه ۲۷۲: ۲۰، ذریعه ۲۹۷: ۱۹، مشار: ۱۴۴۸، فهرست نسخه‌ها ۳۲۰۷: ۴، ذریعه ۲۲۶: ۱۳.

۱۳. شرح گلشن راز = مفاتیح الاعجاز (۱۰۱ر-۱۰۸پ) (فارسی - عرفان)

مؤلف: شمس الدین محمد بن یحیی اسیری لاهیجی

آغاز: بحرکت وضعی نه این در قوس بزیر آید و در قوس صعود کند لهذا صورت عالم کبری است.

انجام (ناقص):

که جمع آرد بدان اسباب دنیا   بود از علم اسم بی مسما

منابع: مشار، مؤلفین ۸۸۴: ۵، فهرستواره ۹۱۸: ۸، فهرست نسخه‌ها ۱۴۰۱: ۲، ذریعه ۷۶: ۹ «دیوان اسیری» و ۲۷۰: ۱۳ «شرح گلشن راز - مشار ۱۸۳۷: ۴ (۱۰ چاپ)، فهرست نسخه‌ها ۳۰۷۳: ۴، ذریعه ۲۲۶: ۱۸.

۱٤. روایاتی است به نقل از قاضی نورالله شوشتری در مجالس المؤمنین، روضة الصفا، علامه مجلسی در باب حضرت حسین و مختار (۱۰۹ر-۱۱۲پ)

آغاز: چنین چیزی واقع خواهد شد فرمودند بلی، البته واقع خواهد شد و این دو فرزند بزرگوار من حسن و حسین... (افتاده)

انجام (ناقص): که اولا در کتاب معتبری این وجه به‌نظر نرسیده و ثانیاً احتمال دارد که.

منابع: تاریخ تذکره ۷۵۹: ۲، مشار، مؤلفین ۶۵۵: ۶، تذکره نویسی: ۷۶۷، ریحانه ۳۸۶: ۳، مشار ۴۵۲۳: ۴ (۵ چاپ) فهرستواره ۲۲۶۱: ۳، ذریعه ۱۹۳۷: ۱۹، استوری، زندگی: ۸۰۶، ۱۱۲۹، ۱۳۵۴، برتل ۶۰۵: ۲، صفا ۴۷۸: ۳، ۵، ۱۵۷۹، ۱۵۹۳، ۱۷۰۷، لیبسی ۳۸۱: ۱.

۱۵. جنگی است از مطالب متفرقه گوناگون شامل: نفس ناطقه و نفس شهوانی و مطلبی با عنوان فصل مشرقی در باب مبدء شرور و خیرات و پاسخ ارسطو در این باب به فارسی، موضوعی با عنوان ملخص عرفانی (۱۱۳پ-۱۱۴) روایات پراکنده و کوتاهی به نقل از کتب و اشخاص گوناگون مانند فی المقتل الشافعی (۱۱۵ر) روایت از مسعود بن عبدالله (۱۱۵پ)، عجایب الحکایات (۱۱۵ر)، مقتل ابن شهر آشوب (۱۱۶پ)، مفتاح المصائب (۱۱۷ر)، جمال الذاکرین، مختاریه شیخ ابوالفتوح (۱۱۷پ)، مطلبی عرفانی در باب تجلی خداوند بر قلب (۱۱۸روپ) الناسخات لاحکام الجاهلیة (۱۱۹)، عبارتی عربی با عنوان المنسوخات (۱۲۰پ)، مطلبی به نقل از فی جمع الجوامع سیوطی (۱۲۱-۱۲۲)، روایت عربی از شیخ صدوق در الخصال در باب اثنی عشر الف عالم

(۱۳۲ روپ) از محقق تفتازانی در شرح المقاصد به عربی (ص ۱۲۶) سپس ۰،(۲ برگ سفید)، فی غرایب التفسیر للصوفیه به عربی. (۱۲۷ر) رساله در بیان مانزلت فی حق علی (ع)، از سوره بقره و... (۱۲۷ر-۱۳۲پ).

منابع: ذریعه ۲۱: ۲۲ و ۳۲: ۲۲ و ۱۶۲: ۷.

۱۶. تفسیر قرآن و در باب فضیلت و مناقب علی و فضیلت شیعه و تفسیر بعضی آیات قرآن در آفرینش انسان و... (۱۳۳-۱۵۱پ) (عربی - تفسیر)

آغاز: القیمة فی خیار زمرته وفقنی الله تعالی... عملک و عمل اصابک ممن یوقر علی خدمة محمد و رسول الله والی محمد علی ولی الله و...

انجام: قال رسول الله صلی الله علیه و آله الا لاتفعلوا کما فعلت بنو اله اسرایل و لاتسخطوا نعم الله تعالی.

۱۷. روایات پراکنده به نقل از صحیح بخاری و شرایع و... در باب یهود و نصاری و مجوس و تفسیر «حدیث کنت نبیاً و آدم بین الماء و الطین» (۱۵٤ر-۱۵۵پ). در باب سؤال از پیامبر که چه چیز حلال است (۱۵٦). آیات قرآنی از سوره‌های آل عمران، نساء و مائده (۱۵۷ روپ) باب تحریم مؤادة الکفار (۱۵۷)

۱۸. تفسیر (عربی - تفسیر)

شامل تفسیر سوره‌های عنکبوت، بقره و مائده و نور است، نام سوره‌ها و آیات در حاشیه نوشته شده است (۱۵۸ر-۲۰۰پ).

آغاز: و اذا کان آخر الزمان اخرجک الله فی احسن صورة و معک قسیم تسم به اعدائک قوله تعالی فیومئذ لایسئله من ذنبه قال منکم یعنی من الشیعة...

انجام(ناقص): الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما انما یأکلون فی بطونهم ناراً و سیصلون سعیراً. (تا سر باب تحریم اکل اموال الیتامی ظلما)

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۱-۱۷ س متفاوت. اندازه سطور متفاوت. **اندازه متن:** ۱۱/۵-۱۰/۵×۱۷ سم.

خط: نسخ، نستعلیق و شکسته. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.
کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** نسخه جلد ندارد. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۷/۵ سم.

۱۰۴۸۰

شرح قطر الندی و بل الصدی

(عربی- نحو)

مؤلف: ابن هشام انصاری (- ٧٦١ق)

آغاز: قال الشیخ الامام الفاضل العالم العلامة ابومحمد عبدالله بن یوسف بن الهشام الانصاری...

انجام: و ان یکفینا شر الحساد و ان لا یفضحنا یوم التناد بمنّه و کرمه انه الکریم الجواد و الرؤف الرحیم الوهاب الحمدلله وحده و صلواته علی سیدنا محمد و آله و صحبه سلم تسلیماً کثیرا کثیراً

انجامه:

کتاب نوشتم به صد عز و ناز ... به وقت جوانی و عمر دراز
خط من لایق کتاب نبودست ... چه کنم لاعلاج بنوشتم

حسب الخواهش ملاعلی نوشته شد در حجره کلجق
کتبه العبد الذلیل اقل الطلاب حقیر سیدحسین ابن میر رمضان نوری ساکن الاصل اوزست (؟).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۷-۱۵ س متفاوت. **اندازه متن:** اندازه سطور متفاوت.

خط: نسخ و نستعلیق، به چند قلم گوناگون. **کاتب:** بخش آخر به قلم سیدحسین بن میر رمضان نوری. از مطالعه متن و خط پیداست که کاتب اغلاط املایی فراوانی

داشته سواد چندانی نداشته است و بدخط می‌باشد. **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۹ ق که حسب الخواهش ملاعلی نوشته است.

کاغذ: فرنگی کاهی رنگ و چند برگ آبی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ساغری، با نقش ترنج و دو سرترنج، آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۱۶/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات همگی سرخ است. **حواشی:** با برخی حواشی توضیحی در حاشیه.

فرسودگی و افتادگی: لبه اوراق و عطف کتاب همگی آبدیده و بر اثر سوختگی سیاه شده است.

۱۰۴۸۱

تجارب السلف = ترجمه تاریخ فخری

(فارسی- تاریخ)

مترجم: هندوشاه

آغاز: ادامت تهلیل و تمجید و اقامت تسبیح و تحمید حضرت ذوالجلالی را سزد که بحکمت بالغة و قدرت کاملة موجودات سماوی و ارضی را از مکامن عدم به مظاهر وجود رسانید و...

انجام: حاکم بغداد شد وفات یافت در جمادی الاولی سنه ست و خمسین و ستمائه و چون احوال خلفاء و وزراء چنانکه... رفته بود مجملی بتقریر پیوست بعد از این کتاب را ختم کنیم خداوند این تألیف را بر متاهلان مبارک و میمون گرداناد بالنبی و آله الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین.

منابع: الذریعه۳/۳٤۸

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۱ برگ سفید در آغاز و ۱ برگ

سفید در پایان. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۹×۱۷ سم.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز خوش. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج ضربی سبز رنگ با نقش ترنج گلبوته‌دار و دو سرترنج، با حاشیه منگنه‌ای و جدول و کمند، آستر درون کاغذ فرنگی سرخ رنگ.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف و لاجورد، اشعار عربی همگی شنگرف و خط نسخ اسامی افراد و اعلام به لاجورد.

آرایه: جای برخی عناوین خالی گذاشته شده است و ناتوشته باقیمانده است. نسخه مجدول به قلم زر و مشکی و لاجورد کمند مشکی در تمام اوراق. دارای یک سرلوح زرین با گلبوته رنگارنگ در برگ نخست و جداول شنگرف، زر و زنگار و لاجورد، کتیبه زرین. نام کتاب و مؤلف با خط نسخ و به شنگرف در آن نوشته شده دارای کتیبه بسم الله با حواشی گلبوته زرین در حاشیه کتیبه.

مالکیت و وقف: بر اساس یادداشت یادگاری که بر کتاب نگاشته‌اند مالک نسخه آقا میرزا مهدی گلستانی است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت یادگاری مرتضی بن الحسن القاینی الخراسانی مورخ ۱۲۹۹ ق در وقتی که در دارالسلطنة (تهران) در خدمت آقا میرزا مهدی گلستانی مشغول مباحثه بوده است بر حاشیه این برگ آخر به خط نسخ و به رنگ شنگرف نگاشته است.

۱۰۴۸۲

مجموعه

(عربی- طب)

۱. برء الساعة = مختصر مفید فی الطب (۳پ-٦پ)

مؤلف: ابوبکر محمدبن زکریای رازی (-۳۱۱ق)

کتابشناسی:

از باب «الصداع» است تا «فی الاطراف».

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلوته علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. هذا کتاب الله محمد بن زکریا رازی فی الطب برء الساعة قال ابوبکر کنت عند....

انجام: علی ما قصدنا الیه فنقول لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

منابع: ذریعه ۸۴: ۳.

۲. اختیارات بدیعی (۸پ-۲۹۱ر) (فارسی - طب)

مؤلف: علی بن حسین انصاری معروف به حاج زین العابدین عطار (۷۳۰-۸۰۶ق)

وی این کتاب را برای بدیع الجمال همسر امیر مبارزالدین در ۷۷۰ق نگاشت و شامل یک مقدمه و ۲ مقاله و ۱ خاتمه است: مقاله اول: در ذکر ادویه مفرده و آسامی آن بلغت هر طایفه و ابدال و اصلاح و منفعت و مضرات آن بترتیب حروف تهجی از باب الف تا ی،

آغاز: امداد حمدبی عد و اعداد سپاس بی قیاس مبدعی را که آثار او بر هر ورقی....

انجام: دارو خوانند و در جراحتها مستعمل کنند و زخمهای تازه.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب عن ید الضعیف الراجی...اسمعیل بن اصیل بن محمد بن یوسف کوچسفهانی و هو بلدة من بلاد الجیلان .... فی یوم الثلثاء خامس عشر شهر رمضان اثنی و ثمانین الف.....

منابع: اختیارات بدیعی مشترک ۴۷۷: ۱، نسخه‌ها ۴۶۵: ۱، ذریعه ۳۶۸: ۱، استوری، پزشکی: ۲۲۱، منزوی، فرهنگنامه‌ها: ۱۹۷، پزشکان نامی ۱۱۸؛

۳. مطلبی طبی با عنوان «چون خواهند که عرق شراب بکشند...» (۲۹۱پ) (فارسی - طب)

٤. دستورات ساختن حب الذهب، حب البنفشج و حب سکنبیج و دیگر دستورات پراکنده طبی از جمله یادداشت جالبی که کسی از صوفی احمد مؤذن شنیده که در سنه ۱۰۰۷ ق زنی همدانی فرزندی عجیب الخلقه با یک تن و دو سر و چهار پا و... مرده به دنیا آورده است.(۲۹۲پ-۲۹۳پ) (فارسی- طب)

٥. اختیارات بدیعی(۲۹۲-۳٤٤) (فارسی- طب)

ادامه مقاله دوم اختیارات بدیعی: در ذکر مرکبات مستعمله و شامل ۱۶ باب

آغاز (اختیارات): رب اهدنا صراطک المستقیم، امداد حمد بی عد واعداد سپاس بی‌قیاس مبدعی را که آثار ابداع او بر هر ورقی از اوراق و شجری از اشجار سمت وضوح یافته و...

انجام (اختیارات): تا حل شود وکندر و انزروت و دم الاخوین و زفت از هر یک دو درم با وی بسرشند نافع است. انشاءالله.

انجامه: قد تم المجلد الثانی من البدیعی علی یوم الضعیف .... فی یوم الجمعه سابع شهر محرم الحرام سنه سبع تسعین و الف... این نسخه به اتمام رسید. والسلام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۴۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۵/۵×۸ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** اسمعیل بن اصیل بن محمد الکوچسفهانی الجیلانی. **تاریخ کتابت:** ۱۰۸۹ ق (ش۱) و ۱۰۸۲ و ۱۰۹۷ق در (ش۲).

کاغذ: از ص ۷-۲۹۳ فرنگی نخودی رنگ از ۲۹۴ تا آخر نسخه و نیز ۷ صفحه اول سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج ضربی قهوه‌ای با نقش ترنج بزرگ در وسط و در میانه آن نقش ۲ شیر و خورشید و ۴ لچکی با نقش شیر و خورشید در اطراف دارد مجموعا در هر روی جلد ۱۲ نقش دارد. درون آستر کاغذی روغنی سبز. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین درشت و مشکی.

۱۰۴۸۳

لیلی و مجنون

(فارسی- شعر)

مؤلف: مکتبی شیرازی (- ۹۲۸ق)

منابع: دانشگاه ۳۲۲۷/۱۳.

آغاز:

ای بر احدییت زآغاز   خلق ازل و ابد هم آواز

انجام:

یاد اول و آخرش درین دیر   اول بصواب و عاقبت خیر

شد نامه تمام و قصه کوتاه   المنـة و البـقـاء لله

منابع: دانشگاه ۳۲۲۷/۱۳

انجامه: تحریراً فی سنة ۱۲٤۲ق، تمت الکتاب بعون الله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۹۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** برگ آخر نسخه سفید است.

تعداد سطور: ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۸ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۲ ق (تاریخ کتابت را پاک کرده‌اند و خوب خوانده نمی‌شود).

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره با نقش واتر مارک بر برگ آخر. **جلد:** تیماج عنابی رنگ، عطف سرخود، آستر درون کاغذ فرنگی کبود رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین مطالب و بخش‌های کتاب شنگرف.

آرایه: نسخه مجدول به چند قلم نقره، لاجورد و شنگرف، دارای کمند شنگرف در تمام اوراق، وسط ابیات جدول ۲ خطه شنگرف. جای سرلوح و کتیبه آغاز نسخه خالی است با جدول‌کشی شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت تعداد اوراق و قیمت کتاب بر پشت برگ اول، است.

۱۰۴۸۴

رياض الانشاء

(فارسی - ترسل)

مؤلف: محمودبن محمد گیلانی گاوان مشهور به خواجه جهان

کتابشناسی:

در هنر انشاء و نامه‌نگاری فنی، مجموعه‌ای است از نامه‌های گوناگون خواجه نجم‌الدین محمود سر شیخ محمد گیلانی که برای دوستان خود نگاشته و نیز با خطاب‌های گوناگون. فهرست کامل نامه‌های ریاض الانشاء در (ج ۲: ص ۹۷-۱۰۳) دانشگاه که شامل ۱۰۳ نامه است توسط استاد دانش‌پژوه ذکر گردیده است. وی دارای القاب خواجه جهان می‌باشد. گزارش کوتاه زندگی وی در هفت اقلیم در قسمت گیلان آورده شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین، بامن توحد بدایع الابداع و الانشاء و تفرد باجراء القلم الاختراع علی وفق علمه کیف یشاء...

انجام (ناقص): غیر از این... با شرم مقصود اصلی در جهان چشم دل از کثرت موهوم بادا پرغبار.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۳×۸ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی الوان آهار مهره. **جلد:** مقوا رویه تیماج قهوه‌ای عطف سرخود حاشیه دور منگنه درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: به زر و شنگرف.

آرایه: تمامی صفحات مجدول به قلم زر و آبی، در اوراق نخستین معانی برخی لغات در زیر هر سطر آورده شده است.

منابع: (دانشگاه ۲: ۹۷-۱۰۳)، هفت اقلیم: ج ۳ ص ۱۵۳.

۱۰۴۸۵

مختصر المعانی

(عربی = معانی و بیان)

مؤلف: سعدالدین مسعودبن عمر تفتازانی (-۷۹۲ق)

کتابشناسی:

آغاز: تحمدک یا من شرح صدورنا لتلخیص البیان فی ایضاح المعانی و نور قلوبنا بلوامع التبیان

انجام: مشتملة علی لطف الفاتحة و منطویة علی حسن الخاتمة ختم الله لنا بالحسنی و یسر لنا الفوز بالذخرالاسنی بحق النبی و آله اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۲۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۶×۷/۵ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۱۱۱۱ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره. **جلد:** تیماج سرخ ضربی با نقش ترنج و سرترنج و جدول و کمند، درون آستر کاغذی ابروباد. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: به زر و شنگرف. **حواشی:** حواشی با عنوان صح، ۱۲، ح ط، سند و کتب لغت مانند صحاح، مصادر، شرح ایضاح و غیره.

آرایه: دو صفحه اول مجدول و نیز از ص ۶۷ پ- ۹۶ر مجدول به قلم آبی.

مرمت و وصالی: بیشتر اوراق نسخه وصالی و مرمت شده است و بیشتر اوراق دارای آبدیدگی است.

منابع: کشف الظنون ۴۷۳: ۱، «تلخیص المفتاح فی المعانی و بیان» شرح تفتازانی؛ فهرست مشار عربی: ۲۱۵، تلخیص المعانی = مختصر المعانی طهران، ۱۳۷۴ق، مصر، سربی، بی‌تاریخ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت مالکیت: عبدالحسین بن میرزا سلیمان، نایب الصدر اصفهان ۱۲۹۹ در برگ ۱.

۲. یادداشت مالکیت جعفر ابن ابی الحسن در ۱۲۸۱ در برگ ۱.

۳. یادداشتی از مالک نسخه که این کتاب را با هفت کتاب دیگر از مازندران به اصفهان آوردند و شروع در مباحثه شد در تاریخ غره ماه جمادی الاول در برگ ۱.

۱۰۴۸۶

سلسلة الذهب

(فارسی = مثنوی)

مؤلف: عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۸)

کتابشناسی:

نخستین مثنوی از «هفت اورنگ» اوست که در وزن «هفت پیکر» نظامی در بحر خفیف، در سه دفتر، در مطالب عرفانی و تربیتی به شیوه حکایت و تمثیل سروده و در یکم ذیقعده ۸۷۶ ق به انجام رسانده است. نام دفترها در نسخه‌ها گوناگون یاد شده: اعتقادنامه، سلسلة الذهب و معدلت نامه، سومین آنها تحفه شاهی نیز یاد شده و در دادگری پادشاهان است و داستانهایی از انوشیروان و نظام‌الملک در آن آمده و چند جا واژه «تحفه» را به کار برده است. در هامش «نفحات» در هند ۱۲۸۹ق و در «هفت اورنگ» در تاشکند ۱۲۳۲ ق و بارهای دیگر چاپ شده است.

آغاز:

لله الحمد قبل کل کلام	بصفات الجلال و الاکرام
حمد او تاج تارک سخن است	صدر هر نامه نو و کهن است

انجام:

همه مقبول و مستجاب شده	همه مقرون فتح باب شده
بر همین نکته ختم شد مقصود	لله الحمد و العلی و الجود

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۴x۹/۵ سم.

خط: نستعلیق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سرخ عطف تیماج قهوه‌ای درون آستر تیماج سبز رنگ آستر درون جلد کارت پستالی. **اندازه جلد:** ۲۰x۱۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و مطالب همگی به زر و لاجورد و شنگرف.

آرایه: مجدول به دو قلم زر و لاجورد، دارای یک سرلوح زرین و لاجوردین با نقش گلبوته رنگین در ص ۱.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت اهداء نسخه از سوی شخصی بنام مصداقی به دوست خودمحمد شهید نورانی در تاریخ ۱۳۳۴/۱۲/۱۱ در برگ آخر.

۲. تاریخ خرید و قیمت نسخه در ۱۳۳۱ به قیمت ۶۵۰۰ ریال، توسط مالک نسخه‌های مصداقی در برگ آخر.

مهر:

۱. مهر مستطیل کتابخانه خاندان فرمانفرمائیان در برگ اول و آخر.

مرمت و وصالی: بعضی اوراق وصالی و مرمت شده و بعضی نیز دارای آبدیدگی است.

منابع: ذریعه ۲۱۶: ۱۲، ف.مشار: ۹۷۲، کشف الظنون ۹۹۶: ۲، جامی، حکمت: ۱۸۵، نسخه‌ها ۲۹۱۴: ۴، آغاز مطابق با آغاز دفتر ۱ در فهرست نسخه‌ها ۲۹۱۴: ۴.

۱۰۴۸۷

مجموعه

(عربی - ادبیات)

۱. شرح و ترجمه شواهد ابیات قطر الندی (۳ر-۲۳پ)

مؤلف: نظام‌الدین بن احمد اردبیلی (ح ۱۱۵۰ ق)

منابع: فهرست مرعشی ۶۵۱/۳۰، الذریعه ۳۳۹/۱۳.

آغاز (افتاده): سنگخواره گویند و یاء لیالی زائد است بخلاف قیاس چون یاء شاهد این بیت در مبنی بودن خدام است بکر بدلیل آخر بیت ثانی.

انجام: مع الغاءجوابه و من کان له ادنی ممارسة فی الصرف لایحتاج الی ذکر المثال.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب و الله اعلم بالصواب سنه ۱۱۸۸ق.

۲. دیوان مجنون العامری (۲٤پ-۳۳ر) (عربی - ادبیات)

مؤلف: ابوبکر والبیّ

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین حدث ابوبکر الوالبی قال حدث ابوجعفر اللهلی عن ابی العالیة عن رجل عن بنی العجل...

انجام (ناقص):

فَقُلتُ لهُ این الذین عهدتُم خوالیک فی خصبٍ و طیب زمانِ

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۱-۱۸ س. **اندازه متن:** اندازه سطور متفاوت.

خط: نستعلیق (ش ۱) و نسخ (ش۲). **تاریخ کتابت:** ۱۱۸۸ ق. (ش۱)

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** ندارد. **اندازه جلد:** ۲۱/۵x۱۳ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مرمت و وصالی: بیشتر اوراق وصالی و مرمت گردیده.

۱۰۴۸۸

منشآت

(فارسی - منشآت)

مؤلف: جامی (۸۱۷-۸۹۸ق)

کتابشناسی:

مجموعه مراسلات و مکاتبات منسوب به عبدالرحمن جامی است. برخی با مایه‌های عرفانی و برخی شخصی با محتوای تاریخی. برخی تک‌نامه و برخی مجموعه نامه‌ها از او چاپ شده است. در صفحه آخر رقعه‌ای است با عنوان «عزت و جلال جناب قدس کبریایی را سزد که ملک و دولت بانصافی دهد و...» و تحمیدیه و تهنیتی است به یکی از بزرگان که پس از فتح و تسخیر بازگشته ابلاغ شده است.

آغاز: بسمله، بعد از انشاء صحایف ثناء محمدت لله الذی انزل علی عبده الکتاب و پس از وی وظایف درود و تحیت علی افضل..

انجام:

گفت ترا اگرچه پسته پاک آمد   گمان میرکه رسد در صفات سینه من

انجامه: تمت الرسالة الشریفة اللطیفة....... کتبه الحقیر الفقیر...... محمد علی بن میرزا معصوم نجم الثانی..... فی یوم الاثنین مطابق ۱۲۲۹ من هجرة النبوی صلی الله علیه وآله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۱۲×۷/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدعلی ابن میرزا معصوم نجم ثانی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۹ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده عطف پارچه مشکی، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۱۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشتی در ص ۲ کتاب است که در آن مالک نسخه گویا دکتر مهدی آذر به خط کاتب نسخه محمدعلی نجم ثانی تأکید دارد که در شهر خوی نوشته است. و در ورقه‌ای که به پشت جلد چسبانده شده اشاره می‌کند که اشعاری است به عربی از سروده‌های مرحوم میرزاعلی آقا مجتهد تبریزی که بخط خود درباره فاجعه بتوپ بستن حرم حضرت رضا توسط روسها سروده شده و «شلغ» به حساب جمل ۱۳۳۰ق است. بیشتر سروده‌های وی از بین رفته است.

مهر:

۱. مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه دانشگاه در آذر ۱۳۶۹ق.

۲. مهر کاتب نسخه بیضی شکل با سجع: الواثق الراجی محمد علی

منابع: نسخه‌ها (۱) ۱۴۲۶: ۲ «منشآت»، فهرستواره ۱۰۱۳: ۸ «نامه‌های جامی» = «منشآت جامی»، از سعدی تا جامی، حکمت: ۱۷۷ و ۲۰۵، مشار ۵۴۹: ۱ «انشای جامی، رقعات» ۴ چاپ، صفا ۵۰۷: ۴، فهرست مقالات ایرج افشار ۵۲۵: ۱.

۱۰۴۸۹

الأنوار لأعمال الابرار

(عربی - فقه)

مؤلف: جمال‌الدین یوسف بن ابراهیم الاردبیلی الشافعی (-۷۹۹ق)

کتابشناسی:

فقه شافعی مبسوطی است و منقسم بر بیست و چهار کتاب از طهارت تا شفعه.

آغاز (افتاده): علی انه کان من هذا القسم الماضی و شهد عدلاء... یقتل غالباً فکذلک و لوقال...

انجام: علی وجه و نهج یحب و یرضی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

انجامه: قد وقع الفراغ من تحریر هذه النسخة الشریفة..... عمربن محمود فی سنة ۱۲۸۲...... برحمتک یا ارحم الرحمین.

در اوراق (۲۴۳پ-۲۴۶ر) پراکنده‌های فقهی، مطالبی درباره‌ی تعریف فقه و کلام شرعی و ...شعری در بیان لیلةالقدر و قصیده‌ای از ابن حجر و فقه شافعی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۷ گ. **تعداد سطور:** ۱۸ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۱۰ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** عمربن محمود. **تاریخ کتابت:** ۱۲۸۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج قهوه‌ای، فرسوده عطف جدا

چرم قهوه‌ای، آستر کاغذی گلدار با زمینه صورتی. **اندازه جلد:** ۲۲×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف، با خطوط و حواشی سرخ. **حواشی:** دارای حواشی با نشانه‌های منه، ق، م.

منابع: ر.ک: فهرست آستان قدس رضوی ص ۷۱، فهرست مرعشی نجفی ۱۱۰:۵؛ کشف الظنون ۱۹۵:۱.

۱۰۴۹۰

قانون مشق نظام جدید = قانون مشق دسته و رسته

(فارسی - فنون نظامی)

مؤلف: مسیو اندریئی، سرپرست و معلم کل پیاده نظام

کتابشناسی:

مبنی بر قانون مشق نظام جدید طرح اطریشی نگاشته است و به فرمان ناصرالدین شاه و اجازه نائب السلطنهٔ امیرکبیر و وزیر جنگ مقرب الخاقان کاسترخان مهندس باشی و کریم خان اتامازور کتاب را به فارسی ترجمه کرده‌اند و کاتب مجدداً نسخه را از روی چاپ اول کتاب در ۱۲۹۹ق در شهر خراسان و در سال ۱۳۰۰ نگاشته بچاپ رسانیده است، در مقدمه کتاب آمده است ترجمه نمسه است به فارسی نسخه شامل مطالب ذیل است:

۱. جزوه اول فصل اول در تعلیم سرباز در رسته فقره سیزدهم در تقسیم صورت‌بندی رسته (۲ر-۷پ)

۲. فقره چهاردهم: در نظام دادن و تغییر دادن فرونت و گشودن و بستن صفوف (۷پ-۱۰پ)

۳. فقره پانزدهم: در مشق و استعمال تفنگ در تیراندازی (۱۰ر-۱۶پ)

۴. فقره شانزدهم: در طرز حرکات رسته و تقسیمات آن (۱۶پ-۱۹ر)

۵. فصل دوم در حرکات رسته؛ فقره هفدهم در حرکات دشتبانی (۱۹ر-۲۳ر)

۶. فقره هجدهم در دو بدو، چهار بچهار (۲۳ر-۲۴ر)

۷. فقره نوزدهم، نمودن و بالعکس (۲۴ر-۲۷ر)

۸. فقره بیستم تبدیل حرکت قطار به جبهه (۲۷ر-۲۹پ)

۹. فصل سیم در احترامات نظامی رسد (۲۹پ-۳۴ر).

آغاز: بسمله برحسب امر اعلیحضرت قدر قدرت قوی شوکت اقدس همایون...

انجام: فرمان گردانیدن سر می‌دهد و خود احترام نظامی متعلق به خود را معمول می‌دارد.

انجامه: قانون مشق رسد ترجمه مقرب الخاقان کاستکر خان مهندس باشی سرتیپ اول و مقرب الحضرت العلیه کریم خان اتاماژور نظام جدید طرح اطریش چاپ اول بتاریخ شهر الربیع الآخر سنه ۱۲۹۹... در ارض اقدس نوشتم م ح م و د.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۴-۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۵×۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمود آجودانباشی مملکت خراسان. **تاریخ کتابت:** اول شعبان ۱۳۰۰ ق. **محل کتابت:** خراسان.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ. **جلد:** مقوا رویه پارچه گلدار ترمه، عطف و حاشیه‌ها تیماج قهوه‌ای، درون آستر کاغذی کبود. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

مهر: مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه در آذر ۶۹

فرسودگی و افتادگی: نیمی از قسمت بالای پشت جلد و اوراق فرسوده و پوسیده است.

۱۰۴۹۱

مجموعه

(فارسی - قصیده)

۱. قصیده امامیه هاشمیه (۱پ-۱۰پ)

مؤلف: سید محمد بقای صفهانی

کتابشناسی:

قصیده از سیدالشعراء آقا سیدمحمد بقای صفاهانی ملقب به اشرف الکتاب، معروف به محمد خطاط اصفهانی و با تخلص شعری «بقاء» است که وی این قصیده را که شامل یکصد و ده بیت است در مدح سلطان العلماء «هاشم بن احمد» که از خاندان سلسله هاشمیه و امام جمعه و صاحب منصب اصفهان است، از طهران به اصفهان فرستاده و در آن به مدح ناصرالدین شاه و مسعود میرزا ظل السلطان پرداخته و تخلص «بقاء» را نیز برای بقاء ملک شاهزاده انتخاب کرده است چنانچه خود در ص ۷ب در بیت اول گفته است:

کاندر ابقای نام نیک تو کرده است　　کلک بقا نامه بقا را عنوان

آغاز: از جمله نعم غیرمترقبه حضرت وهاب النعم جلت عظمته و تمت کلمته که در اوایل عشر ثانی.

انجام:

با بقاء آنچه کرد آن سرزلف　　نکند هیچ زلف پر شکنی

فعل بازی نیاید از مگسی　　کار ماری نیاید از رسنی

منابع: فرهنگ سخنوران ۱۳۸: ۱ (بقای اصفهانی، سیدمحمد خطاط - ۱۳ق) المآثر و الآثار، ۲۰۲.

۲. منشآت (۱۲پ-۹٤پ) (فارسی - منشآت)

مؤلف: فرهادمیرزا بن عباس میرزا بن فتحعلی شاه قاجار (- ۱۳۰۵ق)

شامل منشآت و مراسلات و مکاتباتی است که وی با افراد درباری و مملکتی داشته که عناوین هر یک در آغاز هر نامه آمده مانند وزیرمختار، وزیر امور خارجه و...

آغاز: بسمله و به تقتی، سپاس و ستایش مر خدائی را سزا که از آب و خاک جان پاک آفریده را از همه...

انجام:

شامل احباب تو رویش، همچو صبح از آفتاب　　روز اعدای تو مظلم چون شب تار ای وزیر

انجامه: قد تم الکتاب..... فی دکة المحمد الحسینی التبریزی فی سنة ۱۳۲۵...

۳. سواد تلگراف (۹۵ر)

شامل سواد تلگراف حجج اسلامیه و سه تن از فقها از نجف اشرف به مجلس ملی در حمایت از وجود مجلس و تکذیب انحلال آن (بصورت چاپی است) و در مطبعه شرق به طبع رسیده است.

منابع: الذریعه ۳۵: ۲۳ و ۹۸۵: ۹.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۹۴ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۰×۱۶ سم.

خط: نسخ و شکسته نستعلیق. **کاتب:** غلامرضا بن محمد گرگانی. **تاریخ کتابت:** پنجشنبه یازدهم ربیع الاول ۱۳۲۵ق. **محل کتابت:** تهران در دکان آقاسید محمد الحسینی التبریزی.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** مقوا رویه روکش پارچهای سبز گلدار، عطف جلد چرم قهوهای رنگ. **اندازه جلد:** ۱۴×۲۱ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و سرفصلها درشت و سیاه.

۱۰۴۹۲

مجموعه (۱-۲۴۶)

۱. دیوان منوچهری (فارسی - شعر)

مؤلف: ابوالنجم احمد بن قوص بن احمد منوچهری دامغانی (-٤۳۲ق)

کتابشناسی:

شامل غزلیات، مسمط و رباعیات منوچهری است.

آغاز (افتاده):

شکفته لاله نعمان بسان خوب رخساران　　بمشک اندر زده دلها بخون اندر زده سرها

انجام:

مستند مخالفان زهشیاری تو — بحث همه خفته شد زبیداری تو

منابع: فهرست مشار ۲۳۷۵: ۲، ذریعه ۱۳/۱: ۹، دانشگاه ۱۸/۳۶۱۸: ۱۴ ش ۴۶۶۹ تهران، ۱۲۸۵ ق و ۱۳۹۵ ق و ۱۳۰۷ و ۱۳۵۹ ق. فرهنگ سخنوران: ۵۷۰.

۳. ساقی‌نامه (۲٤٦-۲۵۲) (فارسی - شعر)

مؤلف: میرزضی آرتیمانی از مردمان ارتیمان از توابع همدان از روزگار شاه عباس یکم (۹۸۵-۹۹۹) پدر میرزا ابراهیم ادهم

آغاز:

الهی بمستان میخانه ات — بعقل آفرینان دیوانه ات

انجام:

بمی صاحب تخت و تاجم کنید — پریشان دماغم علاجم کنید

منابع: ذریعه ۱۰۷: ۱۲، مثنوی است به بحر تقارب در ۱۳۹ بیت، در دنبال دیوان منوچهری در ۱۲۹۵ق چاپ شده است. فهرست نسخه‌ها ۲۸۶۹: ۴.

۳. اشعاری در باب منازعات شب و روز (۲۵۲-۲۵۵)

مؤلف: اسدی

آغاز:

شنو از حجت گفتار شب و روز متم — سرگذشتی که... دور کند شدت غم

٤. قصیده (۲۵۵-۲۵٦)

مؤلف: عنصری

کتابشناسی:

شامل قصیده‌ای با ردیف ب.

آغاز: هر سؤالی کز آن بت سیراب — دوش کردم مرا بداد جواب.

انجام: گفتم(؟) را بنزدش چیست گفت جاه و جلالت و ایجاب......

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۲۸ گ. نسخه دارای صفحه شمار (۲۵۲ صفحه است). **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۷ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. (از ص ۱۸۰ تا آخر الوان). **جلد:** ندارد.

منابع: ذریعه ۷۷۳: ۹، فرهنگ سخنوران: ۴۰۹، فدمشار: ۷۴۶، نسخه‌ها ۲۴۵۱: ۳.

۱۰۴۹۳

قرآن مجید

(عربی - قرآن)

این نسخه از اواسط «سوره یوسف» آغاز شده و شامل قسمتی از سوره‌های مائده و النساء می‌باشد.

آغاز (افتاده): (صفحه دوم) یسیر قال لن ارسله معکم حتی تؤتون موثقاً من الله...

انجام (افتاده): فتأکل الطیر من راسه قضی الامر الذی فیه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۰۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۱×۶/۵ سم.

خط: نسخ به دو خط مختلف.

کاغذ: فرنگی نازک نخودی تیره رنگ در متن و کاغذ نخودی روشن در حاشیه.

جلد: مقوا رویه تیماج قهوه‌ای که نیمی از آن جدا شده است. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۱/۵ سم.

آرایه: اوراق نسخه، متن و حاشیه شده و دارای جدول‌بندی زرین و فاصله بین آیات زرین و شنگرف.

۱۰۴۹۴

مجموعه

(عربی - صرف)

۱. شرح تصریف «العزی» (۲پ-۱۷۹ر)

شارح: تفتازانی، سعدالدین مسعود (-۷۹۲ق)

کتابشناسی:

متن از شیخ عزالدین ابوالفضل ابراهیم بن عبدالوهاب زنجانی (-۶۵۵ق) و شرح از تفتازانی است. (-۷۹۲ق)

آغاز: اعلم ان التصریف و هو تفعیل من الصرف للمبالغة و التکثر...

انجام: و دحرجة لطیفة و نحوها و انطلاقه واحدة للمرة و حسنة او قبیحة و نحوها للنوع و کذلک البواقی.

منابع: کشف الظنون ۱۱۳۸: ۲، «العزی فی التصریف».

۲. عوامل ملامحسن (۱۸۰پ-۲۱۸پ) (عربی - صرف و نحو)

مؤلف: ملامحسن بن محمدطاهر قزوینی (۱۱۲۸ق)

آغاز: احمدک یا من یرفع صالح العمل و اصلی علی نبیک و آله المبنی لهم کرامة المحل اما بعد النحو...

انجام: و هی حسن خیر مما یدخرون لیوم لایقع مال و لابنون

منابع: دانشگاه ۱۵ و ۱۸، آستان قدس رضوی ۳۲۹، ۴۱۲، مرعشی نجفی ۲۸۵: ۲ و ۱۳۶: ۱، ذریعه ۳۵۹: ۱۵.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۱-۹ س متفاوت. **اندازه متن:** ۵/۵×۱۱ و ۶×۱۲ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** محمدصادق بن میرزا محمدباقر طبیب. **تاریخ کتابت:** ۲۴ جمادی الاولی ۱۲۳۸ ق. **محل کتابت:** مدرسه التقائیه. (ش ۱)

کاغذ: فرنگی نخودی و آبی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی ضربی با ترنج و لچکی آستر کاغذ ابروباد آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۷ سم.

حواشی: دارای حاشی‌های توضیحی بسیار درباره متن.

عناوین و نشانها: شنگرف در متن و حاشیه.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت «میرزا ابراهیم» در ۱۳۳۰ق.

مهر: مهرهایی با عناوین محمدطاهر، ادرکنی یاعلی، یا امام مهدی، عبده احد، با تاریخ ۱۲۳۲ق.

۱۰۴۹۵

«کتاب خوب» یا مجموعه منشآت

(فارسی - منشآت)

مؤلف: ولی الله رادپور (زنده در ۱۳۰۶ق)

کتابشناسی:

ولی الله راد پور محصل کلاس هشتم مدرسه سلطانی تهران بوده و سبب تألیف کتاب را تکمیل انشاء و ادبیات و نشر آن می‌داند و خواسته است تا بهترین چیزها را برای زبان خود حفظ کند لذا از تاریخ یکشنبه ۲۷ اسفند ۱۳۰۶ مطابق با رمضان ۱۳۴۶ به فکر نگارش این اثر و گردآوری پندیات در این دفترچه افتاد.

کتاب حاوی دو بخش است:

۱. بخش اول: شامل انشاهای ادبی که بیشتر در وصف طبیعت است با عناوینی چون: سه قطره آب در یک گلبرگ (ص۳)؛ چهار فصل، که در ضمن به انتقاد از اوضاع سیاسی ایران و مشروطه و استبداد می‌پردازد (ص۶)، عریضه پسر بیدار (ص۱۵)، نصیحت (ص۱۶)، پائیز و خزان (ص۱۷)، حکایت‌های ادبی منثور از کتب ادبی مانند سعدی و غیره، رقعات و نامه‌های دوستانه (ص۲۰-۴۱).

۲. بخش دوم: شامل مجموعه انشاهائی است که در کلاس سوم مدرسه شرف نوشته

شده است. (ص ۴۱-۱۰۱) و بیشتر شامل موضوعات اخلاقی، اجتماعی و سیاسی و انتقادی را در بر می‌گیرد. بسیاری از صفحات سفید است در پایان نسخه یک صفحه به شرح لغات و معانی دشوار اختصاص داده شده و ظاهراً آنگونه که از مقدمه کتاب بر می‌آید نویسنده قصد داشته تا بخشی را به معنی لغات بیشتری اختصاص دهد و ظاهراً نتوانسته و تنها یک صفحه از آن را نگاشته است.

۳. مقداری یادداشت جداگانه نیز که بر صفحاتی از کاغذ شطرنجی قطع بزرگ نوشته شده در داخل نسخه وجود دارد که شامل دو مقاله است که مؤلف آن را برای چاپ به یکی از روزنامه‌های آن زمان فرستاده است مطلب اول شامل دو صفحه با عنوان: «کی و چی هستیم و چه کرده و می‌کنیم» با تاریخ ۲۰/۹/۱۲ و با خطاب «آقای مدیر محترم» درباره اوضاع نابسامان اجتماعی ایران و مقایسه زندگی ایرانیان با آمریکائیان.

مطلب دوم شامل ۷ صفحه و مقاله‌ای است با عنوان «آژیر برای وحدت ملی».

آغاز: بسمله، به نام خداوند بخشنده مهربان، در ستایش دانای غیب شهودی شایسته و سزاست که همه را بدرگاهش روی نیاز است و او از همه غنی و بی‌نیاز...

انجام: آه آن محبوب دلربا را با همه حسن و دلبری در حجاب تیرگی نابود کرد (ناقص).

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۳ س. **اندازه متن:** ۱۳×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ولی‌الله رادپور مؤلف . **تاریخ کتابت:** ۲۷ اسفند ۱۳۰۶ ق.

محل کتابت: مدرسه سلطانی تهران.

کاغذ: فرنگی و شطرنجی. **جلد:** مقوا رویه کاغذ ابروباد با زمینه سیاه، عطف پارچه سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۶/۵ سم.

فرسودگی و افتادگی: (۳ برگ ۱۰۱-۹۶) افتادگی دارد.

۱۰۴۹۶

احادیث قدسی درباره معراج

(عربی - احادیث)

کتابشناسی:

احادیث قدسی متعددی است درباره معراج پیامبر که هر عنوان با زر مشخص گردیده است. در ص ۱ دعائی است بروایت از ائمه.

آغاز: ص ۲ بسمله، روی عن جعفر بن محمدالصادق عن ابیه عن جده عن امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیهم السلام انه قال هذا ما سأل...

انجام: و لا اذیقه حلاوة معرفتی و علیک سلامی و رحمتی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۶×۱۰ سم.

خط: نسخ خوش. **کاتب:** علاءالدین الحسنی. **تاریخ کتابت:** ۲۲ رجب ۹۳۶ ق.

کاغذ: دولت‌آبادی نخودی رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای فرسوده عطف پارچه آبی رنگ، درون تیماج سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰/۵×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: زر.

آرایه: دارای یک سرلوح زرین و لاجوردی در آغاز که عنوان «احادیث قدسی»، جدول زرین در تمامی صفحات با سفیدآب در زمینه.

۱۰۴۹۷

مجموعه

(صرف - فارسی)

۱. صرف میر (۱ر-۳۱ر)

مؤلف: میر سید شریف جرجانی (-۸۱۶ ق)

کتابشناسی:

آغاز: بدان ایدک الله تعالی فی الدارین، که کلمات لغت عرب بر سه گونه است اسم است و فعل است و حرف.

انجام: و چون سار زیدٌ و سایرة و خرج زیدٌ و استخرجته...

۲. عوامل المائه (۳۱پ-۴۸ر) (نحو - عربی)

مؤلف: شیخ عبدالقاهربن عبدالرحمان جرجانی (-۴۷۱ق)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین... اما بعد العوامل فی النحو علی ما الفه...

منابع: کشف الظنون ۱۱۷۹: ۲.

۳. کتاب هدایة (۵۰ر-۱۱۹ر) (عربی - نحو)

مؤلف: عبدالجلیل بن فیروز غزنوی

شامل مقدمه و سه قسم و خاتمه

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین... فهذا مختصر مضبوط فی النحو جمعت فیه مهمات...

انجام (افتاده): اما فی المفرد فلانّه لوانضم لاالتبس لجمع المذکر.

منابع: مرعشی نجفی ۲۸۵: ۲؛ ج ۳: ۱۷۸، آستان قدس ص ۴۱۲، ۶۰۸.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۱۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۲×۵/۵ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمدحسین بن ملارجبعلی زشکی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۷ ق. **محل کتابت:** محل «زشک».

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی فرسوده. **اندازه جلد:** ۱۶×۱۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با امضای صح، م ح.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: شامل مطالب و فواید طبی و نحوی عربی (۴۸-۵۰)

منابع: ذریعه ۱۶۵: ۲۵ مکرر چاپ شده است، مشار: ۱۰۰۲.

۱۰۴۹۸

مجموعه

(عربی - شعر)

۱. قصیدهٔ نونیه ابوالفتح بستی و اشعاری منسوب به حضرت علی (ع) (۱-۹۸)

آغاز:

زیادة المرء فی دنیاه نقصان   و ربحه غیر محض الخیر خسران

انجام:

وان کان فی لیلان باسرها   اذا غبت عن عینی سراب ملح

منابع: ذریعه ۱۰۱: ۹ و ۱۰۲ «دیوان امیرالمؤمنین».

۲. قصاید السبع العلویات (عربی - قصاید)

مؤلف: ابن ابی الحدید معتزلی (۵۸۶-۶۵۵ق)

شامل هفت قصیده است در مدح پیامبر، حضرت علی و حضرت حسین.

آغاز:

الا انّ نجد المجد ابیض ملحوب   ولکنّه جمّ المهالک مرهوب

انجام:

الدّرُ الفاضها لکنّه   درٌ له ابن ابی الحدید یُفصّلُ

منابع: التراث العربی ۲۶۰/۴؛ ذریعه ۱۲۹: ۱۲ «السبع العلویات».

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۷۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۱-۹ س متفاوت. **اندازه متن:** ۱۲×۶/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** یک لا تیماج سدری حاشیه‌دار، درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: سرفصل رساله دوم به شنگرف و بقیه اشعار همگی در ستون نوشته شده، دارای توضیحاتی درباره کلمات متن در حاشیه.

۱۰۴۹۹

فرهاد و شیرین

(فارسی - مثنوی)

مؤلف: وحشی بافقی (-۹۹۱ق)

کتابشناسی:

شامل هزار و هفتصد بیت است که گویند وحشی هزار بیت آن را در پایان زندگی خود سروده و سپس وصال شیرازی آن را به پایان برده است و نزدیک هزار و هشتصد بیت بر آن افزود.

آغاز:

الهی سینه‌ای ده آتش افروز　　در آن سینه دلی و آن دل همه سوز

هر آن دلرا که سوزی نیست دل نیست　　دل افسرده خود جز آب و گل نیست

انجام:

من و فرهاد دوصد همچون من او　　زشر با حال خوش یا قال نیکو

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۵×۹/۵ سم.

خط: نستعلیق ریز. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ خاکستری عطف تیماج مشکی، درون آستر خاکستری. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در ص ۱ شعری است به عربی با تاریخ ۲ شعبان ۱۳۵۰ق از سلطانعلی شیخ الاسلامی.

منابع: الذریعه ۱۸۹: ۱۶، مرعشی نجفی ۱۱۶: ۱۶، نسخه‌ها ۳۰۲۳:۳: ۴، ف.مشار: ۱۱۶۵، به سال ۱۳۰۳ق و پس از آن چندبار چاپ شده است.

۱۰۵۰۰

مجموعه

(عربی - قصیده)

۱. الفیه قـوة الفصیل (ص۱-۲٤)

مؤلف: میرزا محمدتقی، متخلص به تیر تبریزی (۱۳۱۲ق)

کتابشناسی:

دکتر مهدی آذر در یادداشت مفصلی که در ص ۱ و ۲ بتاریخ ۲۲ دی ماه ۱۳۴۲ نسخه نگاشته است و درباره نسبت این الفیه به تیر تبریزی به علت مشابهت نام و نسب ایشان اعتقاد ندارند و می‌گویند که این شعر در مقام امامت جمعه و حجة الاسلامی ایشان نیست و با استناد به تذکره «داستان و دوستان» دکتر صفوت می‌گوید که این قصیده نوشته چند تن است نه یک نفر، از جمله میرزا محمد حـومی معروف به ملاباشی و امیرنظام حسنعلی گروسی. الفیه در ۲۸ برگ

آغاز:

قال التقی الهاشمی نسبا　　بقیة الماضین من طباطبا

انجام:

ولیک هذا آخر الکلام　　لانه من احسن الختام

انجامه: قد تم الالفیه المبارکه... مستنسخا من نسخ مغشوشه مغلوطه ... بید المسکین عبدالمحمدبن زین العابدین الحسینی عفی اله عنهما فی ۴ ج ۱، ۱۳۱۴.

۲. اشعاری در مدح محمد طباطبا از مشایخ نجف(ص ۲۵) (فارسی - شعر)

مؤلف: نامعلوم.

آغاز:

محمد طباطبا هدهد کشور صبا   کامده ز کربلا تازه به تازه نو به نو

۳. سید دنیک (۲۷- ۲۸) (عربی- شعر)

مؤلف: محمدتقی نیر تبریزی (-۱۳۱۲ق)

آغاز:

و جوز اللعب بلکلک کینگ   مجتهد یدعی بسید ذکنگ

انجام: و خطّ تلک القصه المستعذبه   فی دفتر الثبت امینی الکتبه

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۷×۱۴ سم.

خط: نسخ و شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدبن زین العابدین الحسینی. **تاریخ کتابت:** ۴ جمادی الاولی ۱۳۱۴ ق و پنجشنبه ذی حجه سال ۱۳۴۸ ق در (ش ۲).

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ نخودی رنگ درون آستر حواشی کاغذ کبود. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۷/۵ سم.

حواشی: برخی لغات در حاشیه به فارسی توضیح داده شده است.

مهر: مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی.

٤. قصیده در مدح حضرت علی (ع) (فارسی- شعر)

ناظم: نامعلوم.

آغاز:

بریز ساقیا مرا مدام می بساغر   چه می که برزند بجان هزار شعله اندر

انجام: زکینه پاره پاره شد به تیر و تیغ و خنجرا

انجامه: قد تمت القصیده الشریفه و انا المسمی بالنبی الامجد مشتهر الافاق بالمحمد. ۱۳۴۸ق

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۸ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** صفحات ۲۹، ۳۰ و ۳۱ سفید است. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۷×۱۴ سم.

خط: نسخ، ش ۲ نستعلیق. صفحات ۲۲، ۲۳، ۲۴ بخط نستعلیق شکسته‌آمیز و صفحه ۲۵ بخط نستعلیق دیگیر کتابت شده است. **کاتب:** محمد، ش: ۲ عبدالمحمدبن زین العابدین حسینی. **تاریخ کتابت:** ش: ۱ روز ۵ ذی حجه ۱۳۴۸ق. در ش: ۲ در ۴ جمادی الاولی ۱۳۱۴ ق.

کاغذ: فرنگی نازک نخودی رنگ جدید. **جلد:** مقوای نخودی رنگ فرسوده، عطف پارچه آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۸ سم.

مالکیت و وقف:

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. این منظومه را حاجی حسین نخجوانی در مقاله شماره ۲ سال ۱۵ در ۱۳۴۱ مجله یغما منتشر نموده است و به حجة الاسلام میرزا محمدتقی متخلص به نیر نسبت داده شده است. این الفیه هزار بیت دارد و نیز درباره مرحوم صفوت که در کتاب داستان دوستان که تذکره‌ای است در باب این کتاب سخن گفته است...

۲. یادداشت در پشت جلد و برگ ۱ کتاب از سوی دکتر مهدی آذر در مورخ ۲۲ دی ماه ۱۳۴۲ق که درباره کتاب و مؤلف آن است و بخشی از قصیده را که آقای ناجی برای دکتر آذر خوانده و او بیان داشته است نقل می‌کند در برگ ۱ نیز یادداشتی که با مداد نگاشته است.

۱۰۵۰۲

غرر الفوائد (منظومه فلسفی)

(عربی - فلسفه)

مؤلف: ملاهادی سبزواری (-۱۲۸۹ق)

کتابشناسی:

بخش فلسفی منظومه حاجی سبزواری است که بوسیله خود مؤلف شرح گردیده و از جمله کتب درسی طلاب می‌باشد.

آغاز:

یاواهب العقل لک المحامد الی جنابک انتهی المقاصد

انجام:

ورخها براعة الفصاحة ختامها کبدوها الفلاحة

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۶۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۵×۱۰ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۵ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی فرسوده درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۰/۵×۱۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین ونشانها شنگرف با خطوط سرخ در زیر بعضی کلمات

مالکیت و وقف: هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی دانشگاه در آذر ۱۳۶۹.

منابع: (ر.ک: فهرست آستان قدس: ۴۱۹، فهرست مرعشی نجفی ۱۳۰: ۱۱، الذریعه ۴۱: ۱۶).

۱۰۵۰۴

مجموعه

(فارسی - عرفان)

۱. مرآة المحققین (۱ر-۳۵ر)

مؤلف: شیخ محمود شبستری (-۷۲۰ق)

کتابشناسی:

شامل هفت باب است.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد حضرت ذوالجلال را سزد که آثار قدرت او... کمال قال الله تعالی سنریهم آیاتنا...

انجام(ناقص): نتیجه می‌انگیزد در این مقام از مقدمات عالم صغیر.

منابع: فهرست مرعشی ۱۳٤: ۱

۲. رساله در بعضی از متخین جراحین و کحالین (۳۵ر-۸۵ر) (فارسی - چشم‌پزشکی)

مؤلف: ابوالقاسم بن محمد هاشم

دارای فصول متعدد از شناخت بیماری های چشم و علامت و علاج آنها که عنوان هر بیماری مشخص گردیده است.

آغاز: سپاس بیقیاس مر حکیمی را مزاست که سود از دکان خلش را ابارح لولاک لما خلقت الافلاک...

انجام(ناقص): از ده حبه تا ثلث درهم یا آب دارچینی با عرق گاوزبان.

۳. صحت و مرض = حسن و عشق(۸۵ ر-۱۰٤ر) (فارسی - حکمت و اخلاق)

مؤلف: محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (-۹۷۰ق)

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد خداوندی را سزاست که ریاض بدن را باب روان پرورده و حسن را مظهر عشق و عشق را...

انجام (افتاده): و درو گل اشتیاق و سبزه فراق حصیده دیدند و از آنجا قدم به دیار.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۹×۵/۵ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی سفید. **جلد:** مقوا رویه کاغذ مشکی عطف و گوشه‌ها پارچه قهوه‌ای، درون آستر کاغذ کبود. **اندازه جلد:** ۱۵/۵×۱۰/۵ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت در پشت جلد با تاریخ ۱۳۳۹ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: ۱. در حاشیه رساله دوم یادداشتی است به نقل از کلام، ابونصر فراهی در ۱۲۵۹ق.

۲. غزلی در برگ آغاز نسخه

مهر:

۱. مهر مؤلف رساله دوم با سجع «ابوالقاسم ابن محمدهاشم» در ۳۶ر.

۲. مهر وقف کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری[1] در برگ اول و آخر.

فرسودگی و افتادگی: اثر آسیب دیدگی در بعضی اوراق مشاهده می‌شود.

۱۰۵۰۵

مجموعه

(عربی - کلام)

۱. حاشیة شرح التجرید الجدید (۱پ-۸۳پ)

مؤلف: شمس‌الدین محمد بن احمد خفری (- ۹۵۷ق.)

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین

۱. احتمالاً «الغری» = نجف را شهرری پنداشته است؟

محمد و آله الطیبین الطاهرین اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن احمد الخفری هذه تعلیقات اتفقت منی علی شرح الهیات التجرید قد جمعتها.

انجام: واذا کان بسبب ما صار آکان واجب الوجود لذاته واجب الوجود لغیره.

انجامه: قد وقع الفراغ من تسوید الحاشیة الشریفة الخفریة فی سابع شهر رمضان المبارک فی یوم الست من سنة ۱۰۸۸ق علی ید المذنب العاصی احوج المحتاجین الی الله الغنی، جلال الدین محمد ابن میرشاه محمد طباطبایی عفی الله عنهما بفضله و کرمه تم تم تم.

منابع: التراث العربی ۳۰۰/۲.

۲. حاشیه حاشیة الخفری علی شرح التجرید (۸٤پ-۱٤۱پ) (عربی-کلام)

مؤلف: خلیفه سلطان حسین بن محمد مرعشی آملی (- ۱۰٦٤ق.)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین و بعد فهذه تعلیقات کتبها العبد الغریق فی بحر العصیان خلیفه سلطان غفرله الرحیم الرحمن علی الحاشیة المنسوبة الی العلامة خفری، علی الهیات التجرید حین مطالعتها تذکرة لنفسه و لمن اراد ان یذکر و منه الاستعانة و التوفیق، قوله و اوثق الان صورته الطرق الاخر شبیه بصورة الان...

انجام: دخل فی الوجود قطعا و حیث مهیة الجنس ای حیث یکون مهیة الجنس او مهیة النوع عین الوجود. تم بعون الله تعالی و توفیقه و نسال الله تعالی یزیدنا هدایة الی سواء السبیل.

انجامه: حرره العبد الضعیف احوج العباد الی رب الغنی علی الاطلاق جلال طباطبایی غفرالله ذنوبه و ستر عیبه بفضله و کرمه: ممم.

منابع: فهرست مرعشی ٤٦/١.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۴۴ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۴/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** جلال‌الدین محمدبن میرشاه محمد طباطبائی. **تاریخ کتابت:** روز شنبه ۷ رمضان ۱۰۸۸ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی رنگ، عطف و کناره‌ها جدا با تیماج سرخ رنگ، آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ، کناره‌ها و لبه جلد فرسوده است. **اندازه جلد:** ۹×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و عناوین قولهقوله شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با نشان ۱۲، شمسا، شیخ حسین ۵ رزاق (برگ ۲۹پ، ۳۰ر) ع، ره، شمسا گیلانی، صدرا، قاسم (۷پ، ۸۱ ر).

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: در پشت برگ ۱ مطلبی فارسی در باب مقصود از آفرینش.

مهر: مهر بالای شکل، وقف کتابخانه مدرسه آیة الکبری الطباطبائی البروجردی، شهر ری.[1]

۱۰۵۰۶

مجموعه

(فارسی - منطق)

۱. کتاب «کبری» (۱ر-۲۱ر)

مؤلف: از سیدشریف جرجانی (-۸۱۶ق)

کتابشناسی:

آغاز: بدانکه آدمی را قوتیست دراکه که منقش گردد در وی صور اشیاء چنانکه در آیینه لکن در آیینه حاصل نمی‌شود...

انجام: یا لاحجر است لیکن حجر است پس لاشجر باشد.

انجامه: تمام شد کتاب المنطق کبری فی ید الحقیر الفقیر قلیل الطاعه کثیر المعصیه اقل الطلاب محمد نصیر بن محمدحسن سالیانی در قلعه بادکوبه در شب پنجشنبه فی شهر رجب المرجب سنه ۱۲۱۷.

۱. احتمالاً «القری» = نجفه را شهر ری خوانده است؟

۲. تفسیر «لا اله الا الله» (۲۱ر-۲۲پ) (عربی - تفسیر)

مؤلف: نامعلوم.

آغاز: توضیحات کوتاهی است درباره کلمه لا اله الا الله که در آن به نظرات ابن سینا و فارابی هم اشاره می نماید.لا اله الا الله قیل تقدیره لا اله ممکن او موجود حذف مثل خبر.

انجام: من الافراد الممکنة الاتصاف بها غیره تعالی فتامل و الله اعلم.

۳. حاشیه بر تفسیر ملاعبدالله بر سوره فاتحه (۲۴ر-۵۰ر) (عربی - تفسیر)

مولف: محمدباقر بن محمدتقی الرشتی

آغاز: یا من تقدس ذاته عن عروض الاشکال و الکیفیة و یا من...

انجام(افتاده): کما هو شأن الافعال و الحروف و نظایر هما عند المحققین و اما.

۴. شرح الایساغوجی (۵٤ر- ۸٦ر) (منطق - عربی)

مؤلف: اثیرالدین مفضل بن عمر ابهری سمرقندی (-٦٦٣ق)

شارح: حسام الدین حسن کاتی (- ۷٦۰ق.)

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الواجب وجوده و الممتنع نظیره الممکن سواه و غیره الصادر باختیاره شرّه و خیره و الصلوة... اما بعد فانّ کتاب الشیخ الامام قدوة الحکماء...

انجام: انما هو البرهان لکونه مرکبا من المقدمات الیقینیة و لیکن هذا اخرما کتبناه من الاوراق ایضاح ما فی کتاب لایساغوجی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الایاب بتوفیق تمت هذا الکتاب بعون الملک الوهاب.

انجامه: قد فرغ من تسوید هذا الکتاب تراب اقدام الکاتبین...جانمحمدبن تموربک ضله ساکن امیر حاجیان فی یوم اثنین من شهر ذی حجه الحرام...وقت الصلوه...الف ماتین بعد عشرون خمسه سنه ۱۲۲۵.

منابع: در گنجینه بهارستان، حکمت صص ۲۷- ۷٤ منتشر شده است.

۵. شرح یک رساله منطقی (۸۹ر- ۱۳۵پ) (عربی - منطق)

شرحی است بر یک رساله منطقی که آغاز و انجام آن افتاده و برخی عناوین آن قوله قوله است

آغاز (افتاده): الکلمات ولدلالة علی هذا لاستجماع صار الکلام فی قوة ان یقال الحمد مطلقاً...

انجام(ناقص): لذات الموضوع نحو کل کاتب تتحرک الاصابع بالضرورة مادام.

منابع: ریحانة الادب ۳۳۳:۴؛ آستان قدس ۷۷ و ۴۵۸.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۶-۱۱ س. **اندازه متن:** ۷×۱۴ سم.

خط: نسخ و نستعلیق. **کاتب:** محمدنصیربن محمدحسن سالیانی (ش۱) جانمحمد ساکن امیرحاجیان در (ش۳). **تاریخ کتابت:** ۱۲۱۷ ق (ش ۱) ق (ش۳) و ۱۲۲۰ ق در (ش۲). **محل کتابت:** قلعه بادکوبه.

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** مقوا رویه تیماج عنابی، عطف سرخود درون آستر کاغذی سفید. **اندازه جلد:** ۱۰×۱۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با امضای صح.

مالکیت و وقف:

۱. در اواسط نسخه یادداشت مالکیت با نام «رحیمی» با تاریخ ۱۳۴۸ در مدرسه لاله‌زاری.

۲. وقف کتابخانه مدرسه آیة الله بروجردی.

۳. در رساله ۴ یادداشت وقف نسخه بر اولاد ذکور و اناث است و تولیتش به اصلح ایشان.

مهر:

۱. مهر «محمدبن آل آقا»، مهر «آقا الحسینی» در ۱۲۳۰ق، در برگ ۵۴.

۲. مهر کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری، در برگ اول و آخر.

۱۰۵۰۷

حاشیة الاشارات و التنبیهات محشی: محمدباقر سبزواری (-۱۰۹۰ق)

(عربی - فلسفه)

منابع: دانشگاه ۲۹۵/۱۷.

آغاز (افتاده): عنها بالفعل و داخلة فیها بالقوة بخلاف الاعتبار المادی فان الخصوصیات خارجة عنها مطلقاً و لهذا الایحمل علی الافراد بهذالاعتبار و الخصوصیات فی الاعتبار الاعم لیست بخارجة و لاداخلة و المراد...

انجام: انه لایعلم الجزئیات المتغیره دون الکلیات انتهی و لایخفی ان الظاهر من کلامهم انهم لایعترفون بالحدوث الزمانی فی الطبایع النوعیة مطلقاً

انجامه: قدتم فی السدس الثانی من الربع من العشر الاول و من الثلث الثالث من السدس الاول من النصف الاول من العشر الثامن من العشر التاسع من العشر الثانی الالف الثانی من الهجرة النبویّة علی مهاجرها الف الف التحیة و الاثنیه علی ید اقل الطلبة محمد معین بن محمد رضی عفی عنهما بالنبی و الوصی فی دار السلطنة اصفهان. تم‌تم‌تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۷ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۱ برگ سفید در آخر. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۶×۱۲/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** محمدمعین بن محمدرضی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۲۹ ق.

محل کتابت: دارالسلطنة اصفهان.

کاغذ: ضخیم نخودی آهار مهره.

عناوین و نشانها: علامت وقف بر حاشیه برخی اوراق در نسخه. **حواشی:** برخی حواشی با نشانه صح.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت و خرید نسخه در برگ ۱ با عنوان «قد وصل الی بالبیع محمد الحسینی المتخلص بخاک صدرالصدوری» در حاشیه برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در پشت برگ پایانی نسخه غزلی از جامی بخط کاتب هست.

۲. یادداشت کاتب در برگ آخر نسخه «استکبت لنفسی العبد المذنب».

۳. در برگ پایانی نسخه، یک رباعی فارسی و مطلبی به عربی که در آن نگارنده یادداشت از علامه حلی استفاده فراوان برده است.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل کاتب نسخه با سجع نام همو «عبده محمدبن محمدرضی».

۲. مهر جدید چاپی آبی رنگ بادامی شکل با سجع مهر: وقف کتابخانه مدرسه آیة الله الکبری الطباطبایی بروجردی. شهر ری، تأسیس ۱۳۸۱ هـ لا اله زاری.

۱۰۵۰۸

جنگ نظم و نثر

(فارسی - جنگ)

- شامل مطالبی است از شاعران مختلف به نظم و نثر و پراکنده از قبیل:

رباعیات و غزلیات گوناگون وترجیعات (۱پ- ۷پ)، قصیده سراپا، غزلیاتی با تخلص "عسگر" که کسی نام شاعر را سیاه کرده و نام کس دیگری با عنوان "مخلص" را برآن نوشته است و نیز ترجیع بند از همو(۷پ- ۱۶پ)، حلاج نامه (۱۷ ر-۲۳ر)

آغاز:

دوش در بازار صبحم شد گذر　　　کردم از حیرت به هر جانب نظر

انجام: اختران چرخ بر بسته کمر　　　همچو شاگردان مطبع کارگر

- مخمس با عنوان "بسم الله" (۲۳ ر- ۲۵ر)؛ مطلبی به نثر در باب معراج حضرت رسول (۲۵ ر- ۲۹پ)

مخمس از "عسگر" با تکرار " الفراق الفراق الفراق" (۲۹ ر- ۳۰ر)؛ بهاریات به نظم (۳۰ ر-۳۲ پ)؛ بحر طویل در مدح پیامبر و علی ومعراج (۳۳ ر-۳۵ پ)؛ بحر

طویل در توصیف معراج حضرت رسول (۳۵ پ- ۴۰پ)؛ قصیده ای باعنوان " عابد" (۳۹ پ-۴۰ پ)؛ بحر طویل در مناقب حضرت رسول (ص) (۴۱ ر-۴۵ر)؛ ترجیع بندی شامل ۷ بند (۴۵ ر-۴۷ پ)؛ قصیده نصوح (۴۸ ر-۵۸ پ)

آغاز: به نام او که عالمرا بنا کرد　　　زبانم همچو بلبل زابتدا کرد

انجام: یک فاتحه از بهر نویسنده بخوان　　　تا عاقبت کار تو محمود بود

قصیده‌ای از سعدی (۵۹- ۶۱ ر) دو غزل (لا ادری) (۶۱ ر-۶۱ پ)؛ قصیده ای با عنوان" مدح حیدر" (۶۱ پ-۶۳ ر)؛ مخمس (۶۳ پ- ۶۴ ر)

حکایت (۶۵ر-۷۶پ)

داستان روباه و گرگ است که از زبان خواجه ای در بلخ حکایت می شود ونتیجه‌ای اخلاقی در پی دارد.

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرشکن شیرین گفتار بدین گونه روایت کرده‌اند که خواجه را در شهر بلخ باغی بود---

انجام: این حکایت را از جهت آن گفتم که بعضی از آدمیان گرگ صفت خر خصلت حرص طبیعت طماع ... و خرد آلوده معصیت نگردانند و به آتش بیندازند وابدالآباد... نباشد. والله اعلم بالصواب.

قصیده‌ای در نعت حضرت رسول و علی (ع) (۷۶پ-۷۷پ)

قصیده‌ای با عنوان "محمود و ایاز" (۷۸ر-۸۴پ)

آغاز: ای داغ بر دل از غم تو خال لاله را　　　شرمنده ساخت آهوی چمن غزاله را

انجام:

یافته محمود هرکس بر در آن شهریار　　　این گدا را هم بر آن دربار بود کاشکی

غزلی با عنوان "مدح علی" (۸۵ر-۸۵پ)؛ چند مخمس (۸۶ر-۸۹ر)؛ ترجیع بند (۸۹ر-۹۲ر)؛ غزل (۹۲ر)؛ در مدح حیدر کرار(۹۲پ)؛ مخمس (۹۳ر)؛ چند رباعی (۹۲پ)؛ قصیده ای با عنوان " دریاب دنیا گوید"(۹۴ر-۹۵ر)؛ غزلی از عسگر با قافیه دل(۹۵ر)؛ ترجیع بندی شامل ۷ بند(۹۵پ-۹۸ر)؛غزلی از عسگر با قافیه ما (۹۸ر)؛

مطلبی با عنوان "فاتحه اینست" شامل درود بر فرشتگان و چهارده معصوم با صلوات وادعیه(۹۸پ- ۱۰۲پ): ادعیه جهت برآوردن حاجات(۱۰۳ر-۱۰۴پ)؛ شرح نسخه عریضه به حضرت صاحب الزمان و امام رضا (ع) (۱۰۵ر-۱۰۸ر)؛ حکایتی عرفانی با عنوان "اگر پرسند" و پاسخ های آن (۱۰۸ر-۱۱۰ر)؛ داستان منظوم درباره بدخویی زنی به نام حمیرا با شوهرش (۱۱۰ر-۱۱۴ر)

قصیده ای در مدح پیامبر (ص) (۱۱٤پ-۱۱۷پ)

آغاز: بیا ساقی در این بزم جوانی بساغر ریز شهد ارغوانی

انجام: بصدق شیعیان و دین احمد بحق حرمت آل محمد

قصیده‌ای در مدح پیامبر و حضرت علی (ع) (۱۱۸پ- ۱۱۹پ)

قصیده‌ای در نعت حضرت رسول که یک صفحه از آن در برگ ۱۱۷پ است و به علت ؟؟؟؟ اشتباه ۲برگ بعدی مابقی شعر در ص (۱۲۰ر-۱۲۱ر) ذکر گردیده است:

آغاز:

سحر چون یوسف گشت از مصر افق پیدا زلیخای جهان گردید از آن پیرانه سر برپا

انجام:

نباشد از برای دوستانش خاری شود دلهای اعدایت ز درد و غم پر از غوغا

نسخه شناسی:

خط: نستعلیق سده ۱۳ق.

تعداد سطور: ۱۴-۱۲س. **اندازه سطور:** ۶/۵ × ۱۲/۵ ، **تعداد برگها:** ۱۲۱ برگ.

اندازه متن: ۱۰/۵ × ۱٦/۵

کاغذ: فرنگی آبی و سبز، جلد: مقوا.......

عناوین و نشانها: عناوین ونشانها و سرفصلها همگی سرخ رنگ

آسیب دیدگی و مرمت: آسیب دیدگی صفحات کتاب بویژه در برگهای آغازین

۱۰۵۰۹

مجموعه

(عربی - کلام)

۱. حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید (۱ر-۷۳ر)

گویا از: مولی عبدالرزاق فیاض لاهیجی (- ۱۰۷۲ ق).

منابع: مجلس ۱٦/۲٦۰ و ۹٤/۵ و ۲۵۱/۱۳.

آغاز (افتاده): الحواشی علی اضیق الاوان نفعهم الله تعالی بها و سایر طلاب الیقین من ابناء الزمان.

انجام: و کون المثال عین الممثل غیر لازم کما لایخفی من له ذوق سلیم.

انجامه: قد فرغت من تحریر هذه الرسالة الشریفة اقل الطلاب ابوطالب اللواسانی سنه ۱۲۳۲

۲. حاشیة حاشیة الخفری علی شرح جدید التجرید(۷۳ر-۱٦۰ر) (عربی - کلام)

مؤلف: آقا جمال الدین محمدبن حسین خوانساری (- ۱۱۲۵ق)

آغاز: الحمدلله رب العالمین... قوله اعتبر فیه حدوث الخلق، هذه اشارة الی طریقه

انجام: ذلک ای العلم التفصیلی هو مرادهم فلا یرد اشکال علیهم فافهم.

انجامه: تمت الرساله الشریفة المنسوبة الی خاتم المدققین و جمال المحققین اسکنه الله فی اعلی علیین فی محروسه اصفهان فی ید الحقیر الفقیر الآثم الجانی ابوطالب اللواسانی فی سنه ۱۲۳۱.

منابع: التراث العربی ۲/ ۲۷٦؛ فهرست مرعشی نجفی ۲۱۸: ۱۲، آستان قدس رضوی ۱۸۹.

۳. یک صفحه از پایان شرح کتاب مشاعر (۱٦۱ر) منابع: ر.ک: فهرست مرعشی نجفی ۲۱۸: ۱۲، آستان قدس رضوی ۱۸۹.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱٦۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۲/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق. **کاتب:** ابوطالب اللواسانی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۳۱ ق. **محل کتابت:** اصفهان.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج مشکی عطف سرخود درون آستر کاغذی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۱۱/۵×۱۷/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** حواشی و امضای منه، نوری، صح، م د ض، ۱۲، منه رحمة الله.

مالکیت و وقف: نسخه وقف کتابخانه آیت الله الطباطبائی بروجردی شهوری است.

مهر:

۱. مهر «محمدصادق حسین الحسینی» با تاریخ ۱۲۳۳.

۲. مهر وقف کتابخانه آیت الله طباطبایی بروجردی شهوری.

۱۰۵۱۰

مجموعه

(عربی – کلام)

۱. حاشية حاشية الخفری علی شرح التجرید

از: محمد بن حسن شیروانی (-۱۰۹۸ ق) (۱ر-۷۰ر)

منابع: التراث العربی ۲۸۴/٤.

آغاز: بسمله و به نقتی، قوله فناسب ذلک وجه المناسبة انه لماکان وجود العرض متوقفا علی وجود الجوهر...

انجام: علی ان الحرکة و السکون منهم الکون دون الخیر تأمل

انجامه: تمت الحاشیه علی ید اقل عبادالله و احوجهم الی رحمة ربه الولی، عزیز الله بن جمشید علی الکسکری فی شهر ربیع الاول سنه ۱۱۲۷ و الله الموفق للصواب و الیه المرجع و المآب. والحمد لله حمدا کثیرا و الصلوة علی محمد رسول الله و السلام علی من اتبع الهدی.

۲. حاشية شرح التجرید الجدید (۷۱ر-۱۳٦ر) (عربی - حکمت)

مؤلف: شمس‌الدین احمد خفری (-۹۵۷ق)

منابع: التراث العربی ۳۵۵/٤.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی... فیقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن احمد الخفری هذه التعلیقات انفقت منی علی شرح الالهیات التجرید ....

انجام: کان واجب الوجود بذاته واجب الوجوده بغیره.

انجامه: تمت الرساله بعون الله تعالی علی ید اقل عبادالله و احوجهم الی رحمة ربه الولی عزیزبن جمشید علی الکسکری فی سنه ۱۱۲۷.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۶-۱۴ س. **اندازه متن:** ۶/۵×۱۴ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** عزیزالله بن جمشیدعلی الکسکری. **تاریخ کتابت:** ربیع الاول ۱۱۲۷ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج عنابی عطف سرخود بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۱× ۱۷ سم.

عناوین و نشانها: شنگرف. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های منه، حمم، گیلانی، سلطان (سلطان العلماء) و بعضی حواشی به فارسی است.

مالکیت و وقف: کتاب وقف مدرسه آیت الله بروجردی در شهوری با تاریخ ۱۳۸۱ق.

مهر:

۱. مهر وقف کتابخانه آیت الله بروجردی شهوری، در برگ اول و آخر.

۱. مهر مستطیل شکل کاتب در برگ ۷۰ ر با سجع "..... محمد عزیز"

۱۰۵۱۱

مجموعه

۱. حاشیة تهذیب المنطق (منطق – عربی) (۱ر– ۷۴پ)

از: عبدالله بن حسین یزدی (- ۹۸۱ق)

منابع: التراث العربی ۲۵۷/۴.

آغاز (افتاده): و الفرق بین المعینین انّ الاول ــ الوصول الی المط بخلاف الثانی فان ..... علی ما یوصل الی المط لایلزم ان یکون .....

انجام: و ایاکم من الراسخین فی الامرین و رزقنا بفضله و جوده سعاده فی الدارین بحق نبیه محمد خیر البریة اجمعین و آله الطیبین الطاهرین.

انجامه: تمت فی یوم الاحد و عشرین شهر جمادی الثانی سنه ۱۱۰۰، محمد ابراهیم.

۱. اشعاری از "کمال" و مطلبی در تعریف الناطق به عربی(۷۵ر)

۲. حاشیة شرح الکاتی علی ایساغوجی؟ (منطق – عربی) (۷۵پ –۸۰پ)

از: حسن بردعی

منابع: مجلس ۲۷۳/۱۶ و ظاهریه، منطق ۱۶۵ (با عنوان: حاشیة علی شرح مطالع الانوار للارموی).

شرح قال اقول است بر متنی منطقی که شامل ۳مقاله است: مقاله اول فی بیان مفهومات هذه الاشیاء، مقاله الثانیه فی بیان وجه الحصر و وجه التقدیم بعض علی البعض، و مقاله الثالثه فی السوالات مع الاجوبه.

آغاز: الحمد لمن حمده احسن کل المقول و شکره اشرف ما یختلج فی القول و الصلوة علی محمد المقبول .....

انجام(افتاده): لصدقهما علی الحیوان الناطق و صدق الکلی کالحیوان بدون.

۳. (۸۱ر– ۸۱پ) پراکندههایی منطقی به نقل از منطق تجرید و.....

۴. ایساغوجی (عربی – منطق)

مولف: اثیرالدین ابهری (۸۱پ–۱۰۷)

آغاز: الحمدلله الواجب وجوده، الممتنع نظیره الممکن سواه و غیره الصادر باختیاره شرُه و خیره و الصلوة.

انجام(افتاده): (برگ ۱۰۷پ) سطور بالای صفحه ذکر شده است و مابقی کلمات دچار پارگی و ریختگی شده است: فیبطل الملازمه و استثناء نقیض التالی ینتج نقیض المقدم و الالزم وجود الملزوم .....

نسخه شناسی:

تعداد برگها: ۱۰۷ برگ. **تعداد سطور:** ۱۷ س. **خط:** نسخ و نستعلیق (ش۲). **کاتب:** محمد ابراهیم. **تاریخ کتابت:** روز ۲۱ جمادی الثانی ۱۱۰۰ در ش (۱). **اندازه متن:** ۱۵×۱۴.

جلد: تیماج مشکی فرسوده یک لت آن پاره و افتاده است. **اندازه جلد:** ۱۱×۱۸.

کاغذ: سپاهانی.

حواشی: دارای حواشی بسیار توضیحی در بیشتر اوراق می باشد با نشانهای ۱۲، شرح شمسیه.

عناوین و نشانها: "قوله" سرخ رنگ.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با سجع "محمد باقربن محمد تقی الحسینی" در برگ ۸۱

۲. مهر بادامی شکل آبی کتابخانه مدرسه آیه الله بروجردی شهر ری در اوراق اول و آخر و ۹۵.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت خرید کتاب با مبلغ معین در برگ ۸۱ در مورخ ۱۲۱۲ق و مهر خریدار محمد باقربن محمد تقی الحسینی.

۲. یادداشت وقف مدرسه لاله زاری در برگ ۱.

۳. یادداشت مالکیت

آسیب دیدگی ومرمت: نسخه دارای وصالی و مرمت برگها در بیشتر صفحات است.

۱۰۵۱۲

لمعات

(فارسی - عرفان)

مؤلف: فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی همدانی (-۶۸۸ق)

کتابشناسی:

دارای بیست و هشت لمعه است در مراتب عشق با نثری ادیبانه همراه با اشعار. به خط حسینقلی خان نوری پسر چهارم میرزا آقاخان نوری صدر اعظم ناصرالدین شاه بوده که خط خوبی داشته و گاه شعر هم می گفته و در وزارت خارجه هم بوده و در آغاز وارد خدمت دفتر استیفاء شده است.

منابع: رجال ایران ز بامداد ۴۵۹: ۱

آغاز: الحمدلله الذی نور وجه حبیبه تجلیات الجمال... لا منه نورا و بصیر فیه غایات... الکمال

انجام:

کی بود تا زره ما جدا مانده   من تو رفته و خدا مانده

انجامه: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین تمت فی شهور سنه ۱۰۶۹ق. و السلام. دو ساعت و نیم از شب نزد اولوالباب موفق شدم و کان ذلک فی هفدهم شهر شوال المکرم سنه ۱۲۸۴. اللهم اغفرلی و لوالدی ارحمهما... و السلام.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۹ گ. **تعداد سطور:** ۱۷-۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۵×۶/۵ سم.

خط: شکسته نستعلیق خوش. **کاتب:** ملاحسینقلی بن آقاخان برای آقا حمید. **تاریخ کتابت:** هفدهم شوال ۱۲۸۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی و آبی رنگ. **جلد:** تیماج یک لا حنائی بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۱ سم.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت کاتب نسخه «ملاحسینقلی» با تاریخ ۱۲۸۷ق. در برگ اول که نسخه را به جهت غلام ترکمن خود آقا حمید نگاشته است

۲. یادداشت وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهری دارد در تاریخ ۱۳۸۱ق.

مهر: مهر بادامی وقف کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی. در برگ اول و آخر.

منابع: فهرست آستان قدس ۴۸۴، فهرست مرعشی نجفی ۲۳۰: ۱۵.

۱۰۵۱۳

فصول

(طب - عربی)

مؤلف: احمدبن حسین ابن احمد طبیب تنکابنی

کتابشناسی:

ترتیبی است از فصول بقراط و شامل هفت مقاله است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و... و بعد فیقول المحتاج... تنکابنی الی لما رایت نسخة الفصول الامام الاوحدی ابقراط رحمة الله الباری مختلف فی الترتیب و ناقصاً فی فصول بعض مقالاتها...

انجام: فمن فوق و اما فی الضعیف فمن اسفل تمت المقالة السابعة ناقصه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۷×۸/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** باقر تفرشی. **تاریخ کتابت:** ۱۳۰۱ ق حسب خواهش آقا سید یوسف خان. **محل کتابت:** دارالسلطنه تبریز.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه پارچه رنگارنگ عطف جدا نخ سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۱۳ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مهر: مهر بادامی وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهرری با تاریخ ۱۳۸۱ق لالهزاری، در برگ اول.

منابع: دانشگاه ج ۱۵ و ۱۸، فهرست مرعشی نجفی: ۱۸ ص ۷۰، مطابقت با نسخه‌های خطی شماره ۳۴۵۲ و فهرست دانشگاه ۲۴۶۲: ۱۱.

۱۰۵۱۴

عدة الداعی و نجاح الساعی

(عربی - ادعیه)

مؤلف: جمال‌الدین ابوالعباس احمدبن فهد حلی (-۸٤۱ق)

کتابشناسی:

کتابی است در موضوع دعا و شروط و آداب و کیفیت آن مشتمل بر یک مقدمه و شش باب.

کاتب این نسخه را از روی نسخه اصل مؤلف که در (۸۰۱ق) تألیف نموده نگاشته است: الحث علیه؛ اسباب الاجابة؛ آداب الداعی؛ کیفیة الدعاء؛ فی الذکر؛ تلاوة القرآن و خاتمة فی اسماء الحسنی است.

آغاز: الحمدلله سامع الدعاء و دافع البلا و مفیض الضیاء و کاشف.

انجام: الصباح و المسأ و اعتقب الظلام و الضیاء و الحمد الله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.

انجامه: فرغ من تسوید هذه الرسالة الشریفه الفقیر الی الله رضی بن زین العابدین صدرالدین محمد الحسینی العاشوری فی یوم الاربعاء ثامن شهر ربیع الثانی سنه تسع و خمسین بعد الالف جعلنی الله و المومنین...تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۰ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۶×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** رضی بن زین العابدین صدرالدین محمدالحسینی العاشوری. **تاریخ کتابت:** ۹ ربیع الثانی ۱۰۵۹ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه کاغذ خاکستری با طرح ابروباد، عطف جدا تیماج قهوه‌ای، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸/۵×۱۱/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی با نشانه صح، ۱۲، زورقی، ق، مهدی، ص، یادداشت مالکیت محمدبن... ۱۱۲۵ق.

مهر:

۱. مهر لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد.در برگ آخر.

۲. مهر بادامی شکل وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهرری در ۱۳۸۱ق، در برگ اول و آخر.

منابع: فهرست آستان قدس رضوی ۴۰۱، الذریعه ۲۲۸: ۱۵، فهرست مرعشی نجفی ۴۷: ۱.

۱۰۵۱۵

الفوائد الضیائیه = شرح جامی

(عربی - نحو)

مؤلف: نورالدین عبدالرحمان بن احمد جامی (-۸۹۸ق)

کتابشناسی:

متن از ابن حاجب که این شرح را شارح برای پسرش ضیاء الدین یوسف جامی نگاشته است.

آغاز: الحمدلله و الصلوة... اما بعد فهذه فوائد وافیه بحل مشکلات الکافیة.

انجام: و انکسر بحذف نحواصبت خیرا واصابنی خیر و ختم ان الخیر... اللهم اجعل خاتمة امورنا خیراً قد استراح من الانتهاض لنقل هذا الشرح من السواد الی البیاض.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۱۳ گ. **تعداد سطور:** ۱۴ س. **اندازه متن:** ۱۲×۷ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** ابن رجب علی قمی ملا اسماعیل. **تاریخ کتابت:** ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۹۳ ق.

کاغذ: سپاهانی نازک نخودی رنگ. **جلد:** یک لا تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج. **اندازه جلد:** ۱۲× ۱۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای بعضی حواشی با نشانه‌های مولامسعدالدین، ابوالوالیق عنه، ۱۲، عف.

مالکیت و وقف: نسخه وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهرری است در ۱۳۸۱ق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: تاریخ خرید نسخه در قزوین در ۱۲ رمضان ۱۳۳۷ق.

مهر: مهر وقف کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی شهرری.

منابع: ر.ک: فهرست آستان قدس ۴۳۵، فهرست مرعشی نجفی ۱۰۸: ۱، الذریعه ۳۴۶: ۱۶.

۱۰۵۱۶

جوهر النضید فی شرح کتاب التجرید

(عربی - منطق)

مؤلف: علامه حسن بن یوسف بن مطهر حلی (-۷۲۶ق)

کتابشناسی:

شرح بخش منطق از کتاب «تجرید الکلام» خواجه طوسی است. شرح قال - اقول است.

آغاز: الحمدلله المتفرد بوجوب الوجود المتوحد بالکرم و الجود مبدع...

انجام: فی صناعتین الاولیتین ولکن هذا آخر مااورده فی شرح هذا الکتاب.

انجامه: تمت الکتاب الموسوم بمنطق التجرید بعون الله تعالی.م.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲×۷ سم.

خط: نسخ. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. **جلد:** مقوا رویه تیماج عنابی ضربی، عطف و سجاف و گوشه‌ها جدا، درون آستر کاغذی نخودی. **اندازه جلد:** ۱۹×۱۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین ونشانها و خطوط در زیر برخی کلمات شنگرف،برخی عناوین (ص۱۵۸) سبز رنگ. **حواشی:** با حواشی و نشانه‌های ص، ل، ق.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف در تاریخ ۱۳۸۱ق.

مهر: مهر بادامی شکل وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهرری.

افتادگی و فرسودگی: بیشتر قسمت پایین اوراق نسخه دچار آسیب دیدگی و وصالی است.

منابع: فهرست مرعشی نجفی ۲۶۸: ۱۲.

۱۰۵۱۷

کفایة فی علم الاعراب

(عربی - نحو)

مؤلف: از ضیاء الدین موفق بن احمد مکی خوارزمی(-۵٦۸ق)

کتابشناسی:

مشتمل بر سه قسم:

قسم الاول فی الاسماء، قسم الثانی فی الافعال، قسم الثالث فی الحروف.

آغاز (افتاده): جاریاً مجریاً شرح الانموذج من کتاب المفصل بجارالله العلامة و ضمت لمن...

انجام (افتاده): تاء التانیث الساکنه هی التا التی تدخل علی الفعل الماضی لتدل علی ان الفاعل مؤنث نحو ضربت و قامت منها السکون...

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۳۳ گ. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵x۷ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی الوان. **جلد:** تیماج مشکی عطف تیماج قهوه ای، درون بدون آستر. **اندازه جلد:** ۱۸/۵x۱۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف.

مهر: ۱.مهر بادامی شکل وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهرری است.

۲.مهر سیخی با سجع "الا اله الا الله الملک الحق المبین عبده رجعلی" در برگ ۱ پ.

مرمت و وصالی: بعضی اوراق وصالی و مرمت گردیده است.

منابع: فهرست آستان قدس ۴۶۷، الذریعه ۹۷: ۱۸، معجم المؤلفین ۱۸۶: ۱۲، التراث العربی ۳۳۷/۱۰.

۱۰۵۱۸

الفرائد البهیة فی شرح الفوائد الصمدیة

(عربی - نحو)

مؤلف: شیخ بهایی

شارح: بهاءالدین محمدبن محمد باقر مختاری نائینی (قرن ۱۱ ق.)

کتابشناسی:

آغاز: نحو جنابک المتعال صرف وجوه الامال و بابک مورد کل سؤال و مصدر کل نوال لاینصرف بالخیبة من... و بعد فان المختصر المنسوب الی العالم العامل الفاضل الکامل قدوة المحققین و زبدة المدققین بهاء الملة و الحق و الدین محمد العاملی عامله الله و ایانا بلطفه الجلی المسمی بالفوائد الصمدیة فی علم العربیة...

انجام: اللهم اشرح صدورنا بانوار المعارف و نور قلوبنا بحقایق اللطایف و اجعل ما اوردناه فی هذه الوریقات خالصاً لوجهک الکریم و الحمدلله اولا و آخرا و باطنا و ظاهراً.

انجامه: تم بالخیر بحمدالله و توفیقه لتحریره و تنقیمه علی ید الفقیر الی رحمة ربه الخبیر البصیر بکل ظاهر و ضمیر محمدقاسم ابن عبدالرحیم الکن (؟) غفرالله له و لوالدیه و لجمیع المؤمنین بحق محمد و آله اجمعین فی سابع شهر ذیقعده الحرام من شهور ۱۲۲۸ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۲ گ. **تعداد سطور:** ۱۵ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۰ سم.

خط: نسخ (متن) و نستعلیق (شرح). **کاتب:** محمدقاسم بن عبد الرحیم. **تاریخ کتابت:** ۱۷ ذیقعده ۱۲۲۸ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید رنگ. برخی اوراق سرخ و زرد رنگ است. **جلد:** مقوا، رویه کاغذ طرح‌دار نخودی رنگ به شیوه ابروباد عطف و گوشه‌ها تیماج قهوه‌ای، آستر درون کاغذ فرنگی کاهی جدید. **اندازه جلد:** ۱۴/۵×۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات سرخ رنگ.

حواشی: برخی حواشی توضیحی با امضای منه، مطول، جامی.

مهر:

۱. مهر مربع شکل با سجع لا اله الله الملک الحق المبین عبده محمدباقر الحسینی در برگ ۱ نسخه.

۲. مهر بیضی شکل با سجع: لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده رجبعلی مورخ ۱۲۲۱ق. در روی برگ آغاز متن.

۳. مهر بادامی شکل بوقف کتابخانه مدرسه آیة الله الکبری الطباطبایی البروجردی شهر ری سال تأسیس ۱۳۸۱ هـ لا له زاری در برگ ۱ و آخر نسخه.

۴. مهر مربع شکل که سجع آن در سه طرف مهر نگاشته شده است با عنوان: یا

مرتضی علی، مظهر العجایب و الوافی الاولی، علی حسینی، در صفحه انجامه کتاب.
۵ مهر بیضی شکل عبده عبدالباقی الحسینی ۱۲۲۵ق.
منابع: فهرست آستان قدس رضوی ۲۵۵: ۱۲ که اشتباهاً به سید علیخان مدنی نسبت داده شده؛ الذریعه ۳۲۸: ۱۶ و ۱۳۴.

۱۰۵۱۹

الکافی (فروع و روضه)

(عربی - حدیث)

مؤلف: محمدبن یعقوب کلینی (- ۳۲۸ق.)

کتابشناسی:

شامل کتاب الطهاره است تا کتاب الروضه.

آغاز: کتاب الطهارة، باب طهور الماء. قال ابوجعفر محمدبن یعقوب الکلینی حدثنی علی بن ابراهیم بن هاشم عن ابیه عن النوفلی عن السکونی عن ابی عبدالله علیه السلام قال قال رسول الله...

انجام: ان الدنیا تذهب حتی یبعث الله عزوجل رجلا منا اهل البیت یعمل بکتاب الله لایری منکرا الانکره تم کتاب الروضة من کتاب الکافی لابی جعفر محمدبن یعقوب الکلینی رحمة الله تعالی الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین، تمتم.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۴۵۲ برگ

تعداد سطور: ۳۷ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۴ سم.

خط: نسخ به چند قلم. **کاتب:** نام کاتبان و تاریخ کتابت به شرح ذیل است: ۱. از آغاز نسخه تا پایان کتاب الجهاد خط نسخ خوش ریز فخرالدین احمدبن محمد بتاریخ جمادی الاول ۹۹۲ق. ۲- کتاب النجارة، ۲.کتاب النکاح، بخشی ازکتاب الطلاق نسخ

درشت، محمدبن احمدبن ناصرالدین الحسینی العاملی در نجف اشرف روز یکشنبه ۲۷ ذی قعده ۹۹۴ق ۳. نام همو با تاریخ روز پنجشنبه ۵ صفر ۹۹۵ق در نجف در (۲۹۹ر)، فخرالدین احمدبن محمد شیرازی در روز پنجشنبه اول روز، ۱۵ شوال ۹۹۱ق.(۲۶۳ر).

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ. جلد: تیماج سبز، عطف و گوشه تیماج قهوه ای، آستر درون تیماج قهوه ای۲۲/۵ × ۳۴.

عناوین و نشانها: اسامی و برخی مطالب در متن و حاشیه همگی شنگرف، فاصله بین جملات و عبارات با علامت ۵ و به شنگرف مشخص شده است. **حواشی:** دارای حواشی بسیار با نشانیهای ۱۲، صح.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: دارای یادداشت مقابله نسخه در پایان کتاب المواریث (۳۴۶ر) که کتاب را از آغاز تا مواریث مقابله نموده با تاریخ دوشنبه ۲۰ ربیع الاول ۹۹۲ق.

آسیب ها و افتادگی ها: بیشتر اوراق نسخه با کاغذ دیگری مرمّت و وصالی شده است.

۱۰۵۲۰

دفترچه جمع و خرج مملکت آذربایجان

(فارسی - اسناد)

کتابشناسی:

شامل جمع و خرج دارالارشاد اردبیل و مشکین و نواحی مطابق دفتر نادرشاهی شامل دار السلطنة تبریز، خلخال، هشترود، مراغه و (۲۱-۲۵ر).مملکت خراسان، ارض اقدس و ولایات تابعه ارض اقدس (۲۵پ-۴۱ر). دارالامان کرمان و دارالمرز مازندران. مملکت عراق، دارالسلطنة اصفهان (۴۱پ-۱۳۲پ). دار السرور بروجرد، خرم‌آباد، خمسه، خوزستان، ساوه و توابع، سلطان‌آباد و توابع، دارالخلافة طهران، دارالسلطنة قزوین، دارالایمان قم، دارالمؤمنین کاشان، دار الدوله کرمانشاهان، گلپایگان، دارالعبادة یزد.

مملکت فارس، دارالعلم شیراز و حومه (۱۳۳ر–۱۶۰ر).

هم چنین در برگ ۱۶۳ر، ثبت طومار تقسیم آب قنات سنگلج مورخ سیچقان ئیل شهر رجب ۱۳۳۱ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۶۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** برگ آخر سفید است. **تعداد سطور:** تعداد سطور و اندازه آن متفاوت است. **اندازه متن:** ۳۴×۲۱ سم.

خط: شکسته نستعلیق و سیاق.

کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای با جدول و کمند، آستر کاغذ کبود رنگ.

عناوین و نشانها: عنوان هر بخش در مملکت در گوشه سمت چپ اوراق نگاشته شده است.

فرسودگی و افتادگی: بخشی از کناره اوراق آب‌دیده است.

۱۰۵۲۱

تحفة الملوک

(فارسی – فلسفه)

مؤلف: سیدجعفر کشفی بروجردی (۱۱۸۹– ۱۲۶۷ق.)

کتابشناسی:

مولف، کتاب را در سه طبق و خاتمه به جهت محمدتقی میرزا ملقب به شهنشاه برای فتحعلیشاه قاجار نگاشته است. طبق اول در بیان حقیقت عقل و آنچه متعلق به آنست و طبق دوم در بیان کیفیت ارتباط و تعلق آن به موجودات و آنچه متعلق به آن است. طبق سوم در بیان خواص و آثار و علامات آن و آنچه متعلق به آن است. خاتمه در بیان حکم عقل.

آغاز: الحمدلله خالق العقل و الجهل و جاعل الظلمة و النور و الظل و الحرور و الصلوة... و بعد شیرین مقالی که سر زند از شکرین قایلی حدیث حکایت عقل است که صدور یابد از عاقلی

انجام: ختم حرفم حمد تو ای ذوالجلال، آنکه حمد تو بود خیر المقال، تاریخ تحریر سنة ۱۲۳۳ق هزار و دویست و سی و سه است و عدد آن در ضمن این بیت حرفست که در ضمن چهار کلمه است تحفة الملوک ملوک الکلام و ایضاً درین نوزده حرفست که در ضمن این چهار کلمه در ضمن این بیت است. نظم سال ختم آن بی کم زیاد تحفة الملوک فایدة الأمم. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله

انجامه: قد تم تسوید هذا الکتاب المستطاب بید اقل الطلاب غلامرضا المتخلص بحیران فی سابع عشر شهر صفر المظفر من شهور سنة ۱۲۷۳ق ثلث و سبعین و مأتین بعد الالف من الهجرة النبویة المصطفویة فی دار العبادة و التمس الدعاء من قاریه و ناظریه.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۴۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ اول و ۱ برگ آخر سفید است. **تعداد سطور:** ۲۶ س. در اوراق آخر ۱۳ س گویا با همان قلم با فاصله بیشتر سطور و درشت‌تر. **اندازه متن:** ۱۲×۲۲ سم.

خط: نسخ. تاریخ کتابت ۱۷ صفر ۱۲۷۳. کاتب: غلامرضا متخلص به حیران

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ نازک آهار مهره. ۱۰ برگ کاغذ فرنگی قهوه ای رنگ.

عناوین و نشانها: سه نقطه عناوین و نشانها و برخی عبارات همگی سرخ رنگ، خطوط بر روی برخی کلمات سرخ. ۱۰ برگ آخر کاغذ فرنگی قهوه‌ای رنگ. **جلد:** تیماج قهوه‌ای با حاشیه منگنه‌ای، عطف سرخود آستر درون کاغذ فرنگی زرد رنگ.

اندازه جلد: ۲۱/۵×۳۴ سم.

مجالس تصویر: دارای تصاویر و اشکال در صص: ۶ر، ۱۳ر، ۱۵پ، ۱۸ر، ۱۹پ،

۲۳پ، ۲۴پ، ۲۸ ر و پ، ۳۱پ، ۳۴ر، ۳۵ر، ۳۹ر، ۴۱پ، ۷۳ر، ۸۴پ، ۸۵ر. این تصاویر در زمینه های زرد لاجورد و به سبک قاجاری کشیده شده اند.

منابع: ذریعه ۴۷۱: ۳؛ فهرستواره منزوی ۶/۹۷-۹۸.

۱۰۵۲۲

مجالس المؤمنین

(فارسی – تراجم)

مؤلف: قاضی نورالله شوشتری (۹۵٦ – ۱۰۱۹ق)

کتابشناسی:

با فهرست کتاب در آغاز (۵ برگ نخست) نسخه و با ذکر مطالب و شماره صفحه هر موضوع به شنگرف.

آغاز فهرست: بسمله و به تستعد فهرست کتاب مستطاب لطافت مزین که موسوم است به مجالس المؤمنین و آن مرتب است بر فاتحه و دوازده مجلس و خاتمه. فاتحه در تحقیق تعریف مطلق شیعه و شیعه امامیه اثنی عشریه و معرفت کیفیت انشعاب بنی آدم لمذاهب مختلفه مجلس اول در ذکر بعضی از اماکن لطیفه و مواطن شریفه که آن را بلـ...

انجام فهرست: خاتمه در وصایای مؤلف رحمة الله تعالی با ناظران این کتاب تمام شد فهرست این کتاب بعون الله الملک الوهاب.

آغاز متن: بسمله نفحات دلگشای حمد و رشحات جانفزای ثنا که از مهب شمال اعتقاد و مصب زلال انقیاد... اما بعد بر ضمایر صافیه ارباب عرفان و اصحاب بصیرت و ایقان پوشیده نخواهد بود که از زمان خلافت حضرت علیه مرتضویه...

انجام متن: (کلماتی از ابتدا و انتهای سطور صفحه آخر افتاده است و تنها برخی کلمات وسط سطور باقیمانده) خدای تعالی فرمود که اگر ترا قدرت بر منع...

توبه باشد قدرت بر منع من از غفران و آمرزش ایشان نباشد... غفرالله لنا و لجمیع المؤمنین و المؤمنات بحق الحق و نبی المطلق و آلهما و اولادهما الطیبین الطاهرین المعصومین.

انجامه: تمت بعون الملک الوهاب بتاریخ شهر جمادی الثانی سنه ست و تسعین و الف کتبه الحقیر هادی بن مهدی... (؟)

منابع: الذریعه، ۳۷۰: ۱۹، دارای چاپهای متعدد سنگی و سربی در تهران و تبریز است.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۴۸۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۷ س. **اندازه متن:** ۱۲×۲۹ سم.

خط: نستعلیق؛ عبارات عربی به خط نسخ. کاتب: هادی بن مهدی. تاریخ کتابت: جمادی الثانی ۱۰۹۶ق.

کاغذ: سپاهانی آهار مهره نازک نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی با جدول و کمند زرد رنگ و آستر کاغذی زرد. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۸ سم.

عناوین و نشانها: فواصل بین ابیات و آیات و بعضی خطوط سرخ بر کلمات و عناوین و نشانها در متن و حواشی همگی شنگرف.

مالکیت و وقف:

یادداشت مالکیت بتاریخ عشر اول شهر ذی حجة الحرام سنه ۱۲۲۸ق در برگ ۱.

یادداشتها و برافزودهها:

۱.یادداشت قیمت کتاب مجالس المؤمنین ابتیاعی در یزد به مبلغ چهار تومان وجه نقد است. در برگ ۱.

۱۰۵۲۳

خداوند نامه

مولف: فتحعلی خان صبای کاشانی (– ۱۲۳۸ق).

آغاز: **بنام خداوند بینش نگار خرد آفرین آفرینش نگار**

انجام: **کشان جان روشن به مینو در است دگر هوشها خارتند آزرست**

جلد: تیماج مشکی ضربی آستر درون کاغذ نخودی رنگ

تعداد برگها: ۳۰۳ برگ. **تعداد سطور:** ۲۰س در ۴ستون؛ **اندازه متن:** ۲۵×۳۵/۵.

اندازه س: ۱۷×۲۸/۵.

کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

تزئینات و آرایه ها: اشعار ۴ ستونی، فواصل ستونها جدول کشی زرین، دارای جدول و کمند زرین و لاجوردی، دارای یک سرلوح در آغاز نسخه با زمینه زر و لاجورد، کتیبه زرین، و حواشی ۲ برگ اول گلبوته زرین رنگالنگ.

عناوین و نشانها: عناوین سرخ در آغاز هر مطلب...

تاریخ کتابت: قرن ۱۳ق. کاتب: خط: نستعلیق.

منابع: منزوی ۶۱۰:۶؛ ۴؛ الذریعه۱۴۲: ۷؛ دانشگاه ۱۵۷۱: ۱۰، ۲۰۷: ۱۶؛

کتابشناسی: مثنوی است به سبک شاهنامه در سیر و مناقب پیامبر و حضرت علی (ع) تا لیله الهدیه

۱۰۵۲۴

مجالس المؤمنین، در آغاز فهرست مطالب کتاب (۱–۴)

(فارسی - تراجم)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): خسران مال اشباه و امثال او نسبت بال عدیم المثال رسول متعال رسول متعال پس اگر نزول بعضی از آیات قرآنی و کلمات شریفه فرقانی...

انجام متن: دیگر آنکه همت بر تصحیح و مقابله مقول عنه گمارند تا چنانکه در اکثر کتب تاریخ و سیر به نظر می‌رسد متعاقب نقل و مرور روزگار نسخهای سهم خاطر آزار بروی کار نیاید و طبع لطیف ناظر انرا از مطالعه آن ملالت نیفزاید

انجامه: تمام شد این کتاب مجالس المؤمنین بعون الملک العالمین فی یوم الاثنین رابع عشر شهر شعبان المعظم سنة ست و خمسین و الف من الهجرة النبویة المصطفویة اللهم اغفر لکاتبه و لقاریه بحرمة محمد و آله الطیبین الطاهرین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۱۵ گ. **تعداد سطور:** ۲۹ س. **اندازه متن:** ۱۶×۲۹سم

خط: نستعلیق. آیات و عبارات عربی به نسخ. **تاریخ کتابت:** روز دوشنبه ۱۴ شعبان ۱۰۵۶ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی رنگ با کمند و جدول و اشکالی در لچکی‌ها همگی مشکی رنگ، عطف سرخود آستر درون پارچه گلبوته‌ای نگارنگ در زمینه نخودی. **اندازه جلد:** ۲۳/۵×۳۸/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، نام‌های خاص و عباراتی چون شعر و بیت خطوط بر روی برخی کلمات همگی شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسیار از جمله یادداشت محمدیوسف انصاری هروی در حاشیه، منه رحمةالله.

آرایه: ۴ برگ نخست نسخه فهرست مطالب با ذکر نام افراد و صفحات نسخه با شنگرف و دارای برگ شمار کهن و سیاه رنگ در گوشه سمت راست نسخه است.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت آقا محمدعلی ولد آقا زین‌العابدین بخط نسخ، در برگ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت هدیه میرزا محمد فسائی به ابوالحسن مشهور به آقامیر، در ذیحجه الحرام ۱۲۷۰ق. در برگ ۱.

۲. سوره توحید با عبارت در روز یکشنبه قلمی شد فی بیستم شهر ربیع الثانی ۱۱۲۸ق. در برگ ۱.

۳. چند یادداشت تولد از جمله حسین علی ۹ ربیع المولود ۱۱۹۴ق زین العابدین ۵ محرم الحرام ۱۱۹۶ق.

۴. یادداشتی با عنوان «در پشت کتاب دوستان خط بنویس». در برگ ۱.
۵. یادداشت‌های برگ آخر نسخه:
اشعاری چند برای یادگاری در برگ آخر با مضمون جهت یادگیری با عنوان:

این نوشتم تا بماند یادگار — من نمانم خط بماند یادگار
هر که خواند دعا طمع دارم — زانکه من بنده‌ای گنه‌کارم.

۶. چند رباعی و شعر با عنوان یا علی مدد مورخ ۱۲۷۱ق. در حاشیه بویژه حاشیه برگ ۴ در سمت چپ.

مرمت و وصالی: برخی صفحات و اوراق بویژه اوراق آغازین وصالی و مرمت قدیمی دارد.

فرسودگی و افتادگی: دارای وصالی است و بخشی از دیباچه افتاده است.

۱۰۵۲۵

مجمع البیان لعلوم القرآن(جزء دوم)

(عربی-تفسیر)

مولف: امین الاسلام فضل بن حسن طبرسی (۵۴۸ق)

کتابشناسی:

شامل جزء ۵ تا ۱۰ سوره رعد تا سوره ناس است.

آغاز: بسمله، سورة الرعد، مكية كلها عن ابن عباس و عطا و قال الكلبي و مقاتل مكية الا آخر آية منها نزلت فى عبدالله بن سلام و قال سعيد بن جبير كيف تكون هذه الآية نزلت فى عبدالله بن سلام و...

انجام: تم الجزو العاشر و هو آخر كتاب مجمع البيان لعلوم القرآن...يوم الزلفى انك ولى الانعام ذوالجلال و الاكرام حسبنا الله و نعم الوكيل و صلى الله على محمد نبينا و آله اجمعين

انجامه: انتقل مصنف الكتاب رحمة الله عليه من المشهد الرضوى على ساكنه الصلوة و السلام و ابائه و ابنائه الكرام الى سبزوار فى شهور سنة ثلث و عشرين و خمسمائه و انتقل بها الى دار الخلود ليلة النحر سنة ثمان و اربعين و خمسمائه رحمة الله قد وقع الفراغ منه فى تاريخ سابع و العشرون شهر رجب المرجب سنة اثنا و تسعين بعد الف على يد اضعف عباد الله ابن محمد قاسم نقاش محمدمحسن.

منابع: التراث العربی ٤٤٧/٤

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۲۶ برگ

تعداد اوراق سفید و اضافی: ۱۳ برگ کاغذ سفید در آغاز نسخه وجود دارد. ۲ برگ کاغذ سفید قطعی کوچکتر نخودی رنگ با جدول و کمند زرین نانوشته، به همراه + ۱۱ برگ سفید. **تعداد سطور:** ۹ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۵ سم.

خط: نسخ، به ۲ قلم بخشهایی از قسمت تحتانی صفحات که مرمّت و وصالی شده نو نویسی شده است. **کاتب:** محمدمحسن شوشتری فرزند محمدقاسم نقاش. نام کاتب در برگ ۱۰۳ر آمده است. **تاریخ کتابت:** ۲۷ رجب ۱۰۹۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نازک نخودی آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، عطف و گوشه‌ها پاره که با تیماج مشکی نوع دیگری مرمت و وصالی شده است. آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۶ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، نام سور و برخی کلمات و عبارات و خطوط بر روی برخی کلمات همگی شنگرف. عناوین بسم‌الله درشت و مشکی عناوین سور شنگرف.

آرایه: دارای جدول کشی زرین و سرخ و آبی ۴ ستونی کشیده شده است در اوراق الحاقی نسخه.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت «عبدالرزاق بن الحاج علی الکاظمی». در پشت برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت ولادت سیدعلی در دوشنبه محرم ۱۲۳۳ق در برگ ا ر.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل در برگ ۱۴ با سجع: عبده محمدهادی بن عبدالکریم حسینی
۲. مهر دایره‌ای شکل با سجع «یا رزاق» ۱۲۱۴ق. در پشت برگ ۱.

مرمت و وصالی: بسیاری از صفحات بویژه صفحات آغاز انجام وصالی و مرمت گردیده است.

فرسودگی و افتادگی: یکی از اوراق نسخه که نو نویسی شده اشتباهاً در برگ پیش از آغاز نسخه صحافی شده است.

۱۰۵۲۶

برهان قاطع

(فارسی - لغتنامه)

مولف: محمدحسین بن خلف تبریزی (قرن ۱۱ق)

کتابشناسی:

آغاز: ای راه نما بهر زبان در افواه، یزدان و گرسطوسی و تنکری و آله. از نام تو برند زبانها بتوراه، لاحول و لاقوة الابالله... اما بعد بر رای ارباب دانش مخفی نماند که چون...

انجام: یعقوب، بفتح یای حطی و سکون عین بین نقطه و قاف بواو کشیده و بیای ابجد زده نام پیغمبری است مشهور و نام مردی هم بوده صاحب مذهب نصاری و مجتهد بوده است در آن مذهب و بعضی کبک نر هم آمده است که جفت کبک ماده باشد و الله اعلم بحقایق الامور.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹۵برگ. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۴/۵×۲۶ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** سده ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره کلفت. **جلد:** تیماج مشکی، با جدول و کمند و ترنج و سرترنج زرین که بر اثر مرور زمان از بین رفته است. عطف جدا تیماج مشکی، آستر درون کاغذ ابروباد با سیاه رنگ.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام لغات همگی سرخ رنگ.

آرایه: دارای ترئینات دندان موشی زرین بین سطور در دو صفحه اول - دارای جدول کشی به قلم زر و سرخ و لاجورد و مشکی در دو برگ اول و جدول کشی زر و لاجورد و کمند زرین در تمام متن ، ۴۶ برگ انتهای نسخه بدون جدول کشی است. برخی توضیحات در حواشی نسخه دیده می شود (از برگ ۳۲۸ تا ۳۹۴)

۱. قصیده

در برگ پایانی نسخه قصیده‌ای است شامل ۲۱ بیت از با تخلص «مهدی» با تاریخ ۱۲۷۷ق که یک خط درمیان به رنگ سرخ و مشکی نگاشته شده است.

این شعر در واقع داستان سفارش نسخه برای نگارش است. بر این اساس «آقا مهدی» سفارش نگارش نسخه را به «آقایوسف» که لقبش «قدسی» بوده می‌دهد و او هم کتاب برهان را می‌نویسد اما شش جزو آن باقی می‌ماند و اجل به وی مهلت نمی‌دهد پس از وی، آقا مهدی به کاتب که خود شاعر و گوینده قصیده نیز هست سفارش کتابت نسخه را می‌دهد و سپس وی ۶ جزو آخر را تکمیل می‌کند. وی می‌گوید که خامدان می‌گویند که خطوط فرق می‌کند اما اینگونه نیست.

آقا یوسف که بود قدسی لقبش گفت این خدمت مرا عزیز است چو جان...
بنوشت هر آنچه بود الا شش جزو ناگه اجل آمد و گرفتش دامان...
من بنده بفرموده آقا مهدی الباقی را نوشتم از روی توان...

آغاز:

آقامهدی جهان بخشش انکو در جور ندیده کس چو او چشم جهان

انجام:

دردم غواص بحر طبعم گفت این مهدی دارای این کتاب است بدان

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: ۱. در برگ آخر یادداشتی است با مضمون اینکه:

هشت حرفست آنکه اندر فارسی ناید همی
تا نیاموزی نباشی اندرین معنی مغاف
بشنو از من تا کدام است الحراف و یادگیری
ثاء حا و وصاد و ضاد طاء و ظا و عین و قاف.

۱۰۵۲۷

تفسیر الصافی

(عربی — تفسیر)

مولف: ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق.)

کتابشناسی:

از آغاز تا ربع دوم و شامل سوره بقره تا پایان سوره اسری است.

آغاز: نحمدک یا من تجلی لعباده فی کتابه بل فی کل شیی و اراهم نفسه فی خطابه بل فی کل نور...

انجام: فی ثواب الاعمال و المجمع و العیاشی عن الصادق (ع) من قرء سورة بنی اسرائیل کل لیلة جمعة لم یمت حتی یدرک القائم ع و یکون مع اصحابة ثم الربع الثانی من کتاب الصافی بحمدالله و حسن توفیقه و یتلوه فی الربع الثالث تفسیر سورة الکهف انشاءالله تعالی و الحمدلله اولا و آخراً.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۱۵برگ. **تعداد سطور:** متفاوت ۲۱–۲۸ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۶/۵.

خط: نسخ به دو قلم. **تاریخ کتابت:** گویا قرن ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی رنگ، ۵ برگ آخر کاغذ فرنگی سبز رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ساده، آستر درون کاغذ فرنگی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹/۵×۳۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، فواصل بین جملات و برخی خطوط بر روی کلمات همگی شنگرف. **حواشی:** دارای حواشی بسیار در سراسر نسخه با نشانه‌های نور، والی، منه، نصاب، قه، سراج، تاج، قاضی، ص، ل، کشاف، نهایه. با نشان بلغ در حاشیه برخی صفحات.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف بر روی نام برخی سوره‌ها مثلا سورة توبه با خط مشکی، یادداشت وقف مشهد مقدس بر روی نام سورة ابراهیم و حجر و الأسری و...

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت با عنوان "طلا، النگو و گوشواره، پنج مثقال و پنج نخود"، در پشت برگ اول.

۱۰۵۲۸

مغنی اللبیب عن کتاب الاعاریب

(عربی — نحو)

مولف: عبدالله بن یوسف ابن هشام نحوی (-۷۶۲ق)

آغاز: قال سیدنا و شیخنا الشیخ الامام الفاضل العلامة جمال الدین یوسف بن هشام الانصاری قدس الله روحه و نور ضریحه، اما بعد حمدالله علی افضاله و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله فان اولی ما یقترحه القرایح و اعلی ما تنجح الی تحصیله الجوانح ما تیسر به فهم کتاب الله.

انجامه: حسب عالیجناب الفرمایش فضایل و کمالات اکتساب ... و نجابت انتساب مفخر الاعاظم و الاکابر و الافاخم السادات و منبع الفیوضات آقای آقامیرزاعلی اکبر حفظه الله تعالی من فتن الزمان و نوائب الدوران و بشر الاجنة و الشیطان سمت تحریر و پرتو نگارش پذیرفت و انا العبد الاقل الاثم الجانی ابن عالیجناب فاضل مآب ملامحمدصادق الرونیزی فی سنة ۱۲۶۷ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد اوراق سفید و اضافی: ۲ برگ آخر سفید است. **تعداد سطور:** ۲۰ س.

خط: نسخ. **کاتب:** صادق بن ملامحمد الرؤنیزی. **تاریخ کتابت:** ۱۲۶۷ ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج عنابی رنگ با جدول و کمند مشکی و حاشیه منگنه‌ای آستر درون تیماج قهوه‌ای سدری رنگ. **اندازه جلد:** سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط به روی برخی کلمات و عبارات و توضیحات فارسی بین سطور همگی سرخ رنگ. عناوین و نشانها و برخی عبارات و آیات آبی رنگ. **حواشی:** حواشی با نشان شرح المغنی، ۱۲، شرح.

آرایه: نسخه مجدول به دو قلم آبی و الکیل سبز رنگ در کناره متن و دو جدول و کمند در حاشیه با فاصله از یکدیگر با خط سرخ دورتادور در تمام متن و اوراق. در حاشیه بخش اول توضیح برخی عبارات و کلمات به فارسی و عربی و به خط سرخ نگاشته شده و در حاشیه دوم نام و عنوان برخی فصول و مقالات جای گرفته است. دارای یک سرلوح، این سرلوح که با دیگر سرلوح‌های متون متفاوت است در واقع بخشی از شرح یک متن نحوی است به زبان عربی که به شیوه هنرمندانه‌ای بصورت انجام نوسان با حواشی راسته و چلیپا در زمینه کاغذ سبزرنگ با خط نستعلیق که متن در قالب تزئین دندان موشی وجود دارد و در بالای کتیبه بسم الله برگ ۱ نسخه جای گرفته است. باب الثانی در تفسیر جملة و ذکر اقسام و احکام آن باسم الله جداگانه‌ای که سرلوح آن خالی است در نسخه قرار دارد.

منابع: التراث العربی ۱۶۵/۵.

۱۰۵۲۹

ترجمه فارسی تاریخ جنرال سایکس

مولف: ژنرال سرپرسی سایکس.

مترجم: محمدتقی فخر داعی

کتابشناسی:

درباره تاریخ ایران است از ژنرال سرپرسی سایکس، ترجمه فخر داعی، محمدتقی که در دو جلد می‌باشد و چندین بار بچاپ رسیده است. مؤلف در آغاز کتاب خویش می‌گوید:

«... کتابی بتألیف در نیامده است که بطورکلی تاریخ ایران و ثمرات عدیده تحقیقات جدیده را شامل باشد بعد از تردید و تأمّل زیادمن در صدد برآمدم که این منقصت را جبران نمایم و البته این منقصتی بزرگ بود چه ایران در مدت چندین قرن بر احوال یونان و دولت روم بالنتیجة بر احوال اروپا تأثیر و نفوذ کلی داشته است...

فصل اول: وضع جغرافیایی و آب و هوای ایران، (۲).

فصل دویم (ص ۳۲)، بیابانها، رودها و نباتات و حیوانات و معدنیات ایران...

فصل سیوم: جغرافیای عیلام و بابل (ص ۶۳)

فصل چهارم: عیلام و پایتخت آن شوش (ص ۸۵)

فصل پنجم: عیلام و سومر واکد در اوایل عهد تاریخ ص (۱۰۳)

فصل ششم: عیلام و بابل (ص ۱۲۵)

فصل هفتم: دولت آشور و زوال عیلام (۱۴)

فصل هشتم: طوایف اریائی ایران احوال و روایات ایشان اختلاف بین اراضی پشت و نواحی مرتفعه ایران (ص ۱۶۳)

فصل نهم: مذهب مدیان و ایرانیان اشتراک مذهبی طوایف اریائی ایران و هندوستان

فصل دهم: طلوع مدیا و زوال آشور (ص ۱۹۶)

فصل یازدهم: مدیا و بابیلنیا و لیدیا (ص ۲۱۸)

فصل دوازدهم: عصر پهلوانی ایران، کیفیت افسانه تاریخ قدیم ایران (ص ۲۲۶)

فصل سیزدهم: طلوع دولت فارس ترتیبات قدیمه ایرانیان (ص ۲۳۵)

فصل چهاردهم: اوج ترقی دولت ایران (ص ۲۶۲)

فصل پانزدهم: احوال ایرانیان قدیم و عادت و زبان و معماری آنها مردانگی ایرانیان (ص ۲۸۷)

فصل شانزدهم: ایران و یونان در زمان سلطنت داریوش (ص ۳۱۲)

فصل هفدهم: دفع ایرانیها از یونان (ص ۳۲۶)
فصل هجدهم: احوال دولت ایران بعد از طرد شدن از یونان (ص ۳۴۹)
فصل نوزدهم: انحطاط دولت ایران ص (۳۵۹)
فصل بیستم: طلوع دولت مقدونیه در تحت سلطنت فیلیپ و اسکندر (ص ۳۸۰).

آغاز: از زمان انتشار کتاب تاریخ ایران سرجان ملکم تاکنون درست یک مائه گذشته و در اینمدت طولانی رموز کتیبههای میخی حل شده اسرار شوش مکشوف گردیده و از بسیاری جهات دیگر نیز ترقیات قابل ملاحظه دست داده است... منظور من این بود که برای همقطاران خودم که در ایران و ممالک مجاور آن مشغول خدمتند و همچنین برای محصلین اروپایی یا ایرانی کتابی فراهم کنم که بقدر امکان تمام و کامل باشد و نظر باین منظور آنچه از روابط دول قدیمه با عیلام و دریا و ایران معلوم است جمع کرده و...

انجام: جنگ، سخت بود اما فیلیپ کاملاً فاتح گردید و عاقبت اسباب نصرت و ظفر را پسر فیلیپ یعنی اسکندر فراهم کرد.

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۳۸۶ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ در آخر و ۲ برگ کاغذ سفید در آغاز. **تعداد سطور:** ۱۶ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۶ سم.

خط: نستعلیق شکستهآمیز جدید. **تاریخ کتابت:** قرن ۱۲ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ کلفت. **جلد:** تیماج قهوهای ، آستر درون کاغذ ابرباد با زمینه سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۴ سم.

عناوین و نشانها: اسامی افراد و عناوین و نشانها درشت و سرخ رنگ، نسخه دارای صفحه شمار مشکی در بالای هر صفحه میباشد. **حواشی:** برخی حواشی توضیحی بامداد و خط نستعلیق در حاشیه صفحات آغازین هست.

یادداشتها و برافزودهها: عنوان کتاب و نمره ۱۵۹ که گویای تعلق به کتابخانه شخصی داشته در پشت جلد.

منابع: فهرستواره منزوی ج: ۲ ۸۴۵.

۱۰۵۳۰

دره نادره

(فارسی – تاریخ)

مولف: میرزا محمد مهدی خان منشی مازندرانی (قرن ۱۲ق)

آغاز: دیباج دیباچه کتاب کُتّاب فصاحت قرین، مخطط و مدبج از مدیح و آفرین جهان آفرینی است که غواص ارادهاش دره عقلیه عقل اول را از مغاص عاقول حکمت زرف و...

انجام: مطعون خواهند ساخت اما اگر باجیان صاف و چشم انصاف نگرند خواهند دانست که شقاوت ابناء عصر زیاده بر این زیاد است و ۴ ایشان نام ایران شهر زور و ملک بیداد فستذکرون ما اقول لکم، در خانه اگر کس است یک حرف بس است.

نظم: فقل للذهرات اصبت فالبس برعمک دوننا لوبی جداد اذا قدمت خاتمة الرزایا فقد عرضت سوفک للکساد

نسخهشناسی:

تعداد برگها: ۱۹۵ گ. **تعداد سطور:** ۱۲ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۲۴ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** عبدالکریم الماروی. **تاریخ کتابت:** هشتم رمضان المبارک ۱۲۲۷ ق.

کاغذ: فرنگی آبی رنگ. **جلد:** تیماج تریاکی فرسوده، دارای جدول و کمند در روی جلد، عطف سرخود که دارای وصالیهایی است. آستر درون کاغذ فرنگی آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۳/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و تمامی حواشی و توضیحات در متن و حاشیه سرخ رنگ، عبارات عربی نسخ سرخ رنگ. **حواشی:** دارای حواشی بسیار توضیحی

درباره متن در ذیل سطور و در حاشیه به شیوه راسته و چلیپا با نشانه‌های میروری، ق، کنز، تحفة (تحفه حکیم مؤمن)، ۲، علی، حریری، مجمع الامثی، طع، شمار القلوب.

فرسودگی و افتادگی: اوراق نخستین و پایانی نسخه دچار فرسودگی و مرکب ریختگی است. کناره اوراق فرسوده و پاره.

منابع: الذریعه ۱۱۱/۸-۱۱۲

۱۰۵۳۱

دره نادره

(فارسی - تاریخ)

مؤلف: میرزا محمد مهدی خان منشی مازندرانی (قرن ۱۲ ق)

آغاز: دیباج دیباچه کتاب کتاب فصاحت قرین مخطط و مدبج از مدیح و آفرین ...

انجام: خواهند داشت که شقاوت ابناء این عصر زیاده برین و ان جفای ایشان تمام
ایران شهر روز و ملک بیداد فستذکرون ما اقول لکم در خاله اگر کس است
یکحرف بس است فقل للذهرات اصبت فالبس بزعمک دوننا توبی جداد اذا
قدمت خاتمة الرزایا فقد عرضت سوفک للکساد. تمت. مم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۱ گ. **تعداد سطور:** ۱۱ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۲ سم.

خط: نسخ به دو قلم. **کاتب:** محمد مؤمن بن حاجی میرزا محمد شفیع الاصفهانی الاصل ساکن دارالسلم بغداد. **تاریخ کتابت:** ۲۴ شوال سنه ۱۲۰۲ ق (از حکایت هندوستان به بعد را وی نگاشته است). انجامه کاتب به شنگرف در حاشیه برگ آخر.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی ساده درون آستر کاغذ فرنگی قهوه‌ای رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱/۵×۳۲/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، توضیح لغات و حواشی و برخی خطوط بر کلمات همگی در متن و حاشیه سرخ رنگ است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت برادر حافظ فرمانفرمایان اهداء کتاب با مضمون: «این کتاب را به کتابخانه خانوادگی که به همت دکتر حافظ برادرم تأسیس یافته هدیه نمودم آذرماه سال ۱۳۳۹ق.» در برگ ۱.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با سجع "ابوالقاسم" در برگ ۱ و آخر نسخه.

۲. مهر مستطیل شکل با سجع "لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمدتقی" در برگ ۱ و آخر نسخه.

۱۰۵۳۲

روضة الحسین = تاریخ نعیما (امپراطوری عثمانی) (جلد دوم)

(ترکی - تاریخ)

مؤلف: مصطفی نعیما بن محمد حلبی (- ۱۱۲۸ق)

فهرست کتاب تاریخ نعیما به خط نستعلیق ترکی در جداولی ۴ ستونی در ۵ برگ تهیه شده است که در آن نام موضوعات و افراد و شماره صفحات کتاب به شیوه راسته و چلیپا با جوهر سرخ بر کاغذ فرنگی سفید آهار مهره نگاشته شده است و در ستون آخر در برگ ۵ تاریخ فهرست ۱۲۱۳ق آمده است.

آغاز متن: جلوس محمدخان غازی به تخت:
والده سلطان حضرتلری شهزاده‌یی چقار معه الحیر و متوجه اولوب تخت همایون چقارلمغه اذن ویروب معتاد اوزره باب السعادة اوکنه تخت قورلدی شهزاده جوان بخت سلطان محمد حضرتلری سن شریفلری یدی باشنده مبارک باشلوندم...

انجام: اولندی اورادن اوغرادقلری قوی و قصبایی غارت و قلاع و بلقه لرین احراق

و خسارت ایده رک متانته مشهور بوجای نام قلعه سی اوززینه نزول ایلدیلر بعون الله تعالی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۱۷ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۱۰ برگ فهرست. **تعداد سطور:** ۲۹ س. **اندازه متن:** ۱۰/۵×۲۶ سم.

خط: نستعلیق ترکی.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج سبز رنگ ضربی با نقش ترنج و ۴ سرترنج بزرگ و کوچک در بالا و پائین و دو سرترنج در طرفین چپ راست ترنج میانی و دارای جدول و کمند و حواشی منگنه‌ای، عطف سرخود. آستر درون کاغذ صورتی رنگ فرنگی، آستر برگ اول کاغذ گلبوته ای رنگارنگ در زمینه زرین.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها اسامی و برخی عبارات همگی سرخ رنگ در متن و حاشیه. شماره اوراق سرخ رنگ.

آرایه: دارای یک سرلوح زرین با گلبوته رنگارنگ سفید و نارنجی و کتیبه‌ای زرین که در آن جلوس محمدخان غازی بر تخت‌ه نگاشته شده است. دارای جدول زرین در دو صفحه نخست و جدول سرخ در تمامی اوراق.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت هدیه کتاب به کتابخانه خاندان فرمانفرمایا با این مضمون: " هدیه به کتابخانه هاندان فرمانفرما که با جدیت برادو عزیز دکتر حافظ دایر شد می دارم، - مورخ آذر ۱۳۳۹ق، در برگ ۱ نسخه.

۲. یادداشت درباره عنوان کتاب: تاریخ عمومی امپراطوری عثمانی جلد دوم ۱۰۷۰-۱۰۵۸ هجری قمری این کتاب در ترکیه بچاپ رسیده است با امضای حافظ فرمانفرما در برگ ۱ نسخه.

مرمت و وصالی: قسمت بالا و پائین عطف با تیماج سرخ وصالی و مرمت شده است.

۱۰۵۳۳

مجمع الفرس = فرهنگ سروری

(فارسی- لغتنامه)

مولف: محمدقاسم بن حاج محمد کاشانی متخلص به سروری (قرن ۱۱ق.)

کتابشناسی:

آغاز: ابتدای کلام هر دانشمند سخنور و انتهای سخن هر خردمند هنرپرور شایسته و سزاوارست که مزین و مجلی به سپاس بی‌قیاس بیحد و قیاس متکلمی باشد جل قدرة...

انجام:

من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم   تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال

انجامه: تمام شد این نسخه شریفه در روز پنجشنبه بیست و نهم شهر ربیع الثانی هزار و دویست و ده، در دارالسلطنهٔ قزوین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۰۰ گ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۱۳×۲۴ سم.

خط: نستعلیق شکسته‌آمیز. **تاریخ کتابت:** پنجشنبه بیست و نهم ربیع‌الثانی ۱۲۱۰ ق.

محل کتابت: دارالسلطنهٔ قزوین.

کاغذ: فرنگی سبز و نخودی رنگ آهار مهره. **جلد:** تیماج مشکی فرسوده، با نقش ترنج میانی و دو سرترنج، جدول و کمند و حاشیه منگنه‌ای آستر درون تیماج قهوه‌ای؛ در آستر درون جلد سمت راست اولین برگ نسخه به آستر چسبیده شده است. **اندازه جلد:** ۱۹×۳۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و عبارات و لغات در متن و حاشیه و برخی خطوط سرخ بر روی کلمات همگی سرخ رنگ.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. تک بیت از خاقانی در حاشیه پشت برگ آخر نسخه

۲. یادداشت تولد طفل امین‌الدوله در شب چهارشنبه ۱۴ شوال المکرم ۱۲۸۳ق. در برگ آخر

۳. یادداشت مطالعه کتاب از اول تا به آخر در پایان برگ آخر

۱۰۵۳۴

برهان قاطع

(فارسی – لغتنامه)

مؤلف: محمدحسین بن خلف تبریزی (قرن ۱۱ ق)

آغاز:

ای راه ثنا بهر زبان در افواه	**یزدان گرسطوسی تنگری و آله**
از نام تو بردند زبانها بتو راه	**لاحـــول و لاقـــوة الا بـــالله...**

... اما بر رای معنی آرای ارباب دانش و ضمیر آفتاب صفیاء اصحاب بینش روشن و

انجام: یعقوب، بفتح یای خطی و سکون عین بی‌نقطه و قاف بواو کشیده و یای ابجد زده نام پیغمبری بوده مشهور و نام مردی بوده صاحب مذهب و مجتهد نصاری و کبک نر را گویند که جفت کبک ماده باشد و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

انجامه: قد فرغ من تسویده فی عشر الثانی من جمادی الآخر سنه ۱۲۳۶ق در محله احمدآباد اصفهان کتبه ابن محمد اسمعیل محمدعلی غفرالله لهما و ستر عیوبهما بالنبی و آله الطیبین الطاهرین علیهم سلام الله.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۸۸ برگ. **سطور:** ۲۶ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۴ سم.

خط: نستعلیق، لغات به نسخ. **کاتب:** محمدعلی ابن محمد اسمعیل. **تاریخ کتابت:** جمادی الآخر ۱۲۳۶ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** گل و بوته‌ای لاکی زرافشان با نقش ترنج و دو سرترنج که در میانه آنها گلبوته رنگارنگ است. ۴ لچکی با قلم اکلیلی زر با نقش گلبوته طلایی در زمینه سیاه، دارای جدول زرین و مشکی و حاشیه زرین با گلبوته طلایی در زمینه سیاه، دارای جدول زرین و مشکی و حاشیه زرین با گلبوته رنگین، عطف تیماج قهوه‌ای جدا که به بخشی از ترنج آسیب رسانده است. آستر درون مقوا رویه لاکی با زمینه سرخ و زرافشان و با گلبوته طلایی با نقش ترنج و دو سرترنج با حاشیه و جدول زر و گلبوته ریز. **اندازه جلد:** ۲۰×۳۱ سم.

آرایه: با جدول زرین و طلایی و کمند مشکی در تمام صفحات، عناوین و نشانها و نام فصول و عناوین لغات همگی شنگرف. برخی عناوین (گفتارها) لاجورد. دارای یک سرلوح زرین و کتیبه طلایی که عنوان آن خالی است در زمینه زر و لاجورد.

۱۰۵۳۶

قصص الانبیاء

(فارسی – تاریخ پیامبران)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): آن تل بگرفتند و باز کشیدند و این هفت زمین را از آن تل آفریدند و این همه در روز بود قوله تعالی خلق الأرض فی یومین و تجعلون له انداداً ذالک رب العالمین. روایت می‌کنند که انس بن مالک رضی الله که روزی عبدالله سلام رضی الله عنه در پیش رسول الله علیه... (آخرین عنوان قصه سید کاینات و خلاصه موجودات محمد مصطفی را دارد که ناتمام است.

انجام (افتاده): هر که او را بکشد من صد مثقال طلا و صد مثقال مشک و صد مثقال... عمر ... بر خواست و گفت این کار من است اگر تو با من عهد کنی و وفا و عهد کردند و مردمان

نسخه‌شناسی:

تعداد برگ: ۱۵۹ برگ. **تعداد سطور:** ۳۰ س. **اندازه متن:** ۱۴×۲۵/۵ سم.

خط: آیات نسخ و متن نستعلیق. **کاتب:** محمدحسین بن خسرو غلام. **تاریخ کتابت:** ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۶۸ق.در برگ ۸۴ر(خاتمه داستان حضرت یوسف)

کاغذ: نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی آستر کاغذ چاپ سنگی. اندازه جلد: ۳۰×۱۹/۵

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، اعداد و علامات و فواصل بین ابیات و جملات همگی شنگرف. در این نسخه علامات تشدید و الف در تمام کلمات همگی شنگرف. علاوه بر آن برخی اعراب کلمات فارسی مانند فتحه، ضمه‌ها بین کلمات و جزم (سکون) همگی شنگرف. کلمات عربی و آیات خط سرخ کشیده شده است.

مالکیت و وقف: ۱. یادداشت مالکیت خلیل بلندنظر مورخ ۲۷/۷/۱ ش.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. چند یادداشت گویا به ترکی درباره فوت و تولد چند نفر با نام رحیمه خانم در ۱۳۴۴ق، ابراهیم خلیل ۱۳۵۷ق، جلیل در ۱۳۵۵ق.

۳. یادداشتی درباره حادثه تاریخی در یک روستا... با خط ناخوانای نستعلیق در حاشیه انجامه نسخه با مضمون آنکه: «در روز یکشنبه ۱۴ شعبان و پارس ایل ۱۱۷۰ هجری رعایای اموالق اجماع کردند که نوکران... از ده بیرون روند و یا ما می‌رویم خلاصه از کدخدا رئیس سفیدها همه رفتند و در سرما خوابیدند و...

مهر: مهر مستطیل شکل کاتب محمد رضی بن خسروغلام در پایان نسخه با عنوان «حسینی منی انا من حسینی»

مرمت و وصالی: صفحات نخست نسخه همگی مرمت و وصالی شده است و برخی عبارات آسیب آمده است.

فرسودگی و افتادگی: لبه اوراق و کناره برخی صفحات پاره و فرسوده شده است.

۱۰۵۳۷

جلاء العیون

(فارسی – تاریخ معصومین)

مولف: علامه ملا محمد باقر مجلسی (-۱۱۱۰ق)

کتابشناسی:

آغاز: ستایش بیمثل و اثنار سزاوار خداوند بی‌نیازیست که تذکر مصایب و استماع نوایب ...

انجام: و حق را باو برپا دارم و باطل را با و سرنگون گردانم و دین حق برای من خالص باشد باینجا ختم کردم این عجاله کثیرالفایده را و از حق تعالی امیدوارم که در روز جزا وسیله نجات این غریق بحر خطا گردد.

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب قد وقع من فراق [فراغ] تحریره فی شهر محرم الحرام سنة ۱۲۳۵ق مأتین و ثلیثون و خمس بعد الف من الهجرة النبویة ص علی ید العبد الاقل ابن میرزا محمد ابوالقاسم الحسینی اصفهانی عفی الله عنه جرائمها امید از مطالعه کنندگان که این فقیر خاطی را بدعای خیر و طلب مغفرت یاد نماید. مممم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۲۱×۱۲/۵ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** ابن میرزا محمد، ابوالقاسم الحسینی اصفهانی. **تاریخ کتابت:** محرم الحرام ۱۲۳۵ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی ضربی، با نقش ترنج میانی و دو سرترنج قهوه‌ای رنگ با نقوش گلبوته برجسته در آن. آستر درون کاغذ فرنگی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۹/۵×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و برخی خطوط بر کلمات همگی سرخ رنگ.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت حاجب بیگم صاحب بنت مرحوم مغفور جنت حاجی محمدکاظم مشهور به عارزی در پشت برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: نسخه برخی دستورالعمل، داروپی وجود دارد. در برگ آخر

فرسودگی و افتادگی: لبه و کناره برخی اوراق بویژه اوراق آغازین

۱۰۵۳۸

گوهر مراد

(فارسی – کلام)

مولف: ملا عبدالرزاق بن علی لاهیجی (-۱۰۷۲م)

کتابشناسی:

آغاز: گوهر مرادی که غواص فکرت را از دریای حدیث در کف اندیشه آید و دردانه مقصودی که جوهر طبیعت را در رشته حسرت گوشه بساط آراید.

انجام: چون عارف باین مقام رساد هر آینه بحق وصول رسیده است باشد بلغنی الله و جمیع طالبی الحق الی ذلک المقام بحق محمد و آل بیت علیهما السلام و هذا آخر ما اردناه و الحمدلله المفضل المنعام و الصلوة و السلام علی رسوله و اهل بیته الغر الکرام.

انجامه: قد فرغ من تحریر الرسالة الشریفة فی بیست ششم شهر صفر ختم بالخیر و الظفر سنة ثلاث و سبعین بعد الالف من الهجرة النبویة علیة الصلوة و العترة الفقیر الحقیر الی کبار شاهمراد الکاتب السردرودی.

منابع: ۲/٤-٤٣٤١

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۷ گ. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۱۹×۳۱ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** شاهمراد السررودی. **تاریخ کتابت:** ۲۶ صفر ۱۰۷۳

کاغذ: نخودی رنگ کلفت آهار مهره. **جلد:** تیماج ضربی مشکی ساده درون آستر کاغذی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۱۲×۲۲ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** دارای برخی حواشی با نشان ص در حاشیه.

آرایه: دارای یک سرلوح زرین با شنگرف و زر و لاجورد و یک کتیبه زرین نسخه مجدول به دو قلم طلا و لاجورد و شنگرف در تمام اوراق است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

یادداشت مقابله نسخه از اول تا آخر با نسخه مهم دیگری توسط ابن محمدیوسف، محمدامین در جمادی الثانی ۱۱۲۳ق. در برگ آخر

۱. محمدامین مورخ ۱۱۱۲ق در حاشیه برگ ۲۰۸ پ و در جنب انجامه نسخه.

۲. یادداشت در حاشیه برگ آخر نسخه که نویسنده (حسین) در کمال افسردگی و ناراحتی در ۱۲۵۸ق نگاشته است.

۳. یادداشتی از ابن میرزا محمد، میرزا سید علی در مورخ ۱۲۵۸ق که در روز دوشنبه ۲۶ ربیع المولود مطابق با روز ۵ عیدنوروز که نویسنده آن را در کمال افسردگی و ناراحتی از وقایع و شرایط اجتماعی و حکومتی اصفهان نگاشته است. وی از کسادی کسب و کار و تجارت تعدی دیوان در اصفهان و ولایت آنجا که حکومت اسماً با معتمد الدوله منوچهرخان است اما یکسال و نیم است که به شوشتر رفته و اصفهان بی‌حاکم است می‌نالد.

۴. قیمت نسخه در برگ ۱.

مهر: مهری بیضی شکل در برگ ۱ نسخه با سجع: العتره محمد الطاهره، شفیع و بحی فی الآخره

۱۰۵۳۹

نزهة القلوب

(فارسی- چند دانشی)

مولف: حمدالله مستوفی (- ۷۵۰ق)

کتابشناسی:

آغاز: چون واهب مواهب بی علت غلمت کلمه که مبدع مخترعات و مخترع مبدعاتست در جامع قوانین فراید

انجام: ختم سخن بر این کلمات اختصار رفت یا علة العلل یا معبود کل الملل و یا من اذا شاء فعل و یا منشی حرکات الاول ارزقنا راحت القلب و صفای العیش ما منافی عالم الترکیب و اختم خاتمتنا الی الاسلام بحق محمد و آله اجمعین بختم الکتاب و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و صلی الله علی نبیه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و المعصومین و الحمدلله رب العالمین.

انجامه: تمت الکتاب فی یوم الخمیس فی شهر صفر المظفر فی سنه ۱۲۳۹، راقم هذه المختصر و کاتب هذا الدفتر العبد الحقیر علینقی.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۱۹۷ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** برگ ۱۳ رو پ سفید مانده است اما مطلب در صفحه قبل و بعد افتادگی دارد. **تعداد سطور:** ۲۰ س. **اندازه متن:** ۲۲×۱۲/۵ سم.

خط: نستعلیق شکسته آمیز. **کاتب:** علینقی. **تاریخ کتابت:** روز پنجشنبه ماه صفر ۱۲۳۹ ق.

کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره با علامت واترمارک در برگ آخر نسخه یک گلدسته و صلیب وارونه. **جلد:** تیماج ضربی مشکی با نقش ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی با جدول و کمند و طرح گلبوته‌دار، آستر درون کاغذ فرنگی سفید رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰/۵×۲۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و فواصل بین ابیات و برخی خطوط بر کلمات سرخ رنگ. **حواشی:** -

آرایه: نسخه مجدول به قلم آبی و سرخ، کمند آبی رنگ در تمام اوراق.

مجالس تصویر: در برگ ۲۹، ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ دارای جدول بروج و کواکب و جدول طول و عرض جغرافیایی و دوایری که با رنگ سرخ و مشکی با پرگار کشیده شده است.

یادداشتها و برافزوده‌ها:

۱. در برگ ۲ر پشت برگ آغاز نسخه یادداشتی است که نشان دهنده سفارش نسخه برای کاتب از سوی سیدمحمدخان در مشهد مقدس در صفر ۱۲۳۹ق به کاتب داده شده است.

۲. یادداشت تولد فرزند محمدعلی خان در شب چهاردهم رجب هفت ساعت از شب گذشته شمس در برج قوس در سنه ۱۲۴۸ ق. در برگ اول نسخه بامداد نگاشته است.

مرمت و وصالی: برگ ۱۹۶ وصالی و مرمت جدید با کاغذ صورتی رنگ شده است.

۱۰۵۴۰

مجمع البحرین و مطلع النیرین

(عربی -لغت)

مولف: فخرالدین طریحی(-۱۰۸۷ق)

کتابشناسی:

شامل حرف الف تا هـ

آغاز: بسمله و به نستعین الحمد لمن خلق الانسان و علمه البیان و التبیان و... اما بعد فلما کان العلم باللغة العربیة من الواجبات العقلیة لتوقف العلوم الدینیه علیه وجب علی المکلفین معرفته و الالتفات الیه...

انجام: و قد یکون للتأنیث کالدفالی و الشعری و قدیکون الالف ذاوجهین الالحاق و التأنیث کتتری منویاً و غیر منون و کذا ذی فری تم و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطیبین و الطاهرین المعصومین الانجبین.

انجامه: قدفرغ من تحریر هذا الکتاب بعون الله الملک الوهاب العبد الحقیر الفقیرالمذنب المحتاج الی رحمة ربه العزیز الغفار ابن محمدعلی تقی الحسینی فی یوم الجمعة فی شهر رجب المرجب من شهور سنة ۱۳۰۴ق، تم‌تم‌تم.

منابع: **التراث العربی: ٤٤٥/٤**

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۹۳ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** . **تعداد سطور:** ۲۹ س. **اندازه متن:** ۲۲/۵×۱۱/۵ سم.

خط: نسخ خوش. **کاتب:** تقی بن محمدعلی الحسینی. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ماه رجب المرجب ۱۳۰۴ ق.

کاغذ: فرنگی سفید رنگ آهار مهره، با علامت واترمارک در نسخه. **جلد:** تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج و دو سرترنج و چهار لچکی میناکاری زرین که گلبوته‌ای رنگارنگ در زمینه زرافشان روغنی قرار دارند. دارای جدول و کمند زرین، عطف سرخود، درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۱۹×۳۰سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها در متن و عنوان مداخل در متن و حاشیه به شنگرف. برخی خطوط بر کلمات سرخ.

آرایه: نسخه مجدول به ۳ قلم سرخ و زر و مشکی در تمام اوراق و کمند مشکی، دارای یک سرلوح زرین گلبوته‌ای و کتیبه زرین که در داخل کتیبه به شنگرف نوشته شده «دوران فلک باد بفرمان مشیر».

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در برگ آخر و پایان انجامه ظاهراً یادداشت مالک وجود داشته است که با قلم بر آن خوشنویسی کرده و سیاه نموده‌اند تا متن معلوم نشود و در پایان آن نگاشته‌اند: «برای نامعلومی صاحب کتاب قلم برده شد حسب الخواهش فروشنده».

۲. یادداشت یادگاری از رشید بن حبیب‌الله در برگ آخر نسخه:

«حبیب ظل شاهنشه، مشیرالملک ایران شد زنیکو فطرتی محبوب خلق جمله ایران شد»

یادگار رشیدبن حبیب‌الله.

۳. یادداشتی با عنوان یا اباصالح اعلی و نمره ۳۹ که پیداست متعلق به کتابخانه‌ای بوده است، در برگ ۱

۱۰۵۴۱

جوامع الحکایات و لوامع الروایات

(فارسی – اخبار)

مؤلف: سدیدالدین محمدبن محمد عوفی بخاری (قرن ۷ق)

کتابشناسی:

آغاز (افتاده): و از فهرست الابواب کتاب آغاز می‌شود... نظام الملکی سلطان الوزرائی ضاعف الله قدره و نفذ امره تواند بود بعزّ اقبال و شکوه دولت او تا دوام قیامت قیامت بر وی روزگار و صفحات ادوار باقی ماند... فهرست ابواب من هذا الکتاب قسم اول مشتملست بر بیست و پنج باب، باب اول در معرفت آفریدگار باب دوم در معجزات انبیاء، باب سیم در کرامات اولیاء...

انجام: (بخشی از سطور و عبارات به علت فرسودگی پاک شده و از بین رفته است). طرازی فاخر سلطان که نظم مکان کان... که هست درگه او ملجاء اولوالالباب، غنچه‌ای ایست از خلقش شمار... زلطفش نسیم مشک و گلاب، اگر فوایح لطفش گذر کند بر... تمت قسم اول من جامع الحکایات و لوامع الروایات بعون... رب العالمین و الصلوة علی نبیه و خیر خلقه محمد و آله و صحبه اجمعین.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۴۴۸ گ. **تعداد سطور:** ۱۹ س. **اندازه متن:** ۱۰×۲۴ سم.

خط: نسخ (عبارات عربی) و نستعلیق. **تاریخ کتابت:** گویا اوایل سده ۱۲ ق.

کاغذ: سپاهانی نخودی نازک آهار مهره. **جلد:** تیماج قهوه‌ای ضربی با جدول و کمند و حواشی منگنه‌ای، عطف سرخود آستر درون کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۳۱/۵ × ۱۷/۵

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و برخی خطوط سرخ بر کلمات همگی شنگرف. فواصل سطور و ابیات و سه نقطه‌ها و علامات همگی شنگرف. **حواشی:** نسخه دارای برخی حواشی با نشانه منه و صح است.

آرایه: نسخه مجدول به دو قلم شنگرف و لاجورد در تمام اوراق.

مالکیت و وقف:

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت‌های بسیاری بر حاشیه نسخه نگاشته شده است که عبارتند از:

۱. یادداشت یادگاری ۲۷ ذی قعده از محمد حسینی در پشت برگ اول نسخه.

۲. یادداشت با مضمون «مشیت خدائی به هرچه تعلق بگیرد همان خواهد شد» دوشنبه سیم شوال ۱۳۲۵ قوی ئیل در حاشیه برگ ۱۲ر.

۳. تاریخ تولد آقا میرزا غلام حسینی با تاریخ توشقان ئیل ۱۳۲۱ق، در روز پنجشنبه دهم شهر ذی قعده ده دقیقه به ظهر مانده است. در حاشیه برگ ۵۲ر.

۴. یادداشت تاریخی مورخ ۱۷ ذی قعده ۱۳۲۲ ق محمد حسینی العراقی که در خدمت‌های نصیر دیوان است. در میانه نسخه.

۵. یادداشت فایده طبی و دستورالعمل ساخت دارو بفارسی.

۷. شعری که در آن نگارنده که محمد نامی است نام خود را به پیامبر و نسبت خود را به ائمه نشان داده است با تاریخ جمعه یازدهم ذی قعده توشقان ئیل ۱۳۲۱ق، اقل السادات محمد. در میانه نسخه.

۸. غزلی گویا از محمد الحسینی با امضای همو مورخ رمضان ۱۳۲۲ق درحاشیه میانه نسخه.

۹. یادداشتی از محمد حسینی که گویا در روز دوشنبه ۱۷ ذی قعده با حضرت

مستطاب سلطان السادات در منزل آقای شیخ حسینی بهمراه نصیر دیوان در زمانی که برف بسیار آمده بود بودند، حضور داشته است.

۱۰. صورت کتبی که آقای میرزا دایی روحی فداه ابتیاع نموده از قرار تفصیل ذیل است شامل مثنوی، بدایع الانوار، بحار الانوار خطی، سعدی، حافظ، انشای (۴)، انشای میرزا مهدی خان.

۱۱. یادداشتی از ابراهیم کجوری مورخ ۱۳۲۲ در حاشیه میانه نسخه.

۱۲. یادداشتی در پشت برگ آخر نسخه که از سوی محمد رضی بختیاری نگاشته شده که وی در ۱۷ ذی قعده در خدمت معتمد السلطان آقای نصیر دیوان در اسدآباد شرفیاب شده و محض یادگاری و «یادداشت» این مختصر را نگاشته است.

۱۳. یادگاری ابوالفضل ولد مرحوم حاج محمد ابراهیم مورخ ۱۳۳۶ق در پشت برگ آخر نسخه.

مرمت و وصالی: برخی از صفحات بویژه برگهای آغاز و انجام وصالی و مرمت قدیمی دارد. دارای شیرازه است.

فرسودگی و افتادگی: صفحات پایانی فرسوده و پاره.

۱۰۵۴۲

مروج الذهب

(عربی- تاریخ)

مؤلف: علی بن حسین مسعودی (- ۳٤٦ق)

آغاز (افتاده): یک صفحه از آن افتادگی دارد.

الفقها فلا تعایره الاقموها جاهلا او متعصبانا فضا قد قنع بالظنون و عمی عن الیقین ایر-

انجام: لایعود علینا بعد ذلک بقوة و یتغمدنا بفضله انه جواد منان ان لا اله الا الله هو و صلی الله علی سید الانام محمد علیه السلم و علی آله الطاهرین و عترته المنتجبین و سلم تسلیماً کثیراً

انجامه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب علی یداقل الطلاب محمدحسین ابن عبدالمجید الاردکانی فی شهر جمادی الثانی ۱۲۵۱ق تمام شد.

عالما بر من مکن چندان عتاب، گر خطایی رفته باشد از کتاب
ان خطاء رفته را تصحیح کن از کرم و الله اعلم بالصواب تمت

منابع: التراث العربی ۴۷/۵

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: نسخه دارای ۷ جزو راست که شماره هر جزء در گوشه سمت چپ نوشته شده است و هر جزء شامل ۷ برگ می‌باشد. ۳۳۹گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۲/۵×۲۰ سم. **خط:** نسخ. **کاتب:** محمدحسین عبدالحمید اردکانی. **تاریخ کتابت:** جمادی الثانی ۱۲۵۱ق.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره با واترمارک شبیه ناقوسی با گلدسته در صفحه آخر و صفحه اول قابل رؤیت است. علامت واترمارک کاغذ بر برگ ۸ یا علامت تجاری INANG -MROIG **جلد:** تیماج ضربی عنابی رنگ با نقش ترنج و دو سرترنج با نقش مرغ و گلبوته در داخل آنها، جدول و کمند و حاشیه منگنه‌ای در اطراف جلد عطف سرخود، آستر درون کاغذ ابروباد نشانه‌ای سرخ رنگ با زمینه زرد و سبز و آبی رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰×۳۰/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات همگی سرخ رنگ، جای برخی عناوین و سرفصلها در کتاب خالی و نانوشته است.

آرایه: از جزو ۴۳ تا پایان کتاب به بالای بیشتر برگها کلمه «بسم‌الله» نوشته شده است.

مالکیت و وقف: یادداشت مالکیت «یحیی بن محمد شفیع الاصفهانی» در برگ دوم

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: ۱.یادداشت مبتنی بر اجرت کتابت و تعداد ابیات و اوراق کتاب مشتمل بر «عدد ابیات علی التخمین بیست و نه هزار و صد و پنجاه بیت و محققاً از سی هزار بیت زیاده نیست و از قرار هزار بیت در یکهزار و دویست و پنجاه دینار

رایج اجرت کتابت سه تومان و هفت هزار و پانصد دینار رایج می‌شود تا مشخص باشد، در برگ آخر

۲.یادداشت نام کتاب و مولف و تعداد اوراق کتاب به سیاق در برگ ۲

یادداشت عنوان کتاب و مؤلف با قیمت کتاب به سیاق در برگ دوم سفید نسخه.

۱۰۵۴۳

تاریخ وصاف= تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار

(فارسی- تاریخ)

مؤلف: وصّاف الحضره شهاب الدین عبدالله بن فضل الله یزدی (- ۷۳۰ق)

کتابشناسی:

این کتاب در ۵ جلد و دنباله تاریخ جهانگشای جوینی است. نسخه حاضر شامل مجلد چهارم و پنجم است.

آغاز: لمؤلفه انسم الورد ینشر النسیم، بشری بین یدیه رحمته و افتح الطیر بصوت... بیت پادشاهی که پادشاهان را پادشاهی ز پادشاهی اوست.

انجام: توفیق در افاضت احسان که کفیل عمر ثابت لایزال روزگار دولتیار مخدوم جهانیان را کرامت باد و هذا دعاء لوسکت کفیه ... و سلّم تسلیماً.

انجامه: تمت علی ید احقر العباد محمدرضا بن مرحوم ملارجبعلی فی شهر ربیع الثانی من شهور سنه ۱۲۷۲ الحمدلله الذی وفقنی لاتمامه.

نسخه شناسی:

کاغذ: فرنگی آهارمهره نخودی رنگ با علامت واترمارک VIGO در برگ آخر.

خط: نستعلیق. **کاتب:** محمدرضا بن ملارجبعلی. **تاریخ کتابت:** ربیع الثانی ۱۲۷۲ق.

جلد: تیماج قهوه ای ضربی با نقش ترنج درسرترنج و جدول و کمند درون آستر کاغذی کبود رنگ.

عناوین و نشانها: خطوط بر برخی کلمات همگی شنگرف.

تعداد برگها: ۱۹۱ برگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۱؛ **اندازه سطور:** ۱۱/۵×۲۳؛ **تعداد سطور:** ۲۱س.

منابع: دانشگاه ۲:۵۲۴؛ مجلس ۹۱:۱۱.

۱۰۵۴۴

روضة الصفا فی سیرة الانبیاء و الملوک و الخلفاء

(فارسی — تاریخ)

مؤلف: محمد بن خاوند شاه میرخواند

این نسخه جلد دوم کتاب است.

کتابشناسی:

آغاز: عنوان صحیفه مرادات و فهرست مجموعه سعادات مبنی از حکایات ناقدان سیر عظام خلف ــ بر روایات ناقلان خبر کرام خلف حمد و ثنای واجب الوجودیست که هستی جمیع موجودات پرتوی از مقتضای جود و احسان اوست فایض الجودی که خلقت مجموع مخلوقات خلعتی از خزانه... اما بعد چنین گوید اضعف عبادالله محمدبن خاوندشاه خلیفه الله الی ما یتمناه...

انجام: که در همه اوقات کروبیان عرش و مقیمان فرش را واجب بود که دست بر آمین بر آورند آمین یا رب العالمین

منابع: فهرستواره منزوی ۶۱۹/۱

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۸۹ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** در ۲ برگ آخر نسخه تنها ۳ سطر در میانه نگاشته شده و مابقی سفید است این سطور در مجاورت و قرینه یکدیگر در ۲ صفحه نگاشته شده است. (۲۸۷–۲۸۹) سفید است. برگهای نونویس عبارتست از: برگ ۱–۱۶، ۲۶–۲۹، ۳۳–۴۳، ۵۹–۶۳، ۶۶–۶۷، ۱۱۷–۱۴۰، ۲۸۱، ۲۸۴–۲۸۶. **تعداد سطور:** ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۳/۵×۲۳ سم.

خط: نستعلیق قرن ۱۲ق بخش نو نویسی(قرن۱۳ق) .کاتب:

کاغذ: فرنگی آهار مهره (بخش نونویسی) و سپاهانی نخودی رنگ در متن و فرنگی سفید آهار مهره(متن و حاشیه). واترمارک نسخه علامت نوشته‌ای است که در شیپور می‌دمد و علامت YTTOILGIHG موجود است. **جلد:** تیماج مشکی ساده، عطف سرخود، درون آستر کاغذی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۱×۳۰ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و برخی خطوط بر کلمات سرخ رنگ. با عناوین و نشان شنگرف. **حواشی:** با برخی حواشی با نشانه صح، ۳ برگ آخر نسخه سفید است.

آرایه: دارای یک سرلوح و کتیبه ساده با زمینه زرین در برگ اول. نسخه مجدول به ۳ قلم زر، سرخ و آبی رنگ در تمام صفحات.

مالکیت و وقف:

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشتی در برگ آخر نسخه بتاریخ ۱۱ شهر ربیع الثانی ۱۳۰۸ که مقداری طلا بر مقدار ۲ مثقال به حاجی جعفر تحویل نموده است و او نیز بیست و چهار تومان داده است.

۲. یادداشتی نیز در برگ آخر نسخه با مضمون، دو جفت النگو که مال جناب آقای احمد میرزا نزد کمترین بوده که یک جفت آن را به احمد میرزا رد نموده است؛ مورخ سلخ شوال ۱۳۰۹ ق.

فرسودگی و افتادگی: بخش‌هایی از نسخه دچار آب‌دیدگی است که به متن کتاب آسیب رسانده است.

۱۰۵۴۵

الحدائق الناضرة فی احکام العترة الطاهرة

(عربی- فقه)

مؤلف: یوسف بن احمد بحرانی (۱۱۰۷– ۱۱۸۶ق)

کتابشناسی:

تاریخ تألیف کتاب در پایان بخش کتاب الصوم نگاشته شده است با تاریخ: «هذا آخر الکلام فی الجزو الرابع من کتاب الحدائق الناضره... و قد وقع الفراغ من هذا الجزو بتاریخ روز ۱۹ جمادی الثانی ۱۱۷۷ق در کربلا تام مؤلف یوسف بن احمدبن ابراهیم البحرانی.

شامل کتاب الزکوة در آغاز و سپس کتاب الصوم، کتاب الحج است با متمم و خاتمه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین. کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیارة و النمو من الاول قوله عزوجل قدافلح من زکیها ای طهرها من الخلاق الذمیمة و من الثانی قوله عزوجل ذلک ازکی لکم و اطهرای...

انجام: و اعطاه الله کتابه بها فی الآخرة الفقیر الی ربه الکریم یوسف بن احمدبن ابراهیم حامداً مصلیاً مستغفراً. امین امین بحرمه السادات المیامین.

انجامه: صار الفراغ من تسوید هذه النسخة اللطیفة فی الیوم الاربعاء غرّة شهر صفر المظفر من شهور سنة ثمان و عشرین و مأتین بعد الالف من الهجرة المصطفویة علی مهاجرها افضل الصلوة و التحیة علیه و آله اجمعین و انا الفقیر المحتاج الی عفو ربه الغنی اقل العباد و الطلبة ابن مولانا محمدعلی میرزا محمد الخوانساری غفرالله تعالی لهما و التمس من الناظرین فیه الدعاء و الفاتحه حسب الفرموده عالیجناب قدس القاب سلالة السادات العظام آقا سید مهدی دام ظله قلمی شد.

منابع: الذریعه ۲۸۹/۶.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۳۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۴ برگ سفید در پایان نسخه.
تعداد سطور: ۳۱ س. **اندازه متن:** ۲۰×۱۲ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** میرزا محمد ابن مولانا محمدعلی خوانساری. **تاریخ کتابت:** روز چهارشنبه اول صفر ۱۲۲۹ ق که بر حسب فرموده آقا سید مهدی نگاشته شده است.

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره ، علامت واترمارک در برگ ۲ نسخه دارد.

جلد: تیماج ضربی قهوه‌ای با ترنج و دو سرترنج زرین مطلا با نقش گلبوته در آنها، آستر درون کاغذ فرنگی زرد رنگ، عطف سرخود. **اندازه جلد:** ۲۹×۱۹/۵ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و خطوط بر روی برخی کلمات و عناوین اقول و فصول و ابواب همگی سرخ و درشت. **حواشی:** در برخی اوراق نشانه‌ای در حاشیه به علامت ضربدر گذاشته شده تا بعداً صحیح کلمه یا صحیح لغت مورد نظر نگاشته شود و در بالای کلمه علامتی نهاده‌اند.

آرایه: بر قسمت بالای برخی صفحات کلمه «بسمه الله تعالی» نگاشته شده است (۱۶ موضع).

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت وقف مورخ ۱۳۱۷ق که از وقف نسخه حاضر و چند مجله دیگر از کتاب حدائق متعلق به آقا سید محمدمهدی صاحب رسالة ابوبصیر و شرح التهذیب فی الاصول که بعد از خود بر اولادش و سپس به مؤمنین وقف نموده است و نیز همه مجلدات کتاب وافی فیض کاشانی نیز در وقف می‌باشد. نگارنده یادداشت ابن سید محمد الموسوی الحسینی محمد رضی خوانساری در ماه ربیع الثانی ۱۳۱۷ق با همین مضمون و شرایط وقف بر پشت برگ اول نسخه وجود دارد که در آن قید شده است که ضمناً وقفنامه‌ای بخط خود آقا سیدمحمد مهدی بر پشت کتاب الصلوة از وسایل الشیعه نگاشته شده است.

۲. یادداشت وقفی همو به خط نستعلیق بر برگ ۱۶۸ ر و آغاز کتاب الحج است.

۳. در برگ انتهائی کتاب یادداشتی سروته نگاشته شده است با مضمون:
«این مجلد از مجلدات کتاب حدائق الشیعه است که مرحوم جد از جانب مالک آنها را وقف نموده‌اند بر خود و بعد بر اولاد ذکور بالسویة و بعد بر اعلم اولاد اولاد و بخط خود در ظهر کتاب صلوة وسایل نوشته‌اند و حرر ذلک محمدبن محمدصادق موسوی.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. در پشت برگ ۱ کتاب عدد اوراق کتاب ۴۲۷ ورق و عدد ابیات کتاب ۲۸۵۰۰ بیت می‌باشد.

۲. یادداشت بر پشت جلد نسخه بر روی کاغذ زرد رنگ مشتمل بر قیمت تهیه کتاب «هفده ریال و نیم خرج کتاب شده ازین بابت الا اجرت کتابت.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با سجع «الراجی محمدحسین الموسوی» در برگ ۱۶۸ ر و نیز در برگ ۱ر.

۲. مهر بیضی شکل مالک نسخه «الراجی محمدبن محمدصادق الموسوی» در برگ ۱.

توضیحات: برخی عبارات، جملات و کلمات دارای خط خوردگی توسط کاتب است.

۱۰۵۴۶

برهان قاطع

(فارسی - لغت)

مؤلف: محمدحسین بن خلف تبریزی (قرن ۱۱ ق)

منابع: مجلس ۲۷۱/۲۶

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۵۳۰برگ. **تعداد سطور:** ۲۴ س. **اندازه متن:** ۲۴×۱۲سم.

خط: نسخ بی تاریخ. **تاریخ کتابت:** گویا سده ۱۳ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ. **جلد:** تیماج مشکی عطف و گوشه‌ها تیماج عنابی رنگ، آستر درون کاغذ فرنگی زرد رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰×۱۷/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها و نام لغات شنگرف.

مالکیت و وقف: در حاشیه سمت راست برگ اول و آغازین نسخه یادداشت

مالکیت احتشام الدوله. با مضمون «کتاب برهان قاطع در لغات و کنایات فارسی و دری و پهلوی جزو کتابخانه شد... حرز ذلک فی شهر ذی قعده ۱۲۷۰ق» با مهر همو.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها: یادداشت خرید نسخه در دارالعباده یزد که نسخه را به دوازده تومان و پنج هزار دینار در مورخ ۱۲۵۳ق ابتیاع نموده است نام و مهری که در پایان آن بوده پاک شده است.

مهرها: مهر بیضی شکل در آغاز در پایان نسخه با سجع "احتشام الدوله"

۱۰۵۴۷

مسالک الافهام الی تنقیح شرایع الاسلام

(عربی - فقه)

مؤلف: شیخ زین الدین بن علی بن احمد عاملی (شهید ثانی) (-۹۶۵ق). تاریخ تألیف در پایان کتاب المیراث، روز دوشنبه هنگام عصر آغاز ماه ذیحجهٔ سال ۹۶۳ق و در پایان کتاب الدیات ظهر روز دوشنبه ۲۸ ربیع الآخر ۹٤٦ ق می‌باشد.

کتابشناسی:

نسخه جزو چهارم کتاب است و شامل کتاب الصید و الذباحة، کتاب الاطعمة و الاشربة، کتاب الغصب، کتاب الشفعة، کتاب احیاء الموات، کتاب اللقطه، کتاب المیراث، کتاب القضاء، کتاب الشهادات، کتاب الحدود و التعزیرات، کتاب القصاص، کتاب الدیات می‌باشد.

فهرست کتاب‌های این جلد از کتاب الصید تا دیات نوشته شده که عنوان کتاب الاطعمة و الاشربة گویا از آن حذف شده است.

آغاز: بسمله، القسم الرابع فی الاحکام و هو اثنی عشر کتابا، کتاب الصید و الذباحة انما ترجم الکتاب بالصید و الذباحة لان الحیوان الماکول انما یصیر مذکی بطریقین احدهما الذبح و النحر و ذلک فی الحیوان المقدور علیه و الثانی القتل المزهق...

انجام: و یجعله ذریعة الی رفیع الدرجات و ان یقرنه برضاه ... علی طاعته موفوقا و عما یعد عن مرضاته مصروفا انه هو الجواد الکریم و لاحول و لاقوة الاباالله العلی العظیم، صورة خط الشارح قدس سره: فرغ من تعلیقه مصنفه العبد الفقیر الی عفو الله تعالی و کرمه زین الدین بن علی بن احمد شامی العاملی منتصف نهار الاثنین ثامن شهر ربیع الآخر عام اربع و ستین و تسعمائة تقبل الله عمله و غفر زلله حامدا مصلیا مستغفرا مسلماً.

انجامه: والملتمس من الناظرین الدعاء لکاتبه الفقیر الی الله الغنی الکریم حسن بن محمد ابراهیم تجاوز الله عنهما کتب فی ۱۲۴۵ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۵۴ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ صفحه پس از کتاب المیراث سفید و نانوشته است. **تعداد سطور:** ۳۱ س. **اندازه متن:** ۲۰/۵×۱۲ سم.

خط: نسخ. **کاتب:** حسن بن محمدابراهیم. **تاریخ کتابت:** ۱۲۴۵ ق.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری رنگ. نشان واترمارک در برگ ۲ با عنوان: Bruzzo Nicolo و نشان یک قصر که در داخل آن تصویری از یک قطعه که در بالای آن ستاره‌ای می‌درخشد وجود دارد. **جلد:** تیماج عنابی ضربی با نقش ترنج در میانه و دو سرترنج با نقش گلبوته در میان آنها و نقش شکار شیر و آهو و پرندگان با گلبوته در میانه ترنج، دارای جدول و کمند ساده آستر درون کاغذ سیاه رنگ است. عطف سرخود تیماج عنابی رنگ شیرازه دارد با رنگ آبی و زرد رنگ دوخته شده است. **اندازه جلد:** ۲۰×۲۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها با عنوان (قوله قوله) و برخی خطوط بر روی کلمات همگی سرخ رنگ. علامت وقف در میانه برخی سطور و در عنوان هر کتاب در حاشیه سرخ. عنوان هر کتاب در گوشه بالای سمت چپ برگها در پشت نگاشته شده است و گاه با خط سرخ بر روی عنوانها نوشته شده وقف عام. جای برخی عناوین و قوله قوله و نشانها در ۴ برگ از کتاب المیراث خالی و نانوشته باقیمانده است. **حواشی:** با برخی حواشی و افتادگی‌های صح در حاشیه.

مالکیت و وقف: یادداشت وقف حاجی معین که یک جلد کتاب مسالک را که در سه مجلد است و جلد حاضر یکی از آنها است را بر کافه طلبه علوم دینیه اسلامیه وقف نموده است با ذکر صیغه وقف مورخ ۱۲۹۵ق.در برگ ۱.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

یادداشت در برگ ۱ر، که عدد اوراق مکتوبه را ۲۴۳ و نیم و عدد ابیات را ۲۹۴۱۳ و عدد ابیات کتاب را ۲۸۴۶۰ بیت احتساب نموده است.

۱۰۵۴۸

مجموعه

(فارسی – لغت)

۱. فرهنگ جهانگیری (۱ر–۳۷۱ر)

مولف: عضد الدوله جمال الدین حسین انجوی شیرازی (قرن ۱۱ق)

کتابشناسی:

از حرف الف تا یاء کامل است.

آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر، آنکه بر لوح زبانها حرف اول نام اوست، آن همی گویند اله این ایزد و آن تنگری، دیباچه فرهنگ خود از حمد تو سازم تا هر ورقی گیرد از آن قیمت دیباج، حمد بیحد و سپاس بی‌قیاس... اما بعد نگارنده این کتاب و گذارنده این ابواب فخرالدین حسن جمال‌الدین حسین انجو الملقب بعضد الدوله چنین گوید که از عنفوان شباب مرا رغبت و میل تمام بخواندن و مطالعه اشعار قدما بود و...

انجام:

این نسخه کزو فرش کهن شد تازه	**افتاد بهر یار از و آوازه**
جلدش بادا اویم فیروزه چرخ	**وربافته رشتهای خور شیرازه**

انجامه: حرره فی ید الفقیر المذنب الراجی حسین بن علی حاجی الحرمین الشریفین حاجی مهدی ۲۰ صفر مظفر ۱۲۴۹ق، تجدید این نسخه از جانب محمدعلی خان است.

همراه با اشعاری از کاتب در پایان انجامه

۲. رساله در حساب (۲۷۱پ) (حساب - فارسی)

رساله‌ای است مختصر در علم حساب شامل ۵ فصل است:

فصل اول: احاد در احاد

فصل دوم: در ضرب عشرات در عشرات

فصل سوم: در ضرب آحاد در عشرات

فصل چهارم: در ضرب مأت

فصل پنجم: در ضرب عشرات در مأت.

آغاز: بدانکه انواع حساب چهار است اول احاد دوم عشرات سیم مأت چهارم الوف و بعد از آن مکرر شود چون عشرات الوف و مأت الوف و الوف الوف اما احاد از یکی است تا نُه و عشرات از ده است تا نود و مأت از صد باشد تا نهصد و الوف از هزار باشد تا نه هزار...

انجام: و هر یک را هزارگیری پس هفتاد در هشتصد پنجاه و شش هزار باشد و باقی را بر این قیاس کن و الله المحاسب العلیم و هو اعلم بالصواب.

رسایل در حاشیه:

۲. بدایع الصنایع (٤پ-٥پ) (فارسی - عروض)

مؤلف: وحید تبریزی

آغاز: شکر و سپاس بیقیاس پادشاهی را که بدست مشاطه قدرت مستوره را لقب نهاد و قلم دو زبان را در سلک غواصان کشید و پیکر بنان را بر اساس شهوت بخشید تا آن یک در دریای دوات لؤلؤی منثور بکف آورد و این یک در ابتداء صفحات صورت مخدرات مستوره نگارد...

انجام: توقع آنکه چون بشرف مطالعه در باب فعل و اصحاب هنر مشرف گردد عیب پوشی و یار فروشی دریغ و تقصیر نفرمایند و عذر بر من است صاحب هنر نگیرد بر بی‌هنر بهانه. تمت الرساله بدایع الصنایع

منابع: الذریعه ۹٤/۳

٤. انیس العشاق (۵۷ر-٦٥پ) (فارسی - ادب)

مولف: حسن بن محمد رامی (- ۷۹۵ق)

آغاز: حمد و ثنا خالقی را علت کلمه که مبدء فطرت موجود خاکیان را بتشریف و لقد کرمنا بنی آدم مشرف گرداند و شکر و سپاس قادری را که جلت عظمته که آثار قدرت او گوهر نفس نفیس انسان را در سلک موجودات شرف نطق بخشید و...

انجام: سخن در گوش آویزد چو گوهر سیمی کاید از گلذار طبعم، اینست که صاحب کمال باید که راست گفتار و راست کردار باشد تا سخن او مرتبه بلندی یابد.

انجامه: تمت الکتاب الموسوم بانیس العشاق المشهور بنوزده باب بتوفیق الملک الخلاق فی یوم الجمعة ثانی شهر رجب المرجب من شهور سنهٔ ۱۲۶۰ ق.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۱ گ. **تعداد سطور:** ۳۱ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۰ سم.

خط: نستعلیق. **تاریخ کتابت:** ۲ رجب ۱۲۶۰ ق (ش ۴).

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره، با علامت واتر مارک FIGLI و علامت گل ۶ پر وجود دارد. **جلد:** تیماج ضربی سبز رنگ، دارای ترنج و دو سرترنج زرین مطلا با نقش گلبوته در داخل آنها، با حاشیه و کمند منگنه‌ای، عطف سرخود، آستر درون کاغذ فرنگی سرخ رنگ. **اندازه جلد:** ۲۰/۵×۲۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، نام فصول، عنوان لغات و فاصله بین اشعار و برخی کلمات همگی سرخ رنگ و در برخی صفحات جای عناوین و نشانها خالی و نانوشته است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

۱. یادداشت‌هایی در برگ اول و دوم نسخه وجود دارد که شامل: یادداشت‌هایی تولد فرزندان مالک از قبیل:

۱. تاریخ تولد غلام حسین؛ شب پنجشنبه دوازدهم رمضان ۱۲۴۴ق.

۲. تاریخ تولد شیخ علی؛ روز پنجشنبه بعدلاز ظهر یازدهم رمضان ۱۲۲۵ق.

۳. تاریخ تولد برادرم حمزه خان شب چهارشنبه یازدهم رمضان ۱۲۳۳.

۴. تاریخ تولد فرزند سعادتمند شکرالله؛ شب پنجشنبه دوازدهم رمضان ۱۲۰۵ق.

۵. تاریخ تولد فرزند سعادتمند، مهدی؛ شب جمعه بیستم محرم ۱۲۴۶.

۲. غزلی با امضای «حرره عبد العاصی عبدالقاضی مورخ ۱۲۶۰ق در برگ ۱ پ.

۱۰۵۴۹

مثنوی مولوی

(فارسی – شعر)

ناظم: مولانا محمدرومی

کتابشناسی:

شامل ۶ دفتر کامل مثنوی است.

آغاز:

بشنو از نی چون حکایت می کند — از جدائیها شکایت می‌کند

انجام:

جان جاویدان اگر خواهی بخوان — مثنوی معنوی مولوی

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۳۲۰ گ. **تعداد اوراق سفید و اضافی:** ۲ برگ پایانی نسخه جدول کشی زرین شده و نانوشته مانده است و سفید است. **تعداد سطور:** ۲۱ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵x۲۲/۵ سم.

خط: نستعلیق. **کاتب:** زین العابدین. **تاریخ کتابت:** روز جمعه ۲۵ جمادی الآخر ۱۲۵۴ ق.

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ نازک آهار مهره. **جلد:** تیماج ضربی سبز رنگ با نقش ترنج و دو سرترنج کوچک در بالا و پائین با نقش گلبوته در آنها و ۴ لچکی و چهار قاب ذوزنقه‌ای در اطراف نسخه، آستر درون کاغذ زرد رنگ کاغذی. **اندازه جلد:** ۱۸/۵x۲۹/۵ سم.

آرایه: دارای ۶ سرلوح در آغاز هر دفتر است. سرلوحها به سبک هندی با گل و بوته رنگین و زمینه نارنجی و لاجورد و عنابی رنگ است. اشعار در سه ستون راسته و چلیپا نگاشته شده است. دارای جدول کشی زرین و سرخ رنگ در تمام اوراق است. عناوین و نشانها درشت و سرخ فاصله بین ستونها دو خط زرین هست. سرلوح در برگ ۱ دارای ۲ سرلوح جداگانه است.

۱۰۵۵۰

مجالس المؤمنین

(فارسی – تراجم)

مؤلف: قاضی نورالله شوشتری (-۱۰۱۹ق)

نسخه از نیمه مجلس پنجم آغاز می‌شود و چهار مجلس پیش از آن دارای افتادگی است.

آغاز (افتاده): با اهل خلاف طریق مناظره و جدال می‌پیمود تا آنکه بر وجهی که بعد از این مذکور خواهد شد در زمان میرزا اسپند ترکمان که والی عراق عرب بود متصدی اثبات مذهب خود و ابطال مذهب خلاف شده...

انجام: دیگر آنکه همت بر تصحیح و مقابله مقول عنه گمارند تا چنانچه در اکثر کتب تاریخ و سیر بنظر می‌رسد بتعاقب نقل و مرور روزگار نسخهای سقیم خاطر آزار بر روی کار نیاید و طبع لطیف ناظران را از مطالعه آن عدالت نیفزاید هذا ما عهدنا الیکم.

انجامه: تمت ۱۲۵۰ق. تمت، تم‌تم‌تم.

نسخه‌شناسی:

تعداد برگها: ۲۷۶ گ. **تعداد سطور:** ۲۵ س. **اندازه متن:** ۱۱×۲۰سم.

خط: نستعلیق (به دو قلم، یکی نونویس). **تاریخ کتابت:** ۱۲۵۰ ق. (نونویس) و اوایل قرن ۱۲ (بخش قدیمی تر)

کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره (بخش نونویس) و سپاهانی نخودی رنگ بی مهره. **جلد:** تیماج مشکی ساده با حواشی منگنه‌ای آستر کاغذ فرنگی نخودی رنگ. **اندازه جلد:** ۳۰/۵×۱۸/۵سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها، نام مجالس، فواصل و نقاط بین اشعار و خط بر روی برخی کلمات شنگرف.

آرایه: از برگ ۱۱ به بعد نسخه قدیمی‌تر بود و دارای جدول به ۳ قلم مشکی شنگرف و صفحات نونویس فاقد جدول‌کشی است.

یادداشت‌ها و برافزوده‌ها:

مهر: مهری با سجع: «هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران آذر ۱۳۶۹ق» در برگ نخست و دیگر اوراق نسخه.

فرسودگی و افتادگی: بیشتر اوراق نسخه و حواشی آن دارای مرمت و وصالی با کاغذ قهوه‌ای شده است. بخشی از متن نسخه دچار آبدیدگی صفحات است.

توضیحات: ده برگ اول نسخه و برگهایی در میانه و پایان نونویس است.

۱۰۵۵۱

روضة الصفا (مجلد چهارم)

(فارسی- تاریخ)

آغاز: فهرست نسخه سعادات ابدی و دیباچه مجموعه کرامات سرمدی ثناء کریمی است که از جود بی‌غایت مخلوقات عالم علوی و سفلی را خلعت وجود... اما بعد چنین گوید مسود این اوراق محمدبن خاوند شاه وفقه الله تعالی...

انجام: من همچون خار و خاک و تو چون آفتاب و آب گلها و لاله ها بهم از تربیت کنی. تم الکتاب بعونه

انجامه: و مفقود بود و فی الحقیقه چون مصنف او خالی است از نقص و قصور و اهل کمال را از جان عزیزتر و ضرورة عالیجاه مقرب الخاقان میرزا اسمعیل داعیه تجدید و ترمیت آن در سر پیدا و خواهش تجلید و بهم بستن آن در زبان هویدا ازین داعی نمود حسب الخواهش ایشان بقلم و قید کتابت در آوردن معدوم و مفقود آن را بر خود لازم شمرده در جمادی الآخر سنهٔ ۱۲۴۱ق بنوشتن و استنساخ آن علی العجلة پرداخت.

نسخه‌شناسی:

تعداد سطور: ۲۳ س. **اندازه متن:** ۱۱/۵×۲۱/۵ سم.

خط: نسخ به دو قلم که ۴۲ برگ میانه (از ذکر محاربه والی جورجان با جعفر بیک...) و ۲ جمادی الآخر برگ آخر نسخه به قلم نسخ ریزتری است و نونویس می‌نماید.و به گواه انجامه کاتب، او بخشهای افتاده و مفقودی کتاب را مجدداً بخواهش میرزا اسماعیل نگاشت و تکمیل نموده است. **تاریخ کتابت:** جمادی الآخر۱۲۴۱ ق.

کاغذ: کلفت کاهی رنگ آهار مهره و حنایی رنگ جدید در بخش‌های نونویس.

جلد: تیماج مشکی ضربی با نقش ترنج گل و مرغ‌دار در میانه، با دو سرترنج کوچک و چهار لچکی طرح‌دار، و حواشی منگنه‌ای و جدول، عطف سرخود تیماج مشکی، آستر درون کاغذ ابرو باد، با طرح درشت مشکی در زمینه سبز رنگ. **اندازه جلد:** ۱۷×۲۹ سم.

عناوین و نشانها: عناوین و نشانها شنگرف. **حواشی:** برخی صفحات دارای حواشی بخط جدید که با مداد نگاشته‌اند و نیز برخی حواشی با نشانه صح است.

آرایه: نسخه مجدول به ۲ قلم سرخ و آبی رنگ. نسخه دارای یک سرلوح متوسط است.

مالکیت و وقف:

۱. یادداشت مالکیت فرهاد میرزا که با عبارت: «جلد چهارم روضة الصفا، دخل فی

نوشتی و انا العبد العاصی فرهادین ولیعهد طاب ثراه فی ۲۸ شهر ربیع الاول ۱۲۸۷ق»، در برگ ۱.

۲. یادداشت هدیه نسخه با مضمون: «این جلد چهارم از کتاب روضة الصفای خطی که در شب سه‌شنبه بیست و هشتم ربیع المولود ۱۲۸۷هجری در یک ساعت نیم از شب رفته مرحمت فرمودند الهم وفقنا بمطالعته.

مهر:

۱. مهر بیضی شکل با عنوان «عبده الراجی عبدالعلی»، در برگ ۱.

مرمت و وصالی: برخی اوراق اول و آخر نسخه دچار مرمت و وصالی شده است. و در برخی صفحات آسیب دیدگی کاغذ وجود دارد.

نمایه‌ها

۱. پدیدآورنده

۲. آثار

تصاویر

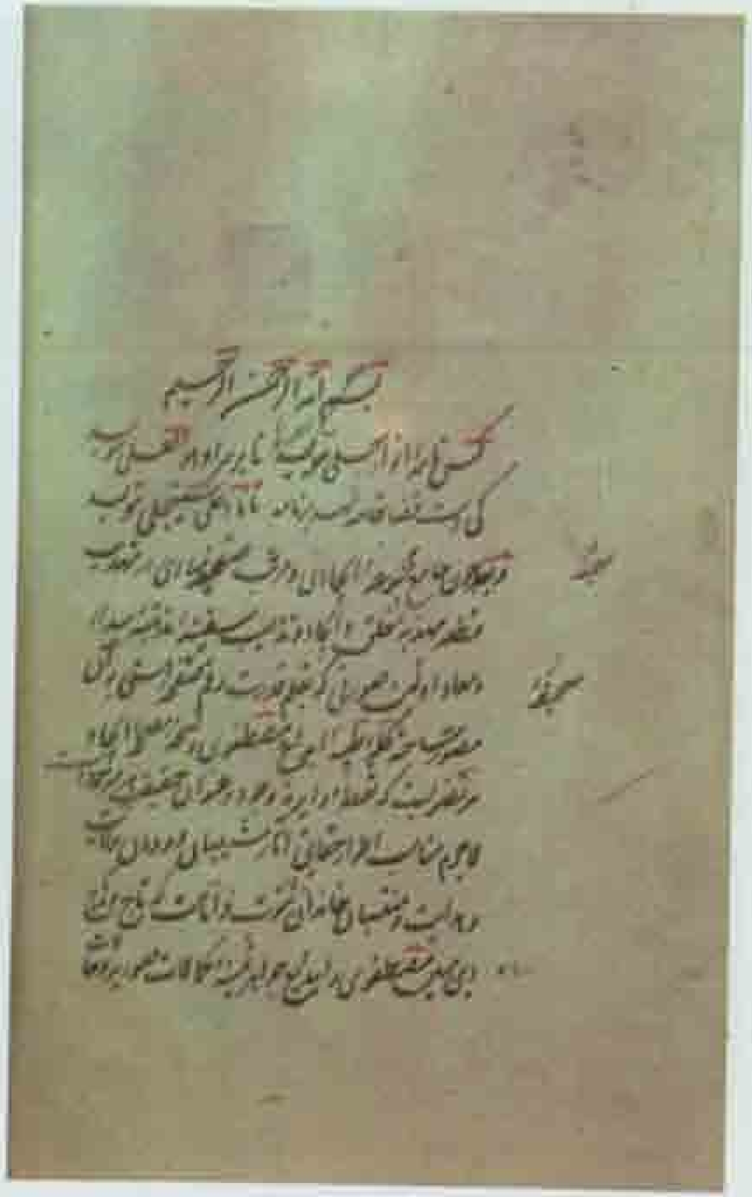
مجالس المؤمنین: ۱۰۵۲۲

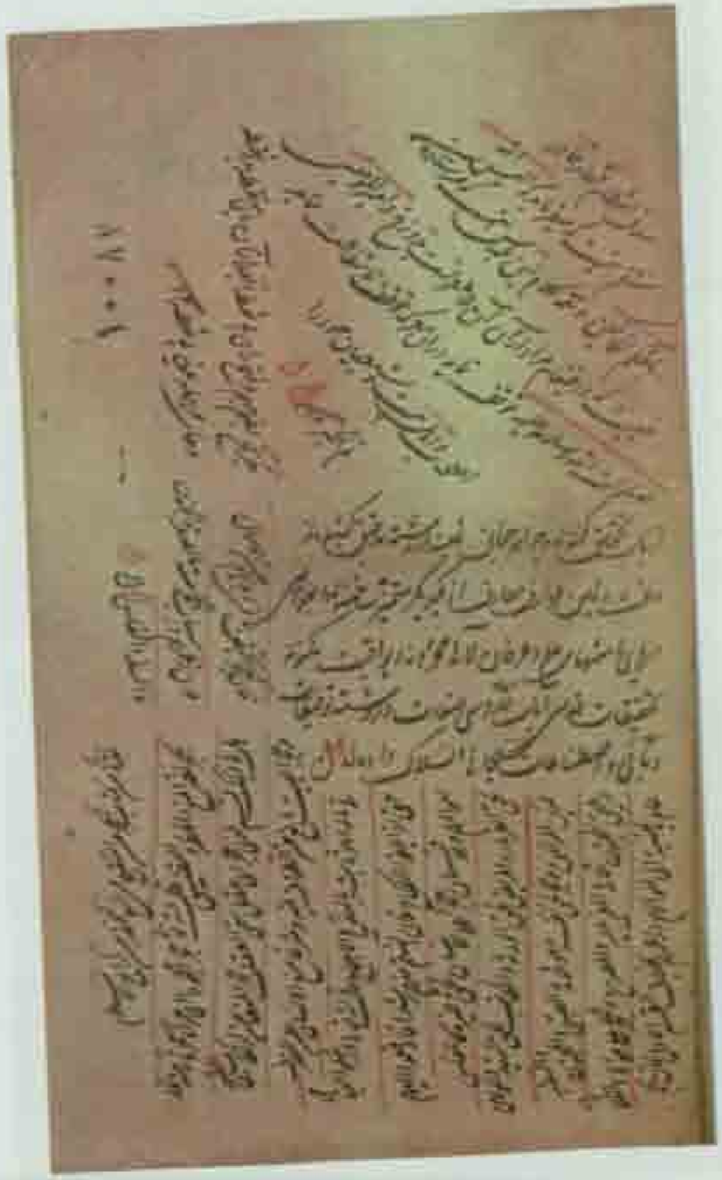
صفحه‌ای از مجالس المؤمنین: ۱۰۵۲۲

کحل الجواهر: ۱۰۰۸۲

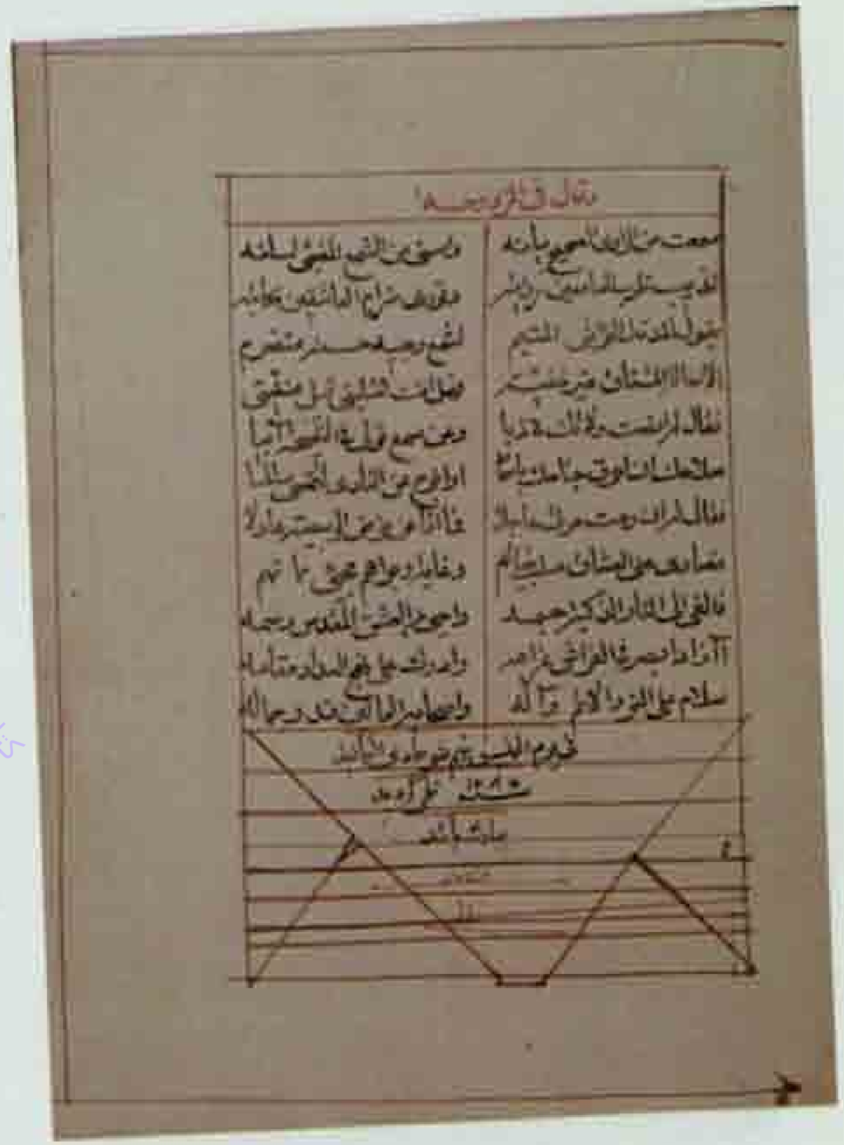

کحل الجواهر: ۱۰۰۸۲

دواوین و مرآة الجمال آزاد بلگرامی: ۱۰۴۷۵

دواوین و مرآة الجمال آزاد بلگرامی: ۱۰۴۷۵

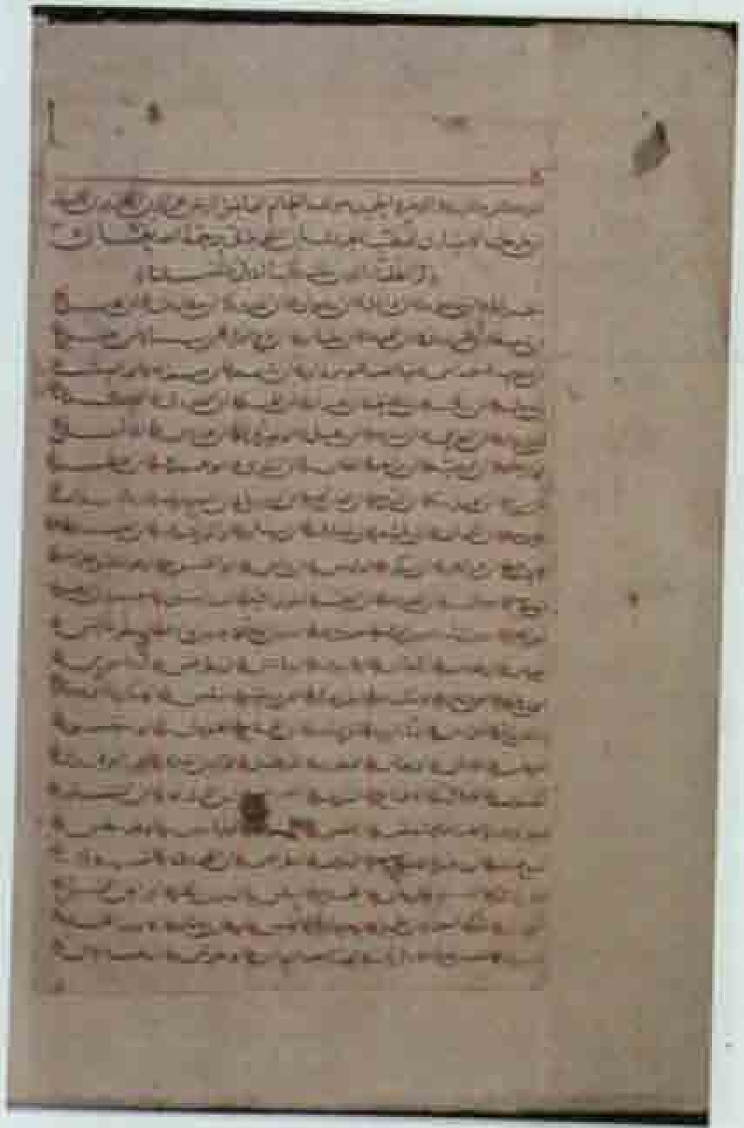

شجرة طیبه: ۱۰۳۷۶

شجرة طيبة: ۱۰۳۷۶

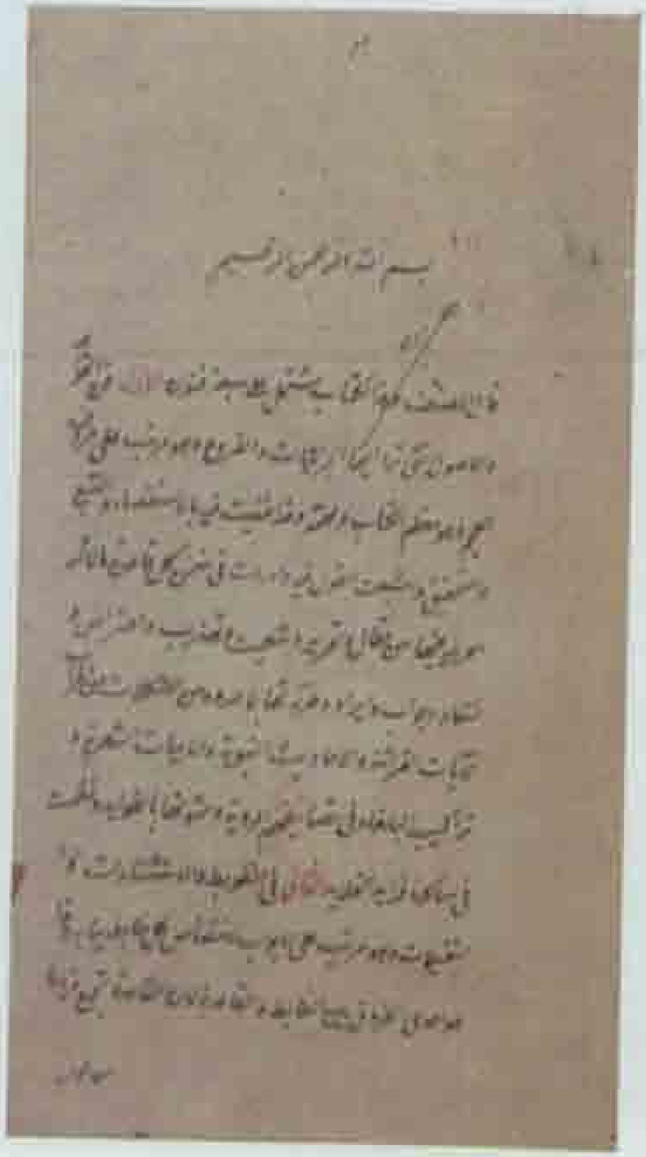

التذكرة المفيد و الذخيرة الحميدة: ۱۰۴۶۰

التذكرة المفيد و الذخيرة الحميدة: ۱۰۴۶۰

بسم الله الرحمن الرحيم

مختصر الاشباه و النظائر النحويه: ۱۰۰۹۲

مختصر الاشباه و النظائر النحویه: ۱۰۰۹۲

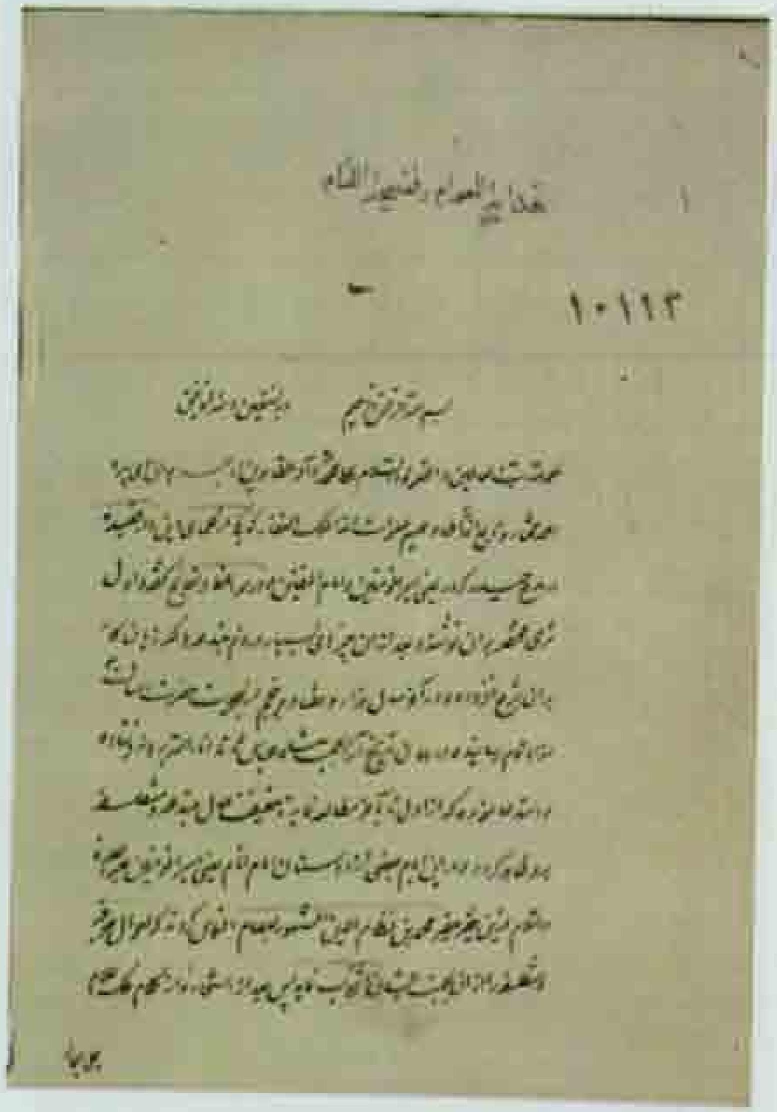
شرح گلستان سعدی: ۱۰۰۹۷

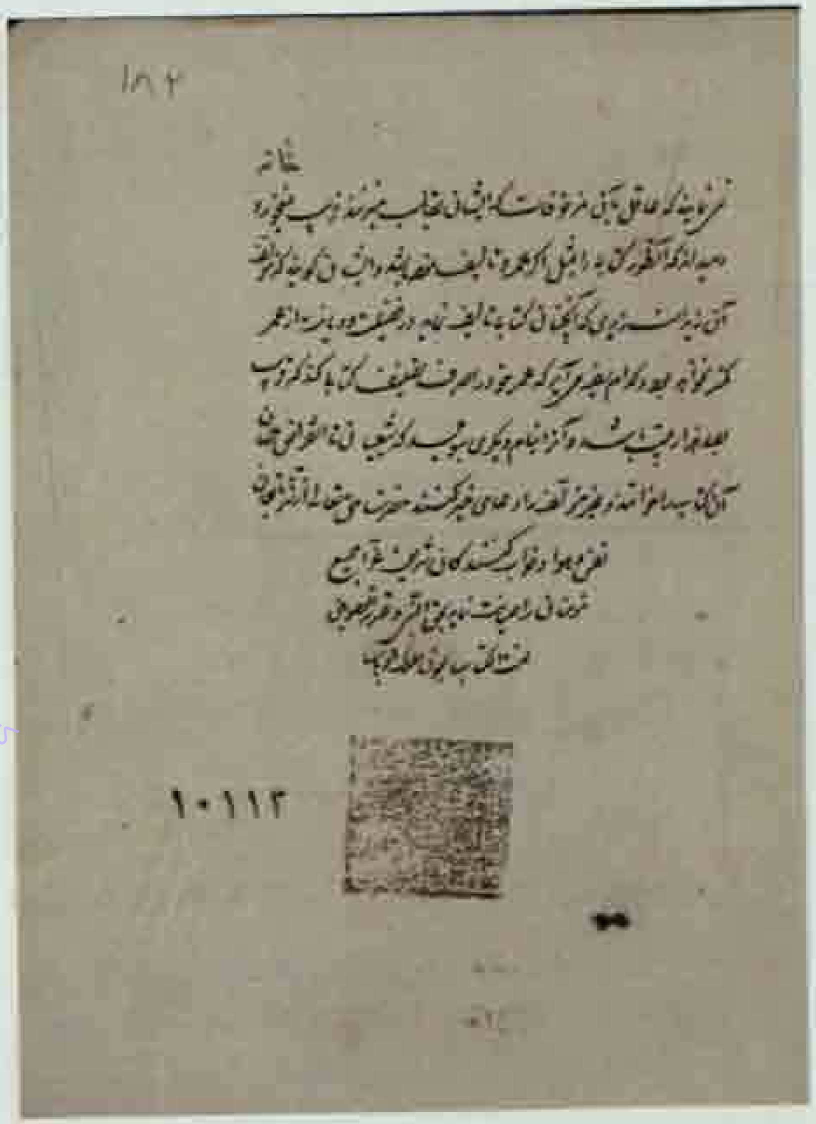

شرح گلستان سعدی: ۱۰۰۹۷

ـصيحة الكرام و فضيحة اللئام: ۱۰۱۱۳

نصیحة الکرام و فضیحة اللئام: ۱۰۱۱۳

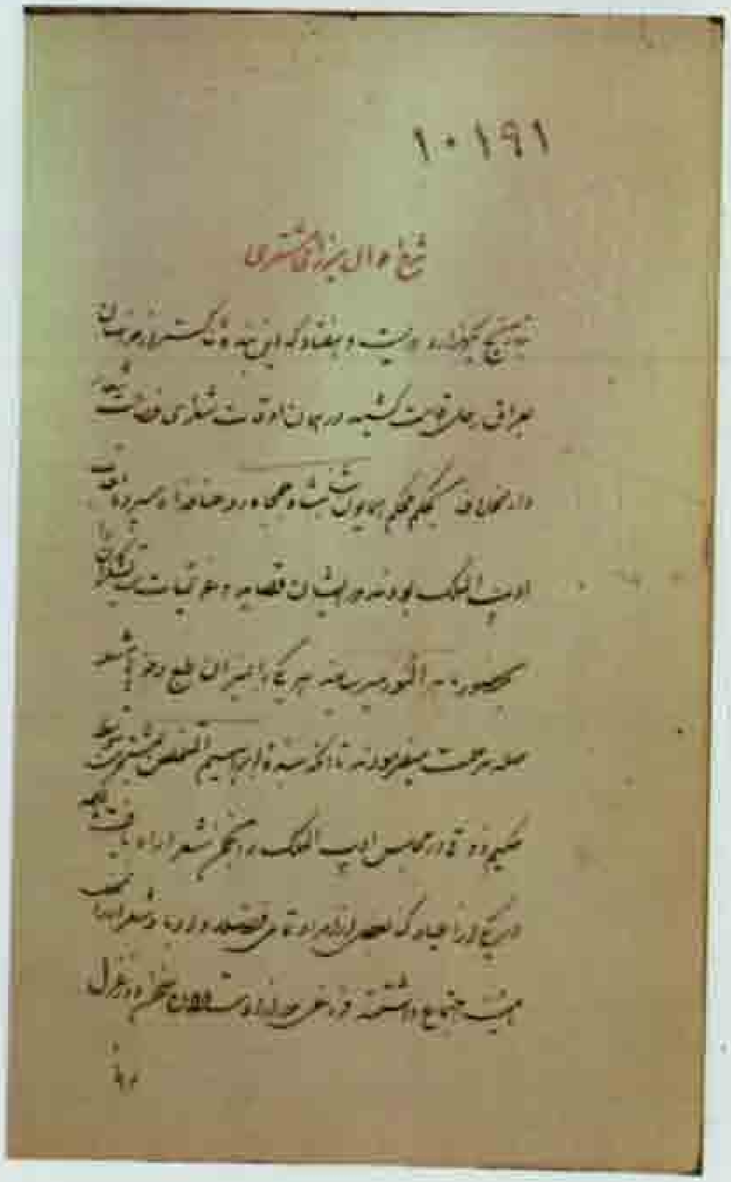
جامع السنین للطائف البساتین: ۱۰۱۳۵

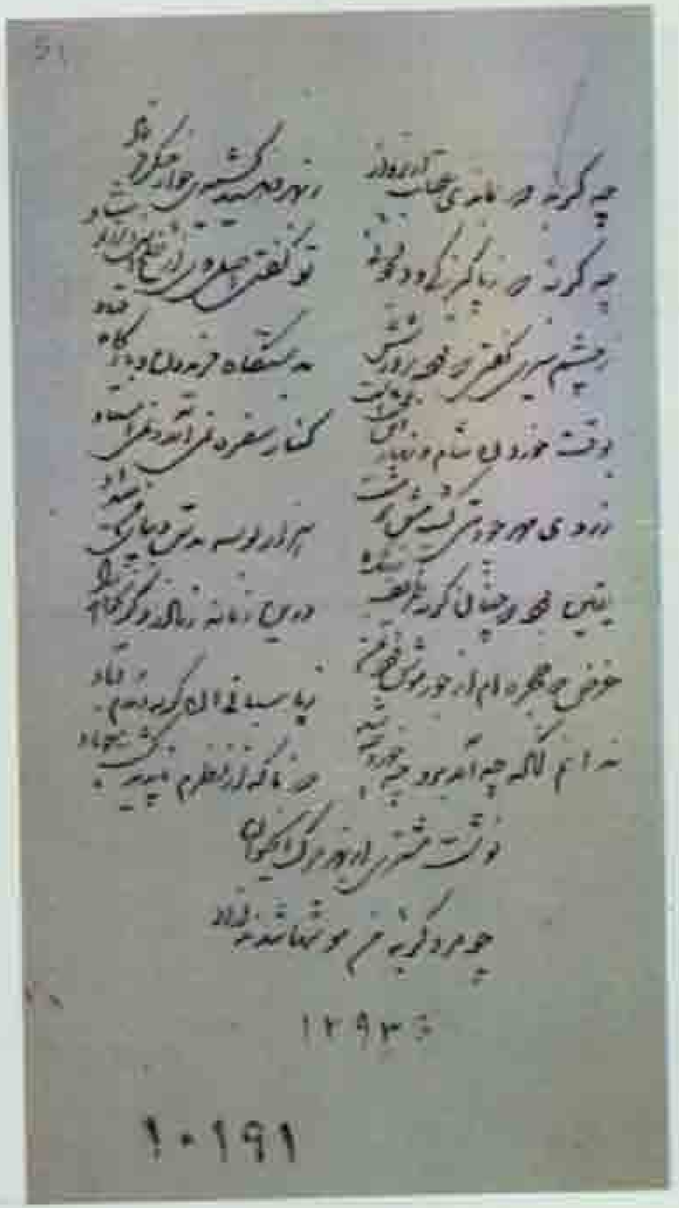
جامع الستین للطائف البساتین: ۱۰۱۳۵

شرح احوال و هجویات میرزای مشتری: ۱۰۱۹۱

شرح احوال و هجویات میرزای مشتری: ۱۰۱۹۱

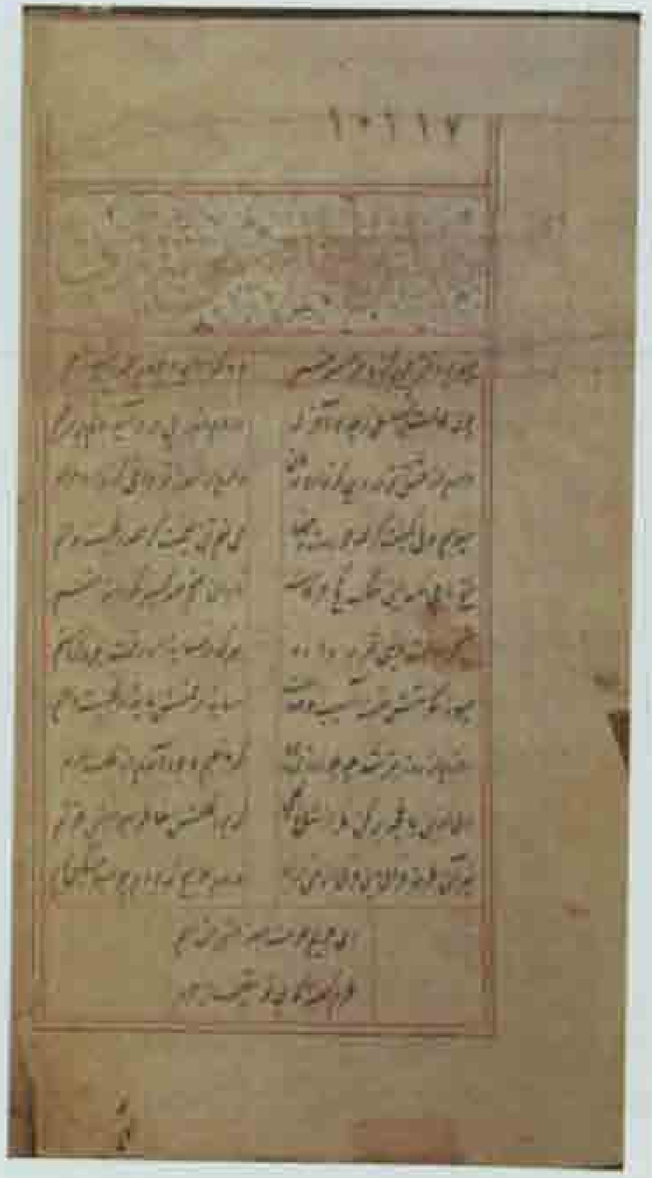

الکشکول فیما جری لآل الرسول: ۱۰۲۹۱

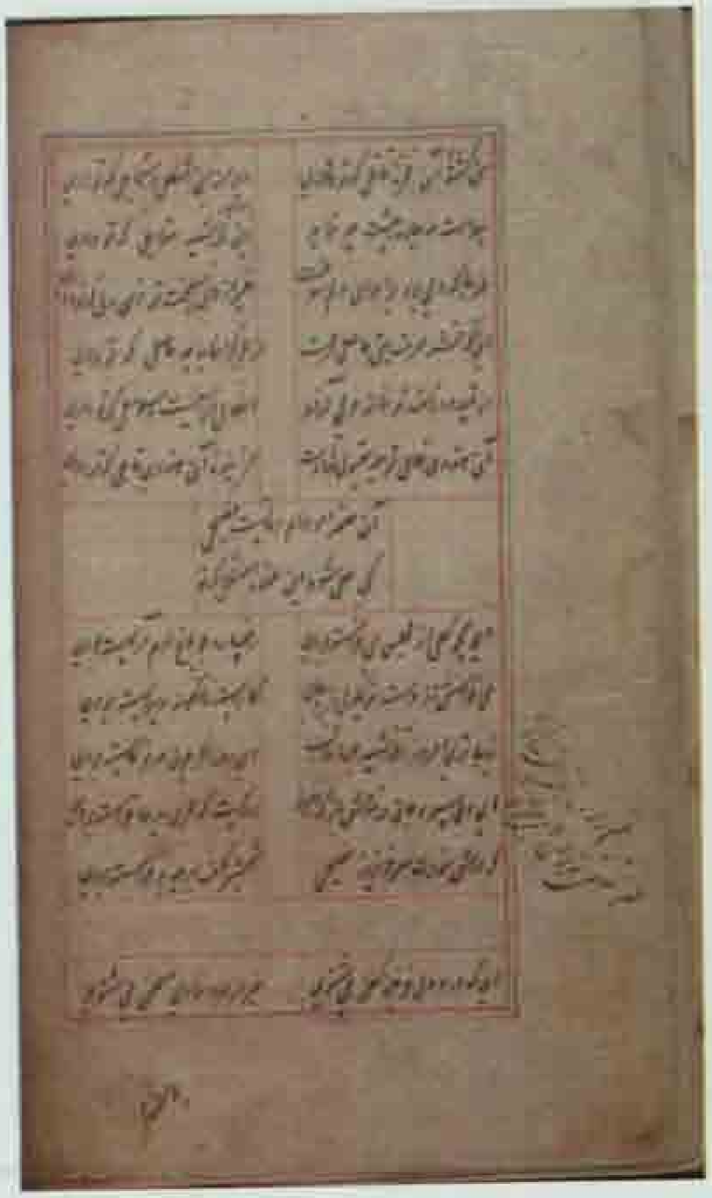

الکشکول فیما جری لآل الرسول: ۱۰۲۹۱

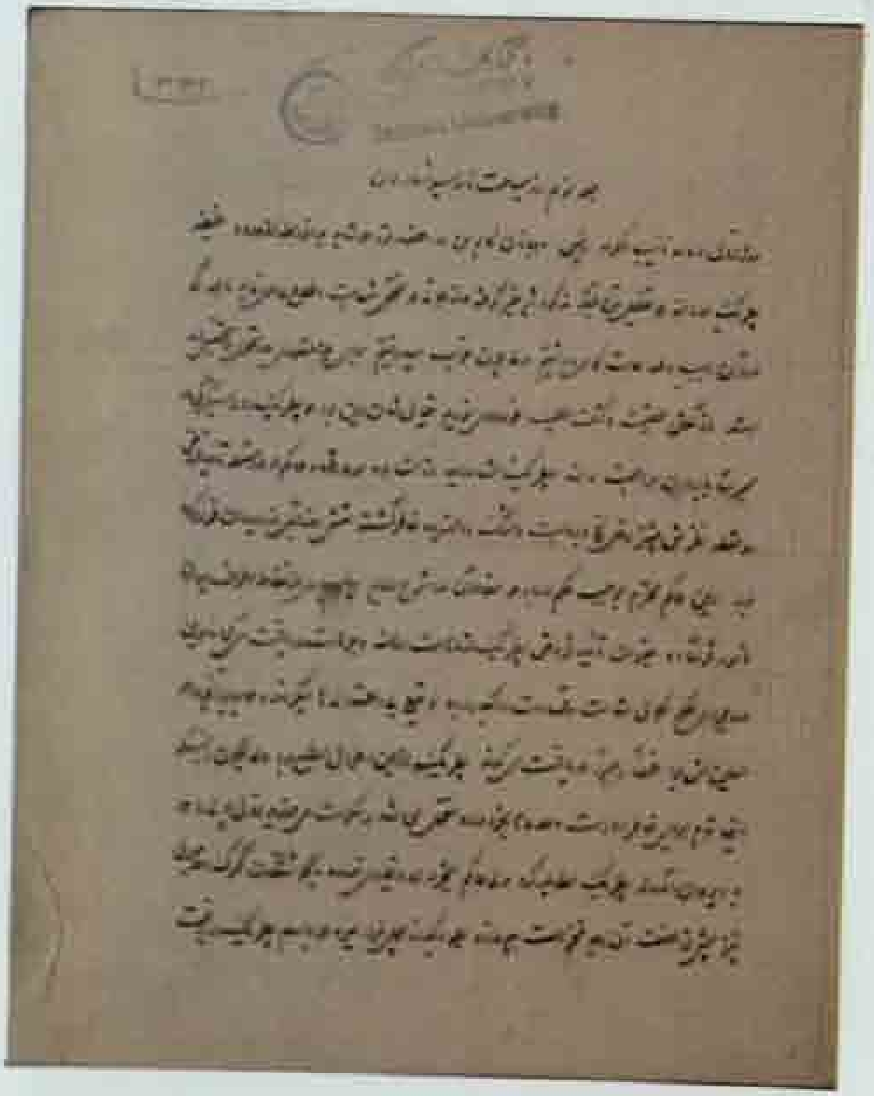
دیوان فصیحی تبریزی: ۱۰۳۱۷

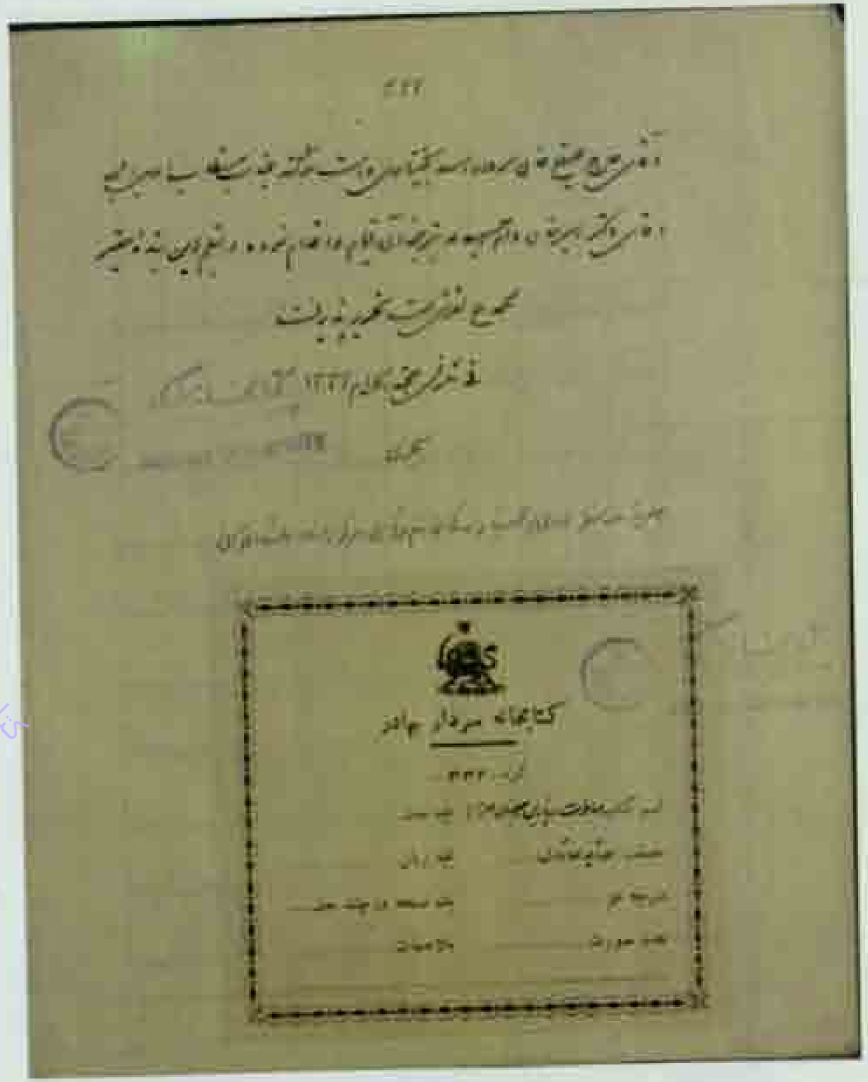
دیوان فصیحی تبریزی: ۱۰۳۱۷

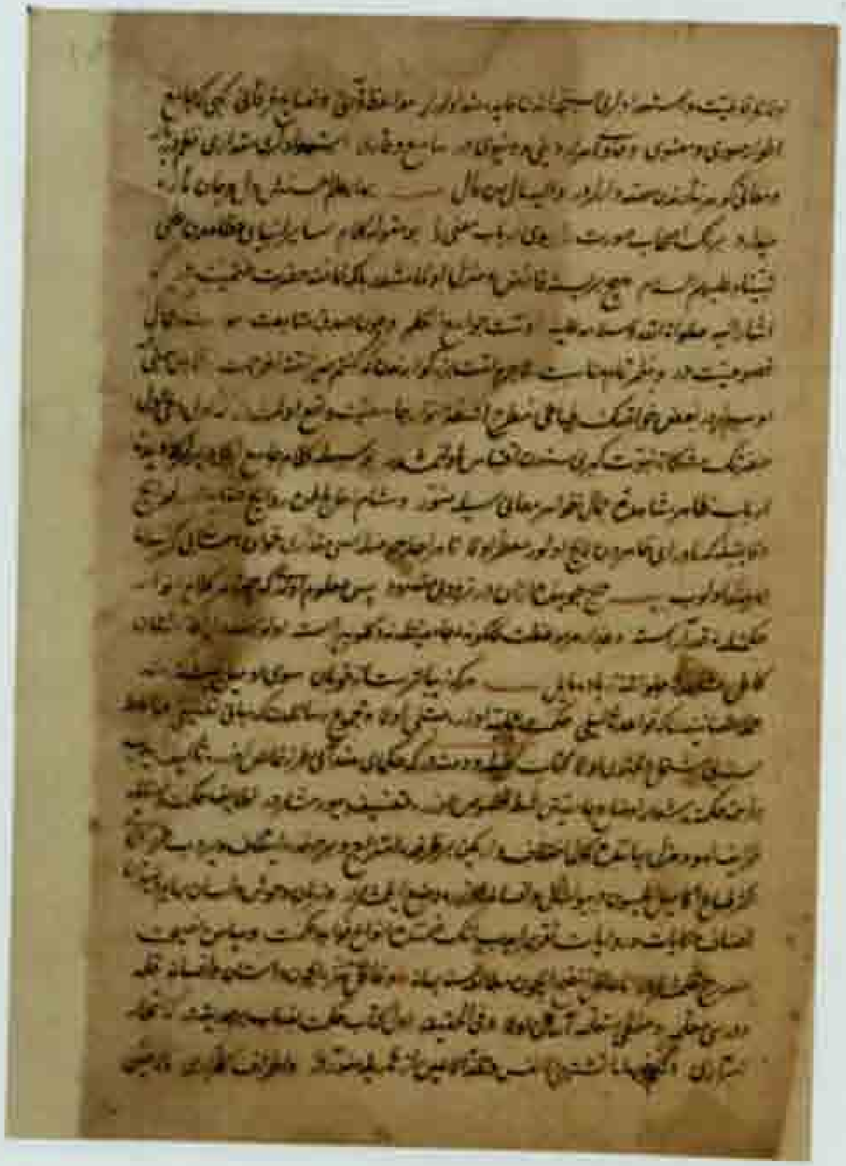

سفرنامهٔ شاردن: مسیو شاردن فرانسوی: ۱۰۳۴۶

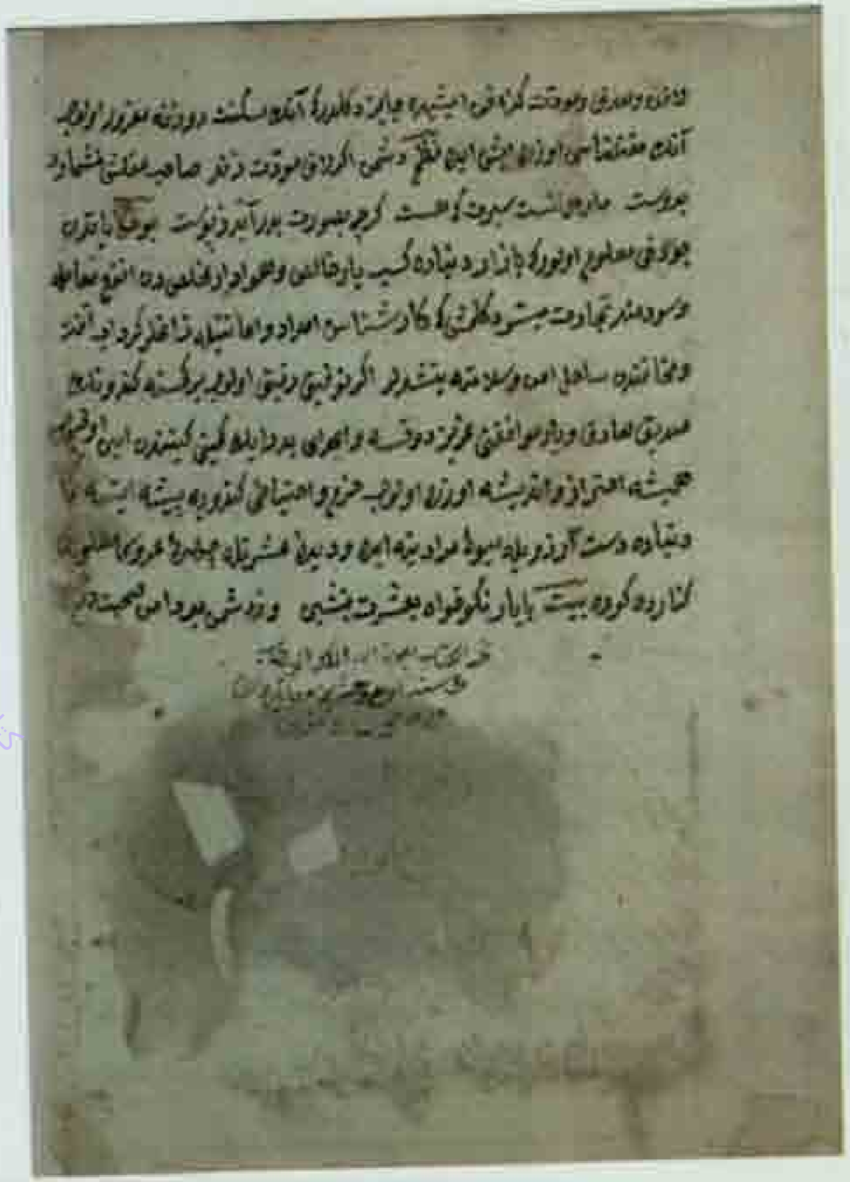

سفرنامهٔ شاردن: مسیو شاردن فرانسوی: ۱۰۳۴۶

ترجمه کلیله و دمنه: ۱۰۲۰۴

ترجمه کلیله و دمنه: ۱۰۴۰۴

The Manuscripts Catalogue of Tehran University's Central Library and Documentation Center

(Vol. 19)

Authored by

Fariba Afkari

Tehran 2012